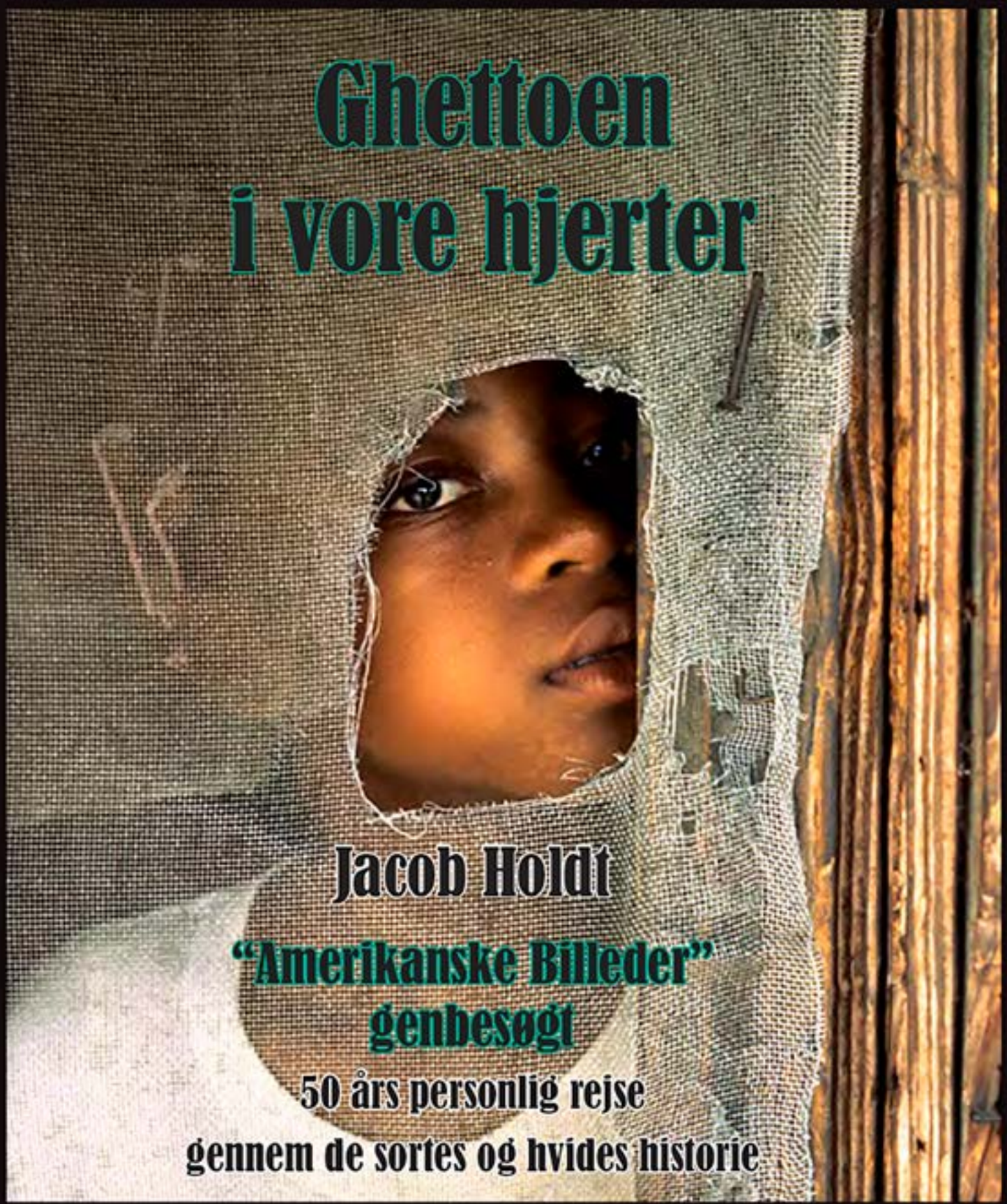

EKSEMPEL PÅ MULIGT OMSLAG

Jacob Holdt

GHETTOEN I VORE HJERTER

Amerikanske Billeder
genbesøgt

50 års personlig rejse
gennem de
sortes og hvides historie

Ghettoen i vore hjerter

Jacob Holdts valg af fotos og layout er delvist baseret på det originale design af Per Kofod og Kitte Fennestad til hans rejsebog American Pictures fra 1977..

I dette nye, opdaterede design forsøger han at blande en pædagogisk/politisk aktivistbog med en større kunstfotobog, hvor der er mere plads til de fotos, der siden er blevet udstillet på adskillige museer.
Carl-H.K.Zakrisson, Polytype, har valgt designet og sat det i skrifttyperne Kaius Pro og Acumin Variable Concept.

Den nye danske tekst er redigeret af forlægger Søren Møller Christensen med hjælp fra Lone Fatum.

På nuværende tidspunkt er det uklart, hvem der bliver forlægger, bortset fra min ven Søren Møller Christensen, der har støttet projektet fra begyndelsen.

Indtil da © American Pictures Foundation og Jacob Holdt
ISBN 87-??????????
All rights reserved.
Plads til forlagets tekst her

En bog er sjældent en enkelt persons værk, og en foto- og rejsebog er helt sikkert en meget fælles opgave. Jeg har i denne bog valgt ikke at nævne eller har ændret alle de rigtige navne, bortset fra nogle få. Det gør mig ked af det, da alle bortset fra nogle få eksploiterende gadefotos ikke kun er resultatet af folks gæstfrihed, men som regel også af deres stærke samarbejde, samspil og tillid til mig – samt deres senere godkendelse. Blandt de mennesker, der har hjulpet med at lave bogen, vil jeg især gerne takke dem, der gav mig opmuntring og økonomiske donationer i løbet af mine første pengeløse vagabondår: Alice Turak (10 dollars), John Ray (20 dollars), Susan Kennedy (30 dollars), Cary Ridders (50 dollars), Allan Tunick (15 filmruller). En særlig tak til Eveleen Henry og Marly Sockol for at opbevare mine dias og til Tommy Howard for at låne mig sin gamle Buick med flere tanke benzin til at komme rundt på de små veje i NC, hvor jeg ikke kunne blaffe.

Tak siden til Dick Boggle for at donere sin bil, hvilket gjorde det muligt for mig at bringe diasshowet til de fleste af de personer, der er med i bogen, da jeg første gang vendte tilbage til USA. For kritik og feedback gennem mange år, hvorigennem mange af bogens idéer voksede, er jeg Tony Harris dybt taknemmelig, som i 30 år var min partner i racismeworkshops på hundredvis af amerikanske og europæiske skoler. Og til de tusindvis af elever i mine workshops, som åbnede deres hjerter og lærte mig om en meget dybere racisme og smerten bag den, end jeg oprindeligt kunne se og fotografere som en naiv og overfladisk vagabond. Og til de sorte, som – selv om mit diasshow ofte var for smertefuldt for dem selv at se i deres overvejende hvide universitetsmiljøer – ikke desto mindre insisterede på, at de hvide "ser og forstår min smerte" og igen og igen inviterede mig tilbage til deres universiteter af den grund.

Mere følger....

Med kærlig hilsen Jacob Holdt
Ubuntuhuset
København, Danmark
www.american-pictures.com

ET LÆRESTYKKE OM UNDERTRYKKELSE

50 års sort/hvid undertrykkelse i Amerika som oplevet og fotograferet af en rejsende i håb om at give lidt indsigt og inspiration for frihedssøgende mennesker verden over

FØRSTE DEL - SIDE 20:

"Undertrykkelsens rødder" - De grundlæggende og historiske mønstre bag undertrykkelsen

INTERMEDIUM - SIDE 222:

"Om at forstå rødderne til det hvide had" - En undersøgelse af det undertrykte barn bag mennesker i hadgrupper og seriemordere af sorte

ANDEN DEL - SIDE 262:

"Ghettoen i vore sind" - Indsigt i hvordan vi ønsker at gøre det gode..... og alligevel ender med at undertrykke sorte i Amerika og minoriteter i andre lande

EFTERORD - SIDE 498:

Mine tanker om heling

EN MULTIMEDIEBOG:

Mange sider indeholder QR-links til videoer af de transskriberede sange og interviews fra multimedieshowet American Pictures, som bogen er baseret på. Der er også opdaterede historier om de personer, der er omtalt i bogen. Se en oversigt her samt onlineopdateringer om venner, der ikke er med i den trykte bog.

Udgangspunkt

Før vi begynder vores rejse i forsøget på at forstå og handle på de mørke kræfter, der splitter os, må vi ikke glemme de oplysende menneskelige credoer, der forener os.

Oprøreren: Der er ikke noget sted i verden et stakkels væsen, der er blevet lynchet eller tortureret, i hvem jeg ikke er myrdet og ydmyget ...
...Aime Cesaire: "Les Armes Miraculeuses"

Vi bliver bedt om at elske eller hade det og det land og det og det og det folk. Men nogle af os føler for stærkt vores fælles menneskelighed til at træffe et sådant valg.
...Albert Camus

Hinsides spørgsmålene om rigtigt og forkert er der en mark. Jeg vil møde dig der.
....Rumi

Vi må lære at leve sammen som brødre eller vi går til grunde sammen som tåber. .....Tilgivelse er ikke en lejlighedsvis handling, det er en konstant holdning.
....Martin Luther King,

Had synden, elsk synderen.
... Mahatma Gandhi

I Afrika er der et begreb, der er kendt som "ubuntu" – den dybe følelse af, at vi kun er mennesker gennem andres menneskelighed; at hvis vi skal opnå noget i denne verden, vil det i lige så høj grad skyldes andres arbejde og præstationer.
.....Nelson Mandela

Disclaimer

VIGTIGT! Billederne i denne bog portrætterer hverken sorte og sort kultur eller hvide og hvid kultur, da uforholdsmæssigt mange er fra den sorte underklasse og den hvide overklasse. De er allegoriske visuelle udsagn, der bruges i en parabel om undertrykkelse. Og det er ikke en bog om den historiske undertrykkelse af sorte, men "historien set i nutiden" sådan som jeg oplevede racismens visuelle udtryk gennem 50 år af Amerikas historie. De mønstre, jeg observerede, var grundlæggende parallelle med dem, jeg så i mit antiracistiske arbejde med oprindelige folk i Latinamerika, palæstinensere i Storisrael, Batwa pygmæer og andre marginaliserede grupper i Afrika og Asien, dalitter i Nepal, muslimer/ahmadiyya/kurdere/romaer i Tyrkiet, Irak, Kosovo og Danmark.
Alle undertrykkelser har ofre, men som regel har folk levet i dem så længe, at de individuelt har en tendens til ikke at se sig selv som ofre, men som stærke og modstandsdygtige mennesker – selv om alle statistikker viser, at de som gruppe er ofre og tilbageholdt af usynlige (ikke-fotograferbare) kræfter.
I disse woke-tider vil nogle reagere imod at en hvid udlænding forsøger at beskrive sorte amerikaneres problemer, men som mine sorte allierede altid påpegede er det netop vores ansvar som hvide at lægge pres på hvide for den racisme de fleste af os ikke selv ser og først måske forstår når vi får dens visuelle menneskelige ødelæggelser smækket i hovedet i pædagogisk form.
Af samme grund så de sorte mig i årevis som deres nyttige redskab i universiteterne, fordi "de hvide elever lytter til dig – og ikke til vore egne talsmænd – skønt vi siger det samme."
Tiderne har ændret sig i det halve århundrede jeg har skildret racismen primært ved først at leve i årevis med dens ultimative tabere – med faren for der på bundet af samfundet at få mit syn forvrænget så meget at jeg (ligesom racisterne) ikke havde øje for alle dem, der var i stand til at klare sig på trods af undertrykkelsen. Og siden ved årelangt i universiteterne at undervise for så mange af de sorte "mælkebøttebørn" – dvs. nu med den omvendte fare for ikke længere at være i stand til at se racismens dybere omkostninger for gruppen som helhed. Til i dag, hvor jeg pga. klimaet er holdt op med at flyve og derfor har mistet forbindelsen med begge disse modpoler i det sorte samfund her fra Danmark. Her bliver mit syn igen forvrænget af på CNN og i medierne udelukkende at opleve uhørt dygtige sorte TV-værter og politikere – uden at få dette glansbillede modsagt – sådan som amerikanerne selv gør det gennem lokale nyhedsudsendelsers endeløse frygtskabende skildringer af sorte i håndjern. Denne manglende balance i mit eget hoved får jeg dog i dag opretholdt ved at se og arbejde med præcis de samme udslagsmønstre, der gør sig gældende for Europas udsatte minoriteter som følge af den eksploderende racisme vi herovre eksponerer dem for.
Derfor håber jeg at min bog både her og hisset – ligesom den gamle "Amerikanske Billeder" – vil kunne bruges i undervisningen, og derved igen vise at den ikke handler om sorte og sort kultur, men om mennesker, der føler sig undertrykte, udstødte og ikke-elskede af andre, – af alle os som bærer "ghettoen i vores hjerter". For aldrig før i min levetid har jeg oplevet menneskene så opdelte i ghettoer, ekkokamre eller filterbobler, der uden den nødvendige menneskelige berøring (især på sociale medier) kvæler vores medfødte empati og evne til at tale med hinanden – selv indenfor i mange familier – og dermed truer med at ødelægge selve demokratiet. Nogle mener at dette en dag kan ende i en borgerkrig udløst mod nogle indbildte "andre" – ligesom for hundrede år siden i Tulsa-massakren og i skrivende stund i England – sygdomsbilleder udløst af "ghettoen i vore hjerter."
Ghettoen i vore hjerter handler derfor om alt andet end sorte, som min gamle kampfælle James Baldwin igen og igen gennemskuede og påpegede, hvorfor jeg bruger flere underbyggende citater af ham end af nogen nutidsforfattere.
Lad os sammen til slut i bogen diskutere løsninger på problemet med at nå hinanden i vores ghettoer og bobler. Jeg gør selv et forsøg herhjemme i dialogcentret Ubuntuhuset, hvorfra jeg startede Amerikanske Billeder i sin tid.

De kærligste hilsner
Jacob Holdt, Ubuntuhuset,
København, Danmark

UBUNTU:
"En person er en person i kraft af andre mennesker" – bekræftelsen af ens menneskelighed gennem anerkendelse af en "anden" i hans eller hendes unikke anderledeshed. Kan vi integrere denne gamle "afrikanske drøm" – "vi er, fordi du er, og da du er, er jeg bestemt også" – med idéen om "den amerikanske drøm"?

Link til Ubuntuhuset i København

Forord af Arthur Jafa

Jeg så Jacob Holdts diasshow på et universitet i Washington DC i 1980'erne, og det gjorde et uudsletteligt indtryk på mig. Jeg har flere eksemplarer af hans bog Amerikanske Billeder – jeg køber ekstra eksemplarer til venner, hver gang jeg ser den i en boghandel. Det, der slog mig allermest, da jeg så bogen første gang, var, at jeg aldrig før havde set billeder, som jeg følte var så præcise i deres gengivelse af de Sydstater, jeg stammer fra. Jeg voksede op i Clarksdale, Mississippi, midt i deltaet, som næst efter Appalacherne er den fattigste region i Amerika. Men jeg havde bare aldrig set billeder af Sydstaterne, før jeg så Jacob Holdts fotografier, når jeg ser bort fra min families fotoalbum – det ville være det eneste, der svarede til det. Jeg tænker her på Jacob Holdts usminkede gengivelse af sorte menneskers liv, af hvordan sorte mennesker levede, deres smerte og vreden. Og så er der billeder af sort kærlighed og intimitet blandt de samme billeder. Der er et berømt billede, som Jacob Holdt tog af en sort mand på toppen af en trappe med en sort kvinde, og de er nøgne. Ingen har nogensinde taget et billede af sort kærlighed på den måde før.

I en slags oprindelsesmyte om, hvordan Amerikanske Billeder blev til, læste jeg, at Jacob Holdt skrev breve hjem om det Amerika, han så, og danskerne kunne ikke tro, hvad de hørte, fordi de havde visse visioner om, hvordan Amerika skulle være – og først da sendte hans forældre ham et kamera, og han begyndte at tage billeder. Jacob Holdt tog ikke billeder, fordi han prøvede at være kunstner, ikke fordi han prøvede at lave en undersøgelse for en eller anden NGO eller havde en anden form for dagsorden. Han prøvede bare at tage billeder af det, der var foran ham. Det er i sit væsen en ren impuls. Og ikke nok med at han bare tog billeder af det, der var foran ham, han vendte sig heller ikke væk fra noget, han så. Han sagde ikke: Her kan jeg komme med mit kamera, men derovre kan jeg ikke.

Det første, jeg havde lyst til at spørge ham om, da jeg mødte ham personligt, var, hvordan du får disse billeder? Ikke hvorfor de er blevet så gode, eller hvordan du har det, men hvorfor folk tillod dig at tage kameraer med ind i deres soveværelser og på deres badeværelser eller til deres Ku Klux Klan-møder? Og han svarede bare, at han havde kun én filosofi: "Jeg har aldrig sagt nej." Og det var dét. Personligt tror jeg ikke, at jeg har, hvad der skal til, fordi det indebærer, at man udsætter sig selv for så stor fare. Men det er den eneste måde at få en vis slags billeder på.

Amerikanske Billeder gør noget, der er meget, meget kraftfuldt og på en måde unikt. Det er næsten, som om selve billernes eksistens får dig til at sætte spørgsmålstegn ved alt, hvad du har set. Som om de gør det tydeligt, at der er nogle uudtalte regler og bestemmelser. Jeg er fascineret af, hvordan de opererer uden for disse snævre grænser for, hvad kunst skal være, hvad en bog skal være. Det er en bog. Det er kunst. Det er et diasshow. Du kommer bare i kontakt med forskellige gentagelser af en ting. Alle disse ting er sande som en hvid mands vision af sorte mennesker. Og de er alle en del af helheden. Men jeg synes ikke, de behøver nogen retfærdiggørelse eller verificering eller noget i den stil.

Der er et reelt forhold mellem Jacob Holdts og Nan Goldins arbejde. De fleste vil mene, at Nan Goldins mesterværk er The Ballad of Sexual Dependencies, som også var et diasshow. I den seneste dokumentarfilm om Nan Goldin fortæller hun, hvordan billedserien ændrede sig, hver gang hun præsenterede den, fordi den var et uendeligt sæt af dias, hun altid gentog, men altid i forskellig rækkefølge. Det var et løst artefakt. Så hun har en karriere som fotograf, men hendes vedvarende projekt er større end bare at være fotograf. Det er som stillbilleder, men billeder, der grundlæggende skal forstås i forhold til hinanden.

Selvom der for mig ikke findes noget, der ligner Amerikanske Billeder, ville en af de tætteste analogier til Jacob Holdt være Robert Frank, fordi hans største billeder var taget på vejen. Og Diane Arbus med hendes evne til at se de demente, de undertrykte og den åbenlyse rædsel i det amerikanske samfund, og hvordan vi i det amerikanske samfund alle er freaks og et produkt af dette Amerika. Jeg tænker altid på hendes arbejde nu i forhold til Roger Ballen og hans billeder af primært hvide sydafrikanere, hvor man kan se, at der er en masse indavl og den slags ting. William Eggleston er den oplagte modfigur, fordi det på en måde er det samme terræn, men har en helt anden tilgang. Jeg elsker William Egglestons arbejde meget højt, og det er tydeligvis et meget stort værk forstået som politisk fotografi. Men jeg har altid følt, at der er en æstetisk mur mellem det, han tager billeder af, og selve værket – det er ikke en kritik, det er bare en del af hans arbejde.

For mig er Amerikanske Billeder som et jazzsæt. Det er over det hele. Det er som at være til en Miles Davis-koncert, da Miles nåede sin mest ægte udgave af, hvad han var. Når man gik til en koncert, var det ikke sådan, at nu spiller vi "Green Dolphin Street" og så videre. Når de introducerede sangene, forvandlede den ene sang sig til den næste. Grænserne mellem sangene blev udvisket, som om det var en stadig permutation. Det er, hvad Amerikanske Billeder er. Billederne nægter at isolere de specifikke ting. Det er det, der er så utroligt ved det. Det er det, der er æstetisk udfordrende ved dem.

Da jeg var ung og gik på universitetet, var der en afrikansk filmskaber, som kom og viste en film. Bagefter havde vi en diskussion med ham, og han sagde: "Ved du, hvad en 'griot' er i Afrika?" Jeg sagde, at jeg vidste, hvad en 'griot' var, en historiefortæller. Så fortalte han mig historien om, hvordan grioter opstod: To brødre var på en lang episk rejse, ligesom i Iliaden eller Odysseen. De tog væk fra deres landsby, og de havde alle disse eventyr, og så tog de hjem igen efter at have været på vej i årevis. Og da de kom tættere og tættere på deres landsby, var de udmattede. En af brødrene sagde til sin bror: Se, jeg er træt nu, jeg vil tage en lur i vejkanten, men du skal bare fortsætte med at gå, og når jeg vågner, indhenter jeg dig. Så hans bror sagde, okay, fedt, jeg fortsætter med at gå, og så indhenter du mig om lidt. Broren lagde sig i vejkanten og forberedte sig på at dø. Han vidste, at han ikke havde nok energi, og han ønskede ikke at sinke sin bror. Han forberedte sig på at dø, idet han lukkede øjnene. På et tidspunkt tænkte hans bror: Han har ikke indhentet mig, så jeg må hellere gå tilbage og se til ham. Han så sin bror ligge i vejkanten med lukkede øjne. Han forstod straks, hvad der var sket, og tog sin kniv, rullede sine bukser op og skar sin egen læg af benet. Han lavede et bål og kogte sin egen læg og vækkede sin bror og sagde: Se, jeg har fundet noget mad, så du kan blive stærk, og så kan vi komme hjem. Hans bror spiste maden, fik sine kræfter tilbage, og de fortsatte deres vandring. Da de kom hjem sammen, jublede folk, men jublen blev næsten med det samme til skrig, fordi de kiggede ned på broderens ben, og de så, at hans ben blødte. Den bror, der havde spist sin brors kød, vidste med det samme, hvad der var sket: Han havde spist sin brors kød. Han vendte sig mod sin bror og sagde: Fra nu af vil jeg synge lovsange om dine sønner og dine døtre, og mine sønner og døtre vil synge lovsange om dine sønner og døtre.

Arthur Jafa kontaktede mig engang med sin drøm om et billede, hvor han holdt hånd med de to fotografer, der havde inspireret ham mest som kunstner, William Eggleston og Jacob Holdt."

Filmskaberen, der fortalte mig denne historie, forklarede, at der, hvor han kom fra, er grioterne meget magtfulde, fordi de bevarer den kulturelle viden, og når de dør, begraver de dem ikke sammen med alle andre, de lægger grioternes lig i hule træer og lader maddikerne æde dem. Det er, fordi selv om grioter er magtfulde, så lever de af folkets kød. Han sagde: Hvis det er dit kald at dokumentere disse ting, at lave billeder, gengivelser af disse ting, folks kærlighed, folks hjertesorg, hvis du er her for at dokumentere folks kampe, følelsesmæssige, psykologiske, politiske, fysiske, åndelige, så er du nødt til at forstå, at du er en vampyr. Og det er man nødt til at acceptere. Du tager billeder af deres liv. Du lever af deres kød. Så det er alt, hvad jeg vil sige til Jacob, han er en utrolig vampyr. Jeg føler, at jeg har lært af Amerikanske Billeder, at man ikke skal sætte spørgsmålstegn ved sin indre griot, sin vampyr, sin zombieimpuls. Man skal udspørge den og forstå den i dens fulde kompleksitet, men man skal ikke nødvendigvis føle, at det at være griot

Alex Haley hævdede, at hans bestseller Roots var baseret på en afrikansk griots historie. Her ses han yderst til højre ved en privat visning af Amerikanske Billeder i mit teater i København i 1977.

grundlæggende er problematisk.

Det vigtigste ved Jacob Holdts billeder er, hvor uafrystelige de er. Jeg tror aldrig, jeg har set fotos, der er mere ublufærdige end hans. Det er ikke billeder, hvor man bare løber ind i et brændende hus og tager billeder og siger: Hey, der er aldrig nogen her, for jeg er i det brændende hus. På trods af billedernes uafrystelige og overraskende karakter er de ret nuancerede. Og jeg tror, at noget, der ofte bliver overset, er denne sjældne kombination af, at en ting er uafrystelig og nuanceret. Men det er netop den uforfærdethed, jeg bedst kan lide ved dem, deres evne til at gå lige ind i mørkets hjerte. Jeg tror aldrig, de træder ind i mørkets hjerte uden at gengive den kontekst, det befinder sig i, på en smuk måde.

Jeg tror, det gælder for kunst generelt. Der kan være ting ved fotos, som man ikke kan vende ryggen til, og som man samtidig finder undertrykkende, problematiske og destabiliserende. Men du kan stadig ikke vende dig væk. For mig er det ikke noget, man kan løbe væk fra. For mig er det selve mit personlige budskab om, hvad Amerikanske Billeder er –- jeg synes, de er fantastiske.

Amerikanske Billeder rystede folk, da de så dem, længe før de blev en kunstbog. Sagen er, at Amerika aldrig kommer til at nå noget, der bare minder om seriens potentiale. Ikke engang dens ligevægt. Glem potentialet. Det bliver aldrig rigtig et samfund i ligevægt, før der er en grundlæggende sandhed og forsoning. Vi har aldrig haft en sandhed i forsoning i Amerika. Vi er løbet fra det. Det er et grundlæggende aspekt af det amerikanske samfund at flygte fra disse grundlæggende sandheder. Så Jacobs billeder gør folk forvirrede, de bryder den fortryllelse, som folk er trygge ved, fordi den er velkendt. Hans bog er en bog, der dybest set fortryller og vækker dig. Han opererer med hypnose og konfronterer dem med denne ting, der i bund og grund vil få dig ud af det på et øjeblik og vækker dig.

En af de vigtige ting, som Amerikanske Billeder gør på et grundlæggende niveau, er, at de gør det umuligt at opretholde vrangforestillingerne, vrangforestillingsstrukturerne. Folk skælver i lyset af Amerikanske Billeder. Folk bliver opdraget til at sige: "Hvorfor skulle det have noget med mig at gøre? Det er noget, der skete for to hundrede år siden. Jeg var der ikke. Jeg gjorde det ikke personligt." Men i det store og hele har amerikanere – og når jeg siger amerikanere, mener jeg hvide amerikanere – nu virkelig svært ved at forstå den slags historisk byrde, ligesom de har svært ved at acceptere alle deres privilegier, alt det, de har klaret, alle de ting, de tager for givet, har forudsætninger for at have påført folkemord på indfødte amerikanere og i mere end hundrede år udnyttet afroamerikanere fuldstændigt. Men de forstår ikke, hvor grundlæggende deres fordele i samfundet er baseret på disse to fundamentale sfærer. Og ja, det er lidt uheldigt, at en person bliver født ind i rollen som den onde, som Darth Vader eller noget i den stil. Selv når de ikke er dårlige mennesker på det individuelle plan. Det er strukturelt. De ryster over for på Amerikanske Billeder.

Selvom disse vrangforestillinger, som vi har som amerikanske borgere, er meget sværere at opretholde over for Amerikanske Billeder, har jeg aldrig set det som et politisk værk. Jeg har bøger, som jeg vil kalde politiske. Det er bøger, hvor en person har haft en meget specifik politisk dagsorden. Jeg synes ikke, at Amerikanske Billeder er snævert ideologiske. De er ikke et marxistisk manifest. De opererer uden for snævre ideer om ideologi. Det ville være én ting, hvis det i bogen bare var Jacob Holdt, der bevægede sig blandt sorte mennesker på en bestemt måde, men når han bevæger sig blandt Klan-medlemmer, blandt homoseksuelle, alle mulige grupper, så indser man, at det er fri for enhver form for snæver ideologi. Det er på en eller anden måde rent.

Samtidig elsker jeg det, Cornel West sagde: Der er ting, man ikke kan undgå at vide som sort person i Amerika. Men jeg mener også, at der er visse ting, man absolut ikke må vide som hvid person i Amerika, for hvis man ved disse ting, kan man ikke nyde sit privilegium. Du kan ikke bruge dit privilegium og din adgang upåvirket. Amerikanske Billeder peger direkte på begge disse to ting, både det, som sorte amerikanere ikke kan ignorere, fordi det er deres virkelighed, og det, som hvide amerikanere må ignorere for at bevare status quo.

Jeg diskuterer her ikke, om Amerikanske Billeder er de bedste af deres slags, fordi der er ikke noget andet, der bare ligner dem. Det er utroligt, at Jacob Holdt kunne gøre det dengang, hvor der var meget få ting, billederne kunne sammenlignes med noget overhovedet. Men her er vi 50 år senere, og det er stadig sådan, at man næsten ikke kan sammenligne dem med noget. Det betyder, at de er noget, der grundlæggende bekæmper nogle meget komplekse og tætte strukturer for, hvad der er tilladt, og hvad der ikke er. Selv hvis du ikke er særlig interesseret i dette emne, kan du være interesseret i det faktum, at der ikke er noget andet som dem. Det er et meget, meget unikt sted, som det har.

Arthur Jafa, 2023 12- 19

Vigtigste støtte: James Baldwin

"The horror is that America changes all the time without ever changing at all."- James Baldwin

"Jeg er imponeret over, hvor skarpt du som hvid outsider har været i stand til at se og skildre undertrykkelsen i den såkaldte ›post-racistiske‹ æra i 1970'erne, hvor alle hvide følte, at sorte havde indtaget deres retmæssige plads i samfundet. Jeg ville selv ikke have lært at se hvide objektivt som mennesker, hvis jeg ikke havde boet så mange år blandt en helt anden type hvide i Frankrig. Det er en af de bedste fortolkninger af sort-hvid psykologi – især hos sydstatsfolk – jeg nogensinde har set."
- James Baldwin udtalt til mig og Michael Thelwell, hans medaktivist i borgerrettighedsbevægelsen i Syden og formand for de Afrikansk-Amerikanske Studier ved University of Massachusetts Amherst, hvor de begge underviste. Thelwell havde længe forsøgt at bringe os sammen både der og under mine forelæsninger i Frankrig.

"Privat samvær med James Baldwin i 1987 kort før hans død"

Forord til min "lektion i undertrykkelse" –

et eksperiment i omvendt undertrykkelse … af læseren

"The beauty of anti-racism is that you don't have to pretend to be free of racism to be an anti-racist. Anti-racism is the commitment to fight racism wherever you find it, including in yourself. And it's the only way forward." I jeoma Oluo in So You Want to Talk About Race

"It was the best of times, it was the worst of times, it was the age of wisdom, it was the age of foolishness, it was the epoch of belief, it was the epoch of incredulity, it was the season of light, it was the season of darkness, it was the spring of hope, it was the winter of despair."
Charles Dickens A Tale of Two Cities

Disse berømte ord beskriver fint mine følelser, da jeg i 1971 forsøgte at bygge bro mellem to samfund – mit eget danske og mit nye amerikanske – samt min uønskede nye identitet som "hvid" med en separat parallel i det "sorte" samfund. Håb og lys syntes at omslutte alle et par år efter borgerrettighedsbevægelsens triumf, som bragte løftet om en bedre og racemæssigt integreret fremtid. Ligesom mørke og fortvivlelse syntes at omslutte alle, der forsøgte at stoppe mordet på millioner af vietnamesere. Omfanget af dette blodbad gjorde mig og millioner af unge mennesker over hele verden ret antiamerikanske, og jeg havde ingen interesse i at blive i USA, da jeg blaffede fra Canada på vej til Latinamerika.

Allerede en af de første dage i landet blev jeg overfaldet med pistol af vrede sorte, men jeg blev også inviteret til at bo som den eneste hvide i Angela Davis' Che Lumumba Club, og jeg blev ført ind i grupper som The Black Panther Party og hvide antikrigsgrupper. I dette blændende tusmørke mistede jeg snart min orientering, mens jeg rejste gennem et Nordamerika, der kæmpede for at finde sin egen nye identitet.
Jeg blev fuldstændig forelsket i de unge i deres søgen efter sandhed –og dermed i Amerika. Jeg anede dengang ikke, at denne kærlighed ville fortsætte resten af mit liv.
Jeg skrev endeløse dagbøger og breve til mine forældre om de mennesker, der inviterede mig ind i deres liv, og til min store lykke sendte de mig et billigt halvformatkamera, "så du kan sende nogle billeder hjem om dine oplevelser". Jeg havde aldrig fotograferet før, men jeg fandt, at det var en meget hurtigere måde at huske mennesker og begivenheder på end med ord, og efter næsten seks år vendte jeg hjem med 15.000 billeder.

I lang tid brugte jeg kameraet som min fotografiske dagbog, men efter at jeg havde overvundet min indledende frygt for ghettokvarterer, hvor jeg var blevet overfaldet igen og igen, var det, som om jeg blev taget ved hånden og trukket ind i en verden, jeg ikke vidste eksisterede. I min danske skoletid havde vi hørt om Martin Luther King og borgerrettighedsbevægelsen, men det havde ikke ændret vores fremherskende opfattelse af Amerika som værende grundlæggende et hvidt land.

Tilsyneladende foretrak de fleste amerikanere også at se deres land på samme måde, som et hvidt land, og da de fleste af de bilister, der samlede mig op, var hvide, befandt jeg mig hurtigt i rollen som budbringer mellem to helt adskilte og ulige samfund. I min egen naivitet så jeg ikke min nye rolle som (resultatet af) racisme, og kunne ikke forstå, hvordan de hvide kunne tillade, at sorte levede under så forfærdelige forhold – ofte lige ved siden af dem selv – uden at gøre noget ved det. Hvad værre er, de "så" det ikke engang, eller de retfærdiggjorde det, fordi de ikke så de sorte som medmennesker. De samme hvide ville gøre alt for mig som udlænding, og da jeg til gengæld så dem som anstændige, kærlige mennesker, betragtede jeg dem ikke som rigtige racister og brugte næsten aldrig ordet racisme – et ord, som jeg forbandt med borgerrettighedskampen ti år tidligere og med Ku Klux Klan – men af og til vendingen "det amerikanske kastesystem" og sammenligningen med Indiens kaster. Nej, jeg mente, at alle disse kærlige hvide bare var uoplyste dårligt informerede og let kunne ændres, f.eks. når jeg tog dem med mig på besøg hos mine sorte venner "across the tracks". På denne måde startede mit uddannelsesprojekt. Jeg tog flere og flere fotos og satte dem i små bøger med passende Bibel- og Shakespeare-citater, som jeg viste mine chauffører og værter på landevejen.
Jeg gjorde det også af egoistiske grunde, da de ofte blev så rørte, at de gav mig et par dollars eller en madpakke "for at støtte dit projekt, for disse billeder skal ses af alle amerikanere". Jo mere jeg kunne røre dem, des mere tid ville jeg spare ved ikke at skulle blaffe til storbyerne to gange om ugen og ligge fire timer i blodbanker for at sælge mit plasma for 5 eller 6 dollars – nok til to filmruller. Dette var min eneste indtægt, siden jeg ankom til Amerika med kun 40 dollars, et beløb, der slog til i seks år takket være amerikanernes utrolige gæstfrihed. Over 400 hjem husede og bespiste mig mens jeg blaffede 178.000 km i 48 stater.

Efter ca. tre år begyndte jeg at føle, at jeg arbejdede på et eller andet projekt for at uddanne hvide amerikanere – én ad gangen. Vendepunktet kom den 8. marts 1974, da en kvinde tog mig med til et diasshow om kulminearbejdere på Santa Fe College i Gainesville, Florida. Der var billeder, fortælling og musik, og selv om diasshowet var meget primitivt, var det ekstremt kraftfuldt, idet det fungerede ved hurtigt at skifte billeder, så det næsten virkede filmisk. Og det brugte to skærme, hvilket jeg straks kunne se ville være en effektiv måde at formidle mit eget chok over kløften mellem det hvide og det sorte Amerika på. Ofte samlede lærere mig op og inviterede mig til at tale for deres klasser på universiteterne. Hvor meget mere effektivt ville mit budskab ikke være, hvis jeg kunne omdanne mine små billedbøger til diasshows, der kunne præsenteres for hele klasser ad gangen? Jeg må indrømme, at jeg dengang ikke i min vildeste fantasi havde forestillet mig, at jeg blot få år senere ville ende med at præsentere mine egne diasshows på amerikanske universiteter for op til 2.000 studerende ad gangen. Ikke desto mindre var jeg fra nu af klar over, at jeg arbejdede på et diasshow. Det var kun et år, før jeg måtte flygte fra Amerika – et år, hvor jeg sad fast i et ægteskab i San Francisco. Jeg brugte meget af den tid uproduktivt og skrev talrige ansøgninger for at få penge til at købe bedre kameraudstyr – "Hvis bare jeg kunne få et rigtigt Nikon!" – men forgæves, selv når der sad sorte i fondene.
Et af de problemer, jeg havde i de år, hvor alle følte, at "raceproblemet var blevet løst", og at det nu gik fremad, var, at mange succesfulde sorte følte ubehag ved mine billeder – både af skam over, at deres egne brødre stadig levede under disse forhold, og endnu mere af frygt for, at billederne i den hvide bevidsthed ville skabe negative stereotyper af de sorte. Min egen fornemmelse var, at disse stereotyper allerede var så rodfæstede, at de hvide derfor havde brug for at blive oplyst om deres eget ansvar for at tvinge sorte ud i fattigdom og kriminalitet. Selv om jeg ikke brugte ordet "racisme", men snarere "det amerikanske kastesystem" eller "vores system af daglig undertrykkende tænkning" (min betegnelse for "systemisk racisme" før udtrykket blev opfundet, hvilket gjorde os ansvarlige, ikke "systemet"), følte jeg, at mine billeder tydeligt viste den menneskelige ødelæggelse, som racismen havde skabt rundt omkring os.

De mange moralske spørgsmål om, hvad der sker med ens eget hvide sind, når man i flere år primært bevæger sig rundt i den ødelagte sorte underklasse uden megen interaktion med bedrestillede sorte, vil også blive diskuteret i denne bog. Et resultat var, at jeg i det sidste år følte, at jeg ikke kunne fuldføre mit projekt uden også at tage til lande som Haiti, Jamaica, Cuba og Brasilien med deres

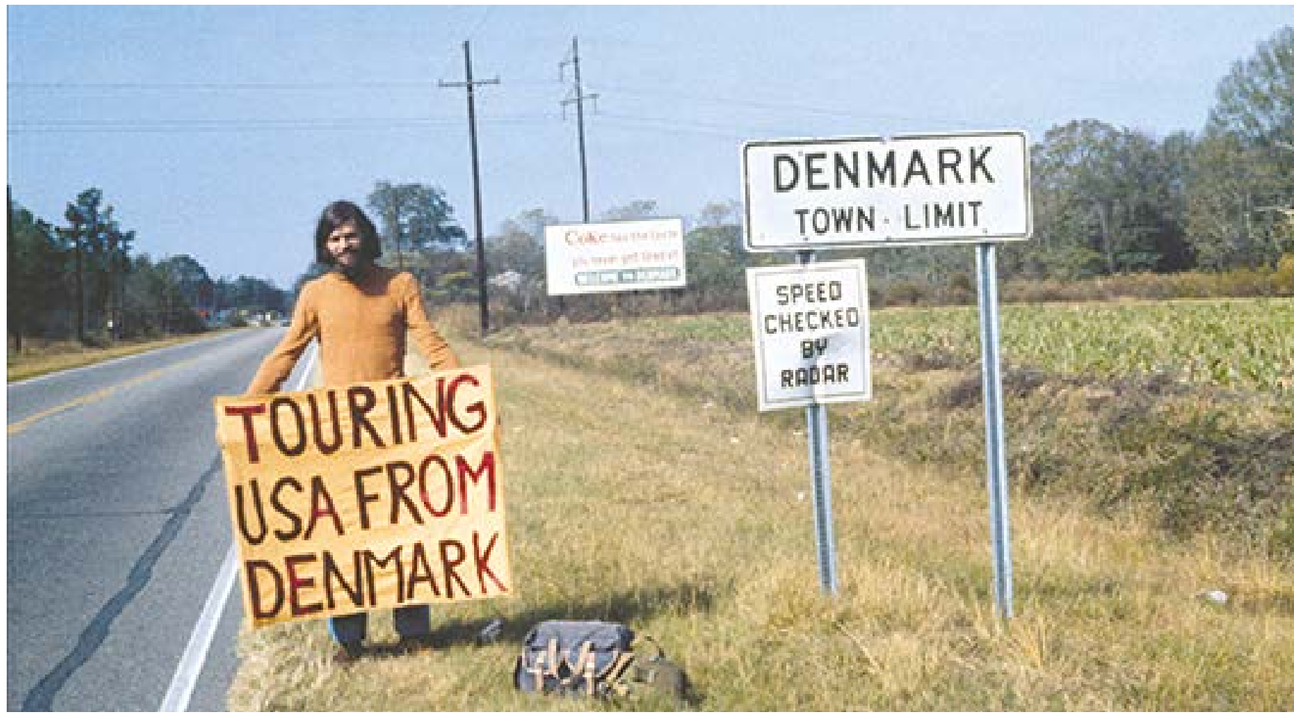

"1973 – Denmark, SC"

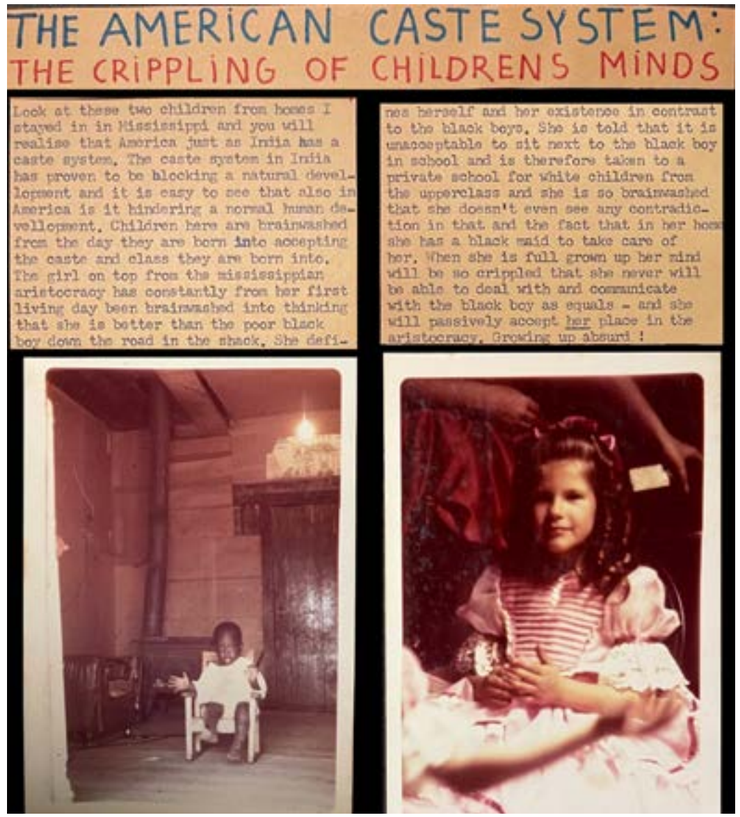

1972 – Typisk side om kastesystemet i mine billedbøger

anderledes former for slaveri. Ellers ville jeg ikke oprigtigt og objektivt kunne se, forstå og beskrive forskellen mellem "ægte sorthed" og "resultatet af undertrykkelse". For i den forstand er vi alle, der lever i et kastesamfund med systemisk racisme, fanger i Platons hule. Det ville imidlertid have været et endeløst akademisk projekt, der lå langt uden for rækkevidde for en uuddannet som mig. Så jeg hævder ikke med denne bog at være mere end en "street-wise" hulemand i mit forsøg på at give stemme til de lige så fortabte og "street-wise" mennesker i ghettoen, som altid sagde: "Hey, mand, det her er ikke andet end slaveri." Kan der, spørger jeg i en bog skrevet fra dette frøperspektiv, være nogen sandhed i sådanne udtalelser i et såkaldt "frit samfund"?

Til sidst måtte jeg vende tilbage til Danmark, men først efter at jeg næsten var blevet myrdet og måtte leve i frygt for, at FBI ville konfiskere mine fotos.

Jeg var meget desillusioneret, da jeg vendte tilbage til mit barndomshjem i en landsbypræstegård. Min far, en præst, lånte mig penge til tre diasprojektorer, og på mindre end to måneder lavede jeg et diasshow, som jeg kunne vise i hans lokale kirke. I provinsen havde jeg ikke adgang til et bibliotek, hvor jeg kunne lave research, og Google var endnu ikke opfundet.

Det var som om fem års indestængt social vrede bare væltede ud af mig. Jeg troede, at jeg altid kunne lave research, når jeg vendte tilbage til Amerika med "showet" (et diasshow ledsaget af indspillet musik), men rygterne om showet spredte sig så hurtigt, at det snart blev vist over hele Europa af sorte amerikanske frivillige, og ofte stod tusinder af mennesker i kø for at se det, Jeg fik aldrig tid til at kontrollere fakta, men følte at de sorte sagde god for det hele.

I løbet af mindre end et år blev showet til en bestseller, og vi oprettede en fond, der skulle give overskuddet fra showet og bogen til kampen mod apartheid i Sydafrika. Men kun en måned efter offentliggørelsen af bogen fandt jeg ud af, at Sovjetunionen havde til hensigt at bruge bogen i deres kampagne imod præsident Carters menneskerettighedspolitik. De mente (fejlagtigt), at billederne viste, at menneskerettighederne havde det lige så skidt i USA som i det kommunistiske Sovjet.

Da jeg var en stor fan af Carter – den første amerikanske præsident, der ikke væltede demokratisk valgte regeringer i den tredje verden – besluttede jeg juridisk at stoppe salget af min bog i resten af verden. Derefter flyttede jeg med mit diasshow tilbage til Amerika, hvor jeg følte, at det hørte hjemme.

Også her blev showet en øjeblikkelig succes, og i mine turneer de næste 30 år stod jeg på scenen i et nyt college næsten hver aften på mine turnéer i fyldte sale. Også her oplevede jeg mørke og lys på samme tid. Jeg var låst inde i mørke auditorier fem timer hver aften og skiftede diasbakker hvert femte minut. Efter 7.000 forestillinger endte det med, at jeg havde tilbragt 35.000 timer af mit liv i mørke. Sikke et spild af liv, hvis det ikke havde været for det lys – eller den gensidige oplysning – jeg oplevede næste dag i mine racisme-workshops. Her forstod de sorte, hvordan deres internalisering af racismen havde stæk-

Se hele lysbilledshowet - nu online - befriet fra de 9 tunge kasser med AV-udstyr jeg slæbte rundt i fly og bil i 40 år

1973 – Washington, DC

1975 - San Quintin, CA

1987 - Før showet i Boston College

Ofte var der kun brug for sådanne reklamer, når jeg vendte tilbage til campus

1991 - Selv mit 10. show her i Stanford var det største auditorium fyldt

Raleigh, NC - Igen skændes jeg med Angela Davis om ideerne i showet. Lyt til skænderiet på min lydoptagelse for neden

1991 NYC – Mellem mine forelæsninger tilbragte jeg ofte nætterne med de hjemløse

ket deres vinger, og her besluttede de "chokerede" hvide studerende at bearbejde deres egen racisme. Her lærte jeg her mere om racismens omkostninger for de hvide, end jeg nogensinde gjorde i løbet af mine fem års vagabondering gennem dens sorte ødelæggelse.

Alligevel talte jeg og Tony Harris, min sorte assistent, næsten aldrig om racisme – til trods for hans psykologiske indsigt og hans evne til at trække på sine egne ghetto-erfaringer. For det tog timer, ja, ofte hele dage at hjælpe eleverne med at blive bevidste om og helbrede de skader, de hver især havde lidt under deres opvækst – selv de mest succesfulde og på overfladen "privilegerede" studerende fra de amerikanske elite-universiteter.

Som regel var der en masse udladninger eller gråd i rummet, når de alle efterhånden indså, hvordan deres smerte var fælles, og hvordan de sad i samme båd – sorte og hvide – sammen. Efterfølgende startede de ofte ugentlige American Pictures' Unlearning Racism-dialog/helings-grupper på campus, efter at Tony og jeg var rejst videre – og inden for et år bragte de normalt showet tilbage til campus for at hjælpe med at bombe flere studerende ind i lignende de-programmeringsgrupper. Vi modtog mange breve fra studerende om, hvordan det efterhånden havde "renset deres sind" og "hævet deres intelligens". Som følge heraf var de mere "nærværende" i klasserne og fik højere karakterer i skolen. Det var et levende vidnesbyrd om, hvordan racismen og dens beslægtede former for undertrykkelse skader vores tænkning, intelligens og velvære.

At bekæmpe racisme, insisterede vi på, var i vores egen interesse. Alligevel var vi ikke så naive at tro, at vi kunne gøre en ende på deres racisme. Vi forsøgte blot at gøre dem til engagerede antiracistiske racister, antisexistiske sexister osv. Bevidste om, at de altid ville være ofre for samfundets systemiske racisme, men dedikerede til at arbejde med dens indvirkning på dem selv i solidaritet med dem, som racismen ødelægger – især når de siden kom i magtpositioner, der gjorde det muligt for dem at hjælpe med at ændre den systemiske racisme. Jeg blev ofte inviteret til at deltage i deres grupper 15–20 år senere, når de mødtes igen for at evaluere, hvordan showet havde ændret deres liv, nu hvor de havde stillinger inden for politik og erhvervsliv. Meget af det, de lærte mig, forsøger jeg at formidle i denne vanskelige bog.

Ja, "vanskelig" for de fleste. For enhver, der kender lidt til campuslivet i USA, ved, hvor kort de studerendes opmærksomhedsspænd-vidde er. Når talere kommer til campus, begynder de studerende ofte at vandre ud efter en halv time, hvis de ikke mener, at de kan bruge foredraget til at få højere karakterer. Hvis de havde vidst, hvor lange mine forelæsninger var, ville de aldrig være mødt op til dem. Og slet ikke hvis de havde vidst, at de handlede om racisme!

Så vi var nødt til at narre dem til at komme, og når de først var der – fortalte de os – kæmpede de med deres dårlige samvittighed over, at de burde have skrevet opgaver samme aften. Alligevel blev de som regel i de fulde fem timer. Og de pjækkede endda fra alle timerne næste morgen for at deltage i vores racisme-workshops i stedet.

Hvordan var jeg i stand til at få fulde huse – selv på Harvard, hvor de ved mit første besøg fortalte mig, at de samme uge havde tre verdensberømte statsmænd som talere (som kun havde tiltrukket omkring 20 studerende)? Harvard Black Law Students (som både Barrack og Michelle Obama tilhørte) geninviterede mig 18 gange i løbet af årene – til sale, der var fyldt til randen. Det var den samme historie på de andre Ivy League-universiteter.

Som jeg forstod det efter at have læst de studerendes deres mange artikler og breve om oplevelsen, var det, fordi jeg (utilsigtet) havde undertrykt dem. De gennemgik systematisk undertrykkelse – eller snarere "omvendt undertrykkelse".

Næsten overalt så jeg de studerende på samme måde, som de så sig selv: som grundlæggende gode, velmenende, omsorgsfulde mennesker, der virkelig ønskede at gøre noget godt for de sorte, de fattige og samfundet. De så ikke sig selv som racister eller bortrationaliserede det ofte: "Jeg er en god kristen, så jeg kan ikke være racist."

De følte, at de gjorde det rigtige, men i løbet af de timer, som showet varede, nedbrød jeg gradvist deres forsvar og viste dem trin for trin, hvordan de gjorde det forkerte, hvordan alt, hvad de gjorde, undertrykte de sorte. I pausen (efter de første to timer) havde mange af dem stadig deres forsvar intakt og gav i deres hjerter andre (f.eks. folk i Sydstaterne) skylden for at være de virkelige racister. Nogle få, som f.eks. en hospitalsadministrator i Philadelphia, ville først angribe mig, budbringeren. Men efter fem timer var alle deres flugtveje blevet blokeret, alle deres forsvar var brudt ned, og jeg så dem aften efter aften gå grædende ud med hovedet bøjet af skyldfølelse. Nogle, som hospitalsadministratoren, spurgte efter hele "undertrykkelsen": "Hvordan kan jeg putte penge ind i dit projekt, så det kan blive spredt over hele Amerika?"

Når lærerne bad de hvide elever om at sætte ord på deres følelser, var jeg forbavset over at opdage, at de næsten ordret valgte de samme, som de sorte brugte, når de blev bedt om at sætte ord på det, de dagligt lider under som følge af vores racistiske tænkning. Den, som konstant fortæller dem, at alt, hvad de gør, er forkert, som giver dem skylden for deres egen ulykke, så de næsten ingen udvej har, intet lys ser for enden af tunnelen. Når man selv føler, at man gør det rigtige, men fra fødslen bliver bombarderet med budskaber om, at man gør det forkerte, ender man bestemt ikke med særligt konstruktive følelser. Det er det, som effektiv undertrykkelse handler om, og de hvide studerende oplevede den pludselig på sig selv, hvilket var så stort et chok, at de næste dag var motiverede til at forsøge at helbrede deres racisme, en forandring, som jeg ikke tror kunne være opnået i blot et to timers akademisk foredrag (uden billeder og musik), selv ikke af de bedste af mine hovedkonkurrenter som foredragsholder, såsom Angela Davis eller Coretta og Yolanda King.

Af denne grund tvang en del universiteter, selv det konservative Dartmouth, faktisk alle deres førsteårsstuderende til at gå igennem mit program med "omvendt undertrykkelse", før de begyndte selve undervisningen. Jeg bør påpege, at jeg havde en langvarig konflikt med Angela Davis efter et interview med hende om sort selvhad i mit første show. Selv efter en personlig forevisning i hendes eget hjem var hun stadig ikke enig med mig og nægtede at anbefale showet, når hendes studerende på UCSC inviterede mig igen. Heldigvis havde jeg støtte og opbakning fra de fleste andre førende sorte talsmænd, ikke mindst James Baldwin. Folk i Frankrig og Amherst forsøgte i årevis at bringe Baldwin

Tony Harris i vores workshop (til venstre) og i et interview fra 1991 om vores samarbejde

Uddrag fra mine skænderier med Angela Davis – før vi lavede et privat lysbilledshow i hendes hjem i Oakland 7 år senere

1985 - Jeg viser mit show udendørs for at støtte Columbia Uni's boykot af Sydafrika

og mig sammen. Til sidst kørte han to timer i en forfærdelig snestorm for at se forestillingen, hvorefter vi talte hele natten. Han følte, at det var det tætteste, han var kommet på en beskrivelse af hans eget syn på hvid racisme, men han var allerede syg og døde kun et par måneder senere af mavekræft.

I de fleste år var Martin Luther Kings datter, Yolanda King, min vigtigste konkurrent som foredragsholder i Black History Month, men siden gik vi sammen om at lave en forestilling for præsident Clinton i Kennedy Performing Arts Center som en hyldest til Martin Luther King.

Jeg præsenterede også mit show ved Kings grav i familiens Center for Nonviolent Social Change i Atlanta. Efterfølgende ønskede familien at vise det der permanent: "For det viser bedre end noget andet, hvad Martin kæmpede imod, hvilket nutidens unge sorte ikke ved meget om."

Og sådan fortsatte jeg i 30 år, indtil vi fik valgt den første sorte præsident, hvorefter jeg gradvist trak mig tilbage i den overbevisning, at nu gik det i den rigtige retning. Og dér var jeg måske igen en smule naiv ...

Racismen/kasteismen/xenofobien eksploderede i Europa og i mit eget land, Danmark, hvor jeg nu følte det som min pligt at være den samme slags budbringer i et opdelt samfund. Jeg så hvordan Trump blev inspireret af den måde, racistiske europæiske politikere vandt valg på ved at bruge splittende, hadefuld retorik. Efter mange år med amerikanske politikere, der talte politisk korrekt og kun brugte "kodet" (skjult) racisme, skete dette nu også igen uhæmmet i Trumps USA. Da vi som følge heraf begyndte at se åbenlyst had og racisme eksplodere i Amerika – de Ku Klux Klan-grupper, jeg havde arbejdet sammen med, stod nu åbent frem, ligesom politiet i sin racisme nu åbent retfærdiggjorde drab på sorte – følte jeg ikke længere, at jeg kunne sidde som passivt vidne.

Bevægelsen Black Lives Matter, der opstod som reaktion på, at mord på sorte mænd nu ofte bliver filmet på mobiltelefon og vist på sociale medier, overraskede mig ved at blive den største bevægelse mod racisme jeg havde oplevet i USA. Men da der ikke særligt blandt de mange hvide deltagere syntes at være meget bevidsthed om den dybere systemiske racisme, der lå bag den voldsomme sorte vrede, fik jeg ideen til at forsøge at lave en lærebog, der ligesom mit gamle diasshow bombarderer læseren med billeder, der viser rødderne til al den undertrykkelse, som jeg selv personligt har været vidne til. Ofte fortalte mine amerikanske tilskuere, at når de forærede min gamle bog til deres ellers frisindede forældre, havde disse straks lukket den med stærkt ubehag. Så jeg ved at min nye bog vil vække samme stærke forsvarsmekanismer hos mange i dens forsøg på at "undertrykke" (i ordets positive betydning om en kortvarig omvendt undertrykkelse) deres selvforståelse. Eller lad mig sige "vores" selvforståelse, for i min erfaring går ingen fri under systemisk undertrykkelse.

Så denne bog er en billedlig lektion om undertrykkelse og de skader, den gør på os. Den vigtigste er undertrykkelsen, som børn udsættes for af voksne. Overalt i verden skades børn meget tidligt af de voksnes ufornuft og irrationelle adfærd. Dette forårsager alvorlige lidelsesmønstre, der resulterer i skadelig adfærd. Senere i livet afreagerer vi disse lidelsesmønstre på vore egne børn og imod hinanden i f.eks. sexistisk, racistisk, nationalistisk, totalitær, antisemitisk, antimuslimsk, homofobisk, ældre-, handicap-, kaste- eller klasse-undertrykkelse.

Hos de fleste af os er disse mønstre blevet så kroniske, at vi bliver defensive, når vi bliver udfordret og ender med at give ofrene skylden. Vi tør ikke se i øjnene, at vi i sådanne systemer både er ofre og undertrykkere. Der er få steder i verden, hvor undertrykkelsens vigtigste ingredienser er så åbenlyse som i kasteforholdet mellem sorte og hvide i USA. Af deres tragedie, mener jeg, kan vi derfor lære noget om os selv og de skader vi udsættes for og udøver også i andre former for identitetsdiskrimination.

Som sort eller hvid, indvandrer eller indfødt, fødes vi fra naturens side åbne og videbegærlige og uden fordomme. Men så går det galt. Vi hører ting som: "Niggere/perkere/jødesmovser/dalitter osv. er kriminelle/farlige/beskidte/urene/inferiøre. De hører ikke til blandt os."

For det kærlige og hengivne barn er dette irrationelt, forvirrende og sårende. Mens vi gøres fortræd, er vores sind ikke i stand til at tænke fornuftigt og et stift ar dannes i vores tænkemåde. Efter årevis af sådanne krænkende budskaber ender vi med at acceptere og internalisere disse snævre opfattelser af andre, os selv og vores samfund.

Set gennem en udlændings "neutrale" øjne håber jeg, at det bliver lettere at opdage, hvordan sådanne racebaserede holdninger forkrøbler vores karakter, uanset hvilken gruppe vi tilhører. Selv om der er masser af racisme i Europa, var jeg heldig at have min barndom i Danmark i år, hvor jeg ikke blev voldsomt skadet af utryghed og racistisk påvirkning. Jeg var også heldig, at de første mennesker, jeg boede hos i USA, ikke var hvide. De fleste europæiske besøgende bor først hos hvide amerikanere, som advarer dem: «Gå ikke tre husblokke denne vej eller to blokke den vej," og straks skræmmer dem til at acceptere hvid frygt og rigid segregation. Min oplevelse var stik modsat. Det første amerikanske hjem, der tog imod mig, var en sort familie på sydsiden af Chicago. Med al deres kærlighed, varme og åbenhed følte jeg mig straks hjemme og så kun hvide som kolde fjerne ansigter i fjernsynet eller i fjendtlige forstæder. Senere, da jeg rejste ind i de hvides verden, var jeg ikke længere så sårbar over for dens racistiske mønstre af frygt og skyldfølelse.At rejse i et så dybt splittet samfund var uundgåeligt en voldsom oplevelse: fire gange blev jeg overfaldet af pistolbevæbnede røvere, 2 gange undgik jeg stiksår under knivoverfald, 2 gange trak skræmte politifolk pistoler mod mig, 1 gang blev jeg næsten dræbt af 10–15 sorte i en mørk gyde, 1 gang faldt jeg i et baghold af Ku Klux Klan, flere gange fløj kugler omkring mig i skudvekslinger, 2 gange blev jeg arresteret af FBI og 4 gange af Secret Service. Jeg levede sammen med 3 mordere og utallige kriminelle..... ... men jeg har aldrig mødt en ond amerikaner!

Du må have tillid til det bedste i mennesket og mistillid til det værste. Hvis ikke, vil det værste få overhånd. – Jose Marti

1978 - Sammen med min årelange medarbejder Tony Harris i Oslo Koncerthus

Introduktionen til lysbilledshowet "Amerikanske Billeder"

Første del:

Undertrykkelsens rødder

"The legacy of slavery and segregation isn't just a thing of the past. It's woven into the fabric of American society, and it continues to shape our lives in profound ways." - Jesmyn Ward

"The past is all that makes the present coherent, and further, the past will remain horrible for exactly as long as we refuse to assess it honestly." - James Baldwin, The Fire Next Time

1987 – Jeg var glad for Baldwins begejstring for Amerikanske Billeder, for jeg måtte tilstå at jeg aldrig fik tid til at læse hans bøger i de år hvor jeg havde haft travlt med at "læse menneskene omkring mig." Først da jeg siden læste hans bøger forstod jeg bedre menneskene jeg havde fotograferet.

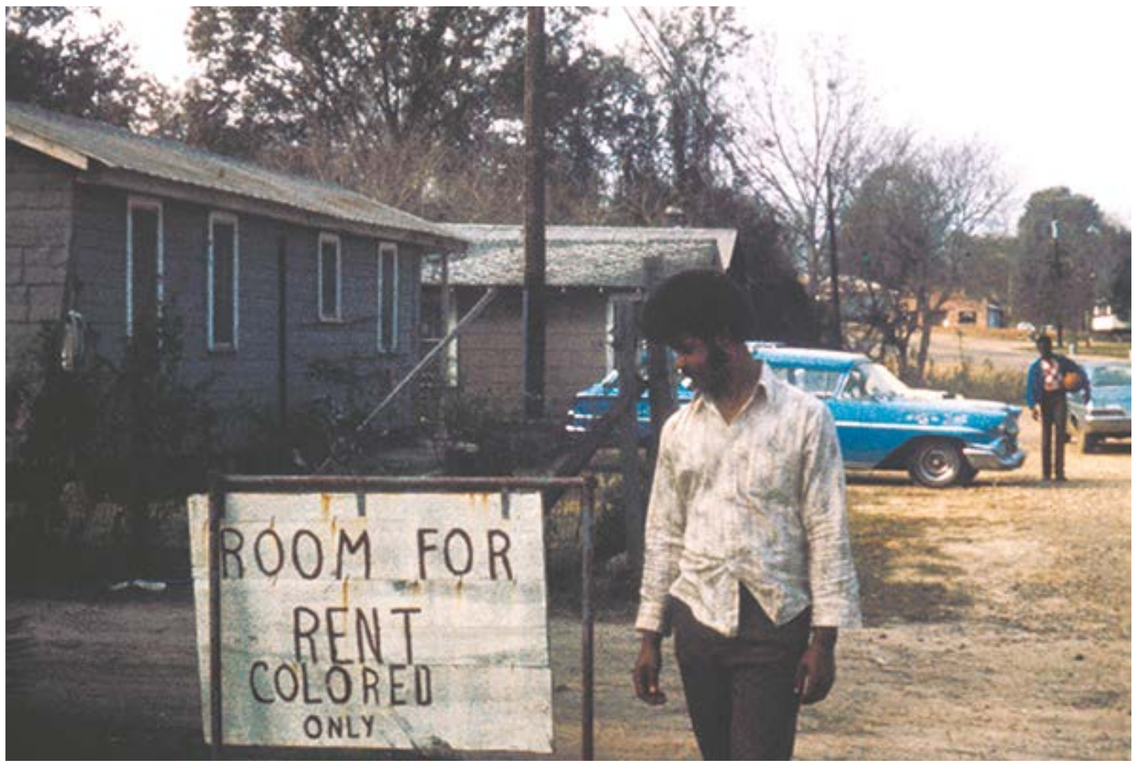

1973 – Jeg kom til USA 6 år efter borgerretslovenes vedtagelse, men kunne selv 9 år efter fortsat se Jim Crow lovenes fysiske spor som her i St. Francisville, LA. Men hvornår hører de mentale spor op, måtte jeg og min livslange ven Morgan Pate her vedvarende spørge os selv.

At lære på den hårde måde at overleve gennem "forebyggende tilgivelse"

"Healing begins where the wound was made." — Alice Walker, The Way Forward Is with a Broken Heart

"If we're gonna heal, we gotta feel. And we can't heal if we're afraid." - Beyoncé

Hundrede år før mig brugte min danske forgænger, fotografen Jacob A. Riis, "shock and awe"-teknik til at introducere sine illustrerede "lysbilledshows" til samfundets bedrestillede borgere: "Let me take you by the hand and lead you down into the abyss to meet the other half." Her er min korte historie om, hvordan jeg selv endte med at lave det, New York Post kaldte "Jacob Holdts postkort fra helvede".

I min ungdom i Danmark var jeg blevet radikaliseret af USA's endeløse krige i Vietnam og mod demokratiet i andre fattige lande, hvor amerikanerne væltede demokratisk valgte regeringer og støttede blodige diktaturer. Efter i Danmark at have vandaliseret den amerikanske hærs udstyr under en NATO-øvelse måtte jeg flygte til en gård i Canada, hvor jeg var alene og læste bøger om denne "imperialisme", og blev i min ensomhed endnu mere radikal. Jeg begyndte at søge i blinde efter mere retfærdige (utopiske) systemer. Efter et år ville jeg blaffe ned til Mellemamerika for at blive guerilla i Guatemala, hvis demokratisk valgte regering var blevet væltet med hjælp af USA. Det var lidt naivt – to år tidligere var jeg blevet smidt ud af Den Kongelige Danske Livgarde, fordi jeg nægtede at skyde på mål i menneskeform, og jeg talte ikke spansk. På vejen til Guatemala måtte jeg krydse USA og landede i San Francisco på den første dag. For at finde et sted at bo gik jeg rundt og spurgte folk, og den første, jeg mødte, var en sort fyr, som tilbød mig at sove i hans seng, fordi han skulle skrive en matematikopgave til universitetet den aften. Fint, jeg kommer tilbage i aften, sagde jeg, for jeg ville først se lidt af denne smukke by, før jeg tog videre sydpå. Men det var midt i Haight Ashbury i hippietiden, og inden længe fik jeg ilbud fra unge kvinder i indiske hippieskørter, mens jeg aldrig var blevet inviteret hjem i Canada – og slet ikke af kvinder. I dette overflodsland var det jeg pludselig nødt til at vælge og vrage, hvilket hurtigt gav mig demokratisk skyldfølelse. For det er så nemt som ung at vælge de unge og diskriminere de gamle, som hvid at vælge de hvide og diskriminere de sorte, som heteroseksuel at vælge de heteroseksuelle og diskriminere LGBT, og så videre. Jeg havde dog ikke tænkt på diskriminationen af LGBT-personer, fordi jeg (måske af samme grund) aldrig havde kendt en homoseksuel i mit landlige Danmark.

Så inden dagen var omme, kom jeg til den konklusion, at den eneste måde at få et fuldt repræsentativt billede af, hvad der foregår i et samfund uden at ghettoisere nogen, er at lade andre vælge for dig ved at sige ja til den første person, der inviterer dig. Så min "ja-filosofi" blev født min første dag i USA, og jeg besluttede sent om aftenen at gå tilbage til den sorte fyr, selv om han var verdens kedeligste fyr som jeg ikke havde den mindste lyst til at blive overnatte hos.

Og ja, jeg fik hans seng, mens han sad og lavede matematik hele natten i det lille kollegieværelse. Men pludselig vågnede jeg ved, at noget hårdt blev presset ind i mig, mens jeg sov på maven, og han holdt om mine arme. Det var en meget smertefuld voldtægt, som jeg ikke vil gå i detaljer med, og som jeg skammede mig over at fortælle nogen om i de næste 40 år. Næste morgen så han meget angrende ud og spurgte, om vi stadig var gode venner. "Ja, selvfølgelig vi det. Og tak, fordi du gav mig husly," svarede jeg. Så virkede han helt lettet og spurgte, om jeg ville med til gudstjeneste i hans kirke. Det var en dag, jeg aldrig vil glemme. For her i Glide Church, med dens karismatiske sorte præst, Cecil Williams, ledte han mig som en frelsende engel ind i en helt ny og religiøs måde at hengive sig til menneskeheden på, som gradvist førte til min afradikalisering. Ikke ved at sætte min lid til højere ideologiske systemer, men ved at overgive mig til det enkelte menneske her på jorden, som det ser ud i al sin smerte og vrede. Allerede på min femte dag førte min nye ja-filosofi mig til min næste amerikanske "shock and awe"-prøvelse, da jeg blev overfaldet og røvet af en bevæbnet sort bande, hvilket i sig selv åbnede for en helt ny hidtil ukendt underverden, skabt og vedligeholdt af ydre vold, som jeg siden lærte at integrere mig med gennem "forebyggende tilgivelse" for at overleve.

Det skulle blive en livslang rejse, der førte til Amerikanske Billeder, og præcis 11 år senere holdt vi en stor fest med mange inviterede gæster og medier i forbindelse med åbningen af Amerikanske Billeders første biograf i San Francisco. Under festen kom en lidt nervøs sort mand hen til mig og spurgte, om jeg kunne huske ham. Nej, jeg havde ingen anelse om, hvem han var. "Nå, men du boede hos mig i 1971," sagde han. Min hukommelse var stadig et sort hul. Men så begyndte han hviskende at beskrive vores relation og den skelsættende nat, og jeg det gik op for mig, at det var ham, der havde voldtaget mig den første nat i Amerika. Jeg var så begejstret, at jeg spontant gav ham et stort kram og råbte: "Tak for Amerikanske Billeder. Uden dig og din forløsende gave ville Amerikanske Billeder aldrig være blevet lavet. Nu er jeg vendt tilbage med vores arbejde som en gave til det land, du åbnede for mig."

På det tidspunkt havde jeg for længst indset, at det var hans og de tre røveres voldelige råb om hjælp – mennesker som de er her på jorden – der havde reddet mit liv ved at afspore mig fra min ungdommelige tro på, at kun ved at dø for en ide om mennesker som de bør være, kan disse blive frelst gennem en højere kamp for at skabe "det nye menneske". Ved at give mig en frigørende tro på menneskehedens godhed midt i al dens smerte og vrede havde han været min beskyttende rejsekammerat gennem min mangeårige eventyrlige rejse gennem "undertrykkelsens rødder", ligesom den døde mand var det for den fattige Johannes i H.C. Andersens eventyr Rejsekammeraten.

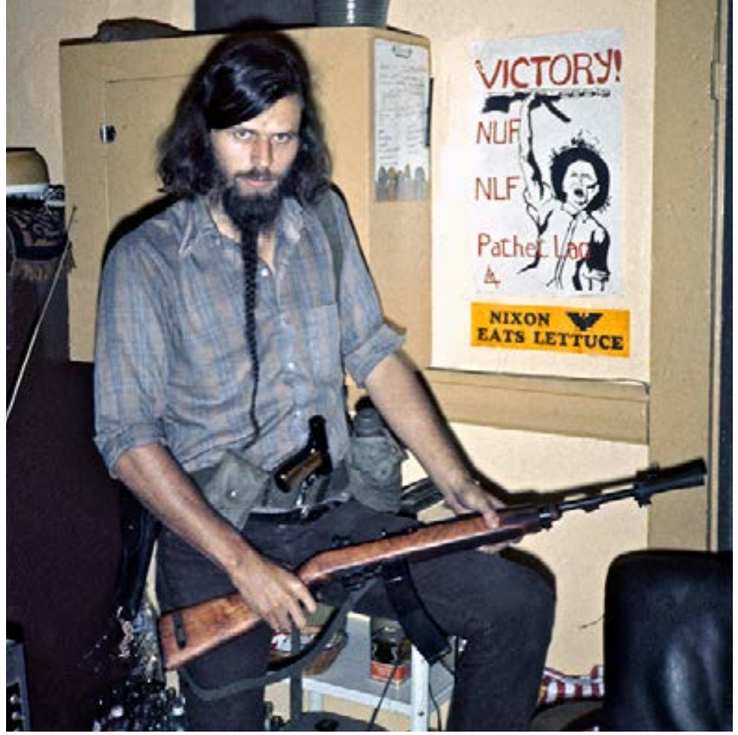

1972 – i undergrundsbevægelsen omkring St. Louis, MO

Men som jeg senere lærte som foredragsholder, når jeg så mine studerendes modige sjælekampe, kan det tage lang tid at bryde ud af vores fastlåste forståelsesrammer, og i lang tid strittede jeg selv imod. Selv om jeg blev rørt over smerten i de nordlige ghettoer det første år og ønskede at forstå rødderne bag dem, følte jeg mig for overvældet af irrationel frygt til at tage til Syden efter at have set gyserfilm som Easy Rider (hvor langhårede blev skudt ned) og efter at have internaliseret Nordens fordomme over for Syden. Da jeg samtidig følte, at jeg havde forrådt min tidligere solidaritet med de undertrykte i Guatemala, besluttede jeg ironisk nok først at blaffe gennem hele Guatemala for at træne mig selv i at overvinde min frygt (iført en korthåret paryk, fordi langhårede blev forbundet med guerillaer og skudt af militæret).
Heldigvis fandt jeg aldrig guerillaerne, men ude i junglen fandt jeg et Time-magasin, hvor der stod, at der ville være store demonstrationer i Miami mod Nixons republikanske konvent – manden, der havde startet den blodige undertrykkelse i Guatemala. Da jeg ikke kunne få en bananbåd fra Puerto Barrios til Miami blev jeg – i min vrede mod Nixon – tvunget til at blaffe de 6000 km dertil – op gennem Mexico og lige gennem hjertet af det dybe Syden. Selv om jeg befandt mig midt i en blodig guerillakrig, husker jeg stadig, hvor bange jeg var for at vende tilbage til USA. Men efter 6 dages blafferi landede jeg sikkert lige i "bæstets

1972 – i Guatemala med korthårsparyk og falsk skæg

mave", Nixons hovedkvarter i Hotel Fontainebleau. Iført min korthårede paryk lykkedes det mig at dele værelse med en af hans republikanske delegerede. Efter at være blevet arresteret flere gange af Secret Service, når de så mig skifte til langt hår for at slutte mig til de langhårede Vietnam-demonstranter udenfor, blev jeg til sidst venner med en Secret Service-betjent: "Min egen søn har langt hår og føler ligesom dig." Senere blev jeg arresteret og var jeg lige ved at blive deporteret ud af USA, da jeg sammen med en australsk journalist brugte det adgangskort, han gav mig, til at udfolde et stort banner i konventcentret under præsidentens tale. Der stod "Nixon Kills Babies" – ikke mindst på grund af min vrede over netop at have set de mange børn, der døde i Guatemala som følge af det blodige militærregime, Nixon havde indsat.

Så efter denne lange omvej havde jeg bestået syretesten, og til min overraskelse overvundet min frygt for Syden ved at stå midt i den og derved endnu en gang lært, hvor givende det er at overvinde sine fordomme. Fra da af gjorde jeg mit bedste for at finde og forstå de dybere historiske rødder bag den undertrykkelse af sorte mennesker, som jeg allerede havde oplevet i nord.
Så denne første del af bogen er min beretning om "undertrykkelsens rødder", og hvordan jeg kom til at elske Syden, hvis folk på så mange måder mindede mig om det landlige Vestjylland, der havde formet mig i min barndom.

1974 - Bartow, FL. Charles Smiths hænder"

"The sea carries the weight of our ancestors.

It remembers the horror, but also the resilience."

- Octavia Butler

Vigtigt!
Sangen *Ship Ahoy* af The O'Jays illustreret

Ekko af fangenskab:
En rejse gennem tid og arv

Ship Ahoy! Ship Ahoy! Ship Ahoy!

As far as your eye can see,
men, women, and baby slaves
coming to the land of Liberty,
where life's design is already made.
So young and so strong
they're just waiting to be saved ...

Lord, I'm so tired
and I know you're tired too,
look over the horizon,
see the sun
shining down on you ...

Ship Ahoy! Ship Ahoy! Ship Ahoy!
Can't you feel the motion of the ocean,
can't you feel the cold wind blowing by?
There's so many fish in the sea,
we're just, we're just, we're just
riding on the waves ...
the waves ... the waves ...

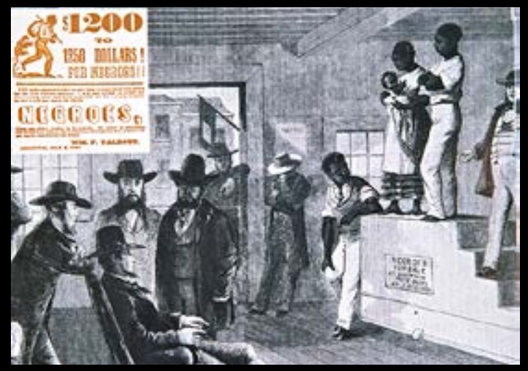

At blaffe gennem historien – helt tilbage til slaveriet

"I was born in slavery time - when was it? I don't know. I can't tell you nothing about it. All I know is, I wukked in de fields and wukked hard." - Harriet Smith, Texas

Jeg havde troet, at slaveriet lå langt tilbage i historien, men i Florida mødte jeg Charles Smith, som hævdede at være 134 år gammel og tydeligt kunne huske, da han blev gjort til slave i Afrika.

– Jeg kom til USA, da jeg kun var 12 år gammel.
– Blev du solgt som slave til USA?
– Ja, vent. Lad mig nu fortælle dig hvordan. Da jeg kom til USA, blev folk solgt. Det var i slavetiden. De bragte mig over fra Afrika ... Jeg havde aldrig set en hvid i Afrika før. Jeg spurgte min mor, om jeg måtte gå ned og se de hvides båd. Hun sagde ja, og jeg har ikke set mamma siden. De voksne bar børnene om bord for at vi skulle se "sukkertræer" nede i lastrummet.

Så mærkede vi, at båden bevægede sig, men troede, det skyldtes vinden. Kaptajnen bragte os aldrig tilbage. De farvede prøvede at smide mig over bord. Jeg husker det, som var det i går. Legree, den hvide kaptajn, forhindrede det. Vi så aldrig sukkertræerne, heller ikke da vi kom til New Orleans. Vi blev smidt op på blokken og solgt for højeste bud.

En sort socialarbejder, som havde samlet mig op og set mine billeder, mens jeg vagabonderede i Florida, fortalte mig om Charles Smith og førte mig til hans lille hus. Både han og andre sorte i omegnen fortalte mig, at Charles Smith adskilte sig fra andre sorte og faktisk så ned på dem. Charles Smith havde været for ung til at forstå, hvorfor de ældre afrikanere ville smide ham over bord, men det var ifølge historikere almindeligt for at redde børnene fra slaveriet. Da han blev købt af en Texasfarmer i 1854, var han allerede for gammel til at blive opdraget som slave med de indre ar, som mennesker i slaveri får, når de må udvikle servile karaktertræk for at undgå en grusom straf eller død ved mindste tegn på modstand.
Selvom Charles Smith sikkert har forvekslet sin egen og sin fars detaljerige historie, er den gribende fordi den beskriver millioner af andre tilfangetagne afrikaneres skæbne.
Jeg opdagede, at denne type (underdanig) overlevelsesadfærd stadig prægede sorte amerikanere, og det slog mig, at hvis slaveriet havde efterladt så dybe psykiske ar, var virkelig frihed endnu ikke opnået. Jeg havde lært at USA i 1960'erne endelig blev et demokrati, da alle borgere fik stemmeret, og er derfor overrasket over, at selv i dag – 60 år senere – er en fjerdedel af befolkningen i Sydstaterne stadig analfabeter. Er det ikke et demokratis pligt at uddanne sine borgere?

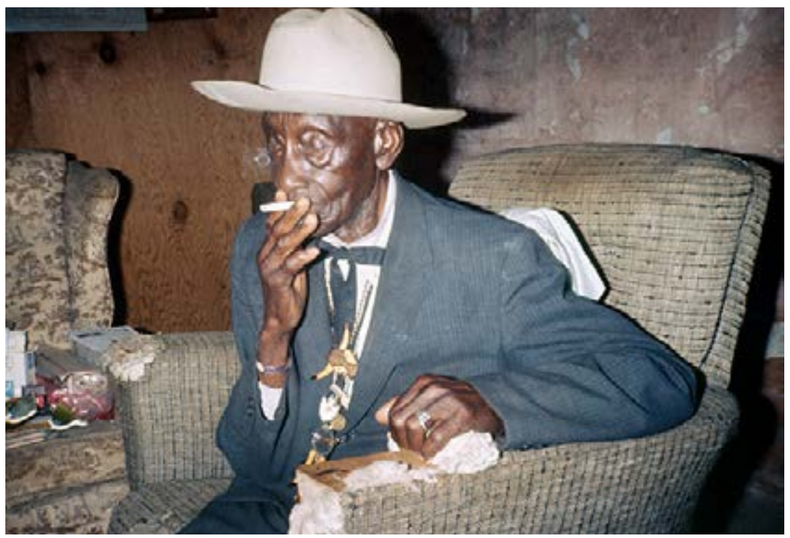

1974 - Bartow, FL. Charles Smith - året efter at BBC havde lavet en film om hans lange liv og jeg så avisudklip på hans væg om at han var udnævnt til æreborger af Los Angeles. På mit lange båndede interview med ham imponerede han med korrekt at fortælle om præsidenterne i hans liv og hvor gammel han var da de første biler kom. Men efter 2008 er der sået tvivl om han huskede sin alder helt korrekt.

Mit interview ovenfor med Charles Smith

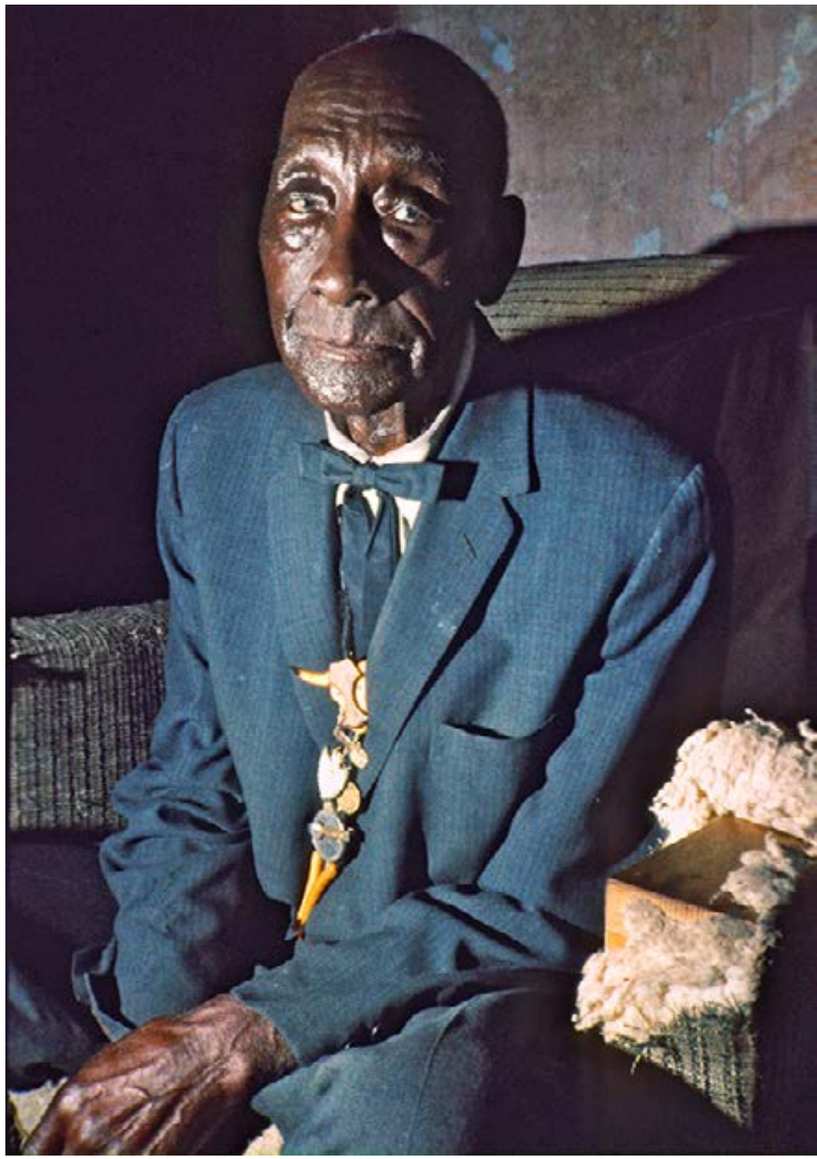

1974 - Bartow, FL. Charles Smith

En kort rejse tilbage til borgerrettighedsbevægelsen

- og mit senere arbejde med King-familien

"Dr. King's noble dream has degenerated into a cliche, a catchphrase, like "diversity," a way out of - as opposed to a way into - a complex and textured conversations about race. At best, what the civil rights movement appears to have produced is a generation that is keen to look beyond race, but finds on the other side not freedom but a riddle. The riddle of race, something you see but must always pretend not to see."
– Emily Bernard, Black Is the Body: Stories from My Grandmother's Time

Martin Luther King og borgerretsbevægelsen havde allerede før min ankomst fået ændret de mest iøjnefaldende og primitive former for diskrimination. Bortset fra den mest betydningsfulde del af hans drøm:
"Jeg har en drøm om, at sønnerne af tidligere slaver og sønnerne af tidligere slaveejere en dag vil sidde sammen ved broderskabets bord på de røde bakker i Georgia. Jeg har en drøm om, at mine fire små børn en dag må leve i en nation, hvor de ikke vil blive dømt på farven af deres hud, men på deres karakter. Jeg har en drøm om, at hver dal skal udjævnes og hvert eneste bjerg flades ud en dag."

Martin Luther Kings smukke drømme deles af mig og de fleste andre hvide. På min rejse lærte jeg dog hurtigt, at den eneste, der var gået i opfyldelse, måske er, at afroamerikanere ikke længere bliver bedømt på deres hudfarve, men på deres karakter. Det sørgelige er, at de karakteregenskaber, man har efter århundreders undertrykkelse, nu engang ikke lever op til de normer, som gælder for hvide, hvis karaktertræk og ulige økonomi er formet af at være undertrykkere. At se, hvor meget afroamerikanske karakteregenskaber adskiller sig fra både de hvides og sorte indvandreres, hjalp mig til at forstå den enorme underkuelse af sindet, som slaveriet og vores fortsatte udelukkelse af afroamerikanerne forårsager.
For at lade mennesker føle sig udstødte og ikke-elskede er at udøve vold mod deres menneskelighed. At vores voldssprog i dag ikke alene forstås, men også tales af dem, som har måttet høre det i århundreder, kan derfor ikke undre.
"Jeg vil gerne rose Jacob Holdt ....for at gøre denne betydningsfulde begivenhed mulig. Det er altid forfriskende at vide, at min fars fødselsdag bliver anerkendt og fejret over hele verden. Som afroamerikaner er jeg smigret over unge danskeres interesse for vores kultur. Afroamerikanere har meget at være stolte af, og vi sætter pris på jeres anerkendelse af vores bedrifter. Dog har nogle afroamerikanere adopteret en adfærd, som vi skammer os over. Den mest udbredte af disse egenskaber er vold mod hinanden."
– Yolanda King i sin tale til et arrangement, vi organiserede for at "stoppe volden", efter at jeg først havde vist mit show ved Kings grav og vi sammen siden viste mine billeder for præsident Clinton i J. F. Kennedy Performing Art Center.

2005 – New Jersey

2015 - Martin Luther King, Jr. Memorial, Washington DC.

Historisk foto fra Florida før borgerretskampen

1975 – Tuskegee, AL

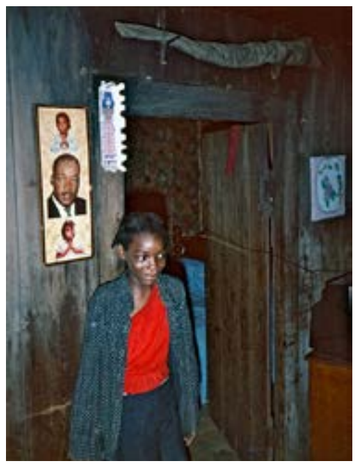
1975 - Texas

1975 - Martin Luther King Sr., Coretta King, og Bernice King

1975 – Beaumont, TX

I have a dream illustreret med flere af mine fotos

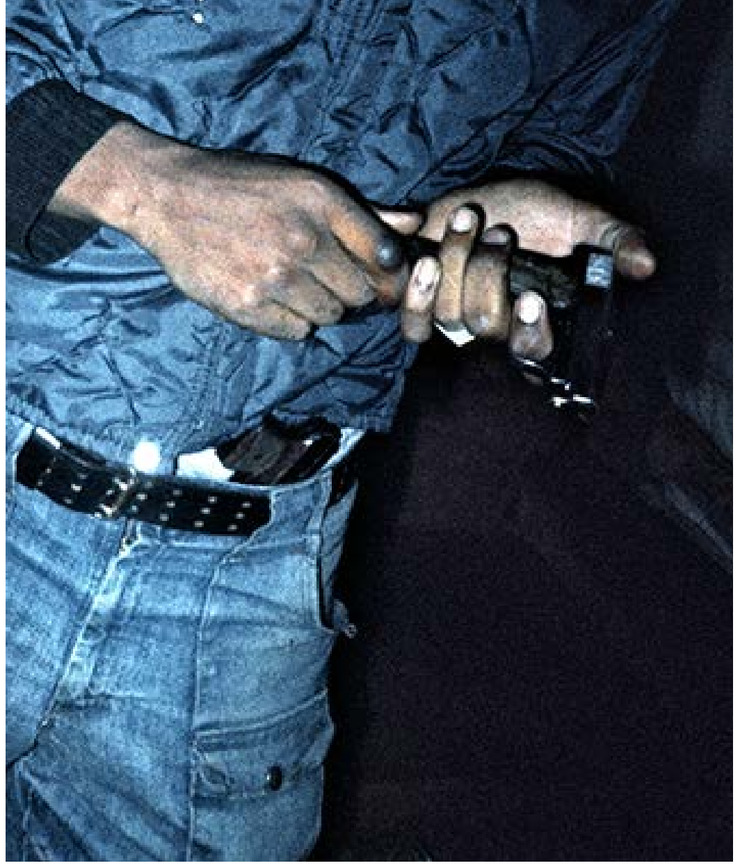

1995 - Queens, NY fra begravelsen af Simon, den femte i Lelas familie jeg oplevede blive myrdet. Højre side: 1972 - New York, 1973 - Norfolk, VA og 1987 - Harlem

Where did all the anger come from?

...so what's in store?
i'm talking about race war!
"Get yourself together"
"Open your eyes, get wise"
Race war....people getting killed in the streets
blood on your feet
the ends don't meet,
and who're they going to blame it on, me?

Where did WE go wrong?

Try the media, try the PD, try your TV,
anybody but yourself.
But once the bullets starts flying
people starts dying
its all because of lying
history books they teach hate
I did have no escape from the racist faith
it's like South Africa, we'll start killing
race war, race war, race war, race war, race war...

Ekkoer af vold: Undertrykkelsens omkostninger fra generation til generation

"The trauma of that history lives in our bodies, in our minds, in the way we interact with the world." - Nikole Hannah-Jones

Når man som jeg kom fra Europa og f.eks. aldrig nogensinde havde set en pistol før, får man alligevel et chok, man aldrig vil glemme ved første gang at høre tonefaldet i dette sprog. Efter kun et par dage i det nye land blev jeg holdt op af pistolbevæbnede mennesker af en type, jeg aldrig havde mødt tidligere. Den angst, jeg følte, var en angst, jeg aldrig før havde kendt: angsten for et andet menneske.
Min rejse blev siden hen i høj grad en rejse ind i dette menneske. Og jo mere jeg kom til at forstå og holde af det menneske, des mere begyndte jeg at se, hvordan jeg selv kunne have forårsaget denne vrede i et undertrykkende system, der fra første dag havde tvunget mig og andre indvandrere ind på undertrykkerens side – hvad enten jeg som dansk turist havde ønsket det eller ej.

Kunne jeg gennem min adfærd selv være årsagen til denne vrede? Kunne jeg nogensinde selv komme til at nære sådan en vrede?
Fra den dag, hvor jeg havde oplevet den voldelige amerikanske virkelighed, begyndte jeg at forstå, i hvilket omfang frygt og vrede karakteriserer forholdet mellem undertrykkeren og den undertrykte.

Uddrag fra sangen Race war af Ice-T

Jakobsbrevet 5: 1-6 Ve de rige

At blaffe ad den underjordiske jernbane med Rolls Royce

"The Underground Railroad is bigger than its operators and passengers. It's this great American spirit of resistance, this idea that we can be better than we are, that we can fight against the systems designed to oppress us."
– Colson Whitehead, author of "The Underground Railroad"

I New Orleans boede jeg hos en sort morder, der hed Nell. Ligesom de andre mordere, jeg har kendt, var han et ganske almindeligt gennemsnitsmenneske, som blot var blevet morder ved en tilfældighed – eller rettere på grund af sin sociale baggrund. Det tog naturligvis nogen tid, før han fortalte mig om sin fortid, idet han var flygtet fra et fængsel i Nevada og var eftersøgt, men ligesom andre kriminelle havde han en trang til at dele det, der tyngede ham, med et andet menneske, som han kunne stole på. Ingen kan leve alene med så tung en skæbne. Vi boede sammen med nogle andre mennesker ude i den østlige del af New Orleans, og Nell prøvede ihærdigt, så godt omstændighederne nu tillod det, at leve et normalt borgerligt liv. Da han vidste, at han ville blive sendt tilbage til livsvarigt fængsel, hvis han blev indblandet i noget, prøvede han så vidt muligt at holde sig fra kriminalitet og levede hovedsageligt af at være bloddonor. Jeg mente ikke, at hans chancer for at forblive på fri fod resten af livet var særlig store; men jeg forsøgte, så godt jeg kunne, at gøre dette frihedens pusterum så glædeligt og opmuntrende for ham som muligt. Jeg følte, at han var straffet nok, allerede før han begik sin forbrydelse, med den fattigdom og ydmygelse, samfundet havde udsat ham for i barndommen.

Da jeg under en af vore natlige samtaler havde givet udtryk for denne opfattelse, var det, at han betroede mig sin forbrydelse, og siden blev vi knyttet endnu stærkere til hinanden gennem denne hemmelige fortrolighed.

Vi fulgtes tit rundt i gaderne eller i blodbanken. For det meste kunne vi ernære os udelukkende ved at sælge blodplasma to gange om ugen, da blodbankerne på det tidspunkt i New Orleans var de højest betalende i USA med 6 dollars og 10 cents pr. gang. Kun en sjælden gang var jeg nødt tit at stjæle ost og lignende småting i supermarkederne for at blive mæt. Jeg ville ikke have, at Nell gjorde det, da han jo risikerede at få livsvarigt fængsel, mens jeg vidste, at jeg kunne snakke mig ud af denne pinlige situation med personalet, hvis jeg skulle blive snuppet. Således var Nell altid forfulgt af sin skæbne. Men aldrig gik dette op for mig så tydeligt som den aften, jeg sidst så ham.

Vi havde begået den dumhed at komme gående sammen ned ad gaden i det sorte kvarter, hvor vi boede og derved påkaldt os politiets opmærksomhed. Det er en dødssynd for en hvid og en sort mand at færdes sammen i et sort kvarter, da man så straks bliver opfattet som narkotikasælgere. Men vi var i ivrig snak, da vi svingede ind i kvarteret og glemte at skilles. Der gik ikke lang tid, før en politibil standsede op ved siden af os i mørket, i en af de dunkelt oplyste gader i østghettoen. Betjentene var af den flinke joviale type, der egentlig blot ville skræmme os og derfor sagde, at vi ville gå fri, hvis vi straks afleverede vores joints til dem. Jeg havde så ofte før set, at politiet brugte denne metode i sorte kvarterer, da de så ikke behøvede at skrive rapport om det beslaglagte "ugræs", men selv kunne ryge det. Næsten alle unge amerikanere ryger "græs", selv om det officielt er ulovligt. Jeg havde ikke selv noget på mig, men vidste, at Nell havde en enkelt eller to joints som alle andre. Men pludselig blev Nell grebet af den paranoia der er en del af hans skæbne – paranoiaen og mistilliden til medmennesket, næsten alle med hans sociale baggrund har – og han nægtede at udlevere sine joints. Jeg selv ville ikke have betænkt mig et øjeblik. Jeg havde fuld tillid til betjentene. Nells mistillid til politiet fik ham til at gå fuldstændig i baglås og handle irrationelt. Politiet er trænet til at registrere den stags reaktioner hos kriminelle og steg straks ud og kropsvisiterede ham. De fandt kun to små joints, og hans kniv, men da han ikke havde noget identitetskort, tog de ham med på stationen for at få hans fingeraftryk. Jeg vidste straks, at jeg aldrig ville få Nell at se igen. Han var blevet fældet af den ulykkelige paranoia og skyldfølelse, som alle fattige (amerikanske) sorte har, uanset om de har begået en forbrydelse eller ej. Det var den samme paranoia, som i sin tid gjorde ham til morder.

Da Nell var væk fra "denne verden", virkede New Orleans pludselig som en spøgelsesby, og jeg kunne heller ikke blive boende i huset. Jeg ville væk fra byen og blaffede ud ad motorvejen i retning af Baton Rouge. Det er et af de sværeste steder at blaffe i USA, og jeg forsøgte forgæves i lang tid at blaffe på selve motorvejen med mit skilt i håb om at få et lift, før politiet kom. Pludselig standsede den eneste Rolls Royce, jeg nogensinde er blevet taget med i, midt på motorvejen for at samle mig op. Det var lige i myldretiden, og vi lavede omgående en større trafikprop af tudende biler. Straks da jeg var kommet ind i bilen, kom politiet hylende op bag os for at give os en bøde for denne ulovlige standsning. Manden, der havde taget mig op, sagde, at han nok skulle ordne det, gik hen til betjentene og rakte dem uden et ord sit visitkort. Da politiet så hans navn, blev de lutter venlighed og smil og fulgte ham tilbage til hans Rolls Royce, ivrigt klappende ham på skulderen, og sagde, at det jo blot var en bagatel, og at det skulle vi ikke tænke mere på. Jeg blev naturligvis forundret over, hvem denne fyr mon kunne være, som slap så billigt uden så meget som en bøde, og han fortalte mig, at hans navn var Wayne A. Karmgard. Han havde samlet mig op, fordi jeg stod med mit "Touring USA from Denmark"-skilt. Han havde aldrig nogensinde før samlet en blaffer op, men syntes pludselig, det kunne være sjovt, eftersom han selv var af dansk afstamning. Normalt får denne oplysning mig straks til at klappe i og hurtigst muligt stige ud af bilen. Jeg har for længst mistet enhver lyst til at være sammen med dansk-amerikanere, som næsten hver gang kun giver mig én følelse: skamfølelse over at være dansker. Til danskere på besøg i USA vil jeg give et råd: Hvis I vil have et godt indtryk af USA, så hold jer fra denne befolkningsgruppe, som repræsenterer en af de mest racistiske og reaktionære hvide grupper. 80 % af dem stemmer republikansk. Alt, hvad de kan snakke om, er, hvor dejligt det er at slippe for de høje skatter hjemme i Danmark. De flygter fra ethvert medmenneskeligt ansvar for at få sænket deres skatter. Jeg har mødt dansk-amerikanere, som var "rødgløde" socialdemokrater hjemme i Danmark, men som i løbet af blot fem år var blevet forvandlet til den sorteste reaktion. Dansk-amerikanerne står i en skærende kontrast til jøderne, som er den eneste hvide gruppe, jeg føler mig i harmoni med. Denne gruppe har en meget dyb forståelse for de sortes forhold og for de sociale mekanismer, som på samme måde gjorde dem selv til Europas "negre" i så mange århundreder.

Nå, men en dansk-amerikaner i Rolls Royce kunne jeg alligevel ikke sige nej til, og straks begyndte jeg at underholde ham med rejsehistorier, for at han skulle invitere mig hjem. Især lagde jeg vægt på mine oplevelser med Rockefeller, Kennedy osv., da alle småmillionærer snobber for stor-millionærerne, og jeg derfor vidste, at han ville invitere mig hjem med en følelse af således at være kommet på lidt nærmere hold af Rockefeller. Det slog da heller ikke fejl, og jeg endte med at vende næsen om mod New Orleans. Han ejede byens dyreste og fineste hotel midt i det franske kvarter. Alle i byen kendte ham og fortalte mig siden, at han ejede en stor del af det franske kvarter og var boligspekulant. Jeg kom til at bo i en lækker suite i hans hotel Maison de Ville og fik at vide, at jeg bare skulle ringe på klokken, når som helst jeg ønskede noget. Sorte tjenere i nypressede uniformer serverede alt for mig på sølvbakker med utrolig servilitet. Jeg sad ude i hotellets have og lod en sort tjener bringe mig det ene efter det andet i et forsøg på at få ham til at åbne sig, men umuligt. Han følte sikkert hele sin eksistens truet, når jeg tiltalte ham som et almindeligt menneske. Jeg sad og tænkte over det mærkelige i, at Nell nu måtte lade sig "opvarte" af hvide fangevogtere i helvede, mens jeg selv blev opvartet af sorte tjenere i himmerige. Det var, som om alt tidligere i vores liv på en naturlig måde havde ført os til hvert sit sted, mens vores korte venskab blot havde været en utopi. Men det slog mig, at Nell jo egentlig som sort var kommet længere, for var han ikke mere fri end denne knuste tjener, der kun var i stand til at holde sig oppe, fordi han havde lært at nyde sin egen undertrykkelse her i denne rige danskers sadomasochistiske univers? Var Karmgard ikke også en morder og menneskeudsletter, samtidig med at han tilsyneladende var et blidt, stilfærdigt og ulykkeligt menneske, som havde lært at udnytte de mekanismer, der i dette samfund stod til hans rådighed, til den yderste grænse. Tilmed var han, sagde folk, byens rigeste homoseksuelle, hvilket jo gjorde ham selv til en del af en undertrykt minoritetsgruppe. Var det ikke den samme usikkerhed som udsat minoritet, der havde drevet ham op i denne ulykkelige position, som havde drevet mange jøder i Europa op i tilsvarende økonomisk tryghed gennem tiderne?

Trygheden i disse omgivelser var kvalmende. Jeg følte mig rastløs og ensom. Det var et hotel for de rigeste og fineste filmstjerner i USA, men der var ingen menneskelig kontakt. Skulle jeg gå ud på gaden og møde en fattig og dele mit luksuriøse hotelværelse og en flaske vin med? Nej, man skal ikke købe sig venskab ved hjælp af rigdom, tænkte jeg. Heller ikke lånt rigdom. Jeg boede der kun en nat, en frygtelig ensom nat.

Gennem år og dag havde jeg delt seng og hus med mennesker, og det var en rystende fornemmelse pludselig at ligge alene. Efter min sølvbakkemorgenmad næste dag styrtede

1974 - Palm Beach, FL

1973 - New Orleans

1973 - Natchez, MS - Min "tjenestepige" og senere livslange veninde Earline Gaynes

jeg hovedkulds ud i friheden igen, fast besluttet på at finde nogle mennesker at bo hos. På Bourbon Street kom to unge piger farende hen til mig for at få min autograf. De var, som turister, af nysgerrighed gået ind for at se dette berømte hotel og havde set mig sidde der over morgenmaden under palmerne og gik derfor ud fra, at jeg var en berømt filmstjerne. Et øjeblik følte jeg mig fristet til at spille "filmstjerne" for måske at komme til at bo hos dem, men valgte så at fortælle sandheden. Så mistede de interessen for mig, og jeg måtte indse, at jeg nu var nede på jorden igen. Som følge af de mange turister er det i New Orleans umuligt at finde et sted at bo som vagabond. Hen imod aften var jeg meget sulten og kom i tanker om Bonnies Grill på Decatur Street, som Nell engang havde vist mig. Bonnie var en kæmpefed, stor hvid pige, som her havde en lille snusket kaffebar. Bonnie var af den type, der kun kan tale til mennesker i grove, arrige sætninger ved at skælde dem ud, men jo værre hun talte til folk, des mere elskede hun dem. Hun kunne sagtens have hentet en god dagløn hjem fra denne kaffebar, men hun var alligevel ludfattig. Stedet blev nemlig opsøgt af det fattigste gadeproletariat, og Bonnie gav gratis måltider dagen igennem til folk, som ikke havde penge. Bonnie kunne godt huske mig og vidste, at jeg ingen penge havde, så hun skubbede straks en stor skål majsgrød hen til mig og senere hamburgere og andet godt. Hun stod i hele sin kæmpeskikkelse med hænderne i siden og betragtede mig uden et ord, men jeg vidste, at hun kunne lide mig, fordi jeg havde kendt Nell.

Uden at nævne Nell sagde hun efter lang tavshed: "Du kan komme og bo hos mig nu." Jeg flyttede så ind i Bonnies tarvelige og rodede lejlighed. Der var lus og lopper og flere centimeter støv overalt. Hvad der skete i de næste dage, var mærkeligt, for skønt vi knapt kunne kommunikere og ikke havde noget seksuelt forhold, blev vi hurtigt knyttet nærmere til hinanden, end jeg er blevet det med noget menneske på rejsen. Da vi erkendte, at vi vist var de eneste, Nell havde betroet sin fortid til, blev vi straks uløseligt bundet sammen. At leve med Bonnie var som at bo på en vulkan af menneskelig varme. Hun er den eneste, jeg kender, som stadig praktiserer "the underground railroad". At bo hos hende var ensbetydende med næsten hver nat at blive banket op af en eller anden sort mand på flugt fra loven. Alle fandt de her et fristed. Bonnie elskede sorte mænd og især dem, som på en eller anden måde havde gjort oprør mod herre-slave-forholdet. Sådan havde hun altid været. Tidligere havde hun boet i Jacksonville, Florida, men var blevet fordrevet fra byen af de hvide, som havde gennembanket hende. Hun var taget til New Orleans, som regnes for en lidt friere by i Sydstaterne.

Hendes to børn var egentlig forsømte og manglede både tøj og sund mad og vitaminer, men til gengæld var de gennem morens handlinger blevet opdraget til ikke at hade og var således på deres vis langt sundere end de fleste hvide børn. De havde hele barndommen igennem oplevet mordere og tyveknægte, voldtægtsforbrydere, narkomaner og andre voldsmænd indtage deres fars plads i morens seng, men de havde oplevet dem alle som mennesker, fordi de så dem med morens øjne, som nægtede at tro på, at det var deres sande identitet at være kriminel, og som således ved denne tro på mennesket i virkeligheden skabte mennesket. For disse børn havde begreber som "morder" og "nigger" ingen mening. I Bonnies hus opførte de sig nemlig alle som deres "far", og sådan så børnene dem. Der var altid glæde, når en "far" var kommet ud af fængsel. Bonnie sukkede lidt over, at de aldrig ville få Nell at se igen, men var allerede parat til at modtage en ny Nell. Bonnie og jeg fik en stille forståelse og hengivenhed for hinanden, der med tiden udvikledes til et så stærkt kærlighedsforhold, at jeg gang på gang vender tilbage til New Orleans for at bo hos hende. Bonnie ved ikke, om hun er jøde eller dansker eller irer eller polak. Hun er blot amerikaner, siger hun.

1973 - Natchez, MS

1973 - New Orleans, LA

Sammendrag af breve

Ps. Jeg har her ladet mine stereotype tidsprægede generaliseringer om visse miniteter stå netop som modvægt til Bonnies ærkeamerikanske holdning, der var en direkte forløber for valget af Obama.

En tidsrejse tilbage til 200 års hvidt bomuldstyranni

"Cotton and blood were mingled on many a field where the dead and dying lay close beside the hoed rows and the falling bolls." - Frederick Douglass, My Bondage and My Freedom

"The cotton field was our world, and the rows stretched endlessly north and south,
like the seams of our history." – Ralph Ellison, Invisible Man

På vejen til Florida om vinteren opdagede jeg, hvor den vrede og fjendtlighed, som lå bag de rystende voldelige overfald på mig i Nordstaternes gader, havde sine rødder. I dag plukker næsten ingen sorte længere bomuld, men at møde de mennesker, som stadig i 1970'erne var indespærrede bag bomuldstæppet midt i et overflodssamfund, forekom så surrealistisk, at jeg straks følte mig kastet tilbage i historien – indhyllet i bomulden, hvis hvide tyranni engang omgav næsten alt sort liv i Sydstaterne.

1973 - Allendale County, SC alle billeder

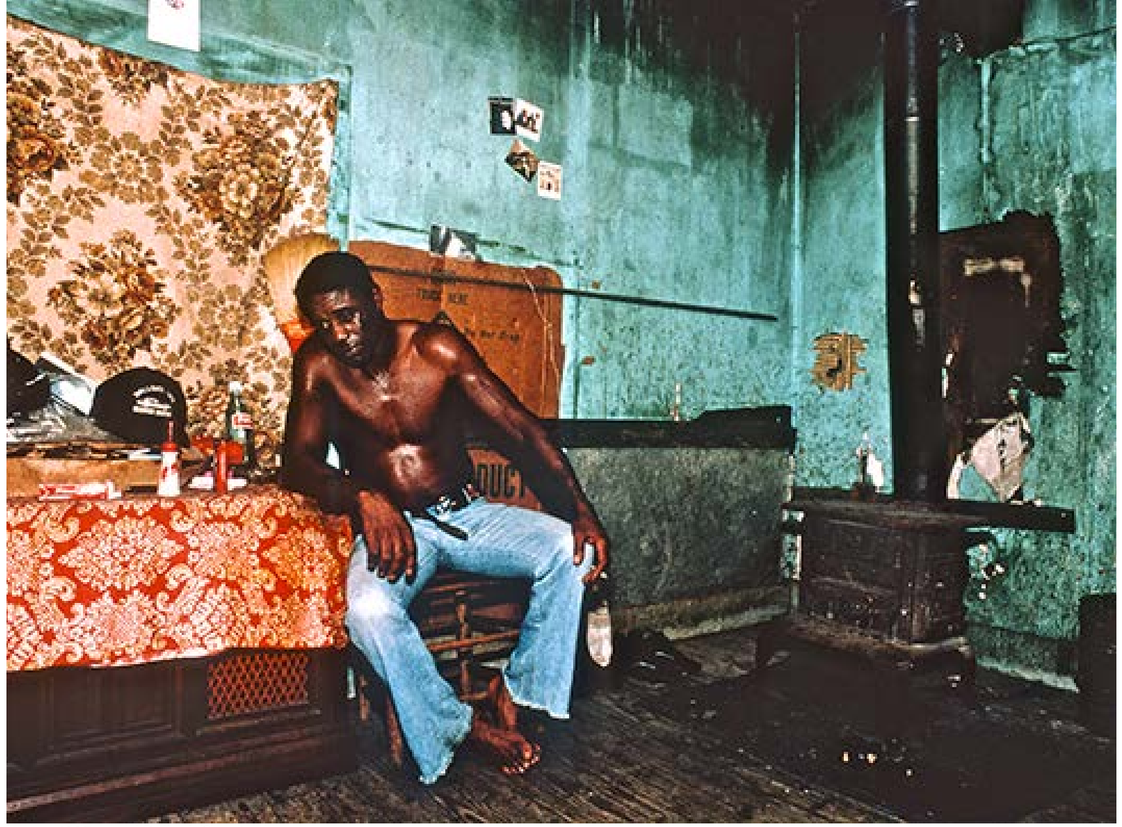

1995 - rural Bullock County, AL

1975 - rural Edgecombe County, NC

1975 - rural Macon County AL

1975 - Edgecombe County, NC

1974 - Washington, NC

1978 - Bullock County, AL

1973 - Allendale County, SC

1975 - Waynesboro GA

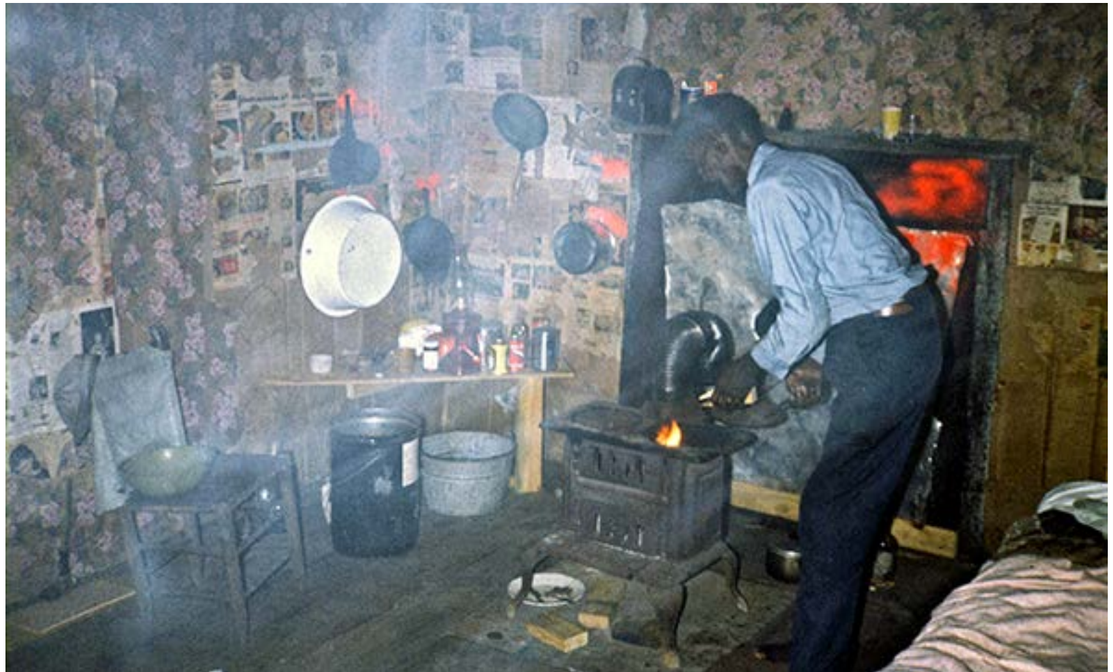

"Cotton is king, and we are the slaves. We pick the cotton, but we never see the money. We live in the shacks, but we never own the land. We work in the sun, but we never feel the warmth." - Richard Wright, Black Boy

Da jeg arbejdede i bomuldsmarkerne, opdagede jeg, at virkeligheden så helt anderledes ud end den, der blev antydet på de historiske fotos og karikaturer, jeg huskede af smilende, næsten barnligt glade bomuldsplukkere. De smil, der ses i dette billede, var faktisk de eneste, jeg så i bomuldsplantagerne, da en af plukkerne ikke kunne finde ud af, hvordan mit kamera fungerede.

Det tog mig lang tid at overvinde deres fjendtlighed og frygt for mig som hvid, men til sidst fik jeg lov til at bo hos Martha og Joe til gengæld for at give dem al den bomuld, jeg plukkede. Skønt jeg sled i det fra morgen til aften, og alle mine lemmer smertede, lykkedes det mig ikke at plukke for mere end 24 kr. om dagen.
De andre var trænede og kunne komme op på over 30 kr. om dagen. Dette er var omtrent det samme som i dag, hvor jeg ser Martha og mange af de andre arbejder for lavpriskæden Wallmart og stadig ikke er i stand til at hive sig selv op ved håret.

De mekaniske høstmaskiner fordrev arbejderne fra markerne, men hvad værre er, i årene efter har jeg set de uafhængige sorte landmænd miste deres jord, fordi de ikke havde råd til eller kunne få lån til de samme dyre maskiner som de store hvide industrilandbrug, der modtog statstilskud. Tilskuddene udgør nu i gennemsnit 2,1 milliarder dollars om året, eller 50 procent af den faktiske værdi af afgrøden. Hvad er årsagen? Man vil undgå billig importeret håndplukket bomuld fra landmænd i Indien og Afrika, men igen er det en racisme, der skader og udelukker de fattige.
Et kort øjeblik skammede jeg mig både over mine privilegier og var stolt over at føle noget af smerten ved den lange historie med udnyttelse, som havde formet millioner af sorte mennesker, da vi arbejdede på akkord og kun fik 4 cent pr. pund. Den hvide godsejer solgte bomulden videre på markedet for 72 cents pr. pund.

2004 - Arkansas på landet

1996 - rural Selma, AL

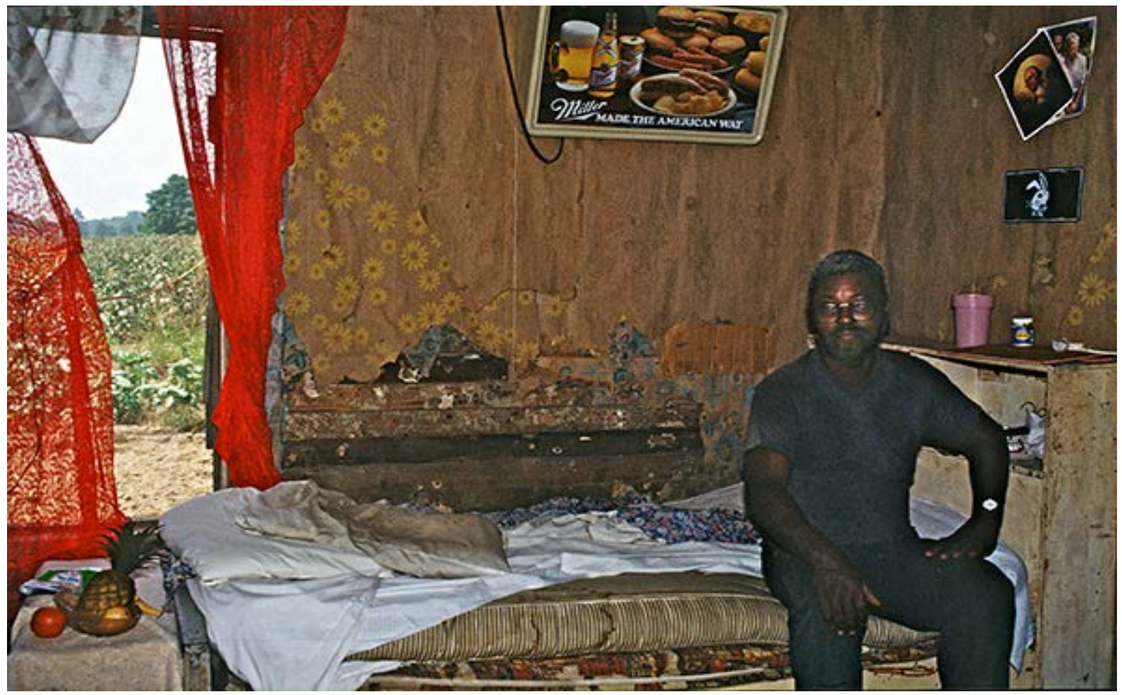

Jeg begyndte at forstå, hvordan godsejeren kunne få råd til at bo i et stort hvidt plantagehjem, mens hans sorte arbejdere måtte bo i shacks. Hen imod aften ankom godsejerens søn for at veje bomulden og betale os på stedet. Vi var trætte og udmattede. Der var ingen glæde over at modtage betalingen, som man knap nok kunne købe petroleum for til lampen hjemme i hytten, der næppe var større eller bedre end dem, slaverne i sin tid boede i. Hvordan kunne disse mennesker kaldes frie, når alt omkring dem mindede om det gamle herre-slave-forhold?

1973 - Zebulon, NC

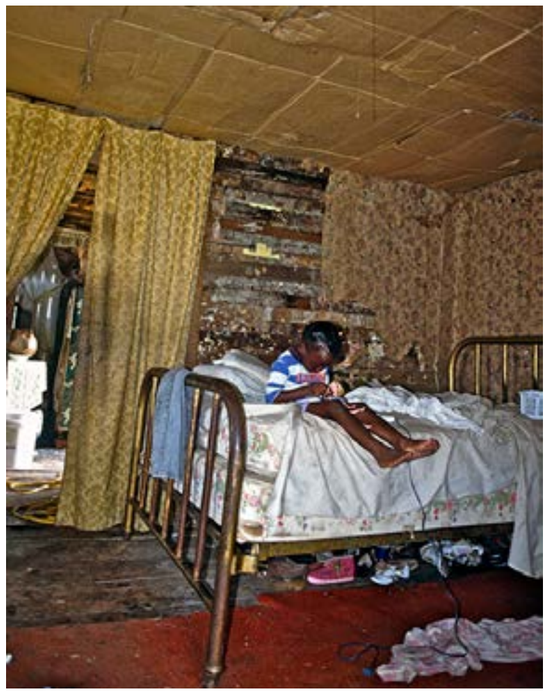

1996 - rural Selma, AL

1974 – Elizabethtown, NC i landdistrikt

1974 - Washington, NC

1974 - Alachua, FL

1975 - landlige Meridian, MS

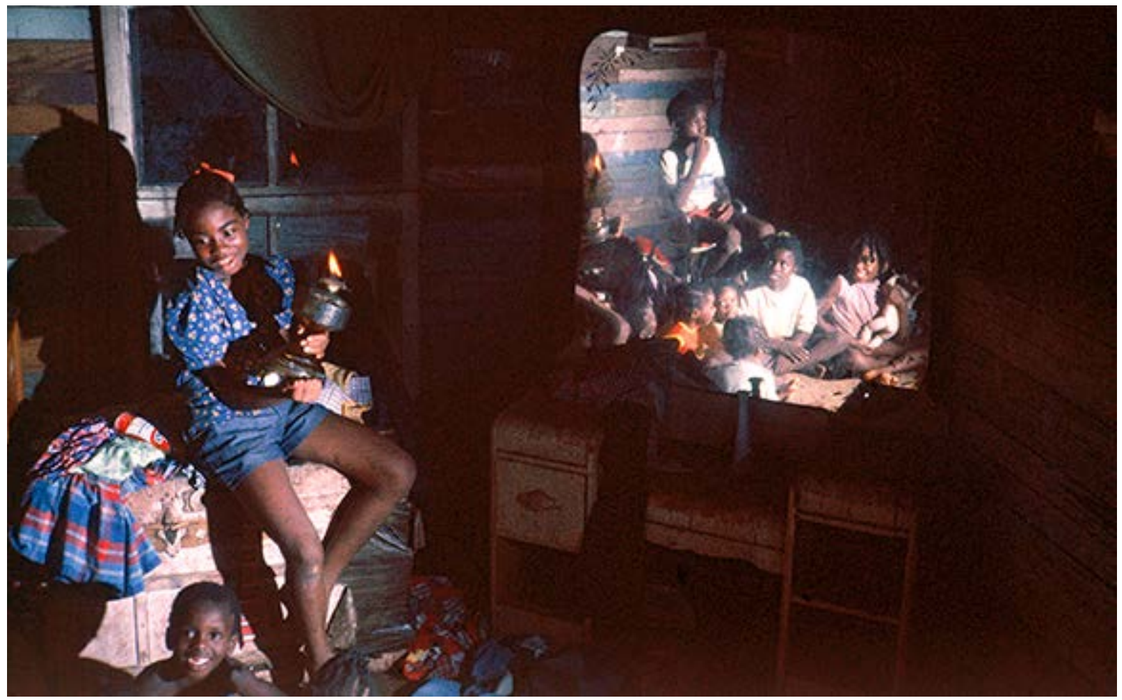

1973 - Allendale County, SC begge billeder

Sjælens lænker: Bomuldens vedvarende greb

"Cotton is the fabric of our lives, but also the fabric of our oppression. It connects us to the past and the present, to the rich and the poor, to the land and the water. It is a thread thinds us, but also tears us apart." - Isabe Wilkerson, The Warmth of Other Suns

Slave Driver
The tables are turned now
catch a fire
you're going to get burned now.
Every time I hear the crack of the whip
my blood run cold
I do remember on a slave ship
how they brutalized my very soul.
Today they say
that we are free
only to be chained in this poverty!
Good God
I think it's illiteracy
it's only a machine that makes money.

Et århundrede tidligere havde hvide troet, at det var deres naturlige ret at investere i mennesker som privat ejendom. Time efter time, i en symbolsk opdatering af den tro, kørte de velhavende i Nordstaterne i deres store autocampere forbi os i bomuldsmarkerne på vej til det solrige Florida. Hvorfor fik papirspekulanter i New York og Massachusetts, som allerede havde enorme huse, lov til at have disse autocampere, mens bomuldsplukkerne ikke engang havde et vandtæt skur at bo i? Selv i dag koster hvert af deres rullende hjem ti gange så meget som mine tidligere bomuldsplukkervenners hjem, og hver tur til Florida udleder lige så meget CO_2 (5 tons), som de fattige producerer på et år. De rigeste 10 procent af amerikanerne udleder 56,5 ton pr. indbygger og drukner bogstaveligt talt bomuldsplukkerne i Pakistan ved at oversvømme en tredjedel af deres land og ødelægge halvdelen af deres bomuld med den samme uskyldige og tankeløse kasteisme mod ikke-hvide som i går.

Sangen *Slave driver* af Taj Mahal - illustreret

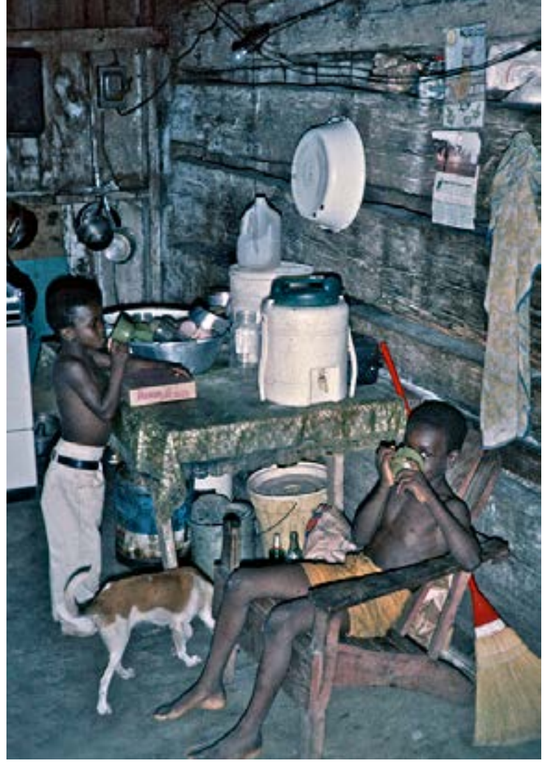

1995 - Notasulga, AL, nederst 1990 - Burke County, GA,

1975 - Macon County AL - th. 1975 - rural Macon County AL

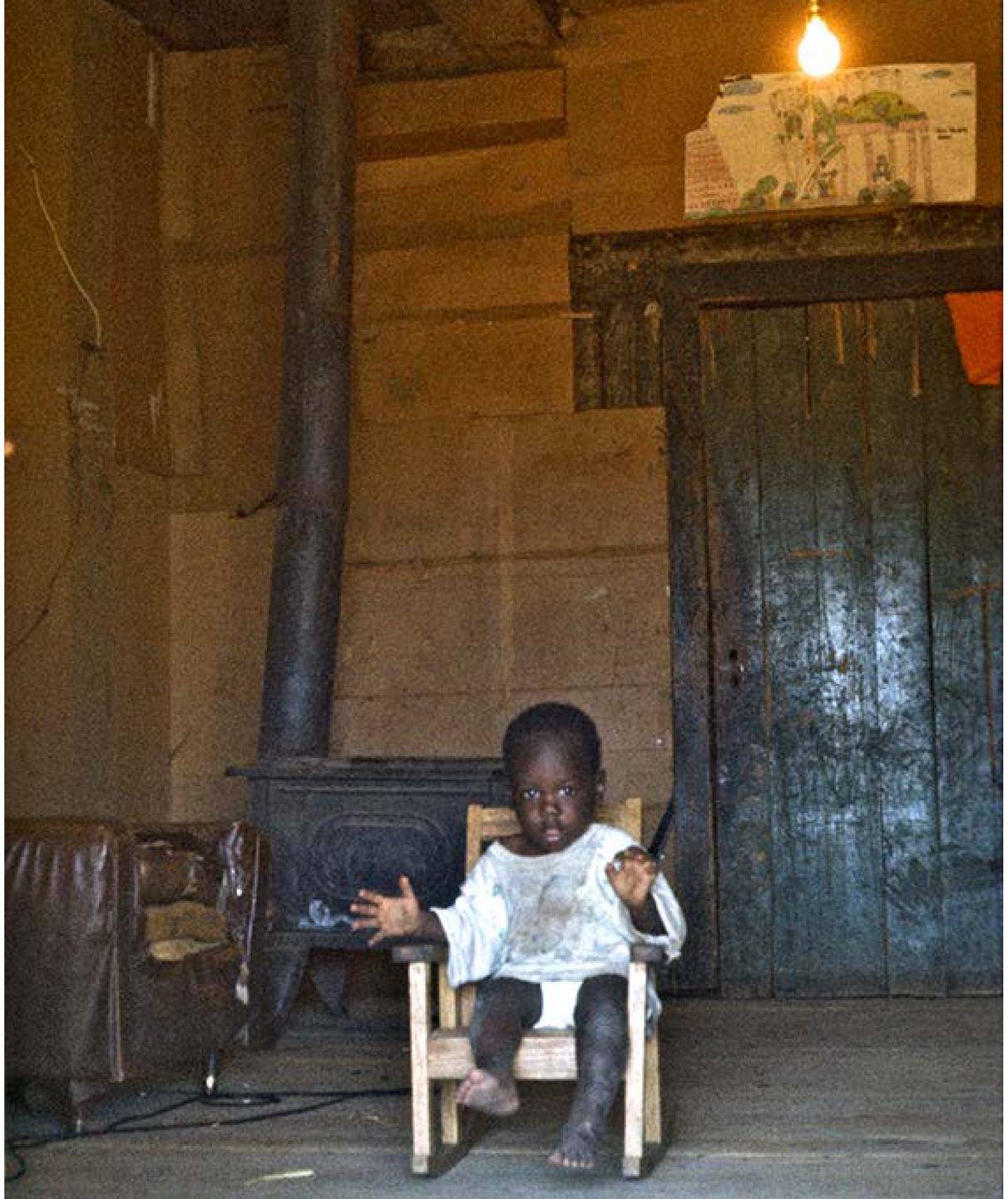

Om at blaffe “tilbage” til 350 års sort tobaksslaveri

“I grew up in the shadow of the tobacco fields, where my ancestors were enslaved and tortured. I saw the pain and the suffering in their eyes, and I heard their stories in their songs. I vowed to never let their voices be silenced, to never let their struggle be forgotten.” - Nina Simone

1974 - landlige Bethel, NC

I tobaksmarkerne så jeg også, at de hvide ejede og styrede alt, mens de sorte måtte følge efter dem, både om foråret, når tobakken blev plantet, og i august, når den blev plukket. ”Det er rigtigt nig-ger-arbejde,” hørte jeg hvide sige. ”De er allerede sorte, så tjæren hænger ikke så fast på dem som på de hvide.”
Ved lov var arbejderne garanteret en mindsteløn, der kun var en tredjedel af den jeg havde fået som ufaglært i Dan-mark. Hvad værre var, da tobakspluk-ning er sæsonarbejde, og der ikke var meget arbejde resten af året, var det vir-kelig en mager årsindkomst, de skrabede sammen. Disse mennesker, som kunne have opnået lighed og frihed, hvis de blot havde fået et par cent pr. solgt pakke cigaretter, arbejdede med ansigtsudtryk, som kun en slave kunne udtrykke?

12 år efter i 1988

1974 - landlige Bethel, NC og nederst

1986 - Wendell, NC

1986 - Wendell, NC og nederst 1974 - landlige Bethel, NC

1974 - Raleigh, NC - Jeg interviewer Ben Chavis
Hør ham i mit interview nedenunder

Miljøracisme og sort modstand i USAs tobaksindustri

"The health consequences of working in tobacco fields are still felt today, with higher rates of respiratory illnesses and cancer in Black communities." - Dr. Camara Jones, co-founder of the National Black Nurses Association

Senere på sommeren blev tobakken tørret og solgt på auktion. Ikke mange steder indprentedes herre-slave-forholdet så dybt i de sortes bevidsthed som på tobaksauktionerne. Hvide opkøbere gik foran og gav hurtige diskrete signaler med spidse fingre og viftende hoveder, mens de sorte skyndte sig bag dem og pakkede tobaksbunkerne. De hvide kørte lige ind i auktionshallen i store prangende biler og spiste bøffer i tallerkenstørrelse til frokost, mens de sorte måtte spise deres brune madpakker udenfor.

I de efterfølgende år har jeg overalt set sorte blive tvunget helt ud og erstattet af billigere, ofte illegale latinske migranter. De blev også i stigende grad udnyttet, da tobaksfirmaerne fra år 2000 skulle betale sygesikring og mistede statsstøtten på milliarder af dollars – og de derfor begyndte at købe billigere tobak fra fattige lande uden sundhedsforsikring som Zimbabwe. I årenes løb blev de 22.000 tobaksfarme konverteret til enorme industrielle svinefarme i hele det østlige North Carolina. Hvorfor lige dér? Fordi de tilbageværende fattige sorte var for magtesløse til at protestere mod stanken fra urinen spredt i laguner ud over de tidligere tobaksmarker. Det var den sorte borgerrettighedsaktivist pastor Ben Chavis, der først protesterede mod denne nye krænkelse af de sorte i 1980'erne. Jeg havde interviewet ham i 1973, efter at han var blevet idømt 34 års fængsel på falske anklager efter borgerrettighedskampe i Wilmington. Det her er miljøracisme," råbte Chavis, da fængselsdøren smækkede i. Hans ord startede kampen mod den fortsatte miljøracisme, som farvede udsættes for af en lille håndfuld hvide svineindustrier med 9 millioner forurenende og CO_2-producerende svin. Racismen finder hele tiden nye udtryk.

"Racial discrimination in the deliberated targeting of ethnic and minority communities for exposure to toxic and hazardous waste sites and facilities, coupled with the systematic exclusion of minorities in environmental policy making, enforcement, and remediation." - Ben Chavis

Sangen *Slave driver* af Taj Mahal – her illustreret med mine tobaksfotos

Mit chokerende interview med Ben Chavis om, hvordan han fik 34 års fængsel

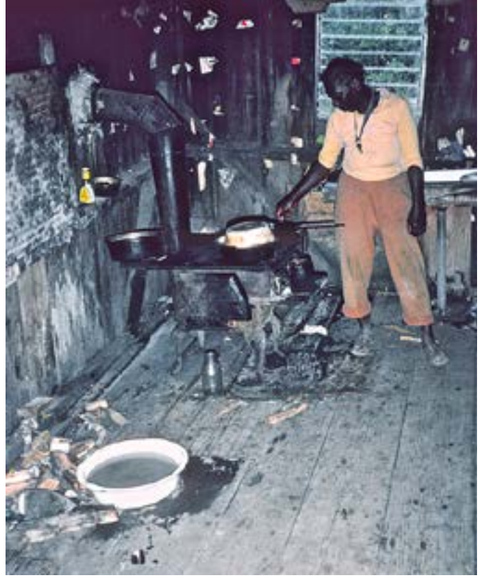

1975 - Bullock County, AL

1978 - Waynesboro, GA

1973 - Tunica, LA

1975 - landlige Meridian, MS

Min danske forgænger, Peter Sekaer, havde fotograferet den samme model brændeovn i 1930'erne, som jeg stadig så i 1970'erne i syden, f.eks. th. i Mosley Whitleys hus. Den blev kaldt »Southern Jewel« af producenten, Southern Stove Works.

1973 - Zebulon, NC

1975 - landlig familie, TN

1975 - landlige Houma, LA

1975 - landlige Houma, LA

Fra slaveri til livegenskab: De sorte sukkerrørsarbejderes vedvarende kamp

"The sugar plantation is the crucible where so much of the violence and exploitation in the South was forged. It is a place where Black bodies were broken and Black communities were fractured, and its legacy continues to shape the lives of Black people in the South today." - Jesmyn Ward: "Sing, Unburied, Sing"

Om vinteren blaffede jeg rundt i de dybeste Sydstater og et år til jul endte jeg på sukkerplantagerne i Louisiana. Mens jeg havde opfattet slaveriet i Nord Carolinas tobaksmarker primært som en sindstilstand, blev jeg her chokeret over at finde feudale forhold eller rent slaveri. Den hvide godsejer ejede ikke blot plantagerne, men også de huse, som hans sorte arbejdere boede i. De lå i en lille klynge rundt om hans store plantagehjem – nøjagtigt som i slaveriets tid. Han ejede også alt andet i de små landsbyer, herunder den eneste butik, som derfor hed "the company store". Her var priserne 30 procent højere end i de større byer, hvor sukkerarbejderne ikke havde råd til at tage hen, og hvor de ofte ikke kunne læse gadeskiltene, da mange var analfabeter. Deres gennemsnitsløn var under 3.000 dollar om året, som ofte skulle forsørge en familie på 6–10 personer. For at overleve begyndte arbejderne derfor at låne af godsejeren og kom snart i konstant gæld til ham. Normalt betalte de ikke med kontanter i hans butikker, men fik mere kredit og blev langsomt presset ind i økonomisk trældom. Mennesker, der ikke får løn, men kun mad og husly, kan man kun kalde for slaver. Og var de først kommet ind i en sådan ond cirkel, var de i virkeligheden godsejerens ejendom: De kunne ikke forlade hans plantage, før de havde betalt deres gæld. Og det kunne kun ske ved et mirakel.

Dette mirakel så jeg ske her i 90'erne, da de sorte arbejdere (som skar sukker i hånden) blev erstattet af dyre høstmaskiner og latinamerikanske arbejdere med det resultat, at mange af de sorte nu blev tvunget ud af deres hjem. På den måde er de hvide avlere i dag blevet så rige på dette "hvide guld", at de også har forladt plantagerne og er holdt op med at bruge udtrykket på grund af dets negative associationer til slaveri.

1975 - landlige Houma, LA

1996 - landlige Houma, LA

Begge øverst: 1996 - landlige Montgomery County, AL

Herunder 1996 - landlige Burke County, GA

En slave husker i generationer

1975 - landlige Houma, LA

"Don't lead with the fear of what might be, lead with the strength of who you are."
Natalie Baszile and Oprah Winfrey in "Queen Sugar"

Da jeg var i New Orleans i 1973, bragte aviserne artikler om denne skjulte feudalisme lige uden for byen om børn i sukkerplantagerne, som kun fik en appelsin én gang om året – nemlig i julegave.

Der blev iværksat en tårepersende kampagne for at sende børnene julegaver, og tandlægestuderende arrangerede gratis tandlægebusser, da det viste sig, at familierne aldrig havde haft råd til at gå til tandlæge.

Jeg fandt senere ud af, at andre havde gjort en mere konstruktiv indsats for at organisere disse slavearbejdere. En hvid katolsk præst forsøgte at organisere de sorte – møderne blev holdt i hemmelighed, fordi der konstant blev skudt på dem – men forgæves. De sorte, som huskede et tidligere oprør i 1930'erne, hvor mange blev dræbt, var bange for at miste alt. Selv om dette sandsynligvis var blevet glemt af de hvide, opdagede jeg snart overalt i det sorte samfund, at en slave husker i generationer.

Efter min oprindelige bog udkom, lavede CBS' 60 Minutes en historie med titlen The Cane Curtain, som bekræftede, hvad jeg havde skrevet, og endda kaldte arbejderne ofre for en arv fra slaveriet. Næsten ingen af de sorte turde tale med dem, men det lykkedes CBS at samle en gruppe i en kirke 80 km væk, hvor de med tildækkede ansigter talte om deres frygt. En hvid avler fortalte skamløst om de småpenge, hans kontraktansatte tjenere skyldte ham, og hvordan USDA (det amerikanske landbrugsministerium) snød ham for tilskud. Selv i dag modtager sukkerdyrkere 1 milliard dollars om året i støtte, så på den måde betaler amerikanerne dobbelt så meget for sukker som resten af verden.

1996 - landlige Montgomery County, AL

Enkens offergave (Markus 12: 41-44)

"The world craves connection. It craves the stories that bind us together, the stories that remind us that we are all human, all deserving of dignity and compassion." - Jesmyn Ward

På grund af deres angst for repressalier fra de hvide var det næsten umuligt at komme til at bo hos sukkerarbejderne. Da det endelig lykkedes mig at finde et sted at bo, og jeg var gået i seng, var rygtet om mig allerede gået som en lynild gennem byen, for pludselig blev døren revet op, og en gal nabo, George Davis, stak en geværmunding i maven på mig dér i sengen og jog mig ud i den kolde vinternat.

Senere på natten forbarmede en fattig enke, Virginia Pate, sig over mig, og jeg fik lov at dele en seng med hendes fem børn i en shack ude i sumpene. Der bliver koldt om morgenen, når kakkelovnen går ud, og da børnene trak tæppet til sig, frøs jeg den første nat. Men næste morgen satte Virginia sig til at reparere gamle vattæpper, for at jeg ikke skulle fryse den følgende nat. Aldrig vil jeg glemme denne enke, som jeg stadig besøger næsten hvert år. Hun var villig til at trodse faren fra de hvide, selv om hun ikke selv turde være under tag med mig, men sov i søsteren Eleonoras shack.

Sammen med hendes ældste søn, Morgan, gik jeg på jagt i sumpene efter bæltedyr og andet spiseligt. Drikkevand fik vi fra tagrenden. George Davis blev siden myrdet af Virginias to nevøer, Bertha and Bartram.

Jeg havde ikke i min vildeste fantasi forestillet mig, at mit venskab med Virginia Pate skulle vare næsten 40 år indtil 2012, da jeg kom for at sige farvel til hende kort før hendes død. Gennem årene havde jeg taget utallige venner med mig for at besøge hende, herunder en leder fra Ku Klux Klan.

Tv. Virginia Pate. Øverst børnene i 1973 - Tunica, LA

Når danske filmhold kom for at portrættere hende, tog hun dem med rundt til alle de steder, hvor jeg havde boet med hende og familien. For gennem hende blev jeg også medlem af hendes større familie på syv søstre og fire brødre. Som med mange andre familier i denne bog lavede jeg udførlige stamtræer for at holde styr på hendes stigende antal børn, sytten børnebørn og ti oldebørn. Hendes børn Morgan, Doretha og Oliver kom ofte på scenen sammen med mig for at svare på spørgsmål fra mit publikum: "Hvordan det var for dem at have delt seng med en hvid mand med et mærkeligt udseende?"

Virginia Pate fortæller et dansk tv-hold om, hvordan jeg første gang endte med at bo hos hende

Jeg gav Virginia Pate min bog i 1978

Virginia forsøger at kvæle Ku Klux Klan-lederen Jeff Berry i 2005

40 års venskab fører til frihed efter 40 år

"Companies don't have souls, only people do. And it's up to us, the individuals, to make sure our souls are intact." - Anita Roddick

Hendes søster Beryl eller "Black" morede alle mine venner. Selv om hun var dybt religiøs, sad hun som fængselsbetjent i det lokale Angola-fængsel tolv timer i vagttårnet hver nat. "Ville du skyde på dine to nevøer, hvis de forsøgte at flygte?" "Selvfølgelig, jeg vil skyde alle, der kommer bare i nærheden af hegnet." Det var hendes søster Elnoras to tvillinger, Bertha og Bertram, der dræbte George Davis – som den første nat nær havde skudt mig med sit haglgevær i Virginias hus. Jeg mødte først Bertha, der er vist her, i 1994, da hun blev løsladt, men med sin dom på 75 år vil Bertram aldrig komme ud af Angola.

Sidste besøg hos Virginia på hospitalet i 2012

Bertha i 1994 efter sin løsladelse, hvor hun skrev til sin tvillingebror i Angola

Anita Roddick i 1994 sammen med Virginias niece, Virginia Honore, gift med en fængselsbetjent

Foto af Virginia Pate og mig taget af Anita Roddick i 1994

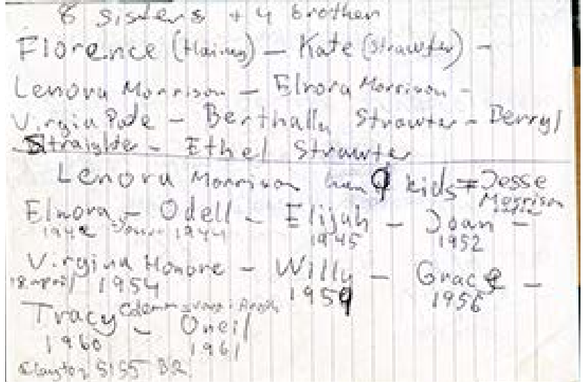

Før PC-slægtsforskningsprogrammerne kom, var det svært at følge med i bogens familier

Fra kampen for at befri Angola 3

Det fører mig til min pointe om, hvorfor det er så vigtigt at bringe folk sammen. Jeg mødte dem alle den 13. april 1973, da jeg forsøgte at komme ind i Angola-fængslet, fordi sorte i New Orleans havde fortalt mig, at når man først var kommet ind dér, kom man aldrig ud igen. Jeg var begyndt at fotografere for de sorte pantere, og året før var tre af deres aktivister fra New Orleans fejlagtigt blevet anklaget for at have stukket en hvid vagt ned. De blev spærret inde udelukkende som følge af deres aktivisme for panterne og blev sat i isolation på livstid.

I 1994 inviterede jeg Anita Roddick med mig. Hun var blevet milliardær fra den ene dag til den anden, da hun havde sat sit kosmetikfirma, The Body Shop, på børsen, og hun ønskede min hjælp til at investere i det sorte samfund. Så da jeg og Bertha fortalte hende om "De tre fra Angola", startede hun en verdensomspændende kampagne for deres løsladelse. Det lykkedes hende at komme ind i fængslet for at besøge de tre "politiske fanger", hvor den ene, Woodfox, fortalte om at overleve ved at The Black Panthers lærte ham at læse i sin celle om den sorte undertrykkelses historie:

"Da jeg begyndte at forstå, hvem jeg var, betragtede jeg mig selv som fri." Nu havde Anita magten til at skabe en forandring for undertrykte mennesker – og brugte den til at få de tre pantere løsladt efter 42 år i isolationsfængsel – den længste i amerikansk historie. Det er bl.a. det, der kom ud af mit venskab med Virginia Pate, og derfor elsker jeg dette foto, som Anita tog af os sammen. Året efter inviterede Anita mig til sit slot i Skotland ved siden af dronning Elizabeths Balmoral. Det hvide privilegium har mange ansigter.

Skammens høst: Det hvide guld bliver til sort sne

"The sugar plantations are the most horrible places in the world. They are worse than hell. They are the places where human beings are treated worse than animals." - Harry Belafonte

I mine vagabondår, 1970–76, anklagede Floridas justitsminister sukkerplantagernes ejere for slaveri. Nogle få blev fængslet for rent faktisk at lænke arbejderne, men under præsident Reagan holdt man op med at retsforfølge sådanne slaveejere. Efter dagens trættende arbejde kørtes de sorte som kreaturer hjem til en slavelejr omgivet af pigtråd og "Adgang forbudt"-skilte. Inde i lejrene, hvor jeg så dem bo op mod 100 i hvert rum, turde kun en tale med mig, skjult på et WC, da de blev øjeblikkeligt fyret for at tale med hvide.

Slavelejrene ejes af Domino Sugar, men den virkelige slaveejer er regeringen, som betaler halvdelen af driftsomkostningerne i form af tilskud. Efter en række retssager i de senere år mod Domino Sugar for moderne slaveri vedtog Florida "Right to Farm Act" for at stoppe sådanne gener (og indtrængende på deres private ejendom som mig) samt retssagerne for forurening fra afbrænding af sukkerrørsmarkerne – den "sorte sne", der i dag formørker himlen over de vrede arbejdsløse sorte, jeg så på min sidste tur til Belle Glades, efter at den moderne mekanisering delvist har befriet dem fra dette slaveri.

1996 - Belle Glade, FL

1996 - Benson, NC

1974 - Palm Beach County, FL

1974 - Immokalee, FL

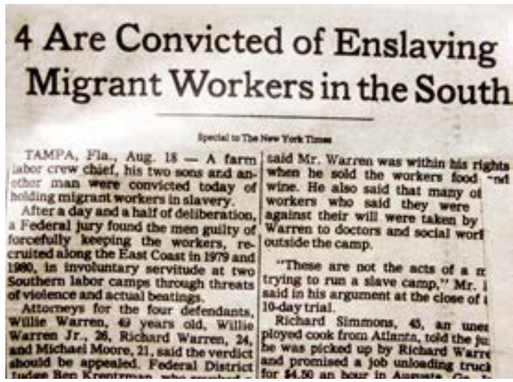

4 Are Convicted of Enslaving Migrant Workers in the South

Special to The New York Times

TAMPA, Fla., Aug. 18 — A farm labor crew chief, his two sons and another man were convicted today of holding migrant workers in slavery.

After a day and a half of deliberation, a Federal jury found the men guilty of forcefully keeping the workers, recruited along the East Coast in 1979 and 1980, in involuntary servitude at two Southern labor camps through threats of violence and actual beatings.

Attorneys for the four defendants, Willie Warren, 43 years old, Willie Warren Jr., 26, Richard Warren, 24, and Michael Moore, 21, said the verdict should be appealed. Federal District

said Mr. Warren was within his rights when he sold the workers food "at wine. He also said that many of workers who said they were against their will were taken by Warren to doctors and social work outside the camp.

"These are not the acts of a m trying to run a slave camp," Mr. said in his argument at the close of 10-day trial.

Richard Simmons, 45, an unem ployed cook from Atlanta, told the ju he was picked up by Richard Warre and promised a job unloading truck for $4.50 an hour in Augusta, Ga.

1983 - New York Times

1974 - Belle Glade, FL

1974 - Palm Beach County, FL

1974 - Belle Glade, FL

1974 - Belle Glade, FL

”Den underjordiske jernbane”: Flugten fra nutidens slaveri

“Stolen bodies working stolen land. It was an engine that did not stop, its hungry boiler fed with blood.” - Colson Whitehead in ”The Underground Railroad”

I dag finder jeg flere og flere af disse slavelejre og ryster tit mine universitetsstuderende, når jeg tager dem med på besøg i dem. I North Carolina har jeg fundet barer, hvor ”slavefangere” kidnapper fulde mænd for at tage dem med til deres lejre. Disse lejre adskiller og ødelægger den sorte familie, som slaveriet altid har gjort det. Hustruer og børn må ikke komme i lejrene. Flere af de mænd, jeg talte med, havde ikke set deres familier i op til otte måneder.
Når de bliver syge, sulter de og bliver smidt ud som Sonny, til højre, i 2009 i Belle Glade. Den billige frugt, vi nyder, gør os skyldige i de facto-slaveri.

.

1996 - Immokalee, FL

Begge fra 1974 - Hwy 29, FL

En blodplettet, sort blaffer, jeg samlede op efter et foredrag en sen nat, var blevet så gennembanket af vagterne under sit flugtforsøg, at jeg måtte behandle hans sår. Han fortalte om en anden, hvis ben blev knust af vagterne efter et flugtforsøg, og som nu måtte gå på krykker. ”Velkommen tilbage til den frie verden,” sagde jeg. Men han rystede på hovedet, da han nu var på vej op til North Carolinas lejre. At stemme med fødderne var ikke et reelt valg for ham – spærret inde af ligeglade amerikanske vælgere.

Florida migrant workers fight ‘slave labor’ in court

By Deborah Sharp
USA TODAY

1992

IMMOKALEE, Fla. — When Benjamin Torres saw the job offer in a Houston newspaper, it proved too tempting to resist.

A company called La Pisca promised a job picking grapefruit in Florida with pay of up to $300 a week.

All Torres had to do was sign a contract promising to repay the company for transportation costs ranging from $125 to $150. It was also agreed he would pay for room and board.

So Torres signed. But the 45-year-old father of eight didn't get what he bargained for.

A Justice Department investigation and separate civil lawsuit suggest that Houston-based La Pisca forced Torres and many other migrant workers into indentured servi-

1992 - USA Today

1974 - Belle Glade, Florida, med hvid udlejer

2009 - Belle Glade, FL

2009 - Belle Glade, FL

Børnearbejdet blomstrer igen i Trumps Amerika

"Poverty whispers in the ears of mothers and children that they are somehow less than others..." - Marian Wright Edelman, Children Left Behind

"The fields were a cruel teacher, and the children learned their lessons early: the sting of sun, the ache of muscles, the emptiness of hunger." - Maya Angelou, I Know Why the Caged Bird Sings

Andre steder så jeg migrantlejre, hvor hele familien kunne bo samlet, men var så afhængige af hinandens indtjening, at de ikke havde råd til at lade deres børn forlade arbejdet for at gå i skole. Men det, jeg så dengang, er langt værre i dag, hvor endnu mere af USA's afgrøder bliver plukket af børn mellem 12 og 16 år. For i takt med at overtrædelserne af børnearbejdsloven tog til i 80'erne, begyndte Reagan at lempe lovene, hvilket fortsatte under Tea Party-republikanerne omkring 2000. Og i dagens nye Trump-tankegang afskaffer stat efter stat lovene om beskyttelse af børn helt. Det er værd at huske, når amerikanerne bombarderes med billige frugter, at disse ikke blot er resultatet af lønninger kun halvt så høje som i Skandinavien. De er også "vredens druer" fra landarbejdere, som vælgerne har valgt ikke at give noget socialt sikkerhedsnet uden for sæsonen. De har ingen dagpenge eller understøttelse, ingen gratis lægehjælp eller uddannelse, ingen boligsikring, børnetillæg, vuggestuer, eller børnehaver. Mens europæerne bruger 14.000 dollars om året på børnepasning sammenlignet med 500 dollars i USA, blev Bidens forsøg på at hæve dette beløb afvist af republikanerne. Næsten tre fjerdedele af de børn, som Human Rights Watch har interviewet, rapporterede om pludseligt opståede alvorlige symptomer – herunder kvalme, opkast, appetitløshed, hovedpine, svimmelhed, hududslæt, åndedrætsbesvær og irritation i øjne og mund – mens de arbejdede på marker med tobaksplanter og i lader med tørrede tobaksblade og tobaksstøv. Mange af disse symptomer ligner akut nikotinforgiftning.

1974 - landlige Bethel, NC

1974 - Hwy 29, FL

1974 - Allendale County, SC - Nederst 1974 - Greenville, NC

Nederst 1974 - Greenville, NC

Coca-Colas slavelejre:

Fra udbytning til modstand

"The South is not a monolithic entity. There are black people who stand up for their rights, and there are white people who stand up for their rights. Our struggle is not against white people, but against oppression." - Alice Walker

En dag så jeg Coca Cola-navnet på de biler, som kører appelsinjuice fra lejrene til Nordstaterne, og fandt ved den lejlighed ud af, at det er Coca Cola, som under navnet Minute Maid ejer en stor del af disse slavelejre.

1974 - Apopka, FL

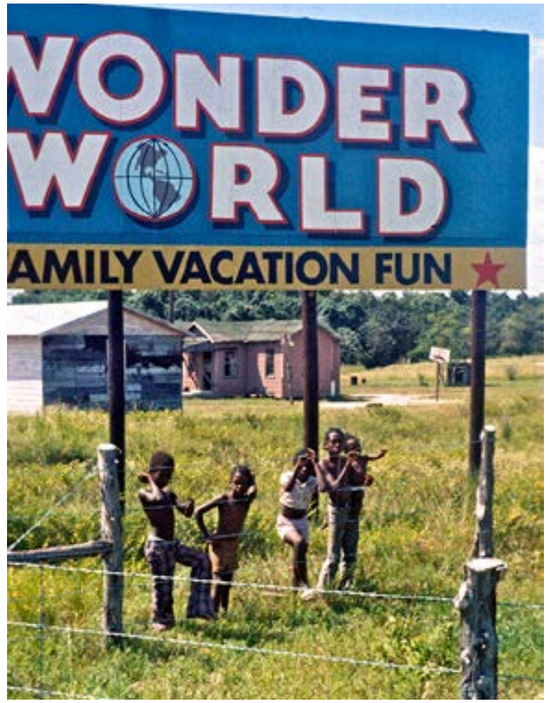

1974 - Landlige TX

1975 - NYC

Cesar Chavez og UFW in 1975 - Modesto, CA

"We cannot expect the oppressor to give us freedom. We must take it." - Cesar Chavez

Coca Colas slavelejre var vel ikke de værste – selv om børnene led af blodmangel, som gjorde dem trætte og udmarvede. I et brev til mig indrømmede Coca Cola, hvor forfærdelige forholdene havde været, men at de var gået i gang med reformer og tilbød at flyve mig derned, for at jeg kunne bevidne, at de havde forbedret forholdene. Hvis noget havde ændret sig, da jeg kom tilbage, skyldtes det Cesar Chavez' og United Farmworkers kontrakt med Coca Cola – gennemtvunget af hans utrættelige marcher, som også jeg af og til deltog i.

Cesar Chavez in 1975 - Modesto, CA

Bedragets marker – Hvide løgnes vægt

- Solange Knowles in "Where Do We Go"

I Sydflorida kom jeg til at bo hos en hvid tomatavler, som fortalte mig, at han tjente næsten en million dollars om året på disse migrantarbejdere. Senere blev jeg smidt ud, da han opdagede mine fotografier af, hvad han kaldte »niggere«:

– Hvad er dit formål med at komme her og fotografere? Jeg ved udmærket, hvad du er. Du er en af de borgerretsfolk oppe nordfra.

– Nej, jeg studerer bare landbrugsforhold til en bog ... Jeg har tillid til mennesker ...

– Jeg skal sige dig en ting. Hvis du er sammen med disse »slummede« folk, får du ikke andet end en slummet bog ud af det. Det kommer jo an på, hvad slags folk man snakker med. Du taler med både hvide og farvede?

– Jeg har tillid til alle.

– Glem ikke, at vi behandler de farvede bedre her er noget andet sted i landet. De er lykkelige.

Jeg havde altid stor respekt for disse sydstatsracisters ærlighed, så da min båndoptager senere afslørede, at jeg havde fortalt ham en nødløgn, følte jeg mig lidt nedslået. Jeg havde på det tidspunkt ingen idé om, at mine fotos en dag ville havne i en bog.

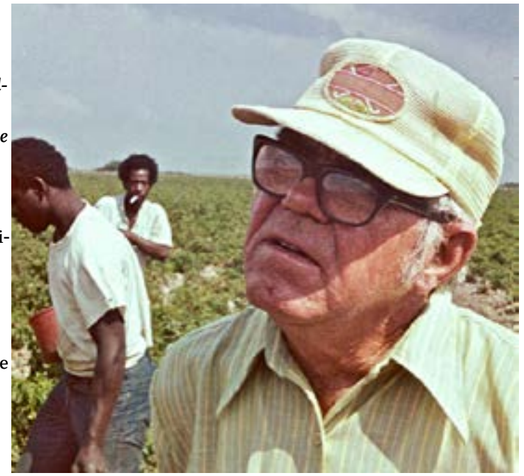

1974 - Hwy 29, FL

1974 - Hwy 29, FL

Ovenstående interview med godsejeren

1994 - landlige Bullock County, AL

"We are living in a dying land." - Jesmyn Ward in Sing, Unburied, Sing

Senere kom jeg til at bo hos nogle af hans landarbejdere, sorte og landflygtige mexicanere. Deres forhold er mildt sagt fortvivlende. Mange er for ødelagte til at udtale sig om deres situation, men denne kone, som var en af de få fattige hvide i markerne, fortalte mig i sit lille lejede skur om forholdene:

– Har du nogensinde fået socialhjælp eller fødevarekuponer?

– Nej, jeg kan ikke få det, men har virkelig brug for det.

– Hvor meget tjener din mand om ugen?

– Ikke ret meget, 35 dollar om ugen måske, det rækker knap nok til husleje og mad.

– Og I arbejder syv dage om ugen?

– Syv dage om ugen for kun 35 dollars, ja!

– Har der været perioder, hvor I ikke havde mad?

– Der har været tider, hvor vi intet havde, intet. Ikke engang en cigaret. Jeg har været så langt nede, at jeg kun havde sukker, vand og brød i tre uger. Det er de fattige, der kommer til at lide.

– Men hvem mener du har skylden for det hele?

– Regeringen. Den forsøger at udsulte os.

– Du giver ikke befolkningen her omkring skylden? – Nej, jeg bebrejder ikke folk. Det er regeringen.

– Jeg er glad for, at du ikke skyder skylden på de sorte og mexicanerne. Det gør mange hvide, ved du.

– Nej, det er udelukkende regeringen. Det er derfor, der er alle de oprør og mord hele tiden. Jeg har fået mit hus brændt ned tre gange, mistede tøj og alt ...

1974 - Immokalee, FL

Mit interview med den fattige hvide kvinde

Immokalee: En hvisken om vores usete og glemte

1974 - Immokalee, FL

"We are never free from the feeling that something will come and take everything away."
- Jesmyn Ward

"The body has memory. The physical carriage hauls more than its weight."
- Claudia Rankine

Det var en glædelig overraskelse her at finde en fattig hvid, som ikke mellem linjerne bebrejdede de sorte sin egen ulykke, da det ellers er normalt blandt de fattige hvide at gøre dem til syndebuk. I hendes by, Immokalee, blev flere af de hvide ejere af slavelejre siden fængslet af Floridas justitsminister. Men forholdene er blevet langt værre siden mine første besøg i 1974, hvor de bevæbnede vagter skød mod alle indtrængende. Da NBC ankom, blev journalisterne beskudt, og det lykkedes dem ikke at filme noget. Selv hvide »rednecks« af den hårdtslående type advarede mig mod at tage til Immokalee og turde end ikke at køre mig dertil om dagen. Jeg boede den første gang kun en uge hos fattige landarbejdere, men er den dag i dag overrasket over, at jeg slap levende fra det. Det lykkedes mig at blive venner med en af de sorte, bevæbnede vagter, som gav mig lidt mad og fulgte mig på afstand i gaderne for at »beskytte« mig. Både han og politichefen fortalte mig, at der det sidste halve år var fundet 25 lig i gaderne i denne by på kun 3.000 indbyggere. Hver eneste nat kunne jeg høre skyderier.

1974 - Hwy 29, FL

1974 - Immokalee, FL

1974 - Immokalee, FL

1974 - Immokalee, FL

1974 - Immokalee, FL

Jeg så mere blod dér end noget andet sted i Amerika, men kun de færreste ting turde jeg fotografere. Denne mexicaner blev stukket ned, mens jeg sad ved siden af ham. Hver morgen stod der en række forhutlede mennesker, som var blevet slået ned natten før og frarøvet alt og nu forsøgte at blaffe ud af byen. Men mange vil aldrig komme ud af denne slavelejr. Det, der straks fangede min interesse, var ikke de døde, men de levende lig – mennesker, i hvem alt var udslukt. Disse udmattede mennesker havde tidligere overlevet ved hårdt arbejde syv dage om ugen, men var langsomt bukket under og lå nu blot og ventede på at dø. Om natten lå de og sov på gaden. En enkelt sidder klemt inde mellem Pepsi- og Coca Cola-automaten.

25 år efter havde billedet ikke ændret sig. I 2008 vandt Coalition of Immokalee Worker's Anti-Slavery Campaign sin retssag mod det, som USA's justitsminister kaldte »slet og ret slaveri«, og flere hvide slavelejrsejere blev fængslet i 2000'erne takket være antislaverikampagnen, som hjalp med at befri 1.200 arbejdere, der mod deres vilje blev holdt fanget af bevæbnede vagter.

Da jeg i 1996 kørte en blaffer hjem til Immokalee, skrev min norske medrejsende Eli Saeter i sin bog om turen: »Udenfor huset der vi er nå fant haikeren to drepte mennesker. Den ene hadde hodet skutt vekk. Den andre var knivstukket. Jeg er redd. Jeg tør ikke sove. Jacob er utslitt, har kjørt alt for langt. Han sover som en stein.«
Jo, med årene vænnede jeg mig til volden.

1974 - Immokalee, FL

Flugt til fristed og suverænitet

"In the 17th century our ancestors fought against slavery and escaped into the northern bushlands of Spanish Florida. There we joined with our Indian brothers and sisters who had also escaped from the oppression of the European slavers. Together, for many years, we resisted their attempts to recapture us." — Black Seminoles – Proven Sustainable

Under mit første besøg fik jeg hurtigt så mange dødstrusler på grund af min fotografering, at jeg ligesom tidligere bortløbne sorte slaver fandt et fristed hos indianerne uden for byen. Her kom jeg til at bo hos denne kvinde fra Seminolestammen. Jeg fandt det romantisk at bo i disse palmebladshytter, men romantikken varede ikke længe. Efter blot et par dage vidste man i byen, hvor jeg var, og en nat blev vi vækket af råb om, at jeg skulle komme ud af hytten. Jeg havde det, som om min sidste time var kommet, men havde intet valg og trådte lige ud i skæret fra lygterne på en pick-up-truck, hvori der sad nogle bevæbnede mænd, som råbte til mig med mexicansk accent: »Du er ude af byen før solopgang. Hvis ikke, kommer du aldrig til at se en solopgang igen.«

Da vidste jeg, at det var dødelig alvor, og kvinden turde heller ikke at have mig boende længere, så jeg forsvandt ud af byen som en skygge.

At jeg virkelig havde boet uden for lands lov og ret, gik op for mig seks år senere, da jeg vendte tilbage og så, at seminole-indianerne på reservatet havde oprettet USA's første indianerkasino og derved lagt grunden til en industri i milliardklassen som erstatning for deres tidligere hasardspil. Deres enarmede tyveknægte tager fra de hvide og giver hvert medlem af stammen 130.000 dollars om året – ca. tre gange den gennemsnitlige indkomst i USA og otte gange så meget, som de sorte og latinamerikanske tomatplukkere tjener på at knokle rundt om deres palæer. Når sådanne seminole-børn i dag fylder 18 år, er de allerede multimillionærer – den eneste statssanktionerede "reparation" (de sortes krav om erstatning for slaveriet), jeg kender til i USA.

Alle fra 1974 - Immokalee Reservation, FL

Fra lænker til tidsure: Ekkoer af pisken

"Shall the labor unions use their influence to deprive the black man of his opportunity to labor [or] unite with those who want to give every man, regardless of color, race or creed, what Colonel Roosevelt calls the 'square deal' in the matters of labor?"
- Booker T. Washington

I min rejse søgte jeg svar på, hvorfor vi konstant ser et fjendebillede i medmennesket og på den måde muliggør vold imod det. Jeg undrede jeg mig over de arbejdsforhold, som fortsat afstumper os i krop og sind. Hårdt arbejde udføres stadig af de sorte, mens hvide dirigerer. Mange sorte er blevet dræbt i disse savværker og mange har mistet fødder og fingre – som disse arbejdere. I Centralamerika så jeg USA's militære støtte til undertrykkelse af fagforeninger, men var forbavset over næsten ikke at finde fagforeninger i Sydstaterne til at beskytte arbejdere. Disse arbejdere fik ingen kompensation, når saven skar deres fingre af, og måtte tilbage på arbejde to dage senere, for som en af dem fik at vide, "der er en masse sultne niggere udenfor, der venter på at få arbejde".

Sydstaterne har stadig "ret til arbejde"-love, der frigør arbejdere fra at betale til fagforeninger. Lovene blev oprindeligt vedtaget af hvide racister for at ødelægge fagforeninger ved at skabe frygt for, at hvide ville blive "tvunget ind i organisationer med sorte afrikanske 'aber', som de bliver nødt til at kalde 'bror' eller miste deres job". Martin Luther King advarede mod at lade sig narre af sådanne 'ret til arbejde'-love, der "frarøver os vores borger- og arbejdsrettigheder og friheden til kollektive forhandlinger, der forbedrer lønninger og arbejdsvilkår for alle."

Også i dag tjener Jeff Bezo sine milliarder ved regelmæssigt at fyre fagforeningsmedlemmer i Amazon, som har få alternative ydelser og arbejdsløshedsunderstøttelse i Sydstaterne.

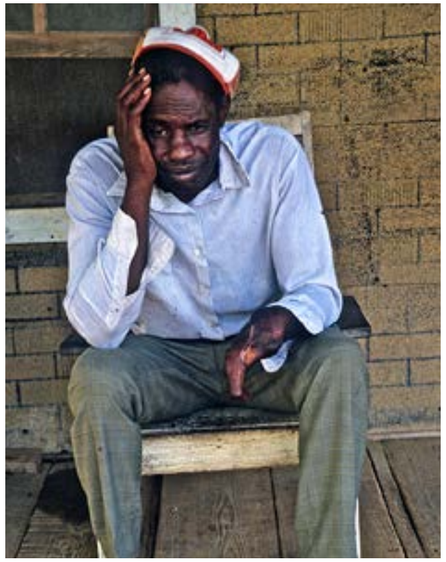

1996 - landlige Bullock County, AL

1973 - Tunica, LA

1975 - Washington, GA

1975 - Washington, GA

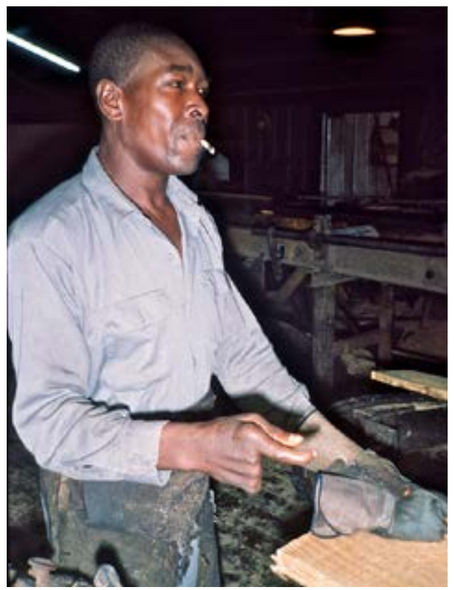

1975 - Washington, GA

"The past is never dead. It's not even past."
by William Faulkner paraphrased by Barack Obama in "A More Perfect Union"

I et samfund, som gør så voldsomme indhug mod mennesket, og hvor europæiske begreber om medarbejderindflydelse er lysår væk, bliver tidsstemplingsmaskinen i arbejderens bevidsthed let opfattet som slaveherrens nye pisk – et symbol på den fortsatte undertrykkelse. Da jeg fem år efter kom tilbage til migrantarbejderen Sam Kator (foto side 83) for at give ham min bog, var han blevet tævet ihjel af politiet i en fængselscelle. At rejse i de sorte amerikaneres verden bliver uundgåeligt en rejse ind i historie og sjæl på hvert eneste menneske, man møder. Man begynder at forstå de træk og tendenser, som vi har indprentet i de sortes kollektive bevidsthed gennem slaveriet, og hvordan vi siden da ikke blot har videreført og genoplivet både deres og vores egne lidelsesmønstre, men også forstærket dem.

1996 - Immokalee, FL

Flere fotos af arbejdere ved tidsuret

1975 - landlige Bullock County, AL

Poor slave

"I am not a slave. I am a man. I have a history, a culture, a mind, a soul. I am not a thing to be used, discarded and forgotten." Octavia Butler, Kindred

"The past is all that makes the present coherent, and further, the past will remain horrible for exactly as long as we refuse to assess it honestly."
- James Baldwin

Poor slave,
take the shackles off your body,
poor slave,
put the shackles on your mind.

Please listen to me carefully
and if I'm wrong then correct me.
But if I'm right my song do praise,
now let's see if we agree:
The definition of a slave
means one not free entirely
so a slave is still a slave
if he can't think independently.

1974 - Washington, NC

1994 - landlige Bullock County, AL

1996 - landlige Bullock County, AL

1974 - Immokalee, FL

1996 - landlige Bullock County, AL

974 - Greenville, NC

"A people without the knowledge of their past history is like a tree without roots." - Marcus Garvey, leader of the Pan-Africanist movement

A tree is still a tree
though it sheds its leaves
when winter comes.
But it blooms again in spring
for it did not lose its roots at all.
But a slave remains a slave
without the knowledge of his roots
until he's taught the past
not just some, but all the truth.
Poor slave, take the shackles off your body,
poor slave, put the shackles on your mind.

1975 - Dallas, TX

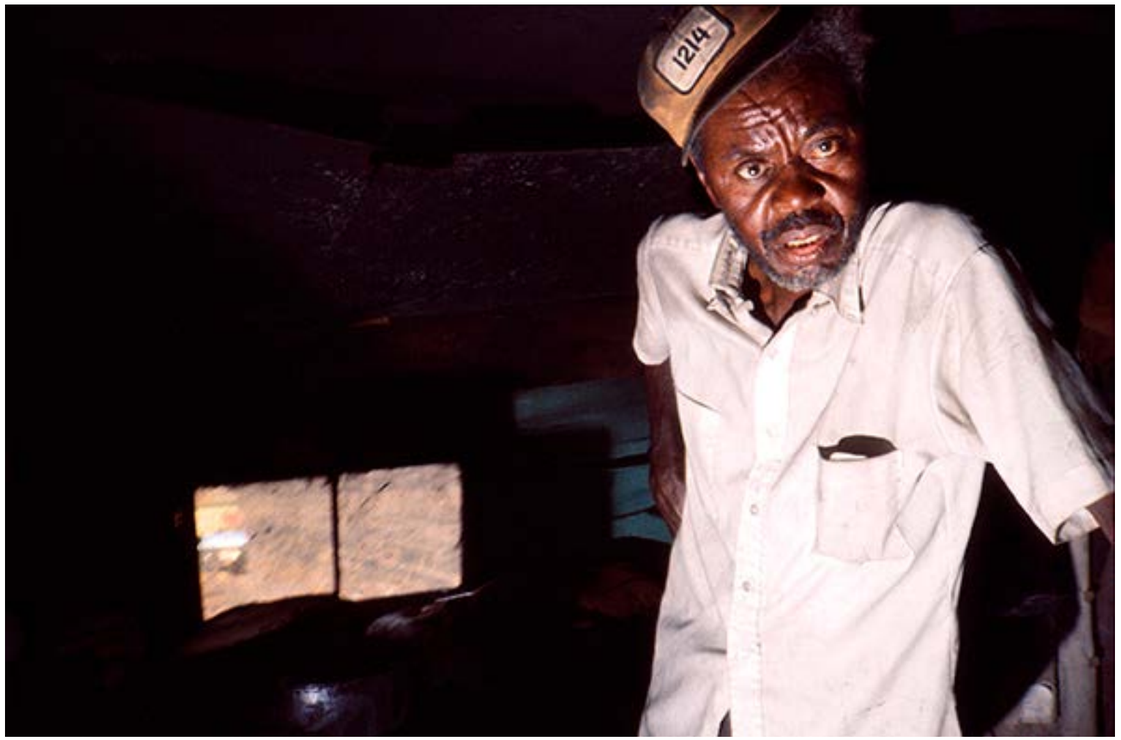

1974 - landlige Alachua, FL

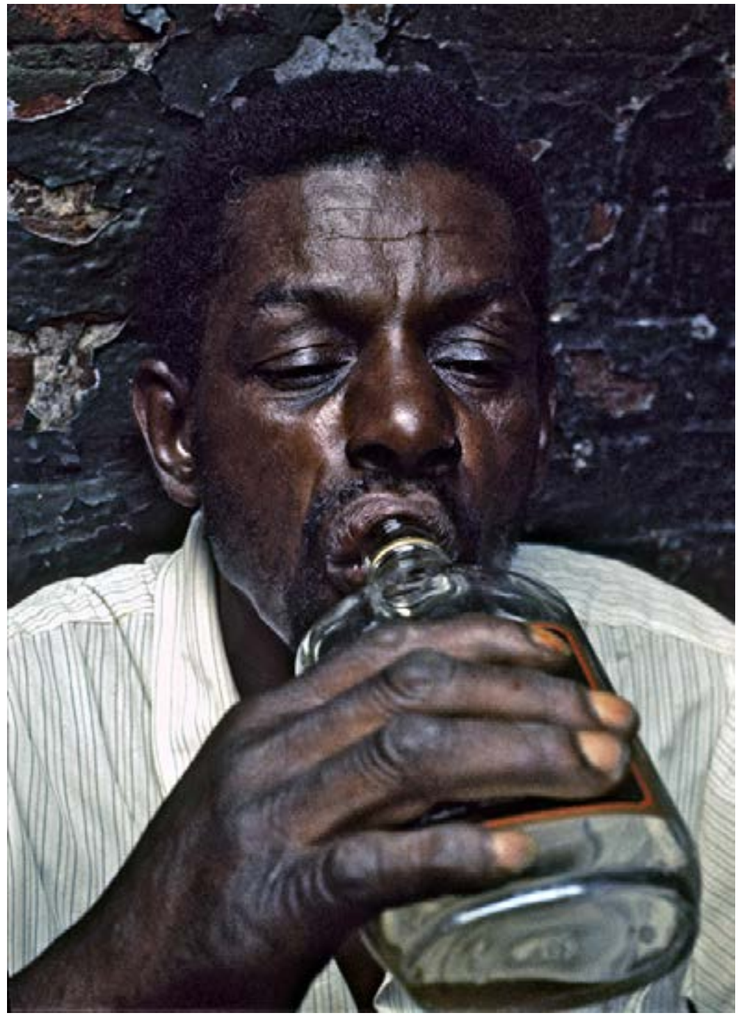

1973 - Baltimore

1996 - Belle Glade, FL

"I am not ashamed of my grandparents for having been slaves. I am only ashamed of myself for having at one time being ashamed." — Ralph Ellison, author of Invisible Man

"The more you know of your history, the more liberated you are." - Maya Angelou, I Know Why the Caged Bird Sings

There was a brother the other day
telling me he's feeling high
but I just sadly had to sigh
for drugs and booze ain'tglory,
and if I had the chance to get high
I would tell the truth and not a lie,
for the highest high a man can get
is from wisdom, knowledge and
understanding.
Poor slave,
ease the pressure off your body,
poor slave,
put it on your mind...

1974 - Washington, NC

1994 - landlige Bullock County, AL

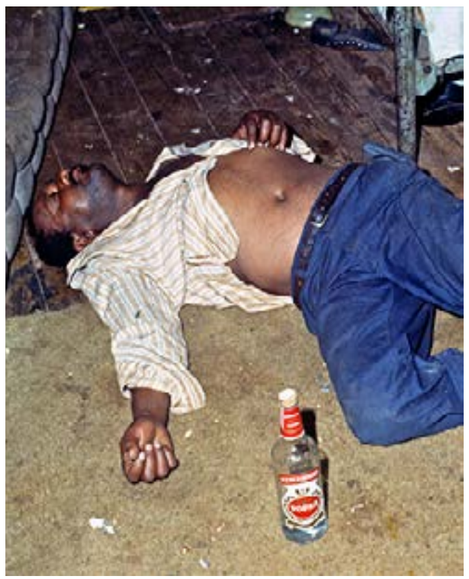

1978 - Zebulon, NC

2008 - Bullock County, AL

Jimmy Cliffs gribende sang *Poor Slave* illustreret

Hvordan vores kasteprivilegier gør os blinde for lidelsen omkring os

"I am invisible, understand, simply because people refuse to see me." – **Ralph Ellison,** "Invisible Man"

Når jeg boede hos underklassen, forstod jeg, hvordan de fysiske lænker også blev mentale. Disse shacks, som vi har henvist vores udstødte til siden slaveriet, var aldeles umenneskelige og gav på ingen måde mulighed for at udfolde sig intellektuelt og kreativt. For 100 år siden boede hvide i USA fysisk tæt på deres sorte naboer. At se de udstødte altid henvist til inferiøre boligforhold er uforståeligt og sårende ikke blot for de undertrykte, men også for det uskyldige hvide barns sind.

Under opvæksten manipuleres barnet langsomt til at danne fjendebilleder – med det resultat, at den naturlige glæde ved samvær med sorte i USA eller indvandrere i Europa bliver voldsomt undertrykt. Når undertrykkelsens onde cirkel således fuldbyrdes, bliver det naturligt for hvide at bortrationalisere, at de afviste bor klos op ad deres egne luksushjem i usle shacks, der tit er mindre end denne oprindelige slavehytte. Som studerende i Syden ofte sagde til mine foredrag: "Før jeg så dit show, faldt det mig aldrig ind, at der boede virkelige mennesker i de shacks." Den smudsige afgrund i vore egne sind, som disse slumforhold afspejler, er dog langt værre end på mine fotografier. Billederne viser ikke, hvordan vinden pifter gennem sprækkerne, hvilket gør det umuligt at holde varmen om vinteren, eller de sunkne rådne gulve, der har så store sprækker, at slanger og skadedyr kravler direkte ind i stuen. Afmægtigheden, jeg føler i forsøget på at fotografere disse kvælende fornemmelser, afspejler den magtesløshed, som de pålægger vores indespærrede ofre. Selv om jeg havde haft råd til en vidvinkellinse til at registrere trangheden, kunne billederne ikke vise, at der ikke var rindende vand, toiletter, brusebad eller elektricitet. Jeg så tusinder af amerikanere vokse op i petroleumslampens skær.

1975 - rural Bullock County, AL

Nederst tv - 1973 - rural MS

Nederst tv - 1974 - rural Savannah SC

1974 - rural Savannah SC

1973 - nær Bamberg, SC

Tv. 1974 - oprindelig slavehytte på plantagen, SC 1975 - 1978 Bullock County, AL

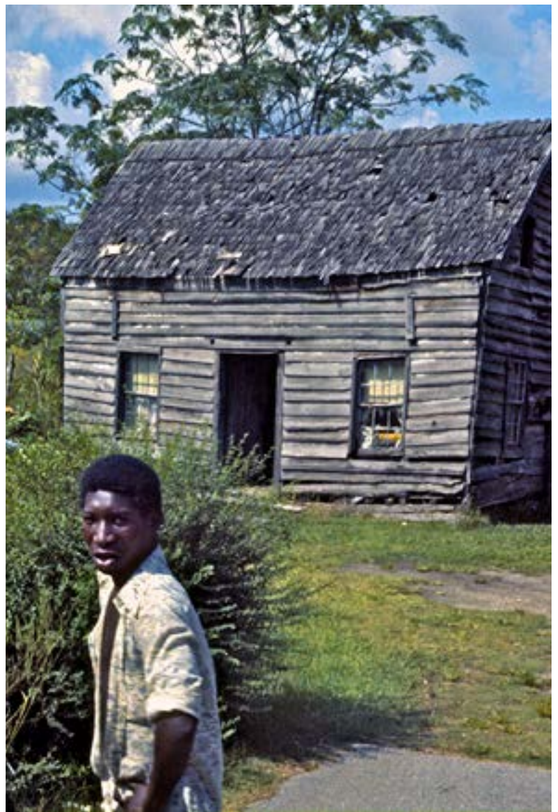

Billboard-drømme i slumkvarterer

"But there were dreams beneath those corrugated roofs, hopes woven into the cracks of those weathered boards. We knew this even in our youngest moments." - Jacqueline Woodson, Brown Girl Dreaming

Jeg magtede heller ikke at skildre den underlige psykiske fornemmelse ved pludselig at lade sig henføre til en tilstand, vi i Danmark ikke havde kendt de sidste 100 år – skønt det var herligt efter den kvælende støj, der karakteriserer amerikanske hjem, pludselig at opleve stilheden uden radio og TV. Bedrestillede liberale hvide uden frygt for, at der bliver lukket for elektriciteten, hævder ofte under mine foredrag, at de sorte burde være lykkelige af samme årsag. Med sådanne romantiske indstillinger afslører vi en ufølsom mangel på indsigt i den ufrivillige fattigdoms psykologi.

Selv om man måske var lykkeligt fri for invasionen af reklamerne fra overfloddssamfundet inde i sin shack, fik man alligevel sin udsigt og sine perspektiver ødelagt af de allestedsværende aggressive reklamer lige uden for hytten.

1974 - Jacksonville, FL

1975 - Philadelphia, MS

1974 - rural La Crosse, FL

1996 - rural Capron, VA

Nederst 1975 - rural Burke County, GA

1990 - Burke County, GA

Vor tids shacks

"There are years that ask questions and years that answer." - Zora Neale Hurston, "Their Eyes Were Watching God"

I 70'erne tog jeg tusindvis af billeder af shacks med det formål at give dem til Schomburg-museet i Harlem i den tro, at de snart ville være historie. Hvor tog jeg dog fejl. Jeg ser stadig forfaldne shacks overalt. Her er nogle fra min tur i 2012.

2003 - Union Parish, LA

2012 - Præst på vej hjem fra kirke, Perry County, AL

2012 - gammel mand med mobiltelefon i hans shack i Perry County, AL

2009 - St. Francisville, LA - 98-årig blind kvinde

2012 - Præst slapper af i sin hytte efter kirken, Perry County, AL

Tv 1975 - rural Tuskegee, AL - Nederst og øverst tv 1975 - rural Bullock County, AL - Top th 1973 - Orangeburg County, SC

Psykiske spring som fra jorden til månen

"Poverty is a cage. It's a cage that's hard to escape. And it's a cage that's made of more than just economic hardship. It's made of shame, and fear, and isolation." - Jesmyn Ward, "Sing, Unburied, Sing"

"I grew up in a one-room shack, but I always had books to read. I knew there was a world beyond the one I lived in." - Oprah Winfrey

På samme måde følte jeg det vanskeligt at fotografere USA's rige overklasse. I modsætning til nutidens pralende rige viste de rige skyldfølelse i 1970'erne. Kløften mellem rig og fattig er vokset dramatisk siden 1970'erne, hvor USA havde opnået sin største lighed nogensinde. Dengang tillod overklassen kun "beskedne" palæer og ranches rundt om i landet. Jeg kunne kun fotografere ét rum ad gangen, hvilket på ingen måde viste de sande dimensioner af deres palæer. Selv om den fotografiske kløft mellem rig og fattig var lille, føltes de psykiske spring, jeg tog fra shack til plantagehjem eller fra storbyghetto til millionærhjem, altid som om jeg havde taget en rejse fra Jorden til Månen.
Så jeg brugte Søren Kierkegaard som min lommefilosofi:

"Vor tids filosofi er som den rige mand, der på en mørk, men stjerneklar nat går ud i sin behagelige vogn med sit strålende hoved - lyser og bærer sit eget lys og mørke med sig. Han nyder sin tryghed og det lys, der kastes på de nærmeste omgivelser, men han forstår ikke, at dette stærke blændværk blænder ham og forhindrer ham i at se de stjerner, som den fattige bonde til fods eller i sin lampefri vogn kan iagttage til perfektion i himlens uendelighed."

1973 - Natchez, MS

1974 - Palm Beach, FL

1995 - Montgomery County, AL

1974 - Alachua County, FL

1971 - Newton, MA - See opdatering med Marly Sockol forneden

1974 - Daytona Beach, FL

1974 - Cambridge, MA

1975 - Oglethorpe County, GA

1974 - Greenville, NC

1975 - rural Burke County, GA

Fra film med Marly Sockol om, hvordan min depression – efter at hun slog op med mig i 1971 – sendte mig på flugt ind i ghettoerne

Om blafning og psykiske spring

"Sexism has never rendered women powerless. It has either suppressed their power or exploited it." — bell hooks, Ain't I a Woman: Black Women and Feminism

At blaffe i Amerika er et evindeligt forsøg på at overvinde folks angst og at gøre det til en positiv oplevelse for dem at samle en op. Når man ser de berusende røde bremselygter og i nattemørket styrter hen og river bildøren op blot for at se ind i løbet på en skræmt chaufførs pistol, ved man, at det er til gensidig fordel og tryghed at vise sit pas eller indholdet af sine lommer. Tilliden fremmes af et flot, udførligt skilt. Jeg eksperimenterer med alverdens slogans såsom "Saving fuel for you" og "Bibel belt – and no Good Samaritan? " (under oliekrisen i 1973), men, så trist det end måtte lyde, er det eneste, der virkelig giver folk tillid, at skilte med, at man ikke er amerikaner.

Tilliden er uundværlig, når man blaffer demografisk. Lifts med kvinder regnes blandt blaffere for en særlig psykisk stimulans og tryghed oven på aggressionerne fra fattige hvide og "perverse". Men kvinder er også et problem. Da amerikanske kvinder er meget åbne og, i modsætning til kvindelige bilister i Europa, ofte inviterer en hjem, gør de sig yderst sårbare. På den ene side er det vigtigt altid at lade kvinden sætte grænsen for det opståede venskab, hvis man skal gøre sig håb om at undgå den sexisme, man uundgåeligt er blevet påført af samfundet. Fra vores tidligste barndom fik vi aldrig valget, om vi ville være sexister og racister eller ej, men kun til at prøve at modvirke de mest negative forløb, som vores lidelse kan forårsage. Er man ikke bevidst om sin lidelse, vil man uundgåeligt skade den undertrykte med sine "herrevibrationer". På den anden side kan man ikke, som med mandlige chauffører, blot sige ja og flyde med til det punkt, hvor sårede følelser kan opstå. Selv den dygtigste vagabond begår fejl her. Ikke mindst fordi man selv er så sårbar, og de voldsomme strabadser på landevejen ofte gør en forelsket i typer, man ellers aldrig ville åbne sig for.
Et grelt eksempel på sådanne uheldige signaler fra min side opstod, da en bilist tilbød mig det såkaldte "love drug" MDMA, som gør en utroligt forelsket i alle mennesker. Det næste lift, jeg fik, var med en stiv 80-årig dame, som på grund af min ustyrlige forelskelse ikke kunne undgå at blive påvirket, og i løbet af de næste par timer begyndte hun at opføre sig som en nyforelsket teenager. Så det var en lidt flad fornemmelse, vi begge stod med, da rusen forsvandt.

Noget af det smukkeste, man oplever som vagabond, er dog sådanne forhold til ældre mennesker, som man på en eller anden måde let undgår som ung. De er for blafferen den mest harmoniske gruppe, fordi de – i modsætning til folk med arbejde – ligesom vagabonden har mere tid og tilmed kan give ens rejse den vigtige fjerde dimension: historiens perspektiv. Når man hører udtalelser fra dem som: "What this country needs is another great depression to bring us all together again," oplever man den enorme fremmedgørelse, som gør samværet med vagabonden så vigtigt for dem.
Men de hyperaktive bør man vogte sig for! I Florida samlede en 72-årig rigmand mig op, den kendte "Wild Bill" Gandall, og da han hørte, jeg fotograferede, gjorde han mig til sin privatfotograf. Han ønskede, at jeg skulle afsløre de "svinsk rige" på Palm Beach og tog mig med til de mest eksklusive selskaber, hvor vi væltede os i champagne, kvinder og multimillionærer, for straks efter at bringe både mig og luksuriøse gaver over til de sorte slumkvarterer i West Palm Beach eller slavelejrene uden for byen, og i næste øjeblik igen køre rundt og anmelde disse rystende forhold til politiet, domstole og byråd. Fra seks morgen til to nat skældte han indigneret ud over uretfærdighederne. Kunne vi ikke finde vej, standsede han det første det bedste sted. En aften var det ud for en fyldt forstadskirke. Han løb ind, standsede gudstjenesten og præsenterede mig som præstesøn fra Danmark, holdt derefter en dundertale til menigheden og gav sig så til at dirigere koret. Efter en halv time, hvor menigheden til sidst lå i rungende latter, kom han i tanke om sin virkelige mission og sendte kirkegængerne ud i deres biler efter kort, hvorefter en større kreds lå rundt på kirkegulvet for at finde Indian Road. Hver dag var han i gang med nye projekter. En dag hørte han fra nogle unge om økologisk landbrug og blev så inspireret, at vi straks gik i gang med at skaffe fire vognlæs kogødning fra Sydflorida for at flyve dem over til hans gods på Bahamas-øerne. Efter en uge på denne måde var jeg kørt helt i sænk af mangel på søvn og proportioner og måtte tage afsked. Åh, hvor jeg nød friheden på landevejen igen! Men det næste lift var med en 82-årig dame, der også var så hyperaktiv, at hun var ved at slide mig helt ned. Heldigvis sendte hun mig efter et par dage op til Philadelphia for at hente en af sine biler. Hvis hun ikke havde ladet mig bruge sit kreditkort til at invitere mine fattige venner fra tobaksmarkerne og opsamlede bumser og blaffere på de fineste restauranter på tilbagevejen til Florida og således ladet mig pynte mig med lånte fjer, ja, så kunne det let være endt i et mentalt nederlag i stedet for endnu et psykisk spring.

Brev til Mog, en amerikansk ven.

Psykiske spring mellem ofrene for apartheid

"The only way to deal with an unfree world is to become so absolutely free that your very existence is an act of rebellion. The bridge between what is and what ought to be is made by human choices." - Audre Lorde

En grund til, at jeg aldrig bliver træt af at rejse i Amerika, er, at det er det eneste land, jeg kender, hvor man kan tage sådanne kontrastrejser næsten dagligt. Ofte, når jeg boede f.eks. hos en fattig mor på socialhjælp i en ghetto i det nordlige USA, tog jeg ud at blaffe nord for byen, hvor de rige mennesker bor, for ikke at belaste hendes madbudget. Ikke sjældent blev jeg samlet op af en velhavende forretningsmand, og når jeg underholdt ham med mine rejsehistorier, blev jeg i reglen inviteret hjem til middag i hans store, airconditionerede villa. Under middagen berettede jeg så rørende om, hvordan moren med de tre børn i ghettoen ikke havde råd til ordentlig mad. Hvis jeg var sammen med en konservativ familie, ville de før eller siden som regel sige, at jeg bestemt var velkommen til at bo hos dem, så jeg ikke skulle vende tilbage til disse forhold. Men liberale familier ville som regel overdynge mig med dyre madvarer fra fryseren og køre mig helt til grænsen af ghettoen og give mig penge til en taxa resten af vejen. "Her kommer Robin Hood," grinede jeg stolt, når jeg kom hjem. At være en god vagabond, havde jeg lært, er et spørgsmål om at beherske kunsten at kunne både give og modtage. En læge i Skokie gav mig otte roastbeefs til en enlig mor i Sydchicago, og en forretningsmand i Nordphiladelphia gav mig en pose poletter, for at sønnen i min familie i Sydphiladelphia ikke længere skulle gå den lange vej til universitetet.

Begge fra 1973 - Orangeburg County, SC

1973 - Orangeburg County, SC

1973 - Orangeburg County, SC

"Poverty is not an accident. Like slavery and apartheid, it is man-made and can be removed by the actions of human beings." - Nelson Mandela

I Syden mødte jeg sjældent den samme overstrømmende medfølelse for de fattige, men de psykiske spring kunne jeg også opleve der. En morgen huggede jeg brænde for denne 104-årige kone i South Carolina. Hun og hendes 77-årige datter, Scye Franklin, måtte selv hugge alt deres brænde. Deres shack lignede en fra slaveriets tid, selv om den havde en brønd (det havde mange ikke). Scyes mand var 97 år, og alle tre sov i samme seng for at holde varmen, når ildstedet blev koldt om morgenen. Deres hus var ejet af den hvide udlejer (som boede bag træerne bagved), som de betalte 30 dollars om måneden til. Sidenhen, når jeg viste billederne til chaufførerne, jeg blaffede med, sagde de typisk: "Dem må du have taget i 60'erne." Jeg svarede: "Så kom med og besøg mine venner i shack'en lige derinde på marken." Så sad de sammen med Scyes familie og kiggede vantro og skamfuldt ned på de brede revner i hendes gulv, og gav hende lidt penge til mad og mig et par dollars til mine fotografier. Disse donationer gjorde det muligt for mig at holde foredrag i de næste 40 år, hvorunder jeg ofte tog mine velhavende studerende og venner – som f.eks. multimillionæren Anita Roddick her (ejer af kosmetikkæden The Body Shop) – med på besøg hos mine venner i disse shacks. Anita sendte dem senere store checks og skrev om dem i sine bøger: "Fattigdom gør os alle til skamme. Jeg forsøgte at se, om The Body Shop kunne iværksætte et økonomisk initiativ i mindre skala i de samfund, vi besøgte."

1994 - Anita Roddick i Bullock County, AL

Jo, mødet mellem superkapitalisten og subproletariatet er altid gensidigt berigende.

Her er et link til Anita Roddicks artikel i *The Body Shop* om vores rejser sammen. Hun tog med mig for at prøve at investere i det fattige sorte samfund, men hun mistede håbet, da hun oplevede håbløsheden i Sydens *Sorte Bælte*.

1974 - Washington, NC

1974 - Washington, NC

1974 - Washington, NC

1974 - Washington, NC

1974 - Washington, NC

1974 - Washington, NC

Privilegeret vidne: At konfrontere min hvidhed i lyset af sortes smerte

"White America has built its house on the negation of Black America...And when Black people challenge the structure of that house, the very act of challenge is met with accusations of hatred." - **Ta-Nehisi Coates**

At skifte miljø så hurtigt kunne være chokerende, når den fysiske afstand kun var få kilometer. Men når man rejser gennem mange år, er en sådan psykisk vagabondering nødvendig for at overleve. Da jeg er præget af et dansk middelklassemiljø, var det overvældende i længere tid at bo i ghettohjemmenes trængsel, larm og psykiske undertrykkelse. Efter en tid måtte jeg søge ind i mere velhavende hjem, hvor jeg kunne tilbringe nogle dage i mit eget værelse og få ro i sjælen. Men snart kedede jeg mig dog her og søgte tilbage til ghettohjemmene.

I Washington, North Carolina, boede jeg først i fire sorte hjem, tre af dem uden elektricitet og rindende vand. Da jeg boede hos denne kvinde, Cay Peterson som ses i petroleumslampens skær, måtte jeg sidde og sove i en lænestol om natten, da hun selv sov på sofaen med et barn. Mere plads var der ikke. Næste nat var jeg endnu værre stillet i en "shotgun shack" (en aflang hytte, hvor man kan skyde gennem alle rummene). Moren råbte natten lang i en skingrende sopran efter sin søn, James Paige, fordi han havde bragt en hvid fyr hjem for at dele sin seng med ham. Jeg gemte hans pistol i en stak tøj af angst for, at de skulle bruge den mod hinanden. I en tredje shack blev jeg smidt ud af en gal nabo, som hadede hvide. Jeg havde svært ved at forstå denne konstante afvisning af mig hos flertallet af sorte, der nægtede at få en hvid inden for dørene. Jeg så ikke dengang, at det var en naturlig reaktion, fordi vi hvide i præcis de år aktivt pressede millioner af sorte ind i ghettoer. "Man må ikke fraternisere med undertrykkeren," sagde vores udstødte, og noget tilsvarende ses jo i dag blandt Europas marginaliserede muslimer.

"Privilege is invisible to those who have it." - **Roxane Gay**

"The walls around us are invisible, but they are there just the same, dividing one from another, rich from poor, white from black. We must break down these walls." - **Rosa Parks**

Forholdene i disse hjem var så elendige, at jeg til sidst gik rundt med en konstant hovedpine af sult og mangel på søvn. En aften var jeg så syg og overvældet af træthed, at jeg befandt mig på vej mod byens fængsel i håb om at få lov at overnatte der – en udvej, jeg aldrig før havde brugt. Men som altid, når jeg udsatte mig for smerte og lidelse, åbnede himmeriges porte sig op. Uden denne – næsten religiøse – tro kan vagabonden ikke overleve. Lige før fængslet samlede en ung kvinde mig op og tog mig hjem i det mest overdådige hus, jeg længe havde boet i. Der var private tennis- og golfbaner så store som den halve ghetto i byen. Der var indendørs svømmebassin, flyvemaskiner og sejlbåde sågar. I ghetto-hjemmene havde jeg kunnet høre enhver lyd, uanset om den var udenfor eller privat, gennem papirtynde vægge. Her havde vi et intercom til at kommunikere mellem husets forskellige fløje. Der var endog et indendørs fiskebassin i stedet for de søer, regnen lavede på gulvet i de utætte shacks.

Hvor kom al den rigdom fra? Svaret er ikke altid så enkelt, men folk fortalte, at pigens far var sagfører og ejede en stor del af ghettoens shacks i denne by, hvor 60 procent levede under fattigdomsgrænsen. Jeg havde svært ved at forstå, hvorfor jeg var havnet netop her i hans hjem, når den nød, han havde været med til at skabe i ghettoen, havde drevet mig så godt som i fængsel. Igen følte jeg de sortes anklage mod mit hvide privilegium, og hvordan alt i samfundet straks tvinger os immigranter ind på den hvide side af undertrykkelsesmønstret i USA.

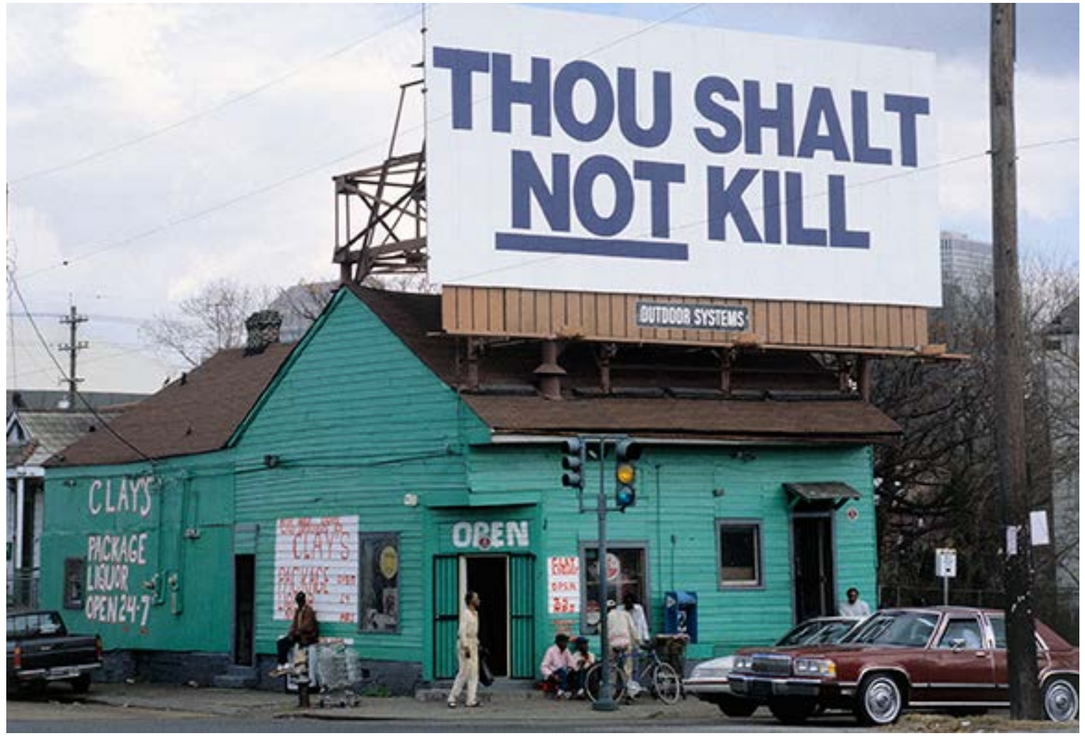

1992 - New Orleans

1975 - SanFrancisco

1974 - New York, NY

1975 - med Joan Little, Raleigh, NC

1975 - Angela Davis i Oakland, CA

En brutaliseret uskyld: Amerikansk vold begynder med budskabet til børnene

"Capital punishment is the ultimate denial of human rights. It reaffirms the idea that the taking of human life is permissible, but I don't believe that taking a life, no matter how heinous the crime, can ever be right." - Maya Angelou

Andre var ikke så heldige. Netop da sad en sort kvinde, hvis familie jeg kendte, i byens fængsel. Her blev hun voldtaget af den hvide fangevogter og kort efter verdensberømt, fordi hun, Joan Little, myrdede voldtægtsmanden. Hvides voldtægt af sorte er ikke usædvanligt i Syden, men det vakte opsigt, at Joan Little havde mod til at dræbe sin hvide voldtægtsmand. Uden en stor menneskerettighedskampagne ville hun være blevet dømt til døden i denne stat, som har dødsstraf selv for indbrud.

Overalt i verden bliver børn født med åbne og kærlige sind og appetit på livet. Men i Amerika bliver denne uskyld meget tidligt brutaliseret af regeringens budskab – at det er rigtigt at tage et andet menneskes liv! Denne brutalisering afreagerer de senere i livet, hvorved volden stiger yderligere. I Danmark faldt den, da vi afskaffede dødsstraffen.

De psykiske spring, jeg havde foretaget i Joan Littles hjemby, havde således tilfældigt givet mig et indblik i de økonomiske forudsætninger for det hvide overherredømme. Sådanne kontrastrejser er nødvendige for at se samfundet klart. Jeg kan f.eks. ikke bo ret længe i hvide hjem, før jeg begynder at se med deres øjne på "negrene", som de nedsættende kaldes, som mindreværdige.

Undertrykkere overalt i verden udvikler et tilsvarende ødelæggende syn på dem, de har voldt skade.

Jeg prøver altid at være åben for denne hjernevask, for lever man sig ikke ind i undertrykkerens tankeverden, har man heller ingen mulighed for at holde af dem og forstå den smerte, vi tidligt i barndommen fik ved som åbne og kærlige børn at skulle lære at dehumanisere mennesker, der er vores nærmeste naboer. Uden at forstå vores dybere bevæggrunde og smerte ville jeg ikke kunne forstå, hvorfor racismen kører videre generation efter generation på trods af vores høje idealer om næstekærlighed. I årene som vagabond kunne jeg altid bryde ud af denne hjernevask og flytte tilbage til den sorte kulturs anderledes påvirkning.

Credo

"All art is a kind of confession, more or less oblique. All artists, if they are to survive, are forced, at last, to tell the whole story."
— James Baldwin

"Sometimes being a friend means mastering the art of timing... it is a matter of recognizing when it is time to walk away."
— Octavia Butler

Kære Edwina

Omsider er jeg kommet til et hjem med en skrivemaskine, hvilket foranlediger mig til at fortælle dig lidt om, hvad der er sket, siden vi sidst sås. Jeg er kommet til at bo hos to hvide piger her i Greensboro. De behandler mig, som var jeg kommet i himmerige, hvilket virker overvældende på mig efter de sidste par ugers hulter til bulter tilværelse. Den ene af dem, Diane, er fotomodel og kriminolog af den venstreorienterede slags og holder så meget af mine billeder, at hun vil gøre alt muligt for at skaffe mig penge til film. Der skal helst gå et halvt års tid, men til den tid har hun lovet at samle nogle penge ind til mig ved at fortælle folk, at de skal bruges til et hjem for handicappede børn eller lignende. Jeg synes, det lyder lidt usmageligt, men hun siger, at det måske vil lære dem en dag, at det er statens opgave at sørge for den slags menneskerettigheder og ikke noget, der skal overlades til privat velgørenhed. Jeg tvivler nu på, at hun vil få samlet noget ind til mig. Hver gang, jeg har haft den slags små håb, er jeg blevet skuffet. Jeg må nok stadig slå mig til tåls med at sælge blodplasma og med de små pengegaver, jeg får på landevejen ved at underholde folk med mine billeder og rejseoplevelser. I sidste uge havde jeg en indkomst på 9 dollars, hvilket er det bedste nogensinde: 5 dollars fra en interesseret salgsagent, som samlede mig op, 2 dollars fra en sort pige i Tonys grill og 2 dollars fra en fyr i West Virginia, som fandt mit billede af narkomanerne med kongressen i baggrunden interessant og købte det. Med i handelen fulgte hans frokostpose, der indeholdt tre kyllingelår. Nu, efter at jeg har fået lavet mine fotobøger, gør det mig så lykkelig, hver gang jeg oplever den slags positive reaktioner. Men det gør mig også lidt bange af og til. Et sted begyndte en pige at græde, da hun så mine billeder, og jeg vidste ikke mine levende råd. Det er mærkeligt med disse folk. De har levet midt i de lidelser hele deres liv uden at skænke dem en tanke, og så pludselig, når de ser dem nedfældet på et fotografi, kan de begynde at græde. Nogle anklager mig for at forskønne de sorte, mens de fleste her i Syden vist nærmest beundrer mine billeder af den grund. Jeg forstår det blot ikke, for jeg fotograferer dem nøjagtigt, som jeg ser dem, og et fotografi lyver vel ikke.

Men jo mere jeg spekulerer på det, jo mere går det op for mig, at denne parallelakseforskydning i vores måde at se de sorte på må skyldes, at de har levet i dette herre-slave-forhold i så lang tid, at de simpelthen ikke er i stand til at se de sorte som mennesker, men blot kan se de sider hos dem, som bekræfter deres "slavenatur".

Men når Sydens hvide alligevel reagerer positivt på mine billeder, tror jeg, at det skyldes, at de i virkeligheden er ulykkelige over at se med disse "herre"-øjne. De længes efter at blive menneskelige, og i det øjeblik, jeg kan "bevise" for dem, at de sorte er mennesker og ikke slaver, børn eller undermennesker, gør det jo dem selv til mennesker og ikke længere herrer eller overmennesker eller hvad ved jeg. Hvis jeg ikke tolker det på denne måde, hvordan skulle jeg så forklare, at selv de værste racister hernede af og til giver mig penge – ganske vist mumlende et eller andet om, at de synes "det er sjovt, at jeg løber rundt og fotograferer niggere".

Jeg skal indrømme, at det ofte føles svært, når jeg prøver at skildre herre-slave-forholdet som institution, ikke at komme til at skildre det, som om mennesket i dette system virkelig har den "natur".

1973 - Natchez, MS

1975 - det østlige Meridian, MS - i dag et indkøbscenter

Ofte føler jeg, at mit syn bliver påvirket af den snigende gift i Syden, fordi jeg lægger stor vægt på at respektere folks værdighed, i hvert fald for de ældres vedkommende. De har levet i denne herre-slave-tradition hele deres liv, og både for de sorte og for de hvide føler jeg, at det er at gøre vold imod dem at prøve at rive dem ud af den tradition (selv om det er nødvendigt for de kommende generationer at undgå denne forkrøbling af sindet). Jeg prøver således aldrig at pådutte dem mine synspunkter, men i stedet at forstå deres og at lære af dem. Netop fordi jeg fra begyndelsen respekterer deres værdighed, bygger jeg tit så stærke venskaber op med dem, at jeg, gennem mit venskab med dem, kan få dem til at respektere og lære af mine synspunkter. Som vagabond i Syden er det dødsens alvorligt at kunne kommunikere gennem venskab og ikke opildne til fjendskab og konfrontation.

Men hvis du er i stand til at gøre det – og endda modtage konstant kærlighed og beundring, som jeg er så heldig at få, eller næsten dagligt hører sætninger som "Jeg misunder dig" eller "Ved du, at du er en meget heldig person?" – så bevæger du dig på en tynd linje, hvor du let kommer i mudderet af din internalisering.

Denne kløft mellem min utopiske virkelighed (kærligheden til mennesker ved at forestille mig dem som mennesker i et frit samfund) og min faktiske virkelighed (kærligheden til mennesker, som de er i deres nuværende ufrie tilstand) er lige så vanskelig at overvinde som en flod, der hele tiden bliver bredere og bredere, så man langsomt mister den anden utopiske bred af syne, mens man lidt efter lidt drukner i mudderet på sin egen bred. Men det ser ud til, at hvis man fortolker "mudderet" (den faktiske virkelighed) på denne side af floden korrekt (dvs. hvis man graver ned til folks dybeste længsler, selv om de stadig ikke ser sammenhængen mellem det hele), så giver de dig det materiale, som gør det muligt for dig at bygge et elfenbenstårn så højt og smukt, at man kan sidde deroppe og fortælle folk nede på bredden under sig, hvor flot den anden bred ser ud.

Men eftersom man ikke selv har nogen personlig berøring med den anden bred – en berøring, som kunne have ændret ens egen karakter og hele sjæl – er man ude af stand til at kommunikere sin vision videre til folk, fordi de ikke ser noget bevis på, at man egentlig selv er blevet "berørt" eller forandret. For visionæ-

1974 - Washington, NC

re ideer gør en ikke nødvendigvis mere kærlig og medfølende end dem, der kæmper for at hjælpe hinanden med at holde hovedet over mudderet (udfordringen for de fleste amerikanere i dag). De glemmer derfor hurtigt budskabet i historien, men finder den i sig selv så interessant, at de tillader en at bygge elfenbenstårnet højere og forstærke det og forskønne det. I frustration og depression over ikke at være i stand til at kommunikere sit budskab videre til dem, bliver man mere og mere usikker og får et større behov for anerkendelse og beundring af det elfenbenstårn, man har bygget – større end deres anerkendelse af, hvorfor man oprindeligt ville bygge det. Til sidst bliver man så forvirret og usikker, at kun deres anerkendelse af tårnet i sig selv, dets skønhed og dets form, begynder at tælle for en, og man bygger det højere og højere, indtil man er nået helt derop i de kyniske højder, hvor man ikke længere kan se hverken sin egen eller den modsatte bred, og de derfor begynder at tage sig ens ud.

Tilmed er man nu nået så langt op, at man mister berøringen med selv folkene på ens egen bred og beslutter sig til at sende sit elfenbenstårn ud i bogform, så folk har lidt at "underholde" sig med der i mudderet. Mens man startede med i virkeligheden at bygge bro over til den modsatte bred, ender man i stedet med at bygge et tårn på sin egen bred. I stedet for at hjælpe folk ud af mudderet, gør man i virkeligheden deres situation værre, idet man nu har givet dem noget enten at glæde sig eller græde over og således udviddet den mudrede flodbred.
Tilmed er ens elfenbenstårn direkte moralsk forkasteligt, netop fordi det er bygget på en grundvold af mudder: Ens kunstværk er et direkte produkt af en udbytning af de folk, man oprindeligt havde i sinde at hjælpe, og jo højere ens tårn er blevet, des længere har man blot fjernet sig fra deres lidelse.

Det er tanker som disse, der i stigende grad har gjort mig deprimeret i de sidste måneder. Ustandseligt hører jeg folk sige ting som:

2008 - Tunica, LA

"Hvor jeg misunder dig, at du sådan kan rejse blandt negrene," og det går op for mig, at jeg allerede har distanceret mig et godt stykke fra mudderpølen. Og når jeg trods denne længsel alligevel indser umuligheden af at danne bro, er det, at jeg kan blive så desperat, at jeg føler, at geværet burde være mit virkelige våben frem for

kameraet. Men straks melder sig så spørgsmålet, i hvilken retning jeg skal skyde, da jeg jo føler, at alle er lige tilmudrede på denne flodbred. Hvor findes regnmageren, som skabte mudderpølen?

- Og derfor vader jeg videre her i mudderpølen og prøver blot på at holde mit kamera så rent, at det kan registrere ofrene, uden egentlig at tro på, at det er til nogen nytte.

Nå, men jeg ville egentlig fortælle dig lidt om, hvad der er sket, siden vi skiltes. En af de første, der samlede mig op, var en velhavende jødisk forretningsmand (jøderne samler mig jo hele tiden op for at takke mig for, at Danmark reddede et antal jøder under krigen, skønt jeg ikke engang var født på det tidspunkt, og skønt jeg efterhånden føler mig lige så meget amerikaner som dansker). Han havde egentlig ikke lyst til at tage mig med hjem, da han var helt slået ud, dels fordi forretningen gik dårligt, og dels fordi hans bror lå for døden af kræft. Han var derfor stærkt påvirket af nervepiller, men indså, at han trængte til nogen at snakke med og tog mig derfor med hjem til konen. Det blev en meget stærk oplevelse for mig. Helt oprevede ventede de hvert øjeblik en opringning fra hospitalet om, at broderen var død, og på denne dystre baggrund virkede mine billeder enormt stærkt på dem.

Da jeg næste morgen tog af sted, takkede de mig meget, og han prøvede at give udtryk for oplevelsen ved at citere: "I used to cry because I had no shoes until I saw a man that had no legs," med tårerne løbende ned ad kinderne. Inden jeg tog af sted, gav han mig en pose med 15 film. Fra Philadelphia tog jeg så til Norfolk i Virginia for at overnatte på vej sydpå. Jeg gik rundt inde i ghettoen for at finde et sted at bo

2004 - Philadelphia. Mine nu afdøde jødiske sponsorer Allan og Bernice Tunick 30 år efter
Th. 1974 - Norfolk, Va. Kvinden jeg boede hos

og snakkede med nogle af de gamle kvinder, som gik omkring med deres trækvogne for at samle brænde i ghettoens ruiner. En af dem fortalte mig, at hun nu kun kunne få råd til fire svinehaler om dagen i stedet for fem på grund af inflationen. Det var et mærkeligt syn her midt på verdens største flådebase. Jeg kom til at bo hos en 32-årig enlig sort mor. Hun var ikke den type, der normalt ville invitere mig ind, men hendes onkel havde taget mig med til hendes lejlighed for at vise mig, at loftet var utæt, i håb om at jeg var en journalist, der kunne få kommunen til at sætte det i stand.

Da han var gået, kom jeg så godt ud af det med kvinden, at hun lod mig blive. Hun havde lige fået sit første barn, og det var vidunderligt at se hende uafbrudt pusle om det. Jeg sad i timevis og så på dem. Hun var også stærkt religiøs, og når barnet sov, sad vi og bad sammen, eller hun læste op for mig af Bibelen, mens hun holdt mig i hånden. Hun kunne sidde længe og stirre op på et Kristusbillede lige under det regndryppende loft med et blik så intenst og kærlighedsfyldt, at jeg blev meget bevæget. Efter et par dage i byen tog jeg ned til Washington i North Carolina og ankom, lige efter mørket var faldet på. Jeg gik rundt hele aftenen for at få nattely, men alle var bange for mig, da de troede jeg var "bustman" (hemmeligt politi).

Først sagde en mand, at jeg kunne bo i hans onkels hus på en sofa. Han tog mig med til en gammel rødmalet shack, der var meget beskidt og uden lys. Hans onkel kom ud med en olielampe i hånden og var frygtelig gal og brugte en stok til at demonstrere det med, men det lykkedes os at komme ind, og jeg fik nogle gamle kyllingeben på en snavset tallerken i det hjørne af skuret, der fungerede som køkken, skønt der ikke var vand.

Men den gamle mand var stadig gal, og det blev værre og værre, og til sidst smed han mig ud med sin stok.

Han skulle ikke have nogen hvide i huset, tordnede han. Så tog han store brædder og lægter og hamrede dem op for vinduer og døre af angst for, at jeg skulle bryde ind, og vandrede derefter af sted i mørket, stadig skrigende og råbende. Han havde ingen tillid til hvide.

Længere nede ad gaden kaldte en kvinde fra en veranda og spurgte, om vi skulle dele en dåse øl. Senere, mens jeg prøvede at konversere med hendes syge mand, som sad i rullestol og ikke var i stand til at tale, så jeg hende stirre på et billede af Kristus på væggen. Lidt senere gjorde hun tegn til, at jeg skulle komme ind i det utroligt rodede soveværelse bag i huset. Jeg spekulerede over, hvad hendes mand ville tænke om det, ude af stand til at bevæge sig, som han var.

Derinde omfavnede hun mig først, idet hun stirrede på mig med store våde øjne. Så faldt hun pludselig ned foran mine fødder, og mens hun holdt om mine ankler, kyssede hun mine snavsede sko og hviskede: "Jesus, Jesus."

Jeg er, som du ved, i Sydstaterne tit blevet "forvekslet" med Jesus blandt de sorte på grund af mit hår (hvilket er en af grundene til, at jeg beholder mit fjollede, flettede skæg), men i de fleste tilfælde tillader deres humor os at le sammen ad denne Jesus-identifikation. Du vil sandsynligvis se det som endnu et eksempel på "slavens" identifikation med eller direkte forgabelse i "herren". Hvad der end ligger bag det, hjælper det mig formentlig med at bryde igennem racebarrieren. Men i så chokerende en situation som denne havde jeg simpelthen ingen anelse om, hvad jeg skulle sige, da jeg ikke vidste, om det ville være forkert at ryste hende ud af hendes religiøse oplevelse. Jeg ledte efter et passende bibelcitat – det unyttige i, at en samaritansk kvinde drikker af Jacobs brønd – men jeg kunne ikke få et ord over mine læber.
Jeg stod der i mere end en time, før jeg havde mod (grusomhed) til at bryde hendes trance.

Det var så stærk en oplevelse, at jeg ikke følte, jeg kunne blive boende om natten.

Da jeg vandrede videre i gaderne for at finde nattely, mødte jeg ved titiden en sort pige, som må have været lidt fuld, for hun spurgte straks, om vi ikke skulle være venner (usædvanligt for sorte piger i Syden).
Hun sagde, at hvis jeg kunne finde et sted at bo den aften, ville hun komme og bo hos mig. Jeg tvivlede på, at det ville lykkes, men vi gik ind i en af disse sydlige smugkroer og snakkede med hendes fætter om mulige steder. Pludselig begyndte hun at kysse mig vildt over det hele og spurgte sødt: "Er du en hippie?" Jeg sagde nej, men det forstod hun ikke. Egentlig var det ikke det sikreste sted at opholde sig i denne smugkro, hvor vi rundt i mørket derinde kunne skimte ca. 15–20 "superflies" (kriminelle i smart tøj). Et par af dem kom hen og advarede mig i en venlig tone om, at det var et farligt sted; men jeg svarede overbevisende: "I ain't scared of nothing." hvilket i reglen imponerer dem, da de selv er bange for deres egen skygge i disse "joints".

Men så pludselig brød helvede løs. En eller anden må have fortalt fyren, som pigen "shackede sammen med" (bo i shack med, dvs. levede i sort papirløst ægteskab), om vort forehavende, for pludselig kom han løbende ind med en stor kniv og gik først løs på sin pige. Heldigvis brugte han ikke kniven, men han bankede den stakkels pige sønder og sammen, slog hende i ansigtet og gav hende en gang prygl, værre end jeg har set det i flere måneder. Jeg må have været ret koldblodig den aften, når jeg nu tænker over det, for jeg hev straks mit kamera op og prøvede at sætte blitz på. I det samme kom to fyre løbende over og greb mig: "You better get the hell out of here! Når han er færdig med hende, vil han gå i lag med dig," og de næsten bar mig ud fra stedet. Jeg så aldrig pigen igen. Skønt jeg har set den slags så tit, var jeg lidt chokeret, fordi jeg på en måde selv havde været skyld i det. Det er, som om man ikke kan opnå dyb menneskelig kontakt uden hele tiden at blive enten offer eller bøddel.
For det meste er jeg naturligvis offer, men da jeg hele tiden prøver at løbe linen helt ud med folk, sker det af og til, at jeg overskrider den usynlige linje, der adskiller ofret fra bødlen. Det hader jeg, fordi jeg så er nødt til at tage

1974 - Washington, NC med Jesuskvinden og til højre 4 år efter, da jeg gav hende bogen med historien her om mit første møde med hende.

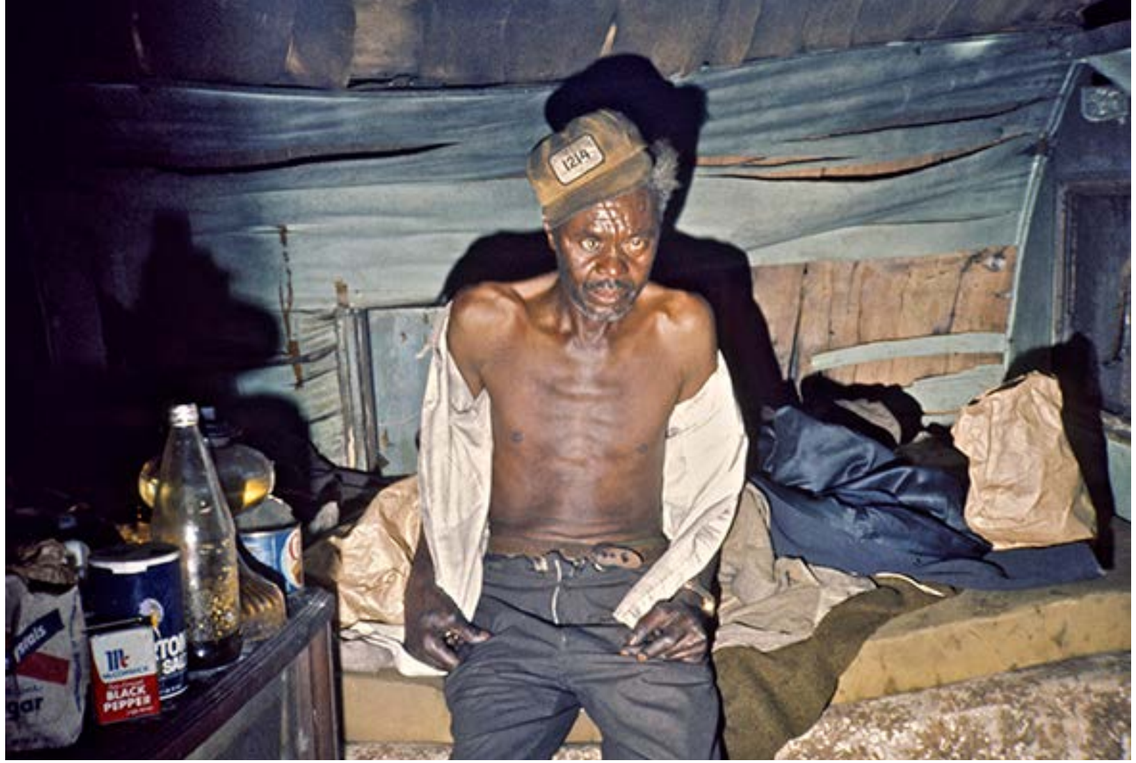

1974 - rural La Crosse, FL efter tilsvarende oplevelse med Sam her. Men det virkelige billede af de to i denne historie kan ses på side 380.

skæbnen i min egen hånd i stedet for at lade andre mennesker dirigere den. Så langt nåede jeg dog ikke den aften, og jeg begynder at frygte, at jeg efterhånden er blevet så hærdet, at jeg har mistet min egen viljestyrke.

Måske det var denne tanke, som plagede mig og fik mig til at reagere anderledes end normalt senere på aftenen. Da jeg nemlig var gået rundt endnu nogle timer, lykkedes det mig endelig ved firetiden om morgenen at få tag over hovedet hos to gamle bumser. De var meget fulde, og der var et utroligt rod. De havde ikke engang råd til petroleum, så der var intet lys. Vi skulle alle tre sove sammen i en seng. Der var ti centimeter skidt under den, og hvert 25. minut skulle en af os op for at lægge brænde på ovnen, da det var meget koldt. Til at begynde med sov jeg imellem dem, men så gik det op for mig, at de begge var homoseksuelle. Så flyttede jeg hen til væggen, så jeg kun havde en at kæmpe med, men han viste sig at være den mest brunstige. I den slags situationer affinder jeg mig sædvanligvis med, hvad der sker, men den nat var jeg ikke i det humør, måske på grund af den tidligere oplevelse i smugkroen. Han var, hvad man nok kunne kalde en "dirty old man" med skægstubbe og savl, men det var ikke årsagen. Jeg har været gennem værre ting end dét. Jeg var nok bare kommet til det punkt, hvor jeg var træt af at blive brugt af homoseksuelle. Jeg hader at såre folk, men den nat forsøgte jeg nok at demonstrere over for mig selv, at jeg dog havde nogen viljestyrke tilbage. Så jeg lagde mig på siden med ansigtet mod muren. Men han rev og flåede så kraftigt i mine bukser, at jeg var bange for, at de ville gå itu, og da det er det eneste par, jeg har, havde jeg ikke råd til at ofre dem. Så jeg vendte mig om med ansigtet imod ham, men han blev ved og pressede nu sit store jern imod mine ribben og begyndte at kysse mig alle vegne – kys, der stank af Boones æblevin. Det værste var, at han hele tiden hviskede mig ting ind i øret som: "Jeg elsker dig. Jeg elsker dig. Åh, jeg elsker dig."

Det kan være, han faktisk mente det i det øjeblik, men jeg blev bare tosset af at høre på det. Som du ved, synes jeg, at der især hos sorte mænd er gået inflation i dette ord, "love". Jeg synes ikke, det er noget, man kan sige den første nat, man er i seng med en. Det eneste, der manglede, var, at han begyndte at sige: "Åh, du kan ikke lide mig, bare fordi jeg er sort." Men den blev jeg heldigvis sparet for. Jeg lod ham kysse mig, men det tilfredsstillede ham ikke, da han var af den slags homoseksuelle, der styrer mod agterspejlet. Han blev blot mere og mere ophidset og blev til sidst så brunstig, at jeg følte mig virkelig skyldig. Men alligevel gav jeg mig ikke en tomme mere. Han arbejdede og arbejdede. Til sidst ødelagde han det smukke læderbælte, du gav mig, dengang jeg ikke kunne holde bukserne oppe mere. Det gjorde mig så rasende, at jeg greb hans store kanon med begge hænder og drejede den hårdt den anden vej hen imod den anden fyr, der snorkede som en damper. "Hvorfor muntrer I to jer ikke med hinanden og lader mig i fred. Jeg vil sove." Men det hjalp ikke, så kampen fortsatte hele natten med, at jeg hvert femte minut drejede kanonen i den anden retning (ca. fire gange mellem hver brændepåfyldning).

Endelig gik fyren ved ottetiden, og jeg fik et par timers søvn. Op på formiddagen mødte jeg ham i den lokale kaffebar. Han kom over og spurgte, om jeg var gal på ham. Jeg sagde: "Selvfølgelig ikke, vi er stadig gode venner. Jeg var bare så pokkers træt i nat." Han blev så glad, at han begyndte at danse rundt til grin for alle derinde. Han hørte til den slags, der er udskudt blandt både hvide og sorte. Jeg var meget ked af det, for jeg følte, at jeg havde ødelagt noget i mig selv. Jeg følte en dyb irritation over, at jeg ikke havde været i stand til at give ham kærlighed. I hans øjne var jeg en slags helt, og det ville have gjort ham lykkelig, hvis jeg havde givet mig fuldt ud. Der var blot et eller andet inde i mig, som sagde klik den nat, så hele den næste dag følte jeg en dyb lede ved mig selv. Jeg finder konstant mange fejl i mit forhold til andre mennesker, men det værste er, når mine fejl går ud over dem, som allerede er sårede og ødelagte på enhver mulig måde af samfundet, der omgiver dem.
Hvis jeg ikke konstant kunne give sådanne tabere lidt kærlighed, kunne jeg simpelthen ikke holde ud at rejse så længe, som jeg har gjort. Det eneste, der betyder noget for mig på rejsen, er mit samvær med disse ensomme og forliste skæbner. Min fotografiske hobby er jo, når alt kommer til alt, ikke andet end en udbytning af lidelsen, der vel aldrig vil komme til at medvirke til en lindring af den. Men jeg kan alligevel ikke holde op med at registrere den, fordi den på en eller anden måde må ud til omverdenen.

Den styrke, jeg får gennem samværet med disse ekstreme tabere, og den kærlighed, jeg ofte får fra dem, er det, som trods alt giver mig et spinkelt håb om, at mine billeder vil kunne tale til samfundets vindere. Når jeg alligevel reagerede så negativt den nat, kan det også skyldes, at jeg for nylig havde en tilsvarende oplevelse, som sårede mig dybt. Det var samme dag, hvor jeg forlod dig i Rahway. En af de første, der samlede mig op på vejen i New Jersey, var en hvid fyr, der også var i halvtredsårsalderen. Han begyndte straks at snakke om, hvordan han altid havde været det sorte får i familien og brugte endda udtrykket "dirty old man" om sig selv. Et sådant selvhad møder jeg så tit hos de ældre homoseksuelle.

Han bad mig om at tage med hjem og snakke med ham, og jeg kunne ikke lade være, skønt jeg egentlig havde haft i sinde at nå North Carolina samme dag. Da vi havde snakket hele dagen, tog han mig om aftenen med i biografen, hvor han var operatør. Han kørte en John Wayne-film af den sædvanlige slags. Midt under filmen begyndte han at tage mig på lårene. Det undrede mig egentlig ikke, men jeg fandt det grotesk at han hele tiden stod og kommenterede filmen, især de mere slagkraftige afsnit, med stærke tilråb til John Wayne: "Gi' dem nu en på skrinet, tvær dem ud," osv. Hvordan kunne han i den grad identificere sig med John Waynes uhyggelige univers af mandschauvinisme, som jo mere end noget andet havde undertrykt ham gennem hele hans liv og givet ham dette voldsomme selvhad. I pausen gik jeg rundt i det store shoppingcenter, hvor biografen lå. Lige meget hvor jeg gik, fulgte den salgsstyrkende plastikmusik mig fra højttalerne, og jeg fik pludselig en frygtelig lede ved Amerika, som jeg fejlagtigt sidestillede med min John Wayne-oplevelse. Men midt i leden følte jeg, at selv om disse mennesker i den grad er deres egne undertrykkere, måtte det være muligt at trænge ind til dem og løsrive dem fra dette sadomasochistiske mønster. Da jeg om aftenen kom hjem til ham, prøvede jeg at se alt det smukke i ham. Det var ikke let, for han var vitterligt af den type, som samfundet har dømt som ulækker og forargelig, men med al den energi, jeg netop havde fået fra mit ophold hos dig, havde jeg et sådant overskud den nat, at jeg virkelig tror, at jeg glimtvis elskede ham.

Men så skete det, som var med til at slå mig ud. Midt i nattens hede i sengen gled min paryk af og ud faldt mit lange hår. Jeg kunne tydeligt se hans forbløffelse og ubehag, men han prøvede at holde det tilbage og mumlede noget i retning af: "Nå, men i det mindste er du da ikke en beskidt hippie." Men fra det øjeblik var vores forhold slået i stykker, og det lykkedes mig ikke at få ham til at åbne sig igen. Helst ville han sikkert have smidt mig ud med det samme, men jeg fik lov at blive, da det øsregnede ude i natten. Skønt han var lille og havde små stumpede ben, var han så tyk, at jeg måtte sove helt ude på kanten af sengen og kun kunne holde mig oppe ved hele natten at støtte mig på gulvet med den ene hånd. Jeg kunne derfor ikke sove, men lå blot og tænkte på, hvor mærkeligt det er, at folk kan have så stærke fordomme, at de tager dem med sig i sengen. Da det stadig øste ned næste morgen, spekulerede jeg på, om jeg skulle blive endnu en dag for at prøve at trænge gennem isen, men det var åbenbart ikke hans opfattelse af tingene. Næsten uden at mumle et ord kørte han mig ud til hovedvejen nær Milltown, hvor jeg stod i øsende regn de næste syv timer, da folk jo aldrig vil samle en op, når man har mest brug for det. Man må være tosset, hvis man står ude i regnen, tænker de. Langt om længe var det så, at den jødiske forretningsmand fiskede mig op. Som du kan forstå, var jeg næsten lige så langt nede som han, men fortalte ham dog ikke om min deprimerende oplevelse.

Nå, men jeg vil fortælle dig mere om Washington i et senere brev og blot slutte af med at fortælle, at jeg nu er ved at komme ud af den depression, du bragte mig i dengang, skønt mindet om dig stadig hænger som en tung, mørk sky over min rejse. Det er stadig et mysterium for mig, hvordan jeg kunne blive så såret over vores forhold, og hvorfor det tog den retning, det gjorde. Skønt du er yngre end jeg, udviklede det sig alligevel til noget i retning af et mor-søn-forhold, hvilket jeg ikke på nogen måde kunne have forestillet mig i min første forelskelse. Din styrke og visdom forhindrede, at du blev forført ind i et så urealistisk forhold, som vores ville være blevet. Du tilhører det sorte bourgeoisi, og skønt jeg elskede at slænge mig i dine luksuriøse, polstrede møbler, burde jeg alligevel med det samme have indset, at det ikke var min verden. Du var fascineret af mit vagabondliv og støtter mig i mit projekt ud fra en følelse af sort stolthed; men din stolthed blev alligevel truet af den verden, jeg repræsenterede. Lige fra dine forfædre, der fik en uddannelse af slaveherren, har din slægt holdt denne klasseforskel i live. Jeg kan ikke undgå at føle, at den milevide, psykologiske kløft, du er blevet opdraget til føle mellem dig og den ghetto, jeg normalt færdes i, i virkeligheden var det, der ødelagde vores forhold.

Men ligegyldigt hvordan jeg analyserer og prøver at forstå det, har jeg svært ved at acceptere, at det skulle gå sådan imellem os. Den lidelse, jeg gik igennem i dit hus, ønsker jeg aldrig at opleve igen. Alligevel er jeg blevet så meget fatalist som vagabond, at jeg tror, lidelsen har været god for noget, og at den vil gøre det lettere for mig at identificere mig med andre menneskers lidelse, skønt den lidelse, jeg normalt ser omkring i samfundet, jo naturligvis er af langt voldsommere styrke.
Men med denne modifikation vil jeg alligevel bruge ordet "lidelse" til at beskrive den proces, jeg gik igennem hos dig. Uden denne lidelse kunne du ikke have slået mig så meget ud af balance. Lige fra det øjeblik, hvor det pr. intuitivt

1973 - Zebulon, NC - Min ven Lee i en af de første etrums shacks jeg oplevede

ikke-defensiv, men konfronteret med din begyndende afvisning, oplevede jeg en stigende aggression, der blev mere og mere uudholdelig. Med al din psykologiske indsigt har du sikkert kunnet fornemme min aggression, men under alle omstændigheder brød den ud i lys lue den nat, hvor jeg flyttede ind i din seng uden at være blevet inviteret og dermed brød mit faste princip på rejsen: aldrig at krænke folks gæstfrihed.

Men skulle jeg virkelig illustrere den psykologiske desperation, jeg følte over for dig i min forelskelse, en desperation, stærkere end nogen, jeg tidligere har følt over for en anden kvinde, kan jeg ikke gøre det bedre, end ved at lade W.E.B. DuBois' velkendte citat fra selvbiografien Dusk of Dawn beskrive min stemning: "Det er svært at illustrere kaste-adskillelsens fulde, psykologiske betydning for andre. Det er, som ser man ud fra en mørk hule i en stejl bjergside ser ud på folk, der passerer forbi, og taler til dem; taler elskværdigt og indtrængende og fortæller dem, hvordan disse begravede sjæle er forhindret i at bevæge sig frit, at udtrykke sig og udfolde sig frit; og hvordan deres løsladelse fra fængslet ikke blot er et spørgsmål om velvilje, medfølelse eller hjælp til dem, tigt, men man ser, at de forbipasserende end ikke vender hovedet, og hvis de gør, kaster de blot et nysgerrigt blik på én og går videre. Efterhånden trænger det ind i fangernes sind, at menneskene, som går forbi, ikke hører dem; at der er en slags tyk usynlig, men i allerhøjeste grad håndgribelig glasbarriere mellem dem og omverden. De bliver ophidsede, de taler højere, de gestikulerer. Nogle af de forbipasserende standser nysgerrigt op; denne gestikuleren synes så meningsløs; de ler og går videre. Enten hører de stadig væk intet, eller også hører de kun svagt, og hvis de hører noget, så forstår de det ikke. Menneskene, der er spærret inde, bliver hysteriske. De skriger op og kaster sig mod glasmuren, og i deres fortvivlelse opfatter de knapt nok, at deres skrig drukner i et tomrum, og at deres fagter måske blot virker komiske på dem, der betragter dem udefra.
– Måske er der hist og her nogen, som bryder igennem blødende og vansirede, og de opdager, at de står ansigt til ansigt med en skrækslagen, utilnærmelig menneskehob, der frygter for deres egen eksistens."

1990 - Bullock County, AL - 96-årig kvinde

Jeg tror ikke, dette billede af min sindstilstand i de dage er meget overdrevet, så vanvittig var min forelskelse. Men det undrer mig, at du på så tidligt et tidspunkt kunne indse, hvor skævt vores forhold var. Et ægteskab imellem os ville, når alt kommer til alt, have haft denne usynlige glasmur imellem os med mig inde i hulen, som jeg har viet så meget af mit liv til, og dig udenfor. Med din overklassenatur kunne du aldrig have levet det liv, jeg fører i hulen, og som jeg prøver på at vise omverdenen med mine billeder. Jeg ved, at jeg altid i mit sind på en eller anden måde vil være at finde i den hule, mens du ligesom jeg ved, at du altid vil være udenfor på trods af en vis indsigt i hulen. Hver gang, jeg begravede mig for dybt i hulen og følte mig fortabt, kunne du straks med din visdom og dybe menneskelige indsigt forklare det for mig og sætte det hele på plads. Det var derfor ikke underligt, at du mere og mere blev en slags mor for mig på trods af al min modstand. Hvad jeg frygter, er blot, at du til trods for din forståelse af hulen alligevel er blevet præget så meget af din klasse, at du, når det kritiske punkt kommer, hvor glasmuren vil blive brudt, til syvende og sidst vil være at finde ude blandt den skrækslagne og fjendtlige menneskehob.

Skal vi undgå dette, må vi stadig arbejde sammen. Hvis det var urealistisk med et ægteskab imellem os, der for mig i hulen uundgåeligt var blevet destruktivt, så er det i al fald ikke urealistisk med et dybt venskab imellem os.

Hvis du fortsat vil støtte og råde mig, kan vi i et sådant venskab efterhånden nedbryde denne glasbarriere og opbygge et forhold af samme styrke og værdi, som det forhold vores to racer vil have i det post-raciale Amerika, når vores fælles kamp er overstået. Gennem vores fortsatte venskab kan jeg således bygge den bro over floden, så mit værk ikke blot bliver en enkelt hvid mands elfenbenstårn. Min kærlighed til dig har stadig mere karakter af forelskelse end af venskab. Din skønhed og bløde store afro, din blide dybe (og moderlige) stemme og dine søde læber, som plejede at kysse mig vågen om morgenen, piner mig stadig i tankerne. Men så snart jeg er ude af denne sindets huletilstand, måske allerede om et par måneder, vil jeg være tilbage i Rahway, og vi kan begynde at opbygge vort venskab – et venskab, uden hvilket det aldrig vil lykkes os at nedbryde glasmurene og bygge bro til et nyt og smukt Amerika. Indtil da forbliver du min elskede, men fjerne og uopnåelige Edwina.
With love, Jacob.

1974 - Plainfield, NJ - Edwinas senere familie besøgte mig siden i 2005 i Danmark

1973 - Orangeburg County, SC

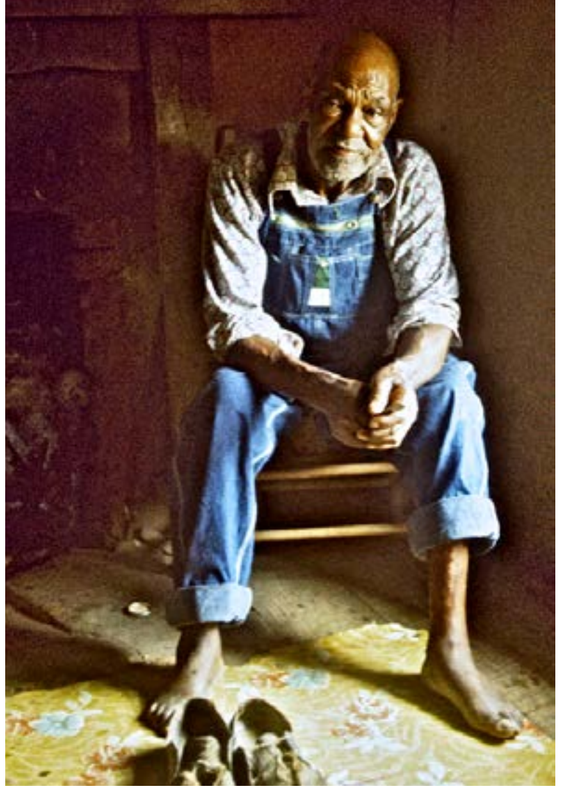

1975 - Bullock County, AL

1975 - Oglethorpe County, GA

1973 - Gadsden, AL

Fra slaveriets til fæstebondens ufrihed: Den fortsatte ophobning af formuer

"The legacy of sharecropping lives on in the persistent racial wealth gap, the lack of access to healthcare in rural areas, and the disproportionate number of Black people living in poverty." - Nikole Hanna-Jones

I Alabama kom jeg til at bo hos Jack Ray, som havde oprettet og ejede flere banker. Jack var en af de mere liberale i Alabama og ansatte sorte i sin bank. Han var et kærligt, empatisk menneske, så det sårede mig, når han omtalte dem som "niggere", som folk gjorde der. Tit fik jeg som fattig vagabond stærk lyst til at få en formel uddannelse for at gøre karriere og komme op i samfundet, men hver gang jeg som her kom til at leve det såkaldt gode liv på toppen, fik jeg i reglen så stærk kvalme, at jeg flygtede ud på landevejen igen. For hvor kom alt dette guld fra, som Jack brugte på sit luksushjem uden for byen? Han fortalte, at han havde skabt sin formue ved at give lån til sorte fæstebønder, så de kunne købe et muldyr eller flytte fra den rådne shack ind i en plastikskurvogn og tilslutte sig det nye plastikproletariat på mere end 20 millioner amerikanere. Men mange fæstebønder havde end ikke råd til disse moderne shacks. De havde problemer nok med at betale af på deres muldyr og var i konstant gæld både til banken og den hvide godsejer, som ejede markerne, og til hvem de ofte måtte betale størstedelen af høsten, fuldstændig som bønder i Danmark under hoveriet måtte betale kirken og herremanden. Dette system startede efter borgerkrigen, da hverken plantageejerne eller de frigivne slaver havde penge. De fattige sorte blev drevet af sult og måtte indgå aftaler med deres tidligere slaveejere om at leje jord, hytte og såsæd. I teorien skulle de dele profitten. Men gæld og uærlig bogføring bragte i reglen fæstebønderne ud i en situation, der materielt set var værre end under slaveriet, hvor slaveherren i det mindste havde en interesse i at bespise dem. Systemet fortsatte fra generation til generation og, oven i den evige gæld til godsejeren kom gælden til landhandelen og senere banken, alt sammen medvirkende til at skabe en hvid overklasse. Allerede da bankmanden samlede mig op i 1973, havde han gjort sig så rig, at han kunne flyve mig rundt i sin private flyvemaskine. Jeg elskede den patriarkalske Jack og hans hjemmegående kone Jeannie, men når jeg siden vendte tilbage, var hans bankimperium vokset endnu større, og han inviterede mig til middag i en privat klub kun for hvide. Som sponsor af alt fra stipendier til orkestre kom han i 1993 i The Chamber of Commerce, og Jack L. Ray Familie-Parken blev opkaldt efter ham. Men ingen sorte deltog i festerne. Måske fordi hans vigtigste bidrag til samfundet var at medvirke til at fordoble den hvide amerikaners nettoformue fra 6 til 12 gange den sorte amerikaners, fra jeg først mødte ham til hans død i 2006.

1973 - Gadsden, AL

Hvordan stavnsbånd formede sortes liv med sult og frygt

"If I could do it, I'd do no writing at all here. It would be photographs; the rest would be fragments of cloth, bits of cotton, lumps of earth, records of speech, pieces of wood and iron, phials of odors..." - James Agee (white author), about tenant farmers during the Great Depression

Senere besøgte jeg denne fæstebonde, der boede i nærheden af bankmanden. Både han og konen var 78 år gamle og burde være holdt op med at arbejde for mange år siden. Men som han sagde til mig: "Jeg er nødt til at arbejde, indtil jeg falder om på marken. Sidste år fik min kone en hjertesygdom, så nu må jeg klare arbejdet alene." To gange om året gik han til den lokale forretning for at købe en smule mel og lidt sukker. Det var det eneste, de overhovedet købte. Jeg spurgte ham, hvad de fik at spise om morgenen. Han svarede: "Et glas the og lidt roeblade." "Hvad så til frokost," spurgte jeg. "Blot roeblade," svarede han. "Og hvad med aftensmaden?" "For det meste roeblade," lød svaret.

En anden forpagter talte med mig, mens han flåede en kanin:

– Men gik du ofte sulten i seng?

– Ja, hr. Men nogle gange gav folk os noget brød eller et måltid mad.

– Hvide mennesker?

– Nogle gange hvide, andre gange farvede. Nogle gange fik vi ingenting og gik sultne i seng. Vi gik sultne i seng en million gange om natten. Nogle gange ville vi gerne jage, men vi var for svage til at fange kaniner.

Under mine bestræbelser på at finde ud af forholdene for disse fæstebønder løb jeg ind i en næsten uigennemtrængelig mur af frygt og intimidering. Jeg havde forestillet mig, at denne frygt udelukkende var historisk betinget, indtil en aften, hvor jeg efter et besøg hos en sådan fæstebonde kom gående de 15 km ud ad en blindgyde til min egen shack og jeg pludselig gik ind i et baghold af en pickup-truck, der blokerede vejen og havde lygterne rettet lige imod mig og geværer strittende ud ad vinduerne. Det lykkedes mig at snakke mig ud af situationen med disse hvide, men lidt efter lidt gik det op for mig, at denne form for intimidering var dybt rodfæstet i det voldelige gældsfangesystem, hvormed man traditionelt har forhindret fæstebønder og daglejere i at flygte fra deres "gæld" ved hjælp af prygl, fængsling og mord. Under Anden Verdenskrig (hvor USA blev hyldet som frihedens land) indrømmede USA's justitsministerium. at "der er flere negre, der holdes som gældsslaver i dag, end der rent faktisk var slaver før borgerkrigen".

1974 - Charleston, SC

1975 - Notasulga, AL - Bund 1973 - Orangeburg County, SC og th. 1973 - Yazoo City, MS

"The sharecropper is trapped in a system that makes him a slave to the land, to the crop, to the storekeeper, and to the landlord." - Ralph Ellison, "Invisible Man"

Alligevel gjorde justitsministeriet intet for at retsforfølge disse slaveejere, som endog handlede og solgte gældsslaverne til hinanden. Selv om der var et stigende antal sager om gældsfangesager i 1970'erne, endte kun få af dem i retten, og kun de mest grusomme, som f.eks. en sag i 1980, hvor en plantageejer lænkede sine arbejdere for at forhindre deres flugt, nåede pressen og den amerikanske offentlighed. I 1990'erne skrev The Atlanta Constitution om en godsejer, der var flygtet i skattely på Bahamas fra sine gældbundne fæstebønder, der ikke anede, om de var købt eller solgt.

Jo mere jeg trængte ned til denne understrøm af terror, des mere følte jeg, at det 20. århundrede har haft en langt voldsommere indflydelse på den sorte psyke end det historiske slaveri.

1994 - Pahokee, FL

1975 - Burke County, GA - Nederst tv 1974 - Elizabethtown, NC og th 1975 - Bullock County, AL

Interview med ovennævnte fæstebonde

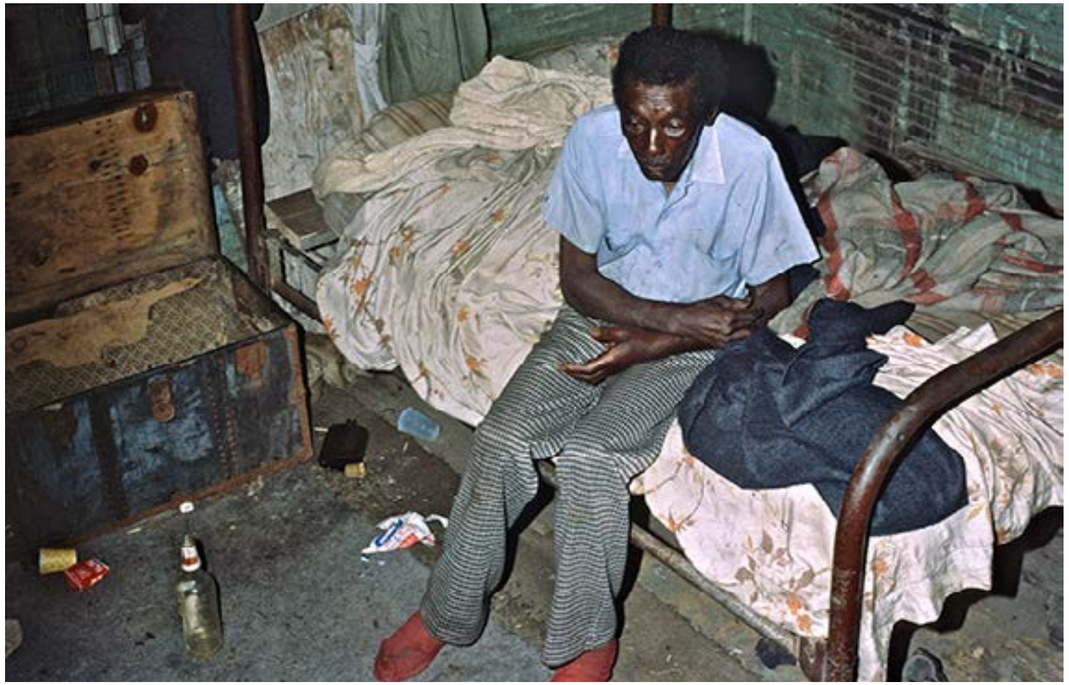

1978 - rural La Crosse, FL

Fra muldyr til minkpelse

"You never really understand a person until you consider things from his point of view - Until you climb inside of his skin and walk around in it." – Harper Lee, To Kill a Mockingbird

"If you're not careful, the newspapers will have you hating the people who are being oppressed, and loving the people who are doing the oppressing." — Malcolm X

Min ven Jack Ray – en af de seneste der har nydt godt af denne voldelige uvidenhed – føjede ubevidst endnu en brik ind i det mønster af sult og frygt, som jeg så i 70'ernes underklasse på landet. Selv i dag giver både banker og USA's landbrugsministerium langt færre lån til sorte landmænd, som dermed bliver tvunget væk fra jorden.

1994 - Pahokee, FL

1974 - Manhatten, NY

1973 - Gadsden, AL

Racisme hjemsøger alle lande, men er mere synlig i Amerika, fordi den her er flettet sammen med en skånselsløs klasseundertrykkelse – den største kløft mellem rig og fattig i den industrialiserede verden. Uden en beskyttende velfærdsstat til at holde det frie initiativ og markedskræfterne i skak, bliver mange gjort så fattige, at de mister både frihed og initiativ til at prøve kræfter med markedet. Når to procent af befolkningen i dag ejer 80 procent af al formue alt i USA, er det lettere at se, hvor denne bankmands minkpelse kommer fra. Det eneste, han ikke kunne købe, var virkelig lykke. Og således ser jeg igen og igen, at overklassen er tvunget til at erstatte personlig lykke med stress, whisky, nervepiller og kokain. Jeg begyndte at føle, at der var en kløft mellem mig og den fremherskende hvide uvidenhed, som tilsyneladende aldrig vil være i stand til at forstå, hvorfor deres egne forfædre hurtigt kunne 'klare sig,' mens sorte stadig kæmper efter mere end 100 års 'frihed.

1974 - Washington, NC

1973 - Zebulon, NC - Lefus Whitley

Mine bedrageriske billeder: Afsløring af farerne ved fordomme

Mosel og børn 1973 - 5-årige Gwen til højre ved tv.

Fra venstre Kenny, Gwen med min bog, Rene, Betty Jean og Mosel i 1978.

Gwen med bogen i 2003. Som IT-specialist sender hun mig mails om familien.

"The trouble with judging a man by his mere appearance is that you look at him and you judge him by your standards, which have grown out of your own experience. You don't consider the fact that he has had entirely different experiences." - Maya Angelou

" It's a sad funny ending to find yourself pretending/ A rich man in a poor man's shirt"
- Bruce Springsteen

Hvor vigtigt det er at vagabondere i den fjerde dimension – med tidsfaktoren inkluderet – viser mit venskab med Lefus Whitley. For billeder lyver ofte også for fotografen selv. Lep, en gangster i New York, inviterede mig i 1973 hjem til sine forældre North Carolinas skove. Dér tog jeg billedet af hans far Lefus, der sidder fuld og apatisk ved fjernsynet. Sådanne "ærlige" billeder af Lefus gjorde det senere vanskeligt at få mit diasshow ind i high schools, fordi skolerne frygtede at de ville forstærke elevernes negative fordomme om sorte som "dovne" og "apatiske". Jeg er bange for, at jeg selv så ham på den måde, da han hver gang, jeg besøgte ham, lå fuld på gulvet, undtagen en gang i 1991, hvor vi fik ham rejst op for at se pæn ud i dansk tv. Jeg måtte altid have hjælp fra hans søn for at finde hans familie dybt inde i skoven i nye rådne shacks, da han brændte de foregående ned i fuldskab.
Så mine fordomme varede i 30 år, indtil jeg i 2003 rejste rundt for at lave videointerviews med mine venner om deres egen opfattelse af deres liv, modsat MINE fortolkninger i mit show. For både familie og naboer bekræftede nu, at Lefus aldrig havde misset bare én arbejdsdag i hele sit liv. Som hårdtarbejdende fæstebonde i sin ungdom drak han kun lidt i weekenderne, men det blev værre, da han mistede sin jord, da hvide godsejere tvang de resterende sorte landmænd ud. Han blev derefter bygningsarbejder, og hans sjak hentede ham hver

Lefus på dansk TV i 1992

Lefus døde 17. marts 2004, 77 år gammel.
Jeg så Mosel kort før hendes død i 2008.

1973 - De havde altid Tv.

Da jeg sidst så Lefus i 2003 var han holdt op med at drikke. Se ham fortælle i video interviewet forneden om det.

morgen klokken fem og kørte ham til Raleigh, hvor han byggede de skyskrabere, som man kan se i delstatens hovedstad i dag.
I alle disse år drak han kun efter arbejde og efter at have givet sin kone Mosel de penge, hun havde brug for til at opfostre familien. Min overfladiskhed kom af at jeg kun kom på besøg om aftenen, men aldrig havde boet hos ham, fordi jeg altid boede hos hans søn Lep. Jeg havde været "doven", ikke Lefus, hvilket igen lærte mig, at man aldrig skal dømme folk, før man har levet med dem 24 timer i døgnet.
Mange år senere begik Bruce Springsteen den samme fejl, da han stjal dette billede for at lægge det på sin bestsellersingle "57 Channels and Nothin' On" uden at spørge eller betale hverken mig eller Lefus en skilling. I modsætning til vores stigmatiserende tankegang om folk som Lefus som en "doven snylter-nigger" havde han indtil sin død den 17. marts 2004 aldrig modtaget nogen form for støtte fra staten. Så hvorfor lader vi skyldfrit de bedrestillede slippe af sted med både jordtyveri og nasseri? Bruce Springsteen er måske nok "Born in the USA", men som jeg altid har sagt: "Min ven Lefus BYGGEDE Amerika!"

Langt interview med Lefus Whitley om hans liv

Lefus blev verdenskendt i 1992

1996 - rural Selma, AL

1996 - rural Selma, AL

1974 - Washington, NC

1975 - Bullock County, AL (Th Marys bedstefar, 102 år gammel, dræbte sin kone kort efter. Se Mary side 152)

Kasteulighedens ofre: Sultens indvirkning på sorte børn

"Hunger stole upon me so slowly that at first I was not aware of what hunger really meant." - **Richard Wright**, "Black Boy"

Sultens og dens årsager, som jeg oplevede omkring bankmanden, var dog ingen undtagelse. Liberalistisk tankegang siger, at hvis mennesker sulter, er det deres egen skyld, fordi de ikke vil arbejde. Men hvorfor så jeg så ofte, at de sultne arbejdede hårdere og længere end dem, der forårsagede deres sult?

Det er børnene, en sådan samfundskynisme går mest ud over. Underernæring giver dem nedsat modstandskraft over for sygdomme, hvorfor sultedød på dødsattesten normalt kaldtes "lungebetændelse". Overalt i Syden så jeg disse små børnegravsteder gemt væk i markerne. I mange distrikter var spædbarnsdødeligheden blandt sorte børn 8–10 gange højere end blandt hvide. Til sammenligning var den sorte børnedødelighed kun dobbelt så høj som den hvide under slaveriet (nøjagtig som den er for landet som helhed den dag i dag). Med andre ord dør mere end 6.000 sorte spædbørn årligt, fordi de ikke har samme sundheds- og ernæringsvilkår som de hvide.

Endnu flere af de spædbørn kunne reddes hvert år, hvis de havde adgang til samme sundhedspleje, fødselsforberedelse og ugentlige besøg af sundhedsplejersker før og efter fødslen, som vi tager for givet i en

1974 - Vanceboro, NC

1974 - rural Greenville, NC

velfærdsstat som Danmark. Den forventede levetid er i dag højere i Bangladesh, end den er i 10 amter i Mississippi.

Jeg fandt det svært at fotografere sult, da kun få var synligt afmagrede. Mange var faktisk overvægtige, fordi de var nødt til at spise en mængde kulhydrater for at få nok protein som Blondie Ecell, som ses her. Da jeg vendte tilbage for at give hende bogen, skammede hun sig over min omtale af hende som overvægtig. Siden da er fedme blevet så almindeligt blandt de fattige, at meget af skammen er forsvundet. Mens vi bedrestillede hvide tidligere diskriminerede de underernærede sorte for deres sløvhed, diskriminerer vi dem i dag oftere for deres fedme.

Jeg har tit spekuleret på, om jeg selv gjorde det som fotograf for med mine billeder bedre at nå hvide racister – eller fordi jeg selv lå under for deres racistiske syn? Men der er ingen undskyldning for sult i et højt udviklet samfund. For – modsat racisme – er fattigdom og underernæring udelukkende et resultat af, hvordan vi stemmer.

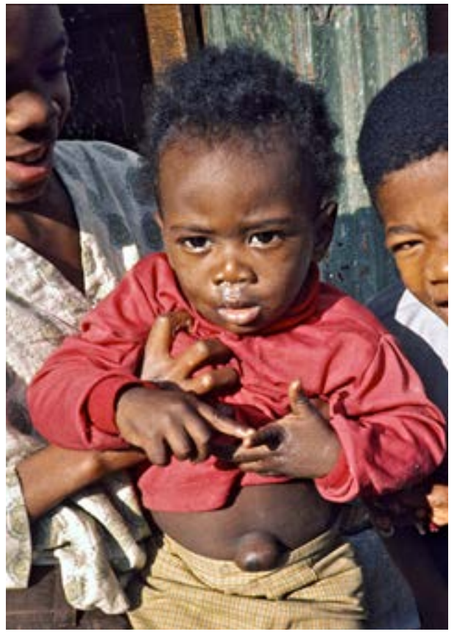

1973 - Baltimore

Og siden 70'erne har amerikanerne ved hvert valg stemt for at øge kløften mellem rig og fattig. De glemmer, at lande som Danmark, Sverige og Japan, der har opnået den største lighed i indkomst og sundhed (og derfor ikke knuser initiativet hos helt så mange), udviste den største økonomiske vækst i verden i det 20. århundrede.

Yes, and it's happening right here in the U.S.A. Right this minute as you read these words. Who's Caroline? One of thousands of hungry children throughout the rural South suffering from a lack of nourishment so severe it affects her present health and the development of her mind and body.

In the words of a white Southern doctor to a Senate committee . . . "Malnutrition is not quite what we found, the boys and girls were hungry, weak, in pain, sick . . . suffering from hunger and disease and, directly or indirectly, they are dying from these— which is exactly what starvation means."

A few years ago, the NAACP Emergency Relief Fund was established to do something about this critical situation. And it's working. In the last three years, alone, 112,368 of the neediest people have been assisted. What's more, by providing the money for buying federal food stamps, the food purchasing value of this assistance has multiplied an average of nine-fold!

Thus your tax-deductible $10 contribution to the NAACP Emergency Relief Fund buys about $90 worth of urgently needed meat, milk and bread. Just $25 can feed a large family for a month!

Please help by sending as little or as much as you can. Today?

Thank you.

NAACP
EMERGENCY RELIEF FUND
DEPT. 68, BOX 131,

1973 - NAACP sult annonce

1974 - rural Pireway, NC
og herunder 1974 - Daytona, FL

Sult annoncer fra nutidens Amerika.

Efter Trumps gigantiske skattelov fra 2025 er sulten beregnet til at ramme langt flere til fordel for milliardærerne.

Sultende mand i Pahokee, FL i 1990 mindre end en time væk fra millionærerne til højre i Palm Beach

1974 - millionærer på Palm Beach, FL

1974 - Thanksgiving i Daytona, FL

1984 - privatfest med B.B. King hyret til at spille i Houston

USA
1996

1996 - rural Selma, AL

1975 - Pireway, NC

USA
1975

Sød jord: Smagen af sult i det sorte Amerika

"I am the farmer, bondsman to the soil.
I am the worker sold to the machine.
I am the Negro, servant to you all.
I am the people, humble, hungry, mean—
Hungry yet today despite the dream."
Langston Hughes, from "Let America Be America Again"

Sulten, som vi indirekte påfører vores udstødte, forstærker vores racistiske syn på dem. Gennem årene – og ikke mindst i dag – oplevede jeg i stigende grad de hvide skyde skylden på ofrene selv for disses sløvede adfærd, frem for på regeringens sløvhed. Døden skildret på gravstenene repræsenterede blot toppen af isbjerget.

Forkert kost gør folk sløve og modtagelige for alverdens sygdomme, som er med til at gøre de sortes levetid i USA syv år kortere end de hvides, en forskel, som igen sås under Covid 19. Historisk set har mange sorte børn lidt uoprettelige hjerneskader på grund af sult, som også forårsager ladhed, apati, fremmedgørelse og manglende evne til at arbejde. Jeg fandt det svært at komme tæt på disse mutte, tilbagetrukne børn – de var utroligt bange for fremmede. Igen og igen, mens jeg boede i nedslidte shacks, spiste jeg majsbrød, kornvælling og baked beans med spæk. I bedrestillede hjem fik jeg mere traditionel "soul food" som skinkeben, svinemave, finker, griseører, -fødder og -haler og lignende fede krummer fra de hvides bord. Hundredtusinder fik mindre end de 3,5 pund bacon og svinekød, en markslave fik hver uge under det historiske slaveri.

Den værste sult fandtes på øde sideveje og blandt byernes ældre mennesker. En sulten hund er et godt tegn på, at der er sultne i nærheden. Om vinteren, når sulten var værst, så jeg i Syden de sorte grave rødder op på de hvides marker. Mange sorte kvinder i Sydstaterne spiser jord. I Alabama, Mississippi og North Carolina spiste næsten 50 procent af sorte kvinder dengang jord, hvilket ifølge New York Times stadig foregik i år 2000. Denne pige, som var sløv og træt af jernmangel, førte mig til den lerskrænt, hvor hun plejede at grave efter den "mad", som hun delte med sin søn.

"There is something about poverty that smells like death. Dead dreams dropping off the heart like leaves in a dry season."
-Zora Neale Hurston, Their Eyes Were Watching God

– Spiser du altid jord?
– Engang imellem.
– Smager det godt?
– Udmærket. (Med forundring) Har du aldrig spist det?
– Jeg vil gerne prøve. Hvad slags er det, ler? Rød ler?
– Ja, det er virkelig rødt …
– Hvad kalder I det for?
– Vi kalder det sød jord …
– Jeg troede det hed Mississippi-mudder. Det kalder de det oppe nordpå. (Mange sorte i Norden får det stadig tilsendt af familie i Syden.)
– Spiser du også vaskestivelse?
– Indimellem …
– Hvem ellers spiser jord heromkring?
– Min mor og min tante og alle andre.

1975 - rural Meridian, MS

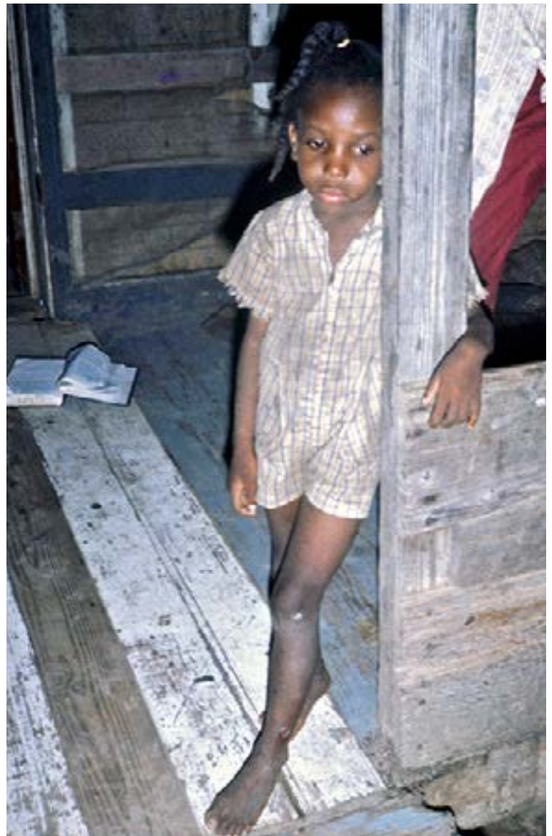

Tv 1975 - rural Meridian, MS - top 1975 - hvorsomhelst

Interview med jordspiseren til højre

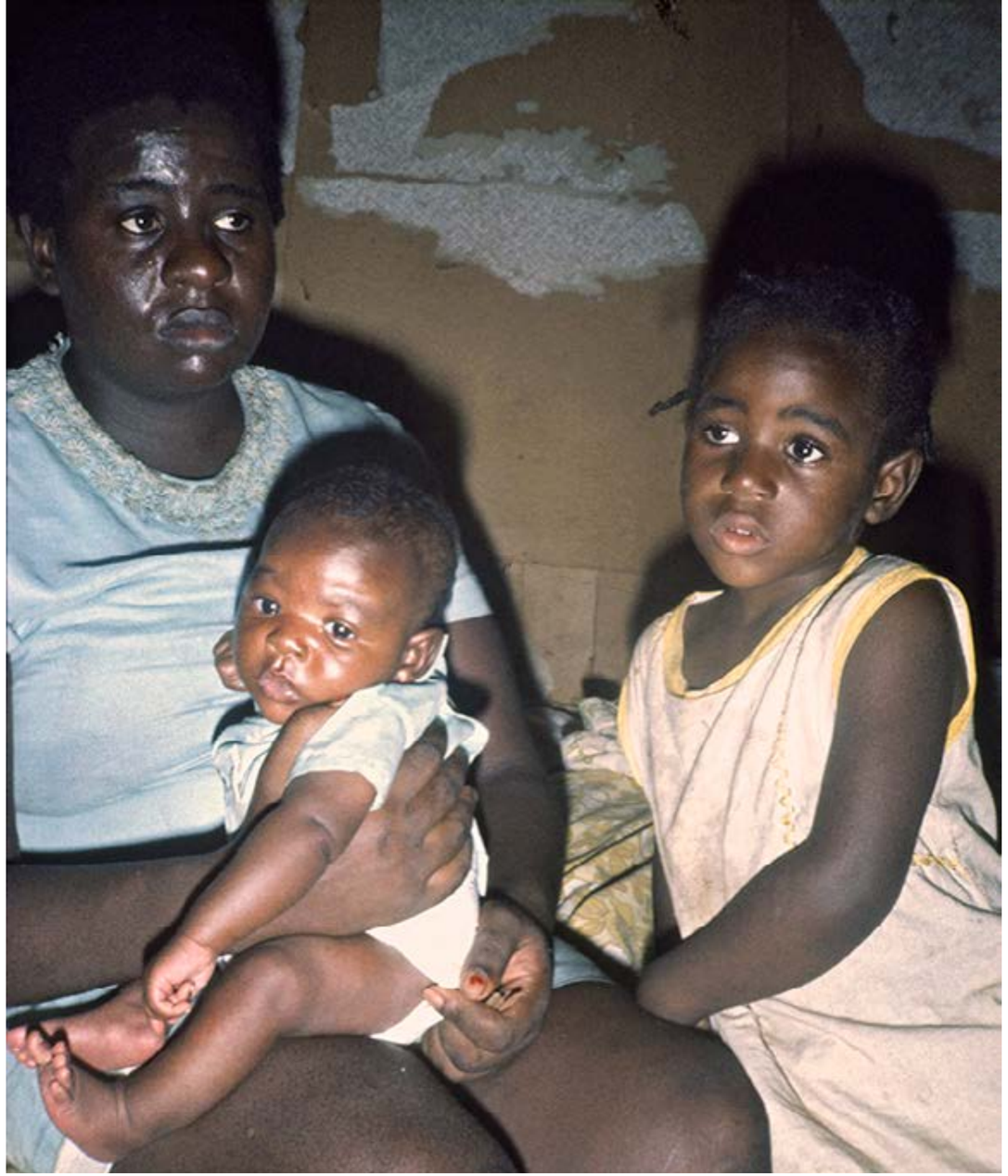

1975 - Philadelphia, MS

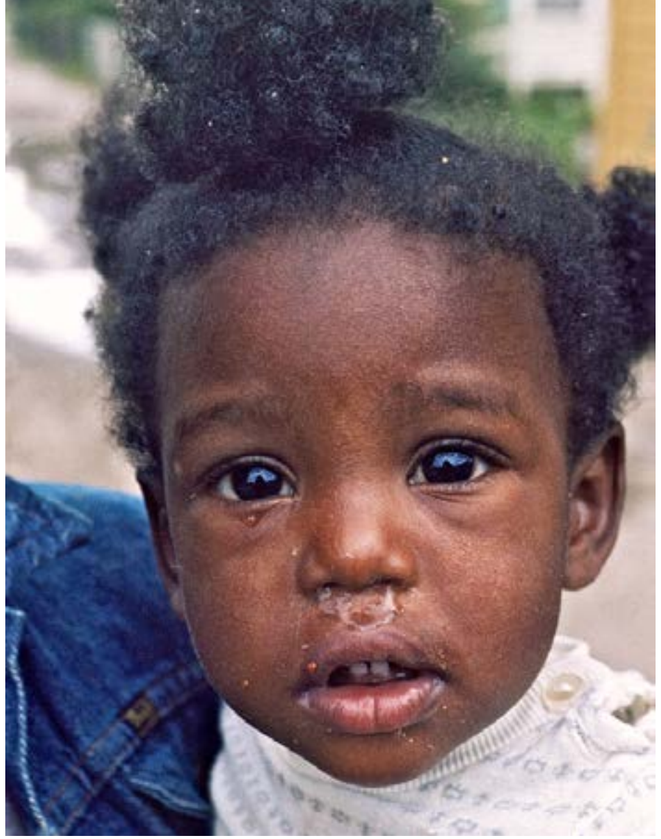

1973 - rural Wallace, NC og herunder 1974 - Greenville, NC

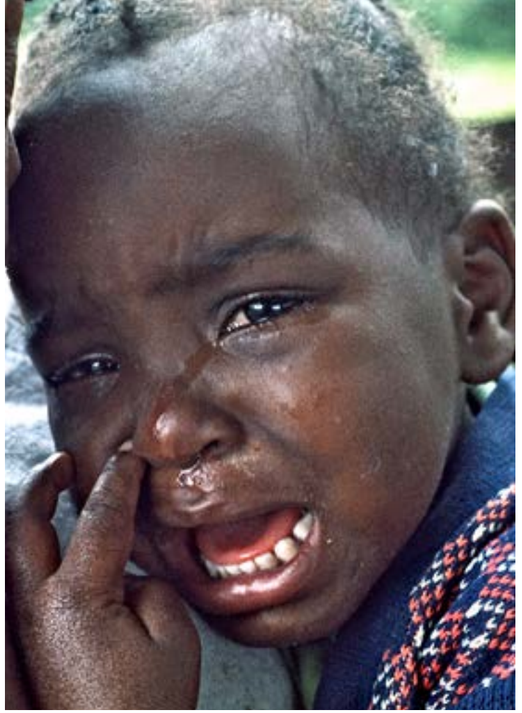

1974 - rural Morehead City, NC og nederst 1973 - Vanceboro, NC

Den stille sjælens sult: Apati i lyset af fattigdom

"In the South, the dead are never dead. They are part of your blood, your bone, your breath." - Alice Walker, "Meridian"

"Lead poisoning is an environmental disaster that has poisoned and killed countless black children." - Alice Walker

Det personlige møde med gråden, rastløsheden og de konstante snotnæser hos børn, der græder uafladeligt, fordi de går sultne i seng, virker næsten befriende på mig i forhold til de tomme øjne og den dødsens stilhed hos de børn, som sulten har gjort så apatiske, at de ikke længere er i stand til at græde. Men er vi selv i stand til at græde? Når jeg kølede af i de endeløse indkøbscentre med deres bedøvende muzak, fik disse stærke kontraster på en og samme dag næsten gråden frem. Over hvor let og ubekymret vi gennem en sådan virkelighedsflugt lod den slags sult mejsle sig ind i sindet hos de sorte omkring os gennem hele den amerikanske historie?
Jeg blev ikke født ind i denne undertrykkelse, men hvordan ville det påvirke mig selv livet igennem at være vidne til, hvad der sker med et folks sjæl? F.eks. lige nu i Gaza og Sudan. At se mødre lægge deres børn i graven? Eller at se mødre dø på brutal vis (i USA dør 13.600 sorte kvinder årligt under fødslen)? Kun 3.481 ville dø, hvis de havde adgang til hvid sundhedspleje – og mindre end 2.000, hvis de havde adgang til europæisk sundhedspleje. Hvordan kan amerikanerne bruge milliarder på at designe nye bilmodeller hvert år, mens de dømmer deres børn til kun at ligge på 15. pladsen i forhold til børnedødelighed (17.686 spædbørn lod de dø uden grund i 1977)?

Gør bombardementet med reklamer for biler og materialisme os ufølsomme og blinde over for menneskelige værdier og lidelserne omkring os? Hvad afslører det ikke om os, at vi lader automobilkirkegården i baggrunden indhegne, men ikke menneskekirkegården i forgrunden? Prioriteringer, som lod General Motors ødelægge sporvejene i de amerikanske byer i 1936 for at kunne sælge flere biler. Uden offentlig transport tilskrives bilernes luftforurening i dag op mod 100.000 dødsfald årligt i USA. Særligt sorte børn er udsatte for denne miljømæssig racisme.

1974 - New Bern, NC

1974 - rural Eastern NC

1975 - Philadelphia, MS

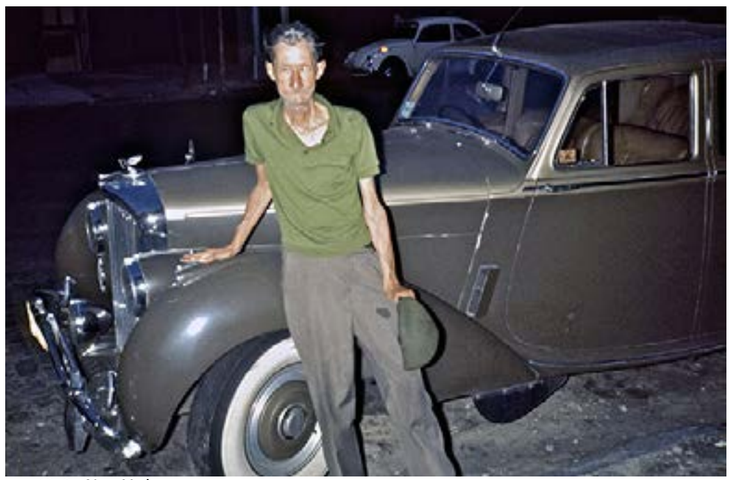

1973 - New York

1974 - New Bern, NC

Myterne om meritokrati bag den systemisk udbytning

"I learned that racism, like most systems of oppression, isn't about bad people doing terrible things to people who are different from them but instead is a way of maintaining power for certain groups at the expense of others."
- Alicia Garza, The Purpose of Power

Den ideologiske nedblænding, som lader folk sejle deres egen sø, virkeliggøres gennem et bombardement med appeller til vor selviskhed og grådighed. Vores systems love, der er usynlige for de fleste mennesker, manipulerer konstant med individet, uden at det selv er klar over det. Vi får i den vedvarende propaganda med historier om Rockefeller og A.P. Møller lektioner i, at det er muligt at få succes for "the self-made man". Den enorme udnyttelse og lidelse, der er nødvendig for at skabe f.eks. en Jeff Bezos og hans tidskontrol-slaver lades ude af billedet. Vejen til succes fremstilles som en vej med hindringer, som en målbevidst mand med de nødvendige egenskaber kan overvinde. Belønningen venter i det fjerne. Vejen er ensom, og for at klare den, må man tillægge sig egenskaber som en ulv: æde eller blive ædt. Man kan kun klare sig ved at blive skyldig i andres ulykke.

1991 - New York

1991 - Astor Place, New York

1974 - NYC

1973 - NYC. Rolls royce med sort chauffør

1974 - 42nd St, NYC

2009 - Harlem, NY under Finanskrisen

1974 - Miami Beach, FL og th 1974 - New Orleans
Modsat side 1971 - NY - Denne bank E. F. Hutton & Co. fusionerede med Lehman Brothers og udløste finanskrisen

Mit visionære foto af en forudsagt krise

"Legalized discrimination — where blacks were prevented, often through violence, from owning property, or loans were not granted to African-American business owners, or black homeowners could not access FHA mortgages, or blacks were excluded from unions or the police force or the fire department — meant that black families could not amass any meaningful wealth to bequeath to future generations. That history helps explain the wealth and income gap between blacks and whites, and the concentrated pockets of poverty that persist in so many of today's urban and rural communities." Obama

"America's obsession with wealth is destroying the nation's soul. We are becoming increasingly divided between the rich and the poor, and this is leading to violence, inequality, and despair." – Alice Walker

Wealth Gap Grows Between Whites and Minorities

The median wealth of white households is 20 times that of black households and 18 times that of Hispanic households, according to a Pew Research Center analysis of newly available government data from 2009.

These lopsided wealth ratios are the largest since the government began publishing such data a quarter century ago and roughly twice the size of the ratios that had prevailed between these three groups for the two decades prior to the Great Recession that ended in 2009.

20-to-1

The median wealth of white households is 20 times that of black households and 18 times that of Hispanic households, according to an analysis of newly available government data from 2009.

2011 - Pew Research Center

Som pengeløs vagabond var jeg konstant forarget over at se USA's store ulighed, men det var svært at fotografere den dynamik, der skabte de mange ofre, som jeg så i gaderne. Alligevel var jeg nogle gange ret visionær: Denne bank, E.F. Hutton & Co., der hvidvaskede penge for mafiaen, tabte millioner på "den sorte mandag" og var tæt på at få den globale kapitalisme til at bryde sammen i 1987. Derpå fusionerede den med Lehman Brothers og startede finanskrisen i 2008, hvor det næsten lykkedes at vælte den globale kapitalisme. Års "reaganomisk" deregulering kombineret med risikable "subprimelån", hvoraf mange blev givet til den sorte middelklasse, tvang millioner fra hus og hjem. Overalt så jeg nu sorte som disse i Harlem i køer foran suppekøkkener. Efter krisen var den gennemsnitlige hvide tyve gange så rig som den gennemsnitlige sorte. Da jeg ankom første gang i 1970 var de hvide kun seks gange så rige.

1975 - San Francisco

1974 - hvorsomhelst

1973 - Charleston, SC

1974 - NYC - You ask and do not receive because you ask wrongly

1975 - Bullock County, AL

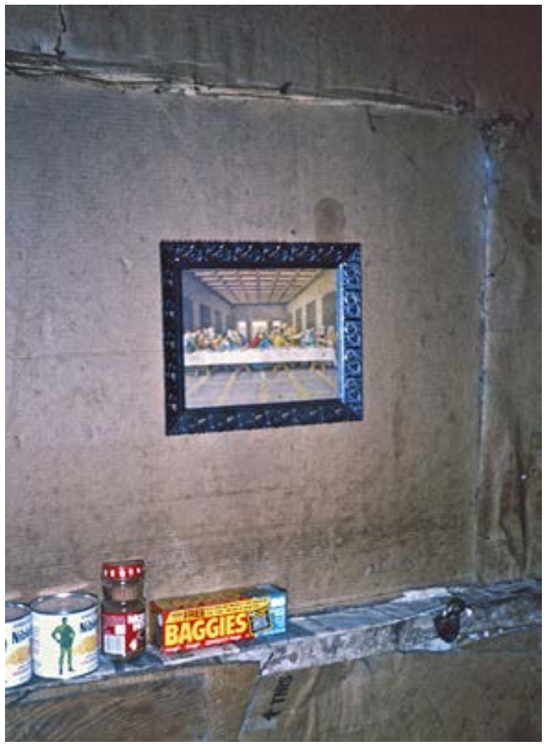

1975 - Union Springs, AL

1978 - Waynesboro, GA

1974 - hvor som helst i USA

1973 - 5th Ave, NYC - Herunder 1974 i MS

Sundhedsvæsenets ulvefilosofi

"Of all the forms of inequality, injustice in health care is the most shocking and inhumane." - Martin Luther King

"The US is the wealthiest country in the world, yet we have the worst health outcomes out of any high-income country, and in part that's because our persistent racial health inequities are so profound." — Uché Blackstock, A Black Physician Reckons with Racism in Medicine

Det er let at se, hvordan denne ulvefilosofi manifesterer sig. Gigantiske pengepaladser midt i sorte slumkvarterer viste blot et af de mere outrerede aspekter af dens patologiske natur. I dag er pengene kun placeret i hvide kvarterer, ofte omgivet af en hærskare af sorte hjemløse, hvis antal jeg ikke så i 70'erne. I ghettoer befængte med rotter, snavs og vold må de sorte enten "go online or downtown" til banker bygget som marmorslotte med guldbeslåede kæmpesikkerhedsluger. Jo, penge er der nok af i bankerne og forsikringsselskaberne og hos dem, der ejer dem. Men hvorfor, spørger jeg – ud fra gadens og vagabondens moral – hvorfor er der så ingen penge til min forkrøblede ven, Lee, som må sidde udenfor på gaden og tigge småmønter? Lee fortalte mig, at han havde læst jura på universitetet i sin ungdom, men måttet opgive, fordi han fik polio. Han læser stadig, og jeg stjal bøger til ham om det, som interesserede ham mest – erhvervsret, som han stadig troede på som et middel til at trække sig selv op ved håret.

Lee var ikke blot et offer for sin egen lommefilosofi, men en karikatur på den sociale sygdom, der bestemmer, at amerikanske læger skal tjene så meget, at de fattige ikke har råd til dem. Mens Canada og andre rige lande har gratis sygesikring, arbejder amerikanske læger som forretningsfolk med det resultat, at fattiges helbred er på ulandsniveau og tusinder dør af årsager, de ikke ville dø af i Europa. Før Obamacare havde 50 millioner slet ikke råd til sygeforsikring. Hvorfor skal middelklassen bruge mindre end 4 procent af sin indtægt på sygehjælp, mens de fattige må betale mere end 15 procent (for tredje- og fjerde klasses behandling)? Resultatet er, at de mest velhavende hvide amerikanere er lige så sunde som danskere, men at de (sorte) fattiges sundhed er på mange ulandes niveau. Og det ville se endnu værre ud hvis ikke stort set alle lægerne i ghettoerne kommer fra ulandene da hvide amerikanske ikke vil betjene dem. Kun 5% af USA's læger er afroamerikanere, men halvdelen af dem undgår også patienter i ghettoerne. Og ingen går på hjemmebesøg.

I ghettoen i Norfolk tilbragte jeg en hel dag med at trøste en ensom mand, der var helt fortvivlet af sorg over, at hans kone var død natten før, fordi han ikke var i stand til at få hende til læge. Jeg fik en stærk skyldfølelse over de utallige morgener "jeg som drengen der råbte ulv" fik tilkaldt lægen pga. "utilpashed", fordi jeg ikke havde fået lavet mine lektier i skoletiden. Kun få har råd til at råbe ulv i et ulvesamfund, hvor sundhed for profit er en dødsens forretning: 24.000 sorte dør hvert år af mangel på sygepleje på de hvides niveau; 39.500 amerikanske kvinder dør hvert år i barselsseng af mangel på "skandinavisk sygesikring", mens amerikanske mænds levetid kun rangerer som nr. 35 blandt FN's medlemslande.

Da amerikanerne betaler mere end dobbelt så meget for et privatiseret sundhedssystem som danskerne, og samtidig skal betale mere end prisen på et hus for blot fire års universitetsuddannelse, forstår man, hvorfor de fleste ikke længere har råd eller tid til vores seks ugers betalte ferier. De fatter ikke, at netop fordi danskerne betaler dobbelt så høj skat som dem, får vi så mange penge til overs, når alle regninger er betalt, at selv arbejdere har råd til at rejse jorden rundt. (Jeg bruger Danmark som eksempel, da Bernie Sanders også gjorde det, da han stillede op til præsidentvalget i 2020.)

Herover 1971 - New York, NY

Herunder Lee på 1973 - 5th Ave, NYC

1975 - Waynesboro, GA - Se interviewet herunder med Julia Williams

1975 - Waynesboro, GA

Apatien: Fattigdommens tavse dræber

"There is no greater agony than bearing an untold story inside you." - Maya Angelou

"The deadliest enemy of the human spirit is despair." - Cornel West

Dødsstatistikkerne viser kun overfladen. Willie Williams mand sidder hele dagen sammensunket i en stol og stirrer tomt på de to, som engang havde givet ham så meget håb: Martin Luther King og Robert Kennedy. Hans kone, Julia, ligger i sengen, syg og svækket af sult. Hun har ikke råd til diabetikerkost, da de kun får 72 dollars om måneden. De er ensomme og forladte, glemte af samfundet i en verden af tomhed, kun afbrudt af stille, forstemmende regndryp gennem loftet.

Den værste af fattigdommens sygdomme er uden tvivl apatien: den sindstilstand, som millioner af mennesker hensættes i, når de erkender, at de ikke kan klare sig i ulvefilosofiens klatreoptimisme og derfor giver op over for tilværelsen.

1974 - Washington, NC

1975 - Waynesboro, GA - Se historien herunder om Julia og Willie Wiolliams

Interview med Julie Williams

1998 - NYC - Uligheden eksploderede uhæmmet efter Reagan årene

1991 - NYC

Ødelæggelsen af kærligheden og tilliden

"If you are silent about your pain, they'll kill you and say you enjoyed it." – Zora Neale Hurston

De fattige i USA er i mindretal og oplever overflodens kontraster overalt omkring sig. Der er derfor ikke den solidaritet og stolthed, som tit præger landbosamfund i fattige lande; fattigdommen bliver grusommere og langt mere psykologisk ødelæggende her end noget andet sted i verden.

Man får konstant at vide, at det er ens egen skyld, at man er fattig, og udvikler således et voldsomt selvhad – en morbid tilstand, jeg ikke har set magen til noget sted i verden. Denne sindstilstand er med til at dræbe kærligheden i samfundet: det usynlige netværk af gensidig samhørighed og tillid, som burde flyde mellem menneskene i en sund nation. Ødelæggelsen af kærligheden skaber grobund for en stigende mistillid og frygt mennesker imellem. Skønt frygten dirigerer alle i samfundet, er det først og fremmest de fattige, den lammer.

1974 - Washington, NC

1975 - Bullock County, AL

1978 - Zebulon, NC

1995 - NYC

1990 - New York, NY - Nedenunder 1974 - Tarboro, NC

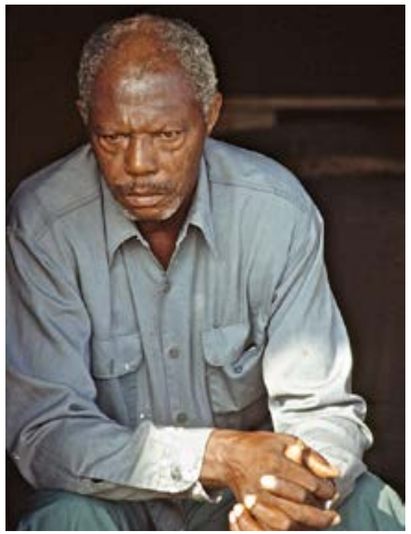

1996 - rural Houma, LA

1995 - Bullock County, AL

Hvidt overherredømme og frygtens institutionalisering

"White supremacy is not just a social arrangement; it is a death-dealing machine." – Cornel West

Noget af det, jeg har sværest ved at vænne mig til i Amerika, er denne allestedsværende frygt – og de reaktioner, den afføder. Ikke blot den primitive angst for andre mennesker, men endnu mere skræmmende den institutionaliserede frygt for alderdom, sygdom og utryghed, som synes at formørke mange menneskers bedste år og får dem til at tænke og handle på måder, man føler er totalt irrationelle og selvødelæggende, når man – som jeg – er blevet formet af velfærdstryghed fra vugge til grav. Et ønske om at holde fast i det hvide overherredømme er et af de resulterende lidelsesmønstre blandt ofrene for en sådan frygt. Dette fik igen mange sorte, som denne kvinde, der i første omgang flygtede fra mig, til at frygte hvide.

– Er I bange for hvide heromkring?

– Jeg skal i hvert fald ikke nyde noget af de hvide!

– Hvad er der i vejen med de hvide?

– De hvide ødelægger livet for os, de brænder vores huse ned, de tager vores mænd, de ødelægger vores mænd, de gør alt muligt forkert ... jeg taler om de hvide heromkring ... Hvad er du?

– Jeg er ikke en hvid fra Sydstaterne ...

I reglen følte jeg, at de sorte overdrev, når de fortalte mig sådanne ting. Jeg har altid haft en lidt naiv tillid til det gode i mennesker, sandsynligvis fordi jeg ikke selv er opvokset i fattigdom og utryghed. Uden denne tillid kunne jeg ikke have rejst, som jeg gjorde, idet min tro i reglen direkte hjalp med til at fremelske de gode sider i menneskene. Derfor kom jeg også godt ud af det med Sydstaternes hvide, som jeg med deres varme og ærlighed holder mere af end Nordstaternes måske nok mere liberale, men også mindre varme og direkte hvide.

Interview med den bange kvinde til højre

1995 - Bullock County, AL

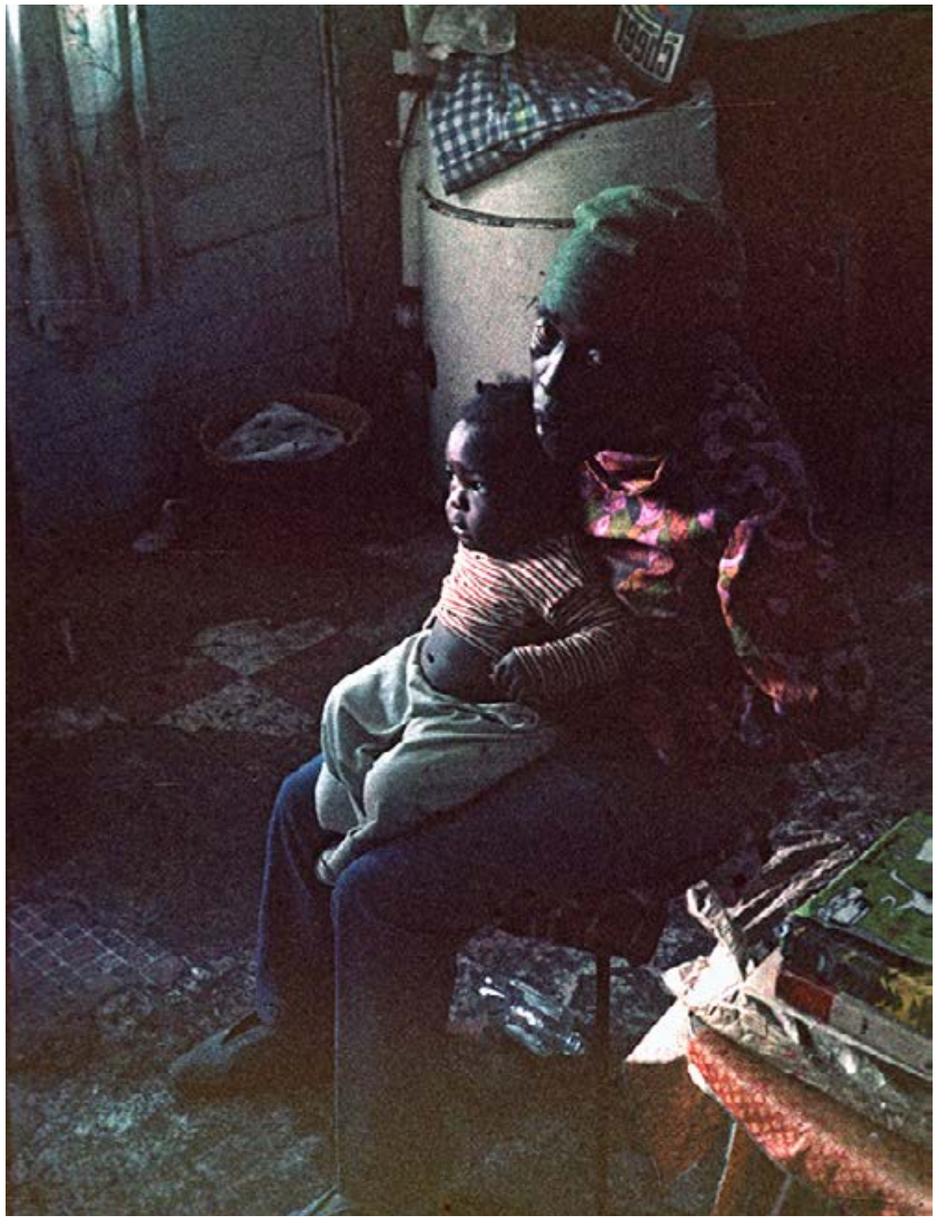

1974 - Elizabethtown, NC

Mary om natten i hendes shack ude i skovene i Bullock County, 1975

Mary klædt på til at gå kirke i 1975

Den samaritanske kvindes brønd: En amerikansk Romeo og Julie-tragedie

"Love recognizes no barriers. It jumps hurdles, leaps fences, penetrates walls to arrive at its destination full of hope." - Maya Angelou

Men den bitre sandhed gik op for mig, da jeg ad Alabamas fugtige, kvælende landeveje kom hen til Mary og hendes søn John for at hente et glas vand. For uden indendørs vand og toilet endte vi – på mere end én måde – med at dele vand ved den samaritanske kvindes brønd. Mary og jeg romantiserede vores forhold i disse barske omgivelser, men hendes tillid til folk omkring hende var ikke som min, og hun havde tre pistoler og et gevær under sengen. Det blev nogle af de lykkeligste dage i mit liv, og den dag i dag nærer vi stærke følelser for hinanden. Da jeg kortvarigt skulle rejse bort for at se et Ku Klux Klan-møde oppe i Kentucky, gav Mary mig et sølvkors, som skulle beskytte mig. Men det skulle snart vise sig, at Mary kunne have haft mere brug for beskyttelsen end jeg. Uden anden grund end at hun havde en hvid mand boende hos sig, kastede tre hvide en nat en brandbombe ind i hendes køkken, og hele huset stod i flammer.

Det lykkedes hende at få sønnen ud, men hendes bror, som sov, omkom i flammerne.

Tragedien kastede mig ud i mit tilbagevendende dilemma: Kan jeg som udenforstående have fuldt ud menneskelige relationer med dem, der anses for at være pariaer? De, som ønsker at opretholde et kastesystem, vil altid fordømme sådanne forhold. Forkrøblende tabusystemer kan derfor kun nedbrydes, hvis vi på det personlige plan forsøger at være fuldt ud menneskelige over for alle – med den risiko, dette indebærer for dybere følelser og forelskelse. Men at ignorere hinandens baggrund kan også – som i Romeo og Julie – indebære fare for én selv og andre – en fare (eller frygt, hvis den er bevidst), som aldrig må begrænse os i vores menneskelige engagement, i kærligheden til vores næste som til os selv.

Amerikanerne giver ofte mig skylden for Marys tragedie. I skyldfølelse over den uudtalte apartheidgrænse i deres egne hjerter og sind, som jo faktisk forårsagede vores Shakespearske tragedie. På samme måde fordømmer vi europæere tit amerikanerne for deres ejendommelige modvilje mod intime relationer mellem sorte og hvide, men glemmer vor egen primitive modstand mod samvær med muslimske indvandrere. Overalt i verden er både undertrykkerens og den undertryktes sind sygeligt fortæret af tvangsblokeringer over for blandede ægteskaber og intime forhold. Men for den, som står uden for en bestemt undertrykkelse, er det let at se, at hverken undertrykkeren eller den undertrykte er fri!

Min afsked med Mary og John - Se videoen her

Mary havde ikke den samme tillid til folk som mig

Mary ved sit hus efter brandbombningen, som hun fortæller om her i mit interview 3. mdr efter

Historien, som den fremgår af slideshowet med musik og th. interview om branden tre måneder efter angrebet

Kan der være "fri kærlighed" under ufrie forhold?

Tanker om mit livslange forhold til Mary

Mary og hendes nye "kæreste" fra Florida 1984

Den 10-årige John og jeg delte altid seng i den gamle shack. 1975

Mary med hendes nye shack på de stadig ubearbejdede jordlodder i 1978 - Gennemblødt af sved plukker jeg ærtemarker sammen med Mary i 1986.

Marys veninde Bertha med hendes kæreste 1984

Denne voldelige krigsveteran truede altid med sine våben. 1978

"I'm not for sale. Not to you. Not to any white man. I don't at all care to be owned. Even by you." – Nella Larsen i "Quicksand" om hendes forhold til en hvid dansker

I årene efter Marys tragedie beskyldte mit publikum mig næsten dagligt for at have forårsaget den: "Du skulle ikke have udsat en fattig sort kvinde for den slags fare med din uansvarlige (seksuelle) udnyttelse." Jeg undrer mig over, hvorfor amerikanerne altid forestiller sig sex, når de ser billeder af en nøgen kvinde, frem for den intimitet, som jeg forsøgte at gengive med sådanne billeder. I Marys tilfælde var hun mindre "nøgen" end en bikini-klædt kvinde på stranden, og alligevel tvang religiøse universiteter som Baylor i Texas mig til at fjerne Marys dias, før jeg holdt foredrag. Besættelsen af sex gør amerikanerne blinde for den dybere undertrykkelse, som Mary blev udsat for. Sandheden er, at selv hvis Mary og jeg havde ønsket at have sex, gjorde hendes livsbetingelser det praktisk talt umuligt. Som vagabond delte jeg altid seng med hendes syvårige søn John i deres fælles soveværelse, som rummede to enkeltsenge. Og jeg skulle være ude af deres shack før kl. 5 om morgenen – grunden til, at jeg ofte foretrak at sove hos en nabo.

Hvorfor skulle jeg gå? Takket være den gode gamle "nighttime integration" mellem den hvide herre og hans yndlingselskerinde, som begyndte under slaveriet. "Integration om natten' og 'segregation om dagen' gør dette til et meget blandet sted," skrev Rosa Parks, da hun gjorde oprør mod begge dele under sin berømte Montgomery-busboykot ikke langt fra Marys bopæl. Til gengæld for sex tilbød hvide godsejere økonomisk støtte til enlige sorte kvinder, som blev afhængige af det for at overleve. Marys sugar daddy, Harry, dukkede altid op kl. 5 om morgenen og fortalte "sin hysterisk jaloux kone", som Mary kaldte hende, at han var i gang med markarbejde.

Mary talte altid varmt om ham, og af moralske grunde (samt for at undgå at miste deres fordelagtige aftale) var det utænkeligt at have sex med mig på samme tid. Da jeg i 1978 kom tilbage med min bog, der beskrev brandbombningen, var Mary knust, fordi Harry, der havde købt hende et stort stykke jord med en større hytte efter branden, netop var blevet dræbt. Jeg skulle tilbringe de næste 23 år sammen med hende i denne romantiske toværelses shack uden megen romantik mellem os. For Mary, som stadig var attraktiv, fandt straks en ny hvid mand til at forsørge hende. Han var en voldelig traumatiseret Vietnamveteran, men han lod mig bo i det andet værelse. De var taknemmelige for mit besøg, for de havde ikke talt sammen i ugevis, og jeg hjalp med at mægle mellem dem. Da jeg kom tilbage i 1982, var hun flygtet, fordi han havde forsøgt at dræbe hende med et af de samme våben, som jeg havde fotograferet ham skyde med.

Den næste var en gammel "redneck" fra Florida, der ligesom de to andre var dybt racistisk. Han lod mig blive der og fotografere al den hengivenhed, som Mary udviste for ham, når han var i nærheden. Gennem Mary mødte jeg et helt netværk af sorte kvinder i landdistrikterne, der praktiserede "integration om natten". De kom endda om dagen for at praktisere det i vores hytte. Jeg fotograferede Marys veninde Bertha, efter at hun var blevet gravid med sin sugar daddys barn. Alle de lokale sorte kendte til den "natlige integration", og jeg har aldrig forstået, hvorfor det ikke syntes at genere dem. Jeg forstod heller ikke, hvorfor de ligesom Mary blev ved med at stemme på George Wallace, den racistiske guvernør, der engang havde blokeret deres adgang til højere uddannelser med sin politik om "segregation nu, segregation i morgen og segregation for evigt".

Denne åbenlyse udnyttelse syntes at slutte for Mary i 80'erne. Ikke desto mindre følte vi os stadig ikke frie i vores forhold – på trods af at vores gensidige hengivenhed var vokset, efterhånden som vi var blevet ældre. Hun havde altid været markarbejder, idet hun som barn plukkede bomuld og skar sukkerrør i stedet for at gå i skole, men uden en sugardaddys indkomst måtte hun nu arbejde ekstra hårdt. Jeg gjorde mit bedste for at hjælpe, stod på scenen den ene dag foran tusind skyldbetyngede elever, og den næste plukkede jeg skyldbetynget tusind kurve med bønner og ærter sammen med Mary. Med den beundring, jeg fik fra mine elever, fulgte risikoen for at føle, at jeg kunne gå på vandet. Som modvægt til denne illusion gik jeg i mudderet med dem, hvis historier jeg fortalte – nogle gange, som med Mary, helt gennemblødt af vand i den kvælende augusthede.

Jeg følte det gamle herre-slave-forhold genopstå, når den hvide godsejer kom kl. 5 om morgenen for at dumpe os på en fjern mark, hvor vi arbejdede i den varme sol indtil fyraften. Om Om aftenen dyrkede vi vores egen mad med de "40 acres and a mule (minus 38)" (som de frigivne slaver i sin tid skulle have i reparations) (jeg var muldyret, der pløjede hendes 2

acres = 5 tdr. land), som hun havde fået som "erstatning" fra sin afdøde hvide elsker. "Du praktiserer dansk slaveri," sagde jeg til hende. I modsætning til slaver i USA fik slaverne i Dansk og Britisk Vestindien lov til at dyrke deres egen mad på små jordlodder, mens de slavede for herren om dagen. På den måde blev deres personlige initiativ og iværksætterfærdigheder ikke ødelagt, i modsætning til det, jeg stadig så et århundrede senere her i "det sorte bælte." (Under alle omstændigheder var vi, når månen endelig romantisk steg op over markerne, så udmattede, at vi bogstaveligt talt

Mary i et afslappende øjeblik efter en hård arbejdsdag i 1988

besvimede i sengen med både vores rygge og sexlyst lige ødelagt. Om vinteren var årsagen til vores cølibat en anden. På hver foredragsturné tog jeg mig altid tid til at besøge Mary og andre venner i Sydstaterne. Da Mary ikke havde nogen telefon, ringede jeg til Eula, en gammel kvinde i nærheden, for at hun skulle sende sine børnebørn over for at meddele min ankomst. Mary brugte dagen på at tilberede min yndlingsmad: svinehaler, roeblade, svinekæber osv. Efter dette fantastiske måltid kørte vi rundt i skovene for at besøge gamle venner (tidligere havde jeg cyklet rundt og fotograferet dem i deres shacks). Da mange af disse hytter var brændt ned, som regel i brændeovnsbrande, var det kun Mary, der vidste, hvor mine venner var flyttet hen på de endeløse grusveje, der gik gennem de mørke skove. En af dem, jeg havde fotograferet i min ungdom, var Marys 98-årige bedstefar (side 125). Mary fortalte mig, at han skød sin kone og døde af sorg kort tid efter. Mere end nogen anden har Mary været ansvarlig for min fotografiske opdatering af mennesker, der er gemt og glemt i afsides hytter. Med hende ved min side frygtede folk mig ikke og havde ikke mistillid til mig som hvid mand – problemet, som jeg havde kæmpet for at overvinde i alle mine vagabondår. Men nu, hvor vi var gamle venner, forventede de altid, at jeg medbragte kassevis af øl. Nat efter nat drak vi, indtil det blev så sent, at jeg ikke kunne køre hjem, og vi faldt om, hvor vi befandt os i skovene. Jeg elskede disse afslappende nætter med Mary, som med sin charme og livlige personlighed kunne åbne døre overalt – undtagen for et eventuelt sexliv mellem os. Når vi endelig forsøgte at have en romantisk aften i hendes hytte, var der så meget spænding og vold i nabolaget, med fulde folk fra en nærliggende klub, der kørte ind i vores forgård for at ryge stoffer eller have sex i deres biler, at Mary i timevis sad bag gardinerne med sit haglgevær. Brandbombeattentatet i vores ungdom efterlod dybe ar i os begge.

Men den person, hun frygtede mest, var hendes egen søn. John var blevet undfanget i vold: Han var søn af en hvid mand, der havde voldtaget Mary, da hun var 16 år. Hun ringede konstant til mig for at få ham ud af fængslet, som regel for indbrud, tyveri eller besiddelse af skydevåben eller crack. Hun havde den naive

Fra tv-filmen *Jacob Holdt i Amerika* fra 1991. Kameramændene faldt gennem Marys gulv

John med den gravide Debra året før hun blev myrdet. 1990

"Two acres and a (Danish) mule" i 1984

Mary altid klar med sine våben for at beskytte os. 1994

tro, at jeg som hvid mand havde autoritet til at gøre en forskel. Da John var mulat, led han af en livslang identitetskrise med lavt selvværd. Han elskede mig fra barnsben som den far, han aldrig havde haft, men volden fulgte ham overalt, hvor han kom. Han stjal endog sin mors pistoler og dyre gaver, som hun havde fået af hvide elskere, og som han pantsatte for crackpenge. Han efterlod også gravide kvinder over hele Alabama, hvilket tvang os til at køre rundt for at trøste dem, mens Mary forsøgte at holde trit med et voksende antal børnebørn. Debra, som jeg fotograferede gravid i vores hytte, var en af hans sødeste kærester. Da jeg et år senere spurgte, hvor hun var, sagde Mary henkastet: "Åh, Debra, hun tog ind til byen for at købe mælk til barnet, men blev skudt og dræbt, da hun forlod butikken." Jeg tror, at det var frygten for vold, der fik Mary til at undgå sorte kærester. Der var dog en undtagelse, hvad jeg kun fandt ud af ved et tilfælde. Efter et par dage med hende i februar 1996 spurgte jeg hende om hendes konstante snøften. Hun forklarede, at hun havde fået influenza ude i en frossen sump. "Hvad lavede du dog dér?" spurgte jeg. Næsten som en sidebemærkning sagde hun, at nogen havde forsøgt at myrde hende nytårsaften. Da hun var 50 år gammel på dette tidspunkt, havde hun opgivet at finde en ny hvid kæreste, så for første gang i sit liv forsøgte hun sig med en sort kæreste, der lige var blevet løsladt efter flere års fængsel. Da det gik op for hende, at han var faretruende voldelig, forsøgte hun at slå op med ham, tvang han hende pludselig ind i sin bil med en pistol og kørte hende ud i sumpen. Han satte pistolen mod hendes tinding, men hun havde drukket en cola og brugte flasken til at smadre hans kranie. Hun flygtede gennem de iskolde sumpe en hel nat, før hun fandt en shack. Nå, det er nok sydstatsmåden at få influenza på, tænkte jeg, men undrede mig over, at hun ikke fortalte mig om denne skræmmende hændelse, før jeg stillede det rigtige spørgsmål.

Jeg havde for længst vænnet mig til volden omkring hende, men de mange europæiske rejsende, som jeg tog med mig for at møde Mary, som de altid forgudede, var ofte chokerede. Da multimillionæren Anita Roddick rejste med mig i 1994, knyttede hun straks bånd til Mary og ønskede at ansætte hende i et idea-

Mary 47 år gammel i 1994

Mary viser Anita Roddick de hatte og vattæpper, hun laver, 1994

listisk forretningsprojekt, som hun ville oprette for fattige sorte i "det sorte bælte". Vi havde været ude at drikke og spille pool, og jeg sagde til Anita, at hun bare kunne få min seng i bilen, mens jeg sov i Marys seng. Anita var imidlertid blevet skræmt af al den vold, hun havde oplevet på denne første aften på vores tur. Marys fulde fætter gik f.eks. rundt og skød på alle de lamper, vi passerede. Anita var rædselsslagen for at sove alene i skoven og var bange for, at Marys hytte igen ville blive brandbombet. Hendes Body Shop Company havde insisteret på at følge efter os med nogle bevæbnede bodyguards, men både hun og jeg havde afvist dem, da tanken var at rejse på mine "vagabondvilkår". Derfor stod jeg allerede den første aften over for et valg, som jeg aldrig havde måttet træffe før. Skulle jeg gå i seng med en af de rigeste kvinder i verden eller med en af de fattigste? En multimillionær eller en landarbejder? Jeg vidste, at hvis jeg delte seng med Anita, risikerede jeg at såre Marys følelser ved at vælge at "gå i seng med" en hvid kvinde. Hvis jeg sov med Mary, risikerede jeg at miste den skrækslagne Anita resten af turen. Det var ikke nogen nem situation, så vi trak den i langdrag, spillede pool og drak flere øl. Omkring kl. fire om morgenen løste jeg mit dilemma ved at fortælle Mary en hvid løgn om, at vi havde så stram en tidsplan, at vi måtte af sted samme aften for at møde nogen i Mississippi næste dag. Det er overflødigt at sige, at jeg var alt for fuld til at køre bil, men det lykkedes mig på de øde biveje at køre en kilometer ind i skoven, hvor jeg delte min "Body Shop" med Anita (så ingen sårede følelser på nogen af siderne). Bagefter sendte Anita Mary en stor check, men den vold og fortvivlelse, som Anita mødte overalt, overbeviste hende om at opgive sit idealistiske projekt – på samme måde som andre investorer altid havde ghettoiseret og knust initiativet hos de mest magtesløse mennesker i "det sorte bælte".

Frygten for vold kan være overvældende. I august 1990 forlod jeg Danmark for at rejse til New York, og som sædvanlig brød kriminelle ind i min van på the Lower East Side (den første nat). Den næste aften, mens jeg var ved at rydde glasskårene op, hørte jeg skud. Jeg kiggede ud ad bilruden og så to puertoricanere løbe og så falde. Af vane greb jeg mit kamera og sprintede over til dem, men lige da jeg skulle til at fotografere, gik det op for mig, at jeg stirrede ned i øjnene på to døende mennesker. Jeg begyndte at ryste over det hele. I panik løb jeg op til de lesbiske kvinder, som jeg boede hos på Avenue D. Stadig rystende fortalte jeg Martha, hvad der var sket. Mit andet chok kom, da hun grinede og sagde: "Nå, Jacob, velkommen tilbage til Amerika. I går, da jeg stod og kiggede ud ad køkkenvinduet på en sort kvinde, der ventede på bussen på 8th Street, sank hun pludselig død om på jorden, ramt af vildfarne kugler." Jeg tænkte på hendes latter. Hvordan kunne disse følsomme kvindelige digtere, som lavede film om vold mod kvinder, ellers håndtere rædslerne omkring sig? Jeg havde planlagt at fotografere crack- og kriminalitetsepidemien i deres nabolag, mens Bush selv var ude at skyde i Irak, men blev så skræmt, at jeg sprang i min van samme nat og kørte de 1.000 miles direkte ned til den relative fred i Marys hytte. Når jeg var sammen med Mary, var jeg aldrig bange for volden i den lokale klub, hvor vi i de bedste øjeblikke elskede at danse de nyeste Da' Train-kædedanse. I de værste øjeblikke fotograferede jeg sorte mænd, der slog deres kvinder (se billedet af en af Marys venner på side 291?). Jeg elskede denne funky smugkro midt i Alabamas skove. Desværre brændte en af stamgæsterne den ned sammen med mine American Pictures-plakater på væggene efter et slagsmål.

Men den mest skræmmende vold kom ikke fra mennesker. I 2011, da Mary var 65 år gammel, kom jeg fra et foredrag i Mississippi. Faktisk var det mere et forsøg på "empowerment" af publikum – der næsten udelukkende bestod af kvinder – på det historisk sorte Tougaloo College. "Hvor er mændene?" spurgte jeg. "De er alle i fængsel." Endnu en gang oplevede jeg ødelæggelsen og håbløsheden – resultatet af vores gennemgribende racisme i "det sorte bælte". Efter min heldagsworkshop om empowerment, på vej mod en mere elitær sort high school i Atlanta, hørte jeg i bilradioen, at en ødelæggende orkan var på vej bag mig. Rapporterne om denne nært forestående "historiske superstorm" blev værre og værre, ligesom vejret omkring mig, så jeg kørte hurtigere i et forsøg på at nå frem til Marys hus. Hun var nu flyttet ind i statslige fattigboliger af mursten i byen, hvor jeg ville være i sikkerhed. Men knap nok havde jeg nået min sikre havn, da Mary kom løbende ud i regnen og råbte, at hun havde mistet mobilkontakten med John, som var ude i skovene. Med sit moderlige instinkt vidste hun, at der var noget galt, og hun insisterede på, at vi skulle køre ud for at lede efter ham. Orkanen var nu overalt omkring os, og dette blev den mest skræmmende oplevelse i mit liv. Vi kunne ikke se en meter frem – det var som at køre gennem en swimmingpool, bortset fra at træerne fløj gennem luften rundt om os. Jeg mistede snart ethvert håb om overhovedet at finde ham – og slet ikke i live – men Mary kendte hvert eneste sving på de mørke bagveje, og hun var fast besluttet på at nå frem til sin søn. Så skete miraklet. Vi fandt John under sin lastbil, som var blevet kastet op i luften og landet på hans fod. Vi trak ham ud, og selv om han skreg af smerte, fik vi ham tilbage til huset. Med kærester for livet følger også en forpligtelse over for deres børns liv.

John stadig i stor smerte et par dage efter tornadoen i 2011

Mary viser Klan-lederen Jeff Berry sin nye have i det sociale byggeri. 2005

Hvilket fører mig tilbage til spørgsmålet: Var Mary nogensinde min kæreste? Da vi var helt forskellige på alle måder, er det et mirakel i sig selv, at vores forhold varede hele livet. Med en blanding af stolthed og frygt romantiserede vi det begge, fordi det i så høj grad lignede Romeo og Julie. Da vi var født næsten samme dag, forsøgte jeg endda at finde astrologiske svar på mysteriet. Hun var på alle måder et produkt af sin voldelige baggrund. I sine yngre år bandede og råbte hun altid, især mod de sorte omkring hende – de var ikke mindre højrøstede. Men uanset hvor mange sorte der var i nærheden, så talte hun i det øjeblik, hun henvendte sig til mig, med den mest bløde, kærlige stemme – tit med et forlegent smil over al den vrede, hun lige havde udvist. Og så brød de sorte ud i latter, fordi de aldrig havde set, hvor meget "peace and love" hun rummede, og de savnede sikkert at kunne udtrykke disse længe undertrykte sider af sig selv. Men var det et sundt forhold? Var det naturligt? Uanset hvilken slags kærlighed det begyndte som, udviklede det sig naturligt gennem årene til en dybere og dybere fysisk tiltrækning til hinanden. Efter at have opvarmet vand på et komfur (lavet af en gammel tønde) elskede vi at vaske hinanden i badekarret på gulvet i stuen. Vi elskede at kramme og holde om hinanden hele natten. Jeg blev en dag mindet om dette, da Vibeke, min danske kone, flyttede til Boston for at hjælpe med at håndtere postordrer for min bog. Ved en fejltagelse åbnede hun et brev fra Mary, som skrev om, at hun elskede at ligge i mine arme hele natten. "Hvorfor kan du gøre det med Mary, men ikke med mig?" drillede Vibeke. Da jeg mødte Vibeke i sin tid, sagde jeg, "husk, når du gifter dig med mig, gifter du dig også med alle de personer i min bog, som fik os til at mødes." Og siden da har hun mødt mange af dem, og nogle af dem har boet hos os i Danmark, som var vi en stor familie.

Nej, den virkelige hindring i mit forhold til Mary var ikke af moralsk art, selv om hun var dybt religiøs og gik i kirke hele sit liv. Hun var meget forankret i sig selv og elskede at optræde for de kamerahold, jeg havde med mig. Da dansk tv filmede os spise et måltid, insisterede hun på, at vi skulle bede bordbøn sammen (som vi normalt gjorde).

Efter mange overvejelser forstod jeg endelig det dybere problem bag vores 40-årige cølibat: Hver gang vi var tæt på at glide ind i en seksuel dimension af vores kærlighed til hinanden, erkendte vi straks den historiske faldgrube, vi stod overfor – følelsen af at fortsætte den århundredgamle hvide voldtægt af den sorte kvinde. Vi ønskede begge at frigøre os fra den "natlige integration", som Mary havde været offer for. Vi ønskede, at vores kærlighed skulle være fri og ubesmittet, men det var umuligt. Vi var de ultimative ofre for denne dybe faldlem, som forhindrede os i fuldt ud at udøve det, der burde være normalt mellem en mand og en kvinde: "fri kærlighed". Jeg har ofte spekuleret på, om et virkelig sundt raceblandet forhold overhovedet er muligt i et samfund, der tydeligvis endnu ikke er frit.

Og sådan gik årene, indtil Mary en dag i 2009 fik både kræft og en hjernetumor, hvilket gav os andre ting at tænke over. Jeg var ikke vant til at give iltbehandling og blev om natten viklet ind i alle slangerne omkring Mary, men heldigvis havde jeg en dansk medrejsende, som kunne hjælpe. På nogle måder føltes det som et fast forhold,
men først og fremmest følte jeg glæden ved at kunne hjælpe et menneske, som jeg havde været tæt på, siden vi som unge og henrykte troede, at vi kunne ændre verden. Det var mærkeligt og alligevel vidunderligt at skubbe en alvorligt syg gammel kvinde rundt i byen i en kørestol til hendes lægebesøg, betale hendes lægeregninger og passe hende. Da vi vidste, at vi aldrig ville se hinanden igen, var jeg glad for, at Marianne, min veninde fra Danmark, kunne

Dansk tv rejste 26 år efter tragedien - uden mig - over for at interviewe Mary om branden

Tv. - Mary 42 år gammel i 1989 - Top - Vi beder bordbøn før vores måltider. 1991

tage en masse billeder af os. Efter Marys død i 2014 havde jeg et dansk filmhold med mig for at lave filmen Jacob Holdt –- en amerikansk kærlighedshistorie.

Jeg tog dem med til den gamle hytte, hvor Mary og jeg havde tilbragt så mange år sammen, men kunne næsten ikke finde den, da den nu var helt dækket af tæt jungle. Det var deprimerende og farligt at gå på det rådne gulv, men jeg var glad for, at alle mine plakater stadig hang på væggene, selv om en kameramand bemærkede, at en af dem var blevet vansiret: Nogen havde skåret et nøgenbillede ud. "De skøre amerikanere", var vi alle enige om. "Hvorfor har de ikke skåret billederne af vold ud?" Holdet ville filme mig derinde og fortælle om mit liv med Mary, men pludselig begyndte jeg at græde ukontrolleret. Det var, som om mange års undertrykte følelser pludselig væltede ud af mig. Da min datter så det ved filmpremieren, sagde hun: "Far, jeg har aldrig før set dig græde sådan."

Men i mellemtiden var der sket et andet mirakel, for tre år tidligere var Mary for en kort tid helbredt for hjernesvulsten. Og så havde vi endnu en gang været sammen en sidste gang før hendes død. Jeg vil aldrig glemme den sidste aften, hvor jeg sad sammen med hende i hendes hjem i byen. Hun var stadig den eneste i det sociale byggeri, der havde en have som den, vi havde omkring hendes shack, med alle de blomster, hun elskede – selv banantræet, under hvilket jeg havde fotograferet hende og en Ku Klux Klan-leder i 2005. Hendes have stod i skarp kontrast til disse trøstesløse fattiggårde, hvor andre kun havde slidt græs omkring deres huse. Hun var stadig aktiv og lavede kludetæpper, hatte og tøj til sine seks børnebørn og fem oldebørn. Med hendes hjælp lavede jeg stamtræer med deres navne og fødselsdatoer, så jeg ville kunne huske dem og holde kontakten med dem efter hendes død. På den måde opdagede jeg, at mange af de yngste havde fået afrikanske navne, som Neikata og Takivie. Tiderne havde ændret sig, siden jeg mødte Mary for 40 år siden, hvor alle havde slavenavne.

Og så, på vores sidste aften sammen, netop som jeg var ved at falde i søvn ved hendes side, skete der noget. Ud af det blå sagde hun: " Why don't you give me some of your sweet stuff now? Synes du ikke, det er på tide, før det er for sent for os?" Og uden at vente på et svar svingede hun mig med den ene arm op på sin store mave. Jeg var lammet af forvirring. Hun var ekstremt overvægtig på grund af sin medicinering, og i mit hoved hørte jeg igen mine foredragstilskuere, der anklagede mig for at "udnytte en fattig sort kvinde". Og for også at undgå anklagen fra mine læsere vil jeg derfor ikke afsløre, hvad der skete – vi har jo alle ret til lidt privatliv? Men jeg indrømmer, at jeg fandt tanken om at elske med en oldemor både frastødende og samtidigt tiltrækkende – med tanken om, at det aldrig er for sent "to make it" og blive "Free at last, Free at last, Thank God almighty we are free at last".

" The thing about being a Negro in America is that you can never escape the question of your identity."

- Nella Larsen i hendes selvbiografiske roman "Kviksand" om hendes kæreste i Danmark.

Her havde hun i 1909–10 min farfar som lærer på Askov Højskole – ikke langt fra, hvor jeg selv voksede op – og hvor min farmor 66 år senere så mit første lysbilledshow Amerikanske Billeder. "Jeg har hjemve, ikke efter Amerika, men efter negrene", skrev hun, og tog tilbage for at blive sygeplejerske på det sorte Tuskegee Institute – kun få kilometer fra den skov, hvor 57 år senere min historie med Mary fandt sted – og hvor jeg senere var den første hvide foredragsholder, som det helt sorte publikum havde oplevet, så længe nogen kunne huske. Senere tog Nella Larsen nordpå og sluttede sig til Harlem-renæssancen og blev berømt. Hun har aldrig afsløret om hendes forhold til en dansk mand var seksuelt. Ligesom mit med Mary. Men i vores gensidige livsvalg genkender jeg det samme tragiske paradoks: ønsket om kærlighed i en verden, hvor selv kærligheden er koloniseret af hudfarve og historie.

"All hearts are black when they break" - Nella Larsen

Vores befriede shack med mine plakater, efter at vi smed hendes hvide sugar daddies ud i 1985

Jeg hjælper Mary med hendes tilstoppede arterier og iltslanger i 2009

Fra den danske film *An American love story* lavet i 2016 efter Marys død

1975 - rural AL

1974 - rural NC

1973 - Baltimore

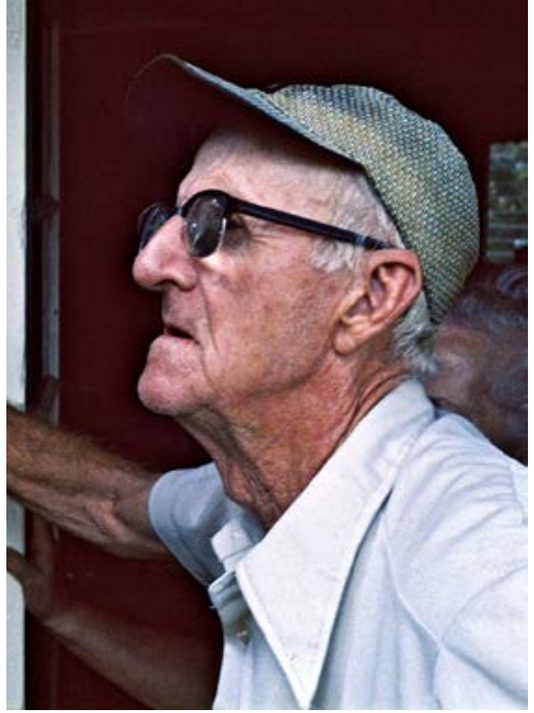

1975 - Troy, AL

Min blåøjede forbrydelse mod den historiske apartheids ofre

"Hatred, which could destroy so much, never failed to destroy the man who hated, and this was an immutable law. Whoever debases others is debasing himself." - James Baldwin

Samtale med en hvid (til venstre), som samlede mig op tæt ved Marys bopæl.

– *Hvad synes du om integration?*

– *Det går jeg ikke ind for. Lad dem holde sig for sig selv. Jeg vil ikke blandes med dem, gå i skole eller i kirke med dem. Jeg har ikke noget imod niggere. De kan ikke gøre for, de er niggere, lige så lidt som jeg kan gøre for, at jeg er hvid. De er en anden race og lad dem blive ved med at være anderledes.*

– *Du har altid stemt på Wallace?*

– *Ja ... Men Wallace har ikke noget imod niggere, for så vidt de er niggere ... Masser af niggere stemmer på ham; han får masser af niggerstemmer.*

– *Hvad syntes du om Martin Luther King?*

– *Hvem ... Martin Luther King? ... Hva'r ...* (spytter ud ad vinduet) *Han var ikke andet end en blandemager ... en kommunistisk agitator ...*

Denne sydstatsracist er et klassisk eksempel på den undertrykkelse, man må gå igennem for at blive undertrykker. Hans barndoms uskyld var systematisk blevet undertrykt af forældrenes uforståelige formaninger: "Niggerne er beskidte. Leg ikke med børnene, de vil dolke dig." Som med børn overalt i Syden, blev hans naturlige åbenhed og livsappetit over for andre kvalt. Mens han blev skadet, lukkede sindet sig i en fortvivlet smertesophobning, som med tiden blev til disse kroniske lidelsesmønstre. Uophørligt måtte han nu afspille sine uforarbejdede lidelsesoplevelser som en grammofonplade, der var kørt fast i den samme rille med "nigger, nigger, nigger". Jeg vidste, at jeg hørte historiens stemme, og at bombningen af Marys hus var den yderste, men logiske konsekvens af denne undertrykkelse. Hvis han som barn var vokset op i Nordstaterne, ville han ikke være endt med at tænke så ondt. Og måske endnu mindre i min ungdoms Danmark (før nutidens racisme). Da jeg en dag viste mine billeder – bl.a. det af Mary i sengen – til en sådan hvid fra Sydstaterne, gik graden af min forbrydelse mod dette apartheidsystem op for mig. Som "neutral" skandinav fandt jeg Mary yderst smuk og attraktiv og fik derfor ikke så lidt af et chok, da jeg så den væmmelse og dybe afsky, denne hvide mand gav udtryk for ved tanken om at være sammen med denne "beskidte, mørke, frastødende hud". Lidt efter lidt indså jeg, at dette negative syn havde rødder i det hvide overherredømme og var endt med at blive en inderliggjort og dybfølt, ærlig overbevisning, som havde smittet af ikke blot på de hvide over hele USA, men også på de sortes eget syn på mørkhudet skønhed.

"No one is born hating another person because of the color of his skin or his background or his religion. People must learn to hate, and if they can learn to hate, they can be taught to love, for love comes more naturally to the human heart than its opposite."
-Nelson Mandela

2003 - Angola, LA

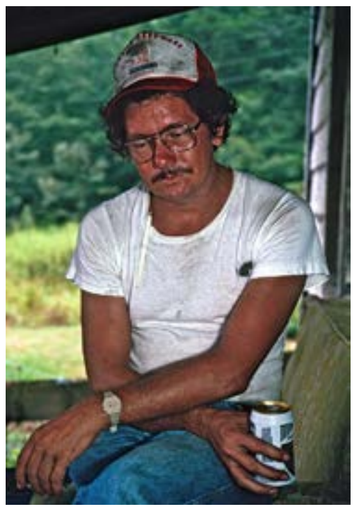

1975 - Bullock County, AL

Til venstre: Interview med lastbilchaufføren ovenfor
Til højre: Sang af Mary Clayton om ***Southern man*** illustreret i diasshowet

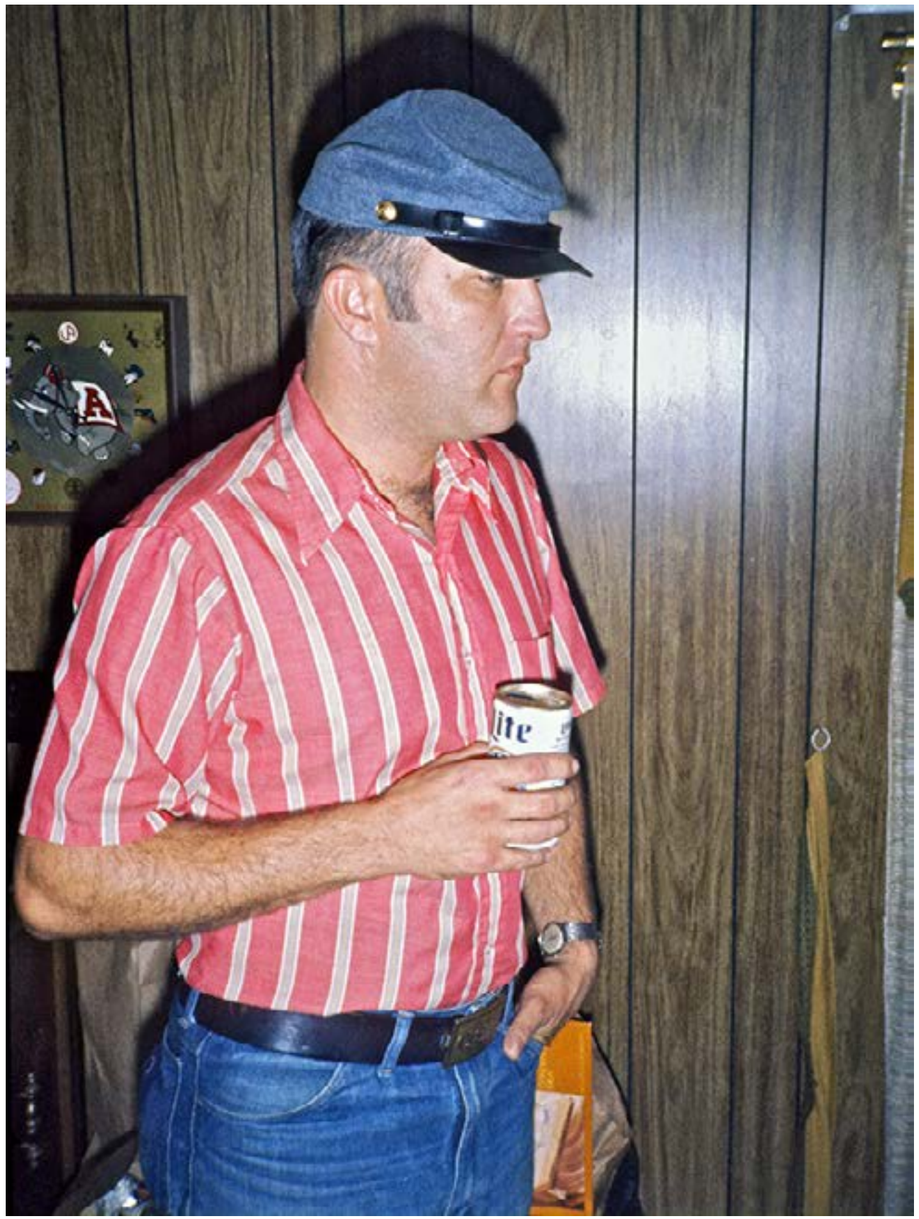

1974 - Jackson, MS

1974 - Troy, AL

1996 - Immokalee, FL - Herunder 1973 - Baltimore

1975 - Meridian, MS

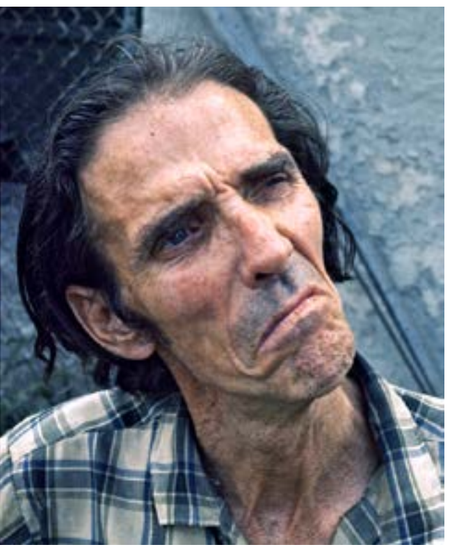

De andre ofre: Fattige hvide i et splittet Amerika

"The trigger for white rage, inevitably, is black advancement. It is not the mere presence of black people that is the problem; rather, it is blackness with ambition, with drive, with purpose, with aspirations, and with demands for full and equal citizenship."
- Carol Anderson, White Rage: The Unspoken Truth of Our Racial Divide

Vagabonder og sorte har et særligt forhold til de fattige hvide. Det er dem, der har geværer hængende i deres små lastbiler som en slags magtsymboler og skyder på blaffere sent fredag aften, smider ølflasker efter os på andre aftener og prøver at køre os over i alle døgnets timer. Mens bedrestillede hvide slår tonen an, udøver de fattige den direkte fysiske undertrykkelse af sorte, som kalder dem "fattigt hvidt affald". Det var dem, der fik de brutale og sadistiske roller som slavevogtere og -fangere. Ligesom de fattige hvide i dag følte disse opsynsmænd, at de blev foragtet af plantagesamfundet, og lod deres usikkerhed og vrede gå ud over de sorte i ubarmhjertig grusomhed. Det var dem, demagogiske, racistiske politikere henvendte sig til. Men da de sorte fik stemmeret og det politiske pendul svingede mod mere liberale politikere, mistede de fattige hvide meget af deres politiagtige opsynsrolle og den lille stolthed, de havde. Ligesom de sorte lider de af selvhad og reagerer voldeligt mod omgivelserne ved f.eks. at smide affald over det hele. Også de har fået deres intelligens forringet af underernæring og vanrøgt og kan være endnu mere frygtsomme end de sorte.

Jeg frygtede dem selv, hvorfor mit indre sind forrådte mig og jeg ikke kunne sende de kærlighedsbudskaber, der var nødvendige for at få dem til at åbne op for deres kærlighed. Så når jeg nærmede mig deres hytter, løb de ofte ind og låste dørene. Når jeg gik på jagt med dem og så deres grusomhed over for vildtet, følte jeg, at roden til deres voldsomme og barske adfærd var deres egen tidlige undertrykkelse – som børn er de pryglet ind i deres ufølsomme og repressive samfundsrolle.

Denne cyklus af mishandling er mage til lidelsen hos de sorte, som dog mere afreagerer deres voldelige oplevelse på hinanden. De fattige hvide har ikke blot deres egne børn, men også de sorte som en sårbar og almindeligt accepteret målgruppe at afreagere på.

Da de altid har fået fortalt, at de hvide er overlegne, føler de sig ladt i stikken, når de ser sorte i bedre stillinger end de selv. De føler, at "niggerne har fået for mange rettigheder", og at "ingen nigger nogensinde kan opnå en status som selv den laveste hvide". De føler sig derfor tabt bag en vogn ved at se, at mange sorte i dag bor bedre og har bedre job end dem selv. Jeg fornemmer, at det også er den dybere årsag til, at mange af mine gamle fattige hvide venner stemmer på Trump i dag, da deres procentvise antal og dybere frustrationer forbliver de samme, mens de ser håbet om middelklassestatus skrumpe støt efter årene med reaganomisk klassekamp, mens udbuddet af dulmende fentanyl udvides.

2003 - Philadelphia, MS

1986 - hvor som helst - Herunder historisk foto

1972 - Jackson, MI

1974 - rural Kinston, NC

Foragt og grusomhed: Fattige hvides rolle i undertrykkelsen

"Racism as a form of skin worship, and as a sickness and a pathological anxiety for America, is so great, until the poor whites – rather than fighting for jobs or education –fight to remain pink and fight to remain white. And therefore they cannot see an alliance with people that they feel to be inherently inferior." – Jesse Jackson

De forstår ikke den indre dynamik i vores system, som ofte gør dem arbejdsløse, og skyder derfor skylden på nogen, som er lidt anderledes – ligesom tilsvarende grupper i Europa bruger muslimske indvandrere som syndebukke, irske protestanter bruger katolikker, israelere bruger palæstinensere, japanere bruger koreanere, indere og afrikanere bruger lavere kaster og stammer – mens alle hallucinerer om jøderne, især i de lande, hvor ingen jøder lever!

Da intet samfund eller system nogensinde har været fri for undertrykkelse, må vi i hver ny generation lære at omfavne og helbrede vredesmønstre, før de akkumuleres og manifesterer sig i folkedrab. Hvis ikke vi tør konfrontere de mørke sider i os selv, ender vi kun alt for let med i fortrængt vrede at afreagere dem på andre. Uden nogen vugge-til-grav-velfærd i USA er det især de fattige, der er udsatte her. Deres racisme, dårlige uddannelse og vores vedvarende ufølsomme hetz imod dem som "rednecks" og "crackers" gør dem mere højreorienterede end de fleste amerikanere og til modstandere af ethvert socialt sikkerhedsnet, som også ville gavne de sorte. Da de ikke kan angribe de virkelige årsager til deres frustration, afreageres den hvide vrede hyppigt som racistisk vold. Denne bitterhed fik fattige hvide til at lynche næsten 5.000 sorte.

1974 - NYC

1996 - rural MS

1974 - rural Elizabethtown, NC

1975 - San Francisco

1974 - Jacksonville, FL

1974 - Little Italy, NY

"Strange Fruit" i nye forklædninger

"The Nazis were impressed by the American custom of lynching its subordinate caste of African-Americans, having become aware of the ritual torture and mutilations that typically accompanied them. Hitler especially marveled at the American "knack for maintaining an air of robust innocence in the wake of mass death." - Isabel Wilkerson, Caste

Teenagers Kill Black, 15

Continued From Page 8

...the others.
...ng better.

1974 - Little Italy, NY

Lynchningerne fortsætter – blot i andre former. Derrick Johnson var kun 15 år, da han forvildede sig ind i et fattigt hvidt kvarter i New York. Hvide indgyder normalt racisme i deres børn med mere subtilitet, men her stod de i døråbninger og opildnede børnene med råd som: "Dræb niggeren" og "Dræb svinet". Og børnene angreb Derrick med baseballkøller ved højlys dag, mens ingen af de voksne siden ville udtale sig til politiet.
I Europa ved vi, hvordan totalitære kræfter kan manipulere sådanne fattige forbitrede hvide ud i et eksplosivt had mod minoriteter. Herovre førte det til fascisme. I USA manifesterer det sig ofte som ustraffet pøbelvold. Fælles er dog, at denne "folkelige vrede" historisk set sjældent vendes mod magten, men nedad – mod de allerede udstødte.

1974 - Little Italy, NY

1972 - Miami, FL

USA som nazismens forbillede

"Hitler had studied America from afar. The Nazis were impressed by the American use of second-class citizenship and segregation as a model for what they were trying to achieve in Germany. They marveled at the American ability to subjugate its minorities without international scrutiny." — Isabel Wilkerson, Caste: The Origins of Our Discontents

Min nazistiske ven i Baltimore havde først været kommunist, men da han opdagede, at de kæmpede for lighed med sorte, gik han over til nazisterne, som mente, at hvide var overlegne og at "alle niggere skulle sendes tilbage til Afrika".

Nazisterne i nord delte mange hvide europæeres ønske i dag om at holde vore udstødte ude af syne – den "undvigende racisme", som nægter at integrere sig. Klanen i Syden ønsker ikke at skaffe dem af vejen, men kun at "holde dem nede" eller "på plads" gennem "dominativ racisme", ofte med trusler og lovens accept. Jeg så, hvordan politiet ved klanmøder afvæbnede sorte i området, men lod Klan-medlemmer bære pistoler og maskinpistoler. En nat sneg jeg mig i hvid kutte ind til en af deres korsafbrændinger og optog denne tale:

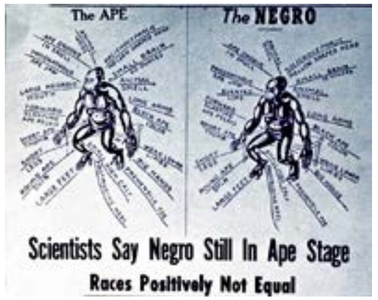

Begge fra 1973 - Baltimore

1978 - rural Gadsden, AL

1978 - rural Gadsden, AL

1974 - Gainesville, AL

1973 - rural Louisiana

1978 - rural Gadsden, AL

1975 - Tarboro,NC

Historisk fotos

1978 - rural Gadsden, AL

Om at konfrontere smerten bag det hvide had

"I imagine one of the reasons people cling to their hates so stubbornly is because they sense, once hate is gone, they will be forced to deal with pain." – James Baldwin

Ja, sammensværgelsen giver os noget at tænke over, venner. Og så går I bare og tænker på de her abekatte med opsvulmede læber og haler mellem benene. I bliver hele tiden provokeret og ophidset af de små aber, der løber og skriger: "Jeg er diskrimineret, jeg vil ha' den politimand fyret" og sådan noget pis. Og så vil I gøre noget ved det. Nej, venner, sammensværgelsen går dybere end en hob vilde Ubangi-niggere fra junglen. Er I klar over, at der er tre ting, man ikke kan gi' dem? Absolut kun tre ting: Man kan ikke gi' en nigger en tyk læbe, et blåt øje og et job! (bifald) ... En dag var jeg med til at fange fire af slagsen, og netop som vi var parat til at ... ja, I ved ... (indikerer reb-lynchning) (bifald) *... lige da vi skulle til at sende et par missiler ind i deres uldhoveder, sagde nogen: "Stop, vi skal nok ta' os af dem, og tak for hjælpen." Så tog de dem med til politistationen. Næste morgen sagde borgmesteren til vores udsending: "Jeg er ked af det, men jeg blev nødt til at løslade dem for ikke at få min by ødelagt af NAACP. "Ja, I sku ha' set de niggere hoppe op og ned og skrige hysterisk." Ha, Ha, Ha"... de sku ha været slynget op i deres egne haler, sku' de* (latter).
Venner, for nogle år siden blev klanen kaldt til Washington for at vidne for en kommission, tro det om I vil, for mordet på King! De lod efterforskningen foretage af to – ikke sorte, jeg vil omtale dem som niggere, for de ødslede fem millioner af jeres hårdt tjente skattedollars på at finde svaret på Kingmordet. Men for det første, ved I, man kan ikke snigmyrde en nigger! (bifald) Man kan kun snigmyrde en statsmand eller et menneske med en god karakter. Man kan ikke snigmyrde affald!

"Hver for sig var disse ensomme og fortvivlede tabere ofte lige så bange for mig, som jeg var for dem. På trods af alle mine fordomme kunne jeg ikke lade være med at holde af dem som individer. Mennesker, der er rede til at myrde, hvad de kalder "affald", er eksistenser, som samfundet bestandigt har indoktrineret med den grundfølelse, at de selv er affald. Deres usikkerhed og selvforagt giver dem et mærkeligt vedholdende behov for at hade andre mennesker."

Ja, det var det, jeg skrev i min bog i 1984, da jeg forsøgte at forstå Klanen, efter at jeg havde samlet en fattig blaffer op på min foredragstur. Under vores lange køretur afslørede han ting, der fik mig til at mistænke, at han havde været offer for incest. Så på en kærlig måde spurgte jeg om hans barndom, og ganske rigtigt, han fortalte mig, hvordan hans far havde voldtaget ham igen og igen. Alligevel forsøgte han at forsvare sin far, hvilket efter min erfaring er den måde, sådanne ofre begynder at omdirigere deres vrede og gøre andre til syndebukke på. Det gik også op for mig, at han, som de fleste af de misbrugte børn, jeg havde med at gøre, aldrig havde fået nogen hjælp. Vi, de bedrestillede, bryder os normalt ikke om de mistroiske vibrationer, vi modtager fra smertens børn, og reserverer vores kærlighed til børn, der er i stand til at genspejle den kærlighed, de selv blev formet af. Men ingen steder har man mere tid til at give folk, der er blevet misbrugt som børn, følelsesmæssig terapi end på USA's endeløse motorveje. De bliver altid utroligt taknemmelige og vil gøre alt for en bagefter. Så efter at have vist ham min bog, tiggede han mig nu om at tage med ham til dette Klan-møde. Først til det åbne rekrutteringsmøde om dagen, hvor jeg ikke kunne lade være med at føle medfølelse for de fattige hvide tilhængere, der er vist ovenfor. Inden vi gik til den hemmelige korsafbrænding (kun for medlemmer), gav jeg ham et måltid mad og lod ham bruge mit telefonkort til at ringe til sin mor. Men hans ansigt blev pludselig forvredet af vrede og smerte, da hans mor fortalte ham, at to sorte lige havde dræbt hans onkel. Han havde lovet at beskytte mig og dække mig til med en klankutte, men turde jeg nu at gå med ham og 50 bindegale klansmænd med maskinpistoler dybt ind i en mørk skov, når han vidste, at jeg var antiracist (en "nigger-elsker")? Ville han mon forråde mig nu? Jeg var så bange, at jeg ringede til min familie i Danmark og sagde: "Hvis jeg ikke ringer tilbage inden midnat, så alarmer politiet." Hvor naivt! Jeg havde allerede set, hvordan klanen samarbejdede med politiet. Men han forrådte mig aldrig, hvilket igen lærte mig en af mine vigtigste lektioner i livet:

ALLE mennesker, der lider – og han led nu både på grund af incest og mordet på sin elskede onkel – har et større behov for VORES kærlighed end for at udtrykke deres smerte og vrede i form af had og vold.

Illustreret optagelse af Klan-talen

Lynchningen af Michael Donald i 1981 i Mobile, Alabama. Ku Klux Klan-medlemmer kidnappede med en pistol en tilfældigt udvalgt 19-årig universitetsstuderende "for at vise Klanens styrke i Alabama". Næste morgen blev hans lig fundet hængt i et sort kvarter. En af klanmændene, James Knowles, blev senere sendt i den elektriske stol. Morris Dees fra Southern Poverty Law Center fortæller, hvordan publikum græd, da den tilståede lyncher fortalte, hvordan Michael tiggede for sit liv, mens klanmændene forberedte løkken om hans hals. Politifoto

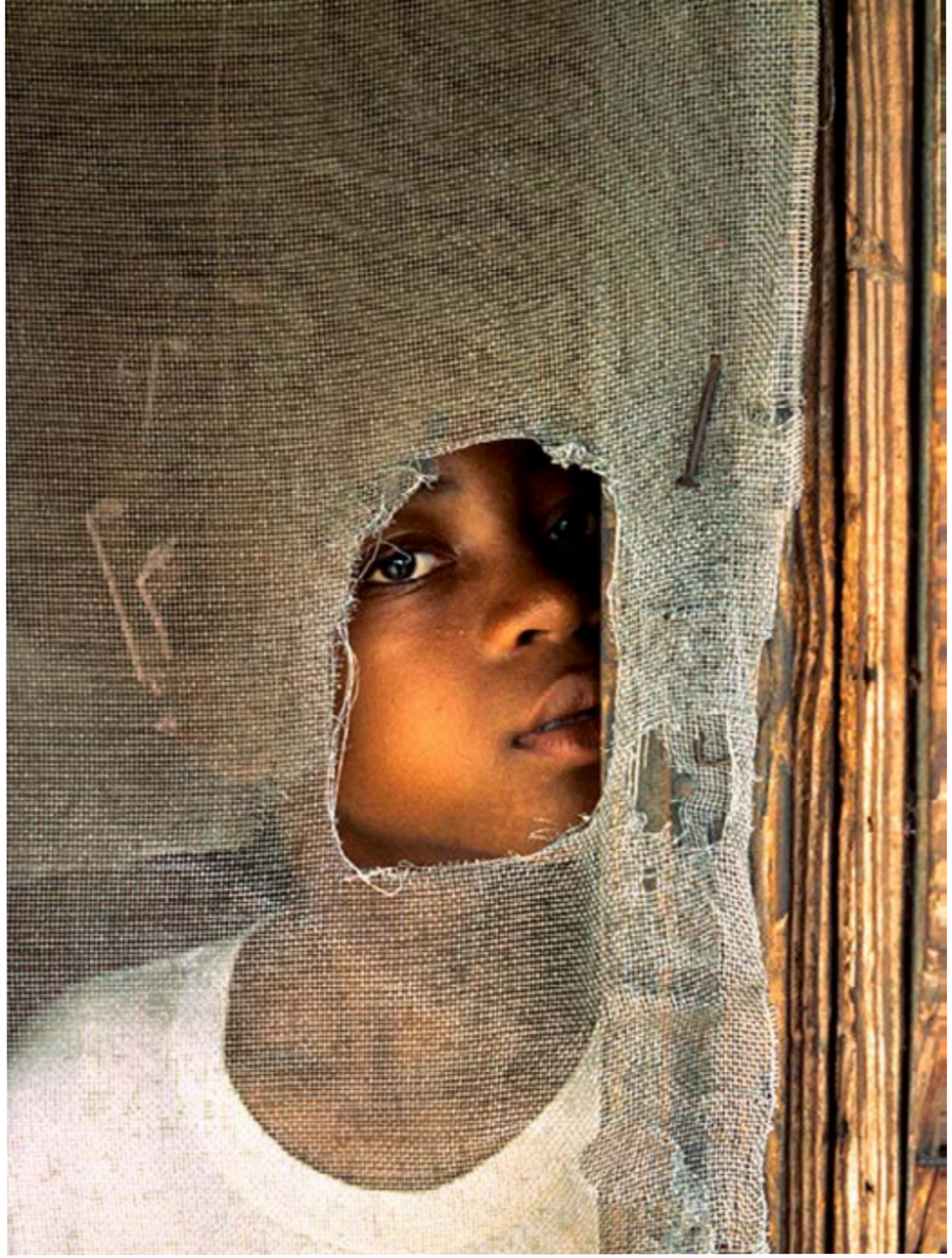

1975 - Waynesboro, GA

1978 - rural Gadsden, AL

1991 - Woody den aften, jeg samlede ham op som blaffer

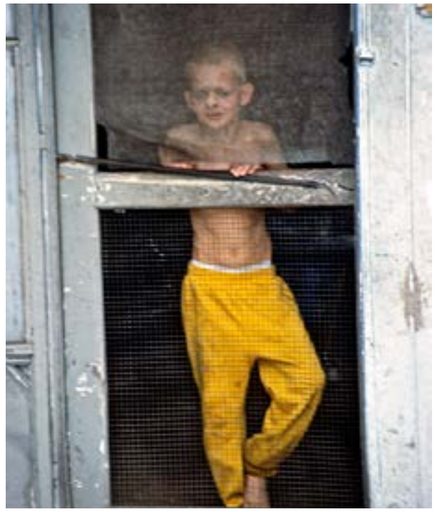

1996 - Immokalee, FL

1975 - Waynesboro, GA

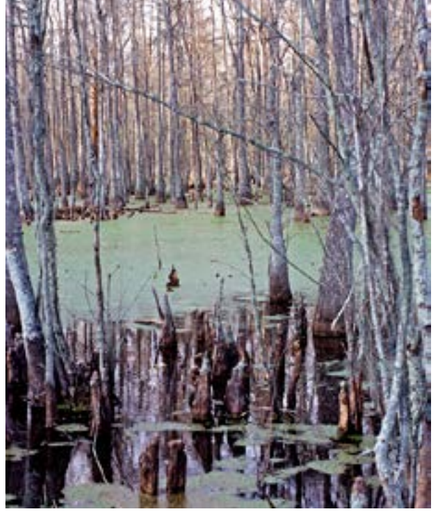

1996 - sumpområder, LA

Afdækning af smerten bag voldeligt had

"Whites need the "nigger", for it is the "nigger" within themselves they cannot accept."
- James Baldwin

I mine vagabondår i 70'erne syntes de fleste amerikanere at have det godt med sig selv, og jeg fandt næsten ingen Klan-aktivitet. Men den stigende mishandling af børn, som jeg har set siden da, synes at gå hånd i hånd med væksten af Klanen og hvide had-grupper under præsidenterne Obama og Trump. Her er historien om, hvordan jeg kom ind i en familie af senere Trump-tilhængere. En aften i 1991 samlede jeg Woody op, denne fattige blaffer i Mississippi, som fortalte mig, at han og hans to brødre personligt havde dræbt så mange sorte, at de ikke længere kunne tælle dem.

– Jeg ved ikke, om han dræbte de to første, hvis blod jeg fik på mig, men jeg ved, at han smadrede hovedet helt i stykker.

– Hmm ...

– John lavede et kæmpe hul i hovedet på ham – tog et stort stykke ud af hovedet. Da var det, jeg fik blod på mig. Det var, fordi jeg holdt fyren. Hver gang hjertet slog, sprøjtede blodet et par meter ud. Fyren løb et par skridt og faldt så bare – med ansigtet nedad. Jeg kan tage dig hen til det gamle posthus i aften og vise dig, hvor det skete. Der er et stort skilt med "Niggere ingen adgang", når man kommer ind fra landevejen.

– Stadig? Hvad år har vi nu?

– Det er 91 nu, snart 92, og de har et skilt, hvor der står "Niggere ingen adgang".

– Når I tog ud for at dræbe dem, havde han så snakket om det hele dagen, eller skete det bare?

– Nej, det skete bare uden videre. Han gik ned ad gaden og fik lyst til at gøre det. Og han havde set dem, så han gjorde det. Det var lige her, den fyr faldt om, efter min bror stak ham ned ...

Jeg skal vise dig, hvor han blev stukket ned – lige på den anden side af den telefonpæl her. Og så løb han nogle meter og faldt. Lad os komme af sted, før politiet kommer, for de er skrappe her om aftenen.

– Hvad sagde han?

- Han sagde: "Jeg vil dræbe mig en nigger i aften."

Han havde sagt det hele dagen, og da vi var kommet tilbage over jernbanen, sagde Sammy til ham:

"Jeg vil vædde på, at du ikke vil dræbe ham der." Og det var en stor nigger. Og John sagde: "Lad os vædde!" Og Sammy sagde: ""Top!" Men så sagde han: "Skid være med væddemålet." Han gik derover og sagde: "Hej, har du mødt din skaber?" og så stak han ham. Fyren vendte det hvide ud af øjnene, og John drejede kniven rundt, før han trak den ud. Da blodet kom ud, ramte det både mig og Sammy.

– Hvordan gik det for sig, når ...?

– Han går ud og dræber niggere for sjov. Han siger, han godt kan li' at se frygten i deres ansigter, når de dør. Det var ligesom det, jeg fortalte dig om, dengang Sammy kaldte en over til bilen, og John sprang ud og skød ham. To af dem løb og en blev stående, han var helt chokeret. Jeg tror, han var meget ung eller noget. Sammy begyndte at slå ham i hovedet med en eller anden flaske, han havde. Og så begyndte John at sparke ham og sådan. Og da de havde fået ham blødende ned på jorden, hvor han ikke kunne bevæge sig, trampede John bare på ham, til han døde. Det eneste, jeg aldrig har set John gøre, var at tage ud og køre niggerne over, som han plejede at gøre. Men jeg har set blodet på bilen – jeg har taget t-shirts, skjorter og sådan noget ud under bilen, efter han havde kørt dem over. Jeg har set ham tæve mange, mange niggere, mange gange, og gå fra dem livløse.

– Hvor mange vil du tro?

– Hvor mange? Flere end jeg kan tælle på mine fingre og tæer.

Da jeg som altid med voldsmænd og mordere spurgte ham ud om hans barndom, vældede tårerne frem, mens hans berettede, hvordan de tre søskende barndommen igennem var blevet pryglet og mishandlet af de dybt alkoholiserede forældre.

– Lige så langt tilbage, jeg husker, fik jeg prygl af min mor. Hun kom altid ind fuld ... og slog mig, hvor som helst hun kunne komme af sted med det.

Det er vigtigt altid at give sådanne smertens børn al den kærlighed og ømhed, vi kan mønstre.

På mine rejser forbløffes jeg gang på gang over, hvor lidt der skal til, før disse tyngede, lukkede mennesker synes at ranke ryggen og få det bedre med sig selv. Mennesker, som har det godt med sig selv, ved vi, er ikke i stand til at skade andre eller blot at tænke dårligt om andre. Kun mennesker i smerte ønsker at gøre andre fortræd. Alle de værste racister, jeg møder nu om dage, har uden undtagelse været mishandlede eller ydmygede i barndommen.

Deres korsafbrændinger, hagekors og brandbomber er blot et råb om vores hjælp og opmærksomhed, og der skal så uendeligt lidt til for at hjælpe dem ud af deres undertrykkelsesmønstre.

Fem år senere fandt jeg frem til nogle af Woodys ofre, såsom Sarahs familie, som han havde dolket, mens de sov. Deres ødelagte liv havde brug for en tilsvarende kærlig pleje for ikke at blive knust af lammende frygt og uforsonligt had.

Vores viden om, hvordan et sådant had kan køre videre i det uendelige, fik den sydafrikanske regering klogt til at benåde alle gerningsmændene til raceforbrydelser, der blev begået under apartheid.

Min ven Woody var begyndt at forstå, at da han aldrig havde haft nogen at bearbejde sin smerte sammen med, havde han ubevidst vendt den ud mod de sorte i en så uhyggelig grad, at han kunne beskrive, hvordan de efter langvarig tortur havde myrdet hver enkelt og kastet dem i Mississippis floder og sumpe.

– Smed han normalt ligene i sumpene?

– Åh, ja, mange gange smed han dem i sumpene ...

Here is to the state of Mississippi.

for underneath her borders the devil draws no line.

If you drag her muddy rivers nameless bodies you will find.

Oh, the factories of the forests have hidden a thousand crimes.

The calendar is lying when it reads the present time.

Oh, here's to the land you have torn out the heart of:

Mississippi, find yourself another country to be part of!

Sang af min ven Phil Ochs, som jeg i 1971 præsenterede hver aften på scenen i The Gaslight, New York, og som fortalte mig om hadet i Sydstaterne, før jeg selv turde tage dertil.

Min optagelse af Woodys hadefulde tale efterfulgt af Phil Ochs sang

Alle 1975 - Washington, GA

1975 - Tupper Plantation home, Washington, GA

Det hvide frelserkompleks: Om paternalistisk racisme

"Racism oppresses its victims, but also binds the oppressors, who sear their consciences with more and more lies until they become prisoners of those lies. They cannot face the truth of human equality because it reveals the horror of the injustices they commit." — Alvin Poussaint, Why Blacks Kill Blacks

I Georgia, hvor jeg boede hos familien Barnett i et af de gamle plantagehjem, lærte jeg en form for racisme at kende, der ikke var baseret på had, men på en historisk betinget paternalistisk kærlighed til de sorte. Fru Barnett brugte dage på at tage mig rundt til familier, hendes familie engang havde ejet – i hendes forestillingsverden åbenbart kun få år tilbage (og, fandt jeg ud af, også i den sorte bevidsthed).

Fru Barnett: – *Dette er min tipoldefars købsbevis for negerkvinden Lucinda samt hendes børn og afkom til evig tid. Prisen var 1.400 dollars.*

Fru Hills (hendes veninde i et andet plantagehjem): – *Men du kan godt se, da de kom her, var de vilde, og i stedet for at bebrejde Syden, som Norden gjorde det, synes jeg, vi burde have ros. De solgte dem til os, og de vidste godt, at de solgte os vilde dyr. Og de blev bare ved med at komme. Og så begyndte de at snakke om, at vi mishandlede dem, men det manglede bare, når vi gjorde alt det for dem, gav dem mad, klæder og husly og passede dem godt. Blev de hvide måske pludseligt onde, da slaverne kom?*

Fru Barnett: – *Ja, som de så morsomt siger: "De hvide vil gøre alt for niggerne undtagen at komme ned fra deres skuldre" (latter). Men en ting er sikkert: Vi savner slaverne.*

Fru Hills, sukkende: – *Ja, vi savner dem virkelig …*

Da en "husslave" kom ind med eftermiddagsteen, drejede samtalen som altid i sydstatsaristokratiet over på tjenestefolkenes dårskab – en af deres måder at opretholde deres paternalistiske holdning til de sorte på og derved give sig selv tidligere tiders sociale særstilling tilbage.

Mit interview med fru Barnett og fru Hills: Fem år senere, da jeg gav dem bogen, lo de, da jeg fortalte dem, hvordan europæerne havde grinet af dem for at savne slaverne.

"The notion of the white savior is really a counterpart to white supremacy. If whiteness reigns supreme, if all the power rests with white people, then the power to save rests with white people." - Honorée Fanonne Jeffers

Det, fru Barnett savner i dag, er ikke slaverne som arbejdskraft eller som ejendom, men den tidligere symbiotiske afhængighed mellem slave og herre. Det faktum, at man kunne miste en slave til en værdi af mere end 1.400 dollars ved sygdom, indgød den hvide overklasse en formynderisk omsorg og ansvarsfølelse over for deres slaver. Hos fru Barnett viste denne kærlighed sig i hendes arbejde på vegne af sorte, der var fængslet på livstid – med andre ord i et behov for at udtrykke kærlighed til en gruppe af sorte, der ligesom slaverne ikke er frie.

Var det denne form for nedladende racisme, jeg selv var ved at udvikle i dette samfund? Eller hvor længe kunne jeg holde fast i en naiv forestilling om, at jeg som udenlandsk indvandrer ville kunne holde mig selv oven vande i dette racismens hav, som havde druknet alle andre?

1975 - Phil, MS. Rachel her blev voldtaget og myrdet som 14-årig

1973 - Natchez, MS1973 - Natchez, MS

Hvordan paternalisme underminerer minoritetens autonomi

"The Southern belle is a myth, a product of the romantic imagination. She is not real. She is a creation of the white South to justify its exploitation of black women." - bell hooks

I Syden havde jeg set to så modsatte hvide reaktioner over for de undertrykte som had og kærlighed. Jo bedre jeg blev til at gennemskue disse ejendommelige lidelsesmønstre som produkter af et århundreder gammelt system, des mere gik værdidomme, såsom godt og ondt, i opløsning. På trods af deres ødelæggelser kunne jeg ikke længere fordømme disse hvide. Fra det øjeblik jeg viste dem respekt og forståelse, begyndte dørene at åbne sig overalt – den velkendte sydstatsgæstfrihed. Da jeg senere rejste blandt hvide i Sydafrika, mødte jeg der en endnu mere overvældende gæstfrihed, som syntes direkte proportional med den større klasseforskel mellem sort og hvid. Modsat i Danmark er de undertrykte i Sydafrika ligesom i Sydstaterne genstand for traditionel venlighed, så længe de har underklassestatus. De belønnes ikke for deres arbejde, men for deres underdanighed – for at kende "deres plads" og forblive afhængige. Deres passive modstand mod denne undertrykkelse ses som "uansvarlighed" og "upålidelighed", hvilket yderligere bekræfter "nødvendigheden" af det paternalistiske forhold og derved øger de hvides status. Denne kunstigt høje status øger det psykiske overskud, der f.eks. viser sig i en overstrømmende gæstfrihed og venlighed over for den enkelte, men ikke over for gruppen, f.eks. "negere", "yankee'er" eller "kommunister".

I et plantagehjem ankom jeg med min korthårede paryk på, men værtinden, Emely Kelley, blev mere og mere forelsket i mig, og en aften overraskede jeg middagsselskabet ved at vise alt mit hår frem. Emely udbrød straks: "Jeg ved du er kommunist, men jeg holder af dig alligevel." Denne gæstfrie klasse deltager måske ikke i de hvide terrorhandlinger, men nyder indirekte godt af dem. Ingen af de plantagehjem, jeg boede i, var låst, selv om de var fyldt med guld, sølv og dyre malerier – lige ved siden af nogle af de fattigste mennesker på jorden, som jeg ofte så begå voldelige forbrydelser mod hinanden. En grund til, at jeg kunne bevæge mig omkring i selv de mest voldelige ghettomiljøer i Syden uden at frygte for mit liv, var min erkendelse af, at 1970'ernes slaveri holdt sin beskyttende paraply over mig overalt. Og når man er oppe imod et system, der er så dybt forankret, at ens "blåøjede skandinaviske idealisme" end ikke forstås, er det let at give op og selv blive deltager. Således lærte jeg snart den selvforkrøblende og dybest set ubekvemme kunst at have sorte tjenestepiger til at servere mig morgenmad i himmelsengen (i et særligt værelse adskilt fra værtindens), og ikke at begå den forbrydelse at rede min egen seng. I Mississippi oplevede jeg, at tjenestefolkene brugte dage på at iklæde de hvide "belles" (skønheder) de store klokkeagtige kjoler, så vi kunne fortsætte konføderationens gamle baller, hvor de sorte kun er til stede i form af en sortsminket hvid kvinde, der optræder som "mammy". Jeg elskede disse tilsyneladende utilnærmelige, men alligevel åbne, varme og charmerende 'southern belles,' hvis ukrænkelige 'hvide kvindelighed' blev brugt som påskud til at retfærdiggøre, at tusindvis af sorte mænd blev dræbt i en terror, der udelukkende havde til formål at opretholde det hvide overherredømme. Alligevel måtte jeg grine, da jeg, første gang jeg vendte tilbage til Natchez i 1978, fandt byen oprørt over en artikel i New York Times, der beskrev plantagehjemmene som "dekadente og promiskuøse" – nøjagtigt, hvad jeg selv havde oplevet der.

1973 - Natchez, MS

1975 - Philadelphia, MS

1975 - Philadelphia, MS. Carl til højre blev præst, hans bror sad i fængsel på livstid

1973 - Natchez, MS

Om at sige ja

"The family is like the forest: if you are outside it is dense; if you are inside you see that each tree has its own position," Yaa Gyasi in "Homegoing"

Den største frihed, jeg kender, er at kunne sige ja; friheden til at kaste sig i armene på hvert eneste menneske, man møder. Netop som vagabond har man frihed, energi og tid til at være menneske over for hvert individ, man møder. Det mest fantastiske lotteri, jeg kender, er at blaffe. Der er gevinst hver gang. Hvert eneste menneske kan man lære noget af. Jeg har aldrig sagt nej til et lift – om der så lå pistoler på forsædet, eller sad fire skumle mænd med solbriller i bilen. Hvert menneske giver en et indblik i samfundet. En mand i New York bad mig om at køre en leje-trailer ned til Florida. Han ville ikke sige, hvad der var i den. Vi aftalte, at jeg skulle have 60 dollars for det, men jeg fik dem aldrig. Gennem andre fandt jeg ud af, at det var mafiaen, jeg havde arbejdet for, og som foretrak at bruge en troskyldig udlænding til sådanne illegale transporter af narkotika. Eller måske var det våben til eksilcubanerne i Miami? En anden gang, i Alabama, bad en 87-årig fattig kone mig om at køre hende til Phoenix i Arizona. Hun ville dø der. Jeg hjalp hende med at slå brædder for vinduerne i hendes forfaldne shack uden for Notasulga, som hun godt vidste, at hun aldrig fik at se igen; men hun ville ikke have, at de omkringboende sorte skulle flytte ind i den. Hele vejen sad hun med en pistol i hånden. Hun var hundeangst for mig på grund af mit lange hår og skæg, men hun havde ingen anden måde at komme derud på. Hun var så svag, at jeg måtte bære hende, hver gang hun skulle ind et sted undervejs, men alligevel blev hun ved med at klamre sig til pistolen. Bilen var så gammel, at vi kun kunne køre 50 km i timen, så rejsen tog os fire dage. Hun havde sparet op i flere år for at få nok til benzinen, men hun havde ikke penge til mad, så jeg måtte ud flere gange for at stjæle gulerødder og andet spiseligt langs vejen. På næsten hele turen sad hun og snakkede om den racistiske guvernør Wallace, og om hvordan hun håbede på, at han blev præsident, inden hun døde. Jeg lærte mere om Alabama på den tur, end jeg kunne have læst mig til gennem et helt liv.

I Florida samlede to piger mig op og bød mig en brownie. Da jeg var meget sulten og sad på bagsædet, benyttede jeg lejligheden til at spise hele fire kager. Jeg spiser altid, hvad folk giver mig, om det så er piller eller jord, eller det, der er værre. Og hver gang giver det mig et vist indblik i samfundet. Således også denne dag. Det viste sig, at det var hashkager, og at jeg altså havde spist alt for mange. Jeg blev drønskæv og kunne ikke blaffe mere den dag, da jeg var ude af stand til at kommunikere med chaufførerne. Jeg gik ind i Jacksonville og satte mig i en park for at vente på, at rusen skulle aftage. To harmløse bumser kom og satte sig ved siden af mig. Men jeg blev pludselig enormt bange for dem og styrtede ind på busstationen. Jeg turde ikke være ude på gaden selv i dagslys. Hashen gjorde mig nemlig enormt paranoid, og netop når man sender frygtvibrationer ud mod andre mennesker, sker det, at man bliver slået ned. Jeg erkendte den dag den rystende angst, et flertal af amerikanere går rundt med, og at man intet kan stille op over for den. Sidenhen har jeg haft mere forståelse for folks reaktioner i Amerika. Det sker også, at jeg føler angst over for andre mennesker. En nat i New York hørte jeg en stemme kalde mig inde fra en mørk port nede i de dengang uhyggelige områder omkring 9th Avenue. Jeg var fuldstændig overbevist om, at hvis jeg gik derind, ville jeg blive slået ned; men jeg var mere bange for, at hvis jeg ikke gjorde det, kunne det skabe præcedens, og så ville jeg være lige så lammet som så mange andre i Amerika. Jeg tvang mig selv til at gå derind. Det viste sig naturligvis, at det blot var en nedslidt 5-dollars gadeprostitueret luder. Dette overbeviste mig endnu en gang om, at man aldrig tager skade af at sige ja. I reglen bliver man direkte belønnet for det.

I Detroit bad en femårig dreng mig i lang tid, om jeg ikke ville komme hjem og tage nogle billeder af hans mor. Jeg havde dårligt tid den dag, men besluttede mig alligevel for at gå med ham. Da vi kom til hans hjem, lå moren syg, og fire af hans syv søskende havde store rottebid på ryggen og benene.

I begyndelsen opfattede jeg det ikke at kunne sige nej til folk som en svaghed, da jeg altid har været meget veg. Men nu er jeg kommet til den overbevisning, at det er en styrke, og har derfor gjort det til en vane, hvor som helst jeg kommer. Det er sket på bekostning af min evne til at vælge; det er kommet så vidt, at jeg næsten ikke er i stand til vælge længere. Næsten hver dag, når jeg blaffer, bliver jeg på et eller andet tidspunkt inviteret ind på en restaurant af en chauffør. Jeg får spisekortet, men det er mig umuligt at vælge. Efter en pinlig lang pause foreslår chaufføren så i reglen et eller andet, og jeg siger straks ja. Det er mig flintrende ligegyldigt, hvad de serverer for mig. Mad er jo blot et middel til at komme videre. Jeg har opdaget, at selv det ikke at kunne vælge har sine fordele. Da jeg havde været i blodbanken i New Orleans og som vanlig kæmpet mig gennem "the gay wall" ud af byen med de mange bøsser, fik jeg på vej op for at se oversvømmelserne i Mississippis delta et lift med en tyk antikvitetshandler. Han blev ved med at presse mig til at tage med ind i de mørke skove med løfter som: "Jeg vil indkvartere dig hos en rig hvid dame bagefter." Jeg havde ikke lyst til at spilde tiden med endnu en "dirty old man", men kunne blot ikke få mig selv til direkte at sige nej. Så jeg endte med at lade ham følge sine lyster ude i skoven, og sandt nok, bagefter kørte han mig til et af de

1975 - Notasulga, AL - Den omtalte kvinde, som siden inspirerede den hollanske sanger Marike Jager til pladen "Celia Trigger"

1974 – Harlem, New York – "JA, okay", sagde jeg, da disse børn bad om at få taget et billede sammen med mig – og så løb de pludselig af sted med mit kamera, hvilket resulterede i en lang natlig jagt gennem Harlem. Men JA, til sidst blev vi venner.

1973 - Natchez, MS

1975 - rural Meridian, MS

1973 - Boston, MA

1974 - Norfolk, VA

1974 - New York, NY

store plantager i Natchez, hvor hans ven, indehaversken, straks inviterede mig på lige så intime oplevelser. Uden at sige ja til lidt smerte kommer man ikke i himmerige, havde jeg for længst lært. Efter ugers sult føltes det virkelig som at komme i himmerige at have sorte tjenestefolk til at servere os i himmelsengen. Men det er jo vigtigt at komme ned på jorden igen, så da jeg efter ugers ophold forlod plantagevillaen, kom jeg om aftenen til at bo hos en sort alfons i Greenville i det fattige deltaområde. Vi blev ret gode venner, og han sagde, at på grund af vores venskab ville han give mig en af sine prostituerede piger. Jeg sagde ikke noget. Han tog mig med til en bar, hvor fire af hans piger stod. "Choose whatever pussy you want. You can have it for free," sagde han. Jeg vidste ikke mine levende råd. Jeg er kommet til at elske sådanne sorte prostituerede med deres fantastiske blanding af voldsom brutalitet og inderlig ømhed. Man kan lære mere om samfundet af en sort prostitueret på en nat end af ti universitetsforelæsninger. Men det var mig umuligt at vælge.* Så tog Ed, som han hed, mig med hjem igen. Fra nu af blev han mere åben, og det viste sig, at han havde stillet mig på prøve. Han var meget optaget af de ting, jeg havde fortalt ham, men han havde aldrig mødt en hvid, som han stolede på, og nu ville han se, om jeg var som de andre hvide i Mississippi. Den nat blev en af mine hidtil voldsomste oplevelser. Vi lå begge to i den seng, han normalt brugte til sine forretninger, og hele natten fortalte han mig om sin barndom. Det hele kom som en åbenbaring for mig. Det var første gang, jeg var i Mississippi, og det virkede ekstra stærkt, fordi jeg lige i ugevis havde boet i de enorme plantagevillaer med de enorme antebellum-kjoler og guld og glitter over det hele. Han fortalte mig om sulten, om hvordan han havde måttet plukke bomuld, lige fra han var fem år, for 2 dollars om dagen, om hvordan han ikke havde gået rigtigt i skole, fordi han skulle plukke bomuld, og om alle ydmygelserne, han konstant havde været udsat for fra de hvide. Nu ville han bare ikke mere. "Hell no," gentog han igen og igen. Han ville ud af dette bomuldshelvede. Derfor var han blevet alfons. Både han og hans piger var enige om, at det var bedre at prostituere sig på denne måde end at prostituere sig i bomuldsmarkerne. Det var den hvide mand, der tog gevinsten i begge tilfælde, men de tjente langt mere på denne måde: 15 dollars om natten pr. pige. Han havde studeret den hvide mand hele sit liv, hver eneste gestus og tanke. Han følte, at han kendte den hvide mand bedre end sig selv, og alligevel forstod han ham ikke. Men hans erfaringer gjorde ham til en god alfons, skønt han kun var 19 år. Han vidste præcis, hvordan han skulle sætte de hvide mænd i forbindelse med sine piger. Men det gjorde ondt på ham at gøre det. Det efterlod et dybt sår. Han følte, at han solgte sin race og sin stolthed, men han havde intet valg. Han hadede den hvide mand af hele sit hjerte; åh, hvor han hadede ham. Men han turde aldrig vise det. Den nat gik det op for mig, at hvis mange af Mississippis sorte følte som Ed, så ville der komme en dag, hvor det ikke så godt ud for de hvide. Jeg var så rystet efter den nat, at jeg i de næste dage slet ikke turde se de hvide i øjnene. Jeg havde været så heldig den dag, at en eller anden havde givet mig batterier til min båndoptager. Jeg fik derfor optaget en stor del af det, han sagde. Når jeg nu rejser rundt mellem Mississippis hvide og bor hos dem, spiller jeg ofte det bånd for mig selv om aftenen. Jeg vil nemlig undgå at identificere mig for stærkt med deres synspunkter. Det er svært ikke at lade sig forføre af deres charmerende accent og store menneskelige varme. Det gælder om at holde hovedet koldt i Sydens kogende heksekedel.

Jeg opfattede det som en tilfældighed, at han åbnede sig for mig, for jeg havde jo haft mest lyst til at være sammen med de prostituerede. Men nu begynder jeg at tro, at det ikke var noget tilfælde. Det er, som om der hele tiden er noget, der leder mig ind i de rigtige situationer.

Brev til en amerikansk veninde

**Jeg har siden fundet ud af, at disse ureflekterede sætninger fra dette oprindelige brev om min kærlighed til prostituerede som en undertrykt gruppe – tit fejlagtigt i USA og Storbritannien forstås på en seksuel snarere end en politisk måde. For en klarere forståelse af mit forhold til prostituerede, se side 381?.*

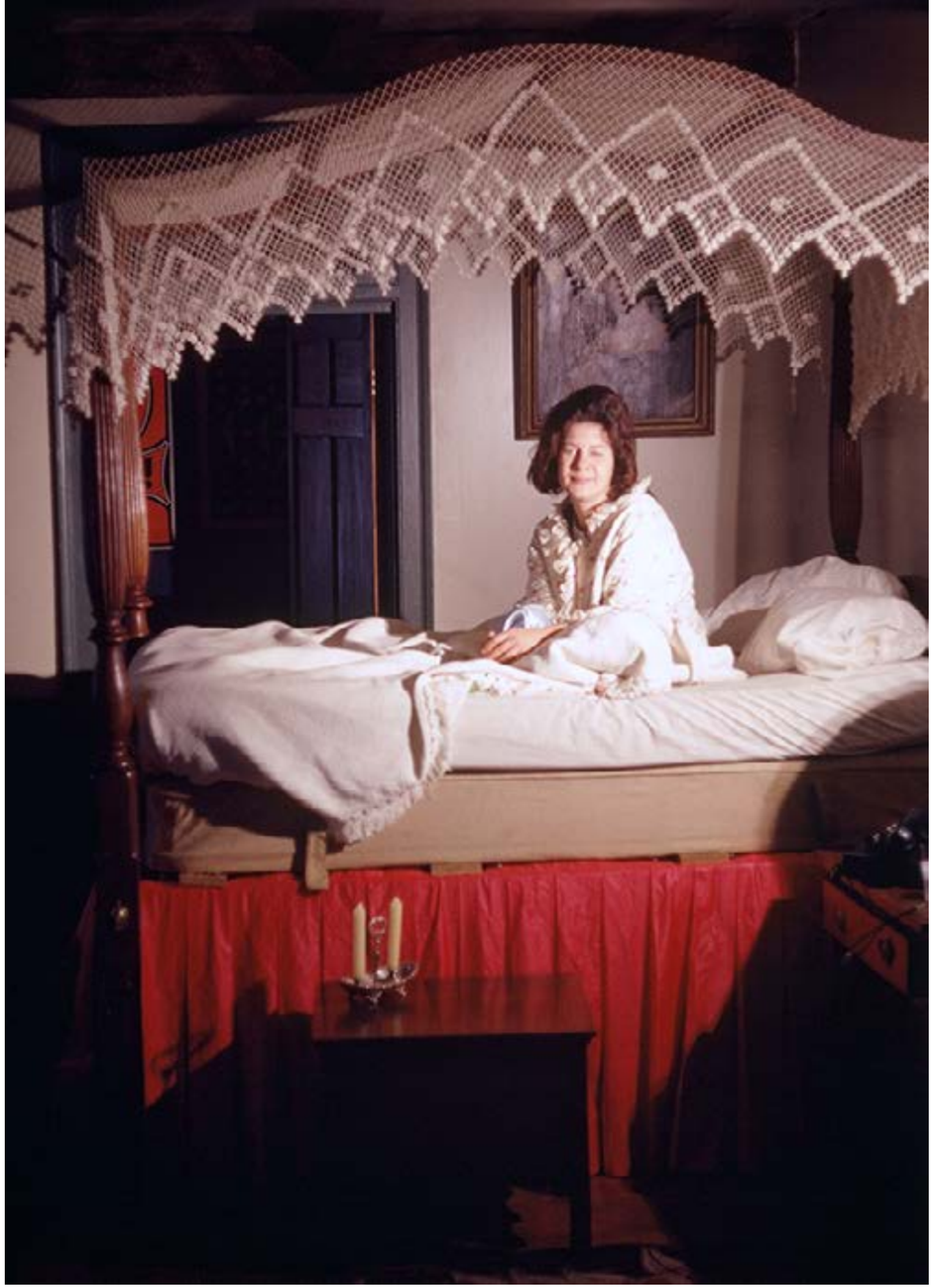

1973 - Natchez, MS

1975 - Philadelphia, MS

1996 - Bullock County, AL

1975 - Philadelphia, MS

1974 - Tarboro, NC

1974 - Greenville, NC

Den hvide kvindes piedestal – den sorte kvindes kors

"The appeal to the white man's chivalry is an empty mockery, for it means only the preservation of white womanhood as the emblem of racial purity, and the justification of lynching." - Ida B. Wells, tidlig borgerretsforkæmper

"The white man is the ruler of everything. As the white woman is protected and adored — the Negro woman is the mule of the world." - Zora Neale Hurston

Jeg fandt, at et af de underligste aspekter ved Sydstaternes gæstfrihed var ønsket om straks at "forære" den mandlige gæst en attraktiv "pige". Ikke blot i det gamle aristokrati, men også blandt de "opadstræbende" millionærer. Allerede på dag ét blev jeg ofte præsenteret for en "date" fra samme klasse (eller en, som stræbte efter at blive medlem af denne klasse), tit uden at have spurgt mig. Da jeg boede hos den ærkereaktionære senator Stennis' familie i Mississippi, fik jeg en liste over skønheder at vælge imellem, mens bankmanden i Alabama absolut insisterede på at give mig senator Allans personlige sekretær for natten. Deres holdning til "hvid kvindelighed" synes ikke meget bedre end deres historiske forhold til sort kvindelighed. Og alligevel bruges denne hellige hvide kvindelighed stadig som en af de mange undskyldninger for voldelig undertrykkelse af de sorte, og til at indgyde frygt i de hvide. I en så destruktiv og irrationel atmosfære er det måske lige så svært for ægte kærlighed at trives under krystallysekronerne som blandt dem, som er tvunget til at "shackke sammen" i olielampens skær.

1975 - Las Vegas, NV

1974 - Tarboro, NC

1974 – Forkælede studenter fra norden på deres årlige "spring break" i Fort Lauderdale, FL

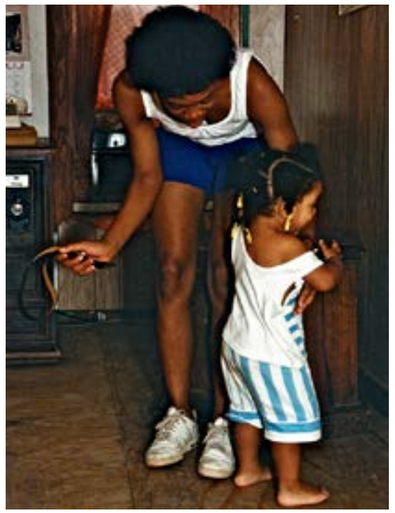

1996 - Tunica, MS

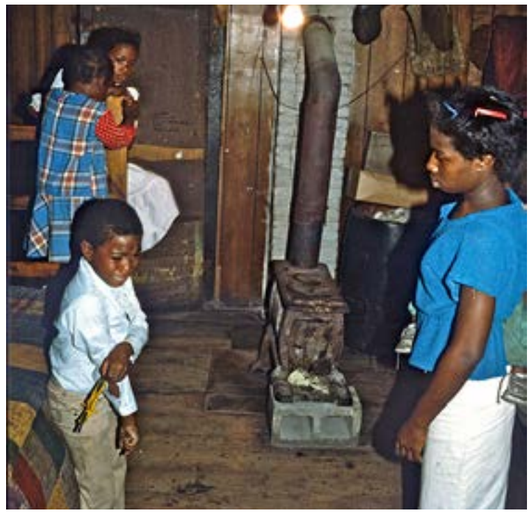

1990 - Burke County, GA - Herunder 1973 - Charleston, SC

Opretholdelse af undertrykkelsen gennem internalisering

"The most potent weapon in the hands of the oppressor is the mind of the oppressed." - Steve Biko

"The greatest weapon used against us is our self-doubt. It is the most insidious, most destructive weapon of all." - Nikki Giovanni

Ingen hvide, føler jeg, kan fuldt forstå det enorme psykiske pres, det er, konstant at blive bombarderet med, at man er mindre værd end hvide. Den største skade sker, når ofret begynder at tro på og inderliggøre undertrykkerens fordomme. Grusomme nedvurderinger som: "Du er ikke andet end skidt, nigger", hører jeg konstant genlyde mellem sorte familiemedlemmer. De indgyder hinanden vores dybe racistiske følelser for dem sammen med den dystre udsigt til at være bandlyst til en permanent tilværelse på det hvide samfunds skyggeside. Det håb, som jeg engang fandt blandt sorte i 70'erne, er i dag overalt blevet afløst af en destruktiv selvbebrejdelse.

1989 - Bullock County, AL og herunder
1990 - Burke County, GA

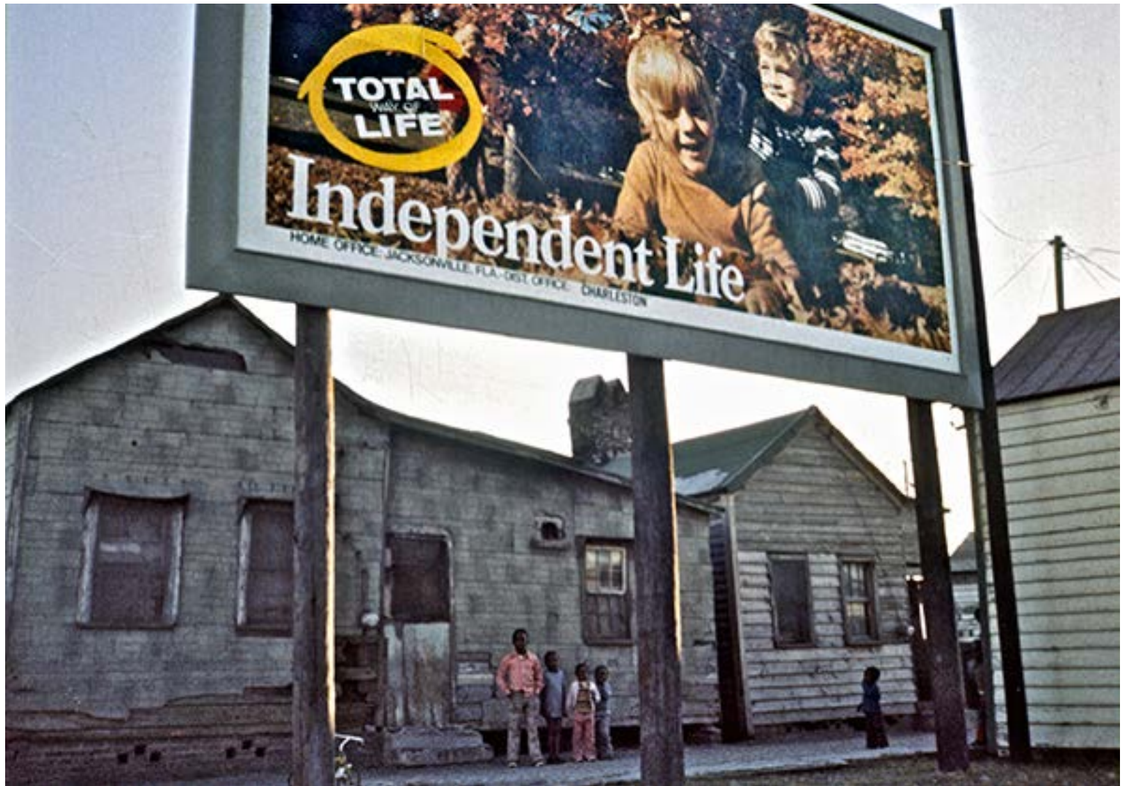

1991 - Montgomery County, AL

1992 - Montgomery County, AL

Det ødelæggende spejl:

"I have learned that self-doubt is a thief of opportunity, a thief of faith. It kills dreams and creates fear. It is a burden that is lifted only when we choose to believe in ourselves and our abilities." - Oprah Winfrey

Mellem mine universitetsforelæsninger i 90'erne elskede jeg de natlige diskussioner om racemæssige spørgsmål, som jeg havde med Wilma i hendes lille shack. Hun var uddannet, men udtrykte med sorte ord det, som mine hvide tilhørere tænker, men ikke tør sige:

– Mine egne holder mig nede. Jeg er bange for dem, ja, mit liv er truet af mit eget folk.

– Har du mistet troen på sorte mennesker?

– Ja, det har jeg, på grund af den måde, de har behandlet mig på.

– Har hvide aldrig gjort dig fortræd?

– Nej, aldrig. I Alabama og New York har jeg aldrig haft besvær med hvide. Altid mine egne ...

– Bebrejder du dem det?

– Ja, jeg gør.

– Men jeg har sagt til dig før, at du aldrig må glemme den virkelige ...

– Ja, du kalder det internaliseret undertrykkelse, ikke sandt? Men jeg ser det ikke sådan. Jeg tror det blot er deres natur at være sådan ...

– Nej, nej, nej!

– Jeg tror ikke, det er inderliggjort undertrykkelse.

–Men du må aldrig miste troen på mennesket.

– Jeg har mistet troen på dem, ja, det har jeg.

– Men det kommer heroppe fra, det kommer fra racismen. Når mennesker er så skadede – og du ved at sorte er sårede – lader de det gå ud over hinanden. Når man nedværdiger og ydmyger folk i et land længe nok, vender de til sidst deres vrede mod hinanden.

– Ja, men hvad du taler om, skete for 100 år siden. Jeg ved, hvad du taler om, og at det er sandt, men vi er kommet langt siden da.

Dørene er blevet åbnet for os. Vi bør kunne klare os selv.

Men vi holder hinanden tilbage med had og selviskhed. Det er ikke de hvide, der holder os nede nu, det er os selv, der holder hinanden tilbage.

–Wilma, du lirer de hvides snak af nu.

– Det er, hvad de siger. Hvem er arbejdsgiverne i dette land. Det er de hvide, og hvem giver de ikke arbejde til?

– Jeg ved det, men jeg kan kun tale om, hvad jeg selv oplever, og det er mine egne, som holder mig nede.

– Det er, hvad alle sorte føler nu om dage, og således skyder de skylden på sig selv og skader hinanden endnu mere. Når folk hader sig selv, lader de alt det her gå ud over hinanden ...

– Jeg ved det. Jeg vil bare væk fra dem.

– Hvor vil du tage hen?

– Det ved jeg ikke endnu, men jeg arbejder på det ..

Når man ser sig selv gennem undertrykkerens blik

Ovenstående live-samtale med Wilma til en dansk tv-film i 1992

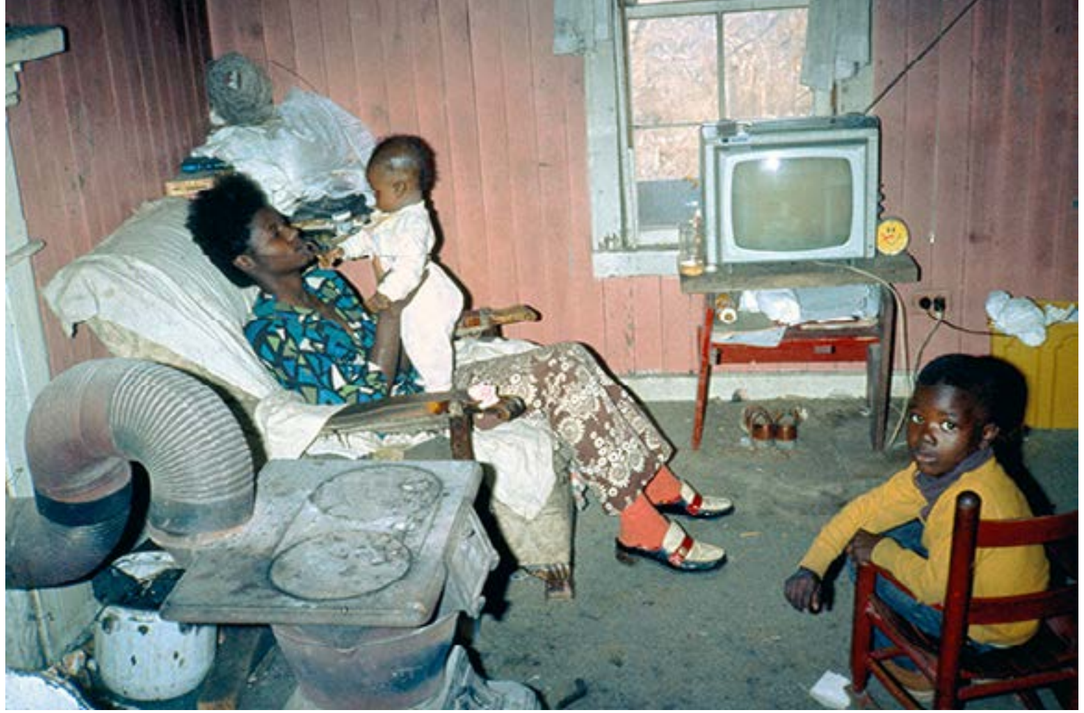

1973 - rural Wendell, NC

Det usynlige ar: Racismens traumer i krop og sjæl

"Racism is a much more clandestine, much more hidden kind of phenomenon, but at the same time it's perhaps far more terrible than it's ever been." — Angela Davis

Aldrig havde jeg i 70'ernes håb og optimisme troet, at racismen kunne blive så ekstrem, at jeg en dag skulle sidde og forsvare ofrene mod hinanden.

Mennesker kan overleve undertrykkelse, hvis de er i stand til klart at identificere deres undertrykker og dermed undgå selvbebrejdelse og selvnedvurdering. Tidligere lod denne forståelse de sorte se lyset for enden af tunnelen. For hundrede år siden levede de hvide fysisk tæt på de sorte. Men i dag er vi blevet så isolerede fra hinanden, at de sorte, som vi skånselsløst bombarderer med tv-fantasier om, hvor frie de er, har svært ved at identificere deres undertrykker – for første gang i historien – og derfor ser på sig selv som årsag til deres eskalerende håbløshed og følelse af magtesløshed, som ofte fører til depression. Moderne begreber som epigenetik antyder, at sådanne traumer forårsaget af racisme kan overføres biologisk på tværs af generationer. Og når det først lykkes os at overbevise undertrykte om, at de er deres egen værste undertrykker, falder alt fra hinanden. Hverken deres indtjening eller deres følelse af selvværd er stor nok til at genskabe den kernefamilie, som vi konstant holder op som idealet, og følelsen af håbløshed og fiasko slår familien i stykker. Ingen, der har det virkelig godt med sig selv, kunne undertrykke så knusende, som vi gør det i dag. Og ofret er ikke blot den udstødtes familie, men i stadig stigende grad børnene.

1990 - Burke County, GA

1975 - Bullock County, AL

Hvordan vi hvide knuser med venligt ansigt

"There are no innocent bystanders in the theatre of oppression." - Audre Lorde

Vi hvide elsker at omtale, at vi har "en sort ven her" og "en muslimsk ven dér" – for at opnå moralsk status og anerkendelse fra vores ofre. Vi elsker at fordømme andres, mere primitive racisme, men glemmer, at fanatikere som Ku Klux Klan og nazisterne selv er så dybt traumatiserede og marginaliserede, at de står uden reel magt til at påvirke livsvilkårene for sorte i USA eller muslimer i Europa. Nej, vores ofre ved udmærket godt, at det er os, de "gode", lovlydige borgere, der i dag i stilhed tvinger millioner af vores udstødte ind i ghettoer, i psykologisk isolation og fortvivlelse. I vores hvide skyldfølelse over ikke at kunne leve op til vore høje idealer og kristne, frisindede værdier, flygter vi ind i eskapistiske sorte tv-shows for at dække over vores ultimative ødelæggelse af den udstødtes familie. I dag vokser over 70 procent af de sorte børn op uden fædre og hvert tiende barn uden hverken mor eller far – dobbelt så mange, som da jeg først kom til USA, og tre gange så mange som under slaveriet. Det er os, de gode, de velmenende, der opretholder systemet – netop fordi vi nægter at se, at vi er det.

"The white liberal is the worst enemy to the black man. He is worse than the Klansman because the Klansman is honest about his intentions. The white liberal is more dangerous because he is more deceptive."
- James Baldwin

1998 - Natchez, MS

Bessie Christian vist ovenfor taler 30 år senere om sin voldelige mand, der dræbte hendes far. Vores venskab varede indtil hendes død i 2024

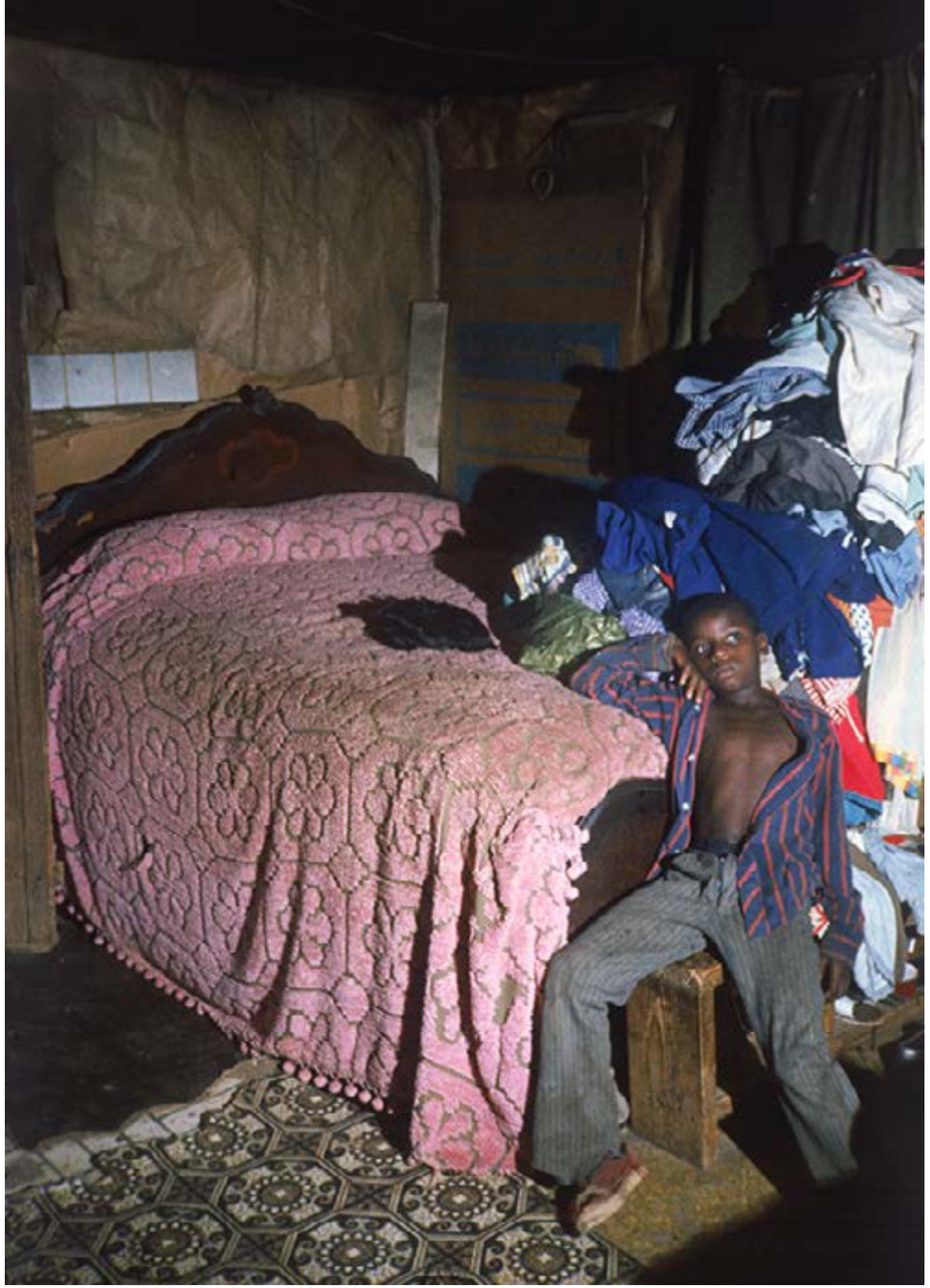

1975 - Philadelphia, MS

1990 - Georgetown County, SC

1974 - Jersey City, NJ

1973 - Greensboro, NC

1974 - Washington, NC

1975 - Notasulga, AL

1974 - Norfolk, VA

Modstandens matriarker: Den sorte bedstemors arv

"Grandmothers are the keepers of our history and culture. They are the ones who pass down our traditions and values from generation to generation." - First Lady Michelle Obama

Derfor må bedstemoren tage sig af dem. Sorte elever, som her efter årtusindskiftet er i stand til at klare sig på trods af denne den sorte families værste undertrykkelse siden slaveauktionerne, fortæller mig ofte, at netop bedstemoren var deres frelsende engel.

Grandma's hands
clapped in church on Sunday morning.
Grandma's hands
played the tambourine so well.
Grandma's hands
used to issue out a warning,
she'd say, Billy don't you run so fast,
might fall on a piece of glass –
might be snakes there in that grass.
Grandma's hand
soothed the local unwed mothers ...

Grandma's hands af Bill Withers illustreret i mit show med bedstemødre

1973 - rural Wendell, NC

1975 - Waynesboro, GA

1978 - Bullock County, AL

1974 - Palm Beach, FL

Fange transport 1974 - og stadig i dag, FL

1974 - Palm Beach, FL

1973 - Angola fængslet i Tunica, LA

Fra lænker til overlevelse: Den udvidede families rolle

"The black extended family is a network of support and love that has helped us survive centuries of oppression." - Dorothy Height, borgerretighedsforkæmper og president for The National Council of Negro Women i 40 år

"The black extended family is a testament to the resilience of the human spirit. It is a symbol of our ability to overcome adversity and thrive in the face of challenges." – Angela Davis

Selv under den mest håbløse undertrykkelse har mennesket en ukuelig evne til at overleve, og derfor er konceptet om den udvidede familie som overlevelsesenhed ofte blevet den sorte families sidste desperate middel til at overvinde virkningerne af et brutalt samfund. Men hvor begrebet i Afrika betød en tæt forbundet familie, der boede i den samme landsby, er det i Amerika kommet til at betyde løsrivelse og tvangsmæssig adskillelse af familiemedlemmer over store fysiske afstande. Når liberale undskylder ødelæggelsen af den sorte familie med forstående snak om dens "arv fra slaveriet" – som om familien selv, og uden grund, skulle have båret denne arv videre fra generation til generation – er det for at lægge skylden på et ondt system, som eksisterede for 100 år siden, så vi kan føle os selv fri for ansvar i dag.

Hvad jeg selv derimod så igen og igen, var ikke de sortes arv fra slaveriet, men tværtimod samfundets arv fra slaveriet. Når hele det system, de lever i, næppe adskiller sig fra (og direkte opfattes som) slaveri, er det klart, at den sorte familie også rent faktisk bliver påtvunget arven fra slaveriet. Mange af de forsvundne fædre til disse børn har med tiden bygget Sydstaternes landeveje som fanger i lænker. I dag har de ikke længere lænker på, da blodhunde og maskinpistoler er langt mere effektive. Ved at følge efter nogle af de salatfade, de køres ud i, opdagede jeg, at fangearbejderne bl.a. bruges til at gøre rent omkring palæerne og de private strande for verdens rigeste mennesker i Palm Beach. Disse fotos er fra S. Ocean Blvd. udenfor Trumps Mar-a-Lago. Som præsident gennemførte han den største skatteletelse i USA's historie og hjalp milliardærer med at betale mindre i skat end mange arbejdere.

At arbejde her under truslen fra hvide vagters geværer kan i den sorte bevidsthed næppe opfattes som andet end en direkte fortsættelse af det slavearbejde, der tidligere blev udført omkring de store hvide plantagevillaer. I 2022 fremsatte lovgivere lovforslag om at afskaffe dette "slaveri eller ufrivillig trældom" fra Floridas forfatning, men fik ikke bred nok opbakning. Ligesom de slavegjorte følte sig berettiget til at stjæle for at overleve de strabadser, der blev påtvunget dem, retfærdiggør mange af nutidens fanger kriminalitet som nødvendig for at overleve den fattigdom, som disse hvide millionærer har påtvunget dem. De riges aktive omvendte klassekamp har betydet en regressiv omfordeling af penge fra de fattige til de rige, væk for den relative økonomiske lighed, som jeg var vidne til i 70'erne. Når det er en kendsgerning, at sorte overalt i Amerika får meget længere straffe end hvide for lignende lovovertrædelser, bliver følelsen af slaveri en konkret virkelighed. Sorte får ofte en livstidsdom for anklager, som hvide ville være blevet frikendt for. De mange tusinde, der lider under denne tvungne arv fra slaveriet, kan på en måde kaldes politiske fanger.

1974 - Palm Beach, FL

Historisk foto af lænkede fanger

1974 - Palm Beach, FL

1974 - Palm Beach, FL

1974 - Palm Beach, FL - Tigger blandt billiardærer

Udvidelse af kløften: Ulighedens 50-årige march

"They talk about trickle-down economics, but it never trickles down / All I see is mansions while the people stuck in the ground" - Jay-Z, rapper

De fleste af mine venner i denne bog står i dag i en værre situation i dag, end da jeg mødte dem første gang. Men her på Palm Beach og Miami Beach blandt USA's rigeste familier er der mennesker, som Reagans, Bushs og Trumps skattelettelser gjorde endnu rigere. Det er også her, at sorte – bortset fra tjenestefolk – indtil for få år siden ikke måtte sætte deres ben, og hvor de stadig i praksis bliver arresteret, hvis de kommer. Af og til slipper en tigger dog ind og får en skilling af multimillionærerne.

Det er også her, USA's præsidenter spiller golf på nogle af de fineste golfbaner i verden – og bruger sorte caddier, som jeg så dem betale 5–6 dollars i timen. Og det er her, at disse sorte slavearbejdere kan iagttage de hvide millionærer sidde i deres Rolls Royce og studere de seneste børskurser fra Wall Street.

Ikke desto mindre fandt jeg her en venstreorienteret millionær, Bill Gandall, som gav mig nogle festlige dage og lod mig låne sin Mercedes, så jeg kunne følge fængselsslaverne i dette pengehelvede. Og bruger man fængselsfanger til at arbejde for sig, må man naturligvis også have politiet ved sin side. Når man har dræbt kærligheden og tilliden i samfundet, er alle verdens tv-kameraer og elektroniske overvågningsudstyr ikke nok. Det ville være forfærdeligt at få sine børn kidnappet. Så må man hellere spærre dem inde i en kold, isoleret verden, som Tania og hendes lillesøster her, og lade en cubansk barnepige tage sig af dem. Og for travle karriereforældre er det nok bedre at gøre børnene til tv-slaver end at lade dem se verden udenfor – den verden, kun få kilometer derfra, hvor Linda og hendes familie boede.

1972 - Miami Beach, FL

1974 - Palm Beach, FL with Bill Gandall

1974 - Miami Beach, FL

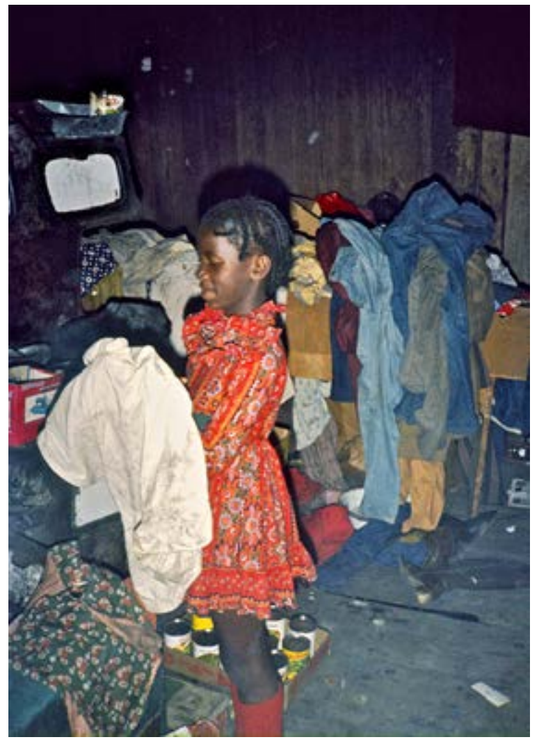

1974 - Miami Beach, FL

1974 - Miami Beach, FL

1974 - La Crosse, FL

1974 - Miami Beach, FL

1974 - La Crosse, FL

Den sorte modstandskrafts håb i lyset af undertrykkelse

"Hold fast to dreams, for if dreams die, life is a broken-winged bird that cannot fly." – Langston Hughes

Linda boede ikke så langt fra Disney World, men det skal jeg ikke sige for højt, for hun har aldrig haft penge til at tage dertil. Så fattige var de hos Linda, at de ikke havde lys før jeg flyttede ind hos dem. Jeg havde lidt millionærpenge med mig, så jeg kunne købe petroleum til en gammel lampe, de havde. Det blev en glædesdag for familien. Lindas far arbejdede fra tidlig morgen til sen aften med at passe køer for en hvid godsejer og kom først gående, ofte på bare fødder, de fem kilometer hjem hver aften i mørket ved 22-tiden. Men denne aften ville vi glæde ham med en overraskelse, og da vi så ham komme i mørket, løb Linda ud, sprang op i hans favn og råbte: "Far, far, vi har fået en gave ... se, se lys ... vi har fået lys." Og derefter dansede Linda og hendes bror udenfor i skæret fra lampen. Der var sådan en glæde over dette lys, at det varmede mig umådeligt meget efter lige at have oplevet et par kolde millionærhjem i nærheden. Der var ellers ikke meget at glæde sig over i deres tyste armod. Maden måtte altid laves udendørs over et bål, og Lindas mor kunne ikke magte andet end at sidde ubevægelig tilbage i samme stol dagen igennem på grund af stærk smerte som følge af sin sygdom. Linda måtte normalt læse lektier før solnedgang, men undertiden så jeg hende læse i lyset fra månen. Ofte tilbragte hun timer med at læse højt for mig på sengen.

"Hope is the thing that makes you keep going when everything around you is telling you to give up." — Jacqueline Woodson, "Brown Girl Dreaming"

For mig blev Linda uden sammenligning min lyseste og mest opmuntrende oplevelse i Amerika. Jeg kom til hendes familie på et tidspunkt, hvor jeg var stærkt nedslået efter måneders rejse gennem den sorte undertrykkelse og marginalisering, som jeg følte var mere ødelæggende og dehumaniserende end nogen anden fattigdom i verden. Jeg så på Linda og undrede mig over, hvad det var, der gjorde, at hun ikke var blevet kuet i sjæl og krop, som så mange andre børn i underklassen. Hvad var det, der gjorde det muligt for hendes familie at holde sammen midt i denne umenneskelige tilværelse? Og hvorfor nærede de tilmed en dybere kærlighed til hinanden, end jeg havde oplevet det i noget andet hjem, jeg havde besøgt i Amerika? At være i Lindas hjem var som at træde ind i den slags hollywoodfilm, der romantiserer fattigdom.

Mens fattigdommen overalt i USA er hæslig og giver både omgivelserne og mennesket et afskyeligt ansigt, havde den her formået at lade kærligheden overleve. Den oplevelse – midt i hæslighedernes verden at finde kærligheden – var så ubeskrivelig en oplevelse for mig, at jeg blev fuldkommen overvældet.

1974 - Miami Beach, FL

Now that we found love
what are we gonna do with it?
Let's give it a chance
let it control our destiny.
We owe it to ourselves
to live happy eternally.

Oh, love is what we've been hoping for,
and love is what we've been searching for.
Now that I've got it right here in my hand,
I'm gonna spread it all over the land.

Now that we found love
what are we gonna do with it?
Let's forgive and forget
let no thought be your enemy.
I never felt so good,
I'm as happy, happy, happy
as a man could be.
Love is what we've been waiting for,
love is what we've been hoping for.
Now that I got it right here in my hand
I'm gonna spread it all over the land...

Sangen af The O'Jays illustreret med flere fotos af Linda

1974 - Miami Beach, FL

1975 - Troy, AL

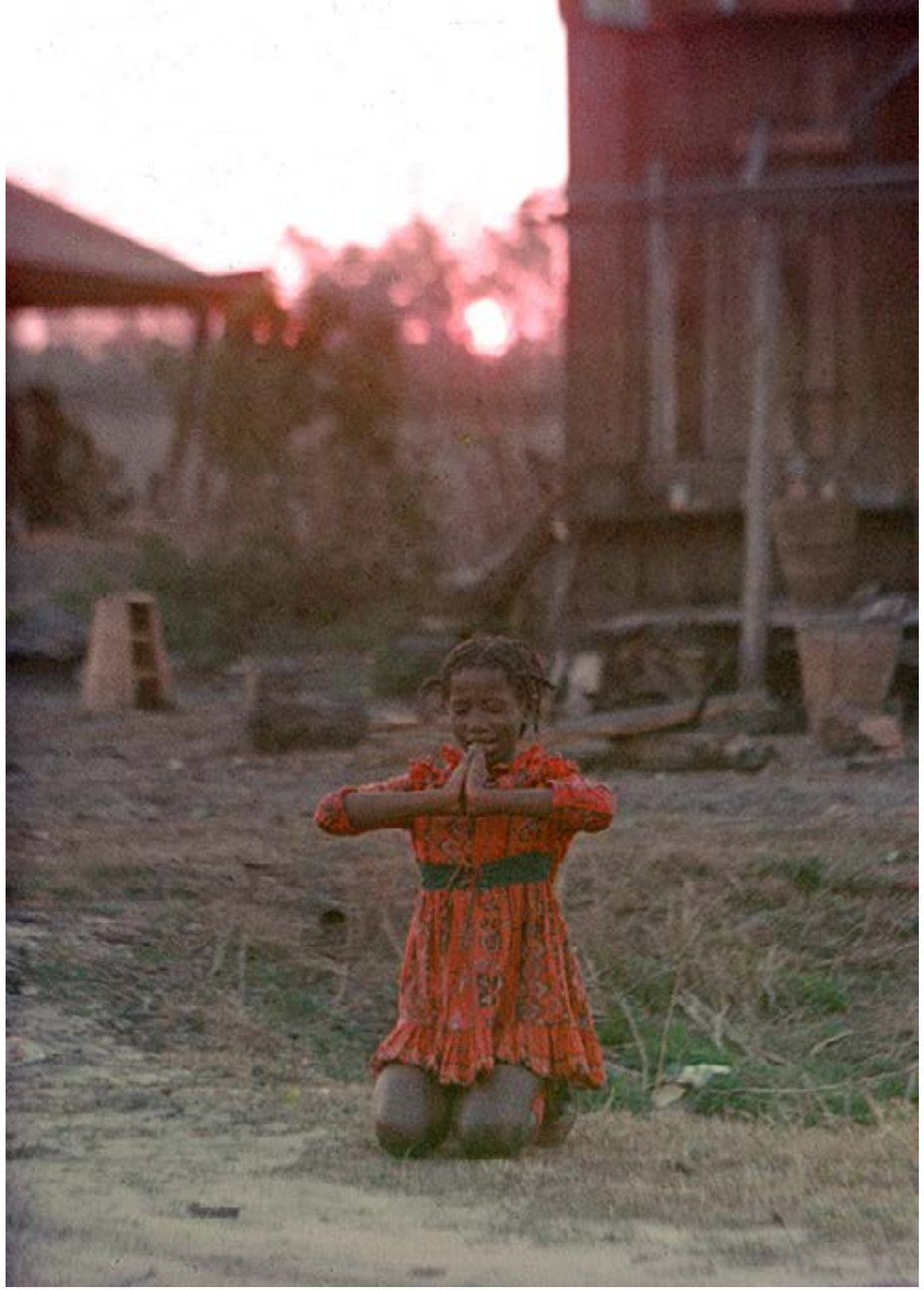

1974 - La Crosse, FL

”At man, naar det i Sandhed skal lykkes en at føre et Menneske hen til et bestemt Sted, først og fremmest maa passe paa at finde ham der, hvor han er, og begynde der. Dette er Hemmeligheden i al Hjælpekunst. Enhver, der ikke kan det, han er selv i en Indbildning, naar han mener at kunne hjælpe en Anden. For i Sandhed at kunne hjælpe en Anden, maa jeg kunne forstaa mere end han – men dog vel først og fremmest forstaae det, han forstaar. Naar jeg ikke gjør det, saa hjælper min Mere-forstaaen ham slet ikke. Vil jeg alligevel gjøre min Mere-forstaaen gjældende, saa er det fordi jeg er forfængelig eller stolt. Men al sand Hjælpen begynder med en Ydmygelse.” – Søren Kierkegaard i ”Om min Forfatter-Virksomhed”

Intermedium

Om at forstå ...

Rødderne til det hvide had

”Jeg debatterer ikke. Jeg engagerer mig. Jeg debatterer ikke had; jeg afvæbner det. Hvis du kommer ind med skydevåben, vil du kun få den anden side til at komme tilbage med skydevåben. Men hvis du kommer ind med et åbent sind og en vilje til at lytte, føler de sig bekræftet. Det handler ikke om at ændre verden. Det handler om at ændre et hjerte ad gangen.” - Daryl Davis, en sort mand, der blev ven med KKK og omvendte dens medlemmer, fra hans bog ”Klan-destine Relationships - a Black Man’s Odyssey in the Ku Klux Klan”

I mine vagabondår kunne jeg ikke forstå eller bare se det hvide had, men jeg så og fotograferede dets spor af ødelæggelse overalt. Af samme grund tænkte jeg overvejende negativt om hadefulde hvide, såsom Ku Klux Klan, som derfor aldrig åbnede sig for mig. Det eneste, jeg kunne se, var deres skilte, som var sat højt op på stålstænger, da de sorte hele tiden prøvede at brænde dem ned. Men bevæbnet med den kærlighed, jeg modtog fra mine elever gennem 30 års workshops – hvor jeg viste dem ødelæggelsen, som deres egen “uskyldige” racisme forårsagede, mens de til gengæld åbnede deres hjerter for mig og afslørede smerten, der lå bag den – begyndte det hele pludselig efter 9/11 at påvirke mit forhold til en gruppe, som tidligere havde været usynlig for mig. De myldrede nu frem fra alle afkroge og tog mig i hånden for at vise mig deres verden af smerte. Her er historierne om nogle af mine nye venner og de vise ord af min gamle inspirator:

”Mørke kan ikke uddrive mørke; kun lys kan gøre det. Had kan ikke uddrive had; kun kærlighed kan gøre det.” – Martin Luther King

1974 - Smithfield, NC

Om at forstå rødderne til det hvide had: Kan vi elske Ku Klux Klan?

"No one is born hating another person because of the color of his skin, or his background, or his religion. People must learn to hate, and if they can learn to hate, they can be taught to love, for love comes more naturally to the human heart than its opposite." - Nelson Mandela

"The focus on the Klan also helped to designate racism as an individual aberration rather than something systemic, institutional, and pervasive."
Carol Anderson, White Rage

Elske dem? I 25 år havde jeg på de amerikanske universiteter talt tomt og retorisk om at omfavne Klanen – ikke altid let at høre på for sorte og jødiske studerende – men aldrig tænkt på at omsætte ordene til handling, at "walk the talk". Som sædvanlig har vi brug for en hjælpende hånd til at integrere os med dem, vi frygter eller foragter, for hvordan kunne jeg "omfavne" uden at slutte mig til dem? Eller, som jeg spøgefuldt plejer at sige i mit foredrag: "Hvordan jeg blev medlem af Klanen?"

Her er, hvordan det utænkelige skete. DK4 lavede en film om mit arbejde i Amerika og fik den idé at sætte mig ansigt til ansigt med Jeff Berry, USA's største og mest hadefulde Klan-leder. "Ok med mig, hvis jeg ikke har foredrag. Jeg har haft med masser af racistiske studerende at gøre, og jeg kan ikke forestille mig, at en Klan-leder kan være værre," sagde jeg. Men den dag, vi skulle flyve til klanens hovedkvarter i Indiana, var et foredrag i Maine blevet flyttet på grund af snestorm. Så i stedet satte de kameraet op i New York og sagde: "Sig noget til Klan-lederen, som vi kan vise ham."

Hvad siger man til en Klan-leder, når man er omgivet af sorte og jøder i New York? Jeg begyndte at fortælle ham om alle de fattige hvide "smertens børn", som jeg havde samlet op i årenes løb, og som havde fortalt mig om endeløse prygl i barndommen eller seksuelt misbrug, og hvordan de var vokset op og havde sluttet sig til Klanen eller lignende grupper. Og hvor meget deres historier om mishandling lignede det, jeg havde set hos mange sorte fra underklassen. For at drille Klan-lederen havde jeg endda den frækhed at sammenligne vrede sorte fra ghettoen med Klanen: "... og derfor føler jeg den samme medfølelse med jer i Klanen som med mine sorte venner." Da han så videoen, blev han så bevæget at han straks sendte mig en åben invitation. (Hans kone fortalte mig senere, at jeg havde ramt lige ned i de dybeste lag af smerte fra hans misbrugte barndom.)

Nå, men jeg havde normalt foredrag hver dag og havde ikke tid til at mødes med ham. Men det følgende år skyldte min foredragsagent, Muwwakkil, mig så mange penge, at jeg fyrede ham (for en tid), og han aflyste 41 foredrag som hævn. Jeg husker, hvor lettet jeg var over at have al denne frihed til at gå ud og være sammen med rigtige mennesker i stedet for blot at holde foredrag om dem. Jeg ringede til Muwwakkil, som er sort, og drillede: "Ok, så melder jeg mig ind i Klanen for at få dig til at betale hvad du skylder."

I mellemtiden var Jeff Berry blevet dømt til (i første omgang) 30 års fængsel, så hvordan skulle jeg kunne tage en meningsfuld ferie hos Klan-lederen som inviterede mig? Ok, så flyttede jeg bare ind hos hans kone, Pamela, som nu var fungerende Klan-leder. Da jeg så, at hendes seng var lige så rodet som i andre fattige hvide hjem – medlemskort spredt ud over det hele – hjalp jeg hende med at rydde op og spurgte for sjov: "Hvis

2002 - Butler, IN. Jeg hjælper Pamela med at rydde op i det rodede soveværelse

2002 - Min første søndagsmiddag med Grand Dragon Jean og Dennis

jeg skriver mig selv på et af disse kort, bliver jeg så medlem af Klanen?" Til min overraskelse udbrød hun begejstret: "Ja, vil du ikke nok? Vi har aldrig haft en antiracist som medlem. Det vil betyde så meget for os." Og næste dag ringede hun stolt til sin mand for at fortælle ham, at de nu havde rekrutteret en antiracist. Igen havde jeg lært, hvor let det er at tilslutte sig eller integrere sig med en hvilken som helst gruppe, når man nærmer sig dem med empati og kærlighed i stedet for med fjendskab eller had. Men kunne jeg også ændre dem nu, hvor jeg ikke længere var en passivt observerende fotograf, men en engageret antiracistisk aktivist?

Det, jeg lærte ved at leve med Klanen i de næste år, hører hjemme i en anden bog. Her er blot et par højdepunkter. Jeg optog lange videointerviews med Pamela om det seksuelle misbrug, hun havde været udsat for som barn, og hun fortalte, hvordan Jeff havde udstået så forfærdelige tæsk i sin "dysfunktionelle familie", at han som barn stak af hjemmefra og siden levede på gaden som "hustler". Jeff fortalte mig i fængslet, hvordan han var blevet forsømt og ikke fik kærlighed af sin mor, der var heroinmisbruger og prostitueret. "Men i dag er hun en fin dame, efter at en sort kunde giftede sig med hende og reddede hende ud af alt det misbrug. Jeg elsker min stedfar for det."

Pamela blev ved med at fortælle mig, at der ikke var noget had i Jeff: "Han har masser af sorte venner ... Jeg kan bare ikke lide, når han taler retorisk hadefuldt om bøsser til vores møder. For mit eget vedkommende føler jeg mig stadig dybt såret over tabet af min bedste veninde, en sort kvinde, da jeg meldte mig ind i Klanen."

Alle i Klanen elskede mig, og de begyndte at invitere Grand Dragons (næsthøjest ledere i KKK) fra andre stater til søndagsmiddag med "vores nye antiracistiske medlem". Da jeg interviewede dem, fandt jeg det samme mønster af dybt misbrug i barndommen. Et år efter min middag med Grand Dragon Jean og hendes officielle bodyguard og mand Dennis (der var så stolt over at være bodyguard for sin egen kone), kom jeg ud for at besøge dem i deres fattige hjem i Illinois. Da hun så mig, kom hun løbende ud for at omfavne mig. "Jacob, Jacob, jeg er så glad for at se dig igen. Dennis er lige død af et hjerteanfald. Jeg er en fri kvinde nu." Derpå trak hun mig direkte ind i deres soveværelse og klædte sig helt af for mig. Nuvel, hun tog ganske vist et billede af mig året før, da jeg friede til Pamela – på knæ, med røde roser i hånden og klædt i et Klan-kostume – idet jeg udøvede min filosofi om at "gå i seng med

Klanlederens barnebarn svøbt i hadets symboler

2003 - Kærlighed mellem en nazist og en KKK

fjenden", men jeg havde dog grænser.

Heldigvis ville hun bare vise mig, hvordan hendes bryster og kønsorganer og hele hendes krop nu var dækket af tatoveringer. For hende var dette "at være en fri kvinde", nu hvor Dennis var død. Hvorfor? Jeg har lange optagelser af interviews med ham om de brutale tæsk, han fik som barn af en voldelig fuld stedfar, der var dækket af tatoveringer. Og den tatoverede arm, der slog ham i en uendelighed, var blevet sådan et mareridt, at han nægtede at lade Jean få tatoveringer. "Men du forstår godt, Jacob, at man ikke er en rigtig Klan-kvinde, hvis ikke man stolt bærer Klan-insignierne de mest intime steder," erklærede Jean. Hun var den officielle syerske af Klanens farverige kutter og ville lave en til mig "for kun 80 dollars på grund af vores lange venskab". Jeg kaldte dem "klovnekostumer", hvilket altid fik dem til at grine, da de udmærket vidste, at det eneste, KKK handler om i dag, er at klovne for os andre i disse historiske kostumer i et desperat forsøg på at få lidt opmærksomhed. At de klædte sig i hadets lånte fjer, følte jeg også, da deres to papegøjer holdt mig vågen hele natten og skreg: "White Power!" Jeg hørte dem ikke som racistiske skrig, men som to fugle, der hele deres liv havde siddet ved siden af telefonsvareren og internaliseret dens budskab, som jeg snart hørte som "poor white trash power" – et råb om hjælp fra en gruppe af amerikanere, der aldrig på nogen måde har følt sig som en del af den hvide magtstruktur, som andre hvide nyder godt af. Jeg så mange eksempler på, hvordan de føler sig såret og forvirret, når vi kalder dem hadefulde. De blev ved med at advare mig mod at besøge Wally, en nazist, der havde giftet sig med Klan-lederens datter, Tania, "for nazisterne er fulde af had" (i modsætning til os). Igen så jeg tendensen til, at vi mennesker har behov for at se nogle mennesker som værre end os selv for at holde os moralsk oppe og retfærdiggøre vores egen "mere uskyldige" racistiske tænkning. Alligevel fandt jeg efter blot én aften med Wally smerten i hans liv. Han fortalte mig, at han havde været lykkeligt gift i New York, men at han en dag så sin kone og datter fanget i krydsild mellem sorte gadebander og blive dræbt af vildfarne kugler. Han gik derpå helt fra forstanden og meldte sig ind i Nazi-partiet. Kort tid efter så han Klan-lederen og hans datter i Jerry Springers tv-show, forelskede sig i hende og kørte hele vejen ud til Indiana for at fri. Ved at blive gift med Tania var det, som mine Klan-venner sagde, "at vi fik nazistisk afskum ind i vores stolte Klan", hvilket fik dem til at skamme sig. Jeff fortalte mig i fængslet, hvor rasende han var over, at Wally og Tania i hans fravær havde overtaget Klanens radiostation, "så alle amerikanere nu tror, at vi handler om had og ikke om retfærdighed og borgerrettigheder for hvide".

Jeg tog masser af billeder af Wally heilende til Hitler med sin nye datter, Kathrin, men jeg var ikke bange for at hun skulle blive hjernevasket til at blive en ondskabsfuld racist, da jeg så den overstrømmende forældrekærlighed, hun var genstand for. Wally var så bange for at miste sin nye datter, at han nægtede at arbejde og brugte al sin tid med Kathrin. Dag efter dag så jeg ham sidde og læse børnebøger for hende, og i årenes løb oplevede jeg, hvordan hun kom i gymnasiet og blev en udadvendt og sund kvinde, i modsætning til så mange i Klanen, som var blevet misbrugt eller var vokset op uden kærlighed.

Mit lange og vedvarende venskab med Klanen gav mig en god mulighed for at teste dem, ligesom jeg er sikker på, at de testede mig. Jeg testede dem på deres dybere følelser over for sorte, indvandrere, muslimer, homoseksuelle, jøder osv. Muslimer: "Gode gudfrygtige mennesker" (ja, det var, før Trump populariserede islamofobien). Kun homoseksuelle blev nedgjort af enkelte som Jeff, men når jeg ændrede spørgsmålet til: "Hvad ville du sige, hvis dit eget barn var homoseksuel?", sagde de som regel: "Åh, så ville jeg elske dem ligesom mine andre børn" – et svar, jeg ikke fik fra de fleste republikanere på det tidspunkt. På nogle områder, som f.eks. dødsstraf, var de længere til venstre end de fleste amerikanere. Det mest antisemitiske, jeg hørte, var fra Jean. En dag spurgte hun mig, om jeg troede på Holocaust. Jeg fornemmede, at hun havde læst nogle af de vilde Holocaust-benægtelser på internettet, og gav hende et langt foredrag. Hun var tydeligvis lettet over at høre mit svar, og siden da kaldte de mig "professoren".

Da jeg begyndte at holde foredrag i Danmark om, at jeg så mindre had i Klanen end i danskerne med deres holdning til indvandrere, rejste en vred sort kvinde sig op og sagde: "Jacob, min mor tog mig med at se Amerikanske Billeder da jeg var 14 år, og du var min store helt dengang. Jeg gik rundt med en t-shirt, hvor der stod 'Bomb the Klan'. Men nu må jeg sige, at du er gået fra forstanden." Til denne kvinde, Rikke Marott, som nu var 34 år, sagde jeg: "Jeg kan høre, at du har nogle fordomme mod Klanen, og som du ved fra mit foredrag, er der kun én ting, du kan gøre, hvis du har fordomme mod nogen: bearbejde dit had ved at flytte ind hos dem og se dem som mennesker. Hvorfor tager du ikke med mig til Amerika og flytter ind hos Klanen? Så kan du bombe dem, så meget du vil. Jeg lover at fotografere det." Derpå tog Rikke sygeorlov fra sit modeljob for at komme med mig. Det var min chance for at sætte både hende og Klanen på en prøve. Jeg vidste, hvad der ville ske og de endte da også med at elske hinanden, og senere skrev hun en bog om, at hun som sort ikke fandt noget had i Klanen – i hvert fald ikke så meget som i danskerne. Jeg nød at tage videoer, når hun underholdt Klanen med at fortælle om, hvordan hendes "sorte familie dræbte hundredvis af hvide". Selv om hun sagde, at det var hendes masai-stamme under Mau Mau-opstanden, forstod den uddannede Klan det i en sort-hvid amerikansk kontekst og sad i målløs beundring for den modige sorte kriger, der var trådt ind i deres liv. "Jeg vil gerne møde vores nye sorte medlem, så jeg kan imponere de 5.000 sorte, som

Papegøjer, der taler hadets beskidte sprog

2003 - Wally, mens han til Jeffs ærgrelse havde overtaget KKK's radio til at sprede had

2002 - Klanlederens barnebarn får lektiehjælp

2003 - Sort og hvid kærlighed i Ku Klux Klan

jeg er omgivet af her i fængslet," sagde Jeff Berry. Så vi brugte 11 timer på at køre til fængslet, kun for at finde ud af, at de ikke ville lukke Rikke ind. Pam og Rikke stod og krammede hinanden grædende af skuffelse. Da Rikke oplevede den dybe kærlighed mellem Pam og Jeff, besluttede hun sig for at gøre noget ved det sammen med mig.

Her er grunden til, at det er vigtigt at flytte ind hos dem, man har fordomme imod. Hvis jeg ikke havde boet sammen med Pamela, ville jeg ikke have overhørt en telefonsamtale mellem hende og en nabo, hvor det pludselig gik op for mig, at Jeff var uskyldig i den forbrydelse, han sad i fængsel for. Det var faktisk hans egen voldelige søn, der altid var i barslagsmål, som under et skænderi med nogle fjendtlige journalister havde truet dem med et gevær. Der ville ikke være sket mere, hvis ikke mine venner i Southern Poverty Law Center havde hørt om det til sidst. De gør et beundringsværdigt arbejde med at holde øje med alle hadegrupper i Amerika. De anklagede nu Jeffs søn for "forsøg på kidnapning", men Jeff kunne ikke holde tanken ud, at hans søn skulle i fængsel, så han tilstod forbrydelsen. Og når man er Klan-leder i Amerika, kan man let blive idømt op til 30 års fængsel, selv om der ikke var nogen vidner, ingen kom til skade, og Jeff aldrig før var blevet dømt for en voldsforbrydelse.

Da Rikke og jeg fandt ud af, at Jeff sad i fængsel af kærlighed og ikke for had, satte vi sammen med hans sorte advokat et kæmpeforsvar op for ham. Vi løb til advokater og dommere og lokale aviser, og jeg begyndte at skrive forsvar på internettet og kaldte et af dem "Romeo og Julie i Klan-hætter". Jeg kunne ikke lade være at drille Rikke: "Hey, jeg troede, du kom for at bombe Klanen, ikke for at befri deres leder."

Vores fælles indsats lykkedes, og Jeff blev befriet. Han var dybt taknemmelig for sin "antiracistiske" frelser og tog mig med rundt for at møde alle sine fattige lokale venner. Desværre havde han nu mistet sit job, og da jeg under mine besøg i fængslet havde fortalt ham, hvordan jeg lod sorte gangstervenner i ghettoerne sælge min bog som et alternativ til at sælge stoffer, sagde han: "Jacob, kan jeg ikke også sælge din bog?" Og sådan fik jeg Amerikas største Klan-leder til at køre rundt og sælge min antiracistiske bog. Han grinede lige så meget som jeg over ironien, men hvorfor ikke, sagde vi, slå os sammen med de skabninger, Vorherre sender os, for at tjene lidt penge og have det lidt sjovt med hinanden?

Og da jeg så, hvordan Klanens primitive hjemmeside var blevet totalt forsømt under Jeffs fravær, fik jeg hans tilladelse til at være den officielle webmaster med frie hænder til at redigere siden. Til min overraskelse fandt jeg næsten intet had, som jeg måtte smide ud – kun over for pædofile. Dette had forstod jeg nu baggrunden for, så jeg lod dem beholde det, for vi har jo alle et behov for at hade noget, når vi har det skidt. Som jeg sagde til mine sorte og jødiske venner: "Nu har I mig som jeres garant for, at der ikke kommer noget racistisk eller antisemitisk på Klanens hjemmeside. En sådan magt over Klanen får I kun ved at give dem magt (empowerment) med kærlighed og hengivenhed. Hvis I angriber dem med had og fordomme, vil de kun gøre sig selv værre for at leve op til rollen som 'de onde' – den negative opmærk-

Jeff er den eneste KKK-leder, der har marcheret i Manhattan.

Så hvorfor ikke forsøge at fredeliggøre en så provokerende Klan-leder?

somhed, som de i deres dybe selvhad altid har søgt."

Det virkede, som om jeg ikke kunne gøre noget forkert nu, og Klanen begyndte at arrangere vilde fester for mig, hver gang jeg kom forbi på foredragsturneerne. Som regel tog jeg højtuddannede antiracistiske aktivister med mig for at hjælpe dem ud af deres blinde had til KKK. Det var ikke svært, når vi kom uanmeldt og blev mødt af Klan-lederen med: "For pokker, Jacob, hvorfor kom du for sent? Du ville have elsket den vilde fest, vi havde i går aftes. Vi havde så mange af dine sorte og mexicanske venner, der festede med os, selv nogle af de lokale amishfolk kom ..."

Til sidst ville jeg, takket være vores lange venskab, sætte Jeff på den ultimative prøve ved at tage ham med rundt i Amerika for at møde alle mine gamle sorte venner, der er nævnt i bogen. Jeg vidste, hvordan han ville reagere, men jeg inviterede en dansk tv-reporter med som vidne og for at hjælpe danske skolebørn ud af deres evindelige "kultdyrkelse af djævelen"-opdragelse og begynde at tage ansvar for racismen i sig selv frem for at se bjælken i deres brors øje.

Der var bare ét problem, som jeg ikke havde forudset. Privat havde jeg aldrig fundet nogen dyb racisme hos Jeff, men han vidste som alle klansmænd udmærket godt, at hvis de var sig selv, ville ingen blive ved med at dyrke dem som "de onde" – den eneste rolle, som gav dem lidt opmærksomhed og ver-

Et eksempel fra min tid som officiel webdesigner for Ku Klux Klan

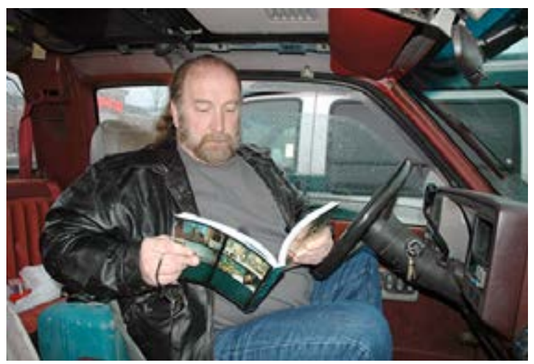

Klan-lederen på vej rundt for at sælge min antiracistiske bog

Vi brugte en hel dag på at køre for at besøge Jeff i fængslet, hvor Klanlederen ville imponere sine mange nye sorte venner med "mit nye sorte medlem" - Rikke.

densberømmelse. Så hver gang kameramanden satte sin linse på Jeff, begyndte Jeff med al sine latterlige Klan-floskler. Jeg var overrasket, da han aldrig havde talt sådan privat eller blandt sine Klan-venner. Og hvad der chokerede mig endnu mere var, at han nu tvang mig ind i den modsatte rolle, hvor jeg spillede den store antiracist (ligeså for ikke at tabe ansigt over for tv-seerne). Vi endte begge med at hade medierne for altid at sælge had og splittelse og for næsten at ødelægge vores venskab. Privat elskede Jeff at møde mine sorte venner, såsom Mary (side 130?), hvis hus var blevet angrebet med brandbomber af racister, og Virginia Pate (side 44?), den ældre enke, som jeg havde boet hos i sumpen. Og respekten var gensidig. Da vi kom til Virginia Honore (side 37?), som jeg havde kendt og flirtet med siden hun var 16 år, og som nu var gift med Howard, en fængselsbetjent i Angola-fængslet, havde Jeff kørt så meget bil, at han blev udenfor for at sove i bilen. Så mens vi sad på verandaen og snakkede, sagde jeg pludselig til Virginia: "Jeg har altid kendt dig som en omsorgsfuld kristen, der kan tilgive alle. Men hvad nu, hvis jeg en dag bragte en Ku Klux Klan-leder med mig?" Hun svarede: "Du ved, at jeg vil elske ham lige så meget som Guds andre børn. Det har aldrig spillet nogen rolle, hvilke venner du har taget med dig til min hytte i årenes løb – multimillionærer som Anita Roddick eller de fattigste vagabonder for at give dem et bad." Jeg sagde: "Nå, men jeg har faktisk Amerikas største og mest forhadte Klan-leder med mig denne gang." Jeg gik ned fra verandaen og vækkede Jeff. Uden at blinke med øjnene gik Virginia ind i huset for at hente noget at spise og drikke til ham. Det blev en uforglemmelig aften med latter og lange diskussioner, hvor de til min overraskelse var enige om næsten alt (fra et moralsk synspunkt), f.eks. deres modstand mod blandede ægteskaber. "Jenny," kaldte Virginia, "kom herud og hør det fra en klansmand selv, at det er forkert af dig at gå ud med din hvide kæreste. Det vil gå ud over børnene at vokse op som mulat." Og de mente bestemt begge, at der ikke kunne komme noget godt ud af fængsel eller dødsstraf. Med sin mand Howard havde Virginia adopteret en 16-årig dreng for at holde ham væk fra kriminalitet, men han begik et brutalt mord, og nu var det Howards opgave at føre sin egen adoptivsøn til henrettelsen. (Howard var også statist i filmen Dead Man Walking.)

Jeff blev modtaget med kærlighed og tilgivelse af alle mine sorte venner – selv da jeg bragte ham med til menigheden i min eks-svigerfars gamle shack-kirke i Philadelphia i Mississippi byen, der er berømt for Ku Klux Klans mord på tre borgerrettighedsarbejdere, som skildret i filmen Mississippi Burning. Jeg har altid troet på og praktiseret at bringe folk sammen som den bedste måde at hjælpe dem ud af deres frygt og dæmonisering. Det gjorde da også helt sikkert et dybt og varigt indtryk på en Klan-leder at møde al denne tilgivelse fra sorte, ligesom Jeff og jeg havde påvirket hinanden gennem vores lange venskab. Alligevel havde jeg ikke forventet, at det ville være så let at hjælpe en leder ud af Klanen (det havde aldrig været formålet med mit engagement), men kort efter rejsen opløste Jeff alligevel hele sin Klan-gruppe. Han havde været med i KKK hele sit liv. Det havde været hele hans identitet og forsøg på verdensberømmelse, men det gav ingen mening for ham længere. Det næste, der skete, kom som et chok for mig. Nogle af medlemmerne,

Til venstre: Jeff møder Virginia og Howard i tv-filmen "Jacob og Klanen"
Til højre: Se hele filmen til højre

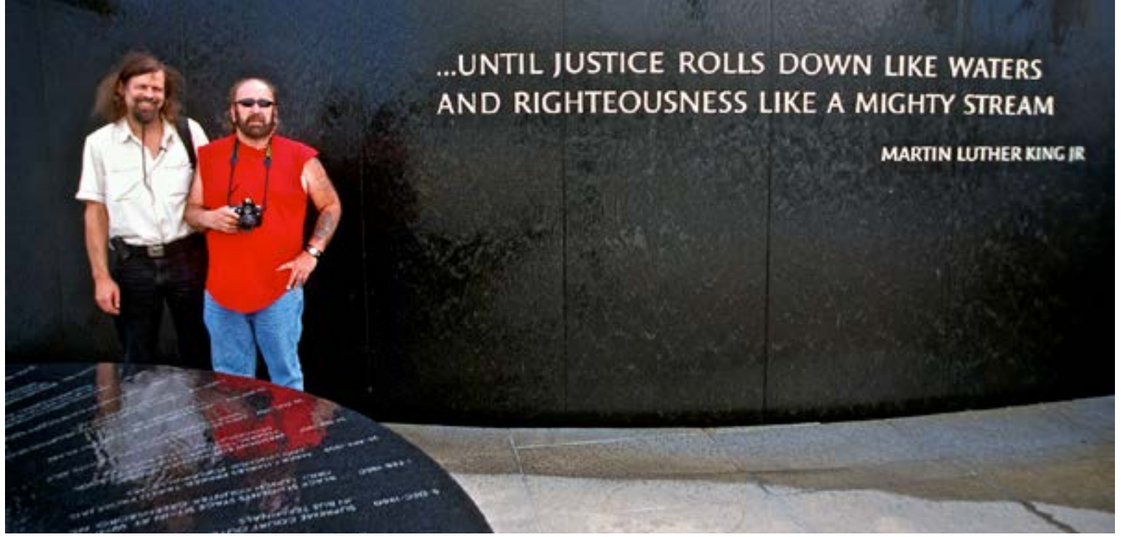

Jeg kørte 24 timer med klanlederen for at vise ham monumentet for borgerretskampen i Montgomery med de 41 folk, der blev dræbt af Klanen

herunder Jeffs egen søn, som han havde reddet fra at blive fængslet, blev så rasende, at de forsøgte at slå Jeff ihjel. Han blev gennempryglet så grundigt, at han lå i koma i to måneder, og hans læger tvivlede på, at han ville overleve. Da han vågnede, var han blind og handicappet for livet. Men da jeg besøgte ham og Pamela, blev de så glade for "gensynet", at de gav mig deres egen seng. Nu prædikede han kærlighed i en kirke i stedet for had i skoven. Jeg så ingen forskel fra den gamle Jeff. Det gav bare mere mening nu, at han søgte den opmærksomhed, han længtes så meget efter, ved at bruge lys i stedet for mørke – det hellige kors i stedet for det brændende kors. Den dybe kærlighed inden i ham havde lige siden mishandlingen, han var udsat for i barndommen, været så forkrøblet og lukket inde, at vi, der kiggede ind udefra, havde forvekslet den med had.

Klanlederen med Virginia og Howard kendt fra filmen "Dead man walking"

- Med Jeff, der nu er lammet og blind for livet.

Om at forstå rødderne til det hvide had: Kærlighed forklædt som had 1.

.....og hvorfor det er så let at afvikle KKK

"The Klan's legacy is still alive. We gotta dismantle it, not just condemn it." - Killer Mike, rapper

"We can't dismantle white supremacy without dismantling the KKK, both in its physical form and its ideological form." - Ibram X. Kendi

I bøger om Ku Klux Klan beskrives Robert Moore som en af de farligste Grand Dragons i USA. Han truede med, at "hans klansmænd ville åbne ild og meje moddemonstranter ned, hvis de vovede at modsætte sig" hans møder, "og Gud forbyde det, hvis der er børn til stede". Jeg indrømmer, at et så inflammatorisk sprog kan være farligt for svage sjæle, så da jeg mødte Robert til en fest i Klanens hovedkvarter, var jeg nysgerrig efter at finde ud af, hvad han var lavet af. Ganske vist kunne denne lille, fede, frygtsomme og tavse mand se skræmmende ud med alle sine hadefulde tatoveringer, men, tænkte jeg, døm aldrig folk på deres udseende; se, hvad de rummer i hjertet (under hans store ølvom). Jeg fik min chance under drukorgierne. Han blev ved med at spørge, om han kunne køre med mig til Mississippi, da jeg var på vej til New Orleans. "Hvorfor vil du derned?" spurgte jeg overrasket, da han ikke engang havde råd til en busbillet til sit hjem i North Carolina. Han ville ikke svare foran de andre klansmænd. (Man praler ikke af kærlighedens gerninger i Klanen.) Men efter at vi havde drukket masser af øl, løsnede han op og fortalte mig stille og roligt sin historie.

Her er den korte version. Han var tidligere lastbilchauffør og havde været med i Klanen hele sit liv. For nylig havde han gennemgået flere farlige hjerteoperationer, hvorefter lægerne forbød ham at arbejde igen. Han gik på førtidspension, hvad man ikke kan leve af i USA. Så nu lå han ludfattig i Lexington, North Carolina, på sofaen hos sin første ekskone (han havde haft fire).

En dag så han i fjernsynet, hvordan tusindvis af sorte var druknet under orkanen Katrina. Han blev så rørt, at han lånte penge af venner til en busbillet til Mississippi. I to måneder hjalp han de sorte med at genopbygge deres hjem, fælde og fjerne væltede træer osv. Det var så hårdt fysisk arbejde for den tykke mand, at Klan-lederen bagefter inviterede ham op til det nationale hovedkvarter, hvor vi havde mødtes for at komme til hægterne efter festen. Men nu ønskede han at tage tilbage og fortsætte arbejdet, eller som han fåmælt udtrykte det i Klan-retorik: "For at hente mine ejendele, såsom Klan-kutten, så jeg kan vise den til min 17-årige søn, der lige er kommet ud af fængslet." På trods af lægernes advarsel om, at Robert risikerede at dø, hvis han udførte fysisk arbejde, havde denne klansmand hjulpet sorte med at genopbygge deres liv igen. Historier som disse har altid inspireret mig. De minder mig om, at under den stenhårde facade, som mange af os gemmer sig bag, hvis vi har været udsat for modgang, kan man altid finde et hjerte, der

Robert Moore ved vores løsladelsesfest for de to Klanmedlemmer efter deres 5 års fængselsdom for narkotika.

Th. Nogle gange er det lidt svært at omfavne mine nye venner....

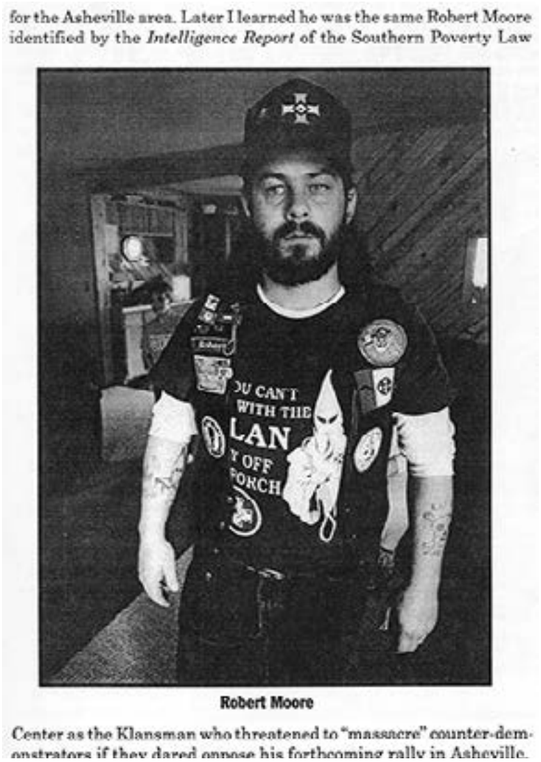

for the Asheville area. Later I learned he was the same Robert Moore identified by the *Intelligence Report* of the Southern Poverty Law

Robert Moore

Center as the Klansman who threatened to "massacre" counter-dem-

Måden Robert Moore optræder på i bøger om KKK, skræmmende på ydersiden, men se altid efter, hvad mennesker rummer i hjertet

banker af godhed og kærlighed, hvis man graver dybt nok. Jeg var så begejstret, at jeg måtte kramme ham igen og igen, selv om det var svært at nå rundt om den store ølmave. Jeg var så inspireret, at jeg gjorde ham til min officielle chauffør i Amerika.

For hvad har vi Klanen til, hvis ikke til at ansætte dens medlemmer i konstruktivt antiracistisk arbejde? Robert var nu så stolt over at komme med mig ind på de elitære universiteter, som han som "fattig hvidt affald" aldrig før havde haft adgang til. Og man kan næppe få en bedre chauffør end

Nancy efter at hun havde slanket sig

Th - Justin beundrer sin far med heil hilsner

en klansmand. Det meste af sit liv, fra fyraften fredag til mandag morgen, havde han kørt rundt i hele Amerika til disse latterlige Klan-møder i weekenden for 30 magtesløse medlemmer ude i skoven, hvor deres lokale sorte venner stod og grinede af dem (for næste dag at gå på jagt sammen, som de altid havde gjort). Han kunne køre 24 timer uden at sove, mens jeg kunne tage en lur og læse i sengen bag i min varevogn.

Robert rørte mig så meget, at jeg senere tog med ham hjem. Han er en af de få i Klanen, der stadig siger "nigger" og bruger tom retorik som: "Jeg forsvarer min race!" "Hvorfor ligger du så på sofaen, mens din ekskone boller en mexicaner i soveværelset lige bag dig?" drillede jeg, idet jeg vidste, at mexicanere er lidt værre for Klanen, da de tager arbejde fra dens medlemmer. "Den bønnegnasker," svarede han, "har været en god stedfar for mine sønner i alle de år, jeg har forsømt dem."

Til Nancy, sin ekskone, sagde han: "Han fandt sig kun i dig og dine 600 pund, så han kunne få sit green card." De grinede begge to. Nancy hævdede, at hun lige havde tabt 400 pund, så de nu alle tre kunne sidde sammen på sofaen. I løbet af de næste par dage bekræftede hun på mit videointerview med hende den historie, som Robert allerede havde fortalt mig. I hele sin barndom var han blevet brutalt pryglet af sin fulde stedfar. Da han var 14 år, skar han sin stedfars mave op med en barberkniv, mens han sov. Han afsonede fem år for mordforsøget. Da han kom ud af fængslet, mødte og giftede han sig med Nancy, men de var så fattige, at de måtte dele hans voldelige stedfars etværelses hytte. "Robert var fuldstændig vild," sagde Nancy. De var begge narkomaner, så deres to sønner blev taget i forvaring af børneværnet. Næsten alle deres venner var sorte, og Nancy hørte aldrig Robert sige et ondt ord om sorte. Hun forstod heller ikke, hvorfor han meldte sig ind i Klanen. Selv om KKK hjalp ham ud af narkoen, ville hun nu ikke have noget med ham at gøre, og hun har kun haft sorte og mexicanske kærester, siden de gik fra hinanden.

Roberts søster blev ligeledes misbrugt og tog som 12-årig en køkkenkniv og stak den i halsen på deres stedfar. Han overlevede, og hun blev fjernet fra deres dysfunktionelle familie. Alligevel var det den ældste bror, som jeg fandt mest interessant. Han var en eneboer, der gemte sig dybt inde i skoven, og han var overrasket over, at jeg fandt ham, men ville ikke lade mig fotografere ham. Han havde været ind og ud af fængslet hele sit liv for at brænde huse ned – uanset ejernes race. At blive pyroman var hans måde at brænde sine kors på (eller at brænde sin smerte væk).

For mishandlede børn rundt om i verden ender naturligvis ikke alle som klansmænd, nazister, islamister eller bandemedlemmer. Der er tusind forskellige måder, de udlever deres vrede og ubehandlede sår på. Hvis de ikke har været udsat for fysisk overlast, er det som regel psykisk misbrug. Som Hitler sagde, var det værste ikke alle tæskene fra hans far, men når hans far ydmygede ham offentligt. Og da den lille Adolf ikke havde en kærlig bedstemor eller en frelsende engel, endte han med at lade sin vrede gå ud over millioner af mennesker. Derfor er det så vigtigt, at vi med "overskud" lærer at være frelsende engle for dem med "underskud", som f.eks. naboens misbrugte søn.

Tag Robert og Nancys to uelskede sønner, som Nancy og hendes mexicanske mand siden adopterede. Den ældste søn, Thomas, sidder i fængsel for at have brandbombet huse, mens Justin, som netop var blevet løsladt, har siddet et år i fængsel for røverier, som han havde begået sammen med sine sorte venner. "Han skulle have været i fængsel meget længere," sagde Robert om sin mentalt handicappede søn. Justin var 17 år, da jeg mødte ham, og det var tydeligt, at han længtes efter sin fars kærlighed. Han så ham nu for første gang – den store tilbagevendte Klan-leder, som han havde beundret og savnet hele sit liv. Robert fortalte ham historier om sine "formidable kampe" som "væbnet korsfarer", og Justin fantaserede om at blive en stor klansmand. Han overgik sin far i "nigger-snak" og nedsættende vendinger – i en sådan grad, at det gjorde Robert utilpas fordi han indså, at hans naive søn faktisk tog vendingerne alvorligt.

Så Justin løb nu rundt i skolen og pralede med at blive en stor Klan-leder ligesom sin far, når han blev voksen. Det hjalp ikke på hans popularitet: Han var den eneste hvide dreng i en sort ghettoskole. Faktisk havde denne søn af en Klan-leder aldrig i sit liv haft en hvid ven! Jeg havde allerede set dette Klan-fænomen, især i Sydstaterne; klansmænd har normalt gået i skoler med op til 95 procent sorte. De er som "fattigt hvidt affald" de eneste hvide, der ikke har råd til at tage deres børn ud af de offentlige skoler eller flytte væk. Dette forklarer en anden modsigelse, som jeg havde observeret. Folk over hele verden har en tendens til at holde fast i deres skolevenner senere i livet, så mange klansfolk ender med at have langt flere sorte venner end de fleste hvide. Som Barack Obama skrev i sine bøger, har de fleste hvide i USA ikke en eneste fortrolig sort ven. Alligevel praler Klanen ikke med disse venskaber, fordi samfundet så ikke ville kunne gøre dem til skurke og syndebukke – og klansmændene altså ikke ville opnå den "skurkerolle", som de søger i deres smerte og selvhad. At vokse op "on the wrong side of the tracks" og blive stigmatiseret af vores racistiske tankegang giver dem, især efter endeløse tæsk af arbejdsløse alkoholiserede stedfædre, et enormt behov for at råbe: "Vi er lige så gode som jer hvide derude i forstæderne!" Og de bruger det eneste sprog, som de ved, at vi vil lytte til – et ulækkert racistisk sprog. Det var trist at sidde sammen med de tre i Nancys rådne shack "on the wrong side of the tracks", omgivet af sorte på alle sider. De havde ikke råd til at købe petroleum til ovnen på gulvet, så de holdt sig varme i deres overfrakker og den kærlighed, der flød i den genforenede familie – oftest udtrykt via de to drenge, der drillede Nancy om hendes sexliv med hendes mexicanske kæreste, Pedro, som Robert modvilligt indrømmede, at han elsker. "Salige er de sagtmodige," tænker jeg altid, når jeg er sammen med Klanen, "for de skal arve jorden."

Jeg har fulgt Robert gennem årene og troede, at jeg nu vidste alt om ham. Jeg grinede, da jeg så ham i Jerry Springers tv-show, hvor han simulerede den rolle som "bad guy", som han havde lært så godt. Foran hundredvis af hadefulde tilskuere bankede han Justin for at have en sort kæreste, mens Justin, den ikke så kloge søn, angreb

2015 - Da jeg 10 år senere viede Robert til hans femte kone foran inviterede Klan-sympatisører

sin halvsøster Tania for at have et "bønnegnasker-baby" (hun græd på scenen: "Men du elsker både ham og din egen mexicanske stedfar og opfører dig kun sådan for at få din fars kærlighed"). De var alle blevet betalt, kørt i limousiner, indkvarteret på de fineste hoteller, manipuleret og koreograferet af Jerry Springer for at få hele verden til at tro, at de hader mexicanere og sorte i dette vanvittige gladiator-show for os, de virkelige hadere.

Ti år senere bad Robert mig om at vie ham med hans femte kone, Peggy, "en god kristen", en præstedatter fra Nordstaterne, som forsøgte at være hans frelsende engel. Så jeg kørte med et dansk tv-hold hele vejen til Arkansas. Jeg havde viet både muslimske og jødiske par, så jeg følte, at det kunne være sjovt også at være giftefoged for et kristent Klan-par. Her er et uddrag af min bryllupstale, som blev filmet foran Roberts overraskede klanvenner:

"Kære Robert og Peggy

I dag er vi sammen med jeres venner, fordi jeres ægteskab gennem borgerligt ægteskab nu skal bekræftes. For jer to, Robert og Peggy, har det været en lang og stenet vej, før I fandt hinanden og på en måde reddede hinanden.

Da jeg mødte dig i Klanen, fandt jeg, modsat hvad jeg havde forventet, ikke noget had i jeres gruppe, men meget kærlighed hos en gruppe mennesker, som jeg snart indså, ikke havde haft meget kærlighed i deres egen barndom. Jeg håber ikke, at du har noget imod, at jeg fortæller det her, hvordan du brutalt blev pryglet og mishandlet, siden du var fire år gammel af din voldelige stedfar ... og da du var 14 år, skar du din stedfars mave op med et barberblad og fik fem års fængsel. Og så begyndte problemerne igen. En dag lynchede du en sort ..."

Her kvaltes jeg i mine ord, bogstaveligt talt i smerte. For under min joggingtur samme morgen faldt og brækkede jeg et ribben og blev behandlet på hospitalet. Da jeg kom forbi med filmholdet for at fortælle Robert, at jeg ikke var sikker på, om jeg kunne nå brylluppet den aften, og han så mine bandagerede sår, sagde han, at der var noget, han gerne ville tilstå mig, som han aldrig havde fortalt mig før. "Jacob, jeg er nødt til at lette mit hjerte og fortælle dig først, at jeg engang lynchede en sort mand. Det begyndte i North Carolina, da han forulempede en lille pige på fire år. Faren til den lille pige var en god ven af et af vores medlemmer. Så vi samlede ham op en aften, da vi var til en fest og drak en masse øl – ligesom vi gør her i dag. Vi tog ham med op i bjergene og lagde et reb om hans hals og spurgte ham, om han havde noget at sige. Han sagde: 'Må Gud være min sjæl nådig.' Det var dér, jeg hængte ham. Han faldt ned. Og så skar jeg halsen over på ham for at sikre mig, at han var død." Robert var nu, ligesom jeg, synligt plaget. "Jeg har mareridt." Jeg var fuldstændig i chok. "Har du?" "Ja, nogle gange, når jeg lukker øjnene, ser jeg den nigger hænge der og svinge. Well, nogen der siger, at de kan slå nogen ihjel uden at det rører dem, ja, de er fulde af lort. Efter alle disse år vågner jeg stadig op, som om nogen har hældt vand ud over mig. Det er noget, jeg må tale med Peggy om, for det plager mig. Mareridtene bliver ved og ved med at komme tilbage. Det er uden ende."

Jeg var målløs, og selv om jeg burde være blevet hos Robert, besluttede jeg at tage tilbage med kameraholdet til deres hotel for at tænke over, om jeg nu kunne gennemføre vielsen samme aften. Jeg besluttede, at jeg ikke kunne svigte ham. Jeg måtte løftes ud af sengen skrigende med mit brækkede ribben.

Så her er brudstykker fra resten af min lange bryllupstale:

"... En dag, Robert, så du i fjernsynet, hvordan orkanen Katrina hærgede Mississippi og Louisiana og druknede tusindvis af mennesker. Du blev så bevæget af at se al den lidelse ... så der arbejdede du for at hjælpe folk med at bygge deres huse op igen ... Det var hårdt fysisk arbejde ... her så jeg, hvordan du satte dit eget liv på spil for at redde sorte mennesker ... Det er det, jeg kalder 'kærlighed forklædt som had', og det er derfor mennesker som dig, Robert, der giver mit liv inspiration.....

Og derfor vil jeg slutte med et citat fra Paulus: 'Kærligheden er tålmodig, kærligheden er mild, den misunder ikke, kærligheden praler ikke, bilder sig ikke noget ind. ... Den finder ikke sin glæde i uretten, men glæder sig ved sandheden. Den tåler alt, tror alt, håber alt, udholder alt.' Jeg spørger dig, Robert, vil du have Peggy som din ægtefælle?"

Min tale udløste overraskelse og lettelse hos de festende Klan-medlemmer. Siden da har jeg fortsat min snak med Robert om lynchningen.

"Ville du også have gjort det mod en hvid pædofil?"

"Ja, Jacob, du ved, at jeg ikke ser i farver."

Hm, sandelig et overbevisende svar fra en aktiv klansmand. Med min viden om Klanens enorme had til pædofile, et had der åbenbart også er politisk korrekt i Amerika, forstod jeg hans logik. Robert begik sin forbrydelse i 1985, fire år efter lynchningen af Michael Donald, som officielt var den sidste registrerede lynchning. Det bragte en af klanmændene i den elektriske stol, mens min gamle ven Morris Dees fik en domstol til at tildele 7 millioner dollars til Michaels Donalds mor, hvilket bogstaveligt talt ruinerede United Klans of America. Robert blev kun idømt ti års fængsel, for det blev ikke betragtet som et haddrab, men blot som mordet på en pædofil. Men da Robert kom ud af fængslet i 1995, var hans straf ikke slut. Hans mareridt om mordet fortsatte på en måde, som psykologer i dag konkluderer, er et klassisk eksempel på PTSD. Dette får mig til at konkludere to ting.

Da jeg mødte ham i 2005, var han for flov over sin forbrydelse til at fortælle mig om den på trods af, at han ellers var åben. Det var ikke længere politisk korrekt i Klanen at lynche sorte eller endog skade dem, men kun at kræve "lige ret for alle" og modsætte sig positive særbehandling for sorte. Som folk fra Klanen grinende sagde til mig: "Alle tror, at vi stadig går rundt og hænger de sorte i træerne."

Robert må stadig have været plaget af skyldfølelse og PTSD-mareridt, da Katrina ramte i 2005, ti år efter hans fængselsstraf,

Da Robert tilstod over for mig, at han havde lynchet en sort mand

og han må have følt, at han kun kunne forløses ved at sætte sit eget liv på spil for at redde sorte liv – og give det liv tilbage, han havde taget. På samme tid havde jeg ofte hørt ham tale om, hvordan han havde forsonet sig med sin voldelige stedfar, som han havde hadet hele sit liv. Han var kørt langt for at være sammen med ham på hans dødsleje, og det havde givet ham stor lettelse og bekræftelse at høre hans stedfar endelig sige: "Jeg er ked af det." I mine samtaler med ham og Nancy gik det op for mig, at han selv så en direkte linje fra sin voldelige barndom til det ungdomsraseri, der først gjorde ham til en narkoman, der kun havde sorte venner, og derefter førte til hans afvisning af både dem og Nancy, der endte med lynchningen af en sort mand.

Når man er udsat for terror i barndommen, er man aldrig fri, og når følelserne bliver dræbt, kobler man sig fra virkeligheden.

Det er ikke underligt, at jeg i dag ser Robert skrive meget om Jesus på Facebook. På en eller anden måde ser jeg ham bære kors for både sin forløsende frelser og de to korsfæstede syndere.

Roberts bryllup med hans tilståelse om at have lynchet en sort mand

Om at forstå rødderne til det hvide had: Kærlighed forklædt som had 2.

"The Klan is alive and well, and it's not just hiding in the shadows. It's in the police departments, it's in the courtrooms, it's in the government." - Opal Tometi, co-founder of Black Lives Matter

Under mit lange arbejde med Klanen så jeg dem aldrig begå vold mod sorte, men jeg så masser af vold blandt deres egne. Raine, som tilhørte en anden klangruppe, havde læst, hvad jeg havde skrevet om Ku Klux Klan på min hjemmeside, og inviterede mig til sit hjem i North Carolina, for, sagde hun, "jeg har en universitetsgrad i sociologi og har studeret medlemmerne af vores Klan-gruppe og kom til samme konklusion som dig om deres misrøgtede barndom". Da hun serverede mig morgenkaffe i sengen, fortalte hun mig om sine to fængselsdomme. "For hvad?" spurgte jeg. "Vidste du ikke, at jeg er dobbeltmorder?" Da jeg hørte dette fra den søde 20-årige kvinde ved min side, var jeg lige ved at spytte kaffen ud. Derefter fortalte hun mig, hvordan hun som 14-årig stak af fra sin voldelige, racistiske far, for at blive antiracistisk skinhead i Los Angeles, hvor hun boede i en garage sammen med nogle mexicanske piger. En dag dræbte hun i selvforsvar en indtrængende mexicansk narkogangster. Efter to år i fængsel og efter at have følt sig forrådt af latinoerne vendte hun hjem. 17 år gammel var hun nu blevet nynazist og skød en hvid antiracistisk demonstrant, "også i selvforsvar". Så greb "gode kristne Klan-folk" ind og "lærte mig, at det vigtigste i livet var at gøre godt mod andre i stedet for at dræbe dem". De sendte hende på missionærarbejde i Afrika i et halvt år.

Raine elskede Afrika og var imponeret over at se, hvordan sorte børn var disciplinerede og ivrige efter at lære. "Det var helt modsat de larmende ghettobørn, jeg gik med i skole i USA".

Hjemme igen var hendes opstigning i Klanen meteorisk, og hun satte sig for at blive USA's første kvindelige Klan-leder. Hun var Klan-lederen Virgil Griffins taleskriver og hjerne. Hun er også det eneste uddannede Klan-medlem, jeg har mødt. Hun var en erklæret feminist og pro-homoseksuel aktivist og sagde, at "der er for meget homofobi og sexisme i Klanen".

Raine inviterede mig til et Klan-efterårsmøde i skovene for at møde hendes venner, men da jeg senere samme år spurgte, om jeg måtte lægge mine billeder fra mødet ud på min hjemmeside, bad hun mig vente. Klanen elsker normalt, når jeg udstiller medlemmerne og giver dem et øjebliks berømmelse, hvilket jo er det, som hele deres medlemskab handler om. Men lige på det tidspunkt ansøgte hun om "mit livs drømmejob som socialrådgiver for [sorte] kriminelle i vores lokale fængsel". Men man må ikke arbejde for staten i North Carolina, hvis man er medlem af KKK.

I seng med Klanen hos Raine i 2005

Det feministiske Klanmedlem med hendes bøger om feminisme og homoseksuel frigørelse

Raine og Billy viser deres sort-hvide væselharmoni, men de var forlegne over at tage mig med på en kinesisk restaurant, deres yndlingsmad.

Så hvad lå der bag hendes ønske om at "være god mod" de sorte? Igen viste det sig at være en skade i barndommen (til fælles med mange andre Klan-medlemmer). Raine var vokset op i ghettoen som fattig hvid, og hendes skolevenner var næsten udelukkende sorte.

Alligevel fik hun aldrig lov til at tage sine kammerater med hjem på grund af farens racisme, som han retfærdiggjorde med f. eks. at sige: "De er alle kriminelle og narkomaner." Han havde ikke helt uret, for ghettoiserede børn opfører sig som bekendt ikke som helgener. Så lige siden barndommen havde Raine drømt om at hjælpe sine tidligere kammerater med at blive "bedre mennesker". I Afrika var hun begyndt at forstå, hvordan ghettoiseringen i Amerika fik de sorte til at opføre sig på den måde, som hendes far fandt så frastødende. Det var ikke, fordi de var "sorte". Hun begyndte at dekonstruere den amerikanske racisme, som forbinder sorte med kriminalitet. Så efter en kort collegeuddannelse fik hun nu chancen for at hjælpe dem i fængslet, hvor så mange af hendes sorte venner var endt. Så hun nogen modsigelse i dette? Nej, "for når de sorte bliver 'gode mennesker' som os", vil det ikke længere være nødvendigt at have Ku Klux Klan til at "beskytte den hvide race mod deres kriminalitet og stoffer", ræsonnerede hun helt logisk og, ja, kærligt. Kort efter ringede hun begejstret op til mig i Danmark: "Jacob, jeg har fået mit drømmejob, så nu kan du godt lægge billederne ud på internettet."

Nå, men et halvt år senere så jeg overalt på internettet artikler om Raines "brutale voldtægt og mord". Chokeret ringede jeg til hendes mand, Billy. Han sagde, at hun efter mange blodtransfusioner på mirakuløs vis havde overlevet mordforsøget fra to Klan-medlemmer, David Laceter og Scott Belk. Klan-gruppen havde intet imod, at hun rådgav sorte i fængslet, men hun havde advaret mig mod Belk, som jeg mødte en af de få gange, han var ude af fængslet. Han var ekstremt farlig, fordi han var medlem af den nynazistiske fængselsbande Aryan Brotherhood. Han brød sig ikke om, at Raine var på de sorte banders side, som de altid havde blodige kampe med. Kort efter at jeg havde fotograferet Scott, brød han og David ind i Raines hus, voldtog hende og skød hende med en maskinpistol. Hun viste mig senere arene fra kuglerne. David blev fængslet som den, der havde "gennemhullet Raine med kugler", og blev myrdet i fængslet.

Scot Belk, da jeg mødte ham til klanmødet

Under det lange hospitalsophold og retssagen kunne Raine ikke længere skjule sit KKK-medlemskab for fængslet og blev fyret i overensstemmelse med statens love.

Men dermed er historien ikke slut, for de sorte fanger gjorde nu oprør og tvang fængslet til at genansætte deres populære socialrådgiver. Var de ikke klar over, at hun var medlem af KKK, spurgte fængslet? Jo, det havde de sorte da vidst hele tiden. For fængslerne har et program, der kaldes "bandebevidsthedstræning", for at hjælpe dem med at holde sig ude af bander, når de bliver løsladt, hvilket ikke er let med al den sociale kontrol, de er underlagt.

I fængslerne i Sydstaterne betragtes KKK som en fattig hvid bande, hvilket jo præcis er, hvad den er. Derfor skulle fangerne en dag se en video om den lokale Klan-gruppe, og de genkendte straks Raines voluminøse figur. Men det gjorde hende kun endnu mere populær blandt de sorte: "Wow, hun er et bandemedlem ligesom os!" Selv om Raines venner i Klanen ikke havde noget imod hendes arbejde for de sorte, vidste hun, at hun var i fare, da Belk begyndte at sprede et rygte om, at hun "var angiver for staten". Hun fortsatte dog sit idealistiske arbejde med at "forbedre de sorte" (og deres situation), på trods af at hun vidste, at hun nu satte sit liv på spil. Dette er igen det, jeg kalder kærlighed forklædt som had – et Klan-medlem, der er villig til at risikere sit liv for at hjælpe de sorte.

Jeg kan ikke møde en koldblodig morder som Scottland "Scott" Kevin Belk uden at forsøge at forstå hans indre menneske, og jeg lærte meget mere om ham gennem hans senere forbrydelser. Han var blevet alvorligt misbrugt af sin enlige stofmisbrugende mor, der for at holde ham i ro gjorde ham til narkoman allerede i en alder af otte år. Som voksen fortsatte han sit stofmisbrug, og i 1998 røvede han en bank for 3.000 dollars sammen med en kæreste, som han også havde gjort til narkoman. Mens han havde sex med sin sorte pusher, fortalte han hende om røveriet. Tilsyneladende forrådte hun ham til politiet for selv at slippe for fængsel, og Scott tilbragte et par år bag tremmer. Her meldte han sig ind i det ariske broderskab som hævn over sin sorte stikker. Da jeg mødte ham ved et KKK-møde i 2003, lige efter fængslet, forsøgte han at få styr på sit liv, dels ved at tilslutte sig Raines fredelige Klan-gruppe med dens hyggelige årlige skovture, dels ved at få et fast job som lastbilchauffør. Scott var gift med Rhonda Belk på det tidspunkt. Til deres store ulykke flyttede hans crackrygende mor, Margarette Kalinosky, ind hos dem og gjorde dem begge afhængige af crack, og deres liv blev igen ødelagt. Præcis to år efter, at jeg mødte ham, blev han under et skænderi om penge til stoffer så desperat, at han gennempryglede sin mor med en baseballkølle og kvalte hende. Derefter flygtede han sammen med sin kone i en af sin arbejdsgivers lastbiler og kørte til New Orleans under orkanen Katrina. Han udgav sig for at være præst, malede nødhjælpsslogans på lastbilen og kørte til Gainesville, Texas, hvor han og Rhonda udgav sig for at være Katrina-flygtninge. En kirke hjalp dem med at komme til Seattle, hvor de lejede en lejlighed hos en kvinde, som til sidst genkendte dem fra en af FBI's "most wanted"-opslag. I 2007 fik Belk 15 års fængsel, mens Rhonda fik fem år for mordet på hans mor, som havde mishandlet ham og gjort ham til narkoman. Scotts liv inspirerede en tv-serie fra Hollywood: I (Almost) Got Away with It: Got to Pose as Katrina Refugees, hvorved han endelig fik det "øjeblik af berømmelse", som alle Klan-folk drømmer om. Ikke alene blev hans historie bragt på skærmen af berømte skuespillere, men han fik også selv lov til selv at være med i serien og tale fra fængslet om sit dramatiske liv.

Filmen om Scot Belk

Raines anden næsten-morder, David Laceter, havde en lignende fortid som narkoman og narkogangster og havde ligesom Scott været medlem af Aryan Brotherhood og World Church of the Creator, en anden nazistisk gruppe, indtil han blev myrdet i 2003. Hvidt had har altid dybe rødder.

Når man tager i betragtning, hvordan sådanne hardcore mordere og hadere aldrig fik nogen hjælp i deres omsorgssvigtede barndom, har det altid bekræftet min tro på, at det aldrig er for sent at nå dem – om ikke andet så for at beskytte os selv og samfundet mod deres vrede. Jeg fik min chance, da Raine arrangerede et møde med hendes Klangruppes "Imperial Wizard", Virgil Griffin, en af de mest berygtede og hadefulde Klan-ledere. Det var en hård prøve for mig,

Efter mordforsøget var Raine svært bevæbnet i angst for nye angreb men stolt over at få sit job tilbage, arbejdet for at hjælpe de sorte i fængslet.

da jeg havde dybe fordomme mod ham. For han var Klan-lederen bag massakren i Greensboro i 1979, hvor fem anti-Klan-demonstranter blev dræbt. En af mine gamle sorte venner, Willena Cannon, var med til at organisere demonstrationen. En dag, da jeg sad sammen med hende og hendes fireårige søn Kwame i hendes køkken på S. Eugene Street, fortalte hun mig, hvorfor hun havde arbejdet sammen med Jesse Jackson i borgerrettighedsbevægelsen for at integrere Greensboros virksomheder. Som niårig havde hun været vidne til, at en sort mand blev brændt levende i en lade. Hans forbrydelse havde blot været at forelske sig i en hvid kvinde. Hans skrig fyldte natten, og hun glemte det aldrig.

Tredive år senere blev både hun og hendes søn Kwame, som var ti år, næsten dræbt af Klanen. Desværre var Sandy Smith, min mangeårige medarbejder, Tony Harris' ekskæreste, også blandt de døde. Jeg havde hængt ud med Sandy og veninderne på Bennett College, en sort kvindeskole, da Sandy var formand for elevrådet. Jeg var sammen med hendes veninde Alfrida, som var lige så stolt af sin smukke afro, som Sandy var af sin. Selv om Tony opfordrede mig til at "lægge an på hende", udøvede disse veluddannede sorte kvinder stærk social kontrol og brød sig ikke om, at nogen af dem "var sammen med en blegfis". Så det endte altid med, at jeg kun hjalp Alfrida med at skrive hendes terminsprøver om natten, mens Tony gik i seng med Sandy. Vi var unge og frie og troede, at samfundet bevægede sig i retning af mere racefrihed. Så ingen var mere chokeret end Tony, da han blot seks år senere var på turné med Amerikanske Billeder og så på norsk tv, hvordan Klanen pakkede deres våben ud og myrdede hans ekskæreste i hans hjemby. Tony og de andre sorte i vores tidligere københavnske arbejdskollektiv havde været imod, at jeg satte mine KKK-billeder fra 1978 ind i diasshowet, og sagde: "Vi bekæmper racisme i dag. Klanen hører fortiden til og vil få dit show til at se gammeldags ud." Nu insisterede de på, at jeg brugte dem i Amerikanske Billeder. Jeg var også rystet, fordi Greensboro-massakren fandt sted lige uden for døren til Morningside Homes-boligen, hvor jeg havde boet sammen med Baggie, som ses sammen med Nixon på mit billede på side 312?. Vi var endnu mere oprørte, da klansmændene blev frikendt af en jury udelukkende bestående af hvide – selv om hele verden havde været vidne til mordet. Med andre ord var KKK stadig "politisk korrekt" i 1979. Faktisk havde politiet givet Klanen et tip om demonstrationen, set dem pakke våben ind i deres biler og holdt sig væk, mens de brugte dem på Tonys og mine venner – de fleste af dem var børn. Men da et af børnene, der havde deltaget i demonstrationen, Kwame Cannon, blev 17 år, blev han arresteret for ikkevoldelige indbrud og idømt to livstidsdomme i træk. Dette skyldtes til dels, at Tonys onkel, Pinckney Moses, som jeg ofte havde hængt ud med på jurastudiet, var for fuld til at give Kwame en passende juridisk bistand. Men også fordi hans mor, Willena, blev advaret af dommeren om, at det med hendes rødder som borgerrettighedsaktivist ville få alvorlige konsekvenser, hvis Kwame ikke accepterede en aftale om en tilståelse.

Tiderne ændrer sig, men det var først i 2020, byen Greensboro formelt undskyldte for massakren begået af Klanen og rejste et mindesmærke for ofrene.

Så da jeg nu fik mulighed for at møde Virgil Griffin, manden bag massakren, besluttede jeg mig for ikke på nogen måde at lade ham føle, at jeg havde noget imod ham. Tony Harris ønskede imidlertid, at jeg skulle presse ham til at fortælle mig, hvorfor

Virgil L. Griffin (C), seen here at a 1982 rally in front of the Raleigh, North Carolina state house, was among nine persons indicted by a Federal Grand Jury 4/21/1983 on charges of conspiring to disrupt an anti-Klan rally which resulted in the deaths of five members of the Communists Workers Party. Griffin was the Grand Dragon or head of the North Carolina chapter of the Invisible Empire, Knights of the Ku Klux Klan.

Virgil Griffin i 1982 ved til et klanmøde

Virgil Griffin da jeg mødte ham i 2005

Min date Alfrida - veninde til Sandy - som Virgil Griffins Klanfolk myrdede

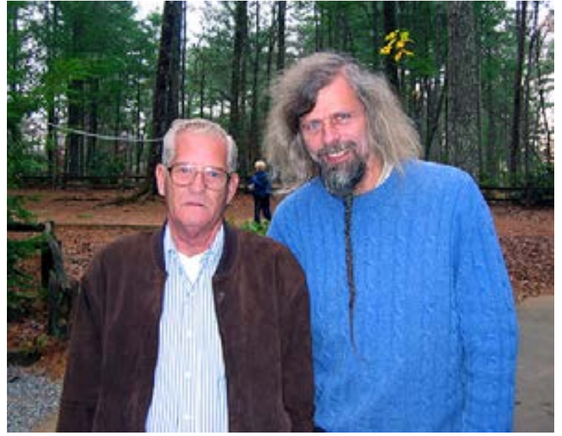

Min gåtur med Virgil Griffin, hvor han åbnede sit hjerte for mig

han havde beordret massakren. "Det lover jeg," sagde jeg, "men jeg vil ikke lade fortiden stå i vejen i forsøget på at nå ham og hjælpe ham ud af hans indestængte vrede." Under hele køreturen fra Atlanta tænkte jeg de mest positive kærlige tanker, jeg kunne mønstre: "Elsk ham, smil til ham, elsk ham, så han virkelig kan mærke det."

Jeg vidste, at jeg kun havde én dag til at øve mig i ikkevoldelig kommunikation med Virgil, så det ville blive et overfladisk eksperiment i, hvor meget mennesker påvirkes af, hvad vi tænker om dem. Indrømmet, det var ikke let. Da jeg mødte Virgil og hans Klan-gruppe i et fjernt skovområde om morgenen, var jeg mere påvirket, ja, ligefrem overvældet, af det, som deres fjendtlige blikke antydede, at de tænkte om mig (Raine havde fortalt dem, at hun medbragte en antiracist). Jeg begyndte med Tonys vanskelige spørgsmål, men den store "Imperial Wizard" gav blot det samme svar, som havde fået ham frikendt i retten: "Vi skød kommunister i Vietnam. Så hvorfor skulle vi ikke bekæmpe dem herhjemme?" Nå ja, demonstrationen mod Klanen var blevet organiseret af den lokale tekstilarbejderforening, som var kendt for at være temmelig "kommunistisk" inspireret, så hvordan kunne jeg overhovedet være uenig med den helt hvide jury i, at klanens handlinger var "politisk korrekte"? Især i denne reaktionære Sydstat så kort tid efter Vietnamkrigen? Da Griffin ikke så nogen forskel på "kommunister" og "antiracister", vidste jeg, at jeg ikke ville komme nogen vegne med moraliseren om hans fortid. I stedet tvang jeg mig selv til resten af dagen at sende ham mine kærligste tanker og smil – ved at bruge et forenende "giraf"-sprog mod deres voldelige og splittende "ulve"-sprog. Selvfølgelig havde jeg også egoistiske grunde – det giver meget god mening, når man er alene blandt 50 rablende gale, svært bevæbnede klansmænd i en afsondret skov. Åh nej! Det var en fortalelse! Man bør ikke kalde disse "smertens børn" for gale. De er ofre, hvis hele liv har været bagbundet af vores distancerede eller direkte hadefulde tanker om dem. De har aldrig følt vores kærlighed, kun vores kontraproduktive "død over Klanen"-trusler, som dem, demonstranterne råbte i Greensboro –- med dødelig udgang for demonstranterne. Jeg vidste, at de ikke var anderledes end ghettobeboere i deres længsel efter at få vores kærlighed, og at det aldrig er for sent at vise dem lidt af vores egen såkaldte "menneskelighed". Hvorom alting er, skal en Klan-leder, ligesom lederen af en sort bande, spille hård over for medlemmerne, så i lang tid undgik Virgil mig eller udfoldede sin Klan-retorik overfor mig, hvis der stod Klan-folk i nærheden. Jeg brugte den tid på langsomt at skaffe mig "allierede" blandt medlemmerne.

Men som dagen gik, blev Griffin tydeligvis mere og mere påvirket af mine "kærlige" tanker (for virkelig kærlighed er noget helt andet). I begyndelsen smilede han nervøst tilbage, men om eftermiddagen blev han næsten helt flirtende. Dette løsnede også mig op, da jeg selv har et ønske om at blive elsket. Sidst på dagen spurgte han pludselig, om jeg ville gå en tur med ham i skoven "for at tale under fire øjne". Jeg sagde ja.

Hans første imperativ var at overbevise mig om, at han ikke havde brændt nogen sorte kirker ned. Han havde fået to tankstationer beslaglagt, fordi min Klan-jægerven Morris Dees havde sagsøgt ham, efter at politiet havde fundet et gammelt medlemskort fra Griffins Klan-gruppe på en af brandstifterne. "Du må tro mig, Jacob. Jeg er et dybt religiøst menneske og kunne aldrig drømme om at brænde en kirke ned." Det var så vigtigt for ham, at jeg troede på ham, at jeg ved at gøre det vandt hans venskab. Og det var ikke svært at tro på ham. Jeg vidste fra Jeff Berry, at Klan-lederne tjener godt på at sælge medlemskort til unge usikre mænd, som så går rundt og praler med deres kort, men lederne ser aldrig disse mænd i Klanen. Kortene udgør en stor risiko, for hvis politiet finder et kort på en person, der er involveret i en hadforbrydelse, bliver Klan-lederen holdt ansvarlig, uanset om han var involveret i forbrydelsen eller ej. For at undgå fængsel er Klan-lederne derfor ekstremt forsigtige med at lukke voldelige personer ind i deres gruppe. Som Jeff engang fortalte mig: "Jeg kan ikke bruge 80 procent af de mennesker, der ansøger om medlemskab. De er bindegale." Jeg vidste, hvad han talte om, da jeg samler så mange af disse fortabte "skøre kuler" op på landevejene. Så, tro det eller ej, det er sådan Klanen igen er blevet "politisk korrekt", idet den i dag stort set gemmer sig i små hyggelige øl-forsamlinger ude i skovene. Indtil Trump en dag sendte budskabet om, at det nu var "politisk korrekt" at komme ud af skovene og slutte sig til hans hvide bevægelse i Charlottesville og andre steder – selv med deres våben og vold.

Griffin opfattede sandsynligvis min insider (men uudtalte) viden om Klanen som kærlig tilgivelse – noget, han aldrig havde fået fra nogen før, men som han tydeligvis søgte, for nu åbnede han virkelig op og fortalte mig den lange historie om, hvordan han havde været med i Klanen, siden han begyndte at plukke bomuld som 19-årig midt under borgerrettighedsbevægelsen, "som gik for langt for hurtigt". Han havde haft et langt, trist liv, men det var ved at være slut: Han havde for nylig gennemgået tre bypassoperationer. "Jeg ved, at jeg snart skal dø," sagde han. "Men i februar fylder jeg 60 år, og det ville betyde så meget for mig, hvis du kunne komme til min fødselsdag. Vil du ikke nok love det?" Jeg blev så overrasket og rørt, at jeg lovede at prøve. Da dagen var slut, sagde jeg farvel til alle mine nye venner:

"Så ses vi snart igen til Virgils fødselsdag."

"Hvad?" spurgte de forbavset. Det gik pludselig op for mig, at ikke en eneste af dem var blevet inviteret til fødselsdagsfesten! Med alt det selvhad, der er typisk for Klan-medlemmer, føler de ofte en så stor afsky for det, de ser i hinanden af deres egen smerte og ulykke, at Griffin ikke var interesseret i at invitere sine egne "taber"-venner. Nej, det som disse underskudsmennesker hungrer efter, er kærlighed fra os med overskud. Dem uden for deres ghetto. Efter den menneskelige varme, som de ikke kan finde eller udtrykke inden for Klanen, hvis følelsesmæssigt forkrøblede medlemmer jeg altid ser stå ensomme under møderne. I de år, hvor jeg arbejdede med Klan-grupper, var jeg ofte deres "medlem" med størst ancienitet. Efter mindre end et år så jeg dem som regel forsvinde ind i Anonyme Alkoholikere, Narcotics Anonymous eller kirkelige grupperinger – alle steder, hvor de kunne finde lidt af den kærlighed, som Klan-ideologien ikke tillod dem at blomstre op i.

Skønt jeg kun havde en enkelt dag til at afprøve det i, var mit lille eksperiment i ikkevoldelig kommunikation lykkedes – selv med Griffin, en af de angiveligt farligste Klan-ledere siden 60'erne. Kun få måneder senere forlod Griffin The Cleveland Knights of the KKK, som han havde styret det meste af sit liv, og gruppen faldt fra hinanden. Jeg siger ikke, at det var et resultat af mit engagement; der er altid mange faktorer, der er med til at ændre folks liv. Men for en mand, der hele sit liv har været i defensiven, herunder at blive konfronteret med en menneskemængde, der råbte: "Død over Klanen!", kan det gøre en forskel, at han pludselig møder noget, som han forvekslede med ægte kærlighed. Det gælder især, når det sker på et sårbart tidspunkt, som når han som "en god kristen skal møde min skaber".

Jeg siger altid til mine elever: "Prøv denne kærlige metode på din værste lærer – og se, hvor hurtigt dine karakterer stiger." Det virkede tydeligvis på to af USA's mest berygtede Klan-ledere. Desuden har mine lange rejser blandt voldelige mennesker overbevist mig om, at positiv tænkning om mennesker virker på alle, og at det er i vores egen og samfundets interesse, at vi oprigtigt forsøger at "elske vores medmennesker".

Om at forstå rødderne til det hvide had: At betragte seriemorderes lidelser

»Intet ›vi‹ bør tages for givet, når emnet er at se på andre menneskers smerte.... Medfølelse er en ustabil følelse. Den skal omsættes til handling, ellers visner den..... At udpege et helvede fortæller os ikke noget om, hvordan man får folk ud af det helvede, hvordan man modererer helvedes flammer.... Fotografier af et folks lidelse og martyrium, eller af børn, forvandler disse begivenheder til noget smukt. De uhyggelige grusomheder og den utrolige hensynsløshed i de viste gerninger bliver også afbildet..... Fortællinger kan få os til at forstå. Fotografier gør noget andet: De hjemsøger os.« - Susan Sontag i "At betragte andres lidelser"

Mens jeg kørte en nat i 1991, så jeg en ældre hvid kvinde i mørket under motorvejssøjlerne og samlede hende op. Hun var blevet overfaldet af sorte bøller og blødte så voldsomt, at jeg var nødt til at køre hende på hospitalet. En time senere fik jeg øje på en hvid mand i vejkanten. Han var vred og anspændt, han var blevet fyret uden løn fra en rejekutter i Golfen og havde ventet i tre dage på et lift. I betragtning af desperationen i hans øjne kunne jeg let have udløst volden i ham ved at sende vibrationer af frygt og mistillid Mens jeg kørte en nat i 1991, så jeg en ældre hvid kvinde i mørket under motorvejssøjlerne og samlede hende op. Hun var blevet overfaldet af sorte bøller og blødte så voldsomt, at jeg var nødt til at køre hende på hospitalet. En time senere fik jeg øje på en hvid mand i vejkanten. Han var vred og anspændt, han var blevet fyret uden løn fra en rejekutter i Golfen og havde ventet i tre dage på et lift. I betragtning af desperationen i hans øjne kunne jeg let have udløst volden i ham ved at sende vibrationer af frygt og mistillid. Da jeg fortalte ham om den hvide kvinde, der netop var blevet efterladt blødende af sine sorte overfaldsmænd, begyndte Woody, som han hed, at åbne sig. (Jeg havde på det tidspunkt ingen anelse om, hvor dybt involveret i hans familie jeg skulle blive.) Han sagde, at han aldrig var blevet overfaldet af sorte, fordi han "altid angreb dem først". Lidt efter lidt fortalte han mig, hvordan han og hans to brødre havde dræbt så mange "niggere, at jeg ikke kan tælle dem på mine fingre og tæer". Nu var jeg helt vågen. Først havde jeg troet, at han bare pralede, men der var for mange konkrete detaljer og steder i hans historier. Så da han også talte om sin egen mishandling som barn, lavede jeg en aftale med ham: Jeg ville køre ham hjem, fire timers kørsel væk fra mit mål, hvis han ville fortælle sine historier og lade mig optage dem på bånd. "Men jeg vil ikke fortælle dig, hvor jeg bor. Bare lad mig stige af et sted i min by." Han vidste, at jeg kunne gå direkte til politiet med mit bånd.

I mit show, der snart blev opdateret til også at omfatte Woody og hans familie, chokerede hans stemme de universitetsstuderende. Nogle år efter at jeg havde mødt ham, efter at have lyttet til hans mareridtsagtige stemme aften efter aften, var jeg nysgerrig efter at finde ud af, hvordan han havde det. Da jeg endelig fik chancen på en turné i foråret 1996, inviterede jeg Eli Saeter, en norsk forlægger, der bl.a. udgav Toni Morrisons bøger, til at være mit vidne. Det, der især skræmte hende, var, at alle de mennesker, vi mødte, havde siddet i fængsel for mord og voldtægt. "De minder mig om mændene i filmen På udflugt med døden," sagde hun. Da vi ankom, hang der en tæt tåge over stedet. Den gav vores jagt på en seriemorder i dette sumpede område, hvor vi ikke engang kunne se to meter foran os, en uhyggeligt uvirkelig aura. Efter tre dage fandt vi hans fætter. "Det er sandt, som du siger, Woody kom her for fem år siden," sagde han. "Han og hans ven Bobby brød ind i et hus, og Woody stak en 16-årig pige ned, mens hun lå og sov. Han fik 25 år i fængsel. Han var en idiot under retssagen. Lavede larm, lo af dommeren og gjorde grin med alle. Jeg forsøgte at berolige ham, men uden held. Han ødelagde alt for sig selv."

Vi fandt Woodys offer, Sarah, som fortalte os om den frygtelige nat. Hun var blevet tvunget ud af sengen af Woody, som flåede hendes mave og lunger op med en lang kniv. Hun overlevede takket være flere dyre hospitalsophold, men ingen havde givet denne stakkels familie hjælp til at bearbejde traumerne. Det var sket kun et par dage efter, at jeg havde sat Woody af. Det var deprimerende – jeg havde virkelig troet, at jeg i løbet af vores nat sammen havde hjulpet ham med at komme i kontakt med den dybe smerte og vrede, han følte. Jeg forsøgte at fortælle Sarah, at Woody var min ven, men min stemme knækkede af skyldfølelse og fortrydelse, da jeg så forskrækkelsen i hendes øjne. Hun var ude af stand til at se ham som andet end et blodtørstigt monster og talte om, hvordan han havde opført sig som et "dyr" under retssagen og råbt: "Jeg skal nok få ram på dig en dag!", inden han blev slæbt ud af retssalen i lænker. Hun havde haft mareridt om hans tilbagevenden lige siden. Det var vigtigt at se og forstå Sarah, offeret for næsten-bødlen, da jeg i så mange år mest havde beskæftiget mig med offeret inden i bødlen.

Da vi tog hen til Woodys hjem, åbnede en kvinde døren og sagde: "Jeg ved, hvem du er. Woody kom hjem for fem år siden og følte sig opløftet. Han fortalte, at han var blevet samlet op af en mærkelig mand, som havde fået ham til at fortælle alt om sig selv. Jeg undrede mig over, hvem det kunne være, da Woody er den mest hemmelighedsfulde person, jeg kender."

Adeline var mor til Bobby, Woodys medskyldige, og boede sammen med Rose, mor til Woodys to ældre brødre, Sammy og John.

"Åh ja, det er forfærdeligt. Det ligner ikke Woody at gøre sådan noget, men han var desperat, da du bragte ham hjem, fyret uden løn efter at have arbejdet i månedsvis i Golfen. Han og Bobby havde begge drukket og taget en masse stoffer, og jeg tror, det var Bobby, der gjorde det. De kom løbende hjem og bankede på døren kl. 2 om natten og råbte: 'Mor! Mor! Vi har gjort noget forfærdeligt!' Så besvimede de og faldt om lige dér på græsplænen, hvor de sov, da politiet hentede dem."

Jeg var lettet over at høre, at der ikke havde været noget overlagt ved hans blodtørst i Sarahs hus, kun afsindig vrede, som jeg havde fornemmet i ham. De var høje på stoffer, havde stjålet en cykel foran Sarahs hus og var så begyndt at skændes om den. Woody brød pludselig ind i huset for at hente en køkkenkniv, som han kunne bruge mod sin halvbror, som flygtede. I en vanvittig blodrus sparkede Woody derefter alle døre ind og forsøgte at stikke den sovende familie ned. Med hensyn til Woodys "dyriske" opførsel under retssagen fortalte Adeline nu, at "han havde været skræmt fra vid og sans, og hans ben rystede under ham ved følelsen af, at hans liv pludselig var forbi". De fattige skader ustandseligt sig selv, tænkte jeg, eftersom Woodys opførsel havde overbevist alle i retssalen om, at han aldrig burde komme ud igen, og han havde fået yderligere ti års fængsel. Det, der straks knyttede bånd mellem Adeline og mig, var den kærlighed, vi begge følte for Woody. Jeg var forbløffet over hendes forståelse af, hvordan de skader, han havde fået i barndommen, havde gjort ham voldsom.

Hvad så med Woodys brødre? Han sagde, at de tog ham med ud på deres draborgier, når de myrdede sorte uden grund. I tillid til den fortrolighed, jeg havde etableret med Adeline, spurgte jeg, om det kunne være sandt.

"Åh ja," sagde Adeline, som ofte havde hørt dem tale om sådanne mord, men tilføjede, at faren, Vincent, havde været endnu værre. For ikke at tale om bedstefaren! "Det er bare den slags, vi gjorde hernede dengang!" Det var, som om hun ville undskylde dem.

Woody den aften, hvor jeg samlede ham op i 1991 efter mit foredrag i U. of Houston

"Sammy er ligesom sin far. En forfærdelig mand. Det var en organisation, der stoppede ham til sidst. Livstid i fængsel. Han kommer ikke ud, aldrig." Lidt irriteret sagde hun, at grunden til, at Woodys ældste bror var blevet fængslet for sit seneste mord, var, at NAACP (National Association for the Advancement of Colored People) havde kaldt mordet for "en hadforbrydelse" (tidligere skete der ikke noget med dem efter deres mord). Hun tilføjede, at Sammy fortsatte med at myrde sorte i fængslet. En sort fange fortalte ham, at han snart ville blive løsladt. "Nej, det bli'r du ikke!" svarede Sammy, og natten før hans løsladelse hældte Sammy benzin over ham og satte ild til ham, så han blev forvandlet til et forkullet lig. Woody havde tidligere fortalt mig, at Sammy var leder af fængslets "ariske bande".

I mangel af en rigtig mor kaldte Woody Adeline for "mor" og ringede mindst en gang om ugen til hende fra fængslet. Det hele blev yderligere kompliceret af, at Woody havde været sammen med Adelines junkiedatter Dawn, som hun, ligesom hendes søn Bobby, tilsyneladende ikke havde nogen store følelser for.

Angel vinker farvel til os fra traileren

Og hvad med den mellemste bror, John? Var han også med i mordene?

"Jeg ved ikke hvor mange, men jeg ved med sikkerhed, at John har dræbt nogen mindst én gang. Han fik kun tre år i fængsel for det."

Senere kørte vi ud for at besøge John i sumpen på trods af Adelines strenge advarsel mod det. "Er I ikke klar over, at han er den værste af dem alle sammen! Han er hård og kold, og han vil på ingen måde tale med jer." Hun tegnede et så skræmmende portræt, at Eli, der efterhånden havde hørt mere end nok om vold, insisterede på, at vi bare skulle køre videre, især fordi tiden var ved at løbe fra os, hvis vi ville nå frem til Johns hus inden mørket faldt på. Men nu, hvor jeg endelig havde fundet den mand, der kunne bekræfte, hvad Woody havde sagt til mig i sit interview, havde jeg ikke tænkt mig at give op. Mens vi kørte gennem den endeløse sump, hvor de nøgne træer stod som skeletfingre overhængt med spindelvæv af spøgelsesagtigt spansk mos, så Eli mere og mere bleg ud. "Er du ikke kommet med for at opleve Amerika?" Jeg forsøgte at opmuntre hende, og morede mig over at virkeligheden havde lagt de mest skræmmende Hollywood-effekter oven i den tunge tåge, der stadig lå over det sorte krokodillefyldte vand. "Hvorfor sidder folk og ser på sådanne film, når virkeligheden er langt mere spændende," spurgte jeg Eli.

Dybt inde i sumpen, alt for tæt på mørkets frembrud, lykkedes det mig at finde en rådden trailer med plastik for vinduerne. Det sædvanlige affald af gamle bilvrag og rustne både lå spredt rundt omkring. Og da jeg så to små beskidte hvide piger, lurvede og barfodede, med snottede næser, vidste jeg med det samme, at det var Johns børn. Eli var så bange, at hun låste alle bildørene og nægtede at stige ud. Den scene, hun så for sig, var som taget lige ud af Deliverance (i Norge hed filmen Picnic med døden). Hun frygtede, at hvis John kom ud og skød os, ville ingen nogensinde finde vores lig i disse sumpe. Jeg mindedes Woodys detaljerede beskrivelse af, hvordan deres ansigter var stivnet, da de havde fanget et af deres egne opløste lig i krebsegarnene.

Alligevel var det, at jeg opsøgte John, hverken udtryk for mod eller naivitet, for midt i dette mørke vådområde følte jeg, at jeg befandt mig på helt fast grund. Jeg befandt mig i en næsten euforisk tilstand, hvor jeg solede mig i lyset af den forvandling, man oplever, når et af livets store spørgsmål endelig bliver afklaret. Det er vigtigt at huske den ekstatiske sindstilstand, jeg ankom i, for når John, som jeg havde forudset, endte med at opføre sig på en måde, der var diametralt modsat af, hvad man kunne forvente af den frygtindgydende psykopat, som hans familie havde insisteret på, at han var, var det netop, fordi jeg havde fremstillet denne desperate mand som den, der havde svaret på livets gåde i hånden. På den måde kunne jeg give ham de ufattelige kræfter, som mennesker får, når man viser dem tillid og dyb menneskelig interesse: Han følte sig accepteret og elsket.

Ganske vist var han indesluttet, fjendtlig og, ja, ærefrygtindgydende. Han kom til døren bevæbnet med en pistol, hans skæg var viltert og han havde symboler på vold tatoveret på kroppen. Alligevel har jeg sjældent mødt en mand, der var så hurtig til at åbne sig, da jeg fortalte ham, at jeg var en af Woodys venner. Straks blev pistolen lagt væk og erstattet af kopper med friskbrygget kaffe. Jeg følte snart en så overstrømmende varme fra John og hans kone Connie, at jeg gik ud og overtalte Eli til at slutte sig til os. Han var ganske vidst det samme bloddryppende "monster", som Woody havde talt om i sit interview og hamret ind i min bevidsthed i fem års foredrags lydspor. Men samtidig – og Eli var enig – var han et lille kuet barn, som man næsten ikke kunne andet end at

John demonstrerer, hvordan han drejede kniven rundt i den sorte mand

John underviser den 7-årige Natasha i at bruge våben og viser mig noget af sin våbensamling på børnenes seng

omfavne. Når man tænker på, at jeg sagtens kunne have været en udspekuleret politiagent, er det utroligt, hvor lidt der skal til for at åbne sådanne mennesker, og hvor ivrige de er efter at fortælle om sig selv. Og netop i den samtale, med dens gradvise bearbejdning af smerte, ligger svaret på al vold. Alligevel gør regeringer verden over sig blinde med deres forældede øje-for-øje-retorik og tilbagebagefald til repressive reflekser hentet lige ud af Lucifers reaktionære højborg.

Resten af dagen fortalte John og Connie om den vold, der gik gennem hele deres familie. "Se bare på Angel her." Connie løftede den mishandlede pige på to og et halvt år op. "Hun er fuld af vold mod sin søster. Det er hende, der er den slemme!" Og både Eli og jeg tænkte, at det var præcis sådan, hun ville ende, hvis hun fra barnsben fik at vide, at hun var "dårlig" og "ikke god nok". Moren gav hende adskillige omgange ordentlige tæsk, men vi så hende næsten aldrig græde. I stedet havde hun røde øjne og et permanent ydmyget udtryk.

Begge forældre talte åbent om, at det kun var, når de var fulde, at de eksploderede i vold, og vi fik hurtigt et billede af, hvor forfærdelige forholdene måtte være for de to børn. De gav endeløse eksempler på al den vold, de havde været involveret i. Jeg behøvede ikke engang at spørge om mordene på de sorte; deres blodige sidebemærkninger om dem passede perfekt til Woodys beskrivelser. Da jeg bad om at se de våben, der var blevet brugt i de forskellige mord, tog John syv rifler og tre pisto-

Familiefoto af Johns forældre, Rose og Vincent

De krokodillebefængte sumpe, som John og Connie boede i

ler frem, som han allerede havde lært de små piger at bruge. Han demonstrerede endda med sin kniv, hvordan han havde stukket en sort far ned foran sin familie. Jeg forsøgte at fotografere mine billeder af ham under et billede af hans egen far, ham, der havde givet al den vold videre til dem. Det hang på væggen i en guldramme og udstrålede en uhyggelig ondskab, som ikke kunne dækkes af fotografens pæne studieopsætning i søndagstøj.

John ville have os til at overnatte og tage på alligatorjagt med ham næste dag. (Han levede af ulovligt krybskytteri af alligatorer og havde fyldt køleskabet med alligatorkød). Jeg var havde mod på det, men Eli protesterede mod at "gå på alligatorjagt i sumpen med en seriemorder i tæt tåge". Så efter et varmt farvel begav vi os af sted i mørket. Vi var som lamslåede på turen tilbage og kunne ikke tale om andet.

1996 Efterårsrejse

Om efteråret inviterede jeg den danske tv-reporter Helle Vibeke Risgaard til at optage den traumatiserede familie til tv. John arbejdede nu "offshore", så Connie kunne tale mere åbent om ham. I flere dage hørte vi om det ene mord efter det andet – denne gang fortalt for åben Betacam-video. Da det hele kom dels i en rablende strøm, dels i usammenhængende sidebemærkninger, tog det ikke lang tid, før det begyndte at svimle for os. Efter et par timer kunne vi hverken huske eller interessere os for alle de mord, vi havde hørt om.

Connie var en mærkelig blanding. Hun fremstod som en rationel kvinde med ophøjet ro, og alligevel vidste vi fra Rose og Adeline, at hun var endnu mere voldelig end John, som de faktisk så som hendes offer. Flere gange sagde hun, at hvis det ikke havde været for hendes religion og børnene, ville hun for længst have forladt ham. Men vi begyndte hurtigt at tvivle på det; for uden sine børn, hvem ville hun så kunne slå? Da John var væk, havde vi mod på at drikke sammen med Connie, som regel til kl. 4 om morgenen, og vi fik rig lejlighed til at se hendes forhold til de to mishandlede børn. Det ene øjeblik var hun kærlig, men i det næste kunne hun slå ud i et ukontrollabelt raseri og piske den treårige Angel med et læderbælte. Dette udviklede sig til en kortvarig konflikt mellem Helle og mig. Helle forsøgte impulsivt at række ud efter barnet og beskytte det, hvilket gjorde mig vanvittig, da det forhindrede mig i at fotografere mishandlingen. "Sikke et ondt menneske du er!" råbte hun sammen med lignende beskyldninger (forståeligt nok, vil jeg tilføje). "Hvis du havde rejst lidt mere i sorte ghettoer," snerrede jeg, "og set den slags overgreb hver eneste dag, ville du vide, at det ikke er din opgave at redde hvert eneste barn i et sentimentalt øjeblik. Nej, din opgave er gennem din bestyrkende tilstedeværelse at give disse forældre den kærlighed til sig selv, som er nødvendig for, at de kan udtrykke kærlighed til deres børn. Men for at undgå selve synet af vold og misbrugte børn gør vi det modsatte og flygter alle sammen ud af ghettoen. Og det er sådan, vi i sidste ende bliver den direkte årsag til dens mishandlede børn." Jeg vidste også, at jeg ikke behøvede at belære Connie om, at det er forkert at disciplinere hendes "onde børn" med vold, for alle mennesker ved inderst inde godt, at det er forkert at slå børn. Hvis jeg var begyndt med moraliserende prædikener, ville hun blot have fået det endnu værre med sig selv. Desuden sagde min "højere sunde fornuft" mig, at det ikke var nødvendigt at gribe ind, fordi barnet så tydeligt forventede tæskene. Hun græd ikke engang. I stedet fortsatte hun i trods den adfærd, som havde gjort hendes mor vanvittig. Selv om jeg vidste, at dette var en ekstraordinær chance for mig for at få nogle billeder til et af de mest centrale og lærerige afsnit i min undervisning om fattige hvide, nød jeg bestemt ikke at fotografere denne mishandling. Ofte spurgte jeg mig selv, hvor grænsen gik – hvornår burde jeg

Connie tæskede den toårige Angel

Den mishandlede Angel. Var hun på udkig efter hjælp?

Connie piskede børnene

egentlig gribe ind?

I modsætning til den uhæmmede vold, der var almindelig blandt fattige sorte, dæmpede en fremmed persons tilstedeværelse som regel de fattige hvide forældres aggressioner. Min fotografering var i sig selv det, der fortalte Connie, at hendes opførsel var uacceptabel, men på en måde, der var blidere, end hvis vi havde irettesat hende eller beskyldt hende for at være "et dårligt menneske". Det ville nemlig have været en gentagelse af det, hun gjorde med barnet. Jeg har sikkert fornærmet mange læsere på dette punkt (selv om de samme fornærmede læsere aldrig klager over volden i mit diasshow). At mit show fik en renæssance i 90'erne, tror jeg var, fordi det skildrede den stigende vold i os, som afspejledes i en stigende børnemishandling. Det førte til en voksende interesse for undertrykkelsens pædagogik. At øge den kollektive bevidsthed om undertrykkelsens rødder ville være den sande redning for barnet. Alligevel vil jeg også gerne forsvare det modsatte synspunkt, som hævder, at det er afgørende at stoppe den vold mod børn (og kvinder), der foregår døgnet rundt, om end kortvarigt, selv om det betyder, at man må ødelægge vigtige fotografiske beviser for den. For hvis de få af os, der opsøger disse udstødte – udelukkende for at dokumentere og dermed udnytte dem – ikke griber ind, hvem skal så gøre det? Uanset årsagen til, at man befinder sig i en sådan situation, lukker den barmhjertige samaritaner ikke øjnene, åbner sit objektiv – og går forbi!

Det værste i hele denne situation var ikke konflikten mellem disse forskellige etiske standpunkter, der er som taget ud af Dostojevskij, men det, som både Helle og jeg snart følte over for det misrøgtede barn. Da vi første gang trådte ind i denne forsumpede hvepserede, havde vores umiddelbare medfølelse været for de to mishandlede børn med sorte rande under øjnene. Vi ville snart mærke, hvordan "vi" altid ender med at være med til at tvinge sådanne ofre ind i undertrykkerens rolle – den onde cirkel. Aldrig har jeg set det så tydeligt som hos

7-årige Natasha den dag, hvor hun stolt tilstod at have smadret hovedet på en sort dreng til blods

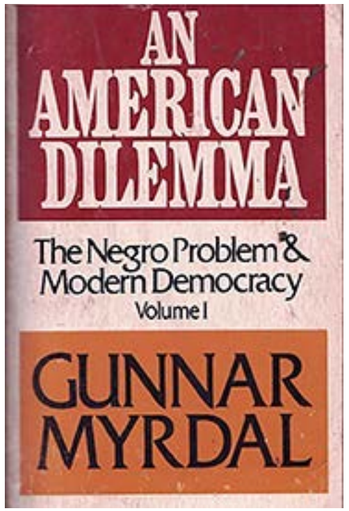

"Racismeforskningens bibel", der inspirerede Johnson til hans borgerrettighedslove

"Angel med sin elskede nye legekammerat

den treårige Angel; hver eneste af hendes reaktioner var af ond vilje. Vi ved alle, hvordan de vanrøgtede typisk bider den udstrakte hånd, og hvordan de ødelægger alt omkring sig for at få opmærksomhed. I begyndelsen har man lyst til at tage barnet op og kærtegne det, men barnet ødelægger hurtigt alt det overskud af hengivenhed og kærlighed, som vi kan opmønstre. Og da den "onde" lille "engel" fra kl. 8 om aftenen til kl. 4 om morgenen endte med at ødelægge næsten alle vores kameraer, mikrofoner, ledninger og bånd, ja, så følte vi efterhånden, at volden i os selv blev ophobet – helt til det punkt, hvor vi også følte et ubeskriveligt ønske om at overfuse hende verbalt, tæve hende og sparke hende hen ad gulvet. Det er sådan, at vi overalt i verden skader de skadede. Og når man år efter år har undervist eleverne i dette, er det virkelig en god pædagogisk lektion pludselig at mærke, hvor hurtigt man selv kan blive en del af undertrykkelsens onde cirkel. Hvor hurtigt blev vi ikke Connies koalition af villige! Langsomt sank vi sammen med hende derude i sumpen.

Det mest forfærdelige for os begge var at opleve den tætte sammenhæng mellem mishandling og racisme. Da vi spurgte den treårige Angel, hvad hun syntes om sorte, blev hun fuldstændig forvirret. "Hvad mener du med 'sorte'? Niggere? Vi skyder niggere, ikke sandt, mor?"

Når kameraet kørte, og hendes mor var ædru, kunne vi af og til opleve Connie blive så forlegen, at hun sagde "sort" og sporadisk forsøgte at bruge det ord foran barnet. Det var interessant, fordi det viste, at argumentet i Gunnar Myrdals An American Dilemma var gyldigt i selv de laveste samfundslag, dvs. at der er en konflikt mellem samfundets højere idealer – f.eks. at "vi alle er lige" – og de helt modsatte budskaber, som forældrene nærer i deres indre om "undermennesker", og som ender med at sive ind i barnets ubevidste.

Vi så dette endnu tydeligere i Connies forhold til den syvårige Natasha. Connie syntes, at det var i orden, at Natasha havde skabt nogle problemer i skolen, fordi, forklarede Natasha, "niggeren, der sad foran mig, lugtede". Men Connie skældte Natasha ud, fordi skolen lige havde smidt hende ud for at have startet en bande med fire andre piger. Jeg fornemmede, at der var mere på færde, og spurgte Natasha: "Skulle banden angribe de sorte?" Det var et svært spørgsmål, for alene betegnelsen "sort" fortalte Natasha, at jeg var på "niggernes" side. Så at svare var ikke helt så let for hende, som da hun teatralsk havde gentaget: "Niggers smell!" Lidt senere blev hun sig selv (snarere end den velopdragne pige, som samfundet gerne ville se). Hun indrømmede, at de fire piger havde lokket en sort dreng ind i skoven og smadret hans hoved med en sten, indtil der væltede blod ud. Hun nød synligt at beskrive dette forfærdelige overfald i et drastisk splatter-sprog. Hvorfor havde hun gjort det? Fordi hendes mor en dag, tilsyneladende i et øjeblik af politisk korrekthed, havde fortalt hende, at "niggerne bløder rødt ligesom os". Det var Connies måde at fortælle hende på (når hun var ædru), at "vi er alle lige, så tal pænt om dine skolekammerater". Natasha troede ikke på dette budskab, som modsagde alle de andre informationer, hun havde fået fra sine forældre om at "slå niggere ihjel" (som regel når de var fulde). Så hun havde startet en bande og overfaldet en dreng for at finde ud af, om det var sandt. Hertil svarede Connie blot: "Det var ikke pænt af dig, Natasha." Men vi havde alle drukket, og Connie sagde det med et stort smil. Hun var tydeligvis stolt. Natasha fik altså at vide, at det var i orden at smadre en drengs hoved mod en sten for at finde ud af, om "niggere bløder rødt"!

Sjældent har jeg set en så klassisk lektion om racismens pædagogik: Det var det knusende "tveæggede" dræbersværd, det dobbelte budskab, som det praktiseres af det store flertal – dvs. af os, de mere almindelige "liberale" rettænkende mennesker – som konstant hamrer "vi er alle lige", den amerikanske trosbekendelse, og "kristen kærlighed" ind i vores børn. Og alligevel, når det drejer sig om folk i "den indre by" (hvides udtryk for storbyghettoer), sorte, homoseksuelle, jøder, muslimer osv., løfter vi øjenbrynene eller ændrer vores stemme en smule, uden at vi overhovedet er klar over det, og sender det modsatte budskab til barnet, at nogen er "ikke lige så lige". Barnet kan ikke bearbejde sådanne modsatrettede budskaber med deres skjulte undertrykkelse og ud af smerte og i forvirring afreagerer det i forskellige racistiske mønstre under opvæksten.

Connie gav mig på en eller anden måde håb for menneskeheden, for hun understregede, hvad jeg altid havde oplevet blandt voldelige kriminelle og endda Ku Klux Klan-medlemmer: Man behøver ikke at lære en voksen som Connie om rigtigt og forkert (som Ivan insisterer på i Brødrene Karamazov om at leve uden en Gud). Nej, alle ved, at det er forkert at dræbe, at hade, at påføre smerte. Mens de er fanget i deres egen ulidelige smerte, kan de blot ikke altid leve op til deres højere idealer.

Da Connie bedre end nogen anden udtrykte vores dybere fælles menneskelighed, kunne jeg ikke undgå at føle en større og større glæde over og hengivenhed for hende. Hun var denne enorme klump af eksplosiv vold og had, ejendommeligt blandet med sund fornuft, ømhed og kærlighed, der trods alt følte et dybt indgroet ønske om at udtrykke de bedste idealer.

Jeg var glad for at føle denne voldsomme tiltrækning til hende, da det på en eller anden måde mindede mig om de følelser, jeg altid havde næret for fattige sorte som ofre. At hun selv var et offer, blev klart, da vi mødte Connies desperat alkoholiserede og vanvittige far (selv om Connie hævdede, at der aldrig havde været et direkte incestuøst forhold mellem dem).

På et tidspunkt gik det op for os, i hvor høj grad moralske begreber var gledet os af hænde efter kun få dage med Connie ude i sumpen. I løbet af sommeren havde John fanget en vaskebjørn, som blev familiens kæledyr. Børnene rullede sig konstant rundt i sengen med deres nye legetøj og fodrede den med kiks. Jeg nød at tage bad i det vanvittige rod i deres "badeværelse", fordi vaskebjørnen med sin store hale hjalp med at vaske mig i badekarret. Det var så sødt, at Helle fik den idé, at hun kunne lave et vid-

Angel mishandlet af Connie, som selv blev mishandlet af sin far til højre

underligt børne-tv-program om, hvordan den legede med de mishandlede børn (derhjemme plejede hun at producere børneprogrammer), men hun var løbet tør for videobånd. Det var min skyld. Inden vores ankomst havde jeg advaret hende: "Dette er en familie, der er så dysfunktionel, at du ikke kan interviewe dem direkte om deres vold. Bare lad dit kamera køre hele tiden, især når de er fulde, og du vil få de mest chokerende optagelser, hvor de henkastet taler om alle deres mord."

Da vi løb tør for bånd i løbet af de nætter, hvor vi gik på "druk og drabsudflugter", foreslog Helle at slette nogle af de tidligere bånd. Og da mord og vold efter få dage var blevet til den kedelige hverdags "ondskabens banalitet", sagde jeg til Helle, at det var i orden, selv om grunden til, at jeg havde inviteret hende med, var for at optage det hele. Først da vi var ude på landevejen igen, gik det op for os, at hun havde slettet mange af beviserne for en – selv efter amerikanske standarder – chokerende seriemordshistorie til fordel for et trivielt børneprogram.

Dette var et forfærdeligt eksempel på, hvor hurtigt vi var blevet hjernevasket ind i Connies perverse voldslogik, som hun selv bedst udtrykte, da hun på et tidspunkt spurgte: "Sig mig, skriver du en bog om os?" Jeg blev defensiv, men svarede ærligt: "Måske en dag, men jeg vil sørge for at beskytte jer alle (mod retslige tiltag)." "Nej, det behøver du ikke at bekymre dig om," sagde Connie. "Det eneste, jeg ikke ville være glad for, at du skriver om, er den aften, hvor jeg brød ind på en restaurant sammen med Woody og stjal skaldyr af sult." Hun vidste udmærket, at indbrud var ulovligt, og hun havde stærke meninger om det, da en af "niggerne" i nabolaget engang havde stjålet hendes høns. Men hun følte ikke (når hun var fuld), at det var ulovligt eller forkert at dræbe "niggere" i massevis!

Efter kort tid gjorde vi det åbenbart heller ikke. Det var endnu en værdifuld lektion, som hun lærte mig: Voldelige mordere skabes ikke kun af at være blevet slået i barndommen. Nej, selv de bedste og mest retfærdige af os kan hjernevaskes ind i disse roller på kort tid, som vi ved fra soldater og torturbødler over hele verden – for ikke at glemme amerikansk politi såsom George Floyds morder.

Med varme knus tog vis afsked med hende og børnene foran den forfaldne trailer med

Der var intet tilbage af denne smukke unge mand i fængslet 5 år efter

plastikdækkede vinduer. Jeg vidste, at jeg ville savne hende – eller i det mindste kontakten med den voldelige side af mig selv, som hun havde konfronteret mig med. En god grund til at tage af sted nu var tilstedeværelsen af Connies rablende gale far, som ødelagde enhver samtale med sine sexgale fantasier om Helle. "Kan du virkelig sove i bilen med sådan en sexet blondine uden at have sex?" blev han ved med at spørge. Man hører ofte sandheden fra dem, der er fulde eller vanvittige (han var begge dele). Han udtrykte åbent, hvad amerikanerne normalt forestiller sig, når jeg inviterer danske kvinder med på mine rejser – også for ikke at lade mig forføre af den forelskelse jeg ikke kan undgå at få i mine fotografiske ofre (og omvendt), som f.eks. hans datter Connie.

Senere i 1996

Jeg havde skrevet til Woody i flere år og fik tilladelse fra fængslet til at besøge ham. Efter næsten 20 timers kørsel ankom jeg. Som sædvanligt i Amerika lå højsikkerhedsfængslet i et afsidesliggende område, som kun få familier havde råd til at køre til. Woody havde ikke haft besøg i fem år og så lige så meget frem til vores gensyn som jeg. Men det var en chokerende oplevelse. Efter at vi begge havde gennemgået alle mulige sikkerhedsforanstaltninger, trådte Woody ind i besøgsrummet lænket på hænder og fødder, hans krop omviklet med endnu flere (og endnu tykkere) kæder. At forsøge at nå rundt om denne jernmand føltes som at omfavne et rumvæsen. Det smukke "uskyldige" udseende, som jeg huskede, af en ung fyr med lange lyse lokker, var som blæst væk. Med sit korte hår, sine tatoveringer, sine manglende tænder (de var blevet slået ud) og sårene på armene var han en uhyggelig kopi af Sean Penn i Dead Man Walking – blot langt, langt værre. Mens jeg havde svært ved at tro på hans historier om massemord den aften for fem år siden, var jeg nu i stand til at tro på alt om ham. Han var blevet voldsomt brutaliseret i dette fængsel, som virkede langt værre end Angola-fængslet på trods af sidstnævntes ry for at være det værste. Og han havde tilbragt halvdelen af sin tid i mørke i isolation på grund af evindelige disciplinære forseelser. Hvor mange slagsmål, spurgte jeg. Han talte tolv med sorte fanger og tre med hvide – alle kampe på liv eller død. Hans 25-årige straf var blevet forlænget hver gang. Men efter at være endt næsten udelukkende med sorte, havde han fået mere respekt for dem. De kunne også slå igen! Han fortalte mig om, hvor vred han havde været, da han første gang – før jeg samlede ham op i 1991 – havde delt en fængselscelle med en sort mand. Han havde fået smuglet en pistol ind og skudt "niggeren". Ikke for at dræbe ham (det ville have givet ham flere år i tillæg til hans straf). Han havde skudt ham i benet for at få ham flyttet fra sin celle.

Det var ikke muligt i dette "højteknologiske" fængsel, og han havde lært at leve med sin sorte cellekammerat. "Han fucker ikke med mig, og jeg fucker ikke med ham." De talte aldrig om raceforhold. Ingen af dem vidste, hvad den anden sad inde for. Sarah var det eneste af hans ofre, jeg kendte, så jeg følte et særligt ansvar som hendes budbringer. Da Woody ikke havde nogen som helst erindring om den aften, han havde dolket hende, bad han mig fortælle i detaljer, hvad der var sket. "Den stakkels pige", sagde han flere gange under vores samtale. Om sin "dyriske" opførsel i retssalen, da han havde truet hende, kunne han kun huske, at han havde været "et røvhul" uden at vide, at Sarah var til stede. Jeg fortalte ham, hvor vigtigt det havde været for Sarah at se Woodys brev til mig, hvori han bad om hendes tilgivelse, og jeg spurgte ham, om han var klar til et møde mellem offer og gerningsmand for at hele sårene. Efter lang tids overvejelse svarede han, at han ikke var klar til det. Så begik jeg en frygtelig fejl. Jeg sagde, at Sarah havde været mere forstående, end jeg havde forventet, fordi hendes egen bror sad i fængsel. Woodys bestræbelser på at vise medfølelse blev straks knust, og morderen i ham kom frem. "Du er nødt til at give mig navnet på Sarahs bror," krævede han. "Jeg har hørt fra indsatte, der er overført fra Angola, at der er en fange her, som er ude på at slå mig ihjel. Her må man dræbe eller blive dræbt." Jeg vidste, at fangen sandsynligvis var Sarahs bror, da hendes anden bror under mine samtaler med hende hele tiden vedt havde sagt: "Hvis bare jeg kunne få fat i den fyr!"

Så nu var jeg pludselig involveret i en kamp på liv og død og indså, at det måske ikke var så nemt at være budbringer, brobygger eller forsoningsmand, som jeg havde forestillet mig. Ligesom Vorherre selv måtte jeg beslutte, hvem af dem der skulle dø! Hvis jeg ikke afslørede navnet, ville det blive Woody, min ven, som en dag sandsynligvis ville få halsen skåret over bagfra. Jeg vidste, at jeg ikke ville sige navnet til Woody, men jeg vidste også, at hvis jeg blev ved med at nægte, ville jeg støde ham fra mig.

I det hele taget var det en chokerende oplevelse at møde Woody igen. Det var der flere grunde til, og en af dem var, at jeg måtte revidere en del af det, jeg havde sagt om ham i mit diasshow. Jeg kunne stadig skimte det sårede barn i Woody, men det var sværere og sværere ikke at se ham med samfundets fordømmende øjne. Jeg vidste, at jeg ikke ville have modet til at sætte denne mand fri i hans nuværende tilstand, men jeg vidste også – som jeg blev ved med at minde mig selv om – at denne tilstand var forårsaget af netop dette fordømmende smid-væk-samfund, for ikke at nævne den yderligere brutalisering, som fængslet havde udsat ham for.

Lige så svært som det var at tilbageholde Sarahs brors navn, lige så svært var det at undlade at fortælle Woody om Dawn, den eneste kærlighed i hans liv. Samme morgen havde jeg ringet til Dawns mor, Adeline; hun var i chok. Dawn havde forsøgt at begå selvmord aftenen før. Hun var blevet fundet halvdød i en gasovn. Adeline havde bedt mig om ikke at fortælle det til Woody, men Woody blev ved med at spørge mig om hende. Og der var andre nyheder: Dawn havde fået et barn med Woodys bedste ven. Jeg vidste, at Woody ville slå ham ihjel sammen med Sarahs bror.

I denne korte beretning har jeg blot antydet nogle af de problemer, jeg var stødt på i mit forsøg på at være venner med alle parter i en voldelig underverden, der har sine egne forvirrende regler. Under køreturen tilbage til New York gennem tre dages deprimerende regn, tænkte jeg ikke på meget mere end dette: MIT amerikanske dilemma.

1998

Næsten to år efter at jeg havde besøgt Woody, modtog jeg et overraskende julebrev. Det var fra den værste af de tre seriemordere – Woodys ældste bror, Sammy, som

jeg havde forsøgt at besøge i fængslet (også i 1996). Som leder af en arisk bande fortsatte han med at myrde sorte i fængslet, f.eks. ved at hælde benzin over og sætte ild til dem, mens de sov. Nu undskyldte han, at han ikke havde svaret på mit brev. Han var lovligt forhindret, sagde han, da han havde tilbragt to år i "hullet" for at have stukket en sort fange ihjel. Nu ville han imidlertid gøre noget mere kreativt og spurgte mig, om nogle af mine venner ville være hans pennevenner. Flere af mine sorte venner i området var hans fængselsbetjente. Efter at have brugt dem som referencer og ventet i mange år fik jeg endelig tilladelse til at besøge Sammy. (Fængselsinspektøren var kristen og troede på tilgivelse.) Desværre fandt jeg, efter at have kørt næsten en uge for at komme dertil, at fængslet var lukket ned på grund af en svineinfluenza-smitte.

Med en sort kvinde i 2003

I 2003 besluttede jeg mig for at tage en sort kvinde med mig for at se, hvordan familien ville reagere. "Jeg vil se, om de også vil slå dig ihjel," spøgte jeg over for Rikke Marott, fotomodellen fra Danmark. "Jacob," sagde hun nervøst, "jeg er en ung sort kvinde. Du er en midaldrende hvid mand. Halvdelen af mændene i disse områder er i fængsel for at have dræbt eller voldtaget sorte." Jeg svarede: "De dræber også hvide." "Det gør det ikke bedre."

Angel med breve til hendes mor om at være et bedre barn

Vi besøgte først Sammys og Johns mor, Rose. Jeg ville gerne høre mere om hendes baggrund. Rose fortalte, at hun kom fra en ekstremt fattig familie: "Jeg voksede op langt ude i sumpen, hvor der næsten ikke boede andre end vores familie. Vores hus havde kun ét værelse, hvor vi sov alle ni. Vi var så fattige, at vi alle var nødt til at blive hjemme og hjælpe mor og far med at arbejde. Som de fleste andre fattige mennesker hjalp vi med at arbejde i sumpen som rejefiskere.

Virkelig hårdt arbejde. Først da jeg var 13 år, fandt myndighederne os og sendte os i skole, men jeg stoppede efter 5. klasse, fordi mor og far havde brug for os til arbejdet. Så jeg lærte aldrig at læse og skrive dengang."

Rikke pegede på hendes bedårende lille datter på væggen. "Ja, min datter, der forsvandt tilbage i '67. Hun var 16 år. Jeg fik et anonymt opkald – en stemme sagde, at hun var druknet i en havn." Rikke spurgte: "Hvem var det, der ringede?"

"Måske morderen, for der var ingen andre, der vidste, hvor hun var. Hun blev aldrig fundet. Det er det værste." Hendes stemme rystede, og hendes øjne fyldtes med tårer. "Det er 35 år siden, men jeg har aldrig givet slip på håbet om, at hun en dag kommer tilbage."

"Hvad med dine andre børn?"

"Vores familie er forbandet. Der har været så mange mord og ulykker – vi er forbandet. Min stedsøn er i fængsel for mordforsøg – han skar en ung piges mave op. Hun overlevede, men hun vil aldrig kunne få børn."

Da jeg interviewede Rose om, hvordan Woodys far havde revet hendes livmoder ud, brød hun sammen i tårer, i skam over at jeg vidste det. Efter at det var sket, havde hun været så flov over at være uden livmoder, at hun ikke gik på hospitalet i en måned. Og da hun endelig gjorde, tog hun kun derhen, fordi blødningen var så voldsom. I tiden op til tragedien råbte Vincent, som havde drukket en del: "Jeg skal sørge for, at du aldrig kan få børn med en anden mand!" Rose sagde, at hun havde ønsket at forlade ham, men inden jeg slukkede for kameraet, fortsatte hun med at tilstå, at hun havde dræbt sin mand med en økse. Han var ikke "faldet ud af sengen", som alle havde fortalt mig. Hun blev endnu mere følelsesladet og fortalte om mordet på Woodys ældste søster. Adeline havde i foråret fortalt mig, at hun havde begået selvmord som 16-årig efter et langvarigt incestuøst forhold til sin far. Nu sagde Rose, at hendes datter rent faktisk var blevet myrdet. Bedøvet af at høre om alle mordene glemte vi at spørge, om det også havde været faren, da hun hurtigt fortsatte.

"Jeg har endnu en søn i fængsel for mord," fortsatte Rose. "Han dræbte folk tilfældigt." Hun beskrev i detaljer (og på min video) alle mordene, men undlod at nævne, at ofrene alle var sorte. Rikke sagde senere: "Hun prøver at beskytte mig, fordi jeg er sort, men det behøvede hun ikke. Jeg følte mig tryg ved Rose. Jeg kunne mærke, at hun var ligeglad med, hvilken hudfarve jeg har. Det, der var vigtigt for hende, var, at der var et andet menneske, som prøvede at forstå, hvor hun kom fra."

Da vi var ved at gøre os klar til at gå, sagde jeg: "Nå, Rose, vi er på vej ud for at besøge John."

"Johns kone er død," sagde Rose. "Connie blev dræbt sidste år i et af deres fulde skænderier, da hun flygtede væk i bilen og kørte galt i den. John er ikke længere rejefisker. Han arbejder på et skib og er væk i flere dage ad gangen. Han er ikke i byen lige nu."

"Hvad med børnene?" spurgte jeg.

"De blev taget af myndighederne," sagde Rose. "Min kristne datter har de to yngste. Den ældste, som er 17 år, bor hos John og hans nye kæreste."

Jeg var chokeret, men ikke overrasket. Connies voldelige død var forårsaget af en farlig blanding af kokain, endeløs alkohol og ubearbejdet vrede. Jeg havde længtes efter at se hende igen og græd, da jeg tog den lange køretur for at besøge hendes børn. Ville de overhovedet kunne huske mig efter syv

9-årige Angel med hendes nye søster Sally i 2003

Rose viser Rikke Marott billedet af sin søn Sammy i fængslet

16-årige Natasha elskede Rikke Marott

Med Natasha i 2003 kort før hun flygtede fra sin far

John viser, hvordan græsplænen blev rød af blod i 2009

år? Jeg var lettet, da vi kørte op til deres nye hjem, "hos en god kristen familie", for som om jeg var en kær onkel, kom Angel løbende ud og sprang op i mine arme med en overvældende glæde.

Man siger, at børn ikke kan huske noget fra før to- eller tre-årsalderen, men hun kunne tydeligvis huske mig. Skønt jeg ankom med min skam over at have villet slå hende, da hun var et lille barn, var det heldigvis ikke hendes blivende erindring om mig. Tilsyneladende havde hun oplevet mig i barndommen som den eneste "sunde" uden-forstående, der var vidne til, hvor dybt hun var blevet traumatiseret. Hendes familie var en familie, som både hvide og sorte var flygtet fra derude i sumpen. Selv om jeg kun havde været sammen med den to en halv-årige Angel én dag i foråret 1996 og i et par dage i efteråret, da hun var tre år, kunne jeg nu se, hvor meget vores korte besøg dengang betød for hende nu som niårig. Hun trak mig i hånden ind for at møde sin nye familie, for at vise mig den lillesøster, hun havde fået, og et kærlighedsbrev, som hun havde skrevet til sin nu afdøde mor, hvori hun lovede at være "et godt barn".

Den 17-årige Natasha, som næsten havde dræbt en sort dreng med sten og siden havde tilbragt to år i fængsel for andre forbrydelser, var lige så begejstret for vores gensyn. Hun var også begejstret for at møde Rikke, som hun ville fotograferes med uafbrudt. De var måske nok blevet opdraget til at "dræbe niggere", men deres smerte var ikke diskriminerende i forhold til farven på den kvinde, der tilbød dem kærlighed og håb om lindring. Rikke, som blev adopteret ind i en kærlig dansk middelklassefamilie, kom med alt det overskud af kærlighed, som disse kærlighedsfattige børn higede efter. Ved mine efterfølgende besøg i årenes løb blev de ved med at spørge, hvorfor jeg ikke havde taget den "dejlige farvede kvinde" med mig.

2009

Alligevel fortsatte familiens forbandelse med at hjemsøge børnene – John formåede at få dem tilbage. Han arbejdede offshore, så jeg så ham ikke igen før 2009, nu i en anden trailer med lidt jord omkring. Jeg var vant til at forvente overraskelser, når je g besøgte en seriemorder, og jeg regnede med at få endnu en, da jeg spurgte ham, hvorfor hans græsplæne var rød af blod. Han svarede med den hærdede ældre mands rustne stemme:

"Altså, Jacob, du ved, at vi altid gjorde skøre ting, når vi var fulde. I går aftes var jeg så fuld, at jeg gik ud og skød på min eneste ko. Koen blev så bange, at den sprang over hegnet og løb væk. Jeg løb ind og hentede min riffel og satte mig op på min hest for at indhente den. Og efter et vildt midnatsridt gennem byen dræbte jeg det forbandede svin omkring otte kilometer på den anden side af byen. Og i morges tog jeg sammen med min 15-årige stedsøn ud for at hente den i pick-up-bilen. Vi har lige slagtet den her på den blodige græsplæne." Jeg svarede: "I det mindste dræber du ikke sorte mere."

John med sin stedsøn og sit barnebarn Connie, der viser de våben, han brugte til drabet aftenen før

John med Natashas yngste efterladte barn

Angel på to år med sin onkel Woody, som senere voldtog hende

"Nej, vi bliver alle sammen blødere, når vi bliver ældre. Jeg tror, jeg holdt op med det omkring dengang, jeg mødte dig."

Jeg var så lettet over, at hans ungdommelige (og dødbringende) vrede havde lagt sig, at jeg denne gang tog ud og fiskede rejer med ham dybt inde i sumpen, hvor vi for første gang havde tid til virkelig at tale om hans liv og hans voldsomme slagsmål med Connie, som til sidst havde kostet hende livet. Det, der gjorde mig ked af det, var, at begge hans døtre, som jeg var kommet for at se, var forsvundet.

Natasha var flygtet fra ham omkring det tidspunkt, hvor jeg så hende sidst, og nu havde hun to børn, som hun havde efterladt hos John. Han vidste ikke, hvor hun var: "Sikkert i fængsel igen," gættede han. Også Angel var nu i fængsel. Woody var efter 16 år blevet prøveløsladt og var flyttet ind hos John. Han havde voldtaget den 13-årige Angel og gjort hende til narkoman. John var så rasende, at han fik sin egen bror i fængsel igen – denne gang på livstid fordi han havde begået forbrydelser under sin prøveløsladelse. Angel var heller ikke nogen helgen. Som 13-årig havde hun stjålet en bil for at køre nogle af sine venner til en McDonald's og blev idømt forvaring på en ungdomsinstitution. Hun undslap et år senere ved at stjæle en af deres gule skolebusser. Jeg har ingen anelse om, hvordan hun, lille som hun var, overhovedet kunne nå fodpedalerne. Måske kunne hun ikke, i hvert fald kørte hun galt i bussen, så den blev totalskadet. Hun afsonede nu en dom på flere år i et fængsel så langt væk, at John ikke havde råd til at tage derhen. John, bemærkede jeg, forsøgte sammen med sin nye kone at opdrage sine to børnebørn bedre, end han havde gjort med sine døtre. Den ene havde fået navnet Connie efter deres døde bedstemor. Jeg følte, at John nu var på rette vej og var mere bekymret for Natasha og Angel.

2012

Jeg fandt ikke Natasha før 2012. Hun kontaktede mig, fordi hun ville have min hjælp til at sende sin far i fængsel. Hun havde fra Rose, hendes bedstemor, fået at vide, at det faktisk var John, der havde begået mordet på markedspladsen, som hendes onkel Sammy havde fået en livstidsdom for. Selv om Natasha aldrig havde mødt Sammy, syntes hun, at det var urimeligt, at han skulle spærres inde, når hun vidste, at hendes egen far havde dræbt langt flere sorte. Jeg havde aldrig forstået, hvorfor Sammy havde fået livstid for at myrde en sort far foran sin familie, når Woody på mit bånd klart siger, at det var John, der havde begået forbrydelsen. (Sammys dom havde været grunden til, at jeg ofte havde tvivlet på Woodys historie.) John havde endda vist mig, hvordan han havde vredet kniven i sit offers hjerte. Da der var så mange vidner til forbrydelsen, vidste Sammy og John, at en af dem ville komme i fængsel. Ifølge Natasha indgik brødrene en aftale på stedet. Sammy tilbød at tage skylden, "fordi du, John, forsøger at stifte familie. Jeg har ingen børn og er efterlyst for så mange andre ting, at jeg alligevel ender i fængsel."

Wow, tænkte jeg. På grund af denne bizart ærefulde aftale, der blev indgået for at forhindre Natasha i at blive faderløs, ville Natasha have sin egen far i fængsel.

Hun var nu 23 år, og jeg følte, at dette var tidspunktet at spørge hende, hvor meget hun kunne huske om de mord, der havde fundet sted i hendes barndom. Jeg satte et videokamera op foran os i en støjende baggård bag den hytte, hun boede i. Hun insisterede på, at vi først skulle købe en flaske whisky: "Jeg har så meget at fortælle dig."

I begyndelsen virkede det, som om hun havde fortrængt minderne så længe, at de kun med besvær kom frem igen, men efter et par timer fik jeg den idé at afspille et lydklip fra det digitaliserede show, som jeg 20 år tidligere havde lavet med hendes onkel Woody. Da jeg afspillede dette bånd, brød hun sammen i gråd og begyndte at ryste voldsomt, mens jeg holdt om hende. Det var, som om det åbnede dybe sår fra hendes barndom, og hun fortalte mig, hvor tit hun

Med Nastasha under vores terapeutiske samtale i 2012

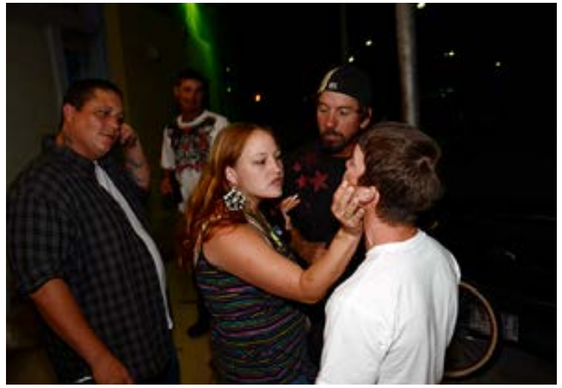

Natasha med hendes vanvittige meth-venner i "hullet" samme aften

Natasha og Angel på et familiefoto

havde hjulpet med at rense bilen for blod, efter at John havde været ude og "dræbe niggere", og om nogle af de mord, hun selv havde hørt ham prale om.

"Vi var på vejen, og en sort fyr i en lille Honda afholdt far i at køre stærkt. Far jagtede ham og fik ram på ham. Jeg så denne nigger fucking tumle ud i grøften – far ramte ham bogstaveligt talt med 80 kilometer i timen. Far sad bare og grinede og sagde, at den skide nigger ikke ville spærre vejen en anden gang. Så en dag senere kom det i radioen, at hvis der var nogen vidner, skulle de melde sig. Der var en belønning og det hele."

"Så du hørte det i radioen, og du vidste, at det var din far."

"Ja, jeg var jo sammen med ham."

"Og så følte du skyld. Var det første gang, du følte, at der var noget galt?"

"Ja, det var den eneste gang, jeg nogensinde følte, at noget var forkert – fordi jeg så det med mine egne øjne."

"Fordi han blev efterlyst for det?"

"Jeg ved ikke, om det var, fordi han var eftersøgt, men jeg var der og så det hele. Jeg er ikke et rigtigt voldeligt menneske. Misforstå mig ikke. Jeg har en masse vredesproblemer, og hvis nogen gør mig sur, vil de se det værste af mig, men jeg er ikke en koldblodig morder. Men far vil sgu se dig i øjnene og stikke dig ned – bare fordi du står der. Han har ingen skyldfølelse, ingen anger."

"Men vidste du ikke, at det var forkert at slå folk ihjel?"

"Nej, vi blev fucking opdraget til at dræbe niggere, så hvordan skulle jeg kunne det? Først da jeg var omkring 14 år og hørte det i radioen, begyndte jeg at vende mig mod min far. Og kort efter jeg så dig og den søde farvede dame sidste gang, løb jeg hjemmefra."

Jeg fik samvittighedskvaler, fordi hun nu ville bruge mit bånd med Woody som bevismateriale i retten mod sin egen far. Hun elskede ham, men så ham nu som en ubarmhjertig morder. Og alligevel var John i årenes løb blevet min fortrolige ven. Han ville fortælle mig alt, men på en eller anden måde troede eller håbede jeg altid, at han bare pralede. Jeg så ham også altid som et offer.

Whiskyen og de forfærdelige blodige detaljer fik os begge til at blive mere og mere eksalterede. Hun sad ved siden af mig foran kameraet og begyndte at kysse og kramme mig (ivrigt filmet af sin nye kæreste – som kort efter blev far til hendes tredje barn). Hun blev mere og mere ophidset – en reaktion på glæden ved at der blev løftet noget fra hendes hjerte, som hun havde fortrængt så længe. Mens hun talte om sin far, blev hun ved med at retfærdiggøre hans handlinger med sætninger som: "Min far ville ikke lade sig fucke af niggerne." Jeg opfangede nogle flere spor om Johns fortid i hele hendes sprog, men det var hende selv, der pludselig nævnte hans voldtægt.

"Så din far blev voldtaget? Af hvem, sin far?"

"Ja, han blev voldtaget som barn. Før han var tretten år. Og Sammy også. Hele tiden."

"Hvordan ved du det?"

"Fordi min far fortalte mig det, da han var fuld."

"Hvordan fortalte han dig det?"

"Vi talte om en masse ting, og han sagde,

Natasha taler om sin fars myrderier

Natasha og venner i den sene natbar hvor jeg drikker tequila "shots" fra Natashas bryster

at han var blevet udnyttet som barn. Jeg sagde: 'Hvad mener du med at blive udnyttet?' En gang sagde han: 'Skat, grunden til, at jeg var så overbeskyttende over for dig, da du var ung, var det, der skete med mig, da jeg var barn.' Han ville ikke gå i detaljer – hvorfor skulle han det? Han er en voksen mand. Så jeg spurgte ikke om mere. Visse ting giver mig og ham skam. Som far og datter kan vi forbande hinanden, men når det kommer til stykket, vil vi stå ryg mod ryg og kæmpe os igennem sådanne ting uden at vise følelser."

Senere den aften fik jeg at se, at sådanne følelser udleves på forskellige måder. Vi var begge emotionelt smadrede efter disse daglange afsløringer, hvor hun som øjenvidne havde bekræftet de grusomme mord på sorte, som Woody havde fortalt mig om 20 år tidligere. Vigtigere endnu, hun havde også givet mig den dybere forklaring på det hele: Det hele havde rod i en dyb ubearbejdet vrede, der i sig selv stammede fra den konstante voldtægt af to små børn eller drenge.

Vi var fuldstændig udmattede ved dagens slutning, men Natasha insisterede nu på, at jeg skulle tage hende med til spiritusforretningen. Derefter ville hun tage mig med "ned i hullet", som jeg vidste var det værste sted i Amerika. Nede i "the hole" (et sted, hvor kriminelle misbrugere holdt til) fik vi selskab af hendes venner – de vildeste og mest skræmmende crackhoveder og meth-kogere, jeg nogensinde havde set. Da Natasha nu tydeligvis var blevet afsindig, tvang en af dem os ind i min lejebil (mig på bagsædet og Natasha foran). Mit livs vildeste tur var ved at begynde. Vi kørte 160 km/t gennem gaderne –mod trafikken på ensrettede gader og gennem mørke gyder, ofte med skraldespande, der fløj rundt om os som i en Hollywood-jagtscene. Flere gange forsøgte Natasha at kaste sig ud ad døren i fuld fart. I første omgang tænkte jeg: "Pokkers osse! Hvorfor tegnede jeg ikke en forsikring på lejebilen i lufthavnen i Atlanta?" Lidt senere tænkte jeg: "Hvorfor har jeg ikke tegnet en livsforsikring?" Jeg var helt sikker på, at mit liv med en så beruset og dopet bilist ville ende præcis på samme måde som det havde gjort for Natashas mor. Sent om aftenen, efter en jagt i hæsblæsende tempo over talløse floder og sumpe, endte vi i en tom bar, hvor Natasha vågnede op. Hun tog sin kniv frem og krævede shots til os alle og insisterede på, at jeg skulle drikke dem fra et glas, der var klemt mellem hendes bryster. Lokal tradition, tror jeg, de sagde. Jeg følte mig mere sikker blandt deres knive, end jeg gjorde ved at køre med dem, så jeg udsatte

Bærer bevidstløse Natasha hjem kl. 5 om morgenen

turen hjem, indtil Natasha var besvimet. Hun virkede så "død", at vi troede, at hun havde fået et hjerteanfald. Vi bar hende ud til bilen og kørte hjem, hvor vi kl. 5 om morgenen bar hendes enormt tunge krop – den lignede hendes mors med al den vægt, hun nu havde taget på – ind i stuen. Derefter flygtede jeg fra gerningsstedet, lettet over at jeg var i live, men bange for at politiet ville dukke op og sammenholde bulerne i min bil med de ting, vi havde smadret den nat. Natasha var gravid og fødte kort efter. Da hun landede i fængsel igen, blev også dette barn taget fra hende.

Angel gravid med sin midlertidige mand i 2012

Senere samme dag var heldet med mig, og jeg fandt Angel i en fjerntliggende by. Jeg havde ikke set hende i næsten 10 år (mens hun havde siddet i fængsel) og blev igen overrasket over, at hun kom løbende ud for at omfavne mig på samme måde som da hun var ni. Nu var hun 19 år og gravid. Hendes mand var en rå Hells Angels-type, der lignede den unge Woody, som han var blevet brutaliseret i fængslet. Natasha havde ikke annonceret min ankomst, da de ikke længere havde kontakt med hinanden. Da jeg nævnte, at Natasha ville have deres far i fængsel, kunne Angel ikke forstå hvorfor, men hun havde jo været for ung til at være vidne til alle mordene. Som toårig havde hun kun lært de ord, som hun husker som sine første: "Vi dræber niggere" – uden at forstå, hvad de betød. Efter i årevis at have udlevet sine forældres vrede, som havde dømt hende til at være "the bad one", var hun blevet løsladt fra fængslet og ønskede at stifte familie. Da jeg sad der og interviewede hende, blev jeg igen slået af, hvor lille hun var. Hun havde håb for fremtiden, og inden jeg gik, bad hun mig om at tage nogle billeder af hende sammen med den mand, hun havde giftet sig med i Johns hus. Selv om hun nu boede relativt komfortabelt hos sin – viste det sig senere – voldelige mands forældre, ønskede hun tydeligvis ikke, at jeg skulle rejse.

I de næste otte år sendte Angel mig det ene desperate brev efter det andet, på trods af at hun knap nok var i stand til at skrive. Først om fødslen af deres to børn, med nøjagtig angivelse af størrelse og vægt på hvert af dem, derefter om hvordan hendes mand havde forladt hende, og hvordan hun var endt i en trailer, der var lige så nedslidt som den, hun var født i – fattig og alene med sine to børn. Så kom det ene råb om hjælp efter det andet fra forskellige fængsler, efter at hendes børn var blevet tvangsfjernet. Da jeg spurgte til Natasha, vidste hun kun, at hun også var i fængsel.

På det seneste, efter at hun havde afsonet sin straf, fandt Angel en ny mand, fik et barn med ham og virkede ret lykkelig. Nu sender hun mig nødråb om hjælp, når John, hendes far, er blevet indlagt på hospitalet – et resultat af mange års druk. "Far vil gerne se dig. Vær sød at komme tilbage, Jacob. Jeg skal nok betale flybilletten." Det er tydeligt, at hun ikke aner, hvor langt væk Danmark er, eller hvor dyr sådan en billet er.

I de sidste par år har deres sidste håb været præsident Trump, og Angels nye mand skriver lange indlæg på Facebook om "den uretfærdige behandling, Trump fik efter alt det, han har gjort for os fattige mennesker".

Connie tæskede Angel - "den slemme" - i 1996

Gravide Angel glad i sine svigerforældres hjem i 2012

Med min følelse af at denne traumatiserede familie er blevet uretfærdigt behandlet af alle os vindere i samfundet, er der én ting, som mit 30-årige venskab med dem har lært mig, nemlig vigtigheden af – uanset hvor lidt tid vi har med vores travle karrierer – at gribe ind som frelsende engle for de misbrugte og forsømte børn omkring os. For selv om jeg kun tilbragte et par dage med Angel, da hun var to-tre år gammel, glemte hun mig aldrig, hvilket hun gjorde klart en dag, da hun var 9 år, og en eftermiddag, da hun var 19 år. Den dag i dag skriver og ringer hun ofte til mig, og nu har hun endda fået mit navn tatoveret på sit bryst (som det ses her).

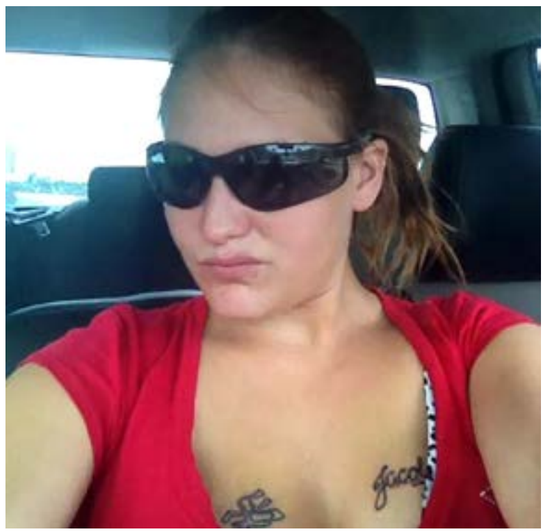

Fraskilt og alene med to børn og Jacob-tatovering 2018

What happens to a dream deferred?

Does it dry up

like a raisin in the sun?

Or fester like a sore –

And then run?

Does it stink like rotten meat?

Or crust and sugar over –

like a syrupy sweet?

Maybe it just sags

like a heavy load.

Or does it explode?

Langston Hughes

Andel del
Ghettoen i vore hjerter

Romerbrevet 7: 18-20

"Not everything that is faced can be changed, but nothing can be changed until it is faced." - James Baldwin

"You have to get over the fear of facing the worst in yourself. You should instead fear unexamined racism. Fear the thought that right now, you could be contributing to the oppression of others and you don't know it. But do not fear those who bring that oppression to light. Do not fear the opportunity to do better." - Ijeoma Oluo, So You Want to Talk About Race

"The problem is that white people see racism as conscious hate, when racism is bigger than that. Racism is a complex system of social and political levers and pulleys set up generations ago to continue working on the behalf of whites at other people's expense, whether whites know/like it or not. Racism is an insidious cultural disease. It is so insidious that it doesn't care if you are a white person who likes black people; it's still going to find a way to infect how you deal with people who don't look like you." — Scott Woods, "The Problem with 'Nice Racism'"

"We can disagree and still love each other unless your disagreement is rooted in my oppression and denial of my humanity and right to exist." James Baldwin

"I believe that there's youth in white America that can be a tremendous force for good. But they have to be knowledgeable about the history of racism in America and how it manifests itself today." - James Baldwin

"The master's tools will never dismantle the master's house." - Audre Lorde

1987 - Jeg holder foredrag på Tufts University, MA

Ghettoen i vore hjerter

Tredive år med racismeworkshops for amerikanske studerende har bekræftet min tro på menneskers grundlæggende gode intentioner. De vil indsamle mad til ghettoerne eller holde hinanden i hånden i en kæde tværs over Amerika "for at hjælpe vore nødlidende", som de studerende her – for racisme har i dag ikke meget med hudfarve eller religion at gøre. Jeg hører ofte hvide sige, at de ville ønske, at de kunne adoptere sorte børn "så de kan blive ligesom os".

Det er "de andres" anderledes adfærd, som vi "tager afstand fra" i vores kaste-hierakiske tankegang. Den adfærd, som vi former mennesker med, når vi i århundreder har udelukket sorte i USA eller f.eks. romaer i Europa. Eller en adfærd formet af undertrykkende kulturer og diktaturer, som mange muslimske indvandrere og de tidligere de østeuropæiske jøder ankom med.

Vores selvforståelse som "liberalt indstillede" nordboere bliver for alvor sat på prøve, når vi pludselig står over for en indvandrer fra et sted uden for "vores" territorium, en person, hvis adfærd er uforståelig i forhold til "vores værdier".

Her i del 2 vil vi se på, hvordan vi, uanset vores gode intentioner, har en tendens til at reagere, når millioner af fattige (kristne) sorte fra det amerikanske syd eller indvandrere fra fattige muslimske lande søger tilflugt i nord i håb om at blive betragtet som ligeværdige. Lever vi op til vores ideal-er og inkluderer vi dem i vores samfund? Eller flygter vi ud i en "undvigende racisme" og tvinger dem ind i en undertrykkende ghetto?

1986 - 5-6 millioner holder hinanden i hånden over hele Amerika som en del af "We are the World"-sultkampagnen

1974 - Greenville, NC

1973 - Boston

1975 - rural Eastern SC

1974 - Queens, NYC

Ideologisk nedblænding

Femte Mosebog 15: 7-11

"True activism is not about raising your voice. It's about changing the world." - Amanda Gorman, inaugural poet

Overalt hvor jeg kommer i USA, møder jeg en rystende mangel på forståelse hos folk over for de lidelser, der omgiver dem. Folk i Norden taler om fattigdommen i Syden, men kan ikke se fattigdommen i ghettoerne, der ligger klos op ad dem selv. Folk i Østen taler om indianernes fattigdom i Vesten uden at se deres egen sorte fattigdom; folk i Vesten taler om den sorte fattigdom i Østen, men ser ikke indianernes fattigdom lige uden for døren, og i Syden taler man slet ikke om fattigdom.

Et slående eksempel på denne blindhed fik jeg i Mississippi, da jeg fik et lift med en repræsentant af den optimistiske type. Han snakkede op ad stolper og ned ad vægge om, hvordan dette var et land med muligheder for alle. Alle kan få succes, hvis de bare vil. Enhver, der gider, kan blive millionær på ti år. Har man kræfterne og lysten, kan man trække sig selv op af skidtet ved hårene. De samme fraser hører jeg så tit, når vi kører på en landevej med shacks på begge sider, og jeg ville sikkert ikke have bidt mærke i det, hvis ikke vi netop den dag havde kørt på en totalt oversvømmet strækning i deltaet. Det var i den fattigste del i Mississippi med blikskure beboet af fattige daglejere, hvis eneste ejendom ofte er et muldyr og to svin. Mississippi-floden var netop gået over sine bredder, og masser af druknede muldyr og svin lå langs vejen. Folk sad på tagene af deres shacks, nogle steder ragede kun skorstenen op. Andre sejlede rundt om husene i både og prøvede at redde deres druknende muldyr.

En dag kom jeg spadserende ned ad en gade i Detroit sammen med en sort pige, som havde været Sort Panter, da hun var 16 år. Nu var hun trotskist og rødstrømpe. Vi var på vej til et trotskistmøde, så det må have været fredag. Sådanne møder går jeg altid til i storbyerne om fredagen, da der bliver serveret gratis kaffe og kage. Om søndagen og om onsdagen går jeg gerne til kaffebord i kirkerne. I kirkerne tager det normalt kun en time, før man får kaffen, men hos trotskisterne skal man virkelig gennem et helvede, før man får belønningen. Ofte skal man høre en stiv prædiken på tre timer om at frelse masserne, men så kaster man sig også til gengæld over kaffebordet med større glæde bagefter. Nå, men denne fredag, da vi var på vej til vores kaffebønnemøde, kom vi forbi en tigger, der stod på gaden med udstrakt hånd. Så skete det for mig uventede, at pigen totalt afvisende slog tiggerens hånd til side. Jeg blev ret chokeret og spurgte, hvorfor hun ikke havde givet ham penge, når hun nu havde penge på sig. "Den slags pjat må vente til efter revolutionen," svarede hun. Jeg spurgte så lidt provokerende: "Jamen, hvad nu, hvis revolutionen ikke kommer i den mands levetid?" Så blev der ikke snakket mere om den sag.

I modsætning til middelklassen, hvorfra disse to eksempler er hentet, er folk i overklassen ofte rørende hjælpsomme over for de fattige og deres lidelser, som de tilfældigt får øje på. Det mest gribende eksempel på dette fik jeg i Gainesville i Florida, da jeg boede hos en rig mand, som ejede et forsikringsselskab. En dag var jeg med, da han var ude for at hjælpe en daglejer med at få hans

1974 - NYC

1973 - NYC

1973 - oversvømmelse i deltaet omkring Greenwood, MS

eneste muldyr op af et mudderhul. Daglejeren stod nede i mudderhullet i vand til halsen og kæmpede for at holde muldyrets hoved oven vande, mens kapitalisten sad oppe i sin helikopter og prøvede at løfte muldyret op. Situationen var så komisk, at jeg ikke kunne lade være med at grine, men hverken daglejeren eller kapitalisten kunne se det morsomme i det. Det kunne være sjovt, hvis han selv faldt i mudderhullet, tænkte jeg. Mit fromme ønske gik faktisk i opfyldelse, for da han lidt efter var landet og nærmede sig mudderhullet, gled han og brækkede det ene ben. Da han så måtte ligge i sengen den næste tid, fik jeg lov til at låne hans Mercedes, og det var på en af mine ture i den, jeg fandt Lindas shack ude på en øde bivej.

En dag samlede playboy-millionæren Tommy Howard (side 170?) mig op i sin Jaguar og tog mig med til et fornemt skisportssted, hvor han brugte tonsvis af penge på at score kvinder.

Han var så imponeret over mit vagabond-slogan "Tryghed er at rejse uden penge", at han gav mig nøgler til sit fine hjem, men kort efter fandt han sit datingliv så tomt, at han solgte alle sine forretninger for at "leve efter din vagabond-filosofi" og tilbragte de næste syv år med at blaffe og rejse rundt i hele verden. I Afrika fik han sin første sorte ven nogensinde. Det ironiske var, at han boede i en by, hvor 50 procent af befolkningen var sort, men han havde aldrig haft en sort i sit hus, bortset fra dem, jeg kom blaffende med. Uanset om man intet har eller har for mange penge, er det arrogant blindhed over for alle dem, der gennem uheld er blevet tvunget ud i hjemløshed og fattigdom. At Tommy siden kunne skifte til et kæmpe motorhjem, som han skrev om i sin rejsebog The Freedom Machine" – mens jeg kunne holde foredrag i min polstrede beboelige van – viste igen vores fælles hvide privilegium i et ufrit samfund.

Fra breve

1974 - Titusville, FL

Jeg spørger Charles Smith, en tidligere slave, om han mener, at sorte har været frie siden afskaffelsen af slaveriet

1974 - rural Greenville, NC

Himmelske ambitioner midt i jordisk trøstesløshed

"I don't care about the moon. I care about the people who are suffering here on Earth. The moon is not going to solve our problems. We need to invest in education, health care, and social justice." — Kendrick Lamar

Jeg: *Tror du, at de sorte er frie i dag?*
Eks-slave Charles Smith: – *Nej, de har aldrig været frie.*

Charles Smith, som hævdede at være USA's ældste borger, blev inviteret som æresgæst til affyringen af en måneraket, men han afslog, da han nægtede at tro på, at et menneske kunne nå månen.

Tæt ved hans hjem, i et område, hvor jeg stadig fik lifts med muldyrtrukne vogne, så jeg en morgen affyringen af en raket gennem sprækkerne i den shack, jeg boede i. Men denne gamle mand, Cape Canaverals nærmeste nabo, opdagede slet ikke, at raketten langsomt steg op over hans frønnede hytte. Han havde ingen elektricitet og radio, som kunne fortælle ham, hvornår dette milliardprojekt røg i luften. Og hvis han havde fået det at vide, ville han alligevel have været for syg af underernæring til at løfte hovedet og se raketten.

Begge forneden 1972 - Lower East Side, NYC

1974 - Bronx, NY

WHITEY ON THE MOON

A rat done bit my sister Nell
with whitey on the moon
her face and arms began to swell
and whitey's on the moon.
I can't pay no doctor bills
when whitey's on the moon
ten years from now I will be paying still
while whitey's on the moon,
You know, the man just upped my rent last night
because whitey's on the moon.
No hot water, no toilet, no light
'cause whitey's on the moon.
I wonder why he's upping me
because whitey's on the moon?
Well, I was already paying him 50 a week
and now whitey's on the moon.
Taxes taking my whole damn check,
the junkies making me a nervous wreck,
the price o f food is going up
and if all this crap wasn't enough,
a rat done bit my sister Nell
with whitey on the moon,
her face and arms began to swell
and whitey's on the moon.
With all that money I made last year
for whitey on the moon,
how come I don't got any here?
Hm! whitey's on the moon...
You know, I just about had my fill
of whitey on the moon,
I think I'll send these doctor bills
airmail special ..... to whitey on the moon!

1973 - East Detroit

1973 - East Detroit

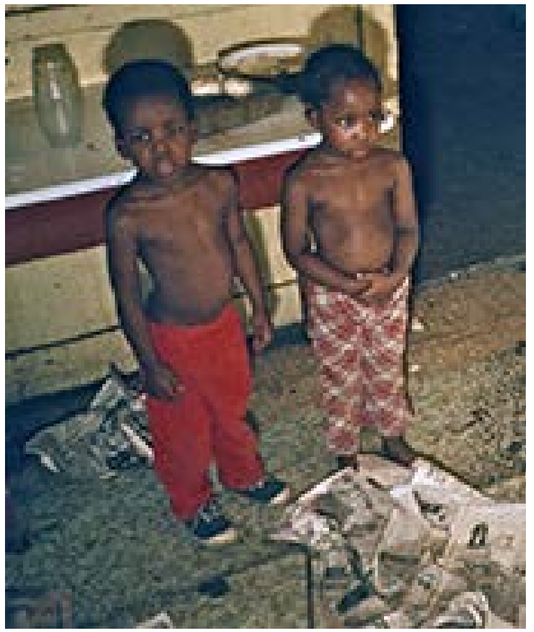

1974 - Chicago

"The freeways were a tool of segregation and oppression. They divided Black communities, made it harder for us to get to work and school, and created a physical barrier that symbolized the racial divide in America." - Ta-Nehisi Coates

I Chicago døde 600 sorte spædbørn af rottebid og underernæring, det år et flag blev plantet på månen. I Detroit boede jeg hos en familie, hvor fire af børnene var blevet bidt af rotter, mens de sov. Deres gråd blev kun overdøvet af bilisterne, der racede forbi på superhighways lige uden for huset.

Fanget i vort eget system må vi hvide jage ad superveje for trygt at nå fra sikre forstæder til arbejdet i centrum uden at blive konfronteret med rotterne, nøden og volden i ghettoerne. Hvad har dog undertrykt vores naturlige kærlighed overfor andre mennesker så vi bogstaveligt kører hen over dem uden at skænke det en tanke? (Også jeg som senere fortravlet foredragsholder).

LET'S GET RID OF RATS

EVERY TENANT MUST HELP

- Keep your house clean.
- Keep your food in covered jars or cans.
- Keep your garbage pail tightly covered.
- Do not throw garbage in the yard, hallway or dumbwaiter shaft.
- Keep your baby's crib clean.
- Wash your baby's face and body before putting him to bed. Rats follow the smell of milk.
- Watch your baby afterward.

Your landlord has been notified by the Health Department that he must exterminate the rats in your building. You can help get rid of rats in your own apartment. If we all cooperate, we can get rid of

Gil Scott-Heron's sang *Whitey on the moon* - illustreret

1973 - Baton Rouge, LA

Motorvejene vi bygger: Fra drømme til mareridt

"THEY KILL THE DREAM OF AMERICA"
"Across the lines / Who would dare to go / Under the bridge / Over the tracks / That separates whites from blacks" – Tracy Chapman, som skrev sangen inspireret af at se Amerikanske Billeder i Harvard.

Vagabonden, der vandrer under de travle motorveje, ser samfundet anderledes end bilisten. Når man ankommer fra Sydstaterne en sen vinteraften, skræmmes man af trafikkens hastighed. Man ser biler passere oven over på de ophøjede motorveje og indser, at den eneste chance for at klare sig er at komme op i den bedøvende fart. Man prøver at klatre op ad de isdækkede skråninger, men glider tilbage. Sydens drøm om at forlade "uretfærdighedens og undertrykkelsens ulidelige hede" bliver til et mareridt, da man indser, at skråningerne ikke fører til " til de "udjævnede dale og fladede bjerge" fra Kings drøm.

Til sidst opgiver man sin Sisyfosopstigning og vandrer i skyggen af de mørke søjler under motorvejene. Selvom søjlerne minder om de græske søjler foran plantagehjemmene, der indespærrer én i en ny ghetto, har man stadig håb. Man er endnu ikke klar over, at man træder ind i en opdelt verden, en skræmmende virkeliggørelse af H.G. Wells' Tidsmaskinen, befolket af to racer. Eloiderne er lysets væsner, for hvem tilværelsen er en leg undtagen om natten, når de føler sig truet af mørkets underjordiske væsener, Morlokkerne.

Som vagabond ser man den skræmmende dystopi af vores ulige samfund – den tvungne ghettoisering af millioner af sorte, der vandrede mod håb i nord, ligesom nutidens fattige indvandrere tiltrækkes af Europa. Man oplever det måske mere menneskeligt end sociologen. Mine venner, der står med min bog, har ikke haft opadgående mobilitet siden jeg mødte dem for 42 år siden. De sidder fast i de samme hytter, generation efter generation, låst i en evig underklasse, der bogstaveligt talt bliver kørt over af travle bilister og buldrende lastbiler.

Disse hævede motorveje symboliserer ikke blot fattige immigranters kamp mod et umenneskeligt system, men også magtesløsheden hos os, der kører gennem stadig mere misantropiske byer. Det var vores racisme, der ødelagde de blomstrende historiske sorte forretningskvarterer ved at pløje motorveje igennem dem for at komme til arbejdet i indre by.

I Syden var det lettere at se kaste undertrykkelse som en fejl "hos de andre", men i Norden så jeg snart betonbjælkerne i mine egne øjne. For kort efter mit uforpligtende liv som vagabond, kørte jeg som foredragsholder selv hen over "de andre" ligesom ghettoens beboere må, for at nå arbejde i industriområderne.

Eller jeg fløj hen over landet sammen med næsten kun hvide forretningsfolk – typisk snakkende om deres "bedste sorte ven" mens de undgik at sælge deres varer, banklån, forsikringer, osv. i ghettoerne. I lufthavnene blev det endnu tydeligere, at jeg nu var en del af den magtstruktur, jeg engang kritiserede, når jeg blev hentet af sorte uniformerede chauffører i aflange limousiner med bar og Tv – og gennem de mørknede vinduer så mine tidligere sorte venner stå derude i ghettoerne vi skulle igennem på vej til indre bys universiteter.

Al undertrykkelse handler om magt og ansvar, og vi bytter konstant kasket i rollerne som undertrykkere og undertrykte.

Baton Rouge, LA - de samme mennesker fra hytterne til venstre med min bog 42 år efter

1973 - Baton Rouge, LA

1973 - Boston

1973 - Baton Rouge, LA

1974 - Miami

Note: Sort baggrund her

1972 - Miami, FL

1973 - New Orleans

1973 - Baton Rouge, LA

1970 - East St. Louis, IL

1973 - Baton Rouge, LA

1974 - Boone, NC - Forneden 1974 - New

"The freeways were built through the heart of the Black communities, destroying everything in their path. Our homes were bulldozed, our businesses were displaced, and our families were torn apart. The freeways were a symbol of the brutality of racism and the callous disregard for Black lives."
—Angela Davis

Vores destruktive flugt - både hjemme og ude

Verden har ikke råd til vores ukontrollerede privatforbrug, som fanger os i en ond cirkel, hvor tilsyneladende fornuftige beslutninger – som militær intervention for at sikre olie – blot er symptomer på en dybere problematik. Vi bryder os ikke om at blive mindet om banaliteten; at vi – en brøkdel af verdens befolkning – ved at udplyndre jordens billige energi har bidraget til en katastrofal CO_2-udledning på blot et århundrede. Medierne bombarderer os med budskaber om at købe bandager til at dulme vores værkende sår og "komme væk fra det hele" og gør os kynisk blinde for vores miljø- og "klimaracisme".

Klima-kaste-tyranniet manifesterer sig, når de mest sårbare samfund, ofte bestående af farvede mennesker, bærer den største byrde af klimaforandringerne, mens de mindst påvirkede fortsætter deres forbrug uden hensyn.

Vi undviger ansvar og viser foragt for brune børns fremtid, både ude og hjemme. Vi insisterer på at køre vores børn til fjerntliggende privatskoler i klimaskadelige firehjulstrækkere – i USA væk fra sorte børn og i Danmark væk fra brune børn. Den onde cirkel bliver en flugt fra den fattigdom og lidelse, vi selv har skabt. En kaotisk flugt, der drukner i musik og budskaber om de nødvendige materielle midler, der skaber et endnu større behov for flugt. Flygtende hvide bruger mere på en ski-weekend end underklassen kan tjene på en uge. Men selvom det i én forstand gør os til undertrykkere, føler vi os fanget af systemet og er i bund og grund lige så ulykkelige som vores ofre.

For God's sake, you've got to give more power to the people!
There's some people up there hogging everything,
telling lies, giving alibies,
about the people's money and things.
And if they're going to throw it away
they might as well give some to me.
They don't care about the poor,
they have never had misery.
There's some people who are starving to death
whom they never knew, but only heard of,
and they never had half enough.
If you don't have enough to eat,
how can you think of love?
You don't have time to care
what crimes you're guilty of
For God's sake,
why don't you give more power to the people?

Give more power to the people sunget af *The Chi-Lites* - illustreret

Begge fra 1973 - Baton Rouge, LA

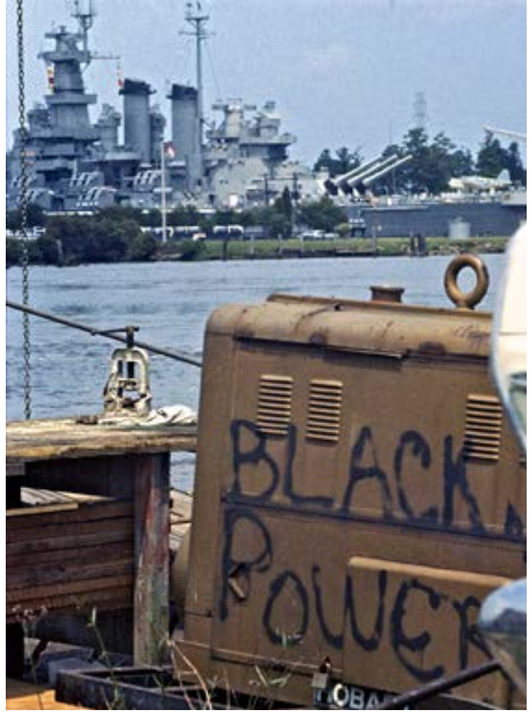

1973 - Norfolk, VA

1974 - New Bern, NC

1973 - rural VA

Klimaracisme og militarisme undergraver reelt demokrati

"It's about time we start respecting the environment. We are all connected. The decisions we make today will affect generations to come." - Janelle Monáe

Vores forbrug er en ond cirkel, som skaber yderligere kunstige behov. Konsekvenserne af vores adfærd påvirker allerede i dag levebrødet i udviklingslande ramt af tørke og oversvømmelser, og forværrer konflikter om vand og land. Millioner af klimaflygtninge drives mod vores kyster og udfordrer demokratiet når politikere i velstående lande primært fokuserer på at imødekomme vælgernes kortsigtede interesser – på bekostning af bæredygtige løsninger.

Det er banalt at påpege, at det ikke blot er politikerne, der sælger varm luft til ulandene, men igen OS, der med kynisk egoisme skubber problemerne over på vores børn.
Ønsker vi at berøve dem empati og anstændighedsfølelse, når de som konsekvens en dag kan føle sig tvunget til at implementere drastiske beskyttende tiltag som grænsemure og militær oprustning for at holde klimaflygtninge ude og vore egne marginaliserede befolkningsgrupper inde?

Mens mine forældres generation hyldede det amerikanske militær for at have befriet os under 2. verdenskrig, så min generation USA støtte talrige diktaturer i den tredje verden.

Mine fordomme mod amerikansk militær varede indtil Clintons interventioner i Haiti og Kosovo, hvor jeg aktivt "integrerede" mig i det amerikanske militær i håb om, at det kunne blive et redskab til at opretholde demokrati og frihed – som vi ser det i Ukraine.

"People who shut their eyes to reality simply invite their own destruction, and anyone who insists on remaining in a state of innocence long after that innocence is dead turns himself into a monster." — James Baldwin

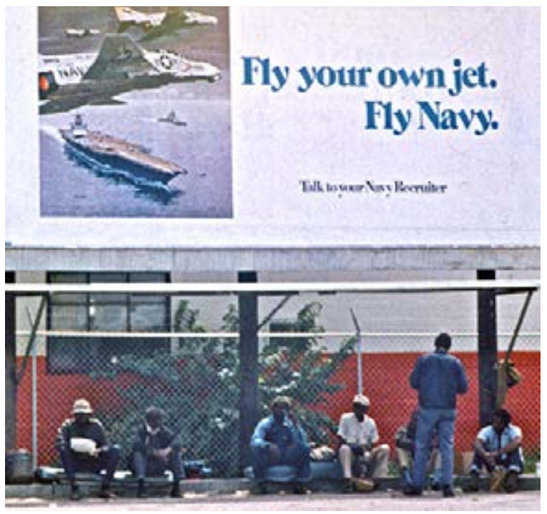

1973 - Richmond, VA

1974 - Charleston, SC

Vores militærindustrielle tyveri fra de fattige

"There is no thing as a single-issue struggle because we do not live single-issue lives." – Audre Lorde

Men hvornår bliver omkostningerne ved militær oprustning for store?

I Norfolk, Virginia, en af verdens største flådehavne, forsøgte denne sultende kvinde at komme på hospitalet, fordi hun havde smerter i brystet, men hun havde ingen penge til en ambulance. Hver morgen ser hun gennem sine tilsmudsede vinduer krigsskibe blive bygget lige udenfor.

Hun har ikke noget fjernsyn, hun har ingen elektricitet, og hendes eneste underholdning er at se på et hangarskib – et fartøj, der brænder tyve gange mere energi på et minut (1000 liter) end hendes olielampe bruger på et år (45 liter).

Eisenhower advarede om det militærindustrielle kompleks.

Hvert våben, der fremstilles, hvert krigsskib, der søsættes, hver raket, der affyres, er i sidste ende et tyveri fra dem, der sulter og ikke får mad, fra dem, der fryser og ikke får tøj på.

Begge fra 1973 -Norfolk, VA

Statesmen are trying to see who's got
the power to kill the most.
When they are tired of power
the world is going to be a ghost.
They know we're not satisfied
the way they scream and holler.
They give us a promise
and throw in a few more dollars.
There's no price for happiness,
there's no price for love.
Up goes the price of living
and you're right back where you were.
Now we're going to get on up
and get some more of it.
For God's sake,
give more power to the people...

1985 - Buffalo, NY og 1973 - general Westmoreland i Charleston, SC

Bund begge 1973 - Norfolk, VA

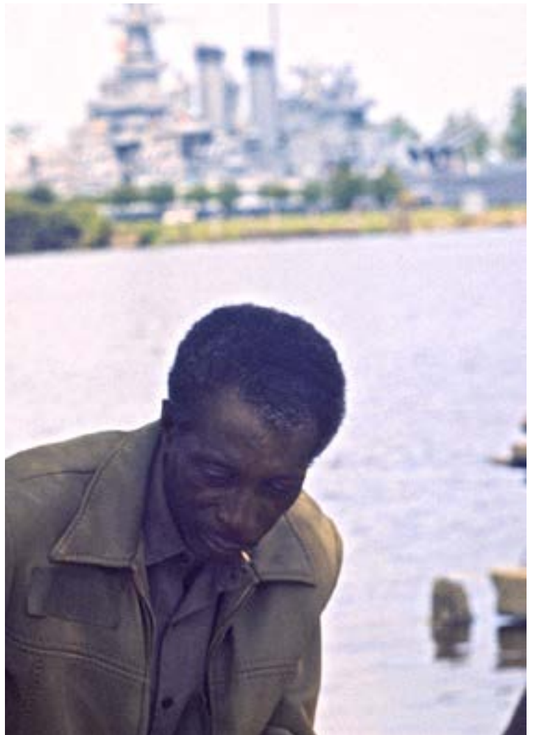

1971 - NYC

1973 - NYC

Er vores kasserede drømme et ekko af smid-væk-samfundet?

"Pollution is violence. And so is the silence around it." — Majora Carter, environmental justice activist from the South Bronx

Jeg hørte ofte hvide sige, at ghettoens sorte smider deres affald ned i baggården, fordi de i Syden var vant til at smide det ud ad køkkenvinduet til grisene eller gederne. Jeg ser det som en magtesløs protest mod den dominerende kastes brug af sin politiske og økonomiske magt til at smide de fattige sorte ved siden af de lossepladser, hvor de selv smider deres overproduktion af giftigt affald.

Såsom i South Bronx, East Los Angeles, South West Detroit med luftvejssygdomme, grundvandsforurening og faldende ejendomsværdier som følge. For ikke at tale om astma, cancer og fødselsdefekter blandt de dumpede sorte i Louisianas "Cancer Alley", Pennsylvanias Chester og Marylands Curtis Bay – ghettoer klos op ad stinkende olieraffinaderier og kemiske industrianlæg. Eller baggårdsdumpningen af de historiske sorte kvarterer i Atlantas West End og Vine City, Alabamas North Birmingham eller som det ses her i Sydchicago.

I dag bygger verdens rigeste mand, Elon Musk, en af verdens mest energislugende supercomputere – midt i et historisk sort arbejderkvarter i Memphis. Hans firma, xAI, driver computeren med gasdrevne turbiner, godkendt uden samtykke fra de fattige beboere. I årevis kæmpede de for at få de gamle giftige fabrikker fjernet, og bliver nu kvalt igen – denne gang for at træne denne Musks chatbot, Grok.

Det her er klimadestruktion forklædt som fremskridt. Mens resten af verden bliver bedt om at skære ned, pumper Musk CO_2 ud i atmosfæren – fordi kunstig intelligens åbenbart kræver virkelige ofre. Og igen er det sorte børn, der må betale prisen, når en milliardær lader dem indånde gift for at forfølge digital udødelighed. Ingen ansvarstagen. Bare endnu en hvid mand med penge, der dumper støj, varme og gift i et sort kvarter, som – som aviserne skrev – "intet havde gjort galt."

1991 - Bronx, NY

Bedrestillede hvide opdager tit først deres egen uvidenhed om miljøracisme når de endnu en gang fortrænger de sorte gennem gentrificering og pludselig selv bor i dynger af affald som i East Harlem og San Franciscos Bayview -Hunters-Point.

På samme måde dumper vi i den rige verden millioner af tons farligt elektronisk affald i Afrika med bly, kviksølv og cadmium, vores plastikaffald i hele Asien, gamle skibe med asbest, blymaling og tungmetaller til ophugning i Bangladesh, Pakistan og Indien, vores medicinske og radioaktive affald i Central Amerika – mens vi ødelægger Afrikas tekstilindustri ved at købe tonsvis af unødvendigt og klimaødelæggende tøj for derefter at dumpe det som brugt tøj. Uden omtanke "dumper" vi systematisk både vores hjemlige ghettoer og de fattige lande.

1983 - Chicago

1974 - Interstate 95 in VA

2013 - 4th St, Los Angeles

1975 - Harlem, NY

1973 - NYC

1973 - NYC

1972 - NYC

Disposable society has thrown away the best in me.
It's thrown away sincerity,
the keystone of integrity.
Disposable to throw away,
buy something new another day.
There is nothing made that's made to stay.
Planned obsolescence will make you pay:
paper plates, cardboard skates, plastic silverware,
automobiles with disposable wheels,
wigs instead of hair, that's how it is.
Disposable the way you love,
not exactly what you're thinking of.
Dispose of me when you are through
for fear that I'll dispose of you.
Disposable your closest friend,
you're supposed to love right to the end.
Your rigid mind won't let you bend.
You're further gone than you pretend ...

1978 - NYC

Disposable Society sang af Esther Philips - illustreret

Jul i New York

"New York's the lonesomest place in the world if you don't know anybody."
- Nella Larsen fra Harlem Renaissancen efter hendes hjemkomst fra Danmark

New York er en umenneskelig, kold by. Enten må man leve med fremmedgørelsen, eller også går man til grunde. På min rejse prøver jeg altid at løbe linen helt ud med de folk, jeg knytter mig til, men i New York må jeg gang på gang bryde op fra folk i utide og således svigte den opståede menneskelige forbindelse mellem os. Stærkest har jeg oplevet det i denne jul, der var endnu voldsommere end sidste år, da jeg blev holdt op af tre puertoricanere på 4th Street juleaften.

I år var jeg lige blaffet ind fra Alabama, men kunne så ikke finde nogen af mine venner og endte med at stå på gaden juleaften. Jeg dryssede rundt i gaderne, som jeg så ofte har gjort i denne fascinerende by, og hen under aften var jeg havnet nede i Bowery. Jeg kom i snak med en bums, som havde tændt bål for at holde varmen. Han må have været bums i meget lang tid, for hans krusede hår sad i totter, der umuligt kunne redes ud. Vi blev hurtigt gode venner. Han var en af de bumser, der kan snakke; de værste er dem, som kun kan kommunikere med øjnene. Efterhånden som vi sad og snakkede, kom vi naturligvis til at tale om, at det var juleaften, og blev mere og mere sentimentale. Og da vi udvekslede minder om vores barndoms juleaftener, var det ikke kun røgen fra bålet, der gjorde, at vi havde tårer i øjnene. Han havde været gift, haft børn og egentlig været ret lykkelig, syntes han nu, men var så pludselig blevet arbejdsløs, hvorefter familien begyndte at gå i opløsning, og han blev alkoholiker. Vi sad og delte en lommelærke og blev efterhånden godt fulde. En skør rad stod og smed flasker efter os, som knustes imod muren ved siden af os. Til sidst blev det for meget for min ven, og han tog et stykke brændende træ og bankede løs på fyren, indtil han forsvandt.

Det foregik omkring Delancey Street, hvor der altid står en flok prostituerede på hjørnet. Bumser har ligesom andre mennesker en trang til at finde nogen, som står lavere end dem selv, og han blev da også ved med i vores samtale at vende tilbage til sin forargelse over, at disse prostituerede var ude på selve juleaften. Hver eneste gang jeg har drukket tæt med bumser, er de faldet i søvn først, selv om vi har drukket lige meget. Og han faldt da også i søvn før midnat.

Jeg spekulerede lidt på, om jeg skulle blive og holde vagt over ham, da vi jo nu var blevet gode venner. Jeg har så ofte set fattige sorte og puertoricanske husmødre med børn og indkøbstaske gå hen og trampe på døddrukne bumser eller sparke dem og derefter hastigt gå videre hjem til kødgryderne – et typisk udslag af deres manglende selvværd eller deciderede selvhad. Men da gaderne var ret tomme denne aften, besluttede jeg mig alligevel til at forlade ham efter at have lagt godt med brænde på bålet.

Jeg strejfede så rundt nede i mit foretrukne kvarter omkring Avenue B, hvor der altid er slagsmål mellem puertoricanerne og de sorte, men som jeg holder meget af, fordi der næsten er racemæssig balance mellem hvide, brune og sorte. Her stod Larry i en døråbning. Vi kom i snak, og han fortalte, at han lige var blevet smidt ud af sin hvide kone. Da vi fandt ud af, at vi var i samme båd, besluttede vi os til sammen at finde et sted at bo. Først købte vi en flaske vin. Derefter lovede vi hinanden, at hvis den ene fandt et sted, måtte han ikke tage det uden at tage den anden med. Larry var den mest udadvendte og veltalende af os, men jeg var hvid, så vi regnede med, at hvad den ene manglede, havde den anden.

Men Larry var af den type, der absolut skal snakke med alle i gaden uden skelen til rang eller stand. Han havde levet i et pænt borgerligt ægteskab i fire år, men betroede mig, at han hele tiden inderst inde havde været en "strejfer" i sit hjerte. Så vi havde ikke gået langt, før vi havde en hel flok "strejfere" med os; de fleste af dem var bumser. På et tidspunkt var der fem, som Larry havde lovet, at han nok skulle finde et sted at bo til og en flaske vin oveni. To af dem gik på krykker. En tredje gik og fægtede vildt med armene i luften, som slog han efter myg. Jeg var fuldstændig overbevist om, at vi aldrig ville kunne finde et sted at sove til hele denne flok, men da der altid dukkede noget uventet op i den slags vanvittige situationer, sagde jeg ikke noget til Larry. Vi spurgte de få folk, vi mødte, om de kendte et sted, hvor vi kunne bo, men satsede dog først og fremmest på jøderne, da de andre jo fejrede juleaften, og vi derfor automatisk gik ud fra, at de ikke havde hjerterum. Desuden er jøderne traditionelt de mest gæstfrie. Eftersom jeg var den eneste hvide, var det mig, der skulle klare jøderne, mens de andre holdt sig lidt i baggrunden. Men alle forsøg var forgæves. En enkelt sagde, at hvis det var rigtigt, at jeg var udlænding, ville han da gerne tage mig med hjem, men han turde ikke, så han gav mig 6 dollars til et KFUM. Vi strøg naturligvis hen og købte nogle flasker æblevin for pengene, og derefter så det hele lidt lysere ud. Men vi kunne stadig ikke finde noget sted at sove, og vinen gjorde bumserne højrøstede og aggressive, og manden, der fægtede efter myg, begyndte at skyggebokse efter folk med det resultat, at alle flygtede over hals og hoved.

Hen ved totiden var det så, jeg blev sendt ind i Broome Street-baren for at finde nye "ofre". Da jeg stod og spejdede rundt i mængden, kom en mørkhåret kvinde hen til mig og stod i lang tid og stirrede mig ind i øjnene på en mærkværdig måde. Så sagde

Tv-film fra 1992 om mit fortsatte venskab med de hjemløse i New York

1972 - Bowary, NY

1974 - NYC

1972 - Bowary, NY

1971 - Bowery, NY

1978 - NYC. Hos Marisol Escobar og hendes fisk for at give hende min bog.

1978 NYC. Marisol udstillede i 2025 fiskene på MoMa Louisiana

1991- Hjemløse byer på Lower East Side, NYC

hun meget langsomt: "Du har fiskeøjne." Jeg troede, at hun havde taget narkotika, og prøvede at fjerne øjnene fra hende. Så sagde hun: "Jeg ønsker, at du skal komme og bo hos mig." Derefter tog jeg mig sammen og spurgte, om jeg måtte tage et par af mine venner med. Hun sagde nej. Jeg sagde, at så kunne jeg ikke komme med, men hun gav mig alligevel sin adresse.

Jeg fortsatte derefter med de andre endnu et par timer, men jeg kunne ikke få hende ud af tankerne. Situationen så nu helt håbløs ud for os. Vi var plakatfulde efterhånden. Henne i bølgepapbunkerne på Mercer Street havde vi tabt den ene af krykkemændene, som var faldet i søvn. Da det nu regnede stærkt, og jeg var næsten sanseløs, stak jeg ved femtiden af fra de andre. Jeg var meget flov over det, og i det næste par dage gik jeg og skammede mig. Men en uge efter mødte jeg til alt held Larry på Washington Square, og han fortalte mig, at han også havde ladt de andre i stikken og havde fundet en stor, fed, hvid pige ovre i The West Village, som han nu boede hos. Det trøstede mig naturligvis, og vi fortsatte med at være gode venner.

Jeg var selv gået tilbage til den mærkelige kvinde. Det viste sig, at hun boede i en kæmpelejlighed på Washington Street og havde et atelier på Broadway så stort som en håndboldbane. Hendes badekar var en lille paletformet swimmingpool. Det eneste, hun ønskede af mig, var, at jeg skulle være sammen med hende. I tre dage sad vi fra morgen til aften og stirrede ind i hinandens øjne. Overalt var der kæmpestore gipsfisk; de hang på væggene og gloede dumt ned på os. Men der var absolut mere liv i dem, end der var i hende. I tre dage søgte jeg desperat at snakke med hende. Alt, hvad jeg fik ud af hende, var, at hun følte sig meget ensom, og at hun aldrig havde levet sammen med en mand. Hun var 40 år, født i havet og kunne kun kommunikere med fisk. Intet andet havde hun at sige. Jeg var nysgerrig efter at vide, hvem hun var, så en nat, mens hun sov, rodede jeg rundt i hendes papirer og fandt ud af, at hun var den verdensberømte kunstner Marisol Escobar og to gange havde været på forsiden af Time Magazine og en gang på Look; men hendes sidste store udstilling med fiskeskulpturer havde fået dårlige anmeldelser.

Det viste sig, at hun svømmede i penge. Engang måtte jeg skrive under som vidne på kontrakter på flere tusinde dollars. Halvdelen af året tilbragte hun i Den Mexicanske Golf med at dykke ned til sine små venner. Ikke desto mindre gav hun mig aldrig så meget som et stykke brød, og jeg blev mere og mere desperat af sult. Morgen og aften skulle jeg følge med hende på restaurant og sidde over for hende, mens hun spiste. Hun var uhyre selvoptaget, tænkte overhovedet ikke på at give mig mad. Da jeg aldrig selv beder folk om mad, kom jeg en dag med en hentydning. "Har du nogensinde tænkt over, at al din kunst går til de rige, men overhovedet ikke kommer de fattige til gode?" Intet svar. Og stadig ingen mad. Hun havde et køleskab, så da hun på et tidspunkt lå og sov, tog jeg mig den frihed at undersøge, om der var mad i det. Jeg fik et mindre chok, da det væltede ud med store frosne fisk, der lignede torsk – og intet andet. Hvis jeg ikke havde været så sulten, ville jeg sikkert have haft lidt mere tålmodighed med hende.

Men pludselig kom min redningsmand vandrende ind i stilheden. Det var Erica, som tidligere havde hjulpet Marisol med at afpudse fiskeskulpturerne. Hun lo og var glad, og det var fantastisk at høre et menneske igen. Hun opfattede lynhurtigt min situation og lod så elegant som en fisk 7 dollars glide over i mine hænder under bordet. Senere hviskede hun til mig, at jeg kunne flytte over til hende. Da Marisol faldt i søvn om aftenen flygtede jeg over til Erica, som boede i en kummerlig brandtrappelejlighed på 11th Street.

Erica, som jeg nu bor hos, er simpelthen et fund. Hun er lesbisk, men nærer ikke de hadske følelser mod mænd, som prægede de fleste af New Yorks lesbiske. Det gør mig altid glad, når jeg får et godt forhold til en lesbisk pige. Erica kan ligesom jeg ikke forstå nødvendigheden af at hade mænd.

Ganske vist er såvel hetero- som homoseksuelle amerikanske mænd uhyggeligt sexuelt aggressive, synes jeg, men man må da prøve at forstå den undertrykkelse, som har skabt denne John Wayne-kultur.

Specielt sorte mænd synes jeg lider under denne kultur (jeg vasker altid op i folks hjem; men jeg er næsten holdt op med at gøre det i sorte hjem, hvor det tit sætter kvinderne i forlegenhed: De ved simpelthen ikke, hvad de skal stille op med en mand, som vasker op. Er det så ikke lumpent af mig at prøve at ændre deres kultur, når de alligevel fortsat skal leve med undertrykkelsen?)

Og når det kommer til stykket har hvide kvinder samme holdning. Atter og atter bliver jeg inviteret hjem af enlige hvide kvinder, som modsat enlige kvinder i Europa næsten altid har en dobbeltseng og derfor placerer mig ved deres side. Men det er chokerende at se, hvordan de i reglen er fuldstændig ude af stand til at håndtere en ikke-aggressiv mand. Efter to-tre dage siger de normalt noget i retning af: "Har du altid været homoseksuel?" for at fremprovokere lidt mandlige aggressioner i mig, eller oftere: "L.a' os gå ud og drikke os fulde." Uden tvivl ville de blive lidt ilde til mode, hvis en ny gæst gik lige til køleskabet og spiste al kødet. Alligevel synes amerikanske kvinder at føle sig utilpasse, hvis en mand ikke går lige i deres eget kød og blod. Med sorte kvinder finder jeg det undertiden nødvendigt at modificere min passive regel om ikke at krænke folks gæstfrihed med lidt "positiv særbehandling". De gør nemlig ofte alt, hvad der står i deres magt for at ydmyge en "blød" eller ikke-aggressiv mand, hvilket kvæler enhver chance i fødslen for at opbygge et mere meningsfyldt forhold til dem.

Erica er en anderledes kvinde. Hun har gjort mig til alle tiders mandschauvinist. Min funktion i hendes hjem er nemlig at være alfons. Erica er prostitueret af den fine type, man kalder callgirl, og det er nu blevet min opgave at være telefonvagt, sortere de sjofle opkald fra og bede de pæne om at ringe igen kl. 17 til en hurtig anden sortering. Derefter går slutspurten ind ved 18-tiden, hvor jeg skal vælge den allerpæneste stemme og aftale møde på et hotel kl. 19. Vi tager derpå en taxa til hotellet, som i reglen ligger på Upper Eastside, da vi holder os til pæne forretningsfolk. Her er det nu min opgave at sidde og drikke Cola i foyeren i en time, og hvis hun til den tid ikke er kommet ned, skal jeg gå op og banke på døren.

På vejen hjem går vi i reglen hen og spiser italiensk is, som Erica elsker. Men det fantastiske ved hende er, at hun ikke er nogen almindelig luder. Hun har en annonce i sexmagasinet Screw, som alle forretningsmænd åbenbart læser, for telefonen kimer ustandseligt.

Hun elsker simpelthen at hjælpe mennesker og at give dem varme midt i denne kulde. Hun siger, at de fleste af hendes kunder er enormt ensomme og ikke så meget har brug for sex som for varme. Hun er nemlig set med sådanne mandsøjne ikke nogen fysisk skønhed: enormt tynd, fladbrystet og med krøllet rødt hår, men hun har en sådan charme og skønhed i sig, at disse mænd slet ikke kan stå for hende. Næsten alle giver hende 100 dollars, skønt vi kun har aftalt 75, og kun en enkelt har ringet og klaget. Hun siger, at hun normalt ikke engang går i seng med dem, men blot giver dem fysisk og især åndelig massage. Hun har købt mange film til mig, men jeg har af gode grunde sagt nej til penge.

Om dagen går hun til sang og dans eller sidder i timevis og laver kaffestel af skumgummi. Hver eneste kop, tallerken og ske er lavet perfekt ned til mindste detalje. Hun har flere glasskabe fulde af skumgummiporcelæn som i de pæneste borgerlige hjem. Hun er en fantastisk inspiration for mig. En dag, da en mand blev slået ned udenfor på gaden og blev liggende i lang tid, var Erica den eneste, som gad ringe efter en ambulance. Men der kom ingen ambulance, og folk stod blot og gloede dumt på den halvdøde mand. Hun blev ved med at ringe. Der bor nemlig kun puertoricanere her, så det tager i reglen en time, før politi og ambulance kommer. Så fik hun den lyse idé at ringe til politiet og sige, at de skulle skynde sig at

1973 - NYC

komme, for der var en hvid mand, som var ved at blive overfaldet af tre sorte og puertoricanere lige nede på gaden, og straks kom to politibiler og en ambulance. Dette trick er almindeligt i New York, for det virker åbenbart hver gang. Ofte har jeg set Erica give en hel dagløn til folk i nød. Hun tog pengene direkte fra de rige forretningsfolk i hotellerne og gav dem til en eller anden tigger på gaden.

En anden aften var hun endnu mere fantastisk. Vi var på vej i biografen, da vi så en bums i halvtredserne sidde og bede om hjælp til en flaske vin og nogen at snakke med. Vi sad og snakkede med ham i et par timer over vinen, og han sagde, at han var ved at få delirium tremens, og at han var bange for at dø. Straks sagde Erica, at vi ville gå med ham på hospitalet, og han græd af glæde. Han havde ventet på dette øjeblik i ti år. Han havde aldrig selv haft mod til at gå på hospitalet. Vi tog ham med i en taxa og kørte til St. Vincent-hospitalet. Vi sad i venteværelset i to timer. Hele tiden græd han. Så fik vi at vide, at de ikke ville tage ham. Han havde siddet og drukket og blev helt umulig og begynde at råbe og skrige. Jeg råbte også nogle ting efter personalet om at komme fra et civiliseret land med gratis hospitaler for alle. Der blev tilkaldt politi, og vi blev smidt ud med fuld musik.

Vi tog så en taxa til skadestuen på Bellevue-hospitalet og sad der sammen med de mærkeligste mennesker: skrigende, hysteriske, selvmorderiske, og hvad ved jeg. Vi sad der lige til klokken seks om morgenen, uden at der skete noget. Manden drak imens hele flasken og sad på gulvet og græd med hovedet i Ericas skød, mens han tryglede os om ikke at gå fra ham. Flere gange tissede han i bukserne, og der lå en sø rundt om ham, da han tog sin penis ud og lod den hænge. Erica stoppede den hele tiden ind igen, men den blev ved med at komme ud. De fleste af patienterne var efterhånden flygtet ud af lokalet. Så begyndte han at brække sig over det hele, det mærkeligste slimede og stinkende bræk, jeg længe har set. På det tidspunkt flygtede selv de to sygeplejersker. Vi prøvede at tørre det op. Ved sekstiden var vi helt udkørte, og da sygeplejerskerne højt og helligt lovede, at han ville blive indlagt, tog vi hjem og sov.

To dage senere tog jeg til Bellevue-hospitalet for at besøge ham og give ham nogle cigaretter. Jeg fik at vide, at der aldrig havde været nogen indlagt af det navn. Jeg blev rasende og ulykkelig og turde slet ikke fortælle det til Erica. New York er en by, som simpelthen ikke tillader noget menneske at være menneskelig. Skal man overleve her, må man lære at lade andre mennesker i stikken. Erica er naturligvis ikke fra New York, så derfor vil jeg blive boende hos hende endnu en tid. Men snart vil jeg tilbage til Sydens varme. New Yorks kulde slår mig ud hver gang.

Brev til amerikansk ven

1973 - WTC - min kærligheds gensyn med NYC, hver gang jeg kom blaffende op fra syden

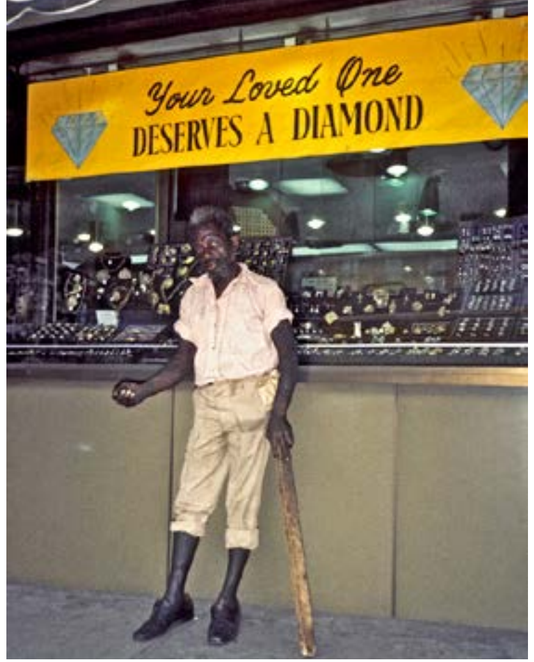

1974 - NYC

Fra Syden til smid væk-menneskeligheden i New York

"I think that feeling of displacement, of not belonging anywhere, is a very common experience for people of the diaspora, for people who are removed from their ancestral homelands." - Yaa Gyasi

Når kærligheden gøres til salgsvare og al menneskelighed i os er til fals, begynder man at ane de mørke sider i vore sind, som skaber ghettoen. Min vagabondering i verdens mest avancerede smid-væk-system blev en indre rejse, hvor jeg konstant prøvede at skelne mennesket fra det system, det beboede. Jeg måtte ustandselig spørge mig selv, om den varme og åbenhed, jeg mødte som vagabond, var en ægte amerikansk egenskab, eller om det var systemet, der havde givet befolkningen en overfladisk gæstfrihed – et behov for et kort uforpligtende smid-væk-venskab. Men at blive smidt væk efter endt brug var under alle omstændigheder at foretrække frem for den menneskelige kulde, jeg havde kendt i Europa, som aldrig ville have givet en vagabond en chance. Jeg lærte, at der, hvor et system er mest undertrykkende og grusomt (som f.eks. i Sydafrika under apartheid), finder man ofte den største menneskelige varme – en varme, som ikke bør gå tabt under forsøget på at finde mere retfærdige systemer. Skønt jeg fandt livet i de nordlige stater mere retfærdigt end i Sydstaterne, måtte jeg uophørligt blaffe tilbage til menneskeligheden i Sydstaterne for at kunne overleve som individ (mange sorte vender tilbage af samme grund). Det mere liberale Nord inviterede sorte til at migrere dertil i 1940'erne og 50'erne, fordi det havde brug for arbejdskraft, ligesom Nordeuropa inviterede brune "fremmedarbejdere" i 60'erne. Men vi havde ikke brug for dem som mennesker, og efterhånden isolerede og efterlod vi dem i enorme overbefolkede ghettoer. Vores voksende usikkerhed og frygt under globaliseringen i dag efterlader en dyb akkumuleret smerte, som hurtigt forandrer verdensscenen. Aldrig før i historien har vi været så optaget af at tvinge så mange mennesker ind i ghettoer. Hvad der tog os 500 år i Europa at udrette med jøderne, har vi på kun få årtier opnået med millioner af muslimer. Ghettoisering fører i sidste ende til etnisk udrensning, som vi har set det i mange lande. Men kun få steder er en minoritet blevet så ghettoiseret som de sorte i USA. I mange byer, f.eks. Detroit og Chicago, er op til 94 procent af de sorte frosset ud i helt sorte bydele.
Smid-væk-samfundet har ikke kun smidt ting og mennesker væk, men også dræbt kærligheden ved at isolere og fremmedgøre enorme befolkningsgrupper, hvis smerte og tomhed kan aflæses overalt i ghettoen og undergrunden. Men det kan ikke kvæle skriget af smerte og tomhed fra dem, som er blevet smidt væk – og som kan observeres overalt i ghettoen og undergrunden.

GHETTOENS STEMME

Lying, thinking
Last night
How to find my soul a home
Where water is not thirsty
And bread loaf is not stone
I came up with one thing
And I don't believe I'm wrong
That nobody,
But nobody
Can make it out here alone.
- Maya Angelou

1973 - NYC

1974 - NYC

1974 - Vanessa Guider her begik senere selvmord ved at springe ud af vinduet

1973 - NYC

1974 - Bronx, NY

Min oprindelige sang her - I am, I said af Neil Diamond - illustreret med mine graffiti-fotos

1973 - NYC

1973 - NYC

1974 - NYC

1974 - NYC

1973 - NYC

Ghettoen som muse: En kritik af min liberale paternalisme

"The liberal is a man who feels a great deal of pity for the unfortunate but does nothing about it." - James Baldwin

"Liberalism is like a boat. It's always leaning in the direction of privilege." - Audre Lorde

Systemet – som er summen af vores daglige undertrykkende tænkning – bruger som altid repressiv tolerance mod presset fra ofrene og kvæler råbet fra undergrunden ved at ophøje det og give det anerkendelse for dets kunstneriske værdi.

Den undertrykte får frit lejde til at udstille sig for de bedrestillede og bedre tænkende blandt os med al vores forstående snak om ghettoens og indvandrernes problemer og velmenende tale om sult- og overbefolkningsproblemer i den tredje verden. Vi kvæler de undertrykte med vores højtravende snak om at ville "integrere dem", mens vi selv flygter ud i forstæderne og væk fra "sorte skoler" – hvilket resulterer i yderligere ghettodannelse. Vi er højrøstede i vores pralen med, at vi har en sort ven her og en muslimsk ven der, men vi studser ikke over, hvorfor sorte eller indvandrere i Danmark kun sjældent kommer i disse kunstpaladser. Uden at blinke med øjnene accepterer vi, at sorte tjenere fortsætter herre-slave-forholdet ved disse seancer. Som undertrykkelsens stødpudetropper kan vi absorbere al kritik af systemet, forvanske den og afværge dens angreb ved "indforstået" at ophøje den til kunst.

Sådan vil det også gå med mine fotografier. Disse velbjærgede liberale, som jeg kom til at hade og elske på samme tid, fordi de er en side af mig selv, vil give mig al mulig støtte til at udstille min kritik af samfundet, chokerede over det, jeg har set i Amerika. De skammer sig, fordi jeg har overskredet en tærskel, som de føler, at de selv burde have overskredet, men som de med deres lammende frygt for dem, de har været med til at ghettoisere, ikke kunne overskride.

1975 - Los Angeles

1975 - Los Angeles

1973 - NYC

1975 - Los Angeles

Alle tre 1974 - Harlem, NY

Liberalismens spektakel af undertrykkelse

"White liberalism is a philosophy that promotes the interest of white people under the guise of helping black people." - Stokely Carmichael

Alle samfund rummer mennesker, der himler op om nødvendigheden af forandring for at hjælpe ghettoer og underudviklede lande "op". Men når valgdagen kommer, ender alle deres løfter i status quo-papirkurven i USA med stemmer på Demokraterne (i Europa på forskellige socialdemokratiske partier).

Derfor kan jeg ikke undgå at føle, at også jeg udbytter ofrene, for jeg ved alt for godt, at disse billeder ikke vil gavne dem overhovedet. Vi vil blive lidt sentimentale, når vi indser, at vores underklasse lider på denne måde, men vi vil ikke gøre noget for at ændre vores livsstil. Vi vil ikke opgive vores klimaødelæggende samtalekøkkener, charterrejser og privatskolen for at omfordele jordens goder.

Og derfor vil mine billeder kun være en følelsesmæssig katarsis. Skønt jeg vidste dette og ofte fik det fortalt af underklassens sorte, der ikke havde nogen illusioner om nytten af at tale til den "indre godhed" i deres hvide undertrykkere, fortsatte jeg og har således forrådt både de sorte og den tredje verden, hvilket gør denne side til den eneste i bogen, som næsten alle afroamerikanere kan være enige i. Jeg har skabt en underholdende følelsesmæssig udløsning for undertrykkerne og derved forlænget undertrykkelsen. Jeg er lige så hyklerisk som disse kunstsnobber, fordi jeg spiller efter deres regler.

Hvis min kritik blev for "radikal", ville de blot vende den ryggen. Jeg er derfor tvunget til at udvande den, så den risikerer at blive en tårevædet nedladende "paternalistisk" naiv vagabond-eventyrhistorie om lidelserne i ghettoen og vores uheldige skyggesider – som f.eks. den følgende sentimentale rejse til Harlem, ikke langt fra disse liberales højborg, Museum of Modern Art.

Sangen ***Give a damn*** af Spanky and the Gang - illustreret med mine fotos

1974 - Bronx, NY

1980 - NYC

En fortælling om to Harlems: Set udefra og indefra

"The ghetto is a place where hope is hard to find and despair is easy." - Langston Hughes in poem "Harlem"

If you take the train with me
uptown through the misery
of ghetto streets
in morning light
where it is always night:
Take a window seat,
put down your Times
you can read between the lines,
just read the faces
that you meet beyond the windowpane:
And it might begin to teach you
how to give a damn about your fellow man

1974 - Harlem, NY

1974 - Bronx, NY

1974 - Harlem, NY

1974 - NYC

Note: Sort baggrund her

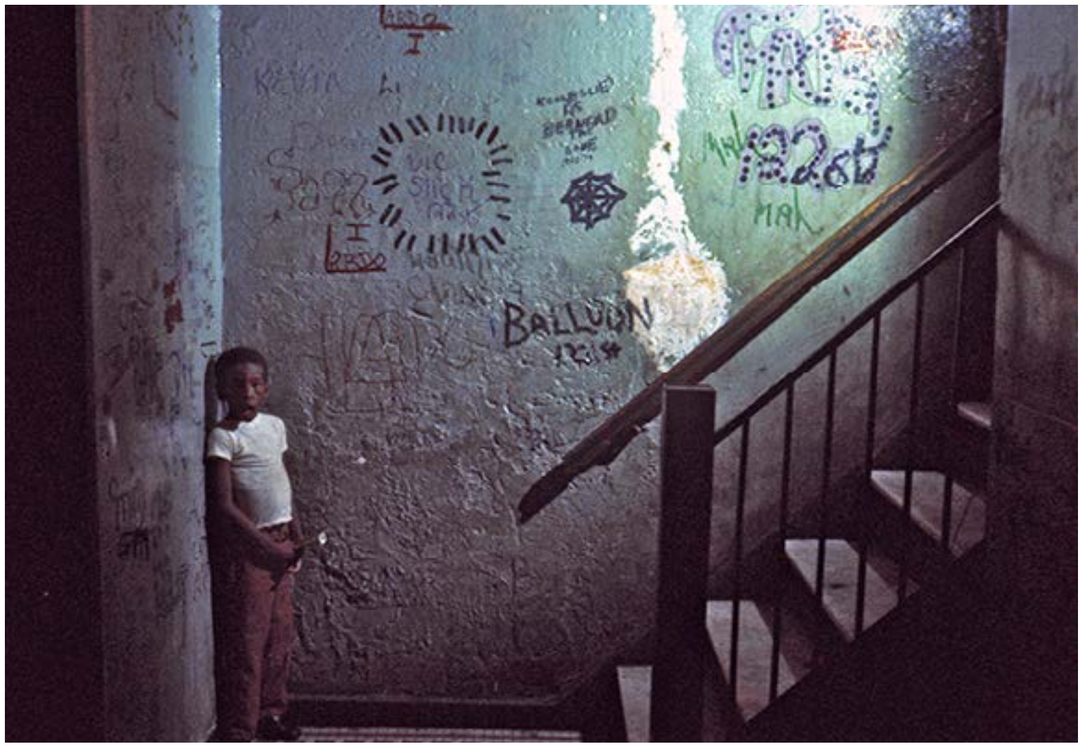

1974 - Harlem, NY

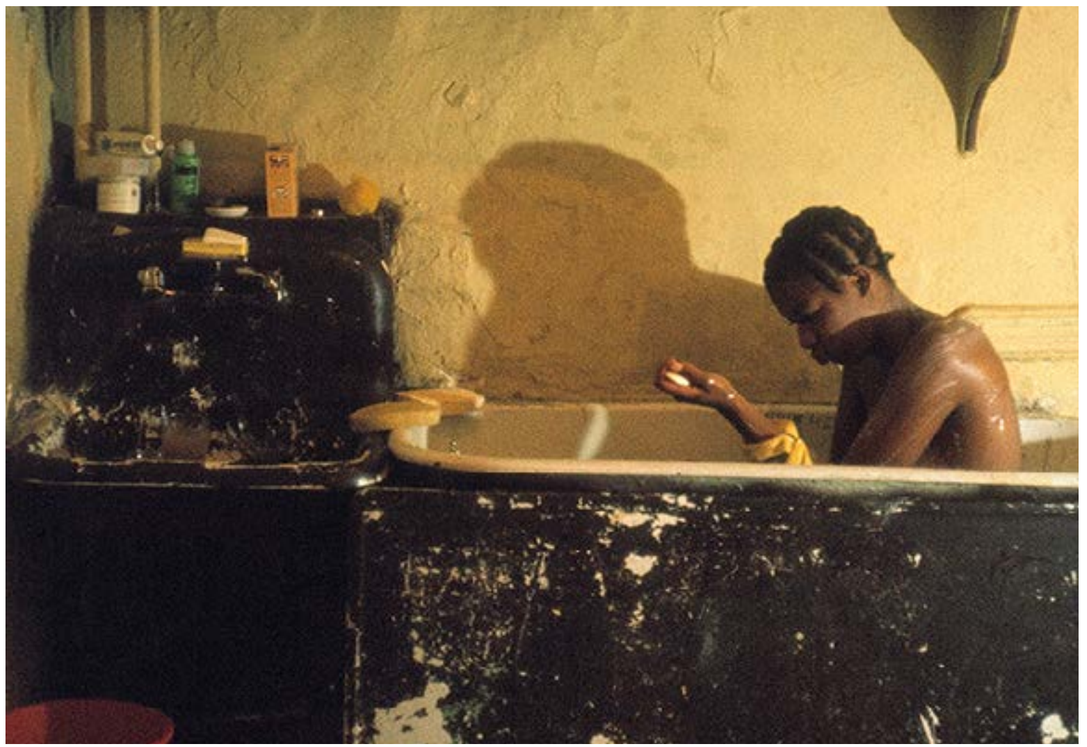

1972 - NYC

1973 - Harlem, NY

1974 - Harlem, NY

1973 - Harlem, NY

1991 - Harlem, NY

1992 - Harlem, NY

Harlems ekkoer: Mellem liv og efterliv

"In Harlem, danger was always lurking in the shadows, waiting for the perfect moment to strike.....you were either a player or a pawn. The choice was yours." - Colson Whitehead in Harlem Shuffle

Alt i Harlem var i 70'erne sort, undtagen butikkerne ejet af hvide og arabiske indvandrere (tidligere var de ejet af jøder). Som jeg dengang skrev: De eneste butikker, der ikke er ejet af disse udefrakommende, vil gadefolkene fortælle dig, er de allestedsnærværende bedemandsbutikker, da hvide bedemænd ikke vil have noget med sorte lig at gøre. At være bedemand er en af de sikreste måder at opnå middelklassestatus på. For døden er lige så allestedsnærværende i Harlem som angsten, der hjemsøger alle under den urolige, sporadiske latter. Alligevel føler jeg mig som den altoverskyggende, usynlige "Whitey" i Harlem mere tryg end de fleste sorte er det, for som altid er aggressionerne rettet mod andre ofre snarere end mod den forhadte undertrykker.
Denne bedemandsforretning side om side med et narkoafvænningscenter illustrerer tydeligt det valg, man konstant har i Harlem – valget mellem en øjeblikkelig død eller et liv som slave under "The Man". Tusinder af misbrugere vælger døren til venstre. De ved kun alt for godt, at hvis de vælger døren til højre, vil de enten blive re-habiliterede, og vende tilbage til den tidligere tilstand, hvor de ikke kunne overleve uden heroin. Eller også bliver de "op-habiliterede" ved at lære at leve med ghettojunglen ved at forkrøble deres sind og dræbe deres sensitivitet – ved at underkaste sig selv "skyd skylden på ofrene"-slaveriet af "The Man", som vil ændre ofrene i stedet for at ændre deres undertrykkende omgivelser.

Denne kvinde er en levende illustration af det typiske valg i Harlem. En voldsmand brød ind i hendes lejlighed og forsøgte at dræbe hende med en kniv. Hun overlevede ved at kaste sig ud fra vinduet på tredje sal – og var forkrøblet for livstid.

1995 - NYC

1992 - Harlem, NY

1973 - Harlem, NY

1973 - Harlem, NY

1974 - NYC

I skyggen af "the American Way of Life"

"If white people haven't killed you yet, you can do what you want. You didn't have to reach a hundred years to get to that place. In a world this low, dumb, and cruel, every day white people ain't killed you yet is a win." —Colson Whitehead in Crook Manifesto about Harlem in the 1970's

De amerikanere, jeg føler stærkest for, er narkomanerne, som har været for sensitive og menneskelige til at overleve den brutale amerikanske jagt på succes. De er ikke blot ofre for denne vold; men er i stand til at slå tilbage med al den voldsomhed, de fik indsprøjtet af "the American way of life". Mange gange hjalp jeg på New Yorks tage med at binde disse bundne sjæle op. På visse gader i Harlem ser man hver dag tusinder af narkomaner, som står og venter på heroin. Om natten tør ikke engang politiet færdes i disse kvarterer, fra hvis skydegallerier vi nød synet af Empire State Buildings "store sprøjte".

Skydegallerier er kondemnerede ejendomme overtaget af narkomaner, som dels "skyder op", dvs. sprøjter stoffer op, og dels "skyder ned", dvs. skyder enhver, der mistænkes for at være politi eller detektiv". Da straffen for at være narkoman og blive kriminel, hvilket er konsekvensen af det, – med andre ord, for at være offer – er den samme som for at være morder, har de ikke noget reelt valg. De får en obligatorisk livstidsdom, uanset om de optræder som ofre eller bødler. Derfor er skydegallerierne uhyggeligt farlige.

Denne fyr havde været narkoman i 16 år. Han led af underernæring og havde bylder over hele kroppen, men da han ikke kunne finde flere raske steder til at sprøjte heroin, måtte han tage den ildelugtende bandage af benet for at finde et stikhul. Han led forfærdeligt og mente at han havde mindre end to år tilbage at leve i. Han havde intet at tabe og opfordrede mig til at offentliggøre mine billeder for at skræmme unge mennesker fra stoffer.

1973 - Harlem, NY

1985 - Harlem, NY

At miste venner som følge af crack

Jeg troede, at jeg havde set det værste i 70'erne, da jeg efterhånden havde lært at slå pistolerne ud af hænderne på de sløvede heroinmisbrugere. Så jeg var helt uforberedt på ødelæggelserne, der fulgte med crack-epidemien i 90'erne, hvor ofrene skød vildt med pistoler i løbet af de paranoide få minutter rusen varede og konstant brød ind i min varevogn, eller røvede deres egne familier for at skaffe penge til deres crack.

Mange af mine bedste venner bukkede under for crack. Jeg havde kendt Robert Yard i årevis, men kort efter hans bryllup i Harlem blev hans kone her offer for crack. Jeg så ham desperat forsøge at redde hende og deres ægteskab, mens hendes liv løb ned i en afgrund af kriminalitet, prostitution og fængsler. Jeg mistede også mange Harlem-venner, da den hvide gentrificering tvang dem ud efter 2000.

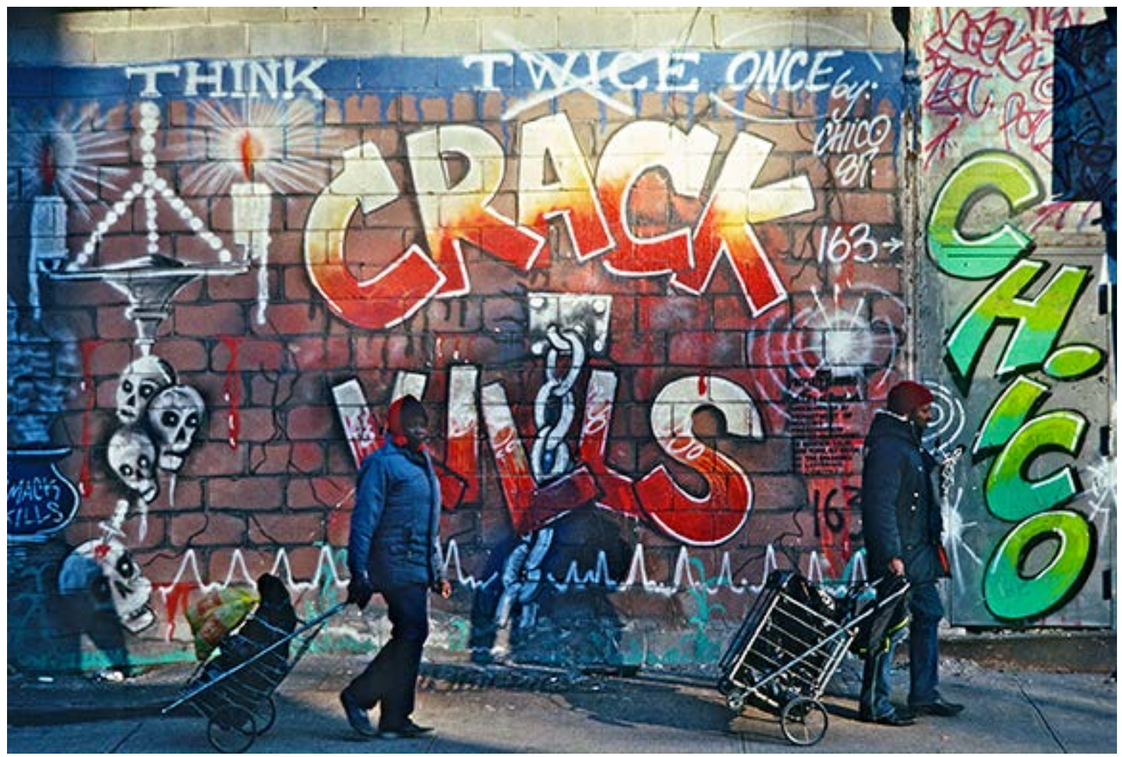

1991 - NYC

1992 - NYC

1991 - NYC

1991 - NYC

1974 - Harlem, NY

1989 - Harlem, NY

Begge fra 1974 - Harlem, NY

Vuggevise fra ghettoen

"Harlem is where dreams go to die."
- Lorraine Hansberry

Or put your girl to sleep sometimes
with rats instead of nursery rhymes
with hunger and your other children
by her side.
And wonder if you'll share your bed
with something else that must be fed
for fear may lie beside you
or it may sleep down the hall.
And it might begin to teach you
how to give a damn
about your fellow man!

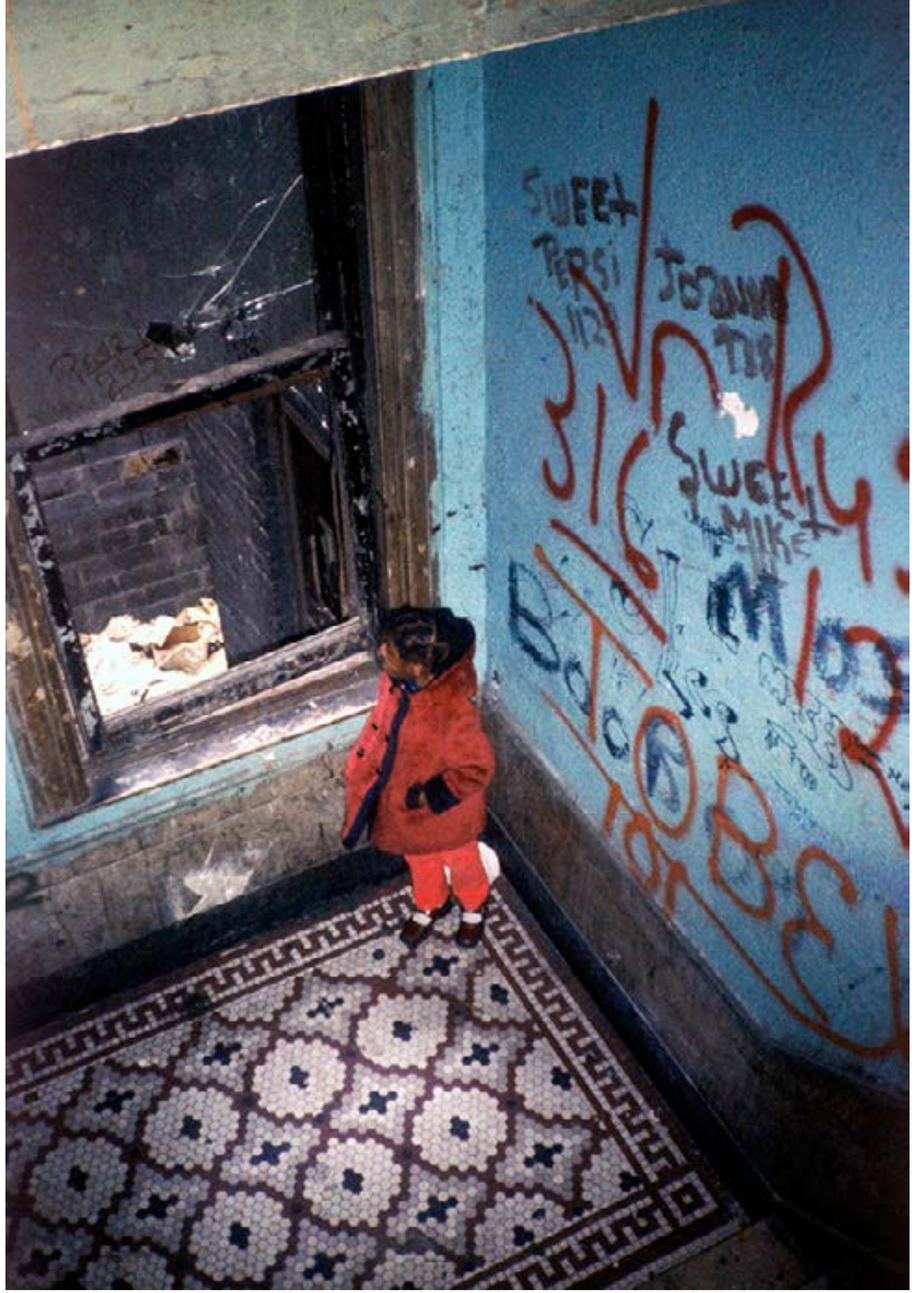

1974 - Bronx, NY

Note: Sort baggrund her

Give a damn II - illustreret med mine fotos af børnene i Harlem

1973 - Bronx, NY

1973 - NYC

1972 - Harlem, NY

Dræber vi ptsd-ramte børn med vores negative tænkning?

"Harlem was a place of endless possibilities and crushing despair, where a man could rise from the ashes or fall into the abyss. It was a place where the lines between hope and despair were perpetually blurred." - Colson Whitehead, "Harlem Shuffle"

Come and see how well despair
is seasoned by the stifling air.
See your ghetto in the good old sizzling summer time.
Suppose the streets were all on fire,
the flames like tempers leaping higher,
suppose you'd lived there all your life,
do you think that you would mind?

1972 - Harlem, NY

Men det er ikke blot de voksne, der lider i Harlem. De mest ubeskrivelige og smertefulde lidelser er dem, som overgår børnene, og som er med til at forme og forkrøble deres sind og hele væsen for livet. Ikke blot de børn, som er tvunget til at efterligne tiggende hunde for at overleve i systemets vold, eller de børn som prøver at få lidt skillinger ved at pudse vinduer for hvide bilister i lyskrydsene. Det er i endnu højere grad de børn, som vi direkte myrder med vores negative tænkning om dem – den knusende tænkning, som de fra tidligste barndom har indvendiggjort i en sådan grad, at de er overbeviste om, at de ingen fremtid har. Hvilke traumer efterlader det hos børn, når de ser deres søstre og brødre blive skudt og dræbt på gaden? Da jeg underviste i en skole i Harlem, opdagede jeg, at der ikke var en eneste af eleverne, som ikke havde oplevet sådanne skyderier i gaderne, hvor kuglerne rammer helt tilfældigt. De nægtede at tro på, at jeg kom fra et land uden almindelig adgang til skydevåben. "Hvordan forsvarer folk sig så?" spurgte de.

Og hvilket indtryk gør det på en ung mor at skulle sige farvel til sin fireårige søn i en verden, hvor det er svært at se forskel på en vugge og en kiste?

1973 - Harlem, NY

Give a damn III og dette afsnit, som det præsenteres i mit lysbilledshow

Note: Sort baggrund her

1974 - Washington, DC

1974 - Bronx, NY

1974 - Bronx, NY

1974 - Baltimore, MD

1974 - Washington, NC

Det hvide blik: At se Harlem gennem en linse af fortvivlelse

"A Harlemite is a man who sees the world from the bottom and still loves it." - Langston Hughes, "Harlem"

Interview med en bums:
"Jeg mener, at alle er født nøgne, så vi er alle mennesker. Og indtil jeg møder nogen, som blev født med tøjet på, skal ingen få mig til at tro på, at de er mere værd end mig. Det er nu min mening!"

And it might begin to reach you
Why I give a damn about my fellow man,
And it might begin to teach you
How to give a damn about your fellow man.

Denne form for "at være noget for medmennesket"-rejse gennem Harlem illustrerer i al sin sødladne sentimentalitet den hvide liberale måde at se ghettoen på. Fra den alfaderlige, næsten kærlige omsorg for de sorte i Sydens plantagearistokrati går der en lige linje til de nordlige liberales endeløse snak om at hjælpe medmennesket. Mange liberale gør ganske vist et stort og opslidende arbejde i ghettoerne, men uanset om vi ammer eller giver flaske til de udstødte, er resultatet det samme: Vi skyder i virkeligheden skylden på ofrene selv ved at prøve at tilpasse dem til deres uretfærdige kaste, i stedet for at ændre os selv.

Vi liberale betragter ikke sorte eller brune mennesker som mindreværdige af natur, som mange konservative gør. Vi ser dem derimod som funktionelt inferiøre, som et resultat af en fjern fortids uretfærdighed, slaveri og diskrimination. Efter at have læst denne bog vil hvide spørge: "Hvad kan vi gøre?" Men de har ikke modet – ja, er lammede af skræk over at skulle se ned i sjælens dybder for at komme i kontakt med den afgrund af fortvivlelse, som gør os til magtesløse, men effektive, undertrykkere.

Derved er de frisindede i virkeligheden racismens og den fortsatte undertrykkelses vigtigste redskaber. Vi hjælper nemlig kastetyraniets ofre med at tilpasse sig en undertrykkelse, som gør dem så tilpas funktionelt mindreværdige, at det kan tilfredsstille vores liberale behov for at yde paternalistisk undermenneskeomsorg.

1992 - NYC

1995 - NYC

Ghettoens sorte eller brune har ingen tid til overs for de liberales nedladende holdning og forsøger konstant at fremprovokere vores sande ansigt som dominerende kaste. De nægter at se det som fremgang, at kniven ikke længere bliver stukket 4, men kun 2 cm dybt i vore ofres ryg. De vil hellere stikke os tilbage til de gamle "hvide modreaktion" med disse ord:

Først og fremmest vil jeg elskes
Hvis jeg ikke kan blive elsket,
vil jeg respekteres
Hvis jeg ikke kan blive respekteret,
vil jeg anerkendes
Hvis jeg ikke kan blive anerkendt,
vil jeg accepteres
Hvis jeg ikke kan blive accepteret,
vil jeg bemærkes
Hvis jeg ikke kan blive bemærket,
vil jeg frygtes
Hvis jeg ikke kan blive frygtet,
vil jeg hades

De sortes eget syn på Harlem er stik modsat overkastens med dens behov for at se et offer. For de ville gå til grunde, hvis de udelukkende så det værste i ghettoen. De vil f.eks. ikke fremhæve, at 10 procent af Harlems ungdom er voldsforbrydere, der terroriserer gaderne. De vil vende det på hovedet og blive opmuntret af den utrolige kendsgerning, at trods dette kriminelle miljø har 90 procent af ungdommen aldrig været i konflikt med loven.

De vil se den blomstrende kultur, der trives midt i undertrykkelsen, og blive opmuntret af det faktum, at størstedelen af Harlems befolkning overlever. De vil se de mange roser, der formår at gro i denne jungle.

1974 - Harlem, NY

1974 - NYC

1989 - Harlem, NY

1973 - Harlem, NY

1992 - Harlem, NY

1995 - Harlem, NY

1994 - Harlem, NY

1973 - Harlem, NY - Th 1995 - Spike Lee

Blomstrende midt i betonen: Harlems roser

"Did you hear about the rose that grew from a crack in the concrete? Provin nature's laws wrong it learned how to walk without havin feet" – Tupac Shakur og Nikki Giovanni

There is a rose in Spanish Harlem,
a rose in black and Spanish Harlem.
It is a special one,
it never sees the sun
it only comes out
when the moon is on the run
and all the stars are gleaming.
It's growing in the street
right up through the concrete
soft, sweet and dreaming.
With eyes as black as coal
they look down in my soul
and start a fire there
and then I lose control
I want to beg her pardon
I'm going to pick that rose
and watch her
as she grows in my garden.

There is a rose sunget af Aretha Franklin - illustreret med mere opløftende fotos fra Harlem

1973 - Harlem, NY

1973 - Harlem, NY

1990 - Harlem, NY

1974 - Spanish Harlem, NY

1974 - NYC

1974 - NYC

1974 - NYC

1990 - Harlem, NY

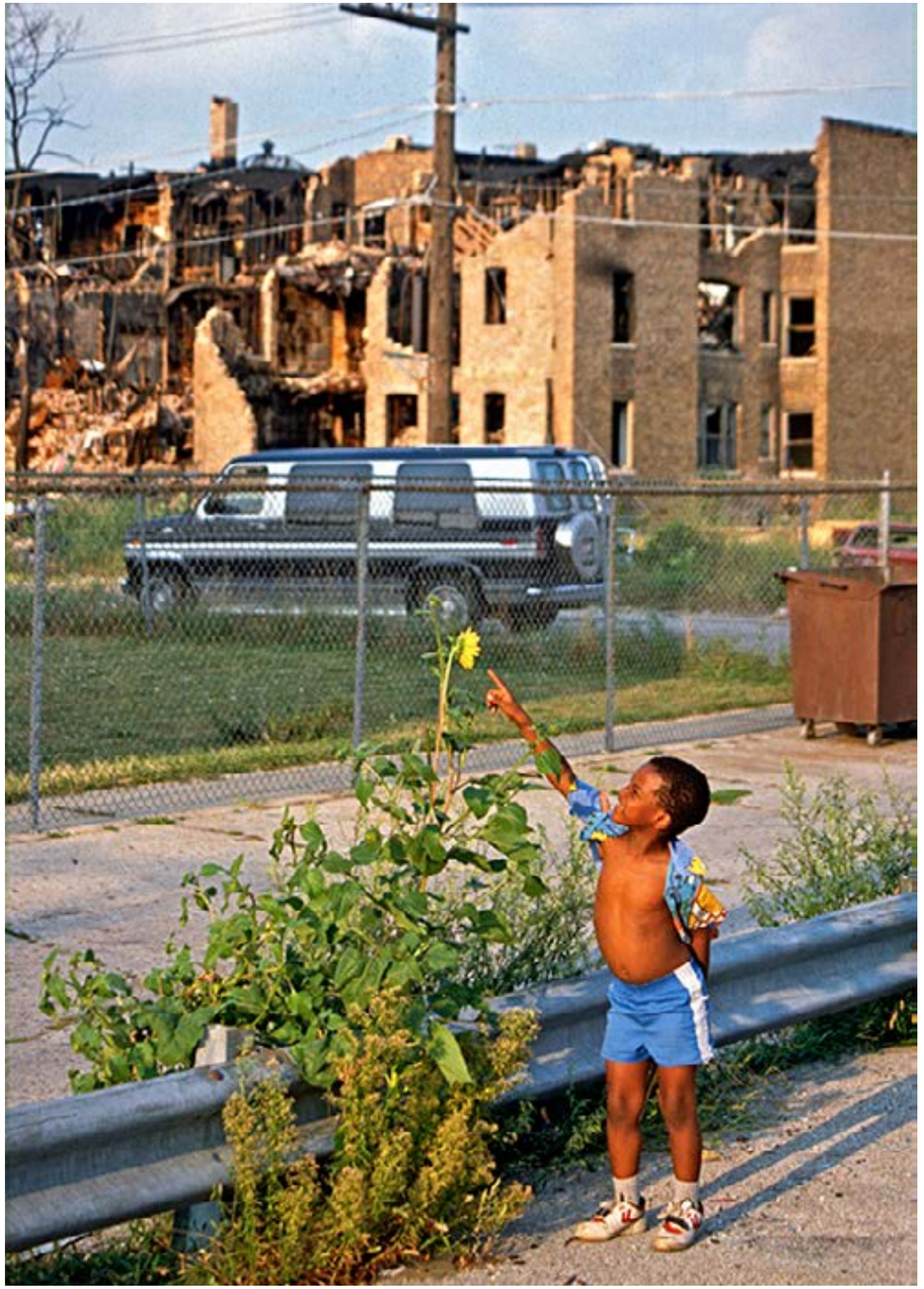

1995 - Chicago

Note: Sort baggrund her

Alle tre Merrilyn 1972 - NYC

1974 - Bronx, NY

1974 - Bronx, NY

Vi elsker at sige det med roser, men bruger dem i vores undertrykkelse af gruppen

"Racism is not merely a simplistic hatred. It is, more often, broad sympathy toward some and broader skepticism toward others." — Ta-Nehisi Coates

En sådan rose var Merrilyn for mig. Da jeg traf hende, var hun narkoman, selv om hun kun sprøjtede heroin et par gange om ugen. Forholdene i hendes lille lejlighed var fortvivlende, og jeg beundrer hende for, at hun var i stand til at komme ud af dem, for jeg selv sank dybere og dybere, mens jeg boede hos hende. Aldrig i mit liv har jeg boet under så nedtrykkende og menneskeforagtende forhold. Jeg var hverken i stand til at tænke eller skrive i lejligheden. Det var ikke blot de konstante indbrud, der gjorde det. Det var snarere frygten for dem, eller hvad der skulle ske næste gang, og frygten for at gå ud på trappeopgangen eller på gaden, hvor man kunne blive angrebet af kniv- eller pistolmænd. Tranghed kan man vænne sig til, og at ens spisebord i køkkenet under bordpladen også tjener som badekar.

Man kan også vænne sig til at have et ståltrådsnet mellem køkken og soveværelse, for at rotterne ikke skal komme ind og bide en i ansigtet, mens man sover. Og det bliver hurtigt en vane at feje alle de døde kakkerlakker, man har ligget på i løbet af natten, ud af sengen. Selv de konstante skyderier og politisirener fra USA's voldelige tv-serier, som hamrer gennem væggene fra de tilstødende lejligheder, kan virke som en behagelig afveksling fra de tilsvarende lyde ude på gaden. Men den konstante angst for, hvornår man selv får en kniv stukket i maven, vænner man sig aldrig til. Selv juleaften blev jeg overfaldet af tre pistolmænd i nabolaget. Spørg ikke om, hvordan jeg overlevede. Det er et paradoks, at ordet "survival" (overlevelse) – som jeg i min trygge opvækst kun havde hørt i forbindelse med Darwin – er blevet et hverdagsbegreb i verdens rigeste land. Spørg hellere om, hvordan Merrilyn overlevede det – ikke kun rent fysisk, men også i sindet. Ikke alene overlevede hun, men hun var endda i stand til at vriste sig ud af ghettoen og blive skuespillerinde i San Francisco. Siden kom hun tit og introducerede mit diasshow for publikum. Jo, hun var en rose, som det lykkedes at skyde op gennem asfalten.

Min samtale om dette med Merilyn 43 år senere filmet af Tv i København

De usynlige mure af ghettoisering og undertrykkelse

"The ghetto is not where you live. The ghetto is not where you work. The ghetto is not who you are. The ghetto is a state of mind." — Sister Souljah, The Coldest Winter Ever

Overalt i verden elsker undertrykkere at bruge sådanne opmuntrende undtagelser til at undertrykke vores ofre yderligere med.

Med rosenrøde historier om enkeltpersoner eller en sort middelklasse eller en Obama, der har klaret sig, forsikrer vi konstant hinanden om, at vi ikke blot er retfærdige, men nærmest de rene engle selv. Det er et fejt og kalkuleret forsøg på at vise, at der er noget galt med alle dem, som ikke har succes – det er igen at skyde skylden på vores indespærrede for deres egen indespærring.

Men Harlem var langt fra at være den værste ghetto i 70'ernes New York. I South Bronx, hvor europæiske filmhold ofte optog deres film om krigens ødelæggelser i Tyskland, var der kvarterer, hvor ni ud af ti mennesker døde en unaturlig død af mord, sult, overdosis, rottebid osv. I Brownsville-ghettoen så jeg to mord og hørte om fire andre på samme dag.

De fleste har svært ved at forstå, hvordan undertrykkere opbygger ghettoer. Der er f.eks. ikke mure omkring en ghetto, og den er ikke nødvendigvis et resultat af dårlige boligforhold. Og det er ikke kun underklassen, vi ghettoiserer.

At ghettoen ikke er noget konkret, som de smadrede flasker og affald, så jeg i Detroit, hvor boligerne var langt bedre end i Harlem. Her var jeg så heldig at komme til at bo på begge sider af skillelinjen mellem ghettoen og de hvide områder – helt derude, hvor alle hvide huse er til salg.

1974 - Saratoga, NY

Den store hvide flugt: Hvordan vi hele tiden bygger og udvider ghettoer

"The only thing extraordinary about white flight is that it is called 'flight.' As if it was not strategic white avoidance of blackness." – Ibram X. Kendi

Jeg kan forstå mange ting ved hvid kaste dominans, men det er mig stadig et absolut mysterium, hvorfor disse hvide flytter væk fra alt det, de har opbygget og lært at elske, bare fordi en sort familie flytter ind i nabolaget. For disse bedrestillede sorte lever nemlig i enhver henseende op til det firkantede, hvide middelklassekrav om en velklippet græsplæne, en hæk, rododendroner. Og sådan ville kvarteret fortsat se ud, hvis de hvide ikke flygtede. Samtidig har disse sorte en kultur, der er langt mere amerikansk end de europæiske og asiatiske immigranters, som vi straks accepterer i vores såkaldte smeltedigel. Når jeg boede på den hvide side af det pinlige ghettohegn af "Til salg"-skilte, kunne fraflytterne i reglen ikke komme med nogen logiske argumenter for at flytte, ud over det komplet uacceptable om "faldende ejendomsværdier", som skyldes "blockbusting", fordi alle hvide sælger ud på én gang. Således oplevede jeg det som én stor hvid sammensværgelse for at forhindre sorte i at få adgang til smeltediglen. Den amerikanske ejendomsmæglerforening er hjernen bag det hele med dens ulovlige diskrimination mod låntagere i fattige kvarterer omrammet med "redlining" på bykort.

At jeg selv ofte måtte flygte til de køligere forstæder, skyldtes de kvælende sommertemperaturer i de "røde"- eller rettere "varme"-kodede ghettoer med meget beton og asfalt, op til 20 grader højere end de træbevoksede hvide kvarterer. Hver gang jeg forlod ghettoerne, følte jeg, at jeg havde forrådt den sorte underklasse. For når de privilegerede kaster flygter til det, der bliver attraktive kvarterer, stiger husværdierne og aktiverne, og de kan tage lån i deres friværdier til f.eks. at sende deres børn til dyre universiteter og komme endnu længere frem i livet. Dette skaber en enorm og stadig voksende "wealth transfer" til de hvide når de får de sortes boligværdier til at kollapse i de områder, de forvandler til ghettoer, hvorved de forhindrer dem i at optage lån i deres reducerede aktiver, hvilket gør dem fattigere og fattigere. Gennem denne "aversive racisme" havde alle hvide i 70'erne gjort sig selv seks gange rigere end alle sorte. Penge formerer sig, og i år 2000 var de hvide blevet otte gange rigere. Efter skattelettelserne i Bush-årene var de 12 gange så rige som sorte. Og i dag, efter finanskrisen, da man gav værdiløse subprime-lån til den sorte middelklasse, der mødsommeligt havde arbejdet sig op, men nu mistede alt, havde de gjort os selv 20 gange så rige.

Den stjålne rigdom og voksende kløft mellem sort og hvid

"White flight is a form of racism that is more subtle and less acknowledged than more overt forms of discrimination. It is a way of maintaining racial segregation without having to explicitly endorse it." - Jesmyn Ward

For hver hvid, som flyttede, oplevede jeg derfor på den anden side af hegnet et stik i hjertet på de sorte. De ældre sorte ville gøre alt for at behage de hvide, men de unge var langt mere sensitive. Den pludselige følelse af for evigt at blive lukket ude af mainstreamsamfundet – at se nogen fjerne stigen til den amerikanske drøm, i det øjeblik man er tættere på den end nogensinde – udløser naturligt nok voldsom vrede, som vil gøre nogle få af disse ellers velopdragne unge til balladmagere. De resterende hvide i ghettoranden giver så ofret skylden og flytter.

Jeg beskæftiger mig i denne bog ikke så meget med middelklassens problemer, men jeg kunne ikke undgå at se en forbindelse mellem den vold, man begår mod værdigheden og selvfølelsen hos disse nybyggere ude på randen af ghettoen, og den vold, jeg oplevede i de indre ghettoer; mellem det hvide stik i hjertet på den sorte middelklasse og de rystende nedstikninger bagfra i underklassen.

I 1970erne mente jeg, at den sorte kriminalitet var et resultat af den irrationelle vrede forårsaget af vores hvide forræderi og forstod derfor ikke, hvorfor kriminaliteten faldt i 90'erne. Først senere forstod jeg, hvordan kriminalitetsbølgen også på en helt anden måde var forårsaget af hvid flugt og lokale myndigheder, der bevidst ødelagde blomstrende sorte kvarterer og byggede motorvejssystemer gennem dem for at isolere dem yderligere på trods af den officielle afslutning af raceadskillelsen. Da de store olieselskaber puttede bly i benzin i 1940'erne, begyndte det ifølge senere undersøgelser at påvirke børns hjerneudvikling, hvilket forårsagede øget aggression og nedsat impulskontrol, da de blev teenagere. Dette ramte uforholdsmæssigt hårdt de sorte børn, som var blevet tvunget til at bo i uattraktive områder i de indre bydele lige ved siden af motorveje og raffinaderier, som det ses her i Philadelphia og i området Fourth Ward i Houston. Desuden var de huse, som de hvide efterlod dem, fulde af giftigt bly. Jeg så ofte børn, der virkede utroligt dumme (hjerneskadede) eller sad og gnavede i blyrør. Og følgelig så jeg også den generation afreagere gennem utrolig dum voldskriminalitet. I 70'erne begyndte USA at udfase blyholdig benzin, og nyfødte børn blev støt og roligt udsat for mindre bly – en grund til, at kriminaliteten begyndte at falde dramatisk 20 år senere.

Således forstod jeg, at ghettoen er en af hvide socialt påtvunget fortsættelse af slaveriets voldelige miljø. Når denne internalisering af den hvide psykiske vold bliver forstærket af f.eks. arbejdsløshed, som er særlig slem i Detroit, eksploderer den i fysisk sort vold. Ligesom antallet af sorte skilsmisser stiger og falder med den svingende arbejdsløshed, gør mord og vold mod familiemedlemmer det også.

Næsten hver gang jeg kom tilbage til Detroit, var flere af mine sorte venner blevet dræbt. Dette brev til mine forældre, skrevet i løbet af mine første måneder i Amerika, viser, hvordan jeg straks fornemmede den hvide racismes Golgatha-stik bag et blødende folk på korset.

Optagelse med ven fra Detroit om alle de venner, der er blevet myrdet siden mit sidste besøg

1991 - Freeman's quarter, Houston, TX

1986 - Philadelphia, PA. Projekt ved siden af motorvejen og ESSO-olieraffinaderi

1971 - Alexandria, VA

Påske i Detroit

Johannes 20, 24-25

"Dehumanization and Stigma...a Scapegoat to Bear the Sins of the World" - Isabel Wilkerson: "Caste – The Origins of Our Discontents"

Kære far og mor

Dette er den mest rystende påske, jeg nogensinde har oplevet. Jeg er nu kommet til Detroit, som er intet mindre end rædslernes by. På vejen fra San Francisco gjorde jeg ophold i Chicago for at besøge Denia, den unge sorte forfatterinde, jeg boede hos i julen. Allerede dér startede rædslerne. I husker de to veninder, hun havde, som vi tilbragte megen tid sammen med. Nu fortalte hun, at den ene, Theresia – denne blide, stilfærdige, 19-årige pige – i mellemtiden var blevet myrdet. Hun er muligvis blevet dræbt af bekendte, da hun sandsynligvis selv har åbnet døren til lejligheden for morderne. Hun blev fundet af sin forlovede, skudt og sprættet op med knive. Det er det andet menneske, jeg har kendt i USA, som er blevet myrdet. Nu har Denia købt en pistol og er begyndt at gå til skydeøvelser. I øvrigt oplevede jeg den nat i Chicago det første større skyderi, sikkert mellem politi og kriminelle. Vi var på besøg i Mohawk Street, da det pludselig begyndte lige nedenfor i mørket. Jeg prøvede at komme til at se ud, men Denia trak mig væk fra vinduet.

Nå, men alt det har jeg næsten glemt efter de ting, der er sket her i Detroit. Først boede jeg ude hos en velbjærget automobilarbejderfamilie i de nydelige sorte kvarterer ved 7-milegrænsen, helt derude, hvor de hvide kvarterer starter. Deres søn, Dwight Vann, der går på universitet, havde samlet mig op og inviteret mig hjem-- det tredje sorte hjem, jeg har boet i. Dejlige mennesker. (ps. Dwight blev dræbt året efter).

Påskemorgen tog de mig med i kirke. Men så flyttede jeg ind i selve ghettoen hos tre studenter, og siden da har det været et mareridt. Allerede en af de første dage jeg var her, blev Thigpen, som jeg lige nåede at blive præsenteret for, myrdet. Han var et fantastisk menneske, stor som en bjørn, og en kendt digter (jeg sender jer hans digtsamling DOWN NIGGER PAVED STREETS). Åbenbart uden anden grund end at han havde skrevet et uskyldigt digt om narkotikahandelen i byen, blev han forleden henrettet af narkotikagangstere sammen med to af sine venner. De blev bagbundet og lagt på gulvet og skudt i nakken. Men det, der chokerede mig mest, var reaktionen hos de tre, jeg bor hos. En af dem, Jeff, havde kendt Thigpen i årevis og er fotograferet sammen med ham uden på bogen. De var de bedste venner. Men Jeff kom blot roligt en morgen med avisen til mig og sagde: "Hey, you remember this dude, Thigpen, you met the other day? Look, they blew him away too." – Større indtryk gjorde det ikke. Sådan er deres reaktion på al den vold, som virkelig går mig på. Alligevel er de selv bange for den. Det er ikke blot mig, der ryster af skræk her.

Nætterne er de værste. Jeg er ved at gå til af mangel på søvn efterhånden. Jeff og de to andre sover ovenpå, mens jeg selv bor nede i stuen. Hver nat skubber de køleskabet hen foran døren, og de har stillet nogle tomme flasker ovenpå, således at forsøg på at åbne døren vil få dem til at falde ned og vække dem ovenpå. En nat hoppede katten op på køleskabet og væltede flaskerne med et brag, og jeg for op ovenpå til de andre. Jeg er i den grad et nervevrag efterhånden og ligger konstant og lytter efter fodtrin udenfor (ingen andre end røvere færdes til fods i Detroit). Af og til hører man skud udenfor. Jeg har aldrig prøvet at skælve før, men nu får jeg sommetider den geléagtige fornemmelse, som den nat jeg blev overfaldet i San Francisco. Alene den hjertebanken, jeg har, er nok til at holde mig vågen.

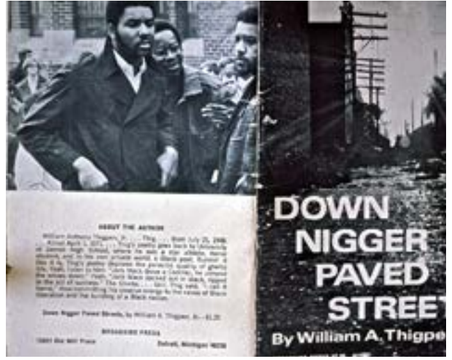

1971 - Detroit

Jeg troede faktisk slet ikke, at jeg havde lukket et øje en eneste gang hele ugen, før jeg pludselig vågnede af et frygteligt mareridt. Jeg drømmer næsten aldrig nu, hvor jeg rejser, men den nat drømte jeg pludselig om en solskinsdag, hvor jeg som 11-årig lå hjemme på dagligstuegulvet i præstegården. Jeg lå og spiste appelsiner, husker jeg, da radioavisen meddelte mordet på Lumumba. Jeg forstod intet dengang, men husker det dog tydeligt. Denne scene så jeg nu klart for mig i mareridtet, men hele tiden blev den flænget væk og skiftede til en anden scene et eller andet sted i Afrika, hvor jeg lå på jorden, mens nogle afrikanere sendte den ene maskinpistolsalve efter den anden imod mig. Jeg råbte, at de skulle stoppe, men kuglerne blev blot ved med at bore sig ind i mig, en frygtelig oplevelse. Jeg vågnede op til dette virkelige Detroit-mareridt, som jeg nu pludselig fandt helt fredeligt i sammenligning, og lidt senere lykkedes det mig at få et par timers søvn.

Men mareridtene er ikke altid slut, når dagen kommer. En af de første dage vovede jeg mig ud på gaden til fods. Der var ikke gået en halv time, før en politibil med to hvide betjente brat standsede op og kaldte mig hen til bilen. Jeg var næsten glad over at se hvide ansigter igen og gik derhen. De bad blot om at se mine identitetspapirer. Sådan bliver man hele tiden standset, når man færdes i ghettoer. Jeg spørger tit mig selv, hvilken forskel der egentlig er på at være sort her og sort i Sydafrika, når man

1996 - Detroit

hele tiden må vise identitetskort til hvide betjente. Så næsten automatisk stak jeg hånden ned i skuldertasken for at finde mit pas frem. Straks røg de to betjentes pistoler lige op i ansigtet på mig: "Hold it!" Det var en frygtelig oplevelse at kigge ind i en pistolmunding, og jeg begyndte at ryste af skræk. Men ellers skete der ikke noget; de var bare blevet bange for, at jeg havde en pistol i tasken. Det føltes som et mirakel, at deres pistoler ikke var gået af.

Hvordan kan mennesker leve i en sådan verden, hvor de ikke har mere tillid til hinanden? De gav mig den sædvanlige advarsel: "Vil du se at komme ud af dette nabolag hurtigst muligt!" Jeg havde genvundet min selvtillid og svarede blot frækt: "Jeg bor her!" – Jo længere jeg bor her, jo mere ser jeg på de hvide med de sortes øjne, og jeg kan ikke lade være med at nære et stadigt stigende had til dem.

Det er en mærkelig fornemmelse at bo i en by som Detroit, hvor man aldrig ser andet end sorte ansigter omkring sig.
Der sker en langsom forvandling med en. De sorte ansigter bliver nære og velkendte og derfor varme, mens de hvide virker fjerne og ukendte og derfor kolde. På trods af alle rædslerne har jeg aldeles ingen lyst til at tage ud i de kolde isørkener derude, hvor ghettoen holder op. Så I kan nok forstå det chok, man får, hver gang man tænder for fjernsynet og så pludselig ser udelukkende hvide ansigter. Ja, på en mærkelig måde bliver de hvide ansigter en væsentlig del af Detroit-mareridtet. Det er nemlig ikke blot kriminaliteten, der holder mig vågen om natten. Det er i lige så høj grad fjernsynet eller radioen. Det er nemlig overalt i ghettoerne i Detroit og Chicago skik hos de sorte at lade fjernsynet eller radioen gå natten igennem for at lade røverne tro, at man stadigvæk er vågen. Noget andet er så, at man efterhånden er blevet så vænnet til at sove med musik og tv, at det er blevet en slags narkotika for folk; de kan simpelthen ikke falde i søvn uden denne støj.

Jeg opdagede det en dag, da Denia og jeg ville tage os en middagslur i Chicago, og hun så automatisk tændte for fjernsynet for at falde i søvn. Det er rystende, så tidligt de bliver afhængige af denne støjnarkotika. – Da jeg boede sammen med Orline, denne smukke unge sorte mor i Jackson, 80 km uden for Detroit, opdagede jeg, at det var os næsten umuligt at bo sammen. Når vi gik i seng, tændte hun altid for radioen. Jeg lå så og ventede på, at hun faldt i søvn, hvorefter jeg langsomt prøvede at skrue lyden ned, da det ellers var mig totalt umuligt at falde i søvn. Men hver gang jeg nåede ned til en vis lydstyrke, skete der altid det, at hendes børn på to og tre år vågnede og begyndte at græde, så jeg straks måtte skrue lyden op igen. Jeg holdt til det i to nætter, hvorefter jeg måtte flytte. Vi var simpelthen, som Orline sagde, "culturally incompatible".

1973 - Jackson, MI - Orline og hendes børn

1974 - Detroit

1971 - Chris, Aaron og Jerry i Detroit

Men jeg synes, at der ligger forfærdelige perspektiver i dette, hvis alle sorte i storbyerne er lige så afhængige af denne støj. I har nemlig ingen anelse om, hvad amerikansk radio er; denne konstante bum-bum-musik afbrudt af reklamer hvert andet minut. Hele tiden hører man dette søvndyssende budskab: "Leave the driving to us." Det hele fornemmes som en stor hvid sammensværgelse mod de sorte. Ligesom man bomber landsbyer i Sydvietnam for at få befolkningen flyttet til "strategiske byer", så man bedre kan holde styr på dem, forekommer det i USA næsten, som om man har tvunget de sorte væk fra deres små landsbyer ind i store koncentrationslejre, hvor man bedre kan kontrollere dem med massemedierne. Det er utroligt, hvordan de som følge af denne undertrykkelse næsten bogstaveligt tilpasser sig alle deres undertrykkeres synspunkter.

I Syden kunne man dog i det mindste tænke, men her bliver man konstant bombarderet med, hvad andre vil, at man skal tænke – eller rettere, man bliver forhindret i at tænke. Kvæler al denne musik og støj ikke de sortes evner for en selvstændig intellektuel udvikling? Er det underligt, at mange af dem virker som zombier, som de selv spøgende siger?

De tre, jeg bor hos, er nogle af de få politisk aktive i Detroit. Jeff har givet mig en del bøger om Cuba, som han vil have mig til at læse. Men det er mig umuligt at læse i disse omgivelser med støj, nervøsitet, skælven og angst for et eller andet, man ikke ved, hvad er. Jeff er en af de efterhånden mange sorte, som illegalt er rejst til Cuba gennem Canada. Han fortæller mig så mange fantastiske ting derfra, og jeg lytter, men meget af det virker så irrelevant i disse grusomme omgivelser. Han siger, at Cuba er det første sted, han har kunnet ånde frit. Alle cubanere har våben, ligesom her i Detroit, men alligevel var han aldrig bange på Cuba. Det eneste, der skuffede ham, var, at de cubanske sorte endnu ikke havde fået afrofrisurer. Jeff var så glad for Cuba, at han havde prøvet alt muligt for ikke at skulle tilbage til USA, men han kunne ikke få lov til at blive. Nu efter rejsen har han fået problemer med FBI, som to gange har opsøgt hans forældre. Sin uddannelsesstøtte fik han pludselig ikke mere, og han blev bortvist fra universitetet. Han er derfor blevet taxachauffør, og kører rundt i sin egen drømmeverden og læser bøger om Cuba i taxaen. Han fortalte mig grinende en dag, at han for nogle uger siden havde "holdt sig selv op". Da taxachauffører hele tiden bliver overfaldet, "frarøvede" han sig selv 50 dollars, tilkaldte politiet og sagde, at røveren var sort, så sådan og sådan ud og var løbet i den retning. Så behøvede han ikke at arbejde mere den dag og satte sig ud på Belle Isle og læste sine Cubabøger.

Desværre vil han ikke bruge sine erfaringer til at arbejde politisk i Detroit; systemet er så massivt og undertrykkende, at det ikke nytter noget, siger han. Så nu arbejder han blot på at komme tilbage til Cuba. Han vil dog til Washington om to dage og demonstrere mod Vietnam-krigen. Der ventes en million. Vi kører sammen derned. Jeg kan næsten ikke vente på at komme ud af dette helvede og håber kun, at der er mere fredeligt i Washington, så jeg kan få hvilet ud. Men jeg må tilbage til Detroit. Ligesom i Chicago har jeg her mødt så varme mennesker, at jeg simpelthen ikke kan begribe deres godhed imod mig. Jeg kan ikke forstå, at to så grusomme og menneskeundertrykkende byer kan rumme så enestående mennesker. Jeg må kunne lære at leve med kriminaliteten, for jeg må tilbage til disse mennesker. Men det vil tage mig lang tid at vænne mig til forholdene. Blot det at gå i butikker ovre på hjørnet om aftenen kræver, at vi tager bilen. Jeff og de to andre tør simpelthen ikke gå halvanden husblok.

– Jeg vil huske Detroit som en endeløs glidende køretur i bil i en spøgelsesby uden mennesker til bilradioens toner af det nyeste sorte hit "For Guds skyld, hvorfor giver I ikke mere magt til folket", som bliver banket ind i mit hoved. Og så hver dag de nyeste mordstatistikker. I den sidste uge er kun 26 blevet myrdet, men det er nok på grund af påsken. Man regner med at slå sidste års rekord og nå op på 1.000 inden jul!

1972 - Detroit

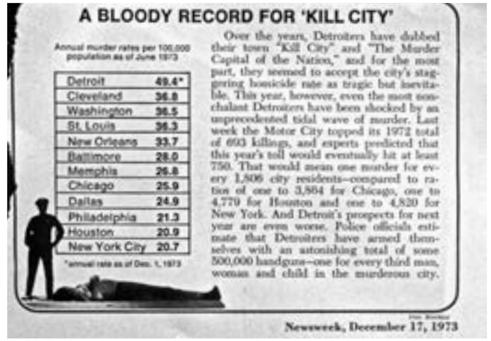

A BLOODY RECORD FOR 'KILL CITY'

Annual murder rates per 100,000 population as of June 1973

Detroit	49.4*
Cleveland	36.8
Washington	36.5
St. Louis	36.3
New Orleans	33.7
Baltimore	28.0
Memphis	26.8
Chicago	25.9
Dallas	24.9
Philadelphia	21.3
Houston	20.9
New York City	20.7

*annual rate as of Dec. 1, 1973

Over the years, Detroiters have dubbed their town "Kill City" and "The Murder Capital of the Nation," and for the most part, they seemed to accept the city's staggering homicide rate as tragic but inevitable. This year, however, even the most nonchalant Detroiters have been shocked by an unprecedented tidal wave of murder. Last week the Motor City topped its 1972 total of 693 killings, and experts predicted that this year's toll would eventually hit at least 750. That would mean one murder for every 1,506 city residents—compared to ratios of one to 3,864 for Chicago, one to 4,779 for Houston and one to 4,820 for New York. And Detroit's prospects for next year are even worse. Police officials estimate that Detroiters have armed themselves with an astonishing total of some 500,000 handguns—one for every third man, woman and child in the murderous city.

Newsweek, December 17, 1973

1971 - Philadelphia, PA

Flere menneskeliv går tabt i borgerkrigen her på et år end på seks år i Nordirland. Alligevel opnår "fem mennesker dræbt i gårsdagens vold i Detroit" kun at få en bemærkning på side 18, mens forsideoverskrifterne begræder tabet af to menneskeliv i Nordirlands "tragiske" borgerkrig. Skrev de danske aviser forresten om den stigmatiserede sorte pige, som blødte i påsken?

Jeg håber, I har haft en lidt mere fredelig påske.

Kærlig hilsen Jacob

Ghettoens paradoks: Ekstern oprindelse

"A lot of people have a misconception of what the ghetto is all about. You know, it's only a small percentage of the people that are bad. Everybody else is good." – Ice Cube

Amerikanske ghettoer strækker sig ud i et 10–20 km tykt bælte omkring forretningskvartererne i midten, som her i Houston, hvor de rige bor i den indre by og de fattige i slumkvarterer i udkanten. Underklassen bliver ustandseligt kostet rundt. "Byfornyelse" (eller "negerfjernelse", som James Baldwin kaldte det) – angiveligt til gavn for underklassen – bliver overalt brugt til at koncentrere og skjule de uønskede. Dette gælder især i det historiske Harlem, hvorfra de fleste af mine sorte venner i dag er blevet fordrevet. Ofte måtte jeg fælde en tåre, når jeg så, hvordan historiske, europæisk udseende "slumkvarterer" blev pløjet ned og rejst på højkant, som her i Baltimores hyggelige og charmerende ghetto.

Stablet ovenpå hinanden føler folk sig endnu mere indespærrede, og kriminaliteten stiger da også proportionalt med højden af disse lodrette slumkvarterer. I Philadelphia blev gadebanderne afløst af etagebander, der nu bekæmpede hinanden etage for etage, og det kunne betyde døden at stå ud af elevatoren på den forkerte etage. Mere end 100 gadebandemedlemmer i alderen 12 til 17 år blev dræbt der hvert år. En af dem var min lokale gadesælger, der levede af at sælge min oprindelige bog Amerikanske Billeder ved dørene. Jeg har haft adskillige venner, som er blevet overfaldet med pistol af 10–11-årige børn, som skyder vildt omkring sig med israelske Uzi-maskinpistoler.

Ved at give dem en straf, der tit er dobbelt så lang som deres alder, håber vi hvide at få fjernet en del af ghettoen. På samme ørkesløse måde river vi husene i ghettoen ned – uden at fjerne årsagerne til ghettoen.

Selv om det er bevist, at fem ud af seks overtrædelser af boligreglerne i slumkvartererne skyldes udlejernes forsømmelighed og kun en af seks kan tilskrives lejere, lever myten om, at "folk selv skaber deres slum" stadig i bedste velgående.

Men skønt jeg i årevis har boet i disse gamle, forfaldne ghettolejligheder, som først overdrages til de fattige, når de allerede er slidt ned og brugt op, har jeg aldrig set nogen form for beboerhærværk af den type, som forårsager slum: utætte tage, synkende gulve og trapper, defekte vand- og sanitetsinstallationer og brandfarlige elektriske installationer. Aldrig vil jeg glemme smerten og de kvaler, jeg måtte gå igennem med mine bedste venner i Fillmore-ghettoen, Johari og Lance Briggs, da deres datter Emeraude døde ved et fald gennem et råddent vindue, som deres slumvært i årevis havde nægtet at bringe op til boliglovstandard. Hendes begravelse ved havet ses i slutningen af bogen.

1997 - Robert Taylor Homes, Chicago

1997 - Robert Taylor Homes, Chicago

1973 - Baltimore

1973 - Baltimore

1974 - Philadelphia, PA

1975 - Richmond, VA

1973 - Lake Forest, IL

Washington som et spejl af vores verdensomspændende ghettoproblem

"In many ways, Washington, D.C., is a Third World country within a First World nation." - Alice Walker

Det er et paradoks, at vi altid leder efter årsagen til ghettoen inde i selve ghettoen, selv om den ligger i selve begrebet "ghetto", at årsagerne skal findes udenfor. Især i de velhavende hvide forstæder, der omkranser enhver by. Her har vi træer, swimming-pools og alle forudsætninger for at trives. Vi vælger at bo uden for bygrænsen, så vores børn ikke behøver at gå i skole med de uønskede, og for at undgå at betale skat til byen, selvom vores indkomst stammer derfra. På den måde bliver mange byer fattigere og fattigere.

Nogle hvide kalder dem i dag "underservicerede samfund" for ikke at stigmatisere indbyggerne. De glemmer, at de stigmatiserer sig selv, fordi de selv vedvarende underservicerer og skaber ghettoerne.

Washington, D.C. afspejlede denne dynamik under mit første besøg i 1970'erne, da 80 procent af byen var præget af fattige, farvede kvarterer og blev behandlet som hungersnødsområde. Præcis som i ghettoen i verdensbyen hvor vores rige forstæder i Europa, USA, Japan, Kina og Australien ejer de fleste virksomheder i ghettoen og henter store fortjenester, men nægter at bidrage med skatter til byen. Selvom kapitalstrømmen fra fattige lande overstiger det, vi returnerer, er mange overbeviste om vores generøsitet og undrer sig over den voksende vrede mod Vesten som følge af bytteforholdet og de ulige handelsaftaler.

I mine år som foredragsholder udviklede Washington – hovedstaden i verdens rigeste land – sig til en krigszone med narkokrige i gaderne uden sidestykke uden for den tredje verden, og ofte kunne jeg ikke holde aftenforedrag fordi eleverne ikke turde gå hjem bagefter – eller fordi hele mit lysbilledudstyr var blevet stjålet fra bilen. Den kriminalitet, som vi frygter fra fattige lande, især i form af terrorisme, er for længst blevet hverdagskost i DC, som havde over 2.000 procent flere væbnede røverier om året end tilsvarende byer i Europa. Mordraten i Washington var 50 procent højere end i hele Storbritannien, som jeg skrev i 1984-udgaven af denne bog. Men i dag, efterhånden som de udstødtes børn i Europa er ved at blive voksne, er billedet ved at ændre sig som det især ses i mordraten i de svenske ghettoer.

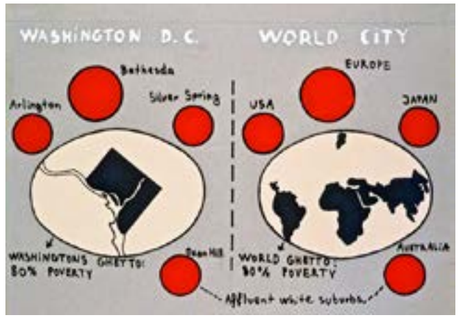

1973 - Washington DC

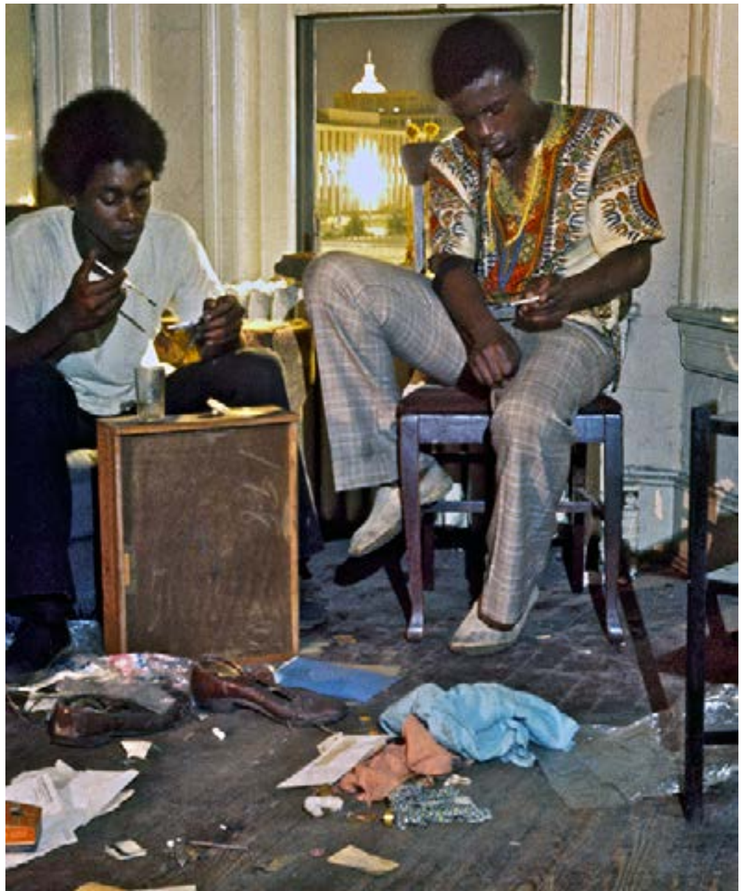

1973 - Washington DC

"Don't you know that it's true / That for me and for you / The world is a ghetto" – WAR

Hver tiende indbygger i de sorte områder af byen er narkoman, rapporterede Washington Post et år. Disse to narkomaner, som først overfaldt mig, men siden inviterede mig hjem, boede kun tre husblokke fra Kongressen hvis hvide kuppel ses i baggrunden. Selv om kongresmedlemmerne ikke tør gå til fods hjem efter arbejde, fortsætter de i paranoid frygt med at opruste både hjemme og i udlandet mod dem, der er ramt af vores kastelotteri, mens de skærer ned på sociale programmer for dem.

Hvad nytter den skudsikre vest, når døden kommer fra hjertet? En måned før jeg boede sammen med disse misbrugere, blev en betjent skudt i deres opgang, og en kvinde blev myrdet i netop dette rum – det sidste glimt, hun fik af denne demokratiets- og frihedens højborg.

Herunder 1971 - Alexandria, VA
og 1973 - Washington DC

1974- Elizabethtown, NC

1975 - "Thought for Food" San Francisco

1972- NYC

Magtesløshedens psykologi i ghettoer

1973 - "Smile" i Washington, DC

1973 - Baltimore

"The most common way people give up their power is by thinking they don't have any." – Alice Walker

Når vi er med til at spærre folk inde i en ghetto – enten økonomisk, socialt eller fysisk – vender vores negligering og vold mod dem sidst i livet ofte mod os selv. Ved at sammenligne den sorte ghetto med en anden – den "grå" ghetto for ældre mennesker – forstod jeg, hvorfor dem, vi marginaliserer, finder det næsten umuligt at undslippe deres situation. Der er heller ingen synlige mure omkring den grå ghetto, men de ældres afhængighed af krummer fra de riges bord indespærrer dem i en afmagtspsykologi, der ligner slaveriets. Mange ældre har ikke mulighed for at finde meningsfuldt og velbetalt arbejde, hvilket placerer dem i en permanent tilstand af økonomisk sårbarhed. Følelsen af ikke at have magt over sit eget liv, af at være afhængig af et system, der behandler dem som en byrde, er en del af ghettoens psykopatologi, som i mange ældre menneskers sind skaber autoritetsfigurer, der ligner "The Man" fra den sorte psykologi.

Den grå ghetto hænger sammen med vores sorte ghettoer og indvandrerghettoer, da fattigdommen tvinger disse befolkningsgrupper ind i de samme kvarterer, hvor de gamle ofte er lige så diskriminerede og glemte af smid-væk-samfundet som sorte i almindelighed. De ældre dør nogle gange af sult i deres hjem, fordi de er for bange til at vove sig ud for at købe mad. Jeg fandt denne gamle kvinde med "smil"-skiltet i vinduet som den nærmeste nabo til Kongressen, som i 70'erne dømte hende og tusinder af andre til en pension 40 procent under den officielle fattigdomsgrænse. Men i dag – 2022 – lever endnu flere ældre i dyb fattigdom, dvs. under 50 procent af fattigdomsgrænsen. Når man er vant til europæiske velfærdsstater med social- og sundhedspersonale, der besøger hjemmene for at lave mad, gøre rent og købe ind til de ældre eller svage, finder man forsømmelsen af de ældre i USA endnu mere utilgivelig.

1974 - Greenville, NC

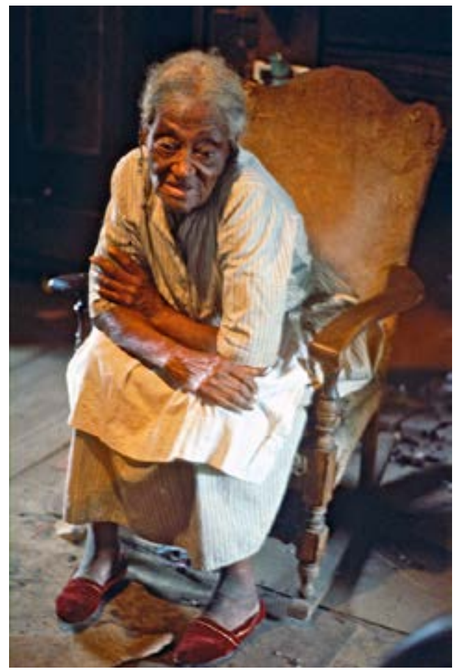

1978 - Waynesboro, GA

1974 - Washington, NC

1974 - Norfolk, VA

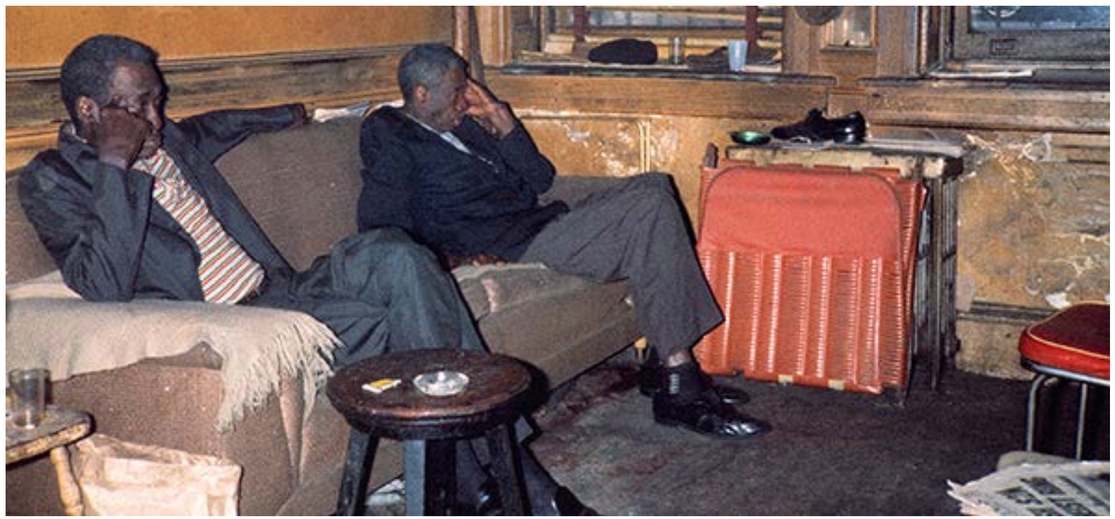

1973 - Harlem, NY

1972 - NYC

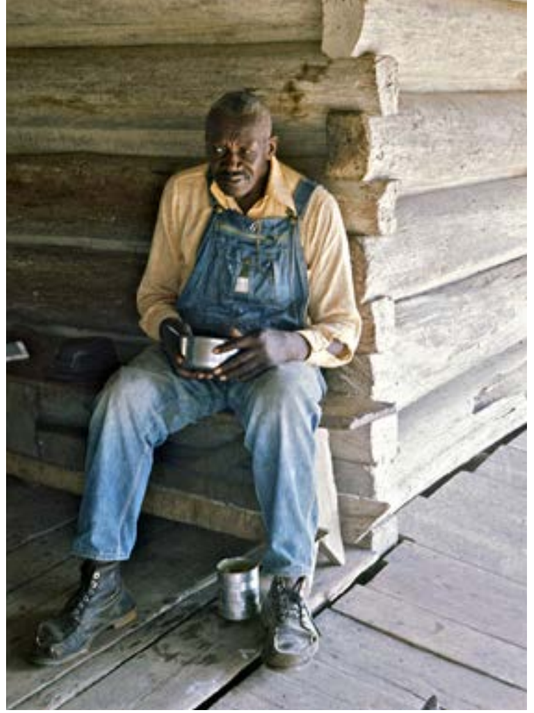

1975 - Notasulga, AL

Bånd smedet i undertrykkelse: Den sort-jødiske alliance

"The historical connections between African Americans and Jewish Americans are profound. Our joint struggles against oppression have defined significant moments in American history." – Angela Davis.

Denne gamle jødiske kvinde, som blev en af mine bedste venner i New York, var emigreret fra Rusland før revolutionen. Hendes håb var at vende tilbage, så hun kunne leve sine sidste år i "frihed fra sult og frihed fra frygt", som hun udtrykte det i 1972. Nu sultede hun, fik aldrig kød og var ofte blevet slået ned. Alligevel nærede hun en dyb kærlighed til de sorte i kvarteret. Med sin egen ghettoisering og forfølgelse i Rusland i levende erindring, var hun, som mange amerikanske jøder, dybt engageret i de sortes kamp og det gjorde hende ondt, at de måtte lide som hun. Et flertal af hvide, der blev dræbt under borgerretskampen, var faktisk jøder. På samme måde arrangeres de fleste af mine foredrag i USA i dag af dette mindretal med dets bittert erhvervede indsigt i undertrykkelse. Deres dybe solidaritet med andre undertrykte mennesker stammer fra deres historiske behov for konstant at holde notits med ophobningen af smerten/vreden i det omgivende samfund, der traditionelt er blevet manipuleret af magthaverne og vendt mod jøderne.

I både sorte amerikanske og brune danske ghettoer manifesterer denne bitterhed sig i sporadisk antisemitisme blandt mennesker, der heller ikke føler sig elsket og respekteret af samfundet.

1974 - Allendale County, SC

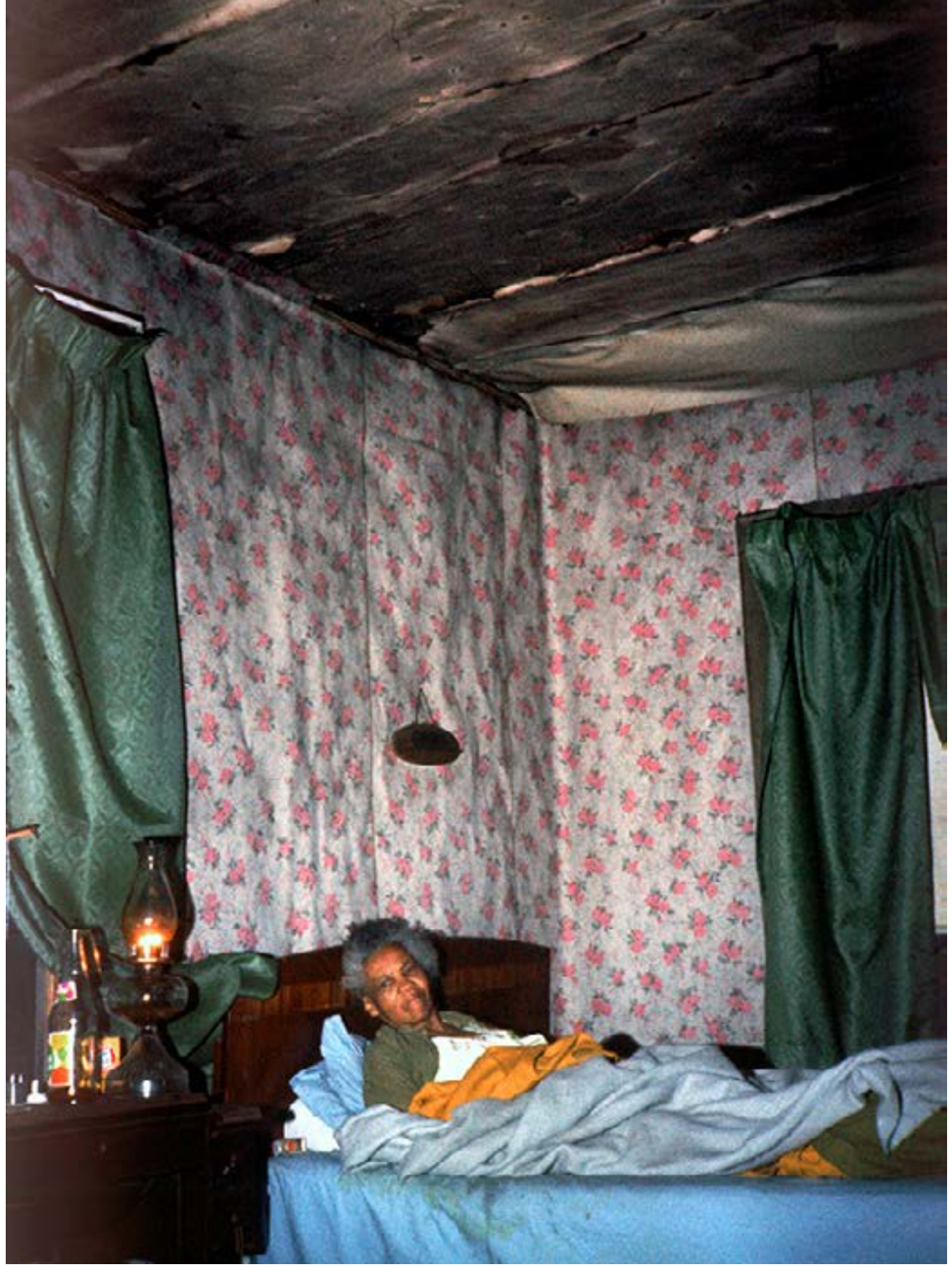

1974 - Tarboro, NC

1975 - Bullock County, AL

1975 - Waynesboro, GA

1975 - Notasulga, AL

Måske sort baggrund

1975 - Oakland, CA. Black Panther kvinde med Huey Newton foto

1972 - Detroit

1992 - Burke County, GA

1990 - Robert Taylor Homes, Chicago

Vores bevidste udstødelse af mødre på kontanthjælp

1978 - Augusta, GA

"In the context of the 'welfare queen,' the term 'project' becomes a loaded word, signifying not only a physical space but a societal project of degradation and neglect." – Keeanga-Yamahtta Taylor, "Race for Profit."

Amerikanerne går ind for en vis social tryghed i alderdommen, men de nægter at skabe et socialt sikkerhedsnet som det, der tages for givet i de europæiske velfærdsstater. Hvor velfærdsstaten i teorien respekterer den enkeltes værdighed, oplevede jeg hvordan "smid-væk-samfundet" bevidst forsøgte at nedbryde den ved hjælp af et netværk af spioner, der infiltrerede privatlivets fred hos folk, der er på det, som amerikanerne ironisk nok kalder "velfærd". Selvom nogle programmer har udviklet sig siden 80'erne, fortsættes en systematisk devaluering af de fattiges værdighed gennem et mistroisk system af overvågning med moderne teknologier med digital kontrol af modtagernes privatliv, hvilket blot intensiverer ydmygelsen. Slaveriets eftermæle, hvor familier blev tvunget fra hinanden, lever videre i en socialpolitik, der stadig understøtter ideen om, at fædre skal forlade hjemmet for, at mødre kan modtage bistand. Selvom reformer i 1990'erne under Bill Clinton forsøgte at "slutte velfærden, som vi kender den," blev mange af reformerne kun mere restriktive og skubbede endnu flere i retning af fattigdom. Millioner af især sorte kvinder er fortsat fanget i denne ondskabsfulde cyklus, hvor bistand sjældent rækker til at sikre en stabil fremtid for deres forsømte børn, idet mange socialhjælpsmodtagere nu er afhængige af deltidsjob med lave lønninger og dyr transport. Populærkulturens "the black welfare mother" forstærkes af nyere politiske diskurser om "arbejdspligt" og moralsk ansvar, som stadig primært retter sig mod minoriteter. Skønt flertallet af bistandsmodtagere er hvide, fortsætter stereotyper om sorte socialhjælpsmødres promiskuitet og dovenskab. Grusomheden mod disse stigmatiserede mødre stammer fra politikernes hysteriske taler om "welfare queens" (Reagan) og "welfare cheaters" (Trump), der skal distrahere vælgerne fra, hvordan de samme politikere uddeler milliarder til milliardærer for olieudvinding, i skattelettelser, landbrugssubsidier osv.

Overvågningsstaten i et såkaldt frit samfund

"Ondskab kræver ikke meget af den dominerende kaste andet end at læne sig tilbage og ikke gøre noget. Alt, hvad den har brug for fra tilskuere, er deres tavse meddelagtighed i den ondskab, der begås på deres vegne, selvom et kastesystem vil beskytte, og måske endda belønne, dem, der nedværdiger sig til at deltage i terroren." - Isabel Wilkerson

I dette klima må de fattige navigere gennem en labyrint af nedværdigende procedurer for at få adgang til de mest basale ressourcer. Mange steder må de stå i kø fra klokken fire om morgenen i frost eller regn, blot for at finde ud af, at der ikke er flere sager, der kan behandles. Hvis de får penge fra hemmelige kærester eller på anden måde forsøger at supplere deres indkomst, tør de ofte ikke bruge dem på nyt køkkenudstyr, fordi systemets spioner konstant tjekker for spor efter en mand for at tage støtten fra dem. Alle sadistiske kneb så jeg brugt for at dehumanisere dem, når jeg boede hos dem og måtte gemme mig under sengen eller i skabet, når spionerne dukkede op uden varsel.

Mange kvinder har aldrig kendt anden tilværelse og bliver langsomt nedbrudt af konstant isolation i hjemmet, slavebundet af fordummende tv-programmer. Amerikanerne er måske ikke helt klar over, hvor grusomme de er over for disse mennesker, men det minder om den måde, vi i Danmark behandler flygtninge og indvandrere på, hvor "starthjælpen" er sat så lavt, at det er under eksistensminimum.

Efter 1996 ændrede Kongressen den tidligere "velfærd" (AFDC) med TANF's strenge arbejdskrav og tidsbegrænsninger for "velfærds"-modtagerne, der nu har store bolig- og transportomkostninger samtidig med at globaliseringen har reduceret mulighederne for ufaglært arbejde. Samtlige fattige modtager kun 16,5 milliarder dollars årligt – ofte kun 1.800 dollars om året pr. familie – samtidig med at landbrugsstøtten er vokset til over 30 milliarder dollars. Det har kun medvirket til at gøre de fattigste endnu mere sårbare og fastholdt i fattigdom. Da jeg ankom under USA's største lighed i 1970'erne, ejede den øverste 1 procent af de rigeste cirka 10 procent af landets formue. I 2021 var denne andel vokset til 32 procent.

1974 - Greensboro, NC

1973 - Greensboro, NC - "Skønheden og udyret" har jeg altid kaldt dette foto af Baggie og Nixon midt under Watergate-skandalen

1974 - Jersey City, NJ

Fattiggården for *VORES*

"The 'projects' were not just buildings full of people, but a symbol of how the country felt about us and what it felt we deserved." – Jesmyn Ward, author of "Salvage the Bones."

Amerikanske bistandsmødre bliver som regel anbragt i socialt boligbyggeri ("housing for the poor"), ofte i nærheden af lossepladser eller larmende motorveje, hvor jorden er billig. Sådanne moderne "fattiggårde" dækker over den officielle bandlysning af urørlige kasteløse. Alle byer har sådanne umenneskeliggørende "projects", som udstøder folk i en paria-kultur, som er så destruktiv, at de i sidste ende bliver ubrugelige for samfundet. Ved at afsondre "velfærdsmoderen" kan befolkningen fortsætte med at give ofrene skylden uden nogensinde at skulle se, hvilke lidelser

1974 - Jersey City, NJ

.....urørlige børn

den påfører dem. I en sådan isolation og med en følelse af at være samfundets skraldespand bliver børnene i det sociale boligbyggeri nemt tilskyndet til at begå kriminalitet. Da jeg boede hos Nell Hall [side 314], fandt jeg ud af, at hun tit ikke gik på socialkontoret eller på indkøb af frygt for at skulle gå gennem sin egen fattiggård. Børnene og det amerikanske samfund er taberne, for mens kun 5–10 procent af børnene i Europas velfærdsstater vokser op i fattigdom (2,9 procent i Danmark), er 20,9 procent af de amerikanske børn nu så voldsomt formet af fattigdom, at de risikerer at blive ubrugelige i fremtidens højteknologiske verden. Intet samfund, der forsøger at konkurrere i det benhårde globaliseringskapløb, har råd til at miste så stor en del af sit menneskelige potentiale.

1992 - Burke County, GA

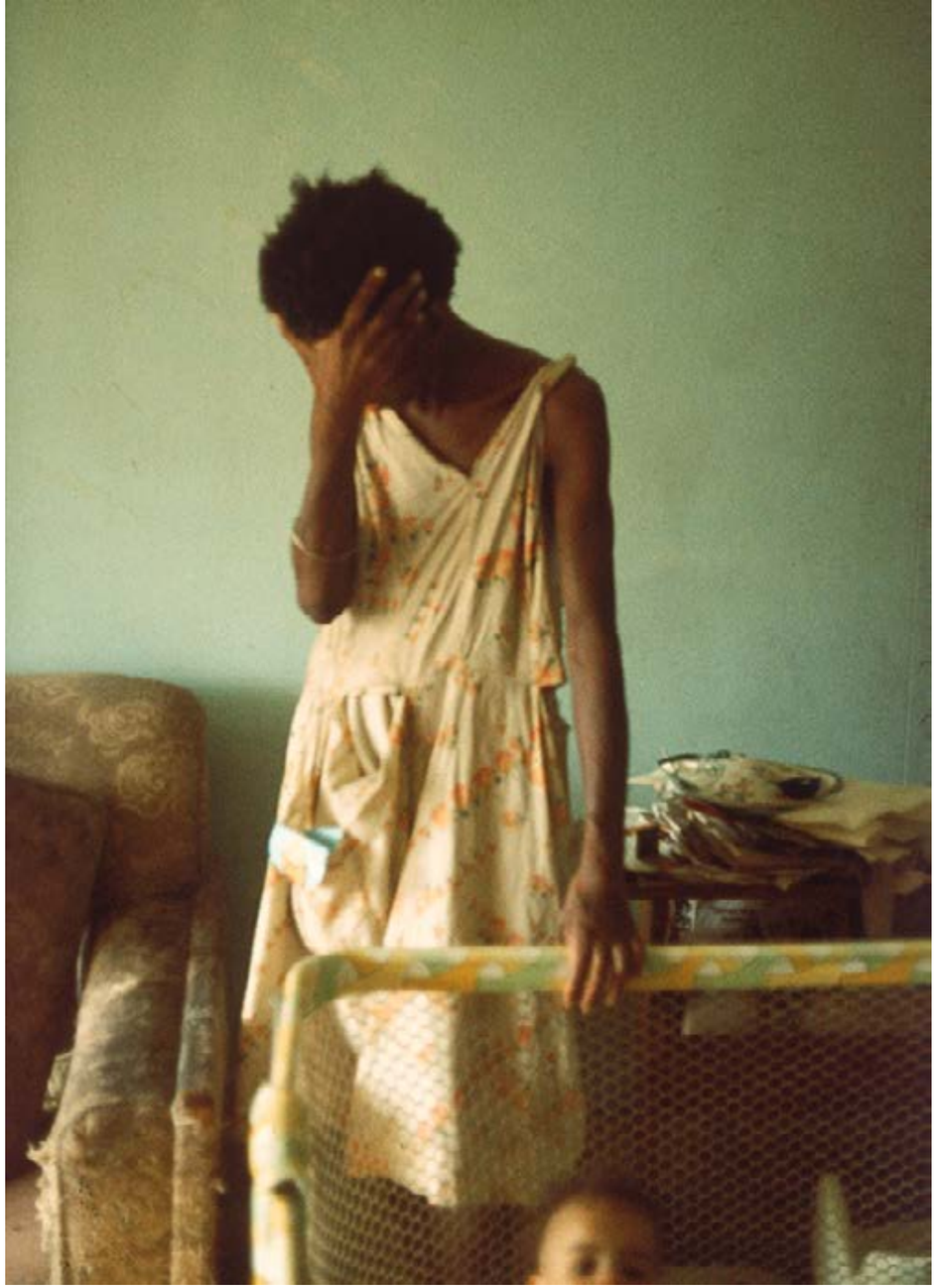

1974 - Jersey City, NJ

1974 - Charleston, SC

1974 - Charleston, SC

1974 - Jersey City, NJ

Måske sort baggrund

1972 -Baltimore - Joann og Alfrida med brødrene

1972 - Baltimore - Claudette i sit lavt betalte service job

At se vores ghetto-skabelser i øjnene: Historien om min overfaldsmand i Baltimore

"I born into this city, raised in those streets. I seen the best of Baltimore, the worst of Baltimore. I seen people living their best life, I seen people lost in the struggle. I seen people turn to crime to survive, I seen people find their salvation. I've seen it all." - Tupac Shakur, Baltimore native and rapper

De, der er fanget i den onde cirkel af afhængighed og underklassens patologi, havner ofte i kriminalitet for at overleve. Dette var tilfældet med min ven Alphonso i Baltimore. Vi mødte hinanden i 1971, da han og hans gadebande forsøgte at røve mig. Alphonsosos kone havde et job i en kaffebar, som gav familien omkring en tredjedel af den laveste danske normale løn. I USA er der en underverden med millioner af servicearbejdere, som bliver nådesløst udnyttet, fordi Kongressen ikke vil vedtage en anstændig mindsteløn. Derfor har USA flere små servicejobs end noget andet udviklet land.

Alphonso og hans kone elskede hinanden og deres seks børn højt, og det gjorde ham enormt ondt, at han ikke kunne finde et arbejde, der kunne forsørge hans familie. Det var mit første år i USA, og jeg husker, hvor chokeret jeg var over at høre, at der ikke var nogen hjælp at hente for dem.

Jeg kom fra et land, hvor selv nyuddannede blev hjulpet, indtil de fandt arbejde, så de ikke blev tvunget ud i kriminalitet. Jeg var derfor meget rørt over, at Alphonso for at overleve var nødt til at røve på gaden. Jeg fulgte med ham for at stjæle sko til børnene, og han introducerede mig til Baltimores kriminelle underverden. Tyveriet gjorde det muligt for ham at opretholde et pænt hjem og endda leje en bil et par gange om året for at tage børnene med på picnic.

Da jeg vendte tilbage et år senere, var hans børn nedslåede, men ville ikke fortælle mig hvorfor. Jeg fandt ud af, at Alphonso var blevet idømt over seks års fængsel. Da jeg besøgte ham i fængslet, opdagede jeg, at hans ældste søn var i fængsel sammen med ham. Da familien pludselig mistede sin indkomst, havde sønnen forsøgt at begå et bankrøveri.

Her ses Alphonsos kone på besøg i fængslet. I de næste seks år kunne hun ikke røre sin mand og kunne kun høre ham gennem larmende telefoner. Tusindvis af sorte ægteskaber er blevet opløst på denne måde. Det moderne samfund har således institutionaliseret arven fra slaveriet ved at ødelægge den sorte familie og fastholde store dele af den i en underklasse – mens bedrestillede kan få service til kunstigt lave priser – i frygt for det mindretal, som opgiver og i stedet forsøger at ernære sig gennem kriminalitet. Før Alphonsos bande forsøgte at røve mig, havde han været aktiv i de sorte pantere for at ændre vilkårene, for hvad de kaldte "lumpenproletariatet". Da panterne blev knust af FBI, opgav han sin tro på, at man kunne ændre forholdene, og blev både heroinnarkoman og narkosælger i sin bande.

1973 Baltimore - døtrene Joann og Alfrida da de fortæller mig at Alphonso er kommet i fængsel.
I dag er det mest Joann jeg e-mailer med efter Alphonsos død i 2014.

1972 -Baltimore - Alphonso med sønnen Nathaniel (se ham næste side)

1972 -Baltimore

1973 -Baltimore - Alphonso Makell og hans kone Claudette

2011 -Min kone og datter i fællesbøn med Alphonso

2003 - Gensyn med Alphonso efter at han i nogle år var ind og ud af fængsler

Alphonsos stereotype underklasse-odyssé: Forbrydelse, straf og religiøs frelse

"I was lost in a world of drugs and violence, but I never gave up hope. I knew that there was something better out there for me. And I finally found it in God. He saved my life, and he gave me a new purpose." – Ice Cube

At de fleste hvide ikke selv ønsker at fastholde nogen i et sådant slavesystem, fremgik af deres spørgsmål, da jeg begyndte at holde foredrag: "Hvad kan jeg gøre?" Jeg var først frustreret over ikke at have en godt svar, men sjovt nok gav denne bog mig svaret også på min egen hvide afmagtsfølelse. Da bogen blev en bestseller i Europa, kappedes amerikanske forlag om at få den, men jeg opdagede overalt, at de ikke havde en eneste sort ansat (bortset fra lavt betalte servicemedarbejdere). Jeg ønskede ikke med min bog at støtte institutionaliseret racisme, og når man ønsker at bekæmpe racismen, må man livet igennem foretage nogle valg for at stå på den undertryktes side – valg, der ofte indebærer omkostninger for en selv. Så frem for at lade et hvidt forlag udgive bogen valgte jeg at lade racismens ofre selv tjene penge på den i et primitivt forsøg på omfordeling. Derfor fik jeg bogen trykt i Danmark og sejlet til USA. Det blev til nogle sjove år, hvor jeg fik etableret et stort netværk af gadesælgere i storbyernes ghettoer. Særligt fik jeg sat de hjemløse og kriminelle som Alphonsos bande i gang med at sælge. Genialt, syntes de, for så "kan vi få penge til narkoen uden at ryge i spjældet". Men det vigtigste – som alt anti-racismearbejde jo handler om – var, at vi på den måde var med til at etablere dialog mellem hvide og sorte. For når mine bogsælgere gik rundt i gaderne for at falbyde bogen til hvide, var de nødt til at lægge bånd på deres dybe vredesmønstre og udvise imødekommenhed for at få de hvide til at købe bogen uden at skabe frygt i dem. "Slå ikke de hvide ned med en pistol, slå dem oven i hovedet med min bog. Den har jo alle jeres vredes argumenter," prøvede jeg at undervise disse tabere om med næsten samme ord som når jeg underviste universiteternes hvide vindere: "Lad være at frygte de sorte, prøv at elske dem og se al den kærlighed, I straks får igen." Indlevelse er jo det første skridt mod forsoning. Selv om mine forsøg med gangstersælgere kun var et eksperiment og ikke betød nogen egentlig samfundsforandring, var det lærerigt og opløftende at opleve disse dialoger mellem hvid og sort. Særligt når jeg havde gangstere som Alphonso med i skolerne for selv at tale til eleverne og få dem overtalt til at komme ind i ghettoerne for at købe mine bøger. Det var ikke altid den bedste måde at sælge bøger på, når mine gangstersælgere som Alphonsos søn Nathaniel og en sælger i Philadelphia blev myrdet, inden de fik afregnet med mig, og når bøgerne i de hjemløses indkøbsvogne blev ødelagt af regnen. Men dialogsamarbejdet var lærerigt for alle parter.

Skønt Alphonso ofte var forsvundet, når jeg kom med bøger, gik det aldrig rigtig op for mig, hvor stor en synder han var, før han i 2005 fortalte min kone: "Jeg fatter ikke, hvad der skete, da din mand kom her som ung, og vi forsøgte at røve ham, men i stedet blev venner. For som du ved, Vibeke, er jeg ikke et af Vorherres bedste børn. Siden jeg mødte Jacob, har jeg været over 40 gange i fængsel og har myrdet to. Blot i det sidste år er otte blevet myrdet i min husblok." Da jeg havde Alphonsos datter Joann med til mit lysbilledshow i Johns Hopkins Medical School, var det som at komme ind i et aflåst Fort Knox, så bange var eleverne for Alphonsos bande, som huserede lige ude i gaderne omkring universitetet, hvor en af lægerne blev fundet kidnappet i et bagagerum. Men miraklet ville, at begge gangsterens døtre blev gift med præster, og de fik på hans gamle dage Alphonso til at gå i kirke. Nu kunne jeg ikke finde ham ude i gaderne hele søndagen, lørdagen og onsdag aften. Nu stod han i kirken og råbte: "Hallelujah, I was a sinner, but I found God."

Fra nu af skulle jeg tilmed sidde og læse Biblen sammen med ham under mine besøg ligesom min kone og datter straks blev trukket ind i fællesbøn. Jeg havde altid set den dybere godhed og kærlighed i Alphonso, og så nu gennem hans døtres engagement hvor lidt der egentlig skulle til for at sætte ham fri – nøjagtigt som jeg med årene så det hos så mange andre af vredens børn, jeg havde kendt og som til sidst blev hjulpet fri fra "syndens" lænker af frelsende engle. Så må arvesynden må aldrig blive en sovepude, men et nådigt kald til vores aktive indgriben.

Mit forsøg på at finde Alphonso - på dansk TV i 1992

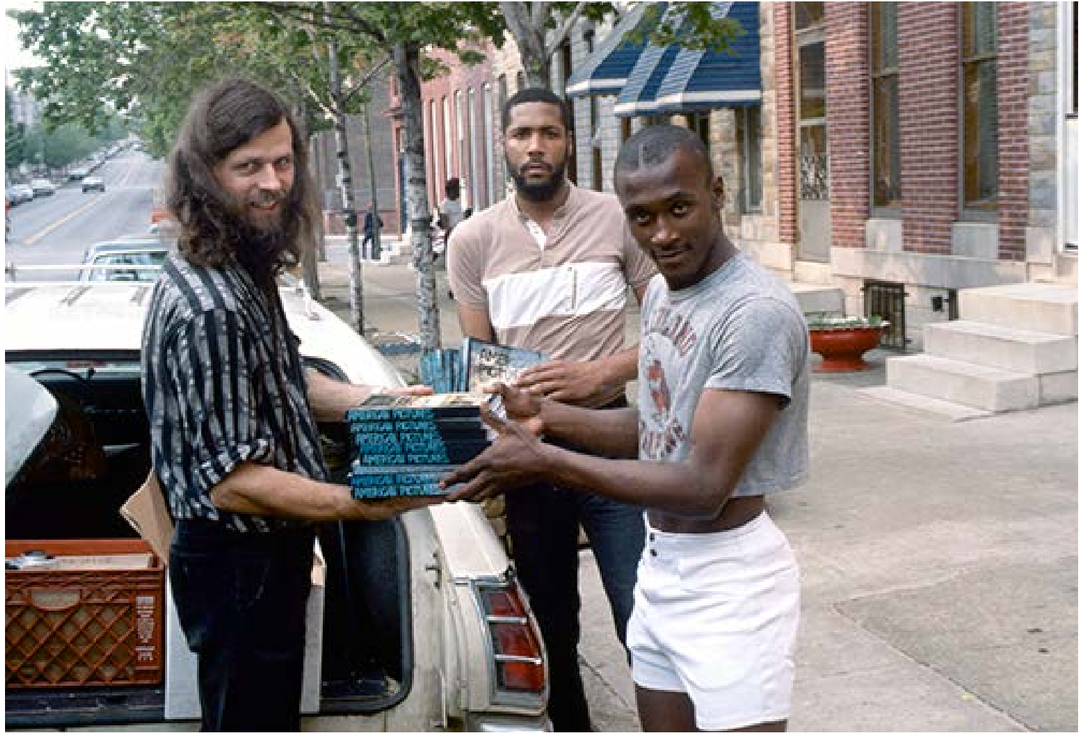

1985 i gaderne ved Johns Hopkins Medical School. Jeg leverer bøger til Alphonsos søn, Nathaniel Makell, som blev myrdet før han fik afregnet

1986 -Alphonsos bande sælger bøger fra deres "bandepakke"

Alphonso sælger bøger . De fleste i banden døde af mord eller AIDS

1975 - San Francisco

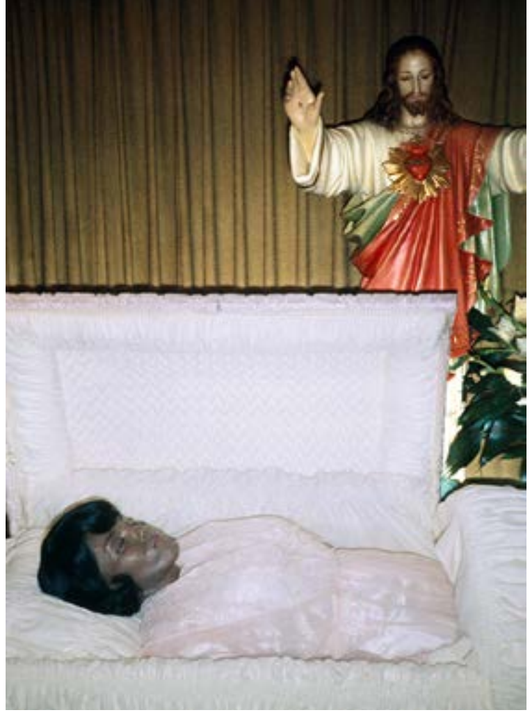

1973 - Baltimore

1973 - Liberty City, FL

Vores systemiske racistiske tænkning eroderer den sorte familie

1973 - Zebulon, NC. Hugh, der ses her, tilbragte siden mange år i Central Prison

"The effects of internalized racism can be seen in many aspects of black life, from education and employment to health and mental health. It is a serious issue that needs to be addressed in order to create a more just and equitable society." - bell hooks

I min tid som vagabond og op gennem 80'erne hørte jeg ofte liberale hvide forsøge at forklare de økonomiske angreb på sorte familier. Ifølge deres teori var den sorte familie dysfunktionel, fordi mænds mandighed blev undertrykt under slaveriet, mens kvinder blev hårde for at overleve. Dette "matriarkat" førte til en opdragelse af børn, der gentog et "virvar af patologi", hvilket resulterede i en befolkning uden mulighed for succes. Denne tankegang stammer fra Johnson-regeringens "Moynihan-rapport", men det er uklart, om rapporten blot var et produkt af tidens racisme og patriarkalske strukturer med dens "skyd skylden på ofrene". Når den progressive borgerrettighedstænkning præger både konservative og liberale, opstår spørgsmålet: Hvad kom først? Den massive gaslighting, som ofrene følelsesmæssigt manipuleres med så højt oppefra, må have fået dem til at tvivle på egne oplevelser. Når virkningerne af fortsat undertrykkelse syntes at "bekræfte" mønsteret, kommer de undertrykte let til at tro på de myter, der retfærdiggør magtstrukturen. Hvide forsøg på at fremstille ghettomænd som svage internaliseres af de udstødte og skaber lavt selvværd.

Dette fører til, at mænd i underklassen nedvurderer deres egne evner og opgiver uddannelse og jobtræning, hvilket yderligere bekræfter racistiske stereotyper. I 80'erne så jeg en voksende kløft mellem mænd og kvinder i ghettoen, der skjulte et nyt herre-slavesystem, hvor der ikke længere var brug for 'slaven'. Som ufaglærte arbejdere var der ikke længere brug for dem i USA eller indvandrere i Europa, da lavindkomstjob nu tilhørte udviklingslandene.
I dag ser især venstreorienterede denne udvikling som et resultat af "systemisk racisme". Men ved at skyde skylden på "noget andet" undgår vi endnu en gang at tage ansvar for vores egen diskrimination. Den stædige hvide modstand mod positiv særbehandling for at give sorte adgang til den nødvendige højere uddannelse, der kunne hjælpe dem over underklasseniveauet, blev ved med at vokse indtil højesteret i 2023 afskaffede "affirmative action."

Vi i den dominerende kaste må altid spørge os selv, om vi har et ansvar for den politiske retorik, der således bidrager til at gøre den underordnede kaste fattigere. I svære øjeblikke kan vi alle falde ind i uoprigtighedens racistiske selvmodsigelser, der udnyttes endeløst af politikere. Når vi ser en stigende ægteskabelig vold blandt sorte og f.eks. vores indvandrere i Danmark, ser vi kun tragedien hos de undertrykte og ignorerer den skade, vores sygelige fiksering på offeret gør ved vores egen psyke. Når denne 26-årig kvinde bliver skudt af sin arbejdsløse mand, må vi spørge os selv: Hvilken rolle har vi selv spillet i denne tragiske hændelse?

1975 - Troy, AL

Modstand og konsekvenser i raceblandede forhold

"Intermarriage is one of the most provocative words in the English language." — Clotye Murdock Larsson, Marriage Across the Color Line

Historisk set har modstanden mod raceblandede ægteskaber dybe rødder i den amerikanske psyke, formet af århundreder med slaveri og systematisk undertrykkelse. Mens det slavebaserede samfund fremstillede den sorte mand som en trussel, blev den sorte kvinde udsat for en systematisk dehumanisering. Få lande har udsat kvinderne af en hel race for systematisk voldtægt for efterfølgende at lægge skylden på ofrene. Den sorte kvinde blev ydmyget ved offentligt at sælge og piske hende nøgen for at dække over den skyld, der fulgte med misbruget. Den hvide kvindes angst for at "miste" sin mand til den sorte kvinde blev samtidig næret af racistiske myter om sorte kvinders moral.

Denne nedvurdering af sorte kvinder har skabt dybe sår, som mange stadig bærer i dag. På Harvard Law School oplevede jeg dette, da sorte kvindelige studerende reagerede på mine få fotografier af barbrystede kvinder; billeder der alle siden blev udstillet på museer som fotokunst.

De mente ikke, at jeg havde udnyttet de kvinder, der trods intenst gruppepres havde haft mod til at give mig husly som vagabond. For de vidste, at sorte kvinder har udviklet stærke forsvarsmekanismer mod hvide mænd som reaktion på århundreders misbrug. Efter en grundig overvejelse blev det besluttet, at jeg kunne bruge billederne, så længe jeg formidlede denne kontekst til hvide tilskuere. Deres ubehag over mine fotografier skyldtes at mange sorte kvinder har internaliseret skønhedsidealer, der nedvurderer sort krop og nøgenhed.

Selv når en sort kvinde vælger at indgå et forhold til en hvid mand, møder hun ofte modstand fra sin familie. Leslie og jeg elskede hinanden og vi blaffede konstant rundt i hele landet for at møde hinanden og ville til sidst giftes. Men på trods af at hendes forældre holdt meget af mig, var både de og hendes søskende kategorisk imod, at hun skulle giftes med en hvid (fattig vagabond). Leslie fik siden et barn med en anden hvid mand og det samme mønster så jeg hos mine få andre sorte kærester; de blev alle siden gift med hvide mens ingen af deres søskende gjorde det. Så mine få blandede forhold, var resultatet af at nogle usædvanlige kvinder bevidst havde brudt med den dybt rodfæstede sociale kontrol, som minoritetsgrupper bruger for at beskytte sig selv mod undertrykkelse.

Den samme form for social kontrol ser vi også blandt andre minoriteter, såsom jøder og europæiske muslimer, der modsætter sig ægteskaber uden for deres egen gruppe. Denne beskyttende, men undertrykkende, dynamik har paralleller i vores egen historie i Europa, hvor kvinder under 2. verdenskrig blev straffet for at have forhold til tyske soldater. I dag kan vi have svært ved at forstå den fjendtlighed, som engang blev rettet mod kærlighed, men dynamikken bag denne modstand mod 'fraternisering' med undertrykkeren er stadig aktuel. I Europa ser vi fortsat stærk social kontrol, hvor mange udsatte minoriteter modsætter sig ægteskaber med majoritetsbefolkningen. I USA, hvor de traditionelt har følt sig mere velkomne, gifter næsten 40 procent af muslimerne sig med hvide eller kristne, mens kun 6 procent af sorte indgår blandede ægteskaber.

2004 - fejring af 30-års jubilæet for brylluppet, som den sociale kontrol havde stjålet fra os .... og igen i 2014 - vores 40-års jubilæum

1973 - Hartford, CT - min kæreste Leslie

Se min kæreste Leslie om vores oprør mod den sociale kontrol i tv-filmen her fra 2015

1974 - Charleston, SC - Barnepige passer barn fra rigmandshjemmet bagved - 1975 - Philadelphia; MS. - Leonora; datter af min ekskones skolekammerat

1974 - Ocala, FL - Barnepige for millionær og filantrop for de fattige

2015 - NY - Barnepige hos de rige på 5th Ave

Den dobbelte binding: Sorte kvinder som både omsorgspersoner og devaluerede tjenere

"Black women are called, in the folklore that so aptly identifies one's status in society, 'the mule of the world,' because we have been handed the burdens that everyone else - everyone else - refused to carry." - Alice Walker, In Search of Our Mothers' Gardens

Sorte kvinder har historisk set båret en tung byrde i hvide husstande både som omsorgspersoner og devaluerede tjenere. Mange blev tvunget til at opdrage hvide børn, en opgave, der fjernede dem fra deres egne familier. På én gang forventedes de at udvise hengivenhed og omsorg, mens de samtidig blev betragtet som underordnede i et samfund, der ikke anerkendte deres fulde værd. Mens den hvide kvinde særligt i Syden blev idealiseret som noget ophøjet, stereotypiserede Aunt Jemima-folkloren den sorte kvinde ikonisk som den selvopofrende "mama", der elsker sine hvide børn lige så højt som sine egne. Hun blev tvunget til at undertrykke sine egne følelser for i den raciale mytologi at fremtræde som overdrevent stærk og i stand til at udholde prøvelse og smerte på grænsen til det umenneskelige – et billede, der forstærkedes af at se ofret disciplinere sine egne børn med hård hånd for at forberede dem på livet i et racistisk samfund. Selv fandt jeg ikke opdragelsen hårdere end blandt ghettoiserede mennesker i andre lande, f.eks. i Danmark.

At en sådan dehumanisering også er ødelæggende for undertrykkeren selv, ses især i Sydstaterne i det paradoks, at den hvide elite de facto holder fast i at adskille de to racer offentligt. Men i hjemmet bestræber den sig i privatlivet på at ophæve denne adskillelse. Hvor ødelæggende dette hykleriske dobbeltbudskab er for de hvide børn, hørte jeg dem ofte berette om i mine workshops i særligt eliteuniversiteterne. Her fortæller de tit med gråd i stemmen om hvordan de knyttede livsvarige bånd til deres sorte barnepiger – ofte stærkere bånd end til deres egne udearbejdende forældre. Men sammen med denne kærlighed fulgte en følelse af skam, når deres forældre uventet kom hjem og "fangede" dem midt i en intim stund med deres barnepige. "Jeg frøs til is af skam," hørte jeg ofte om de følelser, de allerede havde lært, var forbudte over for sorte og som stadig hjemsøgte dem som voksne.

At skyldfølelsen også former forældrene, berettede f.eks. New York Post om i 2018, da en hvid mor ved en fejl sendte en racistisk sms om sin sorte barnepige til den forkerte – nemlig barnepigen selv. I stedet for at se barnepigen i øjnene, fyrede hun hende, hvorefter den unge kvinde sagsøgte den rige finansfamilie for kontraktbrud. Hændelsen viser, at selvom sociale forhold er forandrede, ligger racespændinger og magtforskelle stadig under overfladen i nutidens samfund.

1974 - Charleston, SC - Sorte barnepiger passer hvide børn

1974 - Tarboro, NC

1974 - Astoria, Queens, NY

At "passere": Den internaliserede undertrykkelse af sorte kvinder

1971 - Baltimore

"It's funny about 'passing.' We disapprove of it and at the same time condone it. It excites our contempt and yet we rather admire it. We shy away from it with an odd kind of revulsion, but we protect it." - Nella Larsen's novel "Passing"

Den historiske dyrkelse af en "ren" og idealiseret hvid kvindelighed fortsætter med at forme skønhedsstandarder i reklame og populærkultur, hvilket har haft en ødelæggende virkning på ikke-hvide og religiøst tildækkede kvinder. Gennem generationer har de fået at vide, at lys hud og glat hår er skønhedsidealet. Dette førte til brugen af hudblegende cremer og smertefulde hårudretningsmetoder så de kunne gå for at være hvide. Disse praksisser blev ikke kun en fysisk, men også en psykologisk byrde, der påvirkede deres selvværd og identitet. Deres børn, som måtte igennem lignende tortur med fladejernet opvarmet over gassen, ræsonnerede uundgåeligt, at hvis de skal udholde så megen smerte for at blive acceptable, må de have været grimme til at begynde med. Selv om "Black is Beautiful"-bevægelsen udfordrede disse skadelige idealer, hører jeg fortsat ikke-hvide børn bebrejde og plage hinanden i en uendelighed for at have mørk hud og krøllet hår. Jo, vores massive "gasligtning" har dybe konsekvenser.

1975 - Seattle

1975 - San Francisco

1990 - Chicago

1974 - Astoria, Queens, NY

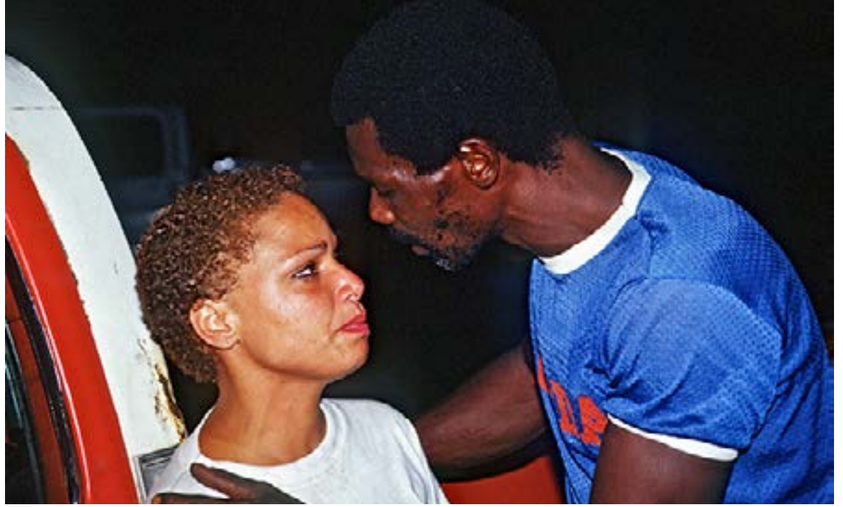

1992 - Bullock County, AL

1995 - Pahokee, FL

Race og køn: Om volden mod sorte og brune kvinder

"The urgency of addressing violence against women of color is also about a larger question of narrative: whose story matters, whose life is valuable?" - Kimberlé Crenshaw

Historisk set har ikke-hvide kvinder stået over for flere lag af intersektionel vold. De skænderier, som jeg så ofte var vidne til i underklassehjem, fik mig til at tro, at mange sorte mænds kvindesyn var blevet påvirket af det hvide sociale ideal. Det, der deprimerer mig mest, er ikke, at næsten 70 procent af de sorte familier nu kun har én forælder, men langt mere det, jeg ser i de stadig intakte kernefamilier. Intet er mere sårende end at høre den indgroede hvide tænkning – "You ain't shit, nigger" eller "ugly bitch" – genlyde i bestandige skænderier mellem disse ulykkelige og magtesløse partnere, og se børnene internalisere selvforagten som: "Jeg er værre end skidt!" Det skræmmende aspekt af ghettomænd, der konstant tæsker "deres" nedvurderede kvinder, kan ses i statistikkerne: En tredjedel af alle hustrumord i USA begås af sorte, som kun udgør 13 procent af befolkningen.

Fysisk og psykisk vold mod kvinder er forfærdelig høj i hele verden. At den er 35 procent højere for sorte end for hvide afspejler desværre kun det større fravær af sorte mænd med arbejde.

I Danmark er volden mod indvandrerkvinder i eksplosiv vækst, så de nu udgør 42 procent af kvinderne i krisecentrene. Også her ser vi ofte volden som noget, der udspringer af "deres" kulturer snarere end af vores marginalisering.

Vi glemmer, at vores afstandtagen og manglende inklusion af disse kvinder og mænd i vores sociale liv spejler den måde, amerikanske hvide behandler sorte på som ikke-elskede. Resultatet er en lukkethed blandt ofrene, der fastholdes i kulturer, de ønsker at undslippe. Den vold vi udøver ved ikke at give dem en følelse af tilhørsforhold vender sig mod os selv og vort samfunds samhørighedsfølelse. Netop når det drejer sig om intersektionalitet er det væsentligt at reflektere over "vores" rolle i denne dynamik uden at falde ind i paternalistiske eller nedladende narrativer.

Bessie Christian, der ses på side 201, taler om den vold, hun blev udsat for af sin mand

2003 - Philadelphia, MS

1996 - Selma, AL

1975 - San Francisco

1974 - NYC

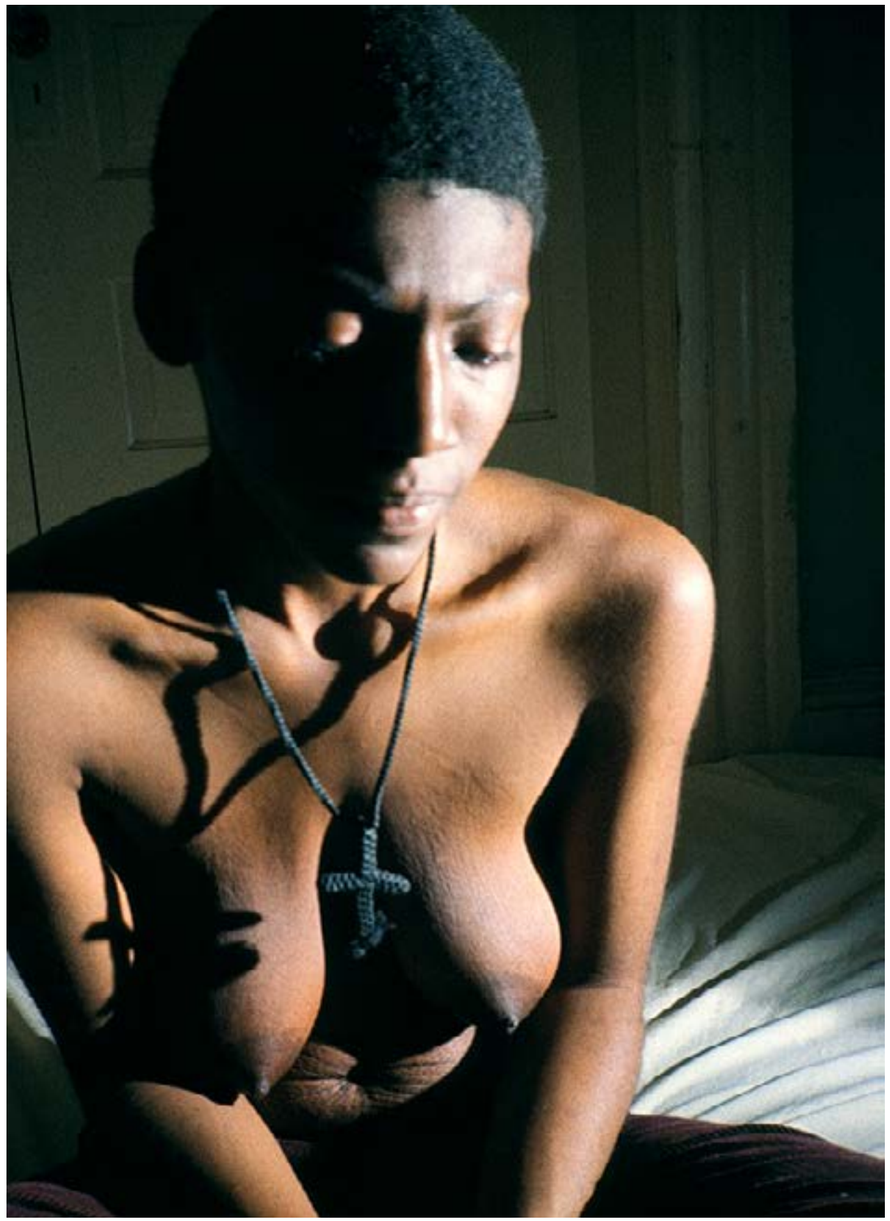

1974 - Jacksonville, Fl og th i 1980 da Diane modtog min bog med historien plus Annie Hedvards plakat

Lukas 7, 36-50 - Den Barmhjertige Samaritaner – i amerikansk version

Den eneste gang, hvor det lykkedes mig at tale nogen fra at foretage et overfald, var ved et mærkeligt sammentræf af omstændigheder i Greensboro, North Carolina. Jeg boede hos en sort socialrådgiver, Tony, hvis far ejede en af de værste barer i den sorte ghetto. Jeg hang altid ud i baren om aftenen. En aften mødte jeg to sorte kvinder af den kriminelle type derinde, og vi besluttede, at jeg skulle tage med dem hjem. Først stjal vi noget vin i en forretning og strøg så lige ud i den ventende taxa. Da vi sad på bagsædet og var kørt af sted, spurgte jeg kvinderne, hvordan de havde i sinde at betale, eftersom jeg vidste, at de ikke havde penge. "Pyt," sagde de, "bare vent. Lad os ordne det. Når vi kommer frem, vil vi bare slå ham ned og tage alle hans penge." Dette kom lidt bag på mig, da jeg ikke havde prøvet at slå en taxachauffør ned før, men alligevel sagde jeg ikke noget.

Så pludselig vendte den sorte chauffør sig om for at spørge om noget, og jeg opdagede, at jeg kendte ham. Det var jo socialrådgiverens bedstefar, som ejede byens største sorte taxaselskab. Da skulle jeg nok tage sagen i egne hænder! Jeg råbte: "Stands!" til chaufføren, og sagde, han kunne få betaling næste dag gennem sønnesønnen. Derefter rev jeg håndtasken med pistolen ud af den ene piges hånd og skubbede dem ud af døren, mens de måbede ligeså meget som chaufføren. Ude på gaden råbte jeg til dem: "Det er jo Tonys bedstefar, I fjolser". Skønt de kendte Tony, ville denne kendsgerning naturligvis ikke have standset dem, men da de var ude af bilen og taxaen kørt, havde de i hvert fald ingen mulighed for at skade ham.

Tit blev jeg rystet over den brutalitet, som nogle af disse kvinder udviste, når jeg var vidne til handlinger rettet mod både mænd og kvinder. Netop derfor var det så overvældende en oplevelse, når et venskab kunne opstå imellem os, og jeg fik et glimt af den varme menneskelighed under den hårde skal af vold og tvetungethed ("backstabbing"). Den vold, som var blevet en del af deres hverdag, havde formet deres adfærd på en måde, der lukkede for den omsorg og ømhed, som ellers kunne blomstre. Disse kvinder længtes tydeligvis efter frihed og en anden måde at leve på, men den voldelige dynamik, som omgav dem, gjorde det svært for dem at handle anderledes. Desværre blev denne længsel alt for ofte kvalt af de konstante spændinger fra ghettoens andre fanger. De bedrestillede sorte eller hvide kredse forstod ikke denne kamp, og ofte mødte jeg en foragt for ghettokulturen, som bidrog til at forværre situationen. Den empati og varme, som kunne have blomstret i et mere støttende miljø, var svær at fastholde under de omstændigheder, jeg oplevede. Det var hjerteskærende at se, hvordan volden var blevet så meget en del af deres dagligdag, at selv deres forsøg på at udøve omsorg ofte blev præget af brutalitet.

En regnvejrsaften kom jeg til Jacksonville, Florida, og traf en sød, sort kvinde, som først spurgte sin mor om at lade mig overnatte, men hun ville ikke have en hvid boende. Så tog Diane mig til hendes veninde, som var prostitueret, men hendes fyr ville heller ikke give mig husly. Vi vandrede rundt hele aftenen og prøvede både den ene og den anden mulighed. Den prostituerede blev stadig mere ivrig efter at skaffe os et sted at være. Kvinderne aftalte så, at hun skulle "turn a trick" på en hvid taxachauffør, mens jeg sad og ventede i en kaffebar. Nogen tid senere kom de helt oprevne løbende tilbage og sagde, at jeg skulle skynde mig. Vi fik et værelse på et motel, og jeg opdagede, at de havde langt mere end de 10 dollars, man normalt får for et blowjob på gaden. Jeg spurgte dem, hvordan det kunne gå til, men de ville ikke sige det. Først senere fortalte de om det. Det viste sig, at den ene havde fået lokket den hvide mand ind i en mørk gyde, hvor hun så havde foretaget "jobbet". Men så havde hun pludselig grebet en stor mursten ved sin side og slået manden oven i hovedet. Da han ikke faldt omkuld øjeblikkeligt, havde hun taget en jernstang og slået ham med den igen og igen, indtil han øjensynlig var død. Derefter tog hun hans pung og løb tilbage til den anden kvinde, som havde stået i baggrunden og overværet det hele. Sagen var, at hun havde følt, hun lige så godt kunne tage lidt mere end de 10 dollars, så hun kunne nyde natten med et skud heroin. Men da vi alle tre lå der i en dobbeltseng på motellet, fik de åbenbart sjælekvaler, og det viste sig, at de begge var stærkt religiøse. I flere timer bad de: "Åh, Gud, Gud, gør dog noget, så han ikke dør." Det var en nervøst stammende bøn ind imellem forsøgene på at finde en vene, de kunne sprøjte i. Allerede næste morgen havde de glemt det hele igen. De var mest bekymrede over at have sovet over sig, så de nu kom for sent til søndagsgudstjenesten, hvor de skulle synge i kirkekoret.

Brev til amerikansk ven

ps. Jeg fulgte mine to barmhjertige samaritanere gennem årene, men sidste gang jeg besøgte Diane i 2003, sad der en lille pige på verandaen og sagde: "Bedstemor er i fængsel." Hun sad nu i det samme topsikrede fængsel som to af de andre kvinder i denne bog, alle tre bedstemødre. Som jeg altid spørger mine europæiske tilhørere: "Har du nogensinde kendt en bedstemor i fængsel? Jeg kender tre i bare ét amerikansk fængsel!"

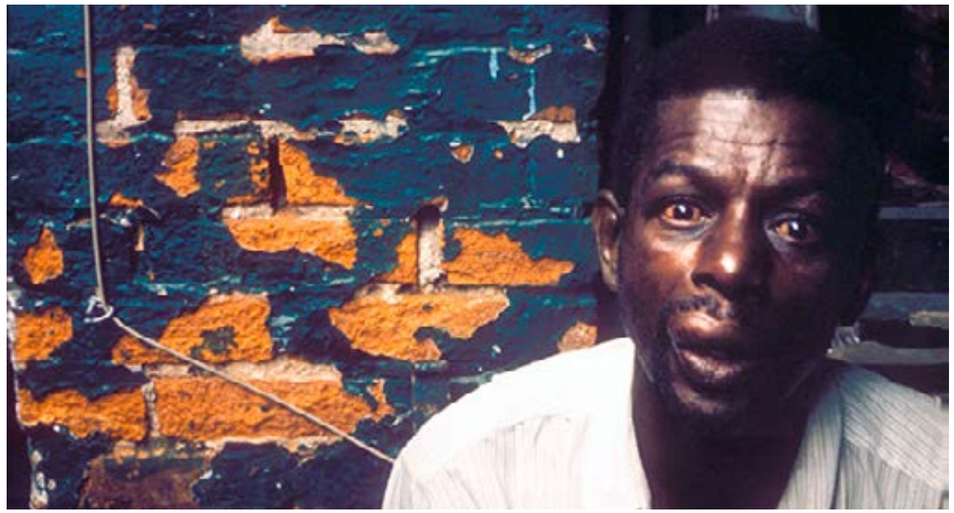

1973 - Baltimore

Illusioner om overflod: Den uopnåelige amerikanske drøm

"We must face the reality that, as things now stand, the dream of equality will remain just that—a dream—if we do not begin to take dramatic steps to dismantle the structures of racial caste in America." - Michelle Alexander in "The New Jim Crow"

I vores forsøg på at forstå og konfrontere ghettoens realiteter, risikerer vi at forkrøble den ved at udelukke og stereotypificere dens beboere. Er det en forsvarsmekanisme mod den skyldfølelse, der følger med at konfrontere vores egne fordomme og de strukturer, der opretholder uretfærdigheden? Selvom vores diskriminerende barrierer er bygget af frygt og kun kan opretholdes fordi vores pariaer sjældent har magt til at true andre end hinanden, skaber de stadig en følelse af ubehag og angst hos os alle.

Derfor udfordres vi af selv en hjemløs veteran til kun på afstand at give en skilling og føle os bedre tilpas. Mange af os er blevet så påvirkede af det undertrykkelsesmønster, vi har skabt, at vi undgår at engagere os med ham direkte. Dette inkluderer ikke kun at lytte til mennesker som ham men også at anerkende den rolle, vi har spillet i deres liv – fra deres bidrag til vores samfunds velstand til de krige, hvor de er blevet sendt for at kæmpe for en frihed, de sjældent følte inkluderede dem selv.

Tør vi at komme ud af vore ekkokamre og se ham i øjnene?

Tør vi konfrontere den pris, han betaler for vores frihed? Den frihed, som ofte blot reproducerer afhængighed og uretfærdighed. Vores engagement i ulandsbistand eller sociale programmer, som kan give os en falsk følelse af moralsk overlegenhed, mens vi ignorerer de strukturelle problemer, der fortsætter med at ramme de mest sårbare. Den frihed, vi dagligt bombarderer verdens fattige med uden at lade dem nyde godt af dens goder – og friheden til derefter at bygge mure imod dem.

You can get it if you really want - den kraftfulde sang af Jimmy Cliff - illustreret

1973 - Baltimore

1974 - Oakland, CA

Måske sort baggrund her på højre side

1975 - Las Vegas, NV

You can get it if you really want!
But you must try, try and try.
You'll succeed at last.
Persecution you must bear,
win or lose you got to get your share
but your mind set on a dream
the harder it seems now.
You can get it if' you really want.
Rome was not built in a day,
opposition will come your way,
but the harder the battle seems,
the sweeter the victory.
You can get it if you really want,
but you must try, try and try,
you'll succeed at last.
Jimmy Cliff

1973 - Baltimore

1974 - Apopka, FL

Paradokset med et lukket system i et frit samfund

"History, as nearly no one seems to know, is not merely something to be read. And it does not refer merely, or even principally, to the past. On the contrary, the great force of history comes from the fact that we carry it within us, are unconsciously controlled by it in many ways, and history is literally present in all that we do." – James Baldwin in "The White Man's Guilt"

I Floridas slavelejre opdagede jeg en stor forskel på, i hvor høj grad denne psykologiske terror har undertrykt sindet i de forskellige lande. I en af lejrene var der kun sorte fra Jamaica, som forbavsede mig ved f.eks. at holde deres lejre pæne, mens amerikanerne smed affald over det hele i deres lejre. Nogle forskere peger på, at disse forskelle kan spores tilbage til slaveriets forskellige former. I Latinamerika og Vestindien var slaveriet ofte præget af mere åbne feudale strukturer, hvor kirken beskyttede slavefamilierne mod at blive adskilt og gav muligheder for opadgående mobilitet– og frihed. I Amerika var slaveriet derimod kapitalistisk: Selv kirken definerede slaven som en handelsvare, mere dyr end menneske, og der var ingen mulighed for psykologisk flugt. Modsat det åbne feudalistiske system, var den amerikanske form for slaveri et lukket system, der ved at knuse alt håb var ødelæggende for sindet.

Slaveriet i USA er blevet sammenlignet med de tyske koncentrationslejre, hvor det var muligt at studere virkningen på mennesker af et fuldstændig lukket system. Dagbøger, som intellektuelle skrev i koncentrationslejre, viser, hvordan de på kort tid blev degraderet til undermennesker og begyndte at udvikle en psyke, der lignede den gennemsnitlige slave i USA, herunder en næsten kærlig holdning til lejrvagterne (eller i hvert fald ikke et direkte had), hvilket førte til total resignation og en følelse af uansvarlighed og infantilisme hos mange fanger.

Uanset hvor fristende sådanne teorier er for liberale, der forsøger at forklare den særegne karakter i den sorte amerikanske underklasse, skyder de endnu en gang skylden over på noget, der skete for mere end hundrede år siden. Hvis de ser sorte amerikanere i dag som værende præget af en 'karakter', der blev formet i slaveriet, fastholder de den skadelige fortælling om, at integration er umulig på grund af nedarvede karaktertræk. Offeret får igen skylden for ikke at være integreret. Men offerets prægninger viser snarere, at slaveriet lever i bedste velgående den dag i dag. Vestindiske indvandrere, som deler en historie med slaveri, integreres generelt lettere. Det viser tydeligt at problemet ikke ligger i medfødte karaktertræk, men i den fortsatte marginalisering af indfødte sorte amerikanere i et samfund, der stadig indespærrer og former sine uønskede i en form for lukket system.

1974 - NYC

1974 - Morehead City, NC

1974 - New Bern, NC

Undertrykkelsens psykologi og indvirkning på karakteren

"Adults, older girls, shops, magazines, newspapers, window signs – all the world had agreed that a blue-eyed, yellow-haired, pink-skinned doll was what every girl treasured....
.....The death of self-esteem can occur quickly, easily in children, before their ego has "legs", so to speak. Couple the vulnerability of youth with indifferent parents, dismissive adults, and a world, which in its language, laws, and images, re-enforces despair, and the journey to destruction is sealed." - Toni Morrison in "The Bluest Eye"

Forkrøblingen af underklassebørnenes sind undrede mig altid, indtil jeg blev opmærksom på det lukkede ghettosystem. De fleste unge sorte børn, jeg møder, er fyldt med livsglæde. Men senere bliver de let deprimerede og trækker sig ind i en skal, som om de vil beskytte sig mod omverdenens undertrykkende opfattelse af dem. Meget tidligt tilegner de sig samfundets negative forventninger til dem, og fra omkring fjerde klasse begynder de at miste troen på sig selv, deres evner og deres fremtid. De bliver så bevidste om det lukkede system, at de mister motivationen og sakker bagud i forhold til de hvide i skolen.

Men det stærkeste tegn på den hvide undertrykkelse er uden tvivl selvhadet. Det selvhad, der får ikke-hvide ghettobørn til at rive håret ud af deres sorte dukker eller tegne sig selv i hjørnet af papiret, mens hvide børn som regel placerer sig selv i midten – og får brune børn i Europa til at fravælge brune dukker for hvide. Det selvhad, der får de sorte voksne til at reagere voldsomt mod deres omgivelser, f.eks. ved at smide affald overalt eller ustandseligt at bruge "backstabbing" (stikke i ryggen) både verbalt og bogstaveligt. Mange mennesker lider af lidt selvforagt, men selvhadet i den amerikanske underklasse er så foruroligende i omfang og dybde, at det er med til at give ghettoen en af verdens højeste kriminalitetsrater, opløste familier og måske mindste grad af gensidig tillid. Når man oplever aggressionerne, der som altid hos undertrykte hyppigere vendes mod medofrene end mod undertrykkeren, når man oplever den ofte sanseløse vrede i sorte amerikanere, begynder man at forstå virkningen af det lukkede system, vi dagligt indespærrer dem i.

1996 - rural Selma, AL

Undertrykkelsens varige mærke: Hvordan den former vore udstødtes liv

"The worst crime the white has ever committed was to teach us to hate ourselves."
- Malcolm X

"No other group has internalized its self-hatred as much as blacks have. It would be difficult to find other groups who behave similarly in that their most esteemed members berate its poorest members."
- Michael Eric Dyson

"It is human nature to hate the one whom you have hurt." - Tacitus

1974 - NYC

1974 - NYC

1992 - NYC - Th 1974 - Liberty City, FL

Brother, what a price I paid!
You stole my history,
destroyed my culture,
Cut off my tonque so I can't communicate
Then you humiliate, then you separate,
hide my whole way of life
so myself I should hate!
Brother, what a price I paid!

Brother, what a price I paid - sang af Jimmy Cliff - illustreret

Figurer på Nationalmuseet

1989 - rural VA

"We must resist the temptation to internalize the negative images of ourselves that are projected onto us." - bell hooks

"The purpose of racism is to dehumanize and to degrade, to diminish and destroy." - Roxane Gay

You took away my name,
put me to shame,
made me a disgrace
the world's laughing stock.
Made of me a show, to jeer and to mock,
but your time is at hand
so you better watch the clock!

1989 - rural VA

1990 - set på universiteterne hvor jeg holdt foredrag

1986 - restauranter overalt i sydstaterne

1974 - Jacksonville, FL

2000 - NYC

1992 - NYC

Hist. foto: Hvid koloniherre båret af afrikanere

2008 - Hvid med sort chauffør efter at have set "Les Miserable" på Broadway, NY

From the shores of Africa,
mainland of Asia,
The Caribbean and Mississippi
Central and South America.
First you humiliate,
then you separate,
you hide my whole way of life
so myself I should hate.
Brother, what a price I paid!
Sister, what a price I paid!
Mother, what a price I paid!

1973 - nær Natzhez, MS

1973 - New Orleans

1997 - NYC

1973 - Philadelphia, PA

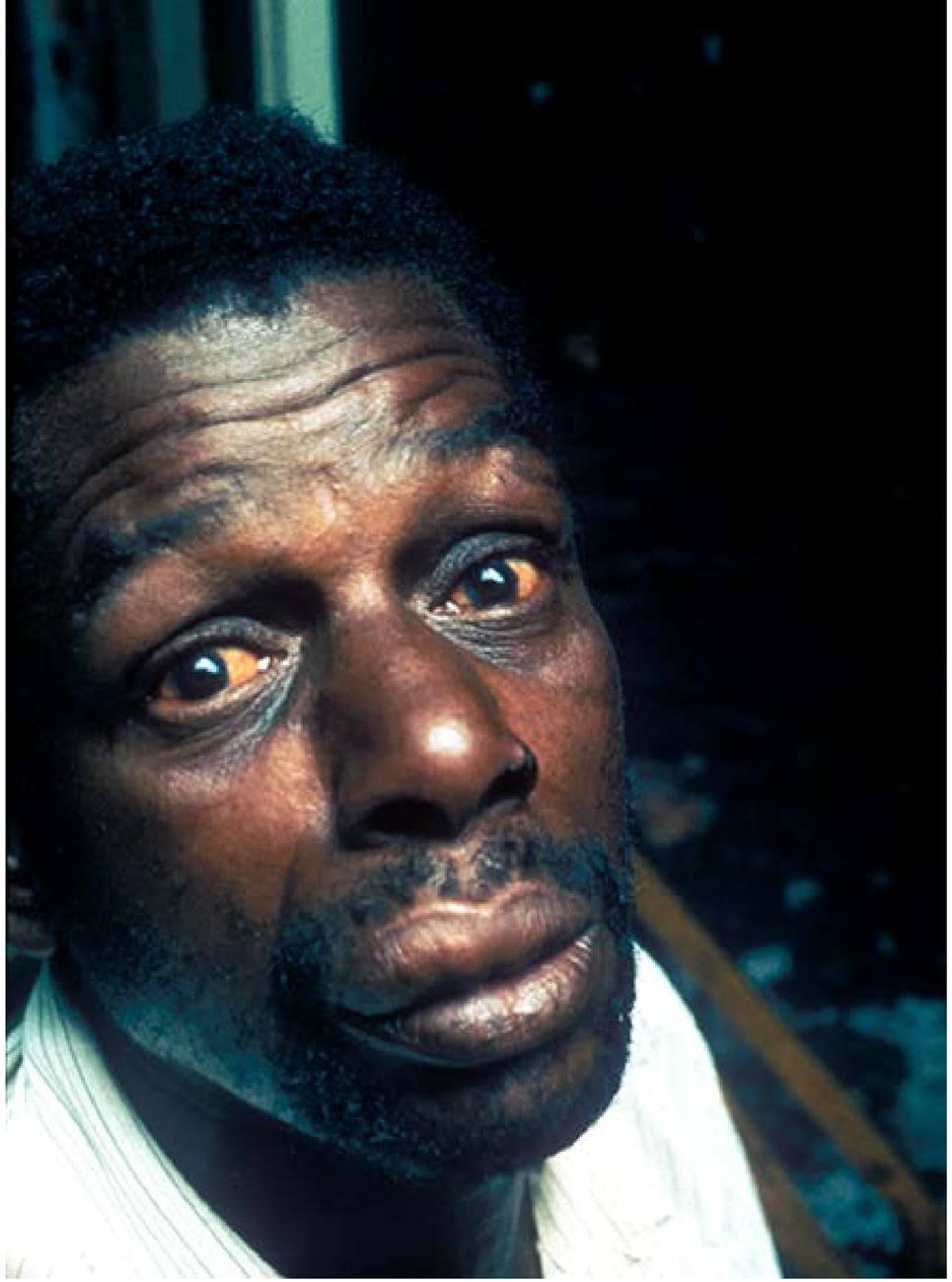

1973 - Baltimore

1975 - NYC

1973 - NYC

1973 - NYC

Muligvis sort baggrund

Hvordan sorte immigranter overvinder arven fra slaveriet

"There is a certain sense of pride that West Indian blacks have, which I think comes from our history of resisting colonialism. We were never slaves in the same way that American blacks were slaves." - Michael Eric Dyson, professor of African American studies

"I came from a country where race was not an issue; I did not think of myself as black and I only became black when I came to America." - Chimamanda Ngozi Adichie, Americanah

Under min rejse i nationen med den største tro på mobilitet i opadgående retning og tilsyneladende ubegrænsede muligheder, var eksistensen af et lukket system et tilbagevendende paradoks for mig. Jeg kunne ikke acceptere den påstand om de sortes iboende underlegenhed, som alle hvide amerikanere bærer i deres inderste. "Vore forfædre kom hertil ludfattige og klarede sig. Hvorfor kan de så ikke?" Et slør blev imidlertid løftet for mig, da jeg kom tæt på to sådanne "fattige" indvandrere: Lidy Manselles fra Haiti og fru Pabst fra Rusland. Det er ikke noget tilfælde, at Lidy blev min første sorte kæreste. I første omgang virkede amerikanskfødte sorte kvinder urørlige, spærret inde bag en usynlig barriere. Lidy tilhørte tydeligvis en anden, mere fri verden. Aldrig slog det mig så meget som en dag, da vi stod og talte med en alkoholiker på et dørtrin i Harlem. Pludselig brød Lidy ud med foragt: "Hvorfor får du dig ikke et arbejde?" Hendes ufølsomhed satte en stopper for samtalen. Senere sagde hun endog noget i retning af: "Jeg hader dem. Jeg hader de dovne dyr!" Jeg følte straks, at dette var et sammenstød, der gik langt dybere end mellem to nationaliteter: Det var en fri kulturs foragt for en indemuret slavekultur. Lidy, som var sort og katolsk, repræsenterede bedre end nogen anden den "hvide protestantiske arbejdsmoral". Og hun var ingen undtagelse blandt de sorte, der er ankommet uden lænker.Gennem Lidy fik jeg adgang til det tæt knyttede vestindiske samfund i Brooklyn. Ligesom tidligere immigranter arbejder de fanatisk hårdt, sparer penge op, taler stolt om uddannelse og om vigtigheden af en stærk familie. Med deres opofrelse og stædige målbevidsthed er de voldsomme modstandere af kontanthjælp, i modsætning til de omkringliggende sorte samfund, hvor 40 procent er på bistand. Deres kvarterer er lige så rene og racistiske over for indfødte sorte som italienske og irske kvarterer. På mindre end én generation, hurtigere end de fleste hvide indvandrere, har deres indkomst nået svimlende 94 procent af den gennemsnitlige amerikanske familieindkomst, selv hvis man medregner de mange fattige, der stadig ankommer i USA.

Da en procent af den amerikanske befolkning ejer mere end 30 procent af alt i USA, kan vi konstatere, at vestindiske indvandrere klarer sig bedre end flertallet af hvide, selv om de kommer fra meget fattigere og mindre uddannede lande, end de fleste europæere kom fra. I modsætning hertil har de indfødte sorte kun 61 procent af hvid indkomst. Under Kennedy og Johnson fik de en fremgang, som måske om 500 år ville have givet dem ligestilling, men under Reagans, Bushs og Trumps konservative politik er de hurtigt gledet bagud igen. Indtil 1960'erne var en tredjedel af alle sorte faguddannede faktisk indvandrere. På mange eliteuniversiteter udgør deres efterkommere op til 85 procent af de sorte studerende, selv om de kun udgør 6 procent af de sorte i USA.

Hvorfor er det så så svært for USA's egne sorte at komme ind på Harvard eller Yale? Uanset hvad årsagen er, er det et stærkt vidnesbyrd om virkningen af den amerikanske racisme, at disse ludfattige øer med langt færre sorte end USA, kan frembringe en sådan rigdom på talent. Deres historiske slaveri var grundlæggende lige så grusomt som det amerikanske, og de nedstammer fra de samme stammer i Afrika. Så hvad er det, der gør sorte indvandrere dobbelt så succesfulde som indfødte sorte?
Ofte så jeg hvide turister fra USA få venskaber med sorte i Vestindien, som de så som "stolte og stædigt uafhængige" mens de ingen venner havde derhjemme med "vores egne" "knuste", "knækkede" og "afhængige" sorte. Mens frygt og had stadig karakteriserede forholdet mellem sorte og hvide i USA, var lynchninger, korsafbrændinger og raceoprør såvel som selvforsvarsgrupper som NAACP og Sorte Pantere totalt ukendte i Brasilien.

1974 - Apopka, FL

1975 - Palo Alto, CA, på Pabst-familiens bjergranch

Min forklaring er, at efter slaveriets ophør forsvandt de hvide fra Vestindien, hvilket efterlod et samfund, hvor sorte kunne finde rollemodeller blandt deres egne og give dem mulighed for at genopbygge den selvtillid, der blev knust af slaveriet. Men i USA lever de sorte fortsat side om side med et flertal af hvide, som med deres magt til at definere og dominere ofte underminerer det sorte selvværd. Dette skaber en udfordring for sorte forældre, der ønsker at opmuntre deres børn. Uden en stærk tro på sig selv kan de ikke på samme overbevisende måde som vestindiske eller jødiske forældre sige: "Ja, mit barn, her er racisme, men du kan stadig klare dig ved at arbejde dobbelt så hårdt." Sorte indvandreres initiativ og opfindsomhed ødelægges ikke af at konfrontere den samme dagligdags strukturelle racisme som mange indfødte sorte. Deres psykologiske modstandskraft gør dem i stand til at trives, ligesom europæiske jøder ofte gjorde på trods af antisemitisme. Ikke overraskende omtaler mine indfødte sorte venner i Hartford byens vestindiske indvandrere som "go getters" eller "sorte jøder." Deres stille beundring afspejler en anerkendelse af deres stræben og succes i et samfund, hvor de selv stadig kæmper med eftervirkningerne af historisk undertrykkelse.

Fru Pabst var ligesom Lidy ankommet tomhændet, men ikke knækket, og stammede fra en baggrund, der sendte hende direkte ind i overklassen. Som medlem af det gamle russiske aristokrati mistede hun alt under revolutionen undtagen det vigtigste: sin socialisering i overklassen. Hun kunne derfor gifte sig ind i penge (Pabstbryggerierne) ligesom de andre to tredjedele af de rigeste en procent, der blev født ind i deres rigdom. I dag ejer familien adskillige landsteder rundt i verden, og jeg ferierede i nogen tid med dem på en 3 millioner dollars farm i Californien. Jeg kunne godt lide fru Pabst – levende interesseret som hun var i kunst og kultur – og jeg havde håbet, hun ville give mig lidt penge til at købe flere filmruller for. Så jeg viste hende mine billeder, bl.a. denne lille dreng i muddergrøften. Hans verden er så forskellig fra fru Pabsts barnebarns, som bliver opvartet af en tjenestepige, at hvis der ikke stod Pabst på øldåserne, han må vokse op iblandt, ville man ikke vide, at de tilhører den samme verden, og at deres liv på en eller anden måde er forbundet med hinanden. Men da fru Pabst så disse fotos af mennesker slået ud af apati og alkoholisme, råbte hun gentagne gange: "Jeg hader dem! Jeg hader de dovne dyr! Hvorfor vil de ikke arbejde? Hvorfor ta'r de ikke et job?" Ja, hvor får fru Pabst dog alt det guld på ørerne fra (uden at arbejde), og hvorfor arbejder de "dyr" dog ikke?

Altid de sidst ansatte

" 'Last hired, first fired' isn't just about jobs; it's about a way of seeing Black people. It's about the idea that we're less capable, less worthy, less deserving. It's about a system that is stacked against us from the very beginning." — Ta-Nehisi Coates

Sing a song of sad young men,
glasses full of rye.
All the news is bad again
kiss your dreams goodbye.
All the sad young men
sitting in the bars
drinking up the night
and missing all the stars.
All the sad young men
drifting through the town
drinking up the night
trying not to frown.
All the sad young men,
singing in the cold
trying to forget
that they are growing old.
All the sad young men
choking on their youth,
trying to be gay
running from the truth.
Autumn turns the leaves to gold
slowly dies the heart.
Sad young men
are growing old,
that's the cruelest part.
Misbegotten moon
shines for a sad young man,
let your gentle light
guide them all again.
All the sad, sad, sad young men.

1972 - Chicago

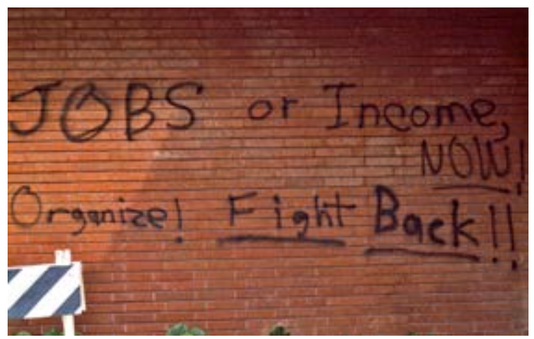

1975 - San Francisco

1975 - San Francisco

1975 - San Francisco

1975 - San Francisco

1975 - San Francisco

1973 - New Orleans

Sad young men - sang af Roberta Flack – illustreret

1975 - San Francisco

1974 - Raleigh, NC

1974 - Raleigh, NC

1975 - Seattle, WA

1975 - Seattle, WA

1974 - Raleigh, NC

Muligvis sort baggrund

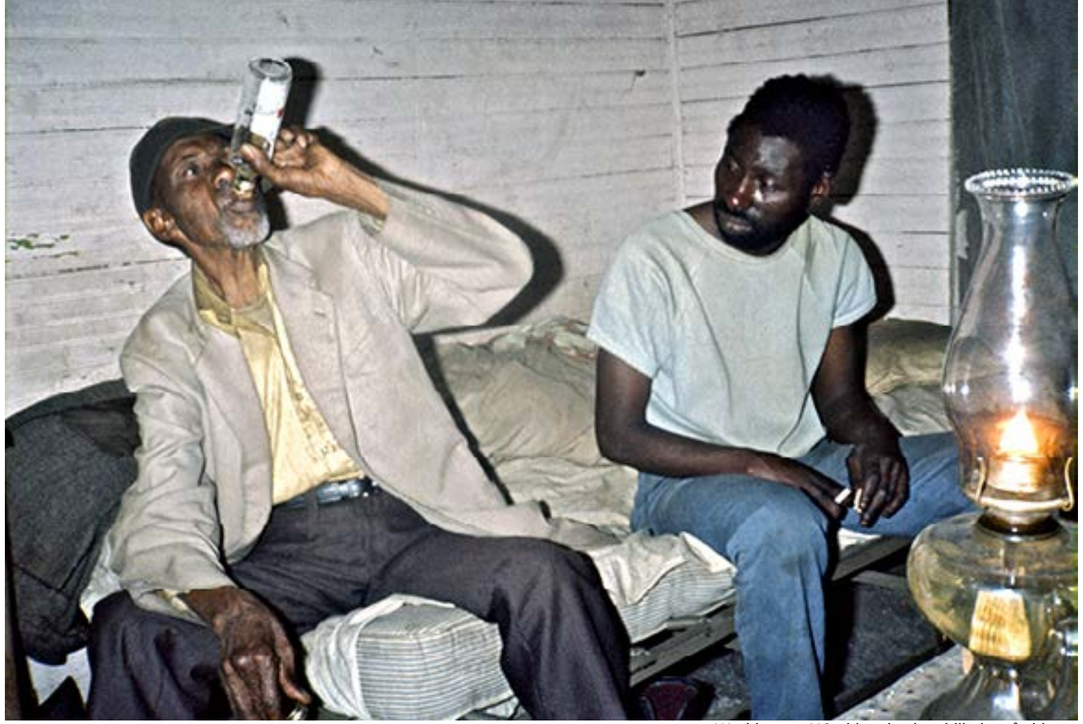

1974 - Washington, NC - historien bag billedet på side 110

1974 - Buckhannon, WV - Jay Rockefeller

1971 - NYC

Om at blaffe fra frostkolde fordomme til forståelsens lys og varme

"The rich are different from us, because they have more money, but they've outsmarted us, as a class. They've outsmarted us every step of the way, and we've let them. We've let them buy our politicians and tell us that their interests are our interests." - Ta-Nehisi Coates

Jeg bliver ofte spurgt, hvordan jeg kom til at bo hos Rockefellerne – og hvorfor. Her er min historie. Jeg forlod Washington, DC, en forårsmorgen i 1974 med det formål at besøge fattige kulminearbejdere i West Virginia. Da det var varmt, tog jeg af sted i skjorteærmer, uden at vide, at foråret kommer tre uger senere i bjergene. Jeg befandt mig snart i en snestorm ved krydset mellem Route 50 og Interstate 79. Bjergfolk samler normalt ikke blaffere op – "selv hvis det var min egen søn", insisterede en mand. Og når bilisterne ser en mand i en snestorm uden så meget som en vindjakke, tænker de, at det er en undsluppet fange, og suser forbi. Så jeg stod der hele dagen så kold, at jeg ikke engang kunne række min frosne tommelfinger frem. Men jo mere jeg led, des mere følte jeg, at der ville ske noget fantastisk den dag. Som vagabond havde jeg udviklet en næsten religiøs fatalisme omkring lidelse – at kun gennem smerte kommer man i himlen. Desuden er man netop gennem denne overbevisning i stand til at smelte bjergene, eller de kolde hjerter, omkring sig. Til sidst, efter at det var blevet mørkt, gav mit skilt, der identificerede mig som dansker, et lift med to advokater. Da den ene så min elendige tilstand, tilbød han, at jeg kunne overnatte hos ham i Charleston. Så jeg var sikret, selv om det ikke helt lød som "himlen" at bo hos en arbejdsretsadvokat. Knap en halv time længere nede ad motorvejen sagde den ene af dem: "Derinde ligger Buckhannon, hvor Rockefeller bor ..." og jeg vidste straks, hvorfor jeg havde udholdt så megen lidelse den dag. Til deres overraskelse bad jeg dem om at lade mig stå af der. Så begyndte jeg den 13 mil lange gåtur ned ad en mørk, øde bjergvej – stadig i en frygtelig snestorm og stadig i skjorteærmer. I byen spurgte jeg, hvor Rockefeller boede. Han var nu præsident for West Virginia Wesleyan College, og snart fandt jeg hans hus på Pocahontas Street tæt på skolen.

Som forklaring må jeg kort vende tilbage til mine protester mod Vietnam-krigen (før jeg kom til Amerika). Moralsk forarget over USA's brug af napalmbomber, som brændte eller sårede tusindvis af vietnamesere – herunder børn – designede og trykte jeg for egen regning en plakat, hvorpå der stod: "ESSO laver napalm". (Esso er i dag kendt som Exxon.) Jeg løb rundt og klistrede dem op i hele København, ofte med politiet i hælene. En kold decemberaften klatrede jeg op i et højt træ for at undgå at blive fanget af politiet, der, som jeg opdagede, som regel også var imod Vietnam-krigen. For at drille mig parkerede to smilende betjente deres bil ved siden af træet. "Du kan sidde deroppe hele natten og fryse, mens vi slapper af i den varme bil og drikker kaffe, indtil du kommer ned." Selv om jeg frøs i mit høje tilflugtssted, var jeg fast besluttet på at vinde over mine plageånder. Jeg kom ikke ned, og om morgenen gav de op. Hver dag kunne jeg se, hvordan jeg var ved at vinde min moralske krig. For Esso måtte hyre en hel hær af arbejdere til at gå rundt og male Esso-logoet over med sort maling for at stoppe den voksende boykot af deres tankstationer. Reklamens magt – og dette var min første reklame – fik mig altså til både at hade og elske Esso-logoet. Undervejs opbyggede jeg et overvældende fjendebillede af monsteret bag Esso: Rockefeller-familien. Jeg fik også at vide, at de havde været ansvarlige for, at 51 mænd, kvinder og børn døde i Colorado i 1914 under en strejke. Med CIA's hjælp havde de væltet regeringer, herunder Irans, og indsat den morderiske Shah for at forhindre Iran i at nationalisere sine oliekilder (hvilket senere førte til den islamiske revolution). Så da jeg nu oplevede et sandt déjà vu (min frysende nat i træet) og blev overvældet af retfærdig vrede, følte jeg, at jeg havde ret til at stå over for selve monstret – og bankede på døren.

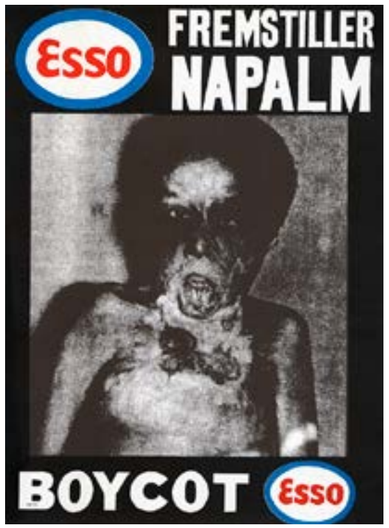

1969 - Min kampagne for at boykotte ESSO

1974 - Valerie Rockefeller

Dreng viser hvor hans familiemedlem blev myrdet - 1975 SF

Er overklassens traumer blot et ekko af underklassens traumer?

"Lead poisoning is a form of environmental racism. It is a silent killer that disproportionately affects black children." - Majora Carter

Og hvad skete der så? Det samme, som altid sker, når jeg flytter ind hos monstrene i mit hoved: En smuk ung kvinde åbnede døren. Jeg antog, at det var en af de mange tjenestefolk, og spurgte på den mest naturlige måde – jeg havde jo ret til at være der: "Må jeg tale med hr. Rockefeller?" Hun sagde, at han ikke var hjemme, men at jeg kunne komme ind og vente på ham. Selv om jeg selv lignede et monster af en slags (et snemonster), troede hun sikkert, at jeg var en studerende fra hans universitet. Hun rakte mig håndklæder til at tørre mig og spurgte, om jeg var sulten. Hvis jeg var, ville hun begynde at lave mad, da hun ikke vidste, hvornår hendes "mand" ville være hjemme. Ægtemand? tænkte jeg. Alle de hadefulde karikaturer, jeg havde set af "Rockefeller", havde været af gamle mænd. Det var i hvert fald tilfældet efter Nelson Rockefellers massakre på fanger i Attica, da de havde gjort oprør for at kræve en fængselsreform. Jeg havde været til begravelsen af de skudte fanger og kendte nogle af de sorte enker (side 406). Men Sharon Rockefeller, som hun hed, var næsten på min egen alder, og hendes mand, Jay, var kun 10 år ældre. Mens hun lavede mad til mig, begyndte jeg at lege med hendes bedårende treårige datter Valerie. Da Sharon så, hvor godt vi kom ud af det, spurgte hun, om jeg måske kunne blive og passe hende; hun skulle til Europa om et par dage og havde endnu ikke fundet en babysitter. Lidt senere kom en veninde af familien forbi, og under snakken hviskede hun, at Valerie var opkaldt efter Sharons tvillingesøster, som var blevet myrdet. "Myrdet? Hvordan?" spurgte jeg vantro. Jeg var vant til mord i underklassen, ikke blandt de velhavende. Efter at Sharon og Valerie, hvis pigenavn var Percy, var blevet færdiguddannet fra college, samledes familien i deres palæ ved søen i en forstad til Chicago. Sharon gik ind i Valeries soveværelse for at sige godnat til sin søster, og næste morgen blev hendes enæggede tvilling fundet mishandlet og stukket ihjel. Forbrydelsen, som aldrig blev opklaret, efterlod Sharon traumatiseret og kastede en mørk skygge over familien, som aldrig forsvandt. Dengang var jeg ikke overrasket over Sharons spørgsmål om at passe hendes barn, da jeg var vant til, at folk straks stolede på mig, men i årenes løb har jeg ofte reflekteret over denne bemærkelsesværdige kvinde. For hvor mange andre kvinder ville, så kort tid efter at en elsket søster var blevet myrdet af en ubuden gæst, have modet til at invitere en fremmed, der lignede Charles Manson, ind i deres hjem?

Da Jay Rockefeller endelig kom hjem, tabte jeg fuldstændig mit hjerte til denne varmhjertede familie. Da jeg var fordybet i en samtale med hans kone, antog han, at jeg var en af hendes venner, og han spurgte aldrig, hvorfor jeg var der (ligesom jeg selv havde glemt, hvorfor jeg var der). Hvis jeg havde forventet at møde et monster, var det min egen projektion, da vi til min overraskelse og glæde havde de samme holdninger til næsten alting. Han var også modstander af Vietnam-krigen og kritiserede senere krigshelten John McCain for at smide napalmbomber på civile vietnamesere. Efter college var han rejst den samme vej som jeg den dag for at arbejde med fattige kulminearbejdere, der boede i hytter, der var lige så elendige som dem, jeg havde fotograferet. Han arbejdede for at forbedre deres forhold i VISTA-programmet, som John F. Kennedy startede, og han tabte sit hjerte til disse minearbejdere, blev der og har været en magtfuld

1974 - Charleston, SC

Sharon Rockefeller med Valerie i 1974

talsmand for dem lige siden, først som deres guvernør og senere som senator i Washington. Jeg følte med det samme, at han var "min mand". Efter at vi havde drukket en del flasker, og han havde vist stor interesse for mine billeder af shacks og fattigdom, følte jeg mig så opløftet, at jeg fortalte ham, at jeg forgæves havde forsøgt at få støtte til at købe et professionelt Nikon-kamera og film, så jeg kunne fuldføre mit arbejde. Jeg vil aldrig glemme hans svar: "Taler du til mig som person eller til fonden? Kom op på mit kontor i morgen og vis mig din ansøgning om støtte." Jeg kunne næsten ikke sove den nat. For første gang havde jeg et reelt håb om at få lidt støtte til min fotografering (om ikke andet så nogle babysitterpenge). Men da jeg kiggede på den ansøgning, som jeg altid havde med mig, så jeg en sætning om "Rockefeller-klanens brutale massakre på 41 fanger i Attica". Det havde jeg fuldstændig glemt. Jeg var så flov efter at have mødt så meget varme, gæstfrihed og tillid fra Rockefellerne, at jeg ikke kunne få mig selv til at banke på hans dør. I stedet vendte jeg om og fortsatte min vagabondering med den gamle Rockefellers slogan: "Hverken en dime til banken eller en penny til at bruge". Rasende på mine fordomme formulerede jeg min nye indsigt: Underklassesyndromet med mord og alkoholisme er blot et spejlbillede af den herskende klasse. Indrømmet, alkoholisme-delen henviste mere til det, jeg havde set i andre overklassefamilier, end til denne familie, som havde vist mig så megen generøsitet, selv om jeg var en ubudne gæst.

To dage senere boede jeg hos denne kvinde på billedet her i en hytte, der lå lige ved et Exxon-raffinaderi. Ud over mit had/kærlighedsforhold til Exxon-logoet tror jeg, at der var en anden grund til, at jeg endte hos hende. I løbet af mit første år i Amerika underskrev præsident Nixon den nationale miljølov om at fjerne bly fra benzin. Blyholdig benzin var blevet introduceret af Standard Oil (Exxon) for dets "antiknock effect" (oktantal), og Exxon havde bekæmpet tidligere forsøg på at forbyde det. Lige før jeg brød mit "antiknock"-vagabondprincip i Jay og Sharons hus – for jeg ventede altid passivt på, at folk inviterede mig hjem – havde jeg hørt om nye undersøgelser, der viste blyets ødelæggende virkninger på børn. Jeg tænkte på alt det bly, som sorte børn blev udsat for i ghettohjem, der ofte var bygget ved siden af motorveje i den indre by (side 299?). Dette gav mig svaret på, hvorfor vold og mord var eksploderet, ca. 20 år efter at blyholdig gas blev almindelig. (Denne dreng viser mig blodet fra en i hans familie, som lige var blevet myrdet.) Bly spiller også en vigtig rolle i mange ghettobørns indlæringsvanskeligheder og forklarer, hvorfor mange hvide, som Valerie, klarede sig bedre i skolen.

17 år senere, efter et af mine shows i Stanford, kom en hvid kvinde hen til mig og spurgte, om vi kunne tale under fire øjne. Hun virkede lidt vred, da hun sagde: "Jeg er med i din bog." Jeg blev helt forvirret, da der næsten ikke var nogen hvide i bogen. Da hun fandt siden, gik det op for mig, at hun var Valerie Rockefeller. "Sidste år," fortsatte hun, "da min værelseskammerat kom hjem efter dit show og fortalte mig, at du portrætterede min far som alkoholiker og massemorder, blev jeg meget vred på dig. Men nu, hvor jeg selv har set showet, må jeg give dig et stort knus. Og her er mit visitkort. Hvis du nogensinde får brug for min hjælp, så ring til mig." Wow. Igen blev jeg ramt af skyldfølelse, fordi jeg i bogen og showet ikke havde skelnet tilstrækkeligt mellem Exxon, et symbol på undertrykkelse, og den kærlige familie, som engang havde inviteret mig indenfor. Jeg mødte præcis den samme overvældende reaktion fra tre andre Rockefeller-børn på andre universiteter. De bad endda om mit råd om, hvordan de bedst kunne tjene de fattige.

Så jeg var ikke overrasket over at se Valerie, hvis tunge bagage havde både negative og positive sider, ende som lærer for unge med indlærings- og emotionelle problemer i Harlem. På en eller anden måde så jeg en direkte linje fra vores første møde i hendes hjem, da hun var barn, til hendes sociale engagement som voksen i Harlem. Først og fremmest blev hun formet af sine forældres lange sociale engagement. Parallelt med sorte børns nedarvede traumer spekulerede jeg på hvor vidt hun også har arvet nogle af sin mors, men har ikke spurgt hende. Under alle omstændigheder var jeg, ligesom med hendes far, forbavset over, hvor enige vi var om alting, da vi sidst kommunikerede i 2015. "Jeg er stadig hyperkritisk og fordømmende over for folk med penge!" skrev hun til mig. Hun er også aktiv i Rockefeller-familiens indsats for at stoppe Exxon/Mobils klimafornægtelse. "Som efterkommere har vi en særlig forpligtelse til at bekæmpe klimaforandringer," siger Valerie.

1974 - Washington, NC

1974 - Washington, NC

1974 - Washington, NC. Robert i skole

1974 - Washington, NC. Robert i hjemmet

1974 - Jersey City, NJ

1973 - Tunica, LA

Adskilt og ulige: Arven fra racisme i uddannelse

"Education is indoctrination if you're white - subjugation if you're black." - James Baldwin

Integrationen af sorte og hvide skolebørn var et af de mest betydningsfulde resultater af borgerrettighedskampen. At mange bedrestillede liberale ikke tillod deres børn at blive integreret var med til at sabotere integrationen og skabe vrede blandt fattige hvide, som ikke havde råd til privatskoler. Forholdene i de amerikanske skoler var måske det mest chokerende aspekt af min rejse. Aldrig havde jeg hørt så mange hjernevaskende fraser som "Mennesker værdsætter frihed over alt andet" kombineret med en næsten total fortielse af sort historie. I dag forbyder nogle skoler tilmed "kritisk tænkning" eller endda bøger af sorte som nobelprisvinderen Toni Morrison.

Denne totalitære ensretning som svarer til "troskabseden" til "én nation, under Gud, udelelig, med frihed og retfærdighed for alle" står i skærende kontrast til den slavebindende tilstand, der hamres ind i de sorte børn i forfaldne "ghettoskoler" med krydsfinerplader for vinduerne, hvor skolegang ikke er oplysning og uddannelse til selvstændig kritisk tænkning.

I teorien gives gerne frihed og retfærdighed til Robert, som her ses sværge troskab i Washington, North Carolina, blot for bagefter at gå hjem til sin shack med flere rotter end bøger. I det mindste hjælper det at dække vinduerne med "stars and stribes" for at holde kulden – og hans amerikanske drøm – ude.

1974 - Washington, NC

1972 - Canarsie, NY

1972 - Canarsie, NY

1972 - NYC

1973 - Louisville, KY

1972 - Canarsie, NY

1974 - South Boston

1972 - Canarsie, NY

1974 - South Boston

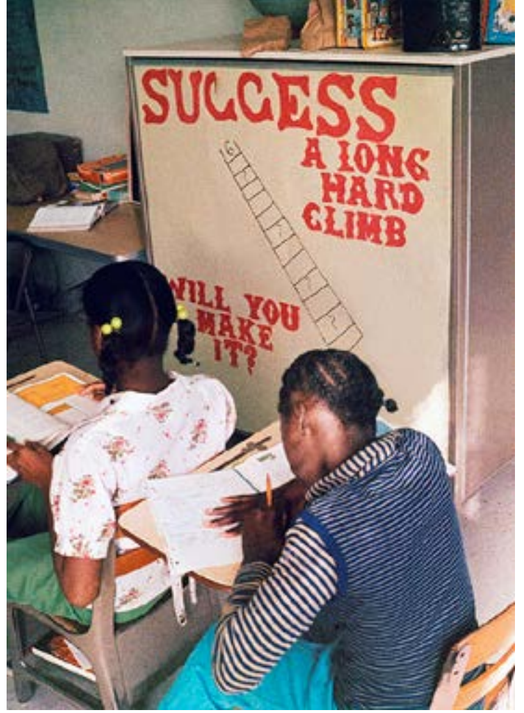

1974 - Washington, NC

Den hvide flugts vold mod sorte og brune børn

"The school system in the South was set up to perpetuate the myth that black people were inferior to white people. The school system in the North was set up to perpetuate the myth that black people didn't exist." – James Baldwin

Jeg så voldsomme kampe i byer overalt, hvor sorte, der forsøgte at bryde ud af deres påtvungne raceadskillelse for at give deres børn en chance for en ligeværdig uddannelse, sendte dem med busser til skoler i hvide kvarterer.

"Når politi og soldater skal eskortere børn i busserne, og rasende stenkastende hvide skal holdes bag barrikader for at beskytte sorte børn, lærer vi dem på deres første dag i den hvide verden, at Ku Klux Klan er i hjertet af enhver hvid" – som jeg fejlagtigt skrev engang. For siden har jeg i mit arbejde med KKK lært, at klanens børn ofte er de eneste hvide i helt sorte skoler, da de er for fattige til at flytte væk fra sorte skoler og kvarterer.

"Sorte skoler" er præcis det, som mange danske forældre kalder skoler og gymnasier med en overvægt af nydanskere og som de i dag selv flygter fra. Den generation, der som unge i 70'erne selvretfærdigt fordømte amerikanernes racisme, når de så mit diasshow.

1974 - San Francisco

1971 - East St Louis, IL

1989 - Harlem, NY

1974 - Jersey City, NJ

Hvordan skoler lærer sorte børn at bebrejde sig selv og acceptere deres undertrykkelse

"The education system in this country - especially for poor, black people - is not designed for you to succeed. It's not designed for you to question anything. It's not designed for you to challenge the system. It's designed to keep you in line." - Angie Thomas, The Hate U Give

Det er sorte skolebørn i en amerikansk ghetto, der her er optaget på bånd, men samtalen kunne lige så godt være optaget i dag blandt brune ghettobørn i Europa:

– Vi burde være venner med de hvide ligesom Avis. Hun er min ven og hun er hvid.
– Vent bare til hun bliver voksen, så vil hun være ude af denne verden.
– Hvordan ved du, at hun vil være ude af denne verden?
– Hun vil ikke være ude af verden, men ude af dette land.
– Ude af dette land eller ude af denne ghetto?
– Ude af dette land, ghetto eller hvad det nu er
– Hun vil stadig være min ven.
- Hun vender sig måske imod dig. De vil måske hjernevaske hende.
– Men en hvid er stadigvæk et menneske!
– Men hvorfor ... hvorfor behandler de så et sort menneske, som var det et dyr?
– Vi må have gjort et eller andet galt!

Når man konstant får at vide, at man ikke hører til, er det ikke overraskende, at mange ghettoforældre er imod integreret skolegang på trods af deres viden om, at ghettoskoler ikke fungerer. At blive berøvet en god uddannelse i sin egen ghettoskole er at foretrække for illusionen om at tilhøre det bredere samfund med de afsavn, man også må lide her. For det er en sørgelig kendsgerning, at selv i integrerede skoler dræber vi ånden og motivationen hos de børn, vi har marginaliseret.

Overalt i verden former lærerne eleverne, så de passer til det billede og de forventninger, de har i forvejen. Hvis man tager et tilfældigt udsnit af en klasse og siger til lærerne, at disse elever er "potentielle akademiske strøbere", vil disse børn efter et år eller to leve op til denne forventning takket være den særbehandling, som læreren ubevidst giver dem. I et herre-slave-samfund vil den, der forventes at blive slave (dvs. ikke til noget), således få en ringere undervisning, uden at hverken sorte eller hvide lærere, eller segregation eller integration gør nogen større forskel.

Denne forskelsbehandling, der i en genspejling af klassesamfundet udenfor opdeler eleverne i "kvikke" og "sløve", har katastrofale konsekvenser. Hvor skadelig en sådan forskelsbehandling er for et barns selvværd, blev vist, da en computer fejlagtigt placerede alle de såkaldt "langsomme" børn i den "kvikke" klasse og omvendt. Et år senere, da fejlen blev opdaget, fandt lærerne ud af, at de langsomme elever opførte sig, som om de var kloge, og at de kloge elever opførte sig, som om de var dumme – begyndelsen til ghettodannelse. Jeg mødte konstant lærere og endda rektorer, der omtalte deres ghetto-elever som "dyr". Med den konsekvens, at jeg oplevede selv mindre børn tænke på sig selv som rotter.

I min egen skole i Danmark lærte jeg på egen hånd, at det billede, læreren havde af et barn, bliver det billede, som barnet antager og forsøger at leve op til. Jeg talte en landlig dialekt, som lød "dum" og "uartikuleret" i ørerne på lærerne i byen, hvor de talte "korrekt" dansk. Derfor undgik de mig ubevidst, og lidt efter lidt blev jeg indadvendt med lejlighedsvise eksplosioner af "dum" adfærd. Jeg mistede enhver lyst til at lære og scorede konsekvent 30–50 procent dårligere end de andre elever. Til sidst blev jeg tvunget til at lade mig "smide ud", hvilket lykkeligvis en dag gjorde mig til vagabond med gadevisdom. Men hvis jeg, ud over at have ADHD havde været sort eller brun i et racistisk samfund, hvor vi ubevidst forsøger at holde sådanne "indlæringsumulige" ude af syne, indtil de bliver "adfærdsumulige", kunne jeg let være endt ikke blot som "street wise", men også som "kriminel", "narkoman", "bistandssnylter" eller i de andre roller, som smid-væk-samfundet finder det passende at modellere sine uønskede efter.

Ovenstående interview med skolebørn – illustreret

1974 - Washington, NC

Om at bryde stereotyperne: Styrkelse af sorte og minoritetsbørn gennem uddannelse

"Culturally relevant pedagogy aims not just to impart knowledge, but to empower students to challenge the status quo and to question societal norms." - Gloria Ladson-Billings, from "The Dreamkeepers: Successful Teachers of African American Children"

For at undgå beskyldningen om at være herre-slave-samfundets forlængede spanskrør, finder lærerne ofte nye måder at give deres elever skylden på. De liberale insisterer på, at ghettobarnets "manglende motivation" og "nedsatte indlæringsevne" skyldes, at de er "kulturelt depriverede", da de kommer fra hjem uden andre bøger, end måske Biblen eller Koranen. Kunne det tænkes, at lærerne selv er blevet indfanget i et lukket system, når jeg hyppigt hørte deres forklaringer om, at "vores skoler er ikke dårlige, vi får bare dårlige elever", og med sådanne bias selv skaber "dårlige elever"?

For det er værd at huske på, at højt motiverede, politisk og socialt bevidste lærere på skoler, der blev ledet af de sorte pantere og sorte muslimer, bragte deres ghettobørn op på nationalt (hvidt) niveau. Private muslimske skoler i Danmark kan gøre det på samme måde. Muslimske skoler i Danmark har på samme måde styrket selvværdet i indvandrerbørn og leveret flere børn i gymnasiet end folkeskolen. En sådan præventiv forventningsbaseret indlæring kan også ses i samfund, der er gennemsyret af undertrykkende tænkning over for andre sårbare grupper.

Amerikanske kvinder, som f.eks. har gået på pigeskole, hvor de er beskyttet mod samfundets sexisme, klarer sig bedre efter uddannelsen end kvinder, som gik på integrerede skoler.

Hvis nogle hvide har svært ved at se vores egen kaste-tænkning i øjnene, må vi ikke glemme, hvor få mænd, der for 50 år siden så sig selv som sexister.

Men at vi smadrede pigerne med vore holdninger, afsløres af statistikkerne fra disse år, som viser, hvor mange kvinder vi holdt væk fra videregående uddannelser ved at give dem emotionelle blokeringer, der forhindrede dem i at blive læger, advokater og videnskabsmænd.

Når vi ser det samme "4. klasse syndrom" – årgangen hvor marginaliserede sorte og brune børn i både USA og Europa typisk begynder at falde bagud – må vi konkludere: Enten har vi brug for hjælp til at bearbejde vores dominerende kastetænkning, eller også skal den underordnede kastes børn beskyttes mod os i ikke-integrerede skoler med højt engagerede og bevidste lærere, "frelsende engle", der kan genoprette den følelse af selvværd og identitet, som vi så tidligt stjæler fra dem.

Desværre oplever jeg mig selv som en aktiv del af denne racisme. Efter måneders undervisning på overvejende hvide universiteter har jeg f.eks. internaliseret de studerendes tankegang, og tager ofte mig selv i at tænke i racistiske vendinger om "sorte" – i det mindste indtil jeg beslutter mig for at blive afhjernevasket ved at flytte tilbage til mine sorte venner i ghettoerne. Når jeg er isoleret blandt den normgivende kaste i Danmark, bliver min tankegang om dem, som danskerne betegner som "muslimer", "perkere" osv., skævvredet på samme måde. Med de øvre kasters bebrejdende og afstandtagende tænkning med hang til at finde fejl hos "de andre" hjælper jeg således vores udstødte til at danne en selvopgivende fjendtlig holdning, blind som jeg er i min privilegerede stilling. For blindhed er det, når vi udadtil kræver integration, men i vores indre tænkning "tager afstand fra", frygter og i sidste konsekvens ødelægger dem, vi burde integrere os med.

1990 - Chicago

1990 - Chicago

1989 - NYC

Modsat side tv
1974 - Greensboro, NC
th 1972 - Detroit

1990 - Burke County, GA

2009 – Før high school afslutningsfest i Natchez, MS

At bygge bro over kløfter: Racemæssig solidaritet eller apartheids vedholdenhed

"Education is no equalizer — Rather, it is the sleep that precedes the American Dream. So wake up — wake up! Lift your voices until you've patched every hole in a child's broken sky." - Amanda Gorman, The Hill We Climb

I Los Angeles så jeg et smukt tilfælde af racesolidaritet, da vestindiske immigrantstuderende dannede en organisation for at motivere indfødte sorte til ikke at droppe ud af high school og college – en slags historisk gentagelse af den underjordiske jernbane, hvor frie sorte hjalp folk ud af slaveriet.

Jeg kan ikke bebrejde hvide, at de danner sig racistiske forestillinger om sortes evner, når de ser sorte sakke bagud i karakterer fra kyst til kyst i både segregerede og integrerede skoler. Men vi glemmer, at det er den samme undertrykkende tankegang, der er blevet internaliseret af sorte generation efter generation i en sådan grad, at sorte forældre, hvis eget selvværd er blevet dræbt i et hvidt majoritetssamfund, ikke har været i stand til at give deres børn et større håb om succes. Vestindiske sorte, som voksede op i lande med sort flertal, var derimod bedre i stand til at overvinde denne undertrykkende tankegang. Op til 85 procent af mine sorte studerende på Ivy League-universiteterne fortalte mig, at de var af vestindisk afstamning eller havde en forælder, der var vestindisk, eller også var blevet adopteret af hvide forældre.

I hvor høj grad vi alle er ofre for denne undertrykkelse, viser dette billede af en gruppe sorte teenagere. Pigen blev som baby adopteret af sorte i ghettoen og er blevet opdraget til at være sort: til at opføre sig sort, til at tænke sort og til at klæde sig sort. Hun har næsten intet til fælles med de hvide; hun kan ikke engang tale "vores sprog". I hvide hjem ser jeg det modsatte. Sorte og hvide, palæstinensere og jøder, indfødte og indvandrere, mænd og kvinder, heteroseksuelle og homoseksuelle lider alvorlig skade, når forældre tidligt genskaber de undertrykkelsesmønstre, som de selv har modtaget fra deres forældre.

1973 - Baltimore

Begge parter berøves både evne og lyst til senere at opføre sig menneskeligt over for modparten. Inderst inde giver vi op og beslutter, at det er en absurd etnisk alkymi at forsøge at integrere elementer, der frastøder hinanden som olie og vand. De frisindedes hektiske bestræbelser på at ryste disse to elementer så meget, at de for en kort stund fragmenteres i mindre partikler, er blot et forgæves forsøg på at give undertrykkelsen et menneskeligt ansigt – ligesom at stemme på Obama, mens man er fanget i den massive apartheid i hjertet, han beskriver i Mod til at håbe. Indtil Højesteret til sidst opgav forsøget ved at underkende den positive særbehandling, som forsøgte at placere mange sorte dér, hvor de naturligt ville have været – hvis de havde levet i et frit samfund uden vores undertrykkelse. Er der så overhovedet noget håb?

1973 - Indianapolis, IN

Kærlighedens syndeskyld blandt hvide studerende

"Caste is insidious and therefore powerful because it is not hatred, it is not necessarily personal. It is the worn grooves of comforting routines and unthinking expectations, patterns of a social order that have been in place for so long that it looks like the natural order of things." - Isabel Wilkerson

Jo, selv de værste racister hører jeg tit sige: "Gid vi kunne få lov at adoptere alle sorte børn, så de kan blive ligesom os." Selv om de på typisk racistisk vis leder efter fejlen hos "de andre", er det ikke et udtryk for racehad. Ligesom europæerne glæder sig, når "muslimer" konverterer til kristendommen, men glemmer at det er de brunes anderledes kultur, vi reagerer negativt på. Jeg ser dette akavede håb tydeligst hos hvide studerende på amerikanske universiteter, når de fortæller, hvordan de i deres liberale skyldfølelse forsøger at række ud til sorte elever. Men hele tiden holdes de tilbage af deres modsatrettede reaktionære skyldfølelse: De husker alle deres forældres advarsler i barndommen, som ikke nødvendigvis blev udtrykt verbalt, men f.eks. gennem blikkene eller klikkene fra bilens dørlåse, når de nærmede sig sorte kvarterer.

Det er skræmmende at forråde vores forældres kærlighed, som vi kan mærke i baghovedet trække i den modsatte retning. Så når de rækker ud efter de sorte af kærlighed, bliver de trukket bagud af kærlighed. De bliver klodsede og nedladende over for sorte, som reagerer med dybt rodfæstet vrede og fjendtlighed, da de har været igennem en lignende, men omvendt undertrykkelse. Dette stimulerer på sin side igen de hvides frygt – nu frygten for at blive afvist – nøjagtigt hvad velmenende hvide i danske skoler beretter om. Således "skaber" undertrykkeren og den undertrykte konstant hinanden, da ingen af os er frie. For hvad der definerer alle undertrykkelsessystemer, er tabet af "frihed" – friheden til at reagere på en måde, som en, der står uden for systemet, vil se som "normal" eller "menneskelig".

Denne cocktail af hvid skyld og frygt skaber vrede og fjendtlighed som følge af internaliseret racisme blandt sorte, hvilket igen skaber mere hvid frygt og skyld osv.

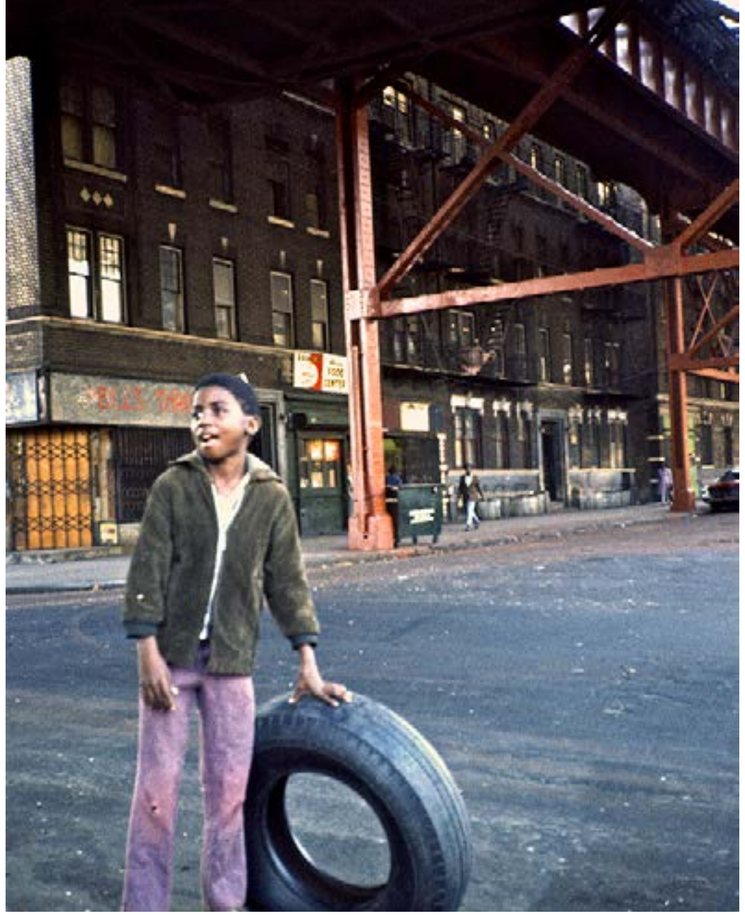

1974 - Brownsville, NY

1974 - Palm Beach, FL

1975 - San Francisco

Den værste racisme i dag er således ikke skabt af had, men af kærlighed – af et ønske om at beskytte vores børn mod det, vi selv blev lært at frygte. Når jeg tager hvide med til sorte fester i USA eller til brune fester i Danmark, ser jeg ofte, at de bryder ud i gråd af skyldfølelse: efter at de så længe ubevidst har dæmoniseret "de andre", oplever de dem pludselig som rigtige mennesker Tårerne afslører at alle er ofre for kastehierarkiet.

"For there is always light, if only we're brave enough to see it. If only we're brave enough to be it." - Amanda Gorman, "The Hill We Climb"

1982 - San Francisco

Intersektionel undertrykkelse: Vores dobbelte kamp mod racisme og homofobi

"Black homophobia is a weapon wielded against Black people, a tool of white supremacy designed to keep us divided and powerless. It's time we recognize it as such and work to dismantle it." - Danez Smith, "Don't Call It Love"

Jo mere jeg lærte om den forkrøblende og selvforstærkende effekt af at være udstødt, des sværere var det for mig at fordømme hvide for racismen. Selv for mig og afrikanske og caribiske indvandrere, som ikke var formet af vores herrekultur, var det ikke altid muligt at reagere menneskeligt over for dem, der er fanget i en paria-kultur. De hvides klodsede opførsel over for sorte i USA blev i særlig grad forståelig, når jeg sammenlignede den med mine egne vanskeligheder ved at være fuldt menneskelig over for dem, der var spærret inde i den homoseksuelle ghetto af mit heteroseksuelle samfund.

Min holdning til homoseksuelle havde grundlæggende været "liberal". Selv om jeg ubevidst havde tvunget dem lige så effektivt under jorden i min danske barndom på landet, som de er i Saudi-Arabien, var jeg ikke blevet præget af åbenlyst hadefulde holdninger til dem. Jeg behøvede således ikke at møde mange selvhadende bøsser i skabet som blaffer for at føle det som en moralsk pligt for mig at blive aktiv i verdens første åbne bøssebevægelse i San Francisco. Her lærte jeg snart af mere "frigjorte" bøsser, at liberale gennem historien var den sande befrielses mest durkdrevne fjende. Vores dybe følelse af heteroseksuel overlegenhed forblev uberørt af vores bekymring for de homoseksuelles "sag". Vi lod til at indrømme så meget med vores nedladende "vi må acceptere homoseksuelle", mens det frisindede "vi" uvægerligt udelukkede netop den minoritet, hvis integration vi opfordrede til. Meget har ændret sig siden, men i mange lande overlades den undertrykte stadig til at skulle kæmpe ikke blot imod ægte bigotteri og had, men også "medfølelse" og "forståelse" – "tolerance" udstrakt til noget beklageligt frem for noget normalt.

Når bøsser i århundreder blev forhindret i at reagere frit ved at kysse og holde i hånd i en åben atmosfære uden frygt; når love blev lavet i de fleste stater, som fik dem til at afsky homoseksualitet, før de nåede voksenalderen, så de overtog og internaliserede de heteroseksuelles definition af godt og skidt; når bøsser og lesbiske særligt som unge blev tvunget til smertefulde, forgæves forsøg på at rette op på deres liv, havde det samme lammende effekt på deres selvbillede, som da sorte rettede deres hår for at "passere" eller slet og ret overleve – så tvang vi dem til sidst ind i lignende segregerede ghettoer som de sorte, komplet med optøjer og subkulturer.

At jeg var en tidlig fortaler for bøsser, blev bemærket, og det var sorte bøsser som f.eks. San Francisco Film Festival-direktør Albert Johnson og teaterdirektør Burial Clay (myrdet en uge efter at have sat mit show op), der som de første inviterede Amerikanske Billeder til Amerika. Da jeg boede sammen med den sorte bøsseaktivist Lawrence Andrews, mens han hjalp med at etablere Amerikanske Billeders teater i San Francisco, inviterede han mig til at lave workshops for hans gruppe Black and White Men Together for at hjælpe med at bekæmpe den racisme, han så blandt medlemmerne. "De hvide kan gå i seng med os, men bagefter vil de ikke have noget med os at gøre." Splittelsen mellem bøsser og lesbiske var endnu større dengang, men i 80'erne så jeg lesbiske komme ud af deres berettigede vrede mod mænd for at forene sig med vores bevægelse.

1989 - Washington, DC

1992 - NYC

1984 - Swarthmore, PA

2012 - Washington, DC

1973 - Baltimore. Ms. Willie efter vores Thanksgiving middag

2021 – Ms. Willie nu tilbage på landet i NC, 73 år gammel

Min tværkulturelle blafning ind i crossdressingens verden

1973 - Baltimore. Ms. Willie i hendes stue

1975 - Tenderloin, San Francisco

"Black queer youth are not a monolith, and our experiences are diverse. But we all deserve to be seen, heard, and loved for who we are." - Kacen Callender in "Felix Ever After"

Da jeg en nat blaffede med mit danske skilt i Baltimores ghetto og håbede at finde et sted at bo, blev jeg overrasket over at blive samlet op af en smuk sort kvinde, da sorte kvinder aldrig samlede mig op. Hun inviterede mig hjem i sit luksuriøse forstadshjem, og da hun havde læst dansk litteratur, blev vi involveret i en dyb samtale, hvorefter hun inviterede mig til at dele hendes silkeseng ovenpå. Først da hun begyndte at kysse mig, fortalte skægstubbene mig, at hun ikke var en kvinde. Når jeg senere fortalte historien til amerikanske mænd, udbrød de normalt med afsky: "Hvad gjorde du så? Sprang du ud af vinduet?" Kort efter dræbte to mænd faktisk en sådan transseksuel i den tro, at de havde fået fat i en kvindelig prostitueret. For mig blev Miss Willie i stedet en kær veninde, som introducerede mig til de transseksuelles verden. Hun beundrede Danmark for som et af de første lande at tillade kønsskifteoperationer og fortalte mig om Christine Jørgensens bog. Jeg var forbløffet over at høre, hvordan Willie, der voksede op i tobaksmarkerne i North Carolina, havde følt sig tiltrukket af kvindetøj, siden hun var 5 år, men siden flygtede nordpå for at kunne udleve sin virkelige identitet. Hvorledes tiderne har ændret sig, kan man se ved, hvordan hun i dag – nu 73 år gammel – er flyttet tilbage til sine rødder i North Carolina.

Efter Willies kærlige introduktion til den særlige trans- og drag-verden følte jeg mig straks hjemme, da jeg senere flyttede ind i en bygning fuld af transkønnede i San Franciscos Tenderloin. Især fordi jeg oplevede så mange af deres identitetsproblemer under deres transformation, elskede jeg deres glædesfyldte fester og drag-show-konkurrencer. Så da jeg i alderdommen åbnede Danmarks første kvindelige moské, gjorde jeg det på betingelse af, at vores mange LGBTQ-flygtninge kunne bære højhælede sko i moskéen til deres dragshows.

1995 - NYC - Herretoilet før Trumps Maga bevægelse

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, SF. - Transseksuel fest

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

Ghettoen i ghettoen: Hvordan samfundet marginaliserer og stigmatiserer transkønnede

1975 - SF. Transkønnet far holder fødsels dag for hendes søn

"It takes courage to love what you fear." - James Baldwin (from Giovanni's Room)
"To be black and queer is to be in a state of constant negotiation between the world inside and the world outside." - Essex Hemphill

Frigørelsen var ikke nem. Jeg så tidligt, hvordan den ydre undertrykkelse drev mange transkønnede ud i stoffer og prostitution og dermed spejlede det mest åbenlyse slutresultat af den sorte undertrykkelse. Så de fleste af mine venner mistede jeg siden kontakten med.år et samfundssystem behandler et mindretal med foragt og fjendtlighed, bliver ghettomennesker til sidst så bevidste om deres lukkede system, at de går et skridt videre og overdriver deres antagede "anderledeshed". På den måde fuldendes undertrykkelsens onde cirkel, idet subkulturen nu synligt synes at "retfærdiggøre" samfundets foragt for den. En ghetto skabes i ghettoen, da de "pæne", konforme bøsser og lesbiske ofte føler, at drags, transseksuelle og andre særlige LGBTQ-subkulturer ødelægger det for dem i deres forhold til den heteroseksuelle verden. Hadet mod transkønnede var en afgørende faktor bag Trumps valgsejr i 2024.

2001 - NYC

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

Muligvis sort baggrund

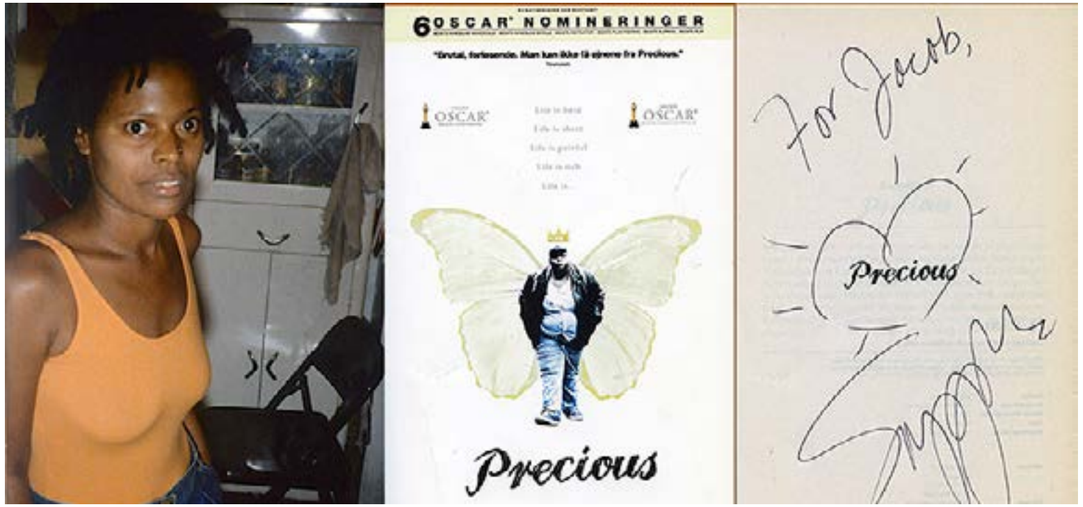

1985 - Sapphire Lofton i hendes lejlighed i Harlem da hun arbejdede på bogen - 2010 - Filmen og bogen med Sapphires inskription til mig

Hvordan seksuelt misbrug af børn opretholder en cyklus af undertrykkelse og vold

2012 - Sapphire til middag hos mig i New York

2016 - under helingsarbejdet København

"There is no greater agony than bearing an untold story inside you." - Zora Neale Hurston

"One of the things my work has taught me is that trauma is not just an individual experience. It is gen-erational, it is communal, it is national." - Sapphire, author of Push (Precious)

På en måde havde jeg allerede som vagabond forbundet mig med ubevist skabs-lesbiske kvinder, da jeg ofte blev inviteret hjem af kvinder, der klagede over de seksuelt aggressive amerikanske mænd, som de ikke turde gå ud med. I 1980'erne oplevede jeg mange af disse komme ud af skabet, og på universiteterne blev lesbiske den næststørste minoritet (efter jøderne) til at organisere mine foredrag.

Der var især én LGBT-person, som jeg knyttede et stærkt bånd til – til stor misundelse for de to lesbiske filmskabere, som var min hjemmebase i New York som foredragsholder. For de var store beundrere af Sapphire, som allerede var kendt som feministisk slam poet og aktivist i United Lesbians of Color for Change. Sapphire og jeg blev så betagede af hinandens ideer, at jeg ofte boede hos hende i Harlem – mellem forelæsningerne. Det, der bandt os sammen, var, at vi som "outsidere" havde udviklet helt de samme idéer om undertrykkelse, især om at seksuelt misbrug i barndommen var den grundlæggende årsag til så meget undertrykkelse. Jeg fortalte hende om al den incest, som hvide i mine workshops begyndte at afsløre, og hun fortalte mig, hvad hun havde observeret i det sorte samfund. Så jeg var ikke overrasket, da hun pludselig en dag blev verdensberømt med sin bestseller "Push" og den Oscarvindende film "Precious". I Danmark var jeg stolt over at introducere filmen i alle biograferne med et diasshow om "mit liv med Sapphire". Vores samarbejde fortsætter, for siden da er Sapphire kommet til Danmark for at støtte de "transformationsworkshops" for incestoverlevere, som jeg lægger hus til i mit dialogcenter i Ubuntuhuset.

1973 - Sally i Queens, NY

2006 - Sally i Bronx, NY

"I know that I can never go back to my childhood, but in its absence, I have learned to live with the ghosts that haunt me." – Sexual abuse survivor Maya Angelou

Behovet for hjælp illustreres af, at 19,7 procent af piger og 9,7 procent af drenge på verdensplan er blevet seksuelt misbrugt i barndommen. I USA er tallene henholdsvis 25 procent og 16 procent, dvs. 42 millioner voksne incestoverlevere. Men da det er dobbelt så højt blandt sorte amerikanere, tre gange så højt blandt fattige og ti gange så højt for børn af enlige mødre, ligger det yderligere til grund for meget af volden omkring os (fra hvid hadterror til sort kriminalitet).

Hvis jeg ikke var forblevet i kontakt med så mange mennesker, der inviterede mig ind i deres liv som en "outsider"-vagabond, ville jeg have været blind for, hvor mange af disse invitationer, der faktisk var et råb om hjælp – som regel verbaliseret på irrationelle, selvdestruktive eller voldelige måder. En ting er at fornemme den dybere smerte hos andre, men jeg kunne ikke sætte ord på den, før ofrene selv begyndte at gøre det – ikke mindst i mine workshops. Ofte talte ekstremt overvægtige kvinder som Precious om, hvordan de havde lindret deres smerte med alkohol, stoffer og tvungen overspisning. En mand i West Virginia udskrev bagefter en check på 5.000 dollars til mig. "Hvorfor?" spurgte jeg. "Jeg sagsøgte min pædofile krænker for et stort beløb og ønsker nu at støtte dine helbredende workshops." Jeg indløste aldrig checken. Blandt mine ghettovenner så jeg også i årenes løb, hvordan seksuelt misbrug formede børn forskelligt i samme familie. Jeg undrede mig over, hvorfor Sally (som 18-årig i 1973 på side 324?, da hendes mor altid vendte det blinde øje til), holdt op med at komme til familiens arrangementer i 1980'og 90'erne. Da jeg boede sammen med Sally i 2006, der nu var kæmpestor som Precious, åbnede hun sig over for mig om, hvordan hendes fars uophørlige voldtægt af hende havde ødelagt hendes liv, så hun aldrig kunne få en kæreste. I årene før havde jeg set, hvordan hendes søster Kashia blev junkie, så jeg måtte holde øje med filmudstyret, da jeg havde amerikansk tv med mig i 1986. I en anden film i 2015 rådgav jeg den anden søster, Cory, om, hvordan hendes liv var blevet ødelagt. I en anden film i 2015 søgte den anden søster, Cory, mine råd til at komme ud af sit eget ødelagte liv. Alle tre søstre har med hjælp udefra siden afpatologiseret deres PTSD-lidelser og er i dag, ja, overlevere.

1986- Kashia som narkoman i Queens, NY

2015- Se Cory fortælle om misbruget i filmen herunder

Interview med Cory om den incest, hun blev udsat for af sin far

1991 - NYC

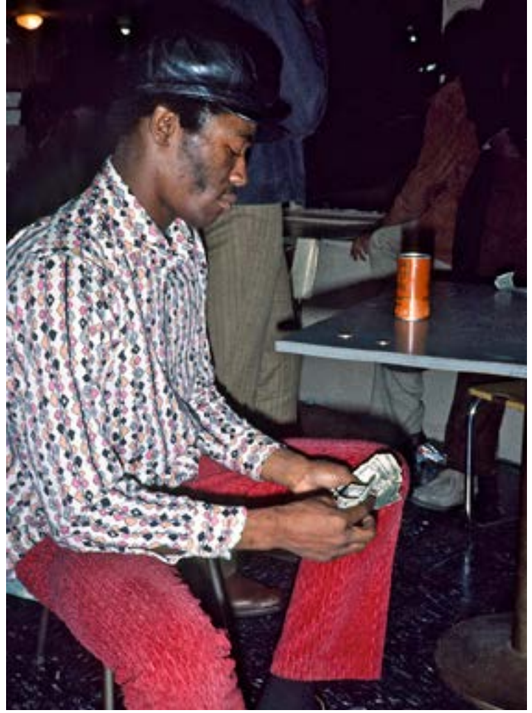

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

At spejle sig selv i ghettoens subkulturer

"Understanding the subculture of the ghetto requires seeing beyond stereotypes to the real people struggling every day not just to survive, but to retain their humanity in the face of systemic oppression." - bell hooks

Den stærke subkultur i den sorte ghetto er på samme måde en torn i øjet på de bedrestillede sorte. Begge minoriteter forsøger at gøre sig fortjent til integration, men hele tiden bruges det patologiske billede af subkulturen til at stereotypificere dem. Overghettoen er uhyre følsom over for dette aspekt og har en tendens til at betragte underghettoen med en følelse af skam frem for som et distancerende (mod) bevis på deres fælles undertrykkelse.

Så stærke er spændingerne mellem over- og underghettoen, at jeg ofte måtte vælge side, hvilket ikke var svært efter alt det, jeg havde set af lidelsen i underghettoen og den resulterende foragt fra både overghettoen og de hvide. Jo mere jeg begyndte at forstå underghettoen, des mere forstod jeg undertrykkelsens dynamik i vores system. Underghettoen er for mange hvide en uforståelig verden af kriminelle, alfonser, bandemedlemmer, menneskehandlere, prostituerede og narkomaner. Da de lever i et lukket system, er deres handlinger desperate og afslører et mønster af total foragt for resten af samfundet, som de ved, de aldrig vil blive en del af.

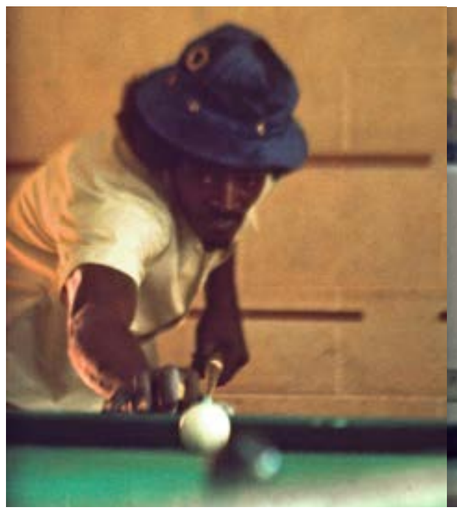

1975 - Tenderloin, San Francisco

1973 - Greensboro, NC

Billiardrummene er deres samlingssteder, luksusbilerne deres statussymbol, sort/brun kulturnationalisme eller islamisme deres provokerende identitetsfællesskab, det broderlige håndtryk og det kunstlede "jive" eller "walla"-sprog deres kommunikation. "Back-stabbing" kan være lige så hyppigt som det broderlige håndtryk. Men når man har lært deres regler og en vis teknik i overlevelse, kan man ikke undgå at komme til at elske disse samfundets udstødte mere end nogen anden social gruppe. Jeg følte altid at det var mere overvældende og opløftende at møde menneskelighed i brutale omgivelser end at finde den blandt mennesker, som blev beskyttet fra livets smerte.

Når denne ghettounderverden provokerer os, er det ikke mindst, fordi den udgør et enormt forvrænget spejlbillede af os selv. Uden at forstå og respektere denne skræmmende kultur er vi derfor ikke i stand til at erkende de undertrykkende og voldelige sider af os selv, som vi ser afspejlet i hvert eneste billede her. For de viser ikke nogen "sort" eller "brun" kultur som anderledeshed, men som en refleks af vores egen sindstilstand i al dens nuværende blinde ufølsomhed.

Her ses alle tendenserne i vores system, der er reduceret til en uhyggelig karikatur: konkurrencementaliteten, jagten på statussymboler, sexismen og herre- slave-forholdet.

1974 - Daytona Beach, FL

1972 - Detroit

1972 - Jackson, MI med billede af J.F. Kennedy

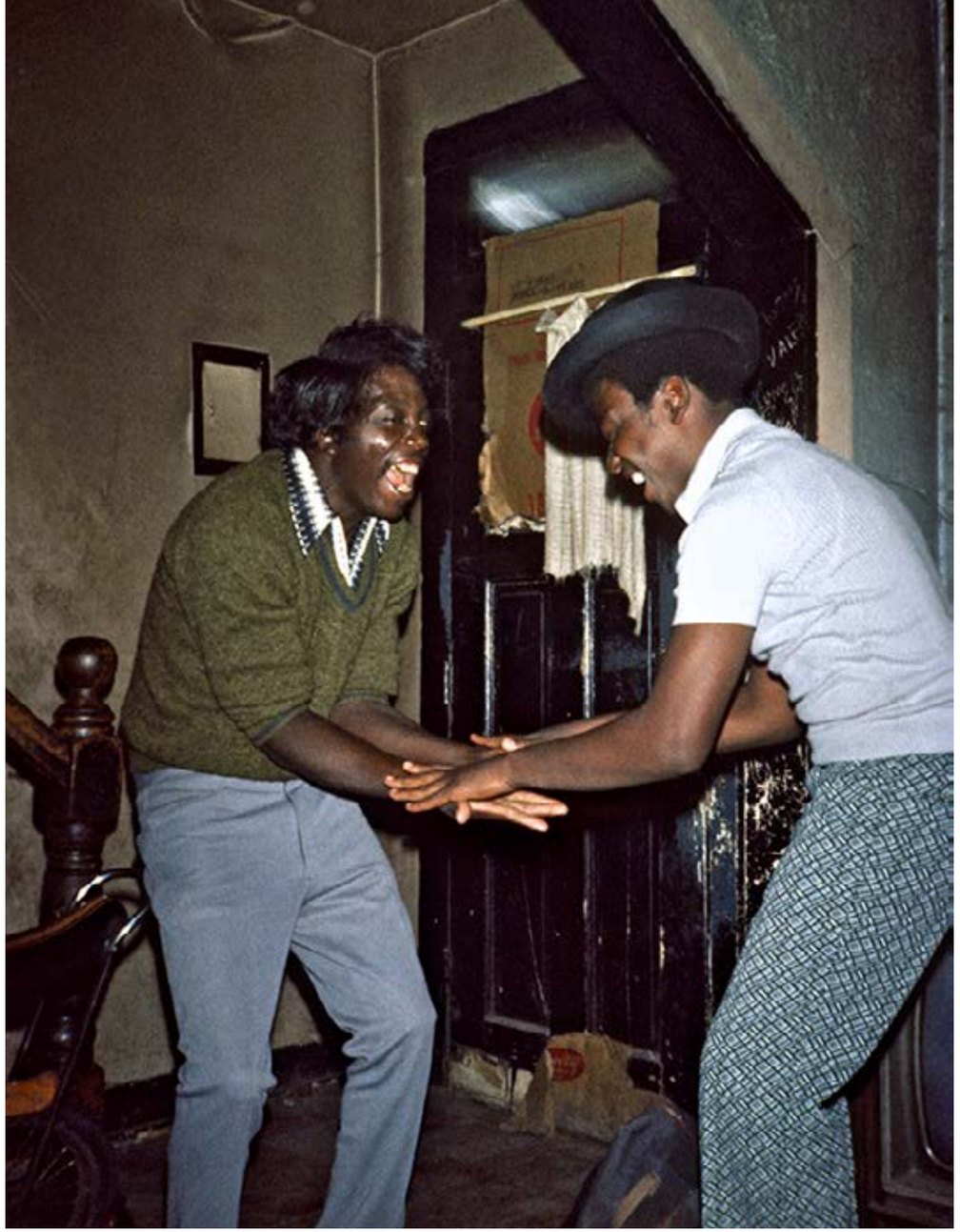

1975 - Richmond, VA

Muligvis sort baggrund

1973 - Zebulon, NC - Herunder begge 1975 - Tenderloin, San Francisco 1974 - NYC

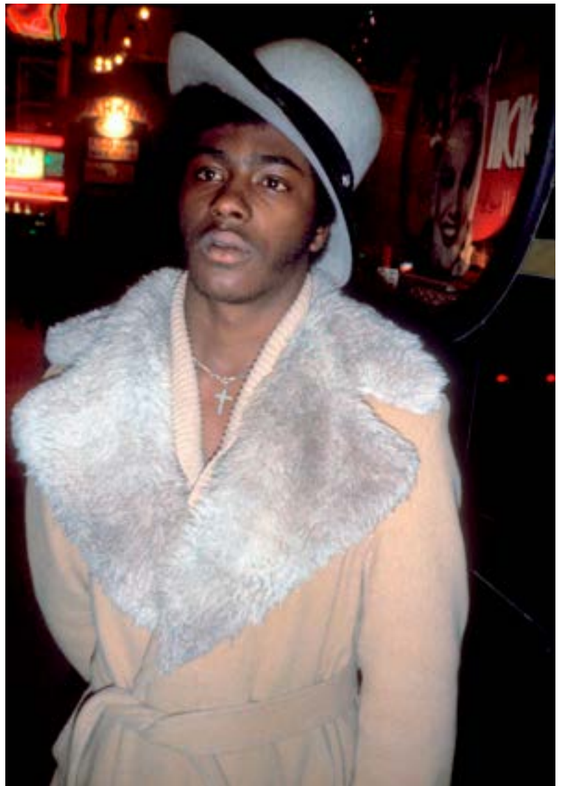

Ghettoens usynlige kæder af udnyttelse og afhængighed

"Sexism has never rendered women powerless. It has either suppressed their strength or exploited it." – Sapphire

"Many women who are trapped in exploitative situations have internalized the belief that they deserve to be treated badly. This is a form of self-hatred that is nurtured by a society that devalues and degrades women." - bell hooks

Hvor end i verden herre-slave-forholdet findes, vil der inden for slavekulturen ske yderligere opdelinger i nye herre/slave-forhold. Hvor et sådant forhold eksisterer mellem mennesker, vil man vide, at disse mennesker ikke er frie, da et forhold mellem herre og slave kun kan eksistere i et lukket system. I underklassen ses et sådant slaveri tydeligst i forholdet mellem menneskehandler og prostitueret. Den sorte prostituerede er totalt underkuet af alfonsen og kryber mentalt for hans fødder i dyb veneration.

Alfonsen er imidlertid ikke kun bøddel, men også offer i det større system, hvor han bliver den nye slavefoged, der sørger for, at varerne leveres til slaveherren – den hvide mand. Hans redskab er ikke længere pisken, men "the pimp stick", en stok lavet af snoede stålbøjler. Selv om alfonserne ligesom forretningsfolk i samfundet udenom kan opføre sig ganske umenneskeligt, er det vigtigt at huske på, at de ligesom dem driver forretning efter veldefinerede regler og love, som de ikke selv har kontrol over.

Disse love er fastlagt i "The Book", en slags forretningsmanual, som er gået i arv fra alfons til alfons i generationer, og som beskriver undersystemet i dette større økonomiske system. Ve den alfons, der ikke følger reglerne! Ligesom de større kapitalister har de deres daglige direktionsmøder med andre alfonser, hvor de ikke blot diskuterer, hvordan de skal holde lønningerne nede, men også udveksler tekniske detaljer om underkuelsen af deres "ho's" (ludere). På samme måde fastsætter de deres ansattes arbejdstid, som de kalder "git-down time". Man kan i reglen se, hvilke piger der tilhører en "mack man" (alfons), og hvilke der er "outlaws", idet alle de organiserede kommer på gaden næsten nøjagtigt på samme tid hver aften, mens de selvstændige eller "fredløse" kommer og går, som de vil.

Da de var de ultimative tabere i udbytningens hierarki, følte jeg mig altid nært knyttet til de sorte prostituerede, som ofte tilbød mig gæstfrihed (dog udelukkende "outlaws" – af gode grunde).
Da jeg var en af de få mænd i deres liv, de ikke havde et seksuelt eller forretningsmæssigt forhold til, kunne de over for mig udtrykke den menneskelighed, som de havde i behold.

Begge fra 1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

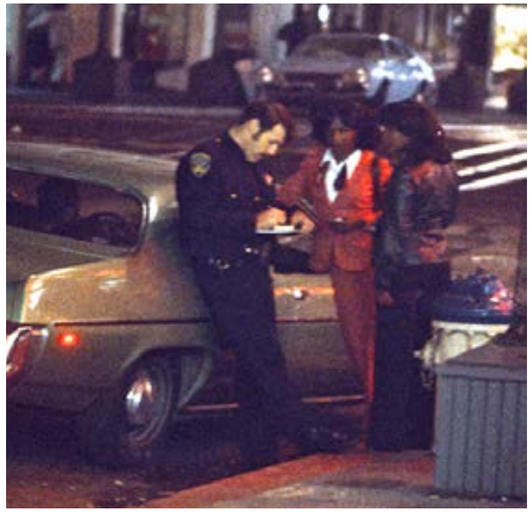

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

1996 - Astoria, NY

hustlere, der tilsyneladende klarer sig strålende, er farlige rollemodeller for ghettobørn, der tiltrækkes af dem til gadens netværk i en alder af otte eller ni år. Men ligesom den nyrige kapitalist er de også ynkelige, uberegnelige, utilregnelige figurer, der konstant manipulerer alle og enhver – de må aldrig blive svage, for ikke at deres imperium skal bryde sammen. Det lærte jeg, da jeg i et år arbejdede i en kirke, der forsøgte at organisere prostituerede i en fagforening, som ville beskytte dem mod både brutale politirazziaer og alfonser.

Kønsdynamikkens hustle i ghettoen og højere op

"I am not free while any woman is unfree, even when her shackles are invisible to me." - Audre Lorde

"Black women's bodies are battlegrounds, the site where racial, gender, and sexual violence converge." - Kimberlé Crenshaw

En af grundene til, at vi kom så godt ud af det med hinanden, var uden tvivl, at de var tvunget til som "outlaws" at kende alle detaljer i "systemet" i underghettoen for at kunne holde sig fri af alfonser, mens jeg, som "outlaw" (vagabond) i det større samfund, efterhånden havde tilegnet mig en vis viden om det for at overleve. Vi var på meget forskellige måder nået frem til et fælles standpunkt. Da parallellen mellem overbygningen og underbygningen var tydelig, var det let for disse kvinder at se den indre dynamik i det samlede system, der var skyld i deres dobbelte undertrykkelse: racismen og sexismen.

For forholdet mellem alfons og prostitueret er på mange måder en stærkt overdreven model af forholdet mellem mand og kvinde i underghettoen (eller endog i samfundet som helhed). Her består en af mandens mange "hustles" i at skaffe sig "broad money" fra kvinder til gengæld for beskyttelse mod at hun bliver "hit on" af andre mænds seksuelle aggressioner. I et sådant samfund ser kvinden i forfærdende grad manden som, i bedste fald, blot et middel til opnåelse af penge og luksus. Hun er ofte meget ligefrem om sit ønske om at "gifte sig med en rig mand".

Denne hurtige form for ghettoflugt var chokerende for mig, da jeg sjældent havde set sådanne egoistiske træk hos danske kvinder, måske fordi en sådan udnyttelse mellem kønnene i en mere egalitær velfærdsstat ikke giver samme mening. Den prostitution, der ligger i at købe kvinder ved hjælp af rigdom eller status, er særligt tydelig i den amerikanske over- og underklasse.

Underklassen har inden for sit lukkede system fået indpodet den samme beundring for "sharp pimps" (velbeslåede alfonser) og "righteous hustlers" (kriminelle der følger reglerne) iklædt "fine threads" (smart tøj), som folk i det større samfund er blevet oplært til at nære for succesrige, selfmade kapitalister. Sådanne prangende alfonser og

1987 - Harlem, NY

1973 - Greensboro, NC - Geegurtha under arbejdet i rehabiliterinscentret

1973 - Med Geegurtha i Greensboro, NC

2003 - Med Geegurtha i Atlanta

Geegurthas kamp fra slaveri til befrielse

"Caring for myself is not self-indulgence, it is self-preservation, and that is an act of political war-fare." - Audre Lorde

"The only way to deal with an unfree world is to become so absolutely free that your very existence is an act of rebellion." - Albert Camus

Blandt de prostituerede, der gjorde stærkest indtryk på mig, var Geegurtha, som var midt i en kamp for at komme ud af dette slaveri. Da jeg mødte hende, havde hun lige været i fængsel og var næsten helt ødelagt af narkotika og vold. Hendes datter var født narkoman, men blev reddet gennem blodtransfusioner. I de fem år, hvor Geegurtha var prostitueret, så hun intet til datteren Natasha. Men ved en kæmpeanstrengelse er Geegurtha siden blevet "ophabiliteret". Den moderkærlighed, hun siden da har givet – udtrykt på dette foto – er så rørende og mirakuløs for mig, når jeg mindes Geegurtha fra dengang, hun var et vrag. Hun blev leder af den klinik, som hjalp hende, og læste psykologi på universitetet.

Jeg havde mødt Geegurtha, da socialarbejderen Tony Harris inviterede mig til at tale for fængselsfanger i hans rehabiliteringsprogram for stofmisbrugere. Gee sagde at hun lærte så meget af min analyse af deres kriminelle baggrund, at hun inviterede mig med hjem en dag. Hun boede hos sin dybt religiøse familie, som var bange for, at hun ville falde tilbage i stoffer og prostitution. Så hendes søster Georgia, der var ansat i en kirke, bad mig flytte ind hos dem og endda dele en seng med Geegurtha og Natasha i en uge. Hun mente, at det ville være godt for Gees helbredelse at udvikle et intimt og tillidsfuldt forhold til en mand, der ikke var baseret på sex, penge eller vold. Hendes religiøst superviserede helbredelse var så vellykket, at hun aldrig fik tilbagefald, og 30 år senere tog Tony dette foto af os, som minder om det billede, Georgia havde taget af os en søndag morgen i 1973, før vi gik i kirke.

1973 - Med datteren Natasha i Greensboro, NC

1973 - Greensboro, NC

1973 - Greensboro, NC

1974 - Jacksonville, FL

1974 - Daytona Beach, FL

Kampen for sort moderskab og faderskab i det lukkede system

Jeg blev meget grebet af denne moderkærlighed efter at have set, hvilke hindringer man lægger i vejen for sort moderkærlighed. Og faderkærligheden har det lige så dårligt. Denne fyr, som lod mig dele sin seng i en et-rums shack i Florida, tog heroin som det første om morgenen. Da han ikke kunne komme af med sit misbrug, gik hans familieliv i stykker, og det gjorde ham ondt, at han ikke måtte være sammen med sit barn. Da jeg boede sammen med Baggie, moderen (her til venstre med Nixon), havde hun også været misbruger, men var blevet "clean" og havde lagt al sin kærlighed i at give sine børn (bedende til højre) en god religiøs opdragelse. Men da jeg senere kom tilbage, var hun blevet idømt 25 års fængsel for væbnet røveri. Den amerikanske banalitet om, at "familien, der beder sammen, forbliver sammen", holdt ikke stik. Folk, som spærres inde i et lukket system, vil nemlig ofte tage den hurtigste vej ud – et øjeblik før de ellers ville have klaret den. De har i en sådan grad indvendiggjort de hvides racistiske forventninger til dem, at de ingen tillid har til deres egen evne til at klare sig på normal vis. De fleste mennesker forstår på en eller anden måde, hvorfor en fange med syv år tilbage af en dom tager chancen og flygter i stedet for tålmodigt at vente på at komme ud af helvede på lovlig vis. Først da jeg selv til slut blev næsten ghettoiseret – frem for blot at leve det privilegerede vagabondliv i ghettoer – kunne jeg mærke, hvordan det lukkede system fungerer præcis som et fængsel, hvor man hverken har det psykiske overskud eller midlerne til at investere i en syvårig uddannelse, der kan få en ud på konventionel vis. Ghettohandlinger er derfor typisk styret af kortsigtede mål, bestemt af det faktum, at man allerede lever i et fængsel. For sådanne mennesker vil intet fængsel eller nogen form for straf være tilstrækkeligt afskrækkende.

"The war on drugs has been a war on Black and brown communities. It has filled our prisons and jails with people, primarily people of color, for nonviolent drug offenses." - Michelle Alexander

1974 - Jacksonville, FL

1974 - NYC med det nye WTC bagved lige efter dets færdigørelse

1975 - Tenderloin, San Francisco og herunder

1974 - New Orleans

1975 - San Francisco

Herunder 1974 - New Orleans

1975 - Tenderloin, San Francisco

"Da jeg begyndte at skrive "Blå, blå øjne", var jeg ikke interesseret i modstand mod andres foragt, måder at aflede den på, men de langt mere tragiske og invaliderende konsekvenser af at acceptere afvisning som legitim, som selvindlysende. Jeg vidste, at nogle af ofrene for et stærkt selvhad viser sig at være farlige, voldelige og reproducerer den fjende, der har ydmyget dem igen og igen. " – Toni Morrison

"The most dangerous creation of any society is the man who has nothing to lose." - James Baldwin

Toni Morrison in NYC, 2015

Misforståede flugtveje: Om at udfordre kriminelle

Kriminelle flugtforsøg, såsom røveri og bedrageri, er ikke mere typisk for kortsynetheden end de mere lovlige flugtforsøg, som der konstant henvises til i racistiske stereotyper. Frygten dræber den langsigtede tilllid til fremtiden og gjorde det i 1970'erne mere oplagt at købe en Cadillac end at spare penge op til en dag at flytte ud af sin forfaldne shack. Da jeg kom fra en velfærdsstat, fandt jeg det ironisk, at foragtelige hvide amerikanere konstant henviste til en "lav tærskel for behovstilfredsstillelse" hos de sorte, mens deres eget liv var bundet op på kortsigtede skatteoprør, hvor de forsøgte at slæbe alverdens BMW'er, yachter og unødvendige gadgets op over deres egen tærskel. Når man nægter at betale for det fælles gode, inviterer man sandelig kriminelle til sit hus. Et land fortjener de kriminelle, det producerer.

Den ghettokriminelle, der direkte udfordrer disse uligheder, er den mest misforståede og uretmæssigt frygtede person i det hvide Amerika. Han udgør faktisk kun en lille fare for de hvide; mere end 95 procent af USA's kriminalitet er hvid mod hvid eller sort mod sort. Justeret for indkomst er den sorte kriminalitetsrate næsten den samme som den hvide, selv om de fleste sorte børn i de indre bydele lider af PTSD efter at have levet – nogle i generationer – i virtuelle krigszoner ofte med højere mordrater end for amerikanske soldater i Afghanistan og Irak – mange derudover med trans-generationelle traumer efter seksuelt misbrug og forsømmelse.

Det kan lyde paradoksalt at jo mere vold jeg oplevede i deres bander, jo tryggere følte jeg mig selv under ghettoens love og uformelle normer, hvori man ser vold som legitimt middel til at opnå respekt og myrder fordi "He dissed me!" Med deres følelser af skam og tab af værdighed efter en barndom fuld af ydmygelser og siden fængselsvoldtægt, elskede de at posere for mit kamera med deres respektindgydende våben. Da skam får en til at se sig selv gennem andres øjne, skammer man sig over den måde, man tror, samfundet ser på en, og prøver at kompensere for følelsen af utilstrækkelighed.

Så ved modsat at se dem ikke-fordømmende som ofre uden håb og med et enormt behov for positiv anerkendelse, var det dels let for mig selv at overleve blandt dem og dels at se løsninger i helhedens interesse. For med deres lave selvværd var deres handlinger ofte så selvdestruktive, at jeg uden stolthed kan fortælle, at jeg deltog i adskillige overfald fordi mine venner ikke fortalte mig om dem på forhånd og ikke engang selv havde haft nogen planer. Når de så et offer, handlede de tankeløst i en ondskabsfuld cocktail af dybfølt had og selvhad snarere end af nød. Ligesom koloniserede børn overalt vil stjæle fra en, der viser dem paternalsk godhed, fandt jeg, at også de voksne "rip-offs", "stealers" og endog "strongarm studs" var overvældet af Shakespearske motiver:

"I am one, my liege, whom the vile blows and buffets of the world have so incens'd that I am reckless what I do to spite the world." (Macbeth, 3. akt)

1975 - San Francisco

1973 - Baltimore

1974 - Brooklyn, NY

1991 - Bullock County, AL

1975 - San Francisco

1975 - NYC

1973 - New Orleans

1973 - New Orleans

Herunder 1974 - NYC og 1991 - Memphis, TN

Med deres længsel efter kærlighed og omsorg er det derfor ikke naivt at arbejde med minoritetskriminelle også mere konstruktivt som erstatning for deres forsøg på ellers at finde anerkendelse i bander, sådan som jeg ofte ser ildsjæle gøre det i USA. Også i det bandeplagede Sverige viser f.eks. Nicolas Lunabbas arbejde i "Hela Malmö" hvor lidt der skal til for at ændre unge præget af vold og lavt selvværd. Ved at tilbyde dem basale ressourcer – tryghed, tillid og en følelse af at blive set – kan man for en brøkdel af de beløb fængsling koster hjælpe både dem og samfundet ud af vores selvdestruktive adfærd.

"Violence is a personal necessity for the oppressed. It is not a strategy consciously devised. It is the deep, instinctive expression of a human being denied individuality."
– Richard Wright in Native Son

1975 - San Francisco

1991 - NYC og herunder 1975 - NYC

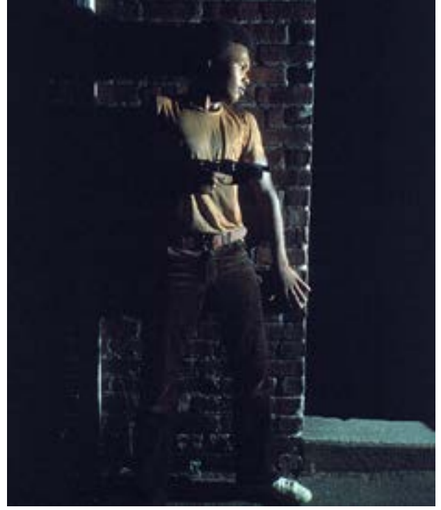

1975 - Richmond, VA (Willie Hurt)

1975 - Malibu, CA

1989 - Harlem, NY

1975 - Tenderloin, San Francisco

Kastesystemets del og hersk internalisering af undertrykkelsen

"People who treat other people as less than human must not be surprised when the bread they have cast on the waters comes floating back to them, poisoned."
- James Baldwin in The Fire Next Time

Freddy's dead, that's what I said.
Let the Man rap a plan,
say he would send him home,
but his hope was a rope
and he should have known.
Why can't we brothers
protect one another?
No one's serious
and it makes me furious.
Everybody misused him,
ripped him off and abused him
another junkie plan,
pushing dope for the man ...

Når man lever længe nok i disse omgivelser, mærker man den sammensværgelse mod ghettoen, som de indespærrede taler om. Som det er tilfældet med undertrykkere over hele verden, udtrykker vi i den domineren-de kaste et psykologisk behov for at engagere os i politikken med at dele og herske.

Hele mit liv har jeg hørt sorte børn i USA hakke på og nedgøre hinanden med "du er for hvid", "du er ikke rigtig sort" med næsten de samme hadske ord, jeg i dag hører hos brune børn i Danmark: "du er for dansk", "du er ikke rigtig muslim", "danskersvin", "luder" (om piger, der klæder sig for "dansk" eller anderledes end den udstødte gruppe). Ligesom de sorte nedgør hinanden med "Oreo" og "kokosnød", mobber muslimske elever allerede i 8. klasse hinanden med "du lugter af svinekød" eller "din søster er danskerfucker". Overghetto bliver sat op mod underghetto, bande mod bande, familie mod familie, og selv bror mod bror.

Da jeg boede sammen med denne 15-årige dreng, Willie Hurt, og hans mor i Richmond, Virginia, lå hans 13-årige bror på hospitalet, ramt i hovedet af broderens kugle i en bandekrig, der gjorde ham blind. Trods dette fulgte jeg to dage efter tragedien Willie rundt i gaderne på hans nye røvertogter. Mange af disse gadebander blev ødelagt af heroin; pressen afslørede, at politiet havde solgt heroin og oversvømmet ghettoen med det på et tidspunkt, hvor banderne blev politisk bevidste. Det er igen del og hersk-politikken, der bliver brugt imod et koloniseret folk.

Alligevel kender jeg hvide godt nok til at tro, at der bortset fra nogle få FBI-aktioner med "Cointelpro" ikke er nogen planlagt sammensværgelse imod de udstødte. Der er ikke behov for det, da dagligdagens "uskyldige" racisme, de undvigende blikke og herreracevibrationerne fungerer lige så effektivt som den mest veludtænkte sammensværgelse. Da jeg besøgte en af verdens rigeste mænd, Paul Getty, i hans luksuriøse hjem, så jeg blandt hans yndlingsmotiver en kunstnerisk fremstilling af de undertrykte, der kæmper mod sig selv.

Freddy is dead sang af Curtis Mayfield - illustreret

1988 - NYC

1975 - Tenderloin, San Francisco

1989 - Harlem, NY

1995 - Queens, NY

"And when we speak we are afraid our words will not be heard nor welcomed but when we are silent we are still afraid. So it is better to speak remembering we were never meant to survive." - Audre Lorde's A Litany for Survival

I 80'erne havde jeg talt 22 venner, der var blevet myrdet. Siden da har jeg mistet overblikket. Simon Williams, som min seksårige søn havde leget med i Astoria-ghettoen i 1986, var den fjerde person, jeg havde kendt i samme familie, der blev myrdet. Ved hans begravelse i 1995 lagde præsten, som var noget af en tragikomiker, ud med at sige: "Vi har nået det mørke, hvor vi ikke længere kan græde vores smerte ud. Lad os grine den ud." Og så begyndte han at lave vittigheder, og til sidst brølede alle 150 gæster i bedemandsforretningen af grin, selv Simons søster Cathrine, som ses her nedenfor. Men da jeg kom tilbage et par måneder senere for at give hende mine billeder, var hun også blevet myrdet, ramt af vildfarne kugler sammen med flere andre i den lokale butik. Cathrine var det femte mordoffer i Lela Taylors familie..

1995 - Queens, NY - Cathrine og hendes mand under begravelsen

1995 - Queens, NY

Mellem eloider og morlokker

Eller Lukas 9: 3-5 - "Tag ikke noget med jer på rejsen, hverken stav eller taske eller brød eller penge, heller ikke to kjortler hver. Når I kommer ind i et hus, så bliv boende dér, og rejs videre derfra. Men vil de ikke tage imod jer, så forlad den by og ryst støvet af jeres fødder som et vidnesbyrd imod dem."

"The ghetto is a construct, a product of neglect and fear. The people within it are as complex and multifaceted as anywhere else. Their stories deserve to be told, with dignity and without prejudice." - Colson Whitehead

I North Carolina havde en millionær, som jeg tit boede hos, lånt mig en af sine biler, en stor Buick, for at jeg kunne komme ud på de mest øde biveje, hvor det er umuligt at blaffe. Efter at have set megen fattigdom dagen igennem, kom jeg om aftenen til Wilmington. Jeg havde hørt, at der havde været raceuroligheder i byen, så jeg havde lyst til at lære den nærmere at kende. Som altid, når jeg kom ind i en by, startede jeg fra bunden med at gå ind i de værste kvarterer. Jeg stillede bilen fra mig, da man ikke kan kommunikere med folk, hvis man kommer anstigende i bil. Jeg tog min skuldertaske med og gik ned ad gaden, som var jeg lige blaffet ind i byen, og gik så hen til en af de værste sorte barer på en af hovedgaderne. Jeg elsker denne snuskede blanding af en kaffebar og en ølbar med de små glas med syltede grisetær og peber i og sidder der tit i timevis. Der sker hele tiden noget på sådan en bar. Men denne aften gik det galt.

Klokken var ca. 11, og det var helt mørkt, da jeg kom til stedet. Der stod den sædvanlige flok halvkriminelle typer udenfor, som de sorte kalder "superflies". De ser tit onde og farlige ud med deres solbriller, men de er det slet ikke, hvis man behandler dem rigtigt. Jeg elsker dem simpelthen, fordi det er sådan en udfordring for mig at finde mennesket bag solbrillerne. Det er enten knald eller fald, for hvis man gør en forkert bevægelse, kan det betyde døden. De er nemlig som alle kriminelle uhyre frygtsomme og reagerer derfor ofte spontant og nervøst. Tit brugte jeg den tommelfingerregel, at jo mørkere deres solbriller er, jo mere bange var de for mig og hinanden. Men i samme øjeblik man kunne få deres tillid og solbrillerne fjernet over et glas øl eller en marihuanacigaret, var de fantastiske mennesker og ville gøre alt for en. Derfor var det altid dem, jeg først opsøgte, når jeg kom ind i en ny by, da de havde en bunke kontakter. Jeg var altid fuldkommen ærlig overfor dem og gav mig ikke ud for andet, end hvad jeg var, prøvede f.eks. ikke at efterligne deres sprog eller at benytte den almindelige hvide sentimentalitet om, at "we are brothers" og alt det pjat, de så ofte har hørt fra de hvide. Man må huske på, hvor paranoide de er, og at de hverken har tillid til hvide i almindelighed, deres egne eller sig selv. Der er blevet trampet på dem hele deres liv, og denne undertrykkelse kan ikke overvindes ved nogen falsk "brother"-snak. Men hvis man gennem fuldstændig ærlig snak kan give dem adskillige beviser på, hvem man egentlig er, og hvad man vil, kan man overvinde deres mistænksomhed. De har brug for at vide, hvem de står overfor. Det er f.eks. dette stærke ønske, der får mange sorte til at foretrække racisten fra syden fremfor den nordlige liberale, for racisten ved de, hvor de har, og kan så respektere ham for, hvad han er, mens den liberale altid siger et og gør noget andet. Med mine billeder og mine detaljerede beskrivelser af, hvad jeg havde foretaget mig i andre ghettoer, var det normalt ikke svært at overbevise dem om min identitet. Men de blev aldrig helt overbeviste om, at jeg ikke var politiagent. Alligevel tog de næsten altid chancen, for ethvert menneske har en trang til at være menneskelig; i dette samfundssystem er der altid en risiko forbundet med det. Lader man masken falde, risikerer man at blive såret. Både kapitalisten og den kriminelle er i deres dagligdag så stærkt deformerede af de roller, systemet dikterer dem, at de har en usigelig trang til menneskelighed. Denne trang har de en chance for at udfolde overfor vagabonden, som står helt uden for systemet. For at få noget at spise eller et sted at bo må vagabonden hele tiden tale til "det gode" (det humane) i kapitalisten eller i den kriminelle, og når han først indser, at dette altid kan lade sig gøre, kan han ikke længere fordømme dem som "kapitalister" eller "kriminelle", men erkender, at de alle har muligheder for at handle i overensstemmelse med et andet system end det, der normalt dirigerer dem. Således begynder vagabonden i stedet for at fordømme det system, han hele tiden må kæmpe imod for at overleve.

Derfor tog selv de værste kriminelle næsten altid denne chance med mig, og efterhånden som den værste mistro havde lagt sig, og nogle øller var gledet ned, kunne vi blive helt forelskede i hinanden i gensidig beundring for de roller, vi normalt spillede. De var altid interesserede i, hvad jeg havde lært af andre kriminelle, og jo mere teknik jeg beskrev, jo tættere blev vi knyttet til hinanden. Men i udvekslingen af måder "to cop" på (ordet, der dækker alt, hvad en kriminel har brug for, hvad enten det er en pose heroin, en bil, en pistol, en pige, eller vin) lagde jeg altid vægt på at sætte det i en politisk sammenhæng. Ofte blev de begivenheder, vi blev udsat for i løbet af sådan en nat, mere og mere kriminelle. Jeg vidste at for at få et sted at sove hen på morgenen, måtte jeg bevise for dem, at jeg var med dem hele vejen. Så den første nat i en by fik jeg normalt ikke megen søvn; men på denne måde fik jeg fodfæste i ghettoen i andre sociale lag, idet de kriminelles søskende, forældre og venner jo ikke nødvendigvis selv var kriminelle.

Men denne aften i Wilmington gik det alligevel galt. Jeg fik de samme fjendtlige vibrationer fra folkene uden for baren, som jeg altid får, men der var ingen mulighed for

1975 - Tenderloin, San Francisco

1975 - Tenderloin, San Francisco

at trænge igennem isen. Ligegyldigt hvad jeg sagde, prellede det af. De begyndte at komme med trusler og sagde, "we are militants, get your ass out of here or you are a dead man". Jeg var så forbavset over, at min overlevelsesfilosofi pludselig ikke virkede, at jeg blev helt svag. Jeg følte øjeblikkeligt, at jeg ikke havde kontrol over begivenhederne og gav op. Jeg gik så lidt længere ned ad hovedgaden, men for at komme tilbage til bilen uden at passere dem, drejede jeg af til højre ind gennem et uoplyst "project", disse kommunale fattiggårde. Men netop som jeg drejede derind, bemærkede jeg, at de satte efter mig. Åbenbart opfattede de det som deres territorium. Jeg gjorde så den fejl, at jeg begyndte at løbe længere ind for at gemme mig for dem. Jeg gemte mig under en busk og så, at de pludselig var over det hele, en ti-femten stykker. Jeg begyndte at ryste, så chokeret var jeg over udviklingen. Jeg indså, at jeg ikke havde en chance og løb ud i den mørke gyde for at overgive mig. Jeg blev straks omringet, knive og pistoler pegede imod mig fra alle sider. Fra det øjeblik husker jeg ikke, hvad der nøjagtigt skete, blot at jeg begyndte at rable en masse ord af. Jeg sagde bl.a. noget i retning af, om de ikke ville vente blot to minutter og kigge på mine billeder og høre på, hvorfor jeg var der, og hvis de ikke syntes om det, kunne de så slå mig ihjel. Jeg ved ikke, om det var det, der gjorde udslaget, men efter megen råben og skrigen om, hvad de skulle gøre ved mig, skete der i al fald det, at de førte mig ud til hovedgaden med pistoler og knive i ryggen. Jeg rystede ved tanken om, at en af dem skulle komme til at trykke af. Dernæst sagde de, at jeg skulle gå lige ud ad landevejen, til jeg var ude af byen. Jeg følte mig som en netop befriet kidnappet ambassadør i Latinamerika. For at komme tilbage til byen måtte jeg nu gå tre kilometer ud og derefter tilbage ad en parallel gade. Jeg tænkte på at tilkalde en taxa eller politiet, men opgav. Jeg havde ingen penge til en taxa og følte det forkert at bruge politiet. Hvis de andre så

1975 - Tenderloin, San Francisco

mig med politiet, ville de jo først blive overbevist om, at jeg ikke var på deres side. Så i mørket hoppede jeg fra træ til træ ned ad parallelgaden for at undgå at blive set fra biler, da det jo kunne være mine angribere der sad i bilerne. Billedet var nøjagtig som i filmen "I nattens hede" – blot racemæssigt omvendt.

Jeg nåede helskindet tilbage og drønede ud af byen. Jeg havde fået nok af at bo i ghettohjem den nat. Jeg har siden prøvet at analysere, hvad jeg gjorde galt den aften.

Der er ingen tvivl om, at det gik sådan, fordi jeg var uærlig overfor de kriminelle. Jeg foregav at være en fattig vagabond, der havde brug for et sted at sove; men jeg var jo ikke fattig, idet bilen stod gemt i nærheden, og jeg hele tiden vidste med mig selv, at om nødvendigt kunne jeg sove i bilen den nat. Jeg havde ikke været fuldkommen ærlig overfor dem og kunne derfor ikke udsende de positive vibrationer, der kunne åbne dem.

Efter den uhyggelige oplevelse begyndte jeg at føle, at noget fantastisk ville ske denne nat. Sådan går det næsten altid, når man rejser: når man er dybest nede, kommer man altid højest op lige bagefter, som da jeg to uger før stod i skjorteærmer og frøs i en snestorm i timevis på en bivej i West Virginia uden at kunne få et lift, og samme aften havnede hos Rockefeller. Hvis man ikke er i besiddelse af en vis fatalisme som vagabond er man fortabt, for netop i kraft af sin overbevisning er man i stand til at udsende så stærke vibrationer, at man faktisk selv er med til at skabe en gunstig situation.

Så da jeg denne nat trådte ind på en bar på Wrigthsville Beach, kom det ikke helt bag på mig, hvad der skete. Efter at have stået alene i nogen tid kom en meget sød ung kvinde hen og trak mig i skægget og ville vide, hvem jeg var. Derefter gik det slag i slag, og hun begyndte at hælde en masse vin i mig. Når man som vagabond står ganske alene i verden, er man meget svag i den slags situationer og bliver uhyre let forelsket. Men når man kun en time før har været døden nærmere end nogensinde, så får denne forelskelse så voldsomme dimensioner, at den bliver ganske overvældende. Et hvilket som helst menneske, som havde vist mig varme den nat, ville jeg have bundet mig til for evigt. En af de første ting, hun spurgte mig om, var, om jeg havde et sted at bo. Da jeg sagde nej, sagde hun øjeblikkelig, at jeg skulle flytte ind hos hende. Hun ville give mig alle de penge, jeg havde brug for, og et benzinkort til bilen. Hun tilhørte en af Amerikas rigeste familier, som ejer bryggeriet Schlitz. Den nat glemmer jeg aldrig.

Normalt er jeg impotent den første nat med en ny pige, men voldsoplevelsen sad så stærkt i mig endnu, at jeg tænkte mere på den, og derfor gik alt, som det skulle. Det var nøjagtig det samme, som den gang jeg i New Orleans sammen med en pige overværende en af mine venner slå en anden ihjel, mens vi spillede pool, og bagefter gik hjem og elskede hele natten. Sex og vold er sikkert intimt forbundet. I det hele taget føler jeg, at mange af mine forelskelser i USA er affødt af en voldelig oplevelse – eller har ført en med sig. Min kærlighed til dette land er sikkert af samme natur. Denne nat blev vi så forelskede i hinanden, at hun straks snakkede om, at vi skulle giftes. Når vi blev gift, ville vi få 50.000 dollars og derefter 30.000 om året. "Jeg vil have et barn med dig," sagde hun. Jeg selv var i de første dage så overbevist om, at jeg skulle giftes, at jeg begyndte at skrive rundt til mine venner, at "nu havde jeg endelig fundet den rigtige".

Jeg var fascineret af hende og hendes overklassenatur. Hun brugte penge, som var det vand. I den første uge brugte vi 500 dollars, og hun måtte telegrafere til sin far i Europa efter flere penge. Jeg nød at gå på de fineste restauranter og spise hummer og steaks, hvilket gjorde godt efter flere måneders "soulfood". Men jeg insisterede alligevel på at fortsætte mit arbejde og kørte om dagen ud i bilen og fotograferede fattigdommen og sulten i det østlige North Carolina. En professor i geofagi (jordspisning) havde fortalt mig om sulten i området. Om dagen fotograferede jeg sult, og om aftenen fråsede jeg i steaks. Hver anden dag tilbragte jeg sammen med min forlovede på en ø i nærheden, som kun var for rige. Der var vagtpost på broen for at forhindre at negre og andet fattigt udskud skulle komme derud. Vi boede i en lækker stor villa og lå på stranden dagen igennem og dasede. Det var her, jeg først begyndte at miste interessen for hende, da jeg simpelthen kedede mig. I begyndelsen havde hun vist interesse for min "hobby", men efterhånden begyndte det

1974 - Charleston, SC

at skinne igennem, at hun opfattede sorte som undermennesker. Jeg har ofte forelsket mig i sydlige racister på grund af deres eksotisme og charmerende dialekt og min egen fascination af mennesket bag herre-slaveforholdet; men det gik efterhånden op for mig, at man ikke kan basere et ægteskab på en sådan fascination. Jeg begyndte at føle, at vores barn mere ville blive et produkt af vold end af kærlighed. Da jeg spurgte hende om, hvad hun ville gøre ved det, hvis vi gled fra hinanden, sagde hun: "Pyt, jeg har penge nok, jeg kan få en abort til enhver tid". Hun var stadig vildt forelsket i mig, men jeg var selv ved at komme ned på jorden igen. Så da hun en tid efter skulle rejse til Galapagosøerne for at kigge på skildpadder og ville have mig med derned, blev jeg først meget fristet, men sagde alligevel nej; det ville være godt at få hende lidt på afstand og køle af. Hun bad mig om at komme tilbage til hendes fødselsdag, hvilket jeg lovede.

Jeg blaffede flere tusinde kilometer for at komme tilbage på dagen og ankom lige ved middagstid og troede, hun ville blive glad. Men hun lå blot på sengen og var helt kold. Hun havde haft en god ferie hos skildpadderne, men var begyndt at føle, at vi ikke passede sammen. Til sidst var hun taget til Ecuador for at få en abort. Den havde været meget dyr og vanskelig i "dette primitive, katolske land". Nu havde hun ingen følelser tilbage for mig, sagde hun. Jeg følte, at hun var meget overfladisk, men jeg havde jo også selv været for overfladisk. Jeg var både såret og lettet på samme tid, sagde farvel og tog ind til ghettoen i Wilmington for endnu en gang at prøve at komme til at bo der. Jeg gik ind i den samme bar, men nu om dagen og købte en omgang Schlitz til folk derinde for de penge, jeg havde tilbage fra min tid i luksus. Og denne gang lykkedes det for mig at blive accepteret, og der var en pludren og en snakken og en varme uden lige. Det var i den tid, Schlitz kørte deres nye reklamekampagne med sloganet "Only love is better than Schlitz". Hver gang jeg siden så den rundt om i landet, tænkte jeg tilbage til Wilmington, byen med det voldsomme racehad.

Sammendrag af breve

Efterskrift. Jeg nævner ikke Schlitz-kvindens navn her og bringer heller ikke billeder af hende, da hendes forældre engang i 80'erne fortalte mig, at hun netop havde begået selvmord. Jeg fandt det mærkeligt, at de eneste to af mine gamle "kærester", som senere begik selvmord, begge var millionærer.

Begge 1974 - Harlem, NY

1974 - NYC

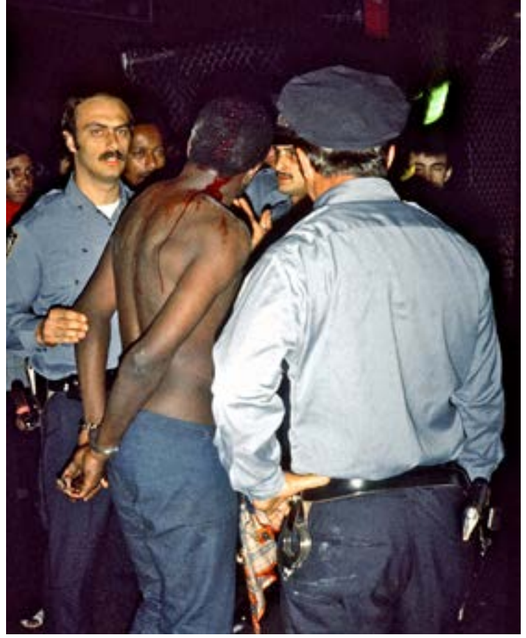

Below 1973 - NYC

1973 - New Orleans

You explained it to me, I must admit,
a long rap about "no knock"
being legislated for the people
you've always hated
in this hell-hole you/we call home.
NO KNOCK the man will say to protect
people from themselves.
Who's going to protect me from you?
No knocking, head rocking, enter shocking,
shooting, cursing,
killing, crying, lying and being white.
NO KNOCK told my brother Fred Hampton
bullet holes all over the place.
But if you're a wise "no knocker"
you'll tell your
knocking' lackeys no knock
on my brother's head
no knock on in my sisters head
and double lock your door
because someone may be
NO KNOCKING ... For you!

På jagt efter den indre godhed bag vredens skygger

"Policing in our communities has become deeply militarized, generating fear and resentment instead of safety and trust." - Michelle Alexander, "The New Jim Crow"

De fattiges kriminalitet er ligesom de riges udbytning næsten umulig at fotografere. Man kan tage billeder af resultatet, men sjældent af selve processen. I reglen var jeg sammen med de kriminelle i dagevis, før jeg fotograferede dem. For at overleve iblandt dem, var det dødsens nødvendigt, at jeg altid havde tillid til det indre gode i vredens børn og opbyggede mit forhold til mennesket indeni, uafhængigt af den rolle, systemet normalt tvang dem til at spille. Ved at fotografere deres lyssky aktiviteter, henvendte jeg mig i højere grad til deres miljøbestemte side og forrådte derved den tillid, de havde vist mig. Jeg ønskede altid at fotografere kriminaliteten set fra de kriminelles side, men for at fotografere, måtte jeg stille mig selv på afstand af dem og var derved ikke længere "en del af dem." At registrere systemets vold var lettere end at fotografere dets modvold.
Her blev jeg fanget midt i skudlinjen mellem politi og kriminelle i Harlem. En politimand løb over og brugte min døråbning som skydestilling, hvorved jeg fotografisk pludselig fandt mig selv på politiets side. I sådanne tilfælde begyndte jeg at forstå de brutale, men også menneskelige reaktioner hos politiet. Deres racisti¬ske indstilling og manglende forståelse for ghettoens reaktioner er medvirkende til de vrede beskyldninger om politibrutalitet.

Samfundet har trænet politiet til at forvente det onde i mennesket frem for at tale til det gode. Derfor skyder de ofte, før de spørger. Almindeligvis opfatter jeg det som en voldshandling at bære våben ind i en ghetto og derved vise, at man ikke har tillid til ghettoens mennesker, hvilket avler modvold.

I de første to år i USA var jeg stadig for præget af de hvides frygt – hovedingrediensen i al racisme. Så indtil jeg lærte ikke-voldelig kommunikation og positiv indre tænkning om medmennesket, blev jeg ustandseligt slået ned af sorte. Politiet bygger på forhånd på det negative i mennesker og fremelsker det derfor. Var betjentene i stedet ankommet ubevæbnet med åbent ansigt, ville de have haft en chance for at fostre de positive sider, det altid lykkedes mig at finde selv i de værste typer, "der vil dræbe for en dollar" – eller for et kamera. Således bygger politiet et frygtens klima op på begge sider, som gør brutalitet uundgåelig. Indtil nutidens afslørende videooptagelser satte en stopper for det, blev det meste af politivolden godkendt af hvide myndigheder. Mange stater tillader politiet at bryde ind i folks hjem uden at banke på, hvorved mange uskyldige mennesker er blevet dræbt.

"Police brutality is not an aberration, it's a feature of the system....
....We are living in a system where the police can break down your door, kill you in your sleep, and get away with it."
- Assata Shakur, poet and political activist.

As a member of the Black Liberation Army (BLA) she was convicted in the murder of a policeman, but fled prison. She now lives in Cuba, as a fugitive. She was the first woman to be put on the FBI's Most Wanted Terrorists list.

No knock - sang af Gil Scott-Heron - illustreret

Black Lives Matter: James og Barbaras kærlighed

"I can't breathe. Please, I can't breathe." - George Floyd

En dag så jeg i New York Times et avisbillede af borgmester Lindsay, som overrakte en buket blomster til en heltemodig politibetjent i en hospitalsseng. Der stod, at han var blevet skudt ned under "indtrængen i en lejlighed". Jeg besluttede mig for at finde ud af, hvad der egentlig lå bag denne hændelse, og støvede rundt i Bronx i flere dage for at finde de pårørende og lejligheden, det var sket i. Lidt efter lidt fandt jeg ud af, hvad der var sket. James og Barbara var et ungt, sort ægtepar, som boede i Fort Apache, det dengang værste kvarter i USA omkring Fox Street i South Bronx. En dag havde de hørt kriminelle på taget og tilkaldt politiet. To civilklædte betjente ankom til lejligheden og sparkede døren op uden at banke på. James troede, det var de kriminelle, der var i færd med at bryde ind, og skød mod døren, men blev så selv dræbt af politiet. Barbara løb skrigende ind til naboen. Da jeg gik på politistationen i 41. distrikt, bekræftede man der handlingsforløbet og indrømmede, "at der var sket en lille fejltagelse", men at James jo "selv havde været ude om det, eftersom han var i besiddelse af en ikke-registreret pistol".

Jeg var efterhånden så vant til den slags urimeligheder, at jeg ikke følte nogen særlig harme over for betjenten. Jeg følte blot, at han var forkert på den. Da jeg nu havde brugt så megen tid på at finde ud af sagens sammenhæng, kunne jeg lige så godt også tage begravelsen med. Jeg styrtede rundt i byen for at låne en pæn skjorte og ankom i begravelsesforretningen om morgenen ca. en time før. Jeg tog en del billeder af James i kisten. Han var meget smuk. Jeg beundrede det fine arbejde, bedemanden havde gjort med plastik for at stoppe skudhullerne til. Sorte bedemænd er rene kunstnere på dette felt; selv folk, som har fået øjnene revet ud, kan de få til at se helt normale ud. Da sorte lig ankommer i alle mulige farver og udgaver, bruger de næsten hele farveskalaen i plastikmaterialer. James gjorde ikke noget særligt indtryk på mig; jeg havde allerede set så mange unge, sorte lig. Det eneste, jeg undrede mig over, var, at der ikke var nogen blomsterkrans fra politiet. Jeg ventede en times tid, hvilket skulle blive den sidste normale time denne dag. Der kom ikke flere end ti begravelsesgæster, der alle undrede sig over at se en hvid mand. En ung fyr hviskede til mig, at han syntes, det var lidt upassende, at en hvid mand var til stede ved netop denne begravelse. Så pludselig hørte jeg forfærdelige skrig nede fra forhallen og så tre mænd komme bærende på Barbara. Hendes ben slæbte henad jorden. Hun var ude af stand til at gå. Jeg kunne ikke se hendes ansigt, men hun var en høj, smuk, lyshudet kvinde. Hendes skrig fik mig til at ryste og slog mig helt ud. Aldrig før havde jeg hørt så skærende og smertefulde skrig. Da hun kom hen til kisten, blev det uudholdeligt. Det var første og eneste gang i Amerika, jeg var ude af stand til at fotografere. Jeg havde før fotograferet med tårerne trillende ned ad kinderne, men havde altid holdt mig på så stor afstand af lidelsen, at jeg kunne registrere den.

Da Barbara kom hen til kisten, kastede hun sig ned i den. Hun lagde sig oven på James og skreg, så det skar gennem marv og ben. Jeg kunne kun opfatte ordene: "James, vågn op, vågn op" igen og igen. De andre prøvede at rive hende væk, men Barbara sansede ikke andet end James. Jeg var på dette tidspunkt fuldstændig overbevist om, at James ville rejse sig i kisten. Jeg havde set megen lidelse i Amerika, men jeg havde ofte midt i lidelsen sporet et vist hykleri eller endog overfladiskhed, som gjorde mig i stand til at distancere mig fra lidelsen. Barbara slog fuldstændig benene væk under mig. Alt begyndte at svømme for mine øjne. Det må have været på det tidspunkt, at jeg pludselig styrtede tudbrølende ud af begravelsesforretningen. Jeg løb igennem flere gader bare for at komme væk. Min gråd var fuldstændig ubehersket. Jeg vaklede ned ad Simpson- og Prospect-gaderne i dette kvarter, hvor ni ud af ti døde en unaturlig død. Røverne og de almindelige gadekriminelle stod i dørene, men jeg væltede blot videre uden at sanse dem, ramlende ind i affaldsspande og knuste flasker. Det var et under, at ingen overfaldt mig, men de må have troet, at jeg netop var blevet overfaldet.

Da jeg kom til James og Barbaras opgang, spurgte jeg stadigt tudende nogle børn, om der var nogen oppe i lejligheden "hos manden, der blev skudt forleden dag". De spurgte, om jeg ikke mente manden, der blev skudt i opgangen overfor i går aftes. Nej, det var i denne opgang, sagde jeg. Men de havde ikke hørt, at nogen var blevet skudt i deres opgang. De boede på anden sal, og James og Barbara boede på femte sal. Jeg gik op i lejligheden, som nu stod tom. Røvere havde allerede plyndret den, og der lå kun lidt papir og småting rundt om på gulvet. Tomheden i lejligheden fik mig til at hulke endnu kraftigere. Der var masser af skudhuller inde i stuevæggen, hvor James havde siddet, men der var kun to henne i døren, som politiet havde sparket op.

Der var tre låse på døren, som overalt i New York samt en tyk jernstang fastgjort i gulvet – en sikkerhedsforanstaltning, politiet selv har foreslået folk at installere for at undgå, at deres døre bliver sprængt af kriminelle. James og Barbara havde været så bange for kriminelle, at de havde sat dobbelt jerngitter for deres vinduer, skønt det var i femte sals højde, og der ingen brandtrappe var udenfor. Nede i baggården lå der en meterhøj dynge af affald, som folk havde smidt ud ad deres vinduer. Her havde James og Barbara levet fra de var 16 år med deres nu fireårige datter.

Efter et par timer dristede jeg mig ud af lejligheden. Jeg havde grædt så meget, at jeg

1974 - Bronx, NY

havde en drønende hovedpine, men hele vejen ind til Manhattan blev gråden ved med at komme i bølger. Da jeg kom til en biograf på Vestsiden, dryssede jeg ind i den uden egentlig at have besluttet mig til det. Det var på det tidspunkt, de sorte film var ved at komme frem for første gang i de sortes historie. Filmen hed Sounder og handlede om en fattig familie i Louisiana i 30'erne. Der var en overvældende kærlighed og sammenhold i familien, men til sidst blev faren hentet af de hvide myndigheder og sendt i arbejdslejr for at have stjålet et stykke kød. Filmen var lavet i Hollywood og romantiserede fattigdommen, og efter adskillige år i arbejdslejr kom faren da også tilbage til familien, for at filmen kunne få en happy ending.

Det var ikke den fattigdom, jeg havde mødt i Syden. De eneste gange, jeg græd under filmen, var, når jeg så ting, der mindede alt for meget om James og Barbara. Jeg drysede derefter over i retning mod Broadway. En gammel sort kone, som jeg havde boet hos i det nordlige Bronx om natten, havde givet mig 10 dollars, for at jeg skulle få mig lidt pænt tøj til begravelsen. Hun havde først ikke stolet på mig og havde brugt flere timer på at ringe til forskellige politistationer for at spørge dem om, hvad meningen var med at sende en agent til hendes hus. Men da hun efter en halv dag havde forvisset sig om, at jeg ikke var politiagent, blev hun så glad, at hun gav mig 10 dollars, og jeg måtte love at komme igen og bo hos hende, og hun ringede til Alaska, for at jeg skulle tale med hendes datter, som boede deroppe. Nu havde jeg stadig lidt penge tilbage og gik i min underlige sindstilstand lige ind i en anden biograf på Broadway og så Farewell, Uncle Tom. Det var en rystende film om slaveriet. Den var lavet af italienere, så den romantiserede ikke slaveriet. Man så, hvordan slaverne blev solgt på auktion, torturredskaberne, som blev brugt, og man så, hvordan mænd blev solgt fra deres kvinder og børn. Det var frygteligt. Hvordan havde alt det dog kunnet få lov til at ske for kun 100 år siden? Nogle steder i filmen var jeg ved at brække mig. Jeg så mig gentagne gange omkring i biografen, da jeg var bange for, at der skulle være sorte derinde, men der var kun to mennesker i hele biografen foruden mig. Da jeg kom udenfor, stod der en ung sort trippende med solbriller på. Jeg stod i lang tid og så ham ind i øjnene og kunne ikke forstå, at han ikke slog mig ned.

I flere dage bagefter var jeg helt ødelagt. Jeg vil aldrig glemme den dag. Den står fuldstændig blank i min dagbog. Der gik et helt år, før jeg tog mig sammen til at opsøge Barbara. Jeg kunne ikke glemme hende. Men da jeg kom til køkkenet på Veteranhospitalet, hvor hun arbejdede, blev en ældre sort kvin-

de sendt ud for at tale med mig. Hun fortalte mig, at hun var Barbaras værge, da Barbara ikke havde været sig selv siden begravelsen. Hun var blevet indesluttet og sagde ikke noget længere. Jeg spurgte hende, hvordan Barbara havde været før James' død. Hun faldt helt hen i tanker et øjeblik og fortalte så med tårer i øjnene om de fire år, hvor James og Barbara havde arbejdet sammen der i køkkenet. De havde altid været muntre, sunget og været til stadig glæde for køkkenpersonalet. De havde vist aldrig meldt sig syge, var altid ankommet sammen og var altid gået sammen efter fyraften. Men hun ville ikke lade mig se Barbara, for Barbara ønskede ikke at se nogen. Der gik derpå endnu et år, hvor jeg sendte et brev til Barbara fra et eller andet sted i Sydstaterne. Jeg gik ud fra, at hun nu var kommet sig over det.

Da jeg igen kom til køkkenet, var det den samme ældre kvinde, der kom ud. Det var, som om tiden slet ikke var gået og at vi blot fortsatte, hvor vi slap. Hun sukkede dybt og så mig ind i øjnene: "Barbara er blevet sindssyg," sagde hun.

Barbara blev ved med at dukke op i mine tanker, hvor som helst jeg rejste. Men en anden hændelse kom til at gøre et lige så stærkt indtryk på mig. Et sted i Florida var en ulykkelig hvid kvinde kravlet op i et vandtårn og stod på kanten for at begå selvmord. Men hun kunne ikke få sig selv til at springe. Det var i et ghettoområde, og der samlede sig straks en større flok mennesker ved foden af tårnet, næsten alle sorte. Politi og brandvæsen var i gang med at overtale kvinden til ikke at springe, mens folkemængden skreg til hende, at hun skulle springe. Jeg begreb det ikke. Jeg råbte alt, hvad jeg kunne: "Hold op, hold op, lad dog den stakkels kvinde leve." Men deres råb tog til i styrke. Det var det værste og mest modbydelige massehysteri, jeg nogensinde havde oplevet. Så pludselig med et slog det mig, at skrigene lød som Barbaras den uforglemmelige morgen. Jeg begyndte at blive svag i benene og styrtede så hovedkuld væk, lige

1974 - Bronx, NY

så hurtigt som i begravelsesforretningen. Om fem år vil jeg prøve at opsøge Barbara igen. Jeg må se hendes ansigt igen en dag!

Sammendrag af breve

John Wideman skrev en novelle inspireret af denne historie, "A Voice Foretold" i sin anmelderroste "All stories are true":

"Fotografen er et stort skib, der krænger, svajer, er ramt af havet, drevet af vanvittige vinde. Han er min leder. En klippe, jeg vil klemme, til blodet løber ud. Han kendte til dette sted, til mordet her. Nu ved jeg det på grund af ham. Beviset findes i hans billeder. Billedbogen/dagbogen, som jeg begyndte at bladre i og derefter ikke kunne slippe, måtte klemme, til blodet løb ud ... Skal jeg tro på, hvad han siger?
At han blaffer nord og syd, øst og vest, på kryds og tværs af landet uden en krone på lommen, og at det på en eller anden måde lykkes ham at spise, finde et sted at sove og købe film til sit kamera. På alle mulige måder. Afhængig af godheden og ondskaben i sine medmennesker. Vagabondering, kalder fotografen det. Som den gamle, forhutlede Ødipus med sine hævede fødder, der vandrer rundt i landet og søger et fristed. Hvor længe har han været på farten? Hans lugt siger år. Et helt livs modning ... Men dette er ikke en historie om ham. Hans Ingmar Bergman-accent, den sorte accentuering, læspen, sludren og dans, som han efterligner i sin tale, sin gang. Det efterligner jeg nu. Hans American Pictures bragte mig hertil. Jeg står bag ham. I gæld til ham."

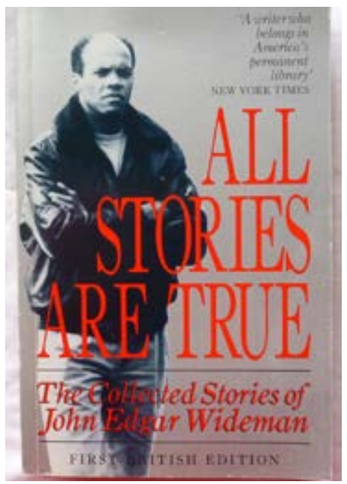

1975 - San Francisco, CA

1973 - Jersey City, NJ med World Trade Center bag ved

Bekæmp undertrykkelse ved at forstå ofrene på begge sider

"You cannot fight an enemy that you do not understand." - Malcolm X

Den dag, hvor jeg blev ét med lidelsen, kunne jeg ikke længere skildre den. Skriget fra mennesket i det lukkede system drukner i et tomrum mod verden udenfor. En hvid politimand, som pryglede en sort kvinde, blev skudt ned i smerte og raseri af en ung mand fra et tag.

Som hævn marcherer nu 5.000 betjente gennem ghettoen i en magtdemonstration for at intimidere de undertrykte. Hver gang en betjent bliver dræbt af sorte, sættes hele kolonimagtens apparat i sving på denne måde.

Men der ligger en dybere tragedie bag disse sørgelige politimord. Den afdøde betjents 26-årige enke kommer, ligesom han selv, fra det fattigste hvide samfundslag. Selv om man ikke kan undskylde deres brutalitet, kan man dog godt forstå den – udbyttede og trådt på, som disse fattige hvide ofte selv har været. Da de stod med så mørke udsigter i tilværelsen, havde de intet andet valg end at slutte sig til de gamle slavefogeders række. Den racisme og indskrænkede tillid til medmennesker, som en fattig, understimuleret opvækst har indpodet dem, forstærkes af deres nervøsitet ved at være besættelsestropper i en kultur, som de ikke tilhører.

1973 - Jersey City, NJ

1975 - San Francisco

1972 - Miami

1975 - San Francisco

Bevar troen på den indre godhed bag den systemiske vold

"The Black Lives Matter movement is not a war against police officers, it is a war against a system of oppression and dehumanization that has plagued this country since its inception." — John Legend

Det er blevet almindeligt at angribe politiet, men vi glemmer, at de i lige så høj grad er ofre for systemet, som de er dets repræsentanter. Vi ser på dem – på deres hårde ansigter og stramme læber – og bliver fortvivlede. Vi konkluderer hurtigt, at de aldrig vil forandre sig. De vil altid være fulde af bitterhed, had og frygt. Men sad de af egen fri vilje foran spejlet og skabte disse ansigter? Eller blev de tvunget til at leve et liv, som havde strammet huden i deres ansigter til en perverteret forvridning af menneskelighed?

Ja, det er svært at skabe et mere retfærdigt samfund. For bare at se muligheden for forandring kræver, at have tilstrækkelig tro på menneskets iboende godhed til at være i stand til i sin hverdag at se ud over de lidelsesmønstre, som lammer os overalt. Vores pligt er at ændre dette system af fælles ophobet smerte, så mennesket kan blive fuldt menneskeligt over hele verden. Kun derved kan vi også redde jordkloden fra den værste af alle vore undertrykkelser: ødelæggelsen af miljøet, klimaet og vores børns fremtid. Jeg ved, at jeg ikke kunne have overlevet blandt alle disse (vid)underlige mennesker i Amerika, hvis jeg ikke havde haft en stærk tro på det bedste i mennesket. Hvis ikke ville det værste i mennesket have fået overhånd, og jeg ville være blevet udslettet.

1972 - Miami Beach, FL

1973 - Jersey City, NJ

1972 - Miami Beach, FL

1971 - NYC

1971 - NYC

De overlevende i Attica: (Foto: New York State Police)

1971 - Brooklyn, NY - begravelse af Attica ofrene

1971 - Brooklyn, NY

Muligvis sort baggrund på venstre side

Om at finde menneskelighed midt i had og undertrykkelse

"We have to dismantle the architecture of oppression. We have to dismantle the systems of oppression. We have to dismantle the mindsets of oppression." - Kimberlé Crenshaw

"We are capable of moving beyond the legacy of pain and building a world where all life is sacred." - bell hooks

Min rejse har lært mig, at jeg ikke længere kan hade nogen enkeltperson, gruppe eller samfundsklasse – selv ikke de værste udbyttere. Hvis jeg sagde, at jeg hadede Rockefeller-familien, ville jeg ganske enkelt ikke være ærlig. Det er ganske vist sandt, at Nelson Rockefeller beordrede massakren i Attica og myrdede 10 fangevogtere og 33 indsatte, som blot krævede fængselsreformer og menneskelig behandling. Men selv om jeg var til deres massebegravelse og hørte de bevæbnede sorte pantere med geværer i kirken råbe "Død over Rockefeller, sæt de rige i fængsel og befri de fattige", selv om jeg kendte flere af deres pårørende blandt de grædende enker, og selv om jeg endnu engang så blodets farve i det afroamerikanske flag – ja, så er jeg ikke i stand til at hade Rockefeller.

For jeg ved, at bag den rolle, han blev opdraget til at spille og tro på inden for systemet, gemmer der sig et menneske, som under andre forhold ikke ville være blevet morder i et desperat forsøg på at holde ghettoens indespærrede nede. Hvis vi forstår, at underklassen myrder og røver på grund af sit miljø, må vi logisk nok også erkende, at overklassen i sine handlinger, holdninger og traditioner er slavebundet af sit miljø. Jo mere jeg lod mig hjernevaske ind i overklassen, des mere begyndte dens handlinger at virke forståelige.

1974 - Attica fængslet, NY

1971 - NYC

1991 - Washington, DC

1985 - NYC

Kun kærlighed kan besejre had

"Love is an endless act of forgiveness. Forgiveness is me giving up the right to hurt you for hurting me." – Beyoncé

"We can't expect the world to change if we don't change ourselves." - Solange Knowles

Jeg ville være uærlig, hvis jeg forsøgte at skjule det faktum, at jeg er kommet til at holde af menneskene i USA's herskende klasse. Når jeg fordømmer overklassen, er det i virkeligheden en fordømmelse af det system i os, som skaber vores stigende ulighed, og som lærer sine medlemmer at røve og myrde – ikke blot i USA, men især i den tredje verden; et system så stærkt og umenneskeligt, at det ikke ændres ved blot at angribe dets symboler. Hvis jeg havde hadet Rockefellerne som symboler, ville jeg havde nægtet dem den menneskelige varme og gæstfrihed, som de havde vist mig som vagabond under betingelser, der ikke var dikteret af systemet.

Jo længere jeg gik som vagabond i dette system, des mere tabte jeg lysten til nogensinde igen at blive en del af det. Overalt havde systemet givet mennesket et falsk ansigt. Jo tydeligere disse uhyggelige masker tegnede sig for mig, des stærkere trang fik jeg til at trænge ind bag dem og se ud gennem deres snævre øjensprækker. Det var aldrig noget kønt syn – kun had, frygt og mistillid. Jeg havde intet ønske om at blive en del af dette had.

Jeg lærte, at det er meget lettere for mennesker at fordømme og hade end at forstå.

For had er baseret på forenklede ensidige betragtninger, og de fleste mennesker er så opslugt af smerten ved ikke at kunne leve op til normerne i deres miljø, at det er lettere for dem at reducere virkeligheden til symboler end at prøve at forstå den. Det er langt lettere, når man læser en bog som denne at hade de hvide end at prøve at forstå os, for på den måde undgår vi at bekæmpe den del af systemet, som er at finde i os selv. Først når vi erkender, hvordan vi selv er en del af undertrykkelsen, kan vi forstå, fordømme og ændre de kræfter, som dehumaniserer os og gør os alle i bund og grund ulykkelige.

På mine rejser var jeg i stand til at overleve, fordi jeg altid søgte ind til mennesket bag den falske facade. Men overalt bag disse facader så jeg kærlighedens fallit. Jo færre tråde der forbandt mennesker i et sundt samfund, des mere forstenede og uigennemtrængelige virkede de masker, jeg hele tiden måtte trænge igennem for at overleve. Men selv inden for denne undertrykkelse er det muligt at finde mange nuancer af menneskelighed. Selv om kærligheden mellem

1990 - NYC

menneskene er blevet dræbt i dette undertrykkelsens mønster, ved vi alle, at kærligheden kan skyde op gennem stenbroen hvor som helst ... når som helst.

1991 - NYC

You Sure Love to Ball - sang af Marvin Gaye – illustreret – efterfulgt af kirkescener

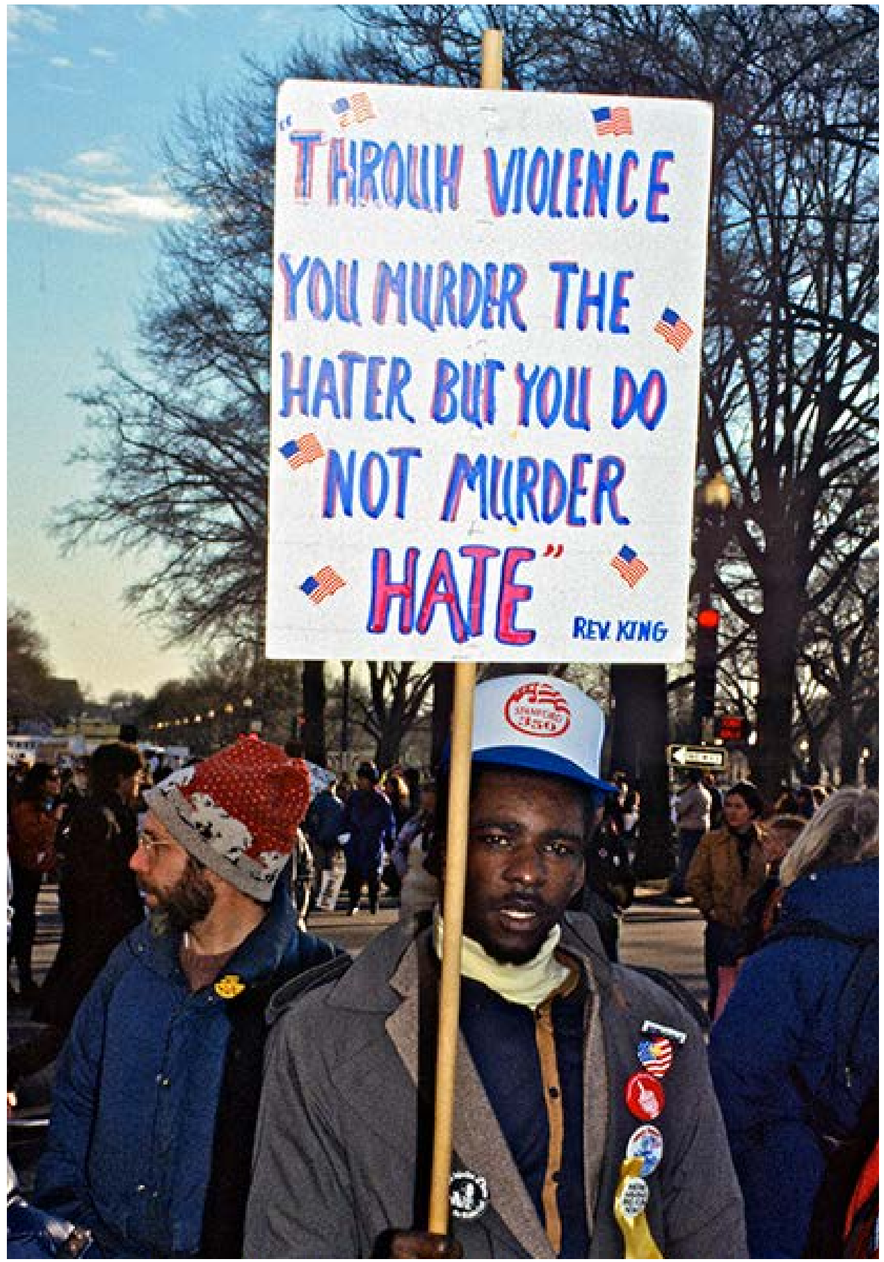

1991 - Washington, DC

1991 - Bullock County, AL

1974 - Jersey City, NJ

1975 - Bullock County, AL

"The most common thing people do not understand is that love is the only sane and satisfactory answer to the problem of human existence." - James Baldwin

"Our lives are like our love, both fierce and tender, a delicate balance between beauty and pain." - bell hooks

"Our love is a hurricane force, a supernova, a force so powerful it bends time and space." - Beyoncé

"Love is the weapon of the future. It is the only armor that will defeat hate and fear." - Tupac Shakur

"Black love is unapologetic, fierce, and resilient. It is a flame that burns bright even in the darkest of times." - Imani Perry

"Black love is not just a feeling, it's a commitment, a fight, a revolution." - Janelle Monae,

1975 - Richmond, VA

1974 - Norfolk, VA

2009 - Gainesville, FL

1973 - Harlem, NY. Det kommunistiske partis vicepræsidentkandidat Jarvis Tyner

1975 - Philadelphia, PA - René Yates med kæreste - se opdateringen om hende

1975 - San Francisco

Ghetto hjerter.....

der hæver sig

over asfalten

i sort kærligheds

triumferende

ånd

1975 - San Francisco

1985 - Harlem, NY

2012 - St. Francisville, LA

"Our love is a tapestry woven with threads of joy, pain, resistance, and triumph." - Ta-Nehisi Coates

1973 - Greensboro, NC

"We are worthy of love, deserving of love, and capable of giving love. Let us celebrate Black love in all its forms."
- Chimamanda Ngozi Adichie

"Black love is a beacon of hope, a testament to the human spirit's capacity for resilience and joy." - Kwame Alexander

1973 - Zebulon, NC. Caroline her blev senere myrdet.

1974 -
Abilene, TX

Tv 1993 - Brooklyn, NY
Th 1985 - Harlem, NY

"Black love is the resistance. It is the act of choosing ourselves, choosing each other, choosing joy and defiance in the face of everything trying to tear us down."
- Yrsa Daley-Ward

"Black love is beautiful, resilient, and complex. It's a love that has endured through centuries of oppression and continues to thrive." - Tressie McMillan Cottom

"Black love is the foundation of our community. It's the fuel that keeps us moving forward." - Beyoncé

"Black love is a refuge. It's a safe space in a world that often feels unsafe." - Cleo Wade

"Black love is a sanctuary. It's a place where we can be our most authentic selves and be loved for who we truly are." - Ijeoma Oluo

"Love recognizes no barriers. It leaps hurdles, jumps fences, penetrates walls to arrive at its destination full of hope." - Maya Angelou

2004 - NYC

1996 - Chicago

1991 - Houston, TX

Nederst 1975 - Philadelphia, PA

1975 - Baumont, TX

Nederst 1978 - Jacksonville, FL

"Black love is a revolution. It is a war cry. It is a victory dance." - Yrsa Daley-Ward

"Love's the only thing that's never wasted. In Black love, we find the freedom to exist without permission." - Frank Ocean

"Love is a revolution. It's what keeps us going, what breaks the chains, what makes us free."
– H.E.R.

"Love is not just a word, it's action. It's protection, it's truth, it's the fire that keeps us alive when everything else tries to burn us down."
- Kendrick Lamar

"Our love is how we survive. Black love is bold, it's soft, it's everything they said we couldn't have — and we love anyway."
– Rihanna

"When I love, I love with my whole being, and that love is not up for negotiation. Black love is sacred, it is mine, and it is powerful."
- Solange Knowles

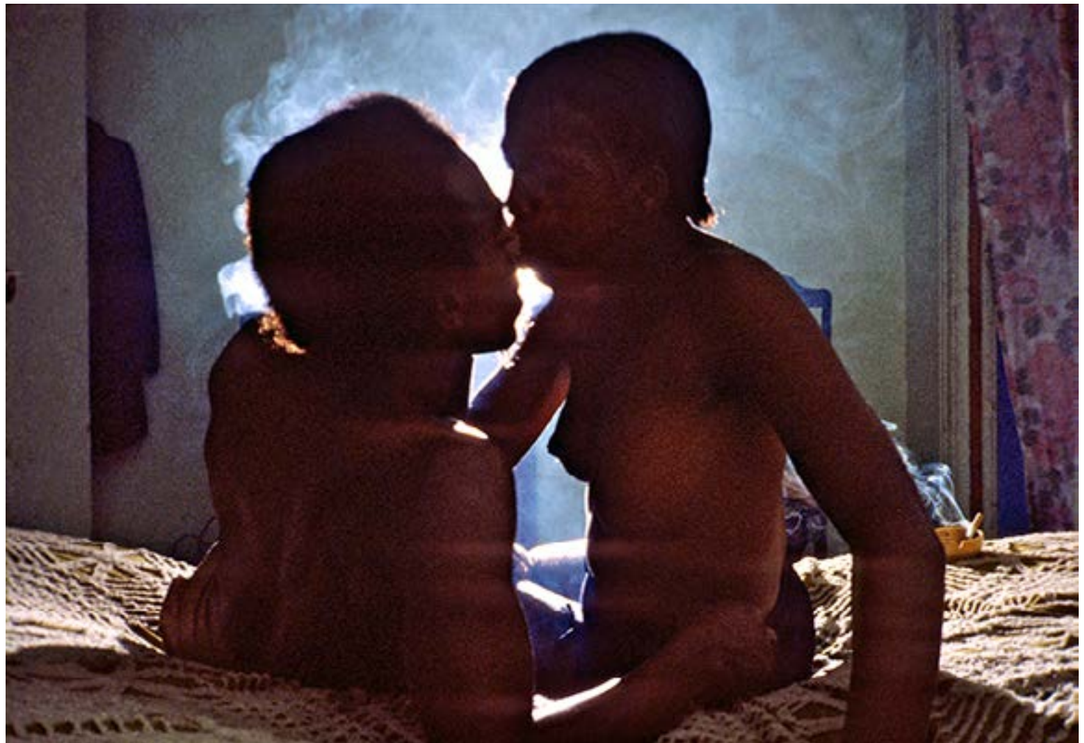

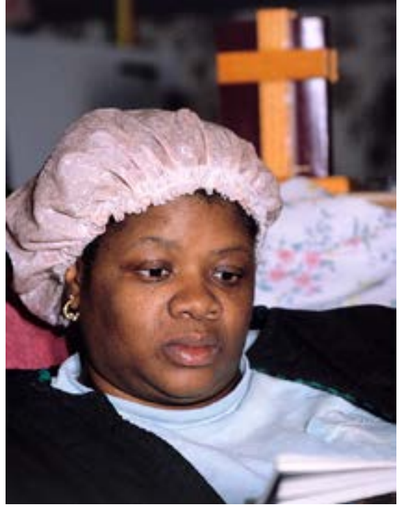

1996 - Tunica, LA - Bibellæser

1973 - Baltimore - Bryllup i butikskirke

"The love of God is the most powerful force in the world." - Sojourner Truth

"Faith is not an avoidance of difficulty but an embrace of grace in the midst of difficulty." - Dr. Bernice King

"Black theology doesn't deny God's love for white people, but it insists that love cannot be blind to oppression." - James Cone

1975 - San Francisco

1975 - San Francisco

1973 - landlig kirke ved Houma, LA

"Faith is the bridge that carries us over when our own two feet won't." - Maya Angelou

"The Negro church in America is the only institution in the world where the Negro is free." - James Baldwin

"The God of the Negro church is a God of the underdog. He is a God who can make a way out of no way." - Toni Morrison

Alle tre 1975 - San Francisco - Fillmore ghetto, butikskirke

1975 - Philadelphia, MS.
Min svigerfar, pastor Jake Rush's hænder.

"Faith is the audacity to hope when hope seems hopeless." - Maya Angelou

"There is no pit so deep that God's love is not deeper still." - Marian Wright Edelman

"Faith is the only thing that can keep you going when you feel like giving up." - Sister Souljah

1975 - Meridian, MS - Shack kirke

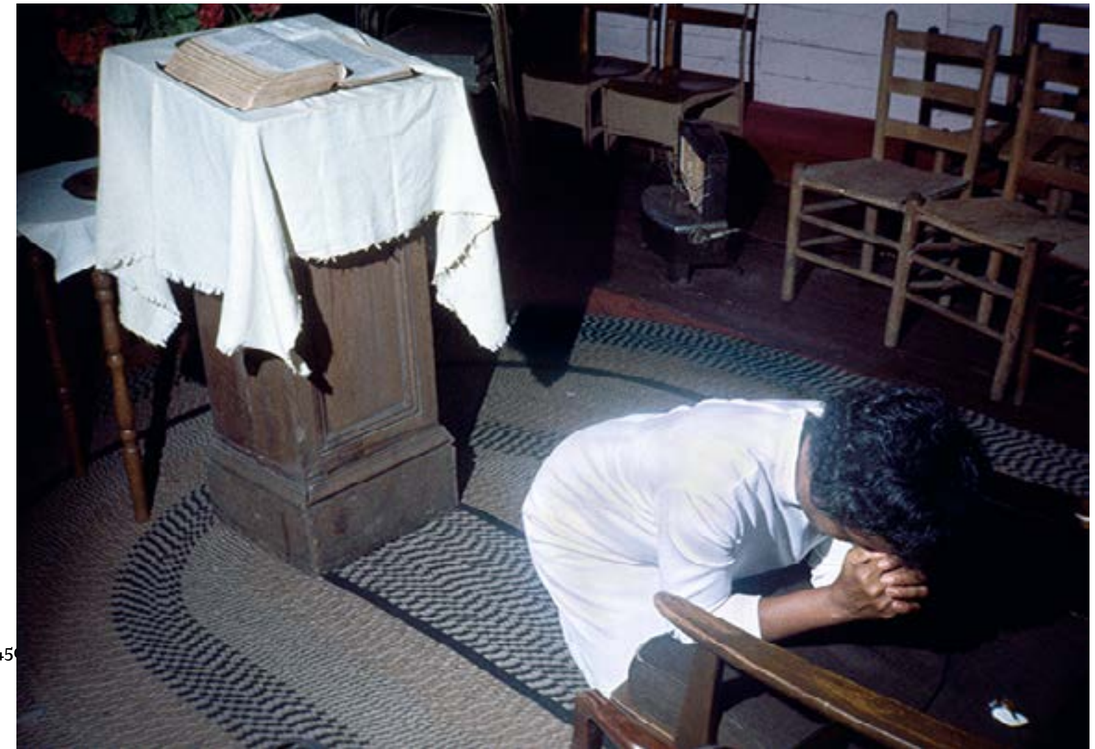

2009 - Harlem, NY - Moske på 116th St

"Islam is not a new religion. It is the same truth that God revealed to all His prophets throughout history. Islam is both a religion and a complete way of life. Muslims follow a religion of peace, mercy, and forgiveness that should not be associated with acts of violence against the innocent."
- Yusuf Islam or Cat Stevens, whom I introduced on stage for a week in The Gaslight.

"Islam has always been part of America. Muslims have enriched our society since our founding. They are as diverse as our nation itself. They are black and white, Latino and Asian, immigrants and American-born, and some of the most distinguished and patriotic among us." — Barack Obama

"I believe in the religion of Islam. I believe in Allah and peace." – Muhammed Ali

2003 – Philadelphia, MS– Påskegudstjeneste i min tidligere svigerfars kirke, pastor Jake Rush

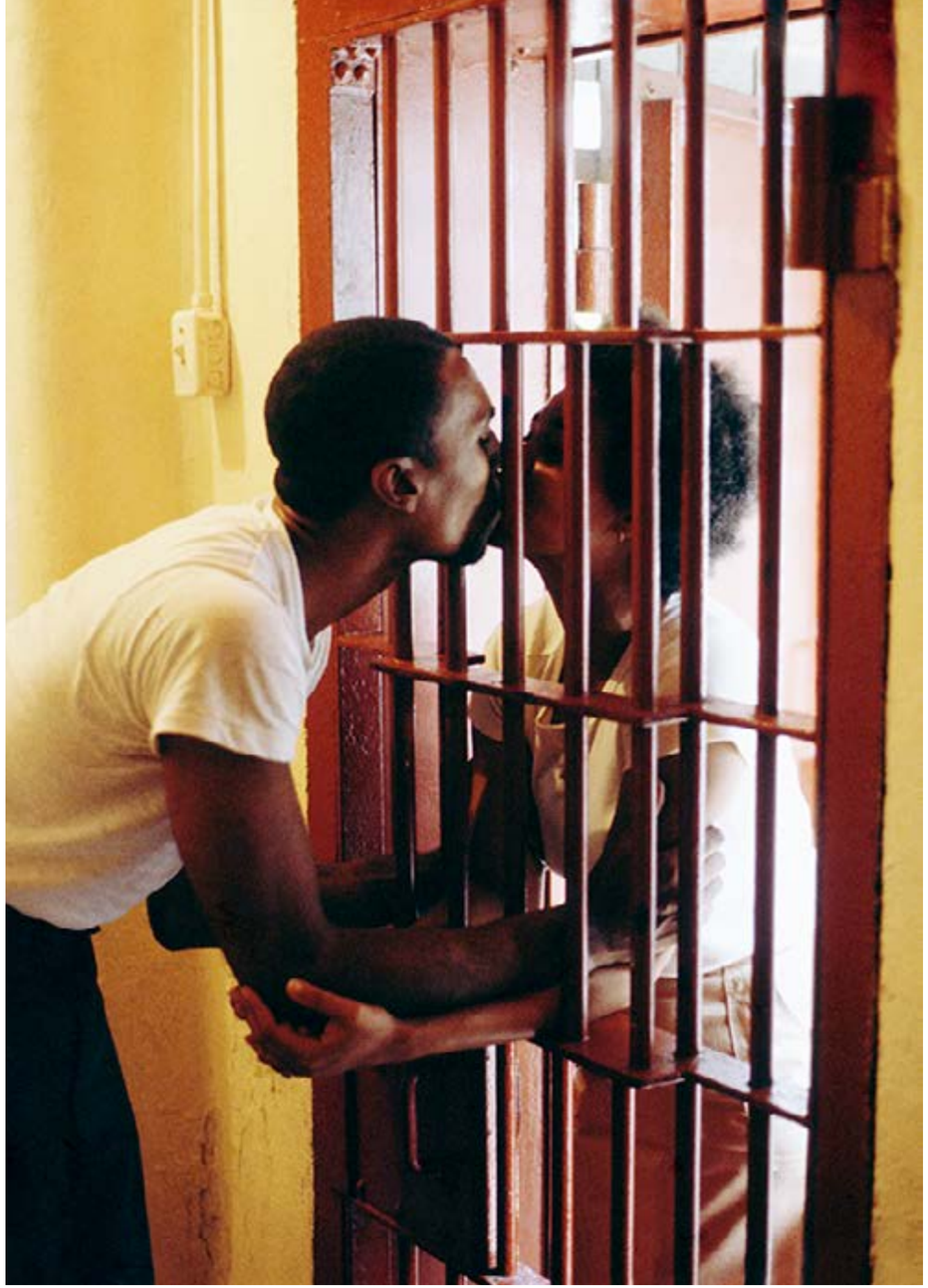

1978 - Washington, GA

Muligvis sort baggrund på venstre side

Ghetto love

"Love takes off the masks we fear we cannot live without and know we cannot live within." - James Baldwin

"There is no love like ghetto love"

Efter fire års vagabondering i ghettoen endte jeg med at blive gift med den. Annie er den eneste kvinde, jeg mindes at have taget et initiativ overfor. Som hun sad der i en restaurant i New York – uimodståeligt smuk – var det åbenlyst fra vores første blikke, at vi havde brug for hinanden. Hun kendte ikke nogen efter lige at være vendt tilbage efter ti års eksil i England for at gå til sin mors begravelse, og jeg var i en af mine deprimerede vagabondperioder. Vi var begge præstebørn og havde på forskellig måde gjort oprør mod denne baggrund. Hun var dybt grebet af mine billeder og ønskede at hjælpe mig med at publicere dem. Hun havde en stærk interesse for litteratur og en langt større intellektuel horisont end jeg, så jeg blev snart meget afhængig af hende til at få brikkerne i mit puslespil til at falde på plads.

Annie havde i høj grad i sin landflygtighed befriet sig selv for den herre- slave-mentalitet, som gør ægteskab næsten uudholdeligt for de få uheldige amerikanere, som forelsker sig på tværs af det lukkede systems realiteter. Blandede ægteskaber er nemlig i allerhøjeste grad en undergravende handling. Selv liberale hvide famler efter svar, når spørgsmålet kommer: "Hvad vil du sige til, at din datter gifter sig med "en af dem?" Typiske racister startede i reglen samtalen med: "Jeg er ligeglad med, om folk er hvide, sorte, lilla eller grønne ..." Ti sætninger senere viste de sig at være svorne fjender af blandede ægteskaber. Alligevel blev der indgået masser af blandede ægteskaber mellem hvide og sorte tjenestefolk, indtil det blev forbudt i 1691. Før reduktionen af de sorte til slaver var det fattige hvide had til dem også ukendt. De færreste steder – selv ikke i tidligere slavelande som Cuba og Brasilien – er der noget, der minder om amerikanernes fanatiske modstand imod blandede ægteskaber. Skønt jeg kommer fra et konservativt landområde, mindes jeg ikke at have hørt en eneste negativ bemærkning i min barndom om blandede ægteskaber med afrikanske studerende. Men i Amerika kan ingen ægteskaber mellem racerne betragtes som blot en naturlig forening. I Hollywood ville sorte promotorer investere en masse penge i at slå mit lysbilledshow stort op, men først ønskede de, at jeg skulle tage afsnittet om min kone ud: "Det ødelægger dit budskab og får dig til at ligne enhver anden liberal." Mange sorte og liberale vil af samme grund falde fra i dette afsnit. En sort kvinde var rasende efter at have set mit lysbilledshow med adskillige billeder af nøgne sorte kvinder. "Er du ikke klar over, hvor uansvarlig du har været ved at have haft forhold til disse mentalt forstyrrede kvinder" (uvidende som hun var om min danske kultur, hvor nøgenhed dengang blev dyrket i høj grad: familiestrande og byparker i indre by er fyldt med nøgne kvinder, få minutter efter at solen er brudt frem). "Er du ikke klar over, at vores udstødelse gør os alle mentalt syge?" Hun ramte hovedet på sømmet: Hvordan kan jeg gribe ind som neutral i herre- slave-samfundet uden at blive en del af problemet? Og dog begik hun samme fejl som de fleste amerikanere ved automatisk at antage, at et nøgenbillede af en kvinde er lig med et seksuelt forhold til hende.

Hun behøver ikke rigtig at bekymre sig, for i modsætning til det, jeg fandt blandt sorte kvinder i det meste af Afrika, har den sorte amerikanske kvinde udviklet stærke forsvarsmekanismer mod den hvide mand som reaktion på århundreders misbrug. Skønt jeg tilbragte det meste af min tid i det sorte samfund, var mere end 90 procent af de kvinder, som inviterede mig til at dele deres seng, hvide. Men mistanken om den hvide, mandlige, seksuelle udbytter hang naturligvis altid over mig på min rejse. Når jeg gik rundt i ghettoer om natten i det dybe Syden, spurgte unge mænd mig: "Sir, skal jeg skaffe dig en kvinde?"

Jeg er ret overbevist om, at de færreste kvinder ville have tilbudt mig deres gæstfrihed, hvis de ikke havde fornemmet den ikke-aggressive komponent i mig. Da jeg altid så min vagabondering som en passiv rolle og derfor hverken undgik eller indledte seksuelle relationer, synes jeg, at det er interessant at analysere, hvad der rent faktisk skete, når jeg fik nære forhold til kvinder. Hvis vi svingede godt sammen, kom hvide kvinder efter nogle dage med seksuelle tilnærmelser. Men selv når vi blev mere intime og omfavnede hinanden, skete der i reglen ikke mere med den sorte underklassekvinde, især ikke i Sydstaterne. Det var, som om et eller andet gik i baglås for os – en fælles erkendelse af, at dette var for stor en historisk byld at stikke hul på. Hun kunne ikke undgå bevidst eller ubevidst at signalere, at dette var et forhold mellem en fri og en ufri person, hvilket øjeblikkeligt gav mig følelsen af at være blot endnu en i rækken af hvide seksuelle udbyttere. De fleste af mine seksuelle og langvarige forhold til sorte kvinder var derfor med kvinder fra middelklassen og Vestindien, som, selv om de var mere konservative end de hvide kvinder og kvinder fra underklassen, jeg mødte, ikke desto mindre i højere grad havde frigjort sig fra denne fortsatte form for slaveri. Nogle amerikanere vil sige, at hvis man er klar over, at visse mennesker lever i undertrykkelse, bør man som privilegeret hvid ikke bringe sig selv ind i sådanne intime situationer, hvor der kan opstå et seksuelt forhold. Men slaveri er jo netop et resultat af, at man ikke frit omgås en gruppe som ligeværdige, hvorved man ghettoiserer og forkrøbler den.

Annie var en af mine undtagelser med

1974 - Vores bryllup i City Hall, NY (med Sydafrikas konsuls baby)

1975 - Annie i Tenderloin ghettoen, San Francisco

underklassen. For skønt hun på overfladen virkede meget "middelklasseagtig" efter sit lange engelske ophold, var hun i sit grundsyn præget af sin underklasseopvækst. Et sådant forhold kunne sikkert godt være kommet til at fungere med lang tids kærlighed, tillid og anstrengelse fra begge partnere, men på grund af min racisme, sexisme og, fremfor alt, den ikke-seende "uskyldighed", som altid vil være den herskende klasses ultimative privilegium, var dette ikke, hvad der kom til at ske. I stedet blev det et så smertefuldt knusende nederlag for mig, at jeg f.eks. ikke kunne forene det med min oprindelige bog. Helt fra begyndelsen gik det galt. Vi blev gift fredag den 13. september uden noget sted at bo.

En tjenestepige lod os tilbringe hvedebrødsdagene i den sydafrikanske konsuls luksuslejlighed, da han var blevet kaldt hjem af sit apartheidregime. Senere endte vi i det værste område af ghettoen i San Francisco. Vi havde næppe betalt den første måneds husleje, før hele Annies opsparing blev stjålet. Vi boede på femte sal i en bygning udelukkende med prostituerede, narkomaner, socialhjælpsmødre og menneskelige vrag. Annie havde ikke boet i ghettokulturen siden sin barndom, og det var et forfærdeligt chok for hende at havne her igen. I kraft af hendes udseende og stedet, vi boede, blev hun ustandseligt forulempet af alfonser og hustlere, som forsøgte at rekruttere hende. Mens jeg boede nogle dage hos Margo St. James (leder af de prostitueredes fagforening), blev Annie kidnappet af en prostitutionsring, som med pistoler tvang hende til at klæde sig nøgen, mens de spillede russisk roulette med hende for at "knække og dressere" hende. Om natten lykkedes det hende at flygte gennem et badeværelsesvindue ud på gaden uden tøj på. Da jeg kom hjem, lå hun opløst i tårer og smerte.

Angrebene fra alfonserne fortsatte, og det hele blev ikke bedre af, at jeg var hvid. En dag smed en alfons hånligt en håndfuld penge efter Annie i bussen. Af gammel vagabondvane samlede jeg dem op. Annie blev rasende på mig og ville ikke tale med mig i en uge. Der var vold og skrig og afsindig smerte i ejendommen dag og nat. Adskillige gange i begyndelsen forsøgte jeg at gribe ind mellem alfonser og deres "horer", som de bankede sønder og sammen. Der var også en pyroman. Næsten hver nat i de første måneder blev vi vækket af brandalarmen og så flammerne slå ud fra de tilstødende lejligheder. Vi var forberedte og havde alting pakket hele tiden. Det første, jeg ville snuppe, var en kuffert med alle de tusinder af lysbilleder til denne bog. En nat, da vi alle stod halvnøgne i nattøj på gaden, bad jeg Annie om at holde øje med kufferten, mens jeg fotograferede branden, men hun hørte mig ikke i larmen, og da vi kom tilbage op i lejligheden, havde vi glemt kufferten nede på gaden. Jeg for ned på gaden og fandt kufferten stående der stadigvæk. Alle i bygningen kaldte det for et sandt mirakel, da ingen nogensinde havde set nogen værdigenstand efterladt på gaden i blot et øjeblik uden at den var blevet hugget.

Det psykologiske pres var i begyndelsen værre for Annie end for mig. Vi forsøgte at få socialhjælp for at kunne flytte, men fik blot 7 dollars. Næsten hver nat lå hun og græd fortvivlet. I de første måneder, da jeg stadig havde lidt psykisk overskud tilbage, forsøgte jeg at trænge ind i hendes verden, som så åbenlyst var smuldret for hende.

Som mange af mine andre forhold i Amerika, var også dette et resultat af vold. Vi havde mødt hinanden som følge af mordet på hendes mor; og få måneder senere blev hendes stedfar fundet vaklende ned ad gaden, dødeligt såret af en kniv. Et rystende mønster fra hendes barndom begyndte at tone frem for mig i disse tårevædede nætter. Da hendes mor som 16-årig havde født Annie og hendes tvillingesøster, blev det set som så stor en synd i præstens familie, at moren og søsteren blev sendt op til Nordstaterne og Annie ned til en tante i Biloxi, Mississippi. Det eneste, Annie husker fra de første fire år, er den fordrukne tante, som altid lå i sin shack, mens Annie sad alene udenfor i sandet. En dag var hun ved at blive kvalt i et kyllingeben og kæmpede desperat og alene. Ingen kom for at hjælpe hende.

Bedsteforældrene opdagede forsømmelsen og tog hende med tilbage til Philadelphia, Mississippi, hvor hun fik en streng fundamentalistisk opdragelse. Hun blev straffet, hvis hun legede eller dansede eller bare viste den mindste form for glæde. Ofte blev hun i udhuset hængt op i læderstrimler bundet om håndleddene og pisket sønder og sammen. På vej hjem fra skole var der næsten

Annie taler i dansk tv i 1977 om den Jim Crow-segregation, hun voksede op med

1975 - Annie i Tenderloin ghettoen i San Francisco i vores mest deprimerende periode

1975- Philadelphia MS - Da jeg boede hos Annies ondskabsfulde, men pietistiske bedsteforældre

1975- Skilt på hwy 19 til Phil. MS hvor de tre borgerretsforkæmpere blev myrdet af KKK

daglig stenkastning mellem sorte og hvide børn. En dag pudsede de hvide børn schæferhunde på dem, og Annie blev alvorligt bidt. To af disse børn tilsluttede sig senere Ku Klux Klan, og en af dem, Billy Wayne Posey fra Annies gade, var en af dem, som senere myrdede de tre borgerretsforkæmpere i 1964.

Efter denne Klan-vold, med parader af brændende kors gennem gaden, flygtede hun op til Norden og gik senere i landflygtighed. Da hun havde været den første sorte til at bruge biblioteket i byen, turde hun aldrig vende tilbage til den. Jo mere hun afslørede i disse tårefyldte nætter, des mere chokeret blev jeg. Hun var utrolig følsom, og en nat husker jeg, at hun græd ved tanken om "den hvide sammensværgelse", som havde holdt hende og de andre sorte skolebørn uvidende om mordet på seks millioner jøder. Uden tvivl ville hun have grædt endnu mere hvis hun havde vidst at nazisterne direkte baserede 30'ernes jødelove på de amerikanske Jim Crow-racelove for at kunne stigmatisere ellers velfungerende jøder i befolkningens øjne ved at ulovliggøre endogani og med one-drop-blodreglen gøre dem til en lavere uren "race".

2004 - Phil. MS - Genbesøg hos Annies familie gennem hele mit liv.

1975 - San Francisco - Hvorend Annie færdedes læste hun altid bøger

Omsider lykkedes det Annie at få et job som kontorvikar i Bygningsdirektoratet, hvor hun tog sig af regninger fra byggefirmaerne. Hun skabte stor opstandelse ved at opdage det ene tilfælde af svindel og bedrageri efter det andet. Med sin usædvanlige klæbehjerne kunne hun påvise, hvordan byggefirmaerne måneder før havde sendt regninger for samme job, bare i anden ordlyd. I årevis havde disse mafiosi flået byen. Igen og igen kom hun hjem og fortalte mig, hvordan hun netop havde sparet byen for flere hundrede tusinde dollars. Da hendes arbejde sluttede, sagde hendes jødiske chef til hende, at hun selv kunne skrive lige den anbefaling, hun ønskede: han ville skrive under på den. Men vi havde stadig ingen penge, og det var som om denne korrupte atmosfære hjalp til yderligere at nedbryde vores moral. Når de rige stjæler, hvorfor sku' vi så ikke? Da vi en dag fandt en pung med 80 dollars i opgangen, tog det os lang tid at beslutte at give den tilbage til ejeren – en mor på socialhjælp. Da hun åbnede døren, snubbede hun pungen uden et ord, med et hånligt blik som for at sige: "I må være tåber at prøve på at være bedre end andre her." Fra det øjeblik gled alting i en mere og mere kriminel retning. Det havde været idéen at jeg skulle bruge tiden til at skrive en bog. Annie og andre mente, at jeg burde skrive om mine ghettooplevelser med en udlændings øjne. I starten sad jeg dag efter dag foran papiret, men det var umuligt for mig i denne voldelige og nervøse atmosfære at få et ord nedfældet.

Gradvist mistede vi begge selvtilliden, og jeg opgav. Jo mindre overskud vi havde, jo mindre håb, des mere voldelig blev atmosfæren imellem os. Lidt efter lidt begyndte Annie at drikke som reaktion på min stigende ufølsomhed. Hun begyndte at skælde mig ud for blot at være en naiv liberal. Disse endeløse nætter er mere end noget andet skyld i angrebene på de frisindede (og mig selv) i denne bog. For første gang på min rejse begyndte jeg at miste min tillid til de sorte, begyndte at dømme dem på deres nuværende adfærd frem for deres potentiale. Jeg var

Annie taler om at vokse op med KKK-terroren til min første version af showet i 1976, da jeg endnu ikke havde fotograferet et klan-møde. Sorte Hollywood-promotorer, der ville sætte showet op i 76 større byer, ville have afsnittet fjernet, fordi "det virker for liberalt at have en sort kone".

2004 - Phil, MS - Jeg boede normalt hos Annies fætte Willy Rush th. da han altid drak og var sjov - indtil han "fandt Gud". Annies nevø foran er bandemedlem og i gang med en narkohandel på sin mobil.

begyndt at blive amerikaniseret, var blevet et offer for herre- slave-mentaliteten. Jo mere jeg mistede denne tillid til mennesker (og min egen fremtid), des mere opfyldt blev jeg af had og raseri. For at undgå den uudholdelige atmosfære sammen med Annie, begyndte jeg at tilbringe det meste af min tid på gaden. Jo mere magtesløs, jeg følte mig, jo mere dystre mine udsigter blev, des mere mistede hun troen på mig. En nat råbte hun: "Du kan ikke engang forsørge mig! Hører du, din blåøjede nigger, forsørge!" Hvad værre var, skønt jeg ustandseligt prøvede at få arbejde, begyndte jeg at bebrejde mig selv. Jeg bestilte ikke andet end at stå i kø. Om morgenen sad og lå jeg i kø i blodbanken for at få fem dollars. Hver dag i otte måneder stod jeg fra kl. 11 i en timelang suppekø, og om aftenen fik jeg tit mad i en kirke. Resten af dagen stod jeg i kø for at få arbejde, hvilket var umuligt, da jeg var ufaglært. Hvis jeg mødte kl. 4 om morgenen, lykkedes det mig somme tider at blive ansat for en dag til at uddele reklamer i de rige forstæder for to dollars i timen.

Efter en tid gav jeg op og tilbragte mere og mere tid med de kriminelle på gaden. Jeg blev aldrig involveret i nogen alvorlige kriminelle handlinger, men det begyndte tydeligvis at glide i den retning. Da en fyr en aften rystet fortalte mig, at hans bror netop var blevet skudt i Chicago, sagde jeg blot koldt: "Hvilken kaliber pistol?" Først bagefter gik det op for mig, hvor dybt jeg var sunket. I den tid, jeg boede sammen med Annie, var otte mennesker blevet myrdet i vores blok, flere af dem bekendte. Theresa, som i sin kaffebar så ofte havde givet mig gratis mad, blev myrdet en dag af en kunde, som ikke kunne betale sin regning på halvanden dollars. Ofte var væggene i vores opgang oversmurt med blod. Når jeg kom hjem sent på natten, lå Annie tit i en tåge af tårer og druk. Jeg var efterhånden næsten ligeglad. Af angst for de ødelæggende skænderier, turde jeg til sidst ikke komme hjem, før hun sov. Vores sexliv, som alt andet, gik i opløsning.

Til sidst nærede jeg et sådant had mod både hvide og sorte omkring mig, at jeg blev angst for mig selv. En nat, da Annie havde drukket, blev jeg så desperat, at jeg langede ud efter hende i mørket. Næste morgen havde hun et blåt øje, sådan som alle andre i bygningen havde haft. Da jeg aldrig før havde lagt hånd på et menneske, var jeg rystet. Jeg fik en pludselig angst for, at jeg ville ende med at slå hende ihjel en dag. Den eneste måde, jeg kunne bryde ud af ghettoiseringen på, var at flygte. Det lykkedes os at få et lille værelse til Annie uden for ghettoen.

1975- San Diego. Annie med mit skilt "Touring USA from Denmark" får bøde for at blaffe.

1976- København. Annie indrammer mine 15.000 billeder inden mit første foredrag

Derefter styrede jeg lige mod landevejen. Landevejen, vidste jeg, betød tryghed og sikkerhed, helbredelse og frihed.

I fem år havde jeg levet et eskapistisk privilegeret vagabondliv i ghettoer uden at blive berørt. Men da jeg blev en del af ghettoen, blev jeg ødelagt på mindre end et år. Jeg var kommet til at hade sorte, havde mistet min tillid til alt og alle, og havde set mine værste sider tage styringen over mig. En af disse sider var en stigende selviskhed og pågående selvhævdelse i forholdet til kvinder. Det var ikke nogen tilfældighed, at jeg straks kom ind i en periode med et iøjnefaldende forbrug af "girls" sammen med min ven Tony i North Carolina. Jeg havde ikke længere nogen hæmninger. Og dog var jeg ikke just den fødte forfører. Gang på gang hviskede Tony til mig: "Hey, why don't you make a move?" og gang på gang endte han med at måtte køre min date hjem før tiden. Hver nat var der forstyrrende momenter. En aften kunne jeg ikke komme hjem med min date på grund skyderi i gaden. En anden aften var vi alle kørt til Chapel Hill for at se Earth, Wind and Fire, og jeg benyttede mit hvide privilegium til at snyde mig gratis ind, da jeg aldrig havde penge. Dette irriterede Bob, som kørte bilen, i den grad, at han på vejen hjem pludselig standsede og sagde: "Hey, man, you gotta get out, understand?" Eftersom Bob var dobbeltmorder og havde dræbt både sin kone og hendes elsker, vidste alle, at han kogte indvendig, og gjorde ingen forsøg på at lægge sig imellem. Så jeg måtte midt i intetheden stige ud i den frostkolde nat.

Et vigtigt redskab i "dating" er bilen. Da jeg ikke kunne tage mine dates på en køretur, inviterede jeg dem i stedet på det, jeg elskede mest i verden: blafning. Det var disse ture, mere end noget andet, som begyndte at gøre mig bevidst om min sexisme. Jeg havde levet med sorte så ofte, at jeg knapt nok ænsede, at jeg var "on the wrong side of the tracks," men at blaffe med en sort kvinde ryster hurtigt én på plads igen. I særdeleshed når man er så uvidende, som jeg stadig var, om "herre-slave-forholdet" mellem mænd og kvinder. Da jeg var vant til som vagabond at skulle underholde chaufføren, sad jeg foran for at konversere, hvis det var en kvinde eller en homoseksuel mand, mens jeg fik kvinden til at sidde foran, hvis det var heteroseksuelle mænd. Reaktionerne fra de mandlige hvide chauffører var rystende. Hvis de ikke slog sig til tåls med psykologisk tortur af kvinderne, brugte de direkte fysiske overgreb. De fleste af dem, der blaffede med mig i den tid, var pænt klædte døtre af det sorte bourgeoisi, der havde den uddannelse og tillid til omgivelserne, som gjorde, at de i modsætning til ghettokvinder overhovedet turde at tage på en sådan tur med en hvid. Ikke desto mindre blev de slet og ret betragtet som let seksuelt bytte eller endog ludere. Flere gange forsøgte liderlige chauffører at skubbe mig ud med vold. For nogle af disse kvinder var det deres første chance for at se deres land. De fleste nåede ikke engang til statsgrænsen. En enkelt klarede 6.000 km gennem Canada og Grand Canyon – og brød derefter sammen i et hysterisk anfald, der nær fik os begge arresteret. Disse oplevelser ødelagde selv de mest seriøse af mine eventyr med dates.

Jeg var stadig helt ude af balance efter min ghettoisering og følte, at jeg havde brug for at komme på fode igen i en rolig familieatmosfære. Efter at have boet i et par hvide hjem søgte jeg tilbage til det mest harmoniske og stabile ægtepar, jeg kendte i ghettoen: Leon og Cheryl i Augusta, Georgia. Deres kærlighed og hengivenhed for hinanden havde været så berigende og smittende, at jeg ofte havde tænkt på dem i perioden med min egen mislykkede ghettokærlighed. De var for mig et lysende bevis på, at ægte ghettokærlighed kan trives. Mens jeg havde boet i deres hjem, havde jeg haft den ro og støtte, der gjorde det muligt for mig dag ud og dag ind at tage ud at blaffe og efterforske fattigdommen i området. Men da jeg kom til deres hus, mærkede jeg straks, at noget var forandret. Leon bød mig ind, men han var ikke glad. Han virkede, som om han var i trance, da han fortalte, at hans kone var død af en sygdom, som var helbredelig, men som de ikke havde haft penge til at få under ordentlig behandling, før det var for sent. Han var aldrig kommet sig over tabet og gik ikke uden for sit hus, som lå lige ved siden af det medicinske fakultet i Augusta. Dagen igennem sad han på det blå ryatæppe foran sit

1978 - Købmagergade 43. Annie tilsluttede sig de andre Amerikanere i vores kollektiv. Tony Harris for bordenden

1974- Augusta, GA. Leon og Cheryl i deres lykkelige tid sammen

lille stereoanlæg, som var det et alter, og lyttede til musik, mens han stirrede på et billede af Cheryl ovenover. Nogle dage sang han kærlighedssange med hendes navn i. En gang imellem råbte han ud i lokalet: "Jeg vil ha' dig. Jeg må holde om dig. Jeg må være sammen med dig igen ... Vi må forenes, blive ét ... Jeg ønsker at dø ... dø ..."

Aldrig havde jeg set en mands kærlighed for en kvinde så stærk. Højst en gang om dagen vendte han sig om og sagde noget til mig, og da kun for at fortælle mig, hvor højt han ønskede at være sammen med Cheryl i himlen. Undertiden, når han stirrede direkte på mig med dette tomme blik, som om jeg ikke var der, fyldtes mine øjne med tårer. Jeg følte en dyb forståelse for ham, og dog kunne jeg ikke udtrykke den. Om aftenen lå han i sit værelse. Hans mor og en anden kvinde bragte os varm mad i de to uger, jeg boede der. Denne deprimerende oplevelse kastede mig ud i dyb selvransagelse. Jeg var fast besluttet på at tage tilbage til Annie, og senere tog hun med mig til Danmark. Men vores forhold havde lidt for meget, så efter et stykke tid blev vi separerede. Vi opnåede et godt samarbejde, og hun hjalp med at oversætte og at udvælge musikken til showet, som denne bog er baseret på.

Tre år senere rejste jeg rundt i USA for at vise showet til alle de venner, som havde gjort det mulig. En af dem var naturligvis Leon, som havde hjulpet mig så meget og var en af dem, jeg havde tænkt på at invitere over for at køre showet i Europa. Men da jeg kom til hans trådnetsdør med bogen under armen, besvarede en fremmed kvinde min banken. Nej, Leon boede der ikke længere. Han var blevet skudt for tre år siden – af en hvid mand. Hele eftermiddagen viste hans mor mig fotoalbummet med billeder af Leon og Cheryl og fortalte mig tårevædet om deres tre lykkelige år sammen.

Vi sad og hulkede i hinandens arme på verandaen. Jeg ved, at Leon og Cheryl er forenede igen. Der er ingen kærlighed som ghettokærlighed.

Annie boede siden sammen med Vibeke (min kone i dag) og mig i vores Amerikanske Billeder-kollektiv i Købmagergade i København. Tony Harris (omtalt i denne historie) sluttede sig også til os og rejste med os rundt i Afrika for at finde projekter, som vi kunne støtte med pengene fra Amerikanske Billeder. Denne historie blev skrevet med samtykke og hjælp af min ekskone på hospitalet. Annie Holdt døde i 2002 efter lang tids sygdom.

1978- Augusta, GA. Leons mor med begravelsesbillederne efter hans mord

Fæstning Amerika: Fra fristed til belejring

"I wake up every morning in America and I am under siege." - Assata Shakur, hun var Black Panther, derefter dømt morder i Black Liberation Army

Et samfund, hvor kærligheden og den gensidige samhørighed er blevet dræbt (selv overfor familiens egne som i nutidens polariserede Amerika), er ikke noget smukt syn. Selv kirken undflyer den kristne sociale etik og forråder de udstødte. At disse derpå forråder kirken, kan ikke undre. Det skete ofte, at ghettoens vrede unge ankommer i hvide kirker, når kirkebøssen går rundt, og med deres egne bøsser tvinger kirkegængerne til at give til de virkeligt kærlighedshungrende.

Overalt hvor vi dømmer vores medborgere ude i ghettoisering og fortabelse gennem hvid flugt, står vores knejsende tomme næstekærlighedssymboler tilbage på lånt tid med smadrede mosaikruder. I Baltimore måtte den danske sømandskirke, som jeg tit fandt lidt sjælefred i, lukke fordi Alphonso og mine andre venner i nabohusene konstant røvede den.

1973 - NYC

1973 - Bronx, NY

1973 - Baltimore

1975 - Richmond, VA

Herunder Juleaften 1973 - Queens, NY

1974 - NYC. Hjemløs uden for kirke

1974 - NYC. Hjemløs uden for kirke

De høje omkostninger ved at flygte fra næstekærlighed

"Where justice is denied, where poverty is enforced, where ignorance prevails, and where any one class is made to feel that society is in an organized conspiracy to oppress, rob, and degrade them, neither persons nor property will be safe."
-Frederick Douglass, tale på fireogtyveårsdagen for ophævelsen af slaveriet.

En præst i Chicago fortalte mig, at hans kirke var ved at lukke, fordi menigheden blev røvet hver søndag. I Tingbjerg blev en "kristen præst fordrevet af muslimske bøller", som det hed i den danske retorik, da vores brune danske unge på nøjagtig samme vis udtrykte smerten og vreden over at føle sig forkastede af den dominerende kaste. Eneste forskel på dem og smertens sorte børn i USA, fandt jeg ud af, da jeg lavede forsoningsworkshop for dem og de få resterende hvide i Tingbjergghettoen, er, hvor eksemplarisk de opfører sig herhjemme.

I nogle amerikanske byer er der bevæbnede vagter eller politi på samtlige etager til at beskytte gæsterne på hotellerne. Storbyernes metro har både uniformeret og civilklædt politi, og alligevel bliver folk både myrdet og voldtaget for øjnene af skrækslagne passagerer, som ikke tør hjælpe. Turister vender tilbage til Europa med "amerikansk nakkesyge" efter uophørligt at have sendt ængstelige blikke tilbage over skuldrene. En nigeriansk student, jeg mødte i Philadelphias ghetto, var så grebet af panik over forholdene der, at hun forsøgte at blive sendt hjem "i sikkerhed", før hendes studier var slut. Hendes udtalelse overraskede mig, da hun lige havde overlevet borgerkrigen i Biafra.

Indespærringen i ghettoen er dehumaniserende for os alle. I fem af de hjem, jeg boede i, var der væbnede røverier to gange, mens jeg var der. Samfundet bruger milliarder på at helbrede ondet frem for at undervise os om de lidelser, vores racisme påfører os selv. Vi føler intuitivt, at vi er i gang med at grave vores egen grav, men er ude af stand til at gøre noget ved det og laver den derfor om til en skyttegrav. Jo mere vi kæmper for "frihed" ude og hjemme uden gensidig respekt, des mere afskærer vi os selv fra den, og mange må i dag bo i tilgitrede forskansninger.

Langsomt, men sikkert lukker jerntæppet sig om os. Overalt forskanser vi os mod vore udstødte. Vi træder ind i butikker og opdager, at vi står i lukkede stålbure. De rige har råd til mere diskret at investere milliarder i usynlige elektroniske fæstningsanlæg mellem sig selv og ghettoen. Jo mere elektroniske stråler erstatter tilliden, des mere lukker systemet sig.

Frygten lammer folk, og mange opøves i våbenbrug fra barnsben. Mange hjem bevæbner sig til døde for at "forsvare sig mod niggerne", som en forstadsfamilie i Michigan sagde. Jeg ved ikke, hvad der er mest rystende: at vredens børn føler sig så psykisk marginaliserede, at de kan dræbe for en dollar – eller at millioner af amerikanere er parate til at tage et menneskeliv blot for at forsvare deres tv. Selv lærerne bliver tit overfaldet for øjnene af deres elever. Min ven Jerry, omtalt i brevet fra Detroit på side 183?, har som gymnasielærer i årene siden for længst lært ikke at blande sig, når hans elever sidder og pudser deres pistoler i klassen. Som foredragsholder kom jeg tit ud for at støtte hans beundringsværdige forsøg på at være frelsende engel for de blødende ghettobørn. Men da den eneste elev, som det i alle disse år lykkedes ham at få optaget på Harvard, lige før studentereksamen blev dræbt i klasselokalet af strejfkugler fra bander i gaden, gav Jerry op og flygtede i 2005 over til

mig i København. Han fik kun en stakket frist, for kun tre år efter udbrød også her bandekrige blandt de udstødte, som nu driver hvide skandinaver på samme flugt fra deres ikke-hvide medborgere.

Jo flere biler, jo flere våben, jo flere fæstninger, jo mere militær oprustning – des mere profiterer privatindustrien på denne systematiske udhulning af samfundets sammenhængskraft. Jo større afstand storkapitalen formår at skabe mellem mennesker, jo mere den kvæler empatien imellem os, des højere stiger aktiekurserne på Wall Street. I denne proces bliver vi langsomt mere ufølsomme og begynder at retfærdiggøre vores blik på f.eks. denne kvinde, som står sulten og udsat foran børsbygningen. Som samfund er vi mestre i at forklare og rationalisere fattigdom væk – og dermed fritage os selv fra ansvaret for den.

1974 - Hjemløs udenfor Wall St, børsen, NY og børsmand indenfor

2006 - NYC

2007 - NYC

2003 - Portland, OR

2010 - Hjemløs ved 9/11-mindesmærket på byggepladsen for det nye WTC

"I'm not going to stand up to show pride in a flag for a country that oppresses black people and people of color.. ....When there's significant change, and I feel that flag represents what it's supposed to represent, I'll stand."" - Colin Kaepernick, American football player and ctivist

"The flag is drenched with our blood. Because, you see, so many of our ancestors were killed for it. We have earned the right to stand under that flag." — James Baldwin

"If we are truly a great nation, the truth cannot destroy us." — Nikole Hannah-Jones

"Sorry, America, but I will not be your soldier / Obama just wasn't enough – I need some more closure." - Joey Bada$$ (hiphop-protest singer)

"I sing America. I am the darker brother. They send me to eat in the kitchen When company comes, But I laugh, And eat well, And grow strong." — Langston Hughes,

"Oh say does that star-spangled banner yet wave / O'er the land of the free and the home of the brave" - Whitney Houston's recording of "he Star Spangled Banner" released after September 11th

2002 - NYC - 9/11 Memorial i et ødelagt område af Harlem

1975 - San Diego, CA

1972 - Miami Beach, FL til det republikanske konvent

1975 - Harlem, NY

1974 - Jersey City, NJ - Frihedsgudinden

1974 - Jersey City, NJ - Frihedsgudinden

1973 - NYC

Visionen om et lukket samfund: Ghettoen inden i os

"Fear of black people is so deeply embedded in the American consciousness that it is invisible, like the air we breathe." - bell hooks

"When we fail to invest in our communities and create opportunities for all, we sow the seeds of violence and despair. We must work together to build a society where everyone has a chance to thrive." - President Obama

Vores forsøg i den dominerende kaste på at opnå frihed og tryghed ender let med at afspejle de desperate handlinger, der kendetegner ghettoen. Ligesom de indespærrede i ghettoen søger flugt i respektindgydende luksusbiler og vold, anvender vi ofte mere magtfulde midler som pansrede mandskabsvogne og militær til at konfrontere problemerne i stedet for at ændre de holdninger, der skaber ghettoen.

Og hvor frie er man i "Guds eget land", når så mange må se Frihedsgudinden bag tilgitrede vinduer? Da hendes årvågne blik i hundrede år ikke havde øje for dem dømt ude af Jim Crow-lovene, måtte den i direkte konsekvens af dehumaniseringen hurtigt erstattes af Big Brothers overvågning. Allerede som vagabond kun fem år efter racelovenes ophør så jeg USA begynde at lukke sig med overvågning og hemmeligt politi når jeg i selv de mindste byer konstant blev kropsvisiteret.

I dag er situationen værre, end jeg nogensinde kunne have forestillet mig. Den raceprofilering og amerikanske ufrihed, jeg siden i årene som foredragsholder blev udsat for når jeg kørte rundt med min sorte assistent, Tony Harris, og i nattemørket måtte vise min bog til angste bevæbnede politibetjente med hånden på deres våben for at bevise, at vi ikke var en trussel, er blevet til et kæmpe digitalt dragnet. Nu er ingen forklaring nødvendig – for maskinen har allerede dømt dig. Du får ikke lov til at tale. Du ved ikke engang, at du er blevet overvåget.

Med hjælp fra virksomheder som Palantir henter Trumps regering af oligarker nu data fra hospitaler, skoler, indvandrerregistre, velfærdsjournaler, boligregistre – og endda sociale medier – for i AI-systemer at opbygge massive trusselsprofiler på almindelige borgere. ette system er ikke kun rettet mod voldelige kriminelle – det rammer også forældre, der ansøger om madhjælp og sygesikring, demonstranter, der udøver deres ytringsfrihed, udlændinge, der søger asyl eller studieophold – eller som jeg mulighed for at holde grundlovssikrede foredrag på universiteterne. Ved hjælp af algoritmer, der er trænet på årtier af forudindtaget data, stempler staten hele samfund som farlige, længe før der er begået nogen forbrydelse. Droner overvåger kvarterer, ansigtsgenkendelse mærker som i det totalitære Kina mistænkte på afstand, og mobiltelefoner afslører deres ejers mindste bevægelse. Disse værktøjer erstatter ikke racisme – de automatiserer den. Frygten, der begrundede stop-and-frisk, er nu brændstof for et dataindustrielt kompleks, der straffer især de fattige, de mørkhudede og de politisk ubekvemme, de papirløse og alle, der som jeg vover at være uenige.

Ghettoen er ikke længere bare et sted – det er et digitalt net, der er kastet bredt ud over alle, der ikke passer ind i modellen. Dette er ikke bare sikkerhed – det er et digitalt kastesystem. Som vi, den dominerende kaste, har skabt. Af frygt. Af apati. Ikke for at beskytte friheden, men for at afskærme os fra et monster, vi bliver ved med at fodre – indtil det til sidst vender sig mod os og tager vores egen frihed.

1974 - Harlem, NY

1973 - Baltimore

1974 - Richmond, VA. Civilklædt betjent tjekker mig

1986 - Amherst, MA

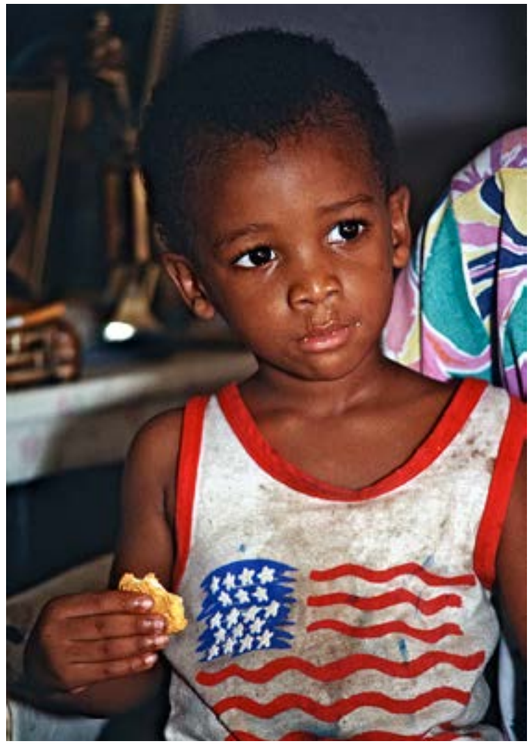

1975 - Philadelphia, MS

1972 - Jackson, MI - Familien »forsvarede sig mod niggerne«, som de sagde, mens jeg boede hos deres datter i et overvejende sort kvarter i byen.

1971 - Oakland, CA. BPP ormand Huy P. Newton

Den senere BPP-formand Elaine Brown, der synger den sidste sang i denne bog

To århundreders sort modstandskamp fra Nat Turner til Black Lives Matter

1973 - Baltimore. BPP Free Breakfast Program

"I am not a slave. I am a man. I have a right to the fruits of my labor." - Nat Turner, startede det største slaveoprør

"We had to be more than fighters. We had to be teachers, we had to be mothers, we had to be healers." - Elaine Brown, synger sidste sang i bogen

Men uanset hvor formidabel undertrykkelsen synes at være, har der altid været en aktiv bevægelse til at modsætte sig den, lige fra Nat Turners slaveoprør til Black Lives Matter. Jeg kunne ikke passivt se på al denne ødelæggelse, så jeg sluttede mig til min generations bevægelse, de Sorte Pantere. De havde allerede brugt det politiske teaters magt ved nogle modige begivenheder, hvor de udøvede deres forfatningsgaranterede ret til at bære våben, mens de protesterede mod de endeløse politidrab på sorte. De hvide var så bange for sorte med våben, at guvernør Reagan med støtte fra National Rifle Association (tro det eller ej) strammede våbenlovene i Californien. Og selv om panterne ellers var ikkevoldelige, indledte FBI en hemmelig COINTELPRO-operation for at knuse gruppen og myrdede utallige pantere, nogle i søvne, som Fred Hampton. Jeg var især imponeret over den gratis morgenmad til børn, som bevægelsen oprettede i mange ghettoer, og jeg blaffede rundt for at støtte den. I Baltimore boede jeg som regel hos mine Panther-venner Henry og Ilane (som her ses med deres baby under plakaten af Huey Newton). Jeg hjalp dem med at uddele mad til de lokale børn, som jeg så klædt i laser og som var nødt til at gå langt for at få et måltid mad om morgenen. Jeg følte, at dette var mere meningsfuldt end at tilslutte mig kulten omkring deres merkuriske leder Huey Newton (øverst til venstre), som jeg ofte havde mødt i Oakland, sammen med andre ledere, såsom Elaine Brown, der sang "There is a Man" til sidst i mit show. Men da David Dubois blev chefredaktør for Black Panther-bladet, overbeviste han mig om, at min egentlige rolle var som fotograf for avisen. Jeg var utrolig stolt af at arbejde for den berømte W.E.B. Du Bois' søn, som her ses i panternes hovedkvarter i Oakland sammen med tegneren Emory Douglass. Faktisk blev billederne i denne bog først udgivet i The Black Panther.

Henry og Ilane ved plakat af Huey P. Newton

1975 - Seattle, WA

"We've got to face the fact that some people say you fight fire best with fire, but we say you put fire out best with water. We say you don't fight racism with racism. We're gonna fight racism with solidarity." ...."The real danger is not that white people are going to kill us; that's a problem we can deal with. The real danger is that they will kill us and turn it into a suicide." - Fred Hampton, myrdet BPP-leder

Der er et sørgeligt efterord til denne historie: Da jeg skulle anmelde filmen The Butler på dansk tv i 2013, brød jeg sammen i tårer under den del, hvor de sorte pantere for første gang blev portrætteret positivt – som et naturligt stadie i de sortes modstandskamp. Da gik det op for mig, hvordan jeg selv havde fortrængt mit Panther-engagement, som var med i min oprindelige danske bog. Men da jeg startede mit show op i Reagans Amerika i 1984, slettede jeg alle spor af det, af angst for at blive beskyldt for at være "terrorist". Meget har ændret sig i Amerika – og i mig, siden jeg mødte Reagan i 1972, hvor jeg skamløst havde beskyldt ham for at undertrykke de sorte. Jeg fik ret, for han var den første kandidat siden borgerrettighedsbevægelsen, der brugte "kodet" racisme ("jungle" = ghetto, "monkies" = afrikanere) til at vinde præsidentposten.

1971 - Oakland - Ericka Huggins, BPP-medlem

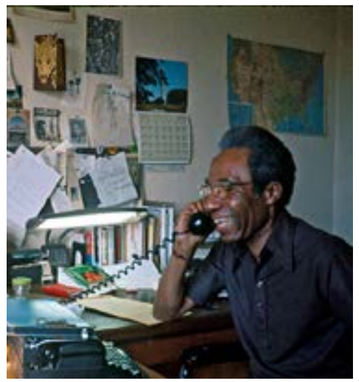

1974 -Oakland - David Dubois hovedkvarteret

1973 - Baltimore gratis mad

1974 -Emory Douglass i BPPs hovedkvarter i Oakland

Tv 1975 - San Francisco - Top 1991 - Philadelphia, PA

1987 - Ann Arbor, MI - Bund 1991 - Philadelphia, PA

Begge fra 1971 - Washington, DC.

"We had to be armed because we were dealing with an armed and violent government. Our stance was a stance of defense against oppression." – Elaine Brown, leder af de sorte pantere, som bevæbnede sig mod Reagans politi, hvilket fik guvernør Reagan til at underskrive en lov om våbenkontrol.

Jeg deltog i talrige sorte demonstrationer, lige fra de Sorte Panteres op til nutidens Black Lives Matter-protester. Men aldrig så jeg så mange sorte aktivister som under kampen mod Reagans dobbelte racisme: For han brugte både den farvekodede syd-statsstrategi mod sit hjemlands sorte og støttede det Sydafrikas apartheidregime. Selv kvinder undertrykte han, da han opfordrede diktatoren Zia-ul-Haq til at indføre sharialov i Pakistan. Det blev klart for mig, at de sorte ligesom M. L. King altid havde forsøgt at appellere til det gode i undertrykkeren. Men i Reagan-årene fornemmede jeg i universiteternes kasteopdeling apartheid-dopdeling, at vi der følte os som de gode – både hvide, jøder, muslimer og indvandrere – selv sorte indvandrere – var som en forenet multikulturel overkaste, der ubevidst bidrog til ghettoiseringen af vores fælles stigmatiserede ofre ved "de sorte borde" (i spisesalen). Derfor delte jeg den sorte frustration over at demonstrere mod folk, der ligesom Reagan i grunden var gode i hjertet (som hans gravskrift siger), men hvis handlinger stadig genåbnede historiske sår.

Jeg fotograferer (bagved til højre) en Black Lives Matter-demo i 2016 i Wash. DC

1971 - Washington, DC.

1972 - Skænderi med Ronald Reagan, Miami Beach, FL

2013 - Ved hans mindegrav fandt jeg endelig noget Reagan og jeg kunne blive enige om - og forsonede mig med ham.

Fra BLM demo i Wash DC 2015

1975 - San Bruno County Jail, CA

De menneskelige omkostninger ved masseindespærring

"We must face the reality that, as a nation, we have turned our backs on a new generation of children — our children — who have been locked up and locked out of mainstream society. The system of mass incarceration is slavery's second cousin once removed." - Michelle Alexander, "The New Jim Crow: Mass Incarceration in the Age of Colorblindness"

Undertrykkelse producerer normalt flere ødelagte mennesker end mønsterbrydere, og hvis vi ikke forstår dem, der er for svækkede til at gøre modstand, hvordan vil vi så nogensinde kunne indse, hvor destruktiv vores racisme er?

Disse fanger valgte modstanden ikke ud fra nød eller sult, men af en ukontrollabel vrede – en giftig blanding af had og selvhad, der fik dem til at foragte alt. De er blot de mest synlige symptomer på undertrykkelsen, for deres vrede deles af de fleste sorte amerikanere. Denne vrede underminerer dem konstant og får dem til at snuble, hvor andre klarer sig. I stedet for at konfrontere årsagen til deres vrede, placerer vi skylden for deres manglende succes på dem selv. Vi forstår ikke det ghettomonster, vi har skabt; i stedet vender vi ryggen til det og 'masseindespærrer' det i enorme Gulag-lejre – samtidig med at vi ødelægger vores eget samfund.
Min rejse gennem denne sociale jungle førte mig til fængslet – det mest lukkede system - hvor jeg nu genså de unge mænd, der fem år tidligere overfaldt mig ved min ankomst til USA. Samfundet havde strammet grebet om dem, og nu følte jeg mig gennem mine egne oplevelser i ghettoerne forbundet med deres vrede.

Men det stod klart: Deres "frihed" var en grusom illusion. Deres valg var formet af et system, der var designet til at undertrykke og kontrollere, og hvor "livets mønster allerede er fastlagt" (Ship Ahoy). Mange sorte som Michelle Alexander argumenterer i dag for, at massefængsling fungerer som et omfattende system for racialiseret social kontrol, der i uhyggelig grad ligner fortidens Jim Crow-love og skaber en racekaste, hvor sorte i uforholdsmæssig høj grad bliver fængslet og udsat for legaliseret diskrimination resten af deres liv (procentvis langt flere end sorte under Sydafrikas apartheid). Det "industrielle fængselskompleks" er blevet en lukrativ industri, hvor private virksomheder og afsides lokalsamfund tjener på indespærring af millioner af mennesker og giver perverse bidrag til politikerne til at forlænge de høje indespærringsrater.

Systemet strækker sig langt ud over fængselsmurene og påvirker familier og hele samfund efter løsladelse, hvor de tidligere indsatte står over for en "skjult underverden af legaliseret diskrimination og permanent social udstødelse". De nægtes ofte stemmeret (til gavn for republikanerne), udelukkes fra juryer og diskrimineres juridisk inden for beskæftigelse, bolig, uddannelse og offentlige ydelser. Dette kontrolsystem dømmer mange til en permanent paria status, fanget i en cyklus af fattigdom og kriminalisering. Tidligere liberale reformer, som investerede milliarder i genopbygning af slumkvarterer eller forbedring af uddannelse, afviklede ikke dette system, men forstærkede blot de indsattes vrede og følelse af ydmygelse. Derfor vaklede vi liberale, når vi mødtes med forankret konservatisme som Clintons "three strikes and you are out". Racisme kan ikke købes væk. For det amerikanske straffesystem, drevet af profit, fungerer ved at kassere liv. Femoghalvfems procent af finansieringen går til straf, og kun 5 procent går til paternalistisk "rehabilitering". De fleste indespærrede forlader fængslet mere ødelagte end før, fanget i en cyklus af skam, traumer efter voldtægt og ny fængsling. Millioner, der lider af ghettolivets psykologiske ar – institutionaliseret fattigdom, vold og blyforgiftning – kriminaliseres i stedet for at blive behandlet. Resultatet er at sorte amerikanere, som kun udgør 13 % af befolkningen, udgør næsten halvdelen af alle fanger og i gennemsnit får dobbelt så lange straffe som deres hvide modparter for de samme lovovertrædelser.

Alexanders fremstilling af massefængsling som et racemæssigt kastesystem – en videreførelse af slaveriets arv – vækker dyb

1973 - NYC - Bund 1973 - Baltimore

1975 - San Bruno County Jail, CA

genklang for mig. Gennem sin isolation fra os i den dominerende kaste er det et gennemtænkt system af systemisk racisme, der forklæder sig under vores fernis af "farveblindhed". Det handler ikke kun om juridiske reformer; det dybere spørgsmål er, om vi er klar til at konfrontere vores rolle i opretholdelsen af denne undertrykkelse. Hvordan afvikler vi et system, der trives med benægtelse? Når de sorte immigranter fra Vestindien bliver fængslet i langt mindre grad, peger dette på de vedvarende virkninger af internaliseret racisme og systemisk undertrykkelse, som er unik for efterkommerne af det amerikanske slaveri.

Hvis de knuste liv og apatiske ansigter, der vises på disse sider, gør os urolige, er det fordi de afslører en sandhed, vi må konfrontere: at dette systems rædsler kræver kollektivt ansvar. Indtil vi anerkender dette og handler, vil cyklussen fortsætte og fortære kommende generationer.

1975 - San Bruno County Jail, CA

1972 - Miami Beach, FL

1975 - Popeye i San Bruno Jail, CA

1975 - Popeye skriver for Fængselsforbundets avis

1975 - Popeye i besøgsrummet

1975 - San Francisco

Fra vagabond til aktivist: Hvordan Popeye ændrede mit liv

"The fire that burned in the 70s is still alive in our hearts and minds. We are the children of the movement, and we will carry the torch forward." - Brittany Packnett Cunningham, , activist during police murder in Ferguson

"The movement for Black lives is not new. It is as old as America itself. We are carrying the torch of those who came before us, and we will continue to fight for justice until Black lives are truly valued." - Alicia Garza, co-founder of Black Lives Matter

Med retten til således at gøre modstand – i al fald før Trump II – i en stadig mere ufri verden, oplever mange selv inde fra de tilgitrede, angstfyldte og øde gader det amerikanske samfund som det frieste i verden. En bog som denne vil blive taget imod med åbne arme, fordi systemet er så stærkt og massivt i sin undertrykkelse, at al kritik preller af og bliver til underholdning eller religiøs flugt. Først når systemet møder organiseret modstand, slår det ned med hård hånd, som jeg oplevede det med min bedste ven i Californien, Popeye Jackson.

Da jeg mødte Popeye var jeg nået til enden af min rejse. Som vagabond elskede jeg friheden til at fordybe mig i det enkelte menneske og troede naivt, at jeg kunne holde mig fri af racismen. Men nu begyndte jeg at føle, at min vagabondering havde været blot endnu en privilegeret hvid flugt – som så mange andres. Den forståelsesramme, jeg bruger her, var blevet et nødvendigt håb og middel for mig til at overleve i en verden af undertrykkelse, men jeg indså nu, at der også var andre sandheder og mere spirituelle måder at opfatte mennesket på. Jeg følte, at jeg udbyttede lidelserne med mit kamera og begyndte at få kvalme ved det, da jeg fornemmede min egen voksende racisme.

Det er ikke rart at opdage, at man er blevet det, man kæmper imod, men racisme er i et racistisk samfund hverken frivillig eller individuel, og jeg vidste, at jeg var andet og mere end bare en racist. Så i stedet for at skamme mig fik min racisme mig til at føle mig som en del af Amerika, og jeg måtte tage ansvar for den ved at blive aktiv antiracist og hjælpe med at ændre det land, som jeg var kommet til at elske. Jo mere jeg var kommet til at elske Amerika, des sværere var det at forblive en tavs iagttager af dets selvdestruktion. Mens jeg havde taget billeder, var dusinvis af mine venner vandret i fængsel – venner, som ofte ubevidst havde handlet i protest mod systemet – mens jeg blot havde tænkt og fotograferet uden at handle.

Derfor lagde jeg kameraet på hylden og begyndte at arbejde med Popeye. Han bekræftede for mig, at også ofret er andet og mere end blot offer og i stand til at gøre modstand. Popeye var stolt af sin ghettobaggrund og klædte sig altid som en hustler. Han var personificeringen af underklassen med al dens åbenhed, vold, sexisme, smukke kultur, generøsitet – alt det, som vi i Europa betragter som stereotypt amerikansk. Popeye havde selv været på en lang rejse. Han var kun 10 år gammel, da han første gang kom i fængsel, og han tilbragte i alt 19 år i fængsel. I løbet af den lange indespærring modnedes hans politiske bevidsthed, og han følte, at han gennem marxismen kunne befri sig selv fra det forstærkede selvhad, som fængselsophold normalt fremkalder.

Han ønskede ikke, at marxismen blot skulle være en intellektuel flugt eller et rent analytisk system, som det er tilfældet for så mange (europæiske) studerende, så han begyndte at organisere de andre indsatte i United Prisoners Union (UPU) og blev dens formand. Han mente, at det kun var muligt at slippe ud af ghettoen ved kollektivt at ændre hele systemet. Han blev hurtigt en kendt person og blev f.eks. valgt som mægler mellem Hearst-familien og Symbionese Liberation Army, den terrorgruppe, der kidnappede Patricia Hearst og verdensmedierne.

Popeyes indflydelse på de indsatte i fængslerne voksede, og jeg fik at vide, at politiet havde forsøgt at få ham tilbage i fængsel ved at plante stoffer i hans bil (ved lejlighed havde de også truet ham med døden). Under arbejdet i fangernes forening blev vi mere og mere tæt knyttet til hinanden. Da han bemærkede de store huller i mine sko, gav han mig uden et ord et par støvler. Jeg var holdt op med at fotografere, men han overtalte mig til tage disse billeder til fængselsavisen. Jeg lovede aldrig at fortælle, hvordan jeg smuglede kameraet ind, men da skabsbøssen sherif Hongisto nu er død, føler jeg mig fri til at afsløre, at det var Hongisto, der lod mig "fængsle" som påskønnelse for mit arbejde i bøssebevægelsen.

Popeye forsøgte konstant at organisere de indsatte under umenneskelige forhold, der kvæler alt privatliv på et sted, hvor systemet brugte næsten alle midler til at knække folk. Netop fordi jeg selv var totalt lammet i disse omgivelser, gjorde det et uudsletteligt indtryk på mig at se, hvordan Popeye fik de andre indsatte til at læse politisk litteratur, selv om det var umuligt at forestille sig, hvordan nogen kunne læse midt i støjen og den evige frygt. Mange indsatte fortalte mig, at Popeye havde haft en lignende effekt på dem – han var ikke en "falsk intellektuel revolutionær"; han var en af deres egne.

Selv om Popeye var en yderst lovende organisator, var han naturligvis ikke uden alvorlige menneskelige fejl, som forstyrrede mange af de frivillige i vores gruppe, især kvinderne. De havde lært en lektie af 60'ernes naive venstrefløj, som romantisk havde sluttet op om alskens voldtægtsmænd som "revolutionens avantgarde". Nogle af dem forlod vores gruppe på grund af Popeyes sexisme. Jeg støtte voldsomt sammen med dem, fordi jeg følte, at deres synspunkter blot var en anden form for racisme – hvilket er en moderne radikal måde at sige det på: Jeg bryder mig ikke om underklassen.

"Hvis I tror, at en mand kan komme ud af 300 års slaveri og 19 års fængsel som en engel, så er I tåber. Selv Martin Luther King var sexistisk," siger Coretta King i dag. Dengang sagde jeg: "Hvis du mener, at en mand skal nægtes en magtfuld lederrolle, indtil han lever op til hvide liberale normer i enhver henseende, så er du en lige så farlig fjende af positiv særbehandling som den værste sydstatsracist. Hvis I vender Popeye ryggen nu, så er det ikke deres racisme, der tvinger ham tilbage i ghettoen, men jeres racisme." Efter selv at være endt i den sexistiske fælde (side 274?) var jeg en varm fortaler for Popeye. Men samtidig forrådte jeg ham også: Ligesom hvide ikke lægger nok pres på hinandens racisme, undlod jeg og de andre mænd i gruppen at prøve at ændre Popeyes sexisme, om ikke andet så for at give ham mulighed for at blive en mere succesfuld organisator.

Alle 1975 - San Bruno County jail, CA

Tv-nyhederne, der annoncerer Popeyes mord, i mit lysbilledshow

Intersektionelle kampe: Racisme, sexisme og den ikkevoldelige kamp for frigørelse

"Settle your quarrels, come together, understand the reality of our situation, understand that fascism is already here, that people are dying who could be saved, that generations more will die or live poor butchered half-lives if you fail to act." - George Jackson, fængselsaktivist dræbt af politiet

Uden for fængslet blev der sat en voldsom kampagne i gang for Popeyes løsladelse, og til sidst blev han løsladt. Vi lavede en stor "velkommen tilbage i verden"-fest for ham. Popeye havde tit advaret mig imod infiltrerende FBI-spioner blandt medlemmer af foreningen. Da jeg altid havde haft tillid til alle, jeg mødte under min vagabondering, opfattede jeg hans advarsler som almindelig ghettoparanoia. Jeg havde svært ved at forestille mig, at nogen, jeg kendte, var hemmeligt politi, så jeg blev helt slået ud af den, da jeg oplevede den terror, som systemet brugte mod Popeyes fagforening. En af mine venner – faktisk den, som jeg havde mest tillid til – var FBI-informant. Hendes navn var Sara Jane Moore. Hun var lidt ældre end de andre, og vi troede, at hun var en sød, sympatisk, om end lidt forvirret, husmor fra forstæderne. Det chokerede os, da hun tilstod over for aviserne, at hun var spion for FBI, men at hun nu havde samvittighedskvaler – under vores arbejde var hun blevet omvendt til Popeyes synspunkter.

To måneder senere ændrede hun næsten verdenshistorien, da hun forsøgte at skyde præsident Ford. Hun havde fået så stærke sjælekvaler over det, hun havde forårsaget med sit FBI-arbejde, at hun ønskede at hævne sig på FBI ved at myrde systemets leder, som hun sagde. Billy, en nabo i den ejendom, hvor jeg boede med transvestitter, slog pistolen ud af Sara Janes hånd og reddede præsidentens liv. Det indbragte ham en invitation til Det Hvide Hus. Men Billy var kæreste med lederen af bøssebevægelsen, Harvey Milks elsker, Joe, og Det Hvide Hus tilbagekaldte invitationen, da Milk fik ham til åbent at tilstå, at han var bøsse. (Sara Jane blev efter 32 års fængsel løsladt i 2007, og jeg blev kontaktet af film- og tv-selskaber, der ønskede at bruge mine billeder af hende.)

Så hvad var der sket imellem disse to episoder, der i den grad kunne bringe hende ud af ligevægt? En lørdag aften, et par dage efter vores fest, skulle Popeye komme over til mig for at udvælge fængselsbillederne til vores avis. Han ringede mig imidlertid op og sagde, at han ikke havde tid, da han skulle til et møde. Vi aftalte så, at jeg skulle komme til mødet senere og derefter køre med ham hjem. Kun to timer før jeg skulle af sted, fik jeg et opkald fra Annie, som græd af frygt og bad mig om ikke at køre hjem med Popeye. Hvis jeg ikke havde fået det opkald, ville jeg ikke have set Tv-nyhederne den næste aften:

Godaften, dette er kl. 11-nyhederne søndag aften. San Franciscos politi fortsætter undersøgelsen af det likvideringslignende mord på fængselsreformatoren Popeye Jackson, leder af Fangernes Union. Han sad i sin bil sammen med den 28-årige Sally Voye, en lærerinde fra Vallejo, kl. 2.45 søndag morgen, da skyderiet fandt sted. Politiet meddeler, at de døde omgående.

Reklame: *– Ligesom mange af jer, elsker også jeg hunde. Jeg føler meget stærkt for dem. Derfor giver jeg mine hunde "Alpo". For kød er en hunds naturlige spise. Det er det, de elsker mest. Alpos kødmiddag indeholder oksekødsprodukter, som virkelig er gode for dem. Der er ikke et gram mel i. Hvis De giver Deres hund "Alpo", behøver De ikke at give den noget som helst andet. Der findes ikke bedre hundemad i verden!*

Politichef: *– Det ser ud, som om drabsmanden først skød vinduet ud af bilen og derpå skød på nært hold. Første kugle ramte Sally Voye og den næste Popeye Jackson. Tilsyneladende forsøgte morderen ikke at stjæle fra dem. Vi fandt pengesedler og mønter i de afdødes lommer.*

TV-mand: *– Det kunne se ud til at være en henrettelse?*

– Ja, det er en meget god teori. – Er det den teori, I arbejder efter? – Vi arbejder med det som en mulig teori. Vi må se bort fra almindeligt røveri. – Politiet siger, at folk i gaden løb til vinduerne, da de hørte skuddene. I morgen vil politiet udspørge dem for at finde drabsmanden.

– Her er, hvordan det hele starter. Her ser De Mr. Jones, som tager den første mundvandsdryppende bid af en Kentucky Fried Chicken, og den uimodståelige aroma vil også få Dem til at tage en bid. I hele verden er der kun én stegt kylling, som smager så fingerslikkende godt, at De må sige Whauw! Det er Kentucky Fried Chicken-dag i dag."

"The revolution will not be televised." - Gil Scott-Heron

"The revolution will not be live-streamed. The revolution will be in the streets. The revolution will be in the communities. The revolution will be in our hearts." - Alicia Garza, medstifter af Black Lives Matter

1975 - Popeye ved vores "back in the world" release party

1975 - Lokale Tv nyheder samme aften

Farvel til endnu et fejlbehæftet ven, men med modet til at bekæmpe et dehumaniserende system,

"It's time for us to humanize the narratives of Black people. We've been dehumanized in this country for too long." – Patrisse Cullors,- medstifter af Black Lives Matter

"The function, the very structure of racism is to dehumanize people. And how can you negotiate with a dehumanized enemy? You can't." - James Baldwin

Skønt det var min bedste ven, jeg så ligge i en blodpøl på tv-skærmen, kun få timer efter at jeg selv skulle have kørt med ham hjem denne skæbnesvangre nat, var jeg ude af stand til at græde de første fire dage – så uvirkeligt forekom det hele mig i denne underlige amerikanske blanding af hundefoder og reklamefilm for stegt kylling. Systemet kan med medierne til sin rådighed slippe af sted med næsten alt, da det er i stand til at få os til at glemme i næste øjeblik, hvad vi lige har set.

Først til begravelsen begyndte det at gå op for mig, hvad der var sket, og jeg brød totalt sammen i gråd. Da var det også gået op for mig, at Sally, som havde forsøgt at bearbejde Popeyes sexisme, og som arbejdede med ghettobørn og fængselsfanger, skønt hun kom fra de trygge hvide forstadskvarterer – at også denne fantastiske kvinde, som jeg holdt så meget af, var blevet myrdet, udelukkende fordi hun havde været vidne til mordet. Af samme grund ved jeg naturligvis, hvad der var blevet min skæbne, hvis jeg havde været med dem den nat. Dette billede tog jeg af Sally og Popeye sammen, kun få dage før de blev myrdet. Det er aldrig blevet opklaret, hvem der myrdede dem. Men siden Sara Jane Moore, der blev dømt til livsvarigt fængsel, i Playboy gav en hårrejsende beretning om sit undercoverarbejde for FBI, herunder hvordan FBI truede hende på livet, da de opdagede, at hun var ved at blive overbevist af Popeyes ideer, er der kun få af os, der er i tvivl. Popeye havde ofte advaret mig mod tidligere fanger, der måske havde indgået aftaler med politiet om tidlig løsladelse. Selv var han aldrig bange for at dø, selv om politiet, som San Francisco Chronicle senere afslørede, havde truet med at dræbe ham. I den sidste artikel, som han skrev, mens jeg var hos ham i fængslet, sagde han: "Vi bør ikke frygte døden. Vi er den dømte klasse, og kun gennem revolution kan vi vinde vor frihed og friheden for alle jordens undertrykte."

Ved begravelsen, hvor jeg var den eneste fotograf, der var inviteret af hans familie, kyssede mange af hans medarbejdere og fængselsvenner – indianere, sorte, mexicanere og hvide – ham farvel i kisten. Mange andre ville ikke kunne komme "tilbage til verden" og se hans grav før en generation senere. Hans mor, som havde bragt ham kage i fængslet hver eneste uge i 19 år, brød fuldstændig sammen foran kisten.

San Francisco Examiner

Few assassination clues

Who killed 'Popeye' Jackson?

SLA jury's 11th day-- no verdict

1975 - Hearst-aviserne SF Examiner

'Popeye' Jackson -- who executed him?

'POPEYE' JACKSON

SALLY VOYE

og SF Chronicle

1975 - Popeye og Sally Voye til fest

1975 - Popeye til vores fest

1975 - UPU-medlem "Sleepy" til begravelsen

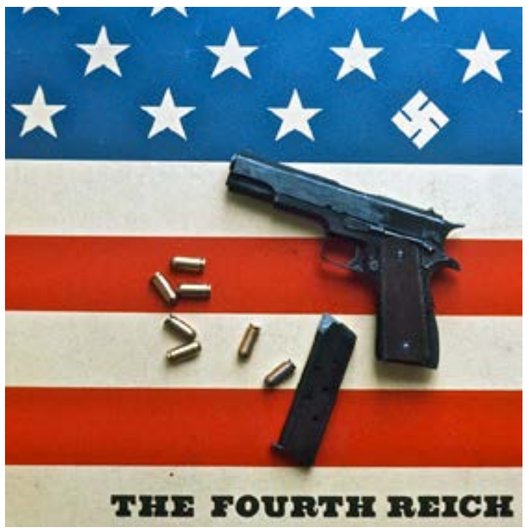

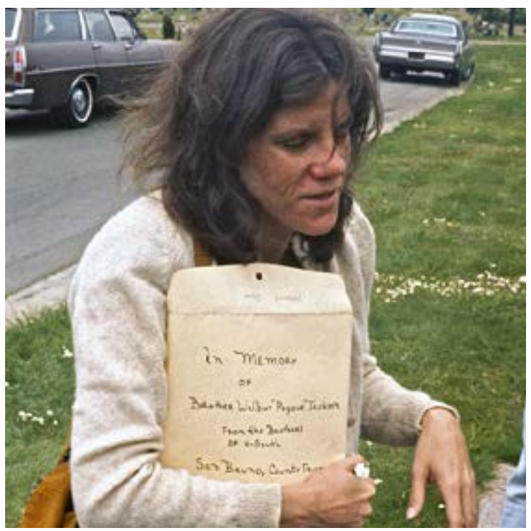

1975 - Popeyes gravide hustru Pat Singer til begravelsen

1975 - gæster til 5000$ pr. kuvert fundraiser middag for President Ford

1975 - Tidl. fange siger farvel

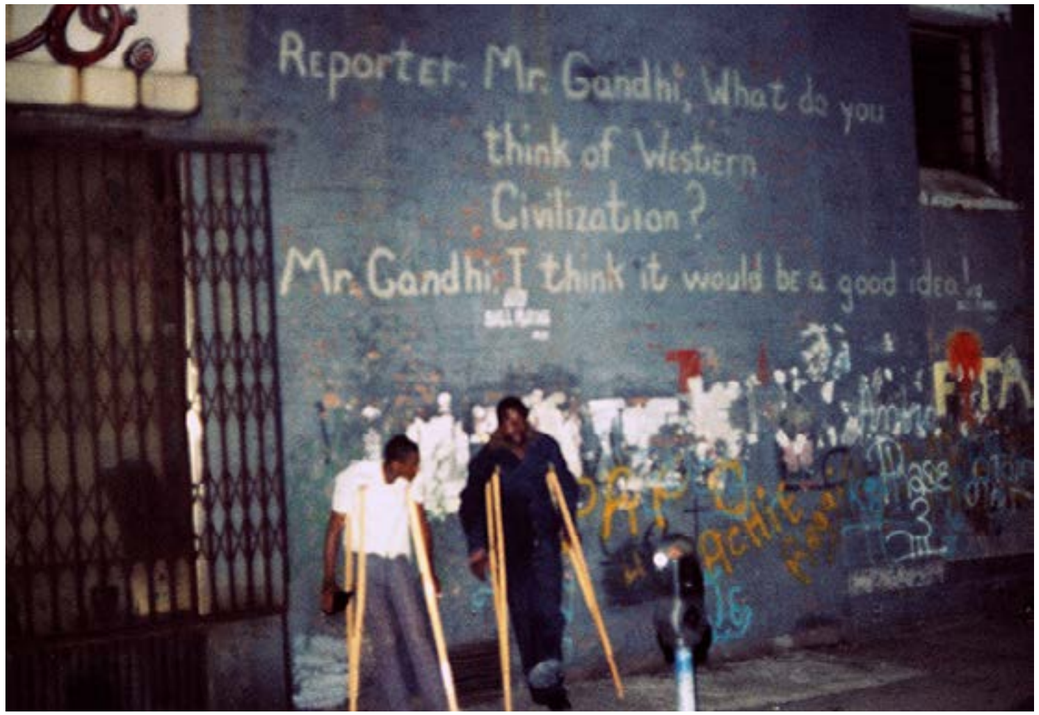

1971 - To veteraner ved Gandhi-maleriet, Lower Eastside, NY

There is a man
who stands in all our way.
And his greedy hands
reach out across the world.
But if we slay this man
we will have peace in this land
and this glorious struggle
will be done.

And what we want is just to have
what we need
and to live in peace with dignity.
But these few old men,
no they won't break or bend
so it's only through their death
that we'll be free.

And if we dare to fight
for what, for what we want
sparing none
who are standing in our way:
The fight is hard and long
but we can't, we can't go wrong,
for our liberation will be won.

And we can meet again
if we do not die
for that is the price
that might be paid,
But if we pass this way
we shall meet some day,
we shall meet again
if we do not die ...

Elaine Brown, Black Panther formand, set her som taler i Oakland, CA, 1973

Lyt til sangen her af Elaine Brown illustreret i mit lysbilledshow

1971 – et lig over for Gandhis mindevæg

Modvilligt farvel til det Amerika, jeg var kommet til at elske

"Sometimes you have to give up on people, not because you don't care, but because they don't care." - Tupac Shakur

Popeye var den sidste ven, jeg ønskede at sige farvel til på denne måde. Efter mordene på Popeye og Sally kunne jeg ikke holde det ud længere og flygtede ud af landet. Alle mine følelser og sanser var dræbt. Jeg havde mistet 12 af mine bedste venner og bekendte til denne meningsløse amerikanske vold, og talrige andre var forsvundet i fængsler for livstid.

Denne mand blev myrdet i New York i nærheden af, hvor jeg boede, lige over for et vægmaleri i ghettoen (ses bag ligklædet), som han måske aldrig lagde mærke til, og måske var han ude af stand til at læse. En sen aften finder vi ved den samme væg to forkrøblede veteraner, der har været ude at forsvare den "vestlige civilisation" og nu må tigge på gaden.

"I love America more than any other country in this world, and, exactly for this reason, I insist on the right to criticize her perpetually." — James Baldwin

1975 - San Francisco. Linda Jones smider asken i havet

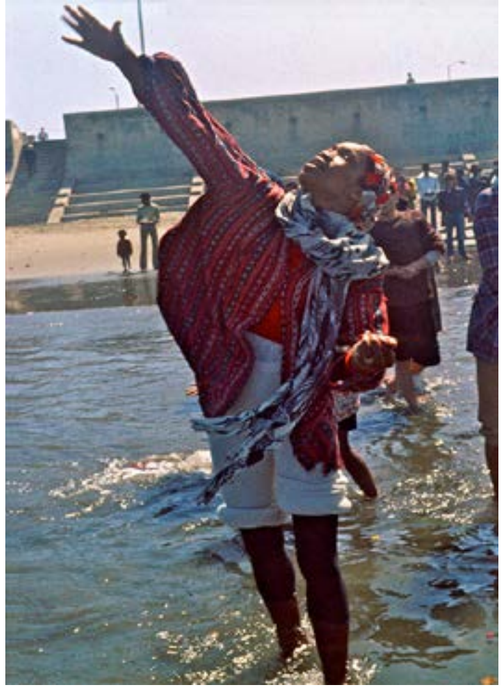

1975 - San Francisco. Rhodessa Jones smider asken. Året efter så hun sig selv i mit lysbilledsshow i Christiania

"O, let America be America again—The land that never has been yet—And yet must be—the land where every man is free." - Langston Hughes

Jeg afslutter her min første USA-rejse med noget af min oprindelige tårefyldte patos fra lysbilledshowet:

Jeg elskede det amerikanske folk mere end noget andet, jeg nogensinde havde kendt. Jeg ønskede til sidst at blive en del af det, og havde ikke haft i sinde at forlade landet. Den menneskelige varme, jeg havde mødt overalt – den samme varme, som andre indvandrere var blevet modtaget af med åbne arme – var et frisk pust i mit liv efter den tilbageholdenhed og tillukkethed, jeg havde kendt i Europa.

Men amerikanernes varme og åbenhed stod i så skærende kontrast til det grusomme og umenneskeliggørende ghetto-system, der var vokset ud af deres egen uerkendte smerte som resultat af skader pådraget i barndommen eller senere i deres liv.

Jeg havde været på de højeste tinder i Amerika, og jeg havde været i de dybeste skyggefulde dale nær gravens rand. Overalt gjorde det ondt at se den tiltagende forstening og forskansning, som denne varme og åbenhed er udsat for – en varme, som de fleste udenlandske besøgende stadig føler befriende, men som for længe siden er forstenet i frygt, had og bitterhed over for amerikanske medborgere, som lever mere isolerede fra hinanden i ekkokamre og så stor fremmedgørelse at de end ikke længere tør tale om politik og race med hinanden i familierne eller i denne kolde borgerkrig isolerer sig selv i kvarterer med ligesindede.

Så volden fortsætter – volden mod alle undertrykte folk. Med vores klimaracisme mod verdens fattigste og mest udsatte mennesker – kombineret med uretfærdig handelspolitik – dræber eller driver vi millioner af mennesker til vores kyster som flygtninge. Men hvor mange er vi parate til at smide væk, fordi vi frygter en dybere forandring af os selv, som ville gavne vore børn og verden som helhed?

Endnu et barn er blevet dræbt i ghettovolden – fem år gammelt. Ringen er ved at lukke sig. Endnu en gang må en sort mor kaste sit barn i havet, som hun gjorde det fra slaveskibene for 500 år siden ... vores ghettosystems levetid ...

Havet skal føre hende tilbage til de kyster, som hendes forfædre kom fra, da vi havde brug for dem. Hvor megen lidelse skal vi endnu være vidner til – eller årsag til. Vi ved det ikke. Vi kaster uvisheden i havet med asken af endnu et offer ...

Slutningen af lysbilledshowet med ***Ship A'hoy*** af The O'Jays

Ship Ahoy! Ship Ahoy! Ship Ahoy!
As far as your eye can see,
men, women and baby slaves,
coming to the land of Liberty,
where life's design is already made –
So young and so strong
they're just waiting to be saved ...

THE END? - Fra undertrykkelse til empati: En rejse mod heling

Slutningen af mit lysbilledshow

"Forgiveness is the willingness to give up the hope of a better past. " -Toni Morrison

"History, despite its wrenching pain, cannot be unlived, but if faced with courage, need not be lived again." -Maya Angelou

"We are all interconnected, and the pain of one becomes the pain of all. We must learn to heal together, or we will all suffer." - Yaa Gyasi

"Healing begins where the wound was made." - Alice Walker, The Way Forward Is with a Broken Heart

"If we're gonna heal, we gotta feel. And we can't heal if we're afraid." –Beyoncé

Når amerikanske elever blev bedt om at nedskrive deres følelser efter fem timers "omvendt undertrykkelse" i mit lysbilledshow, dvs. ved at føle sig konsekvent modsagt fra et frøperspektiv i deres forståelsesramme som anstændige og retskafne, var resultatet typisk disse:

...fuld af skyldfølelse, paranoid, frustreret, udmattet, uligevægtig, følelsesløs, anspændt, vred, led ved det, mundlam, dum, forvirret, uværdig, varsom, mindreværdig, magtesløs, frygtsom, sagtmodig, passiv....

Nogle gange gik de videre og skrev bl.a. *.....beskyttende, uopmærksom, fjendtlig, ligeglad, dreven, bluffende, svigefuld, intrigant, manipulerende, hævnagtig, overlegen, uengageret, mistænksom, iagttagende* (overfor undertrykkeren), *listig, destruktiv* ... dvs. næsten de samme følelser, der udtrykkes af de fleste sorte, der i dag lever under undertrykkelsens mønstre i USA og Sydafrika, af muslimske indvandrere i Europa, af palæstinensere under Israel og i forskellig grad af mange andre undertrykte.... ofte med slutresultatet VOLDELIG.

Smerten, vreden og sørgmodigheden, som opsummerer disse følelser, tvinger folk ud i handlingslammelse, håbløs og selvfortærende vrede. Den irrationelle og afmægtige opførsel, som den resulterer i, forstærker yderligere undertrykkerens racisme. Den pludselige erkendelse af hvordan denne onde cirkel fungerer, motiverede mange af universitetselevene til at arbejde sammen om at frigøre sig fra disse undertrykkende mønstre. Mange følte en trang til at græde og til at dele deres følelser med andre. At dele vores følelser og dybe bekymring om racisme med hinanden i konstruktiv dialog, føler jeg, er et meningsfuldt første skridt mod at bryde ud af den frygt og hæmning, som holder os fastlåst i skadelige mønstre.

Mange læsere af de samme tekster her i bogen vil uden tvivl være imod systemisk racisme – summen af al vores individuelle racisme – men forhåbentlig også på samme måde tage skridtet videre til at konfrontere deres egen racisme.

At undertrykke mennesker ind i en ny måde at tænke på for at frigøre andre er naturligvis ikke min egen ide. Jeg blev inspireret af og drog personlig fordel af de progressive regeringsprogrammer, som en anden skandinav, Gunnar Myrdal, engang gav anledning til med sit banebrydende værk An American Dilemma. I årevis efter borgerrettighedsbevægelsen forsøgte den amerikanske regering at ændre den undertrykkende hvide tænkning, da – som Myrdal med rette påpegede – kun en mindskelse af de hvides fordomme ville mindske undertrykkelsen og føre til opadgående mobilitet for de sorte. Altså med tvang at iværksætte undertrykkelsens opadgående skrue.

En, der nød godt af de progressive føderale programmer, var min mentor, Dr. Charles King, hvis "Hvide mennesker må ændre sig" -seminarer for ansatte i militæret, CIA, FBI og mange andre statslige institutioner regeringen benyttede sig af, ligesom store virksomheder som IBM, Federal Express osv. Ideen var, at kun gennem en afprogrammering af de hvides opsplittende racisme kunne deres forenede magt "gøre Amerika stærk igen". Efter at have set mit show inviterede Charles King mig til at deltage i sine seminarer som neutral observatør. "Jeg vil ikke behandle dig som de andre," sagde han på forhånd og placerede mig ved sin side uden at fortælle mig noget om, hvad der ville ske. Derefter begyndte han at mishandle, splitte, skælde ud, anklage, undertrykke og sætte sine deltagere op imod hinanden i to dage, idet han viste dem, hvad de sorte er udsat for. Som hvid syntes jeg, at han gik for vidt, og jeg havde medlidenhed med disse højtuddannede og ret-tænkende deltagere, som havde aftalt med deres arbejdsgiver, at de ikke ville flygte fra hans program – selv om vi alle til tider følte os fristet til at gøre det. Med sin formidable indsigt i sort og hvid psykologi så jeg ham gradvist nedbryde

1986 - Med Dr. Charles King efter en af hans workshops - hør ham i videoen

1991 - Med min mentor på hans dødsleje i Atlanta få dage før hans død

disse magtfulde ledere, så de endte med at opføre sig og svare næsten "som børn". Han vidste præcis, hvad han gjorde. Han startede den første dag med blot at spørge dem om deres navne – intet andet – og skrev derefter noget på et lille stykke papir med deres navne på og lagde det i en kasse. Efter to dages undertrykkelse bad han hver enkelt af dem om at komme op og læse højt, hvad han havde skrevet af forudsigelser om, hvordan de hver især ville reagere på hans undertrykkende adfærd, hvordan nogle af dem ville trække sig ind i en skal, hvordan andre, "de militante", ville kæmpe imod i begyndelsen, og alle de andre flugtroller, som mennesker under undertrykkelse typisk havner i. Til sidst bad han dem alle individuelt om at skrive ned, hvilke følelser de nu havde, og jeg var forbløffet over, hvor ens deres beskrivelser var – også mine (om ikke andet så fordi jeg ikke havde været forberedt på hans undertrykkelse). Så sluttede han af med at sige: "Det er præcis de samme følelser, som vi sorte går rundt med hver dag på grund af hvid racisme. Men nu vil jeg holde op med at undertrykke jer, det lover jeg ... Hm, stoler I på mig?" I vores underkuelse efter at vi mange gange tidligere fejlagtigt mente at kunne se lys for enden af tunnelen, var der naturligvis ingen af os, der stolede på, at vores store undertrykker nogensinde ville give sig, selv når han kortvarigt "trak sin kniv tilbage fra 4 til kun 2 tommer ind i vores ryg". Men til sidst ændrede han sig og afsluttede de to hektiske dage med at holde en sand befrielsesfest med masser af Black and White blended Scotch Whisky. Aldrig har jeg set en sådan taknemmelighed gennemstrømme mennesker. Alle følte, at han havde løftet dem ind i en ny og mere fri måde at tænke på. Jeg selv havde følt mig elendigt ensom under hele den følelsesmæssige prøvelse, idet de andre nu indrømmede, at de havde troet, at jeg var spion eller allieret med Charles King, selv om jeg på så mange måder var chokeret over at opleve, hvordan mine indre følelsesmæssige reaktioner havde lignet deres – både de hvide og de sorte deltageres. Som udenforstående var jeg derfor utrolig stolt, da han til sidst præsenterede mig som "den eneste John Brown i vor tid". Så i årene efter tog jeg tit mine elever med på udflugter til Harper's Ferry, hvor John Brown havde startet sit abolitionistiske oprør.

Charles King var den første, der fik mig til at indse, at de følelser, som folk havde efter hans undertrykkelse, var de samme som dem, som folk oplevede efter at se Amerikanske Billeder, og en af grundene til, at jeg derfor også endte med at strække oplevelsen af det over to dage. Hans magtdemonstrative metoder havde dog ikke succes i universiteterne, da de studerende i modsætning til hans normale regeringssansatte ikke var blevet "låst inde" under hans undertrykkelsesterapi og hurtigt søgte efter flugtmuligheder. Heldigvis gjorde blandingen af stærke billeder og musik mine studerende så "fængslede" af "granatchokket" i de fem undertrykkende timer, showet varede, at de følte sig motiverede til at gå igennem endnu en dag med helende frigørelse. Her var de normalt helt stille i de første par timer, men derefter – især under påvirkning af min sorte assistent, Tony Harris – begyndte de at åbne sig og påbegyndte gradvis den første dybe sort-hvide dialog, de nogensinde havde haft på campus. Snart var de så glade for at udveksle følelser med hinanden, at de ikke længere havde brug for os – og Tony og jeg sneg os stille og roligt ud og tog til den næste campus samme aften for at starte hele programmet forfra. Normalt inviterede de os tilbage allerede inden for et år til deres "American Pictures Unlearning Racism"-grupper. Tit hørte jeg igen om, hvad der kom ud af vores undertrykkelses-/helbredelsesprogrammer op til 20 år senere, når disse studerende mødtes igen for at evaluere, hvordan Amerikanske Billeder

Venstre: Dr. Charles Kings workshop
Højre: min egen workshop i U. Penn 1991

I Ubuntuhuset fejrer vi med Zindzi Mandela den menneskelighed, vi deler på tværs af alle kunstige etniske, religiøse, seksuelle og nationale grænser

havde ændret deres liv, og de inviterede mig med til sammenkomsten. Så at "undertrykke" os på den gode måde for at konfrontere os med vores dybere undertrykkende tankegang om hinanden og bringe os sammen i dialog – i øjenhøjde – er den eneste effektive måde, jeg har set til heling og bekæmpelse af racisme. Processen bruges i forskellige former af utallige andre antiracisme-rådgivere, hvis workshops jeg har oplevet i årenes løb. Kun én metode mener jeg er mere effektiv; nemlig at flytte ind hos dem, man føler fordomme over for, hvis man har mulighed for det. Det oplevede jeg, når jeg tog studerende eller udlændinge eller endda Ku Klux Klan-medlemmer med mig for at bo sammen med de mennesker, der er indespærret i vores ghettoer, og møde dem på deres egne betingelser. Langt hurtigere ville de der aflære deres frygt- og skyld-følelser, hvilket er vanskeligere i de trygge intellektuelle omgivelser under et universitets "hvide præmisser". Og samtidig hjalp de ligeledes ghettobeboerne med at aflære mange af deres dybt rodfæstede vredes- og fjendtlighedsmønstre.

Da jeg efter et par år gennem andres kærlige hjælp lærte at overvinde min frygt og mistillid til mine medborgere og så, hvordan de som følge heraf nu åbnede sig for mig, fandt jeg en dag dette digt af Nis Petersen og følte mig udfordret af det til yderligere at forsøge at åbne mig og stole på dem, der stadig gav næring til min aversive frygt for mennesker. Jeg illustrerede det med mine billeder og bar det med mig overalt som inspiration, og flere år senere blev det indledningen til alle mine foredrag: "Om at sige ja til dem, vi undviger".

Med kærlighed Jacob Holdt

Protektor for Ubuntuhuset, Zindzi Mandela, datter af Winnie og Nelson Mandela

Venstre: Se Zindzi Mandela tale i Ubuntuhuset på Kvindernes kampdag
Højre: Se min afskedstale til hende kort før hendes død

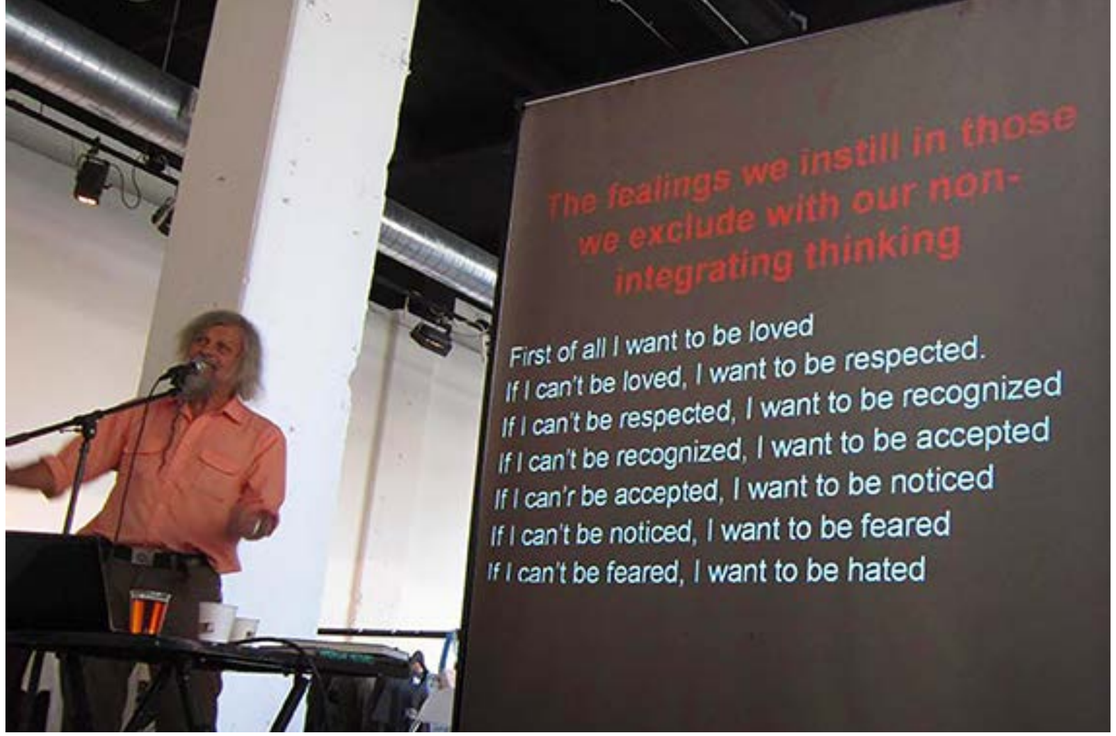

2012 New York Photo Festival - Mit foredrag
"Om at sige ja til dem, vi forsøger at undvige"
Foto Susanne Gupta

ELSKER DU MENNESKET?

Mennesket kom imod mig –
slæbende tungt –
i vejen bag det
slimede spor
af løgn, af vædskende sår –.
En røst rungede: – Elsker du mennesket?
Nej! Sa jeg – jeg kan ikke.
Elsk! Sa stemmen.
Mennesket kom –
nærmere – krybende –
savlende af lyst –
med fluer og utøj
i bugens vunder.
Og røsten hamrede:
– Elsker du mennesket?
Nej! Sa jeg.
Elsk! Sa stemmen.
Nærmere – langsomt nærmere –
tomme for tomme –
stanken tog til
af løgnens tusinde syger –
og røsten truede:
– Elsker du mennesket?
- Nej – jeg elsker ikke!
- Elsk! Sa stemmen.
Da rejste mennesket sig –
og det rakte sine hænder imod mig,
og se: naglegabene vædskede rødt –
til skulderen var de nøgne arme
dækkede af syndens sorte sår –
og mennesket lo:
– Således har Gud elsket –!
Der faldt et bind fra mine øjne –
og jeg råbte:
– Menneske – jeg elsker dig!
Og min mund var fuld af blod –
af menneskers blod.

Nis Petersen

1974 - Jeg deler seng med den 10-årige Linda i den vinduesløse shack

1986 - Linda på køretur med mig under mine besøg

1994 - På besøg hos Linda i fængslet

2003 - Tampa, FL - Med Linda kort før hun igen røg i fængsel

2003 - Den grædende Linda viser sin søn billederne af hendes fattige barndom som forklaring på hvorfor hun havde forsømt sine egne børn.

Opdatering om Linda Jenkins fra side 210-219

Linda Jenkins – pigen i den røde kjole – fik altid mine publikums til at græde i et oprigtigt håb om at hun ville overvinde undertrykkelsen – født kun et par dage efter M. L. Kings "I have a dream" tale. Hun gav også mig et vagt håb om at det ville gå landbefolkningen bedre i byerne.

Så det var deprimerende at gense hendes familie, der var gået i opløsning da jeg vendte tilbage i 1978. Faderen boede alene i et lille skur efter at deres shack blev revet ned, da den hvide godsejer skulle bruge jorden. Han ejede end ikke sko og gik hver dag 8 km til arbejde på bare fødder. Han var nu alkoholiker og fortalte om de lykkelige år, hvor familien var sammen inden Lindas mor blev indlagt med sindssygdom. Linda og broderen Robert boede nu hos en fostermor, der ikke ville lade mig snakke med Linda, som jeg havde håbet at invitere til Disney World.

Da Amerikanske Billeder startede i USA havde jeg og de sorte i gruppen drømt om at ansætte Linda med hendes lysende intelligens til at formidle showet og jeg ledte efter hende helt til 1985. Da trådte en mand i habit ud af en sort smugkro og sagde med fremmed accent: "Jeg havde en drøm om dig. Gud har sendt dig. Du leder efter Linda. Linda har brug for dig." Uden at vi kendte hinanden tog den ukendte mand mig med til en "joint" i en by langt derfra. Der var Linda, nu ødelagt af alkohol og narkotika. Skønt den nu 22-årige klart huskede mig fra 10-årsalderen med "Du er ham fra Danmark" her hvor ingen kendte Danmark, kunne jeg ikke nå ind til hende, og kørte rystet afsted. Hendes vrede og 'indvendiggjorte racisme' brød ud senere end hos de fleste andre sorte børn i de år. Hver gang jeg ind imellem foredrag prøvede at nå hende siden, var hun enten i fængsel for crackmisbrug eller kunne ikke tage med mig – nu pga. de tre børn, som staten snart fjernede. I forsøgene på at hjælpe hende, blev jeg ven med hendes crack venner såsom den lige så lovende Inez Manns, hvis børn også blev fjernet. For at finde Linda ringede jeg normalt til politiet før den lange køretur derned, "Er hun inde eller ude?"

Efter en hel dags rundspørgen i området i 1994, måtte jeg deprimeret køre derfra. Ingen anede hvilket fængsel hun nu var i. Da jeg om natten kørte fra Alachua, så jeg i mørket en sort fyr gå langs grøften. Jeg standsede for at spørge om han havde brug for et lift. Han sagde ja, for han var på vej mod et fængsel i en anden by for at besøge sin kæreste. Jeg fortalte at jeg selv ledte efter en i fængsel, som jeg engang havde fotograferet som lille pige. Pludselig spurgte han om jeg var fra Danmark, for Linda, som var hans kæreste, havde tit fortalt ham at den eneste ven hun havde haft var en hvid mand fra Danmark, der blev ved med at vende tilbage i hendes liv. Efter at have kørt over 1000 km i 12 timer udelukkende for at se Linda, følte jeg det som en mirakuløs gave ovenfra at jeg ud af Floridas 20 millioner indbyggere lige havde samlet den eneste op, som vidste hvor Linda var. Jeg kørte ham fluks til fængslet, som han fik til at gøre en undtagelse; selvom jeg ikke var på besøgslisten, fik jeg lov at besøge Linda i enrum. Det blev en gribende oplevelse. Jeg besluttede at båndoptage Linda om hvordan hun selv havde oplevet den barndom, jeg romantiserede i Am. Billeder og det lykkedes at smugle en lille diktafon med ind i ærmet. Førhen ville Linda aldrig tale om sin barndom og aldrig se mit diasshow om den, men efter mange år i fængsel brugte hun nu min bog i et rehabiliteringsprogram. Efter den seneste dom på 5 år ønskede hun at komme ud af kriminalitet, dog svært når hun kun havde "sumpen" at vende tilbage til. Derfor havde hun brug for min hjælp og ønskede at arbejde med Am. Bil., og greb inderligt mine hænder, så min skyldfølelse fik tårerne til at løbe ned ad mine kinder.

Men årene gik og da jeg næste gang i 2003 fandt hende som "fri" helt nede i Tampa, cirklede politibiler konstant omkring huset, hvor hun nu boede med to af sine sønner, som var bandemedlemmer. Mens jeg interviewede hende, væltede det ind med folk der købte narko af dem, mens de paranoidt holdt udkig efter drive by beskydning fra andre bander. Linda fortalte mig og sønnerne at alt var gået galt for hende dengang hendes familie gik i opløsning og sagde grædende, "Jeg ved godt at jeg ikke har været den bedste mor for jer. Jeg var på crack og mange år i fængsel og forsømte jer. Men nogle gange sker der ting i ens liv, som man ikke selv er herre over."

Da jeg kom hjem til Danmark, lå der et brev fra Linda, "Jacob, send penge til en sagfører. Nu sidder jeg i fængsel med begge mine sønner." I samme fængsel som to af mine andre gamle veninder, Inez og Diane (side 340) – alle tre bedstemødre. Det slog mig helt ud, at det menneske som havde hjulpet til showets succes og så mig som sin eneste ven, var hende jeg svigtede mest i mit eget karriereræs. Hun blev sidst fængslet i 2019 mens hendes bror aldrig har været i fængsel.

Langt interview med Linda om hendes barndom og samtale med hendes søn om årsagerne til, at hun blev narkoman

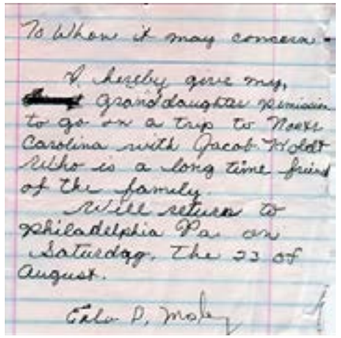
To Whom it may concern:

I hereby give my granddaughter Renee permission to go on a trip to North Carolina with Jacob Holdt who is a long time friend of the family. Will return to Philadelphia Pa. on Saturday, the 22 of August.

Ezola P. Mosley

1974 - Renees bedstemor skrev vores "passerseddel"

Video om, hvordan Rene og jeg lavede nøgenbilledet, og om hendes mors død

1971 - Mit første foto af Deborah Renee Yates 13 år gammel

1974 - med Dorothy som kok i de velhavende hvide hjem

1991 - Dorothy kom altid til mine foredrag på Univ of Penn

Opdatering om Dorothy og Rene Yates fra side 442

Jeg bliver jeg ofte spurgt om, hvordan man tager det intime foto på side 418. Her er opskriften. Siden mit første år på farten i 1971 havde jeg ofte boet hos Dorothy Yates, en vidunderlig og gæstfri kvinde i Philadelphia ghettoen. Hun var fattig, men arbejdede ofte som kok for de velhavende hvide i forstæderne.

Hendes 13-årige datter, Renee, var fascineret af mine vagabond-historier og bad mig altid om at tage hende med ud af ghettoen. Men jeg følte, at hun var for ung, selv om hun allerede var mor til Michael som 13-årig. Da hun endelig blev 16 år, gav jeg efter på betingelse af at hun fik skriftlig tilladelse fra sin mor.

Jeg vidste alt for godt, hvordan politiet ville reagere på en hvid mand med en sort pige på blaffetur, for ikke at tale om den seksuelle chikane fra hvide mænd, der så en blaffende sort kvinde som et seksuelt objekt. Men bortset fra flere seksuelle overgreb fra hvide lastbilchauffører, der forsøgte at smide mig af bilen, gik turen godt.

I Richmond, VA, boede vi hos hendes familie i East Side ghettoen, og jeg blev venner med hendes fætter, Willy Hunt, som jeg gik ud om natten for at røve (side 396). Utroligt nok lå hans bror på hospitalet, efter at Willy natten før havde skudt ham i hovedet og gjort ham blind. Willy blev senere idømt 16 års fængsel for andre forbrydelser, men er siden blevet en hårdtarbejdende, religiøs familiefar. Han skulle bare have gennemgået et par år med ungdommeligt raseri, da jeg mødte ham, ligesom så mange andre, som vi spærrer inde i ghettoer.

I North Carolina ankom vi midt om natten til min playboy-millionærven Tommy, som havde givet mig nøglerne til sit palæ. Det var kvælende varmt, så Rene og jeg vænnede os til at sove nøgne ved siden af hinanden på de gulve og senge, vi delte på vores rejse, uden at vi havde nogen seksuel tiltrækning til hinanden. Og derfor tænkte Renee ikke nærmere over det, da hun vågnede og gik ud i køkkenet ved siden af vores soveværelse for at lave en kop te helt nøgen. Men wow, hvor fik Tommy dog sit livs overraskelse, da han vågnede op og så en nøgen sort kvinde i sit køkken – og han elskede at underholde sine lokale redneck-venner med historien i al evighed efter. Han havde aldrig haft en sort person i sit hus før, selv om han boede i en by, der var 50% sort.

Tommy i en film 2007: "Ja, efter at jeg havde hentet dig, gav jeg dig en nøgle den første dag, jeg mødte dig." Jacob: "Jeg kan huske, at jeg en gang kom ned til dig, hvor du blaffede med en sort kvinde. Vi kom midt om natten, og du vågnede op næste morgen og så en nøgen sort kvinde gå rundt i dit hus...."

Tommy: "Ha, ha, ja, jeg tænkte, at Jacob måtte være her..."

Så Rene og jeg fik en dyb intimitet med hinanden i løbet af vores tre ugers tur i syden, hvorefter jeg havde lovet hendes mor, at vi ville vende hjem igen. Rene var så glad for at se sin kæreste igen, at de hoppede direkte i seng. Og på grund af den intimitet, vi nu havde, tænkte hun ikke nærmere over min fotografiske tilstedeværelse under deres seksuelle akt. Så opskriften på et sådant intimt billede, som nu er blevet en klassiker, er ganske enkelt at invitere modellen på en tusinde kilometer lang rejse for at løsne hende lidt op.

Men jeg har altid været mere knyttet til hendes mor, Dorothy. Dorothy og hendes søn Larry besøgte os endda i Danmark, hvor jeg kørte hende i hendes kørestol for at se vores kongeslotte.

Senere optrådte hun sammen med mig på scenen på U of Penn i en film fra dansk tv, hvor jeg præsenterede hende for publikum:

"Vi er i Philadelphia, og jeg er forbløffet over, at jeg overhovedet er kommet til denne by som vagabond. For jeg kan huske, at vi vagabonder over hele landet havde en vittighed: "Jeg tog til Philadelphia forleden dag, men der var lukket." Men der var én person, der åbnede dørene for mig, første gang jeg kom her, og det var Dorothy her i kørestolen. Hun åbnede Philadelphia for mig, og – for at svare på et af dine spørgsmål: "Hvordan kom du ind i de riges hjem? - ja, hun fik mig faktisk ind i mange af de rige menneskers hjem. Årsagen er, at hun i årevis var kok i disse rige hjem her i området. Jeg ville ikke blive overrasket, hvis du så hende lave mad til dine fester ude i forstæderne. Hun var en af de sorte mennesker, som var usynlige for mange af jer i jeres opvækst. Man tager dem bare for givet, når man vokser op i visse velhavende hjem. Hun var en fantastisk kok, også for mig som en fattig vagabond.

Da scenen med hendes nøgne datter, der havde sex, kom op i mit diasshow på U Penn, råbte hun stolt til de tusind tilskuere, der så på: "Det er min datter, det er min datter!"

Da jeg boede hos Ku Klux Klan i Indiana i 2004, fik jeg et opkald fra Rene, der bad mig komme hurtigt, fordi hendes mor var døende. Jeg kørte så hurtigt jeg kunne de tusind miles på én nat – direkte fra Klanens hovedkvarter til Philadelphia – for at sige farvel til hende på hendes dødsleje. Dorothy var så stor nu, at hun fyldte to hospitalssenge. Jeg blev overvældet af tårer af taknemmelighed over for min "redningsvinkel", som i årenes løb så ofte havde ofret sig selv for at give mig mad og husly og i den forbindelse havde givet mig grundlaget for nogle af mine bedste fotografier.

1974 - Greenville, NC - Renee i Tommy Howards køkken om morgenen

2008 - Philadelphia - Jeg fejrer Renees 50-års fødselsdag

1987 - Dorothy til middag i København med min ekskone Annie til højre foran min gravide kone

2004 - Jeg siger farvel til Dorothy på hendes dødsleje.

1985 - Glynn ,Vicky og deres børn i 1985

Opdatering om Glynn and Vicky Queen:

Fra antiracistiske hippier til racistiske Trump-vælgere

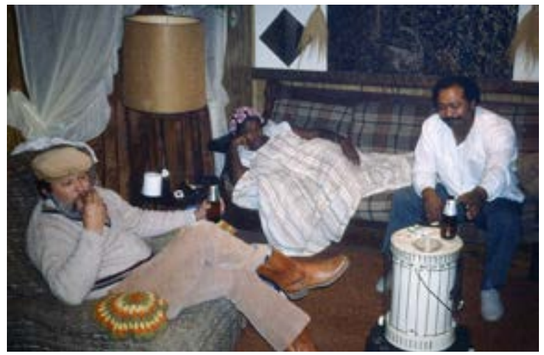

1987 - Det lykkedes mig at få den nu modvillige Glynn med på besøg hos Lep og Gertrude

Begrebet tid er også en del af min definition af »den gode vagabond«. Det vil sige at følge de mennesker, jeg mødte dengang, gennem livet for at se, hvordan de senere udviklede sig – og derved måske finde den dybere sandhed, de legemliggjorde. Da mine billeder af dem bragte os sammen på en næsten symbiotisk måde, har den blotte kendsgerning, at de optrådte i mit arbejde, været en ekstra grund til at vende tilbage til dem gennem hele mit liv.

En gang samlede hippieparret Glynn og Vicky Queen mig op i deres VW-bus uden for Raleigh. Det var i 1973, i de år, hvor jeg altid vidste, at jeg ville få et lift, når jeg så en VW-bus i horisonten. Der var ikke mange hippier tilbage på det tidspunkt, men udviklingen gik lidt langsommere her i Syden. De var oprindeligt fra Virginia, men havde begge brudt med deres familier, fordi de var racister, og nu havde de slet ingen hvide venner, fordi de var begyndt at omgås sorte (som jeg i 1973 stadig omtalte som »negre« i min dagbog). De inviterede mig nu ud til deres lille gård, som den langhårede Glynn havde lejet af en onkel og sat et par hippie-skure op på. Det skulle blive et fotografisk gennembrud for mig at opdage de sorte her i tobaksmarkerne. Jeg var oprindeligt taget med blaffet fra nord til North Carolina for at se tobakshøsten i det fattige østlige North Carolina, men var endt i det mere velhavende Greensboro hos Tony, der introducerede mig for så mange spændende, veluddannede sorte fra middelklassen, at jeg nu var flere måneder forsinket til tobakshøsten. Det var typisk for mig at komme for sent overalt, når jeg havde et mål.

Men jeg kom ikke til at fortryde det, for Tony, med sin dybe indsigt i sort og hvid psykologi, blev min livslange og uundværlige ledsager som foredragsholder.

Men jeg ville heller ikke have »klaret det« uden den hvide hippie Glynn. For hver aften kom alle hans fattige tobaksarbejdere og drak øl med ham, og det var faktisk gennem disse kontakter, at jeg tog mange af mine bedste billeder i det »sorte bælte«, der strakte sig fra tobaksmarkerne deroppe og ned gennem bomulds- og sukkerrørsmarkerne længere sydpå. Billeder, som jeg ellers aldrig havde kunnet tage, da det ikke var nemt at blaffe på disse øde landeveje. Det var her, jeg mødte Lep Whitley (set i Glynns stue på side 425 b.r) og hans familie (Lefus og Mosel side 108–19).

Dengang var Glynn og Vicky vegetarer og stærkt venstreorienterede. Men hver gang jeg besøgte dem siden, var der sket små forandringer. Allerede da jeg vendte tilbage i 1978 for at give min bog til dem, jeg havde fotograferet, bemærkede jeg, at de var blevet mere velstående på deres jordlod, og Glynn kørte nu rundt i en isbil og solgte is til de fattige sorte børn. Og da jeg flyttede ind hos dem i 1985 med min kone og vores nu femårige søn, Daniel, havde de fået et par børn, han kunne lege med. Fint nok, men nu var Glynns lange hår væk, fordi han havde fået et fast job, og min vegetariske kone var skuffet over, at der nu også var kød på bordet.

Det var gennem dem, at jeg fandt mine sorte venner i dette store skovområde de

1994 - Lep stadig bomstærk i sin trailer

2007 -Lep uden hår og uden hans elskede Gertrude, som nu var død af kræft

første par år, hvor de konstant flyttede rundt til nye skure (efterladt af hvide mennesker, der var flyttet), når deres gamle brændte ned efter skorstensbrande. Så jeg var chokeret over at opdage, at deres sorte venner nu aldrig kom til deres hus mere. »De vendte sig mod os!« svarede Glynn lidt tøvende, velvidende at jeg ikke brød mig om sådan et racistisk sprog. Det begyndte med, at en af deres venner (Hugh, der i »American Pictures« ligger i sengen øverst på side 184) havde stjålet alt, hvad de ejede. Hugh sad senere 25 år i Central Prison i Raleigh, hvor jeg aldrig fik besøg ham. Nu, hvor jeg havde min egen bil, kunne jeg dog finde alle mine sorte venner uden Glynns hjælp, og jeg besøger dem stadig den dag i dag.

Glynn og Vicky er siden blevet rigere og rigere og har til sidst omdannet deres lille forfaldne bondegård til et lille slot, mens Lefus og alle de andre sorte i området er blevet fattigere og fattigere. Hvorfor? Jo, som Glynn fortalte os, da jeg i 1995 tog den danske gymnasieelev Ulla Dalum med hjem til dem igen, fordi han nu, ligesom de andre hvide, kun ansatte mexicanere, og alle de sorte i tobaksmarkerne ligeledes var blevet erstattet af mexicanere. Og nu, hvor han kun havde hvide venner og et voksende arsenal af våben, var han blevet et spejlbillede af den frygtelige racisme, han havde reageret så kraftigt imod som ung hippie. Han var endda blevet lokal leder af Det Republikanske Parti og slæbte os med til møder med sine republikanske venner. Her stod han ved deres hyggelige grill og klagede til Ulla og mig over alle de skatter, de skulle betale, og al den velfærd, de sorte fik (det vil sige, fordi han og hans arbejdsgivervenner ikke ville give de sorte arbejde længere!

Men det var godt for mig at bo sammen med Glynn igen, for jeg havde raseret mod republikanerne det sidste år på grund af deres obstruktion af Clintons politik i en sådan grad, at de gradvist var blevet en ansigtsløs fjende for mig. Og fordi jeg holdt så meget af Glynn og hans hvide venner, fik jeg mulighed for at føle empati med mennesket bag den deprimerende republikanske facade i dagens USA. For den forandring, jeg har set Glynn og Vicky og mange andre af min generation gennemgå gennem årene, svarede til den historiske udvikling, det hvide Amerika havde gennemgået – helt frem til Trump.

Glynn døde i 2012 af hippiesygdommen hepatitis C, men Vicky fortalte mig efter valget, at hun havde stemt på Trump, ligesom Glynn – den gamle hippie – ville have gjort. Dermed bidrog de endnu en gang til at øge den økonomiske kløft mellem sorte og hvide, som var eksploderet siden den relative lighed i mine vagabondår. Det var denne voksende kløft, jeg så så tydeligt hver gang jeg besøgte Glynns gamle sorte ven, Lep, som ikke engang var klar over, at Glynn stadig boede kun en kilometer fra ham. I deres lille landsby var jeg virkelig blevet budbringeren mellem det sorte og det hvide Amerika – den rejse, jeg havde begivet mig ud på som vagabond – men hvis dybere betydning jeg først kan se den virkelige værdi af med årene.

Jacob Holdt blaffede i fem år 160.000 km gennem USA for at dokumentere det kasteforhold mellem sort og hvid, han oplevede på sin vej. Resultatet blev lysbilledshowet Amerikanske Billeder, som i 1976 udkom som rejsefotobog – næsten uden at nævne ordet racisme. I de følgende 40 år rejste han med showet på amerikanske universiteter, hvor han gennem elevernes reaktioner blev bevidst om, at hans billeder dokumenterede en af tidens vigtigste former for undertrykkelse. Det førte til unlearning racism-workshops, hvor han lærte mere om racisme, end han gjorde som vagabond.

Gennem sine 2,5 millioner km i fly og bil bevarede han samtidig kontakten til de ghetto-venner, han oprindeligt havde fotograferet. Som brobygger mellem sort og hvid forstod han gradvist mere af psykologien bag apartheid-forholdet – et forhold han så forværres frem mod Trump-bevægelsen. Efter Black Lives Matter opstod ideen til denne nye lærebog: et vidnesbyrd om 50 års undertrykkelse – og en advarsel til os alle om, hvor let vi havner i ekkokamre, ghettoen i vore hjerter, hvis vi ikke aktivt integrerer os med vores medborgere.

"Det, der gør American Pictures så foruroligende stærkt, er den kumulative effekt af Holdts fotografier kombineret med hans outsider-analyse af dynamikken i fattigdom og undertrykkelse i USA."
Los Angeles Times

"Det er et stærkt og foruroligende indblik i en hel del af vores befolkning, som aldrig har opnået frihed i nogen meningsfuld forstand."
San Francisco Chronicle

"Man kunne måske kalde American Pictures for et "mesterværk". Men "mesterværk" er et ord, som indebærer fire stjerner i dagbladenes filmsektion. Det er et ord, som de fleste der gælder for "store" Hollywood-film – de store, fantastiske, melodramatiske, filmiske spektakler, der så let tilfredsstiller vores ønsker om illusion, passivitet og voyeurisme.
Sådanne mesterværker bliver hurtigt glemt. American Pictures er udtryk for en global virkelighed og et ansvar, som vi alle deler. Den vil forfølge dig i dagevis efter, at du har set den. Den vil optage dig følelsesmæssigt og intellektuelt, som var det pest. Selv om denne ekstraordinære række af amerikanske kulturer kan indbyde til etiketten "mesterværk", ville en sådan betegnelse sløre den kraft og det overvældende greb, som denne produktion udøver på sine tilskuere. American Pictures opnår det, som "mesterværker" sjældent forsøger at opnå. American Pictures udfordrer seeren til at handle, ikke blot til at reagere katartisk, til at gøre noget ved det amerikanske systems rædsler. Det er dette tilsyneladende enorme spring fra inspirerende kunst til empirisk handling, som American Pictures bevidst har sat sig som mål. Men det, der får Holdt til at indrømme, at disse empiriske resultater er umulige at måle, er hans bevidsthed om det amerikanske systems enorme evne til at absorbere alt og evne til at skabe masker, der konstant skjuler dets rædsler og uretfærdigheder.
Gennem hele American Pictures stiller Jacob Holdt hele tiden spørgsmålstegn ved gyldigheden af sin skabelse, idet han udtrykker frygt for, at han måske blot er endnu en hvid mand, der udnytter minoriteterne, og idet han hele tiden fastslår, at den blotte repræsentation af hans erfaringer aldrig kan svare til virkeligheden i det Amerika, han har forsøgt at forstå. Det samme gælder her: ingen beskrivelse eller ros kan formidle oplevelsen af American Pictures. American Pictures er en præsentation, som alle amerikanere selv må opleve."
The Chicago Reader

"Amerikanske Billeder kan sammenlignes med H.C.Andersens eventyr. I den forstand, at når fortællingen er stor, så rammer den på tværs af tid og sted. Dine billeder er jo en fortolkning af virkeligheden. Sådan så Andersen også sine eventyr. Du har taget billeder af en reel virkelighed, men vinklingen og fortællingen om skæbnerne har gjort Amerikanske Billeder til en klassiker."
Kathrine Lilleør, Sognepræst, ph.d.

Flap indersiden bag i bogen

Her er nogle eksempler på anmeldelser af Amerikanske Billeder, men disse flap tekster skal senere skrives af mit forlag

Mulige nyere billeder til evt udvidelse af side 283 hvor teksten er ret lang

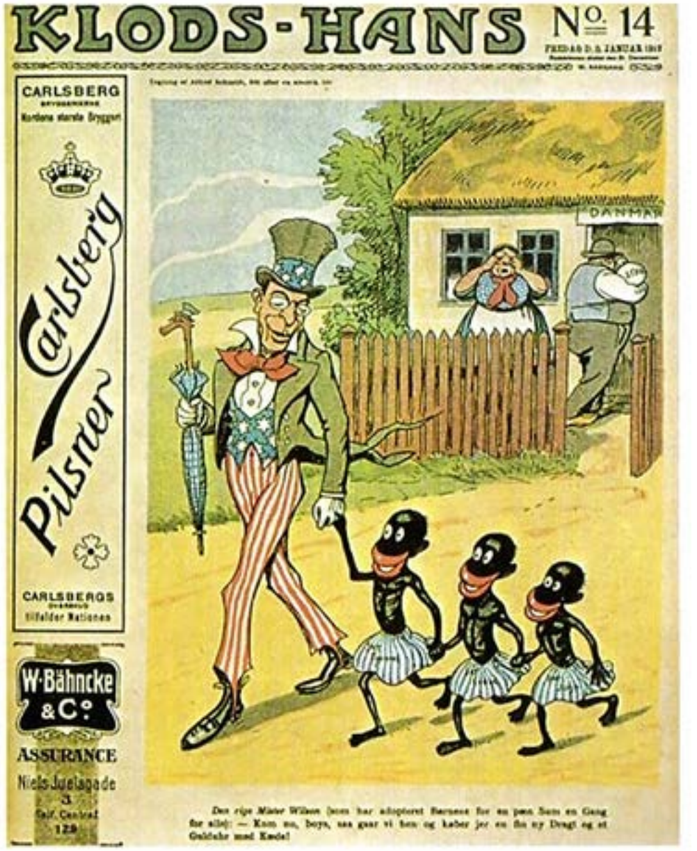

Andre muligheder særlig til dansk udgave af bogen

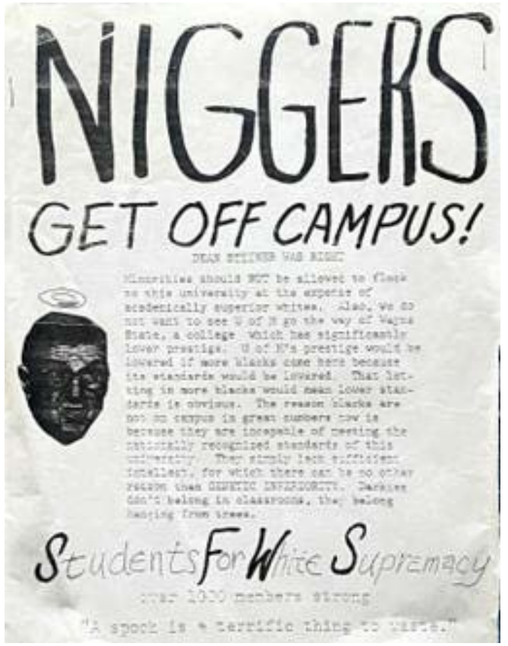

Forrige opslag var jeg lidt utilfreds med pga den udvidede tekst. I mit gamle layout fik flere af udstillingsbillederne helsides format. Her er nogle andre muligheder til uddannelsessiderne. Også et par fra min undervisning for sorte elever i nutiden. "Niggers" kan måske bruges på side 389 om volden mod de sorte i skolerne.